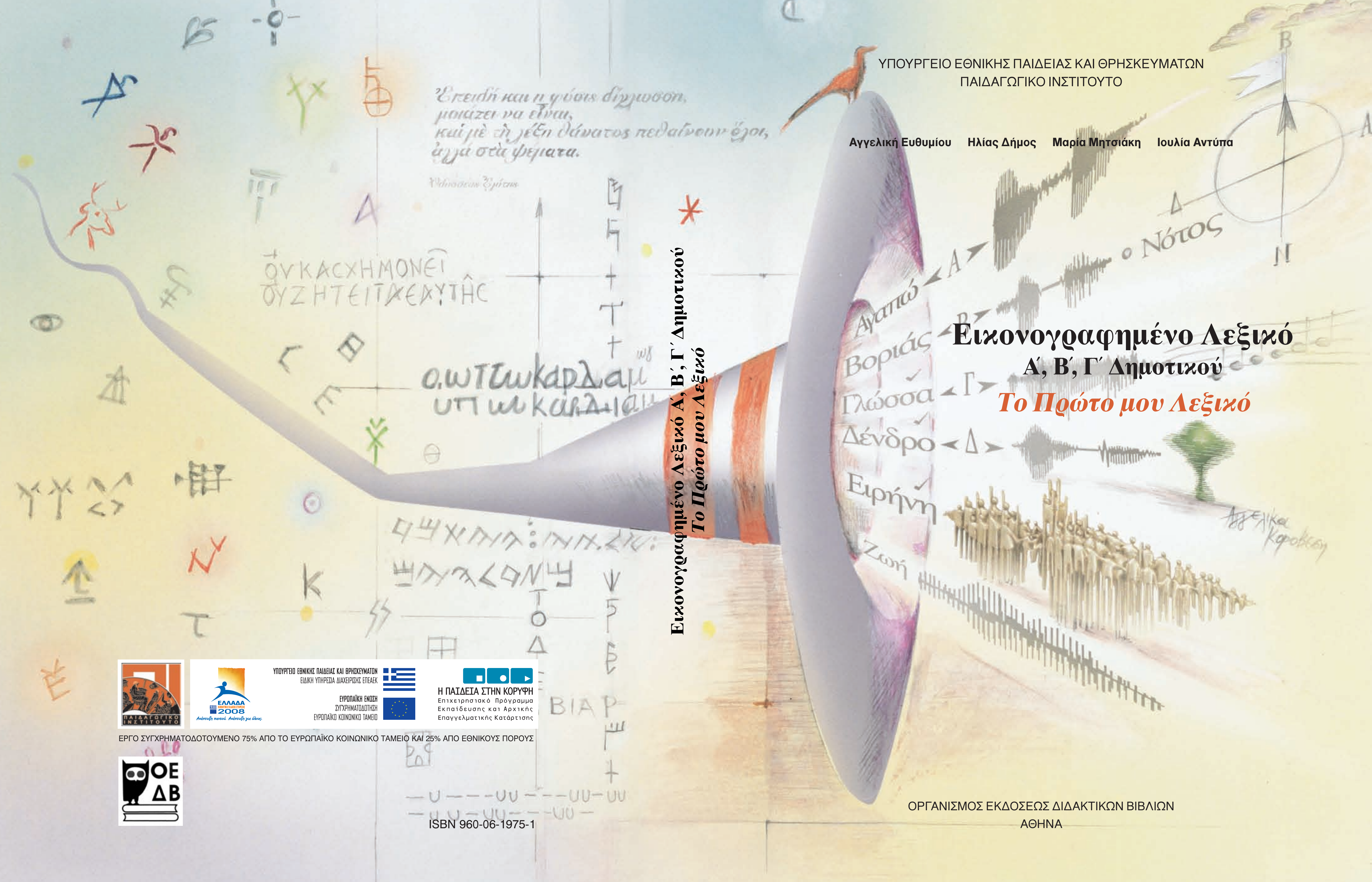

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ

Αγγελική Ευθυμίου Ηλίας Δήμος Μαρία Μητσιάκη Ιουλία Αντύπα

Εικονογραφημένο Λεξικό
Α΄, Β΄, Γ΄ Δημοτικού
Το Πρώτο μου Λεξικό

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΑΘΗΝΑ

Εικονογραφημένο Λεξικό Α΄, Β΄, Γ΄ Δημοτικού
Το Πρώτο μου Λεξικό

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΕΠΕΑΕΚ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ
ΣΥΓΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Η ΠΑΙΔΕΙΑ ΣΤΗΝ ΚΟΡΥΦΗ
Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Εκπαίδευσης και Αρχικής
Επαγγελματικής Κατάρτισης

ΕΡΓΟ ΣΥΓΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΟΥΜΕΝΟ 75% ΑΠΟ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ ΚΑΙ 25% ΑΠΟ ΕΘΝΙΚΟΥΣ ΠΟΡΟΥΣ

ISBN 960-06-1975-1

Εικονογραφημένο Λεξικό
Α΄, Β΄, Γ΄ Δημοτικού

Το Πρώτο μου Λεξικό

ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ	**Αγγελική Ευθυμίου,** *Λέκτορας Δημοκριτείου Πανεπιστημίου Θράκης* **Ηλίας Δήμος,** *Εκπαιδευτικός Π.Ε.* **Μαρία Μητσιάκη,** *Φιλόλογος* **Ιουλία Αντύπα,** *Λεξικογράφος*
ΚΡΙΤΕΣ-ΑΞΙΟΛΟΓΗΤΕΣ	**Α. Ν. Συμεωνίδου-Χριστίδου,** *Καθηγήτρια Α.Π.Θ.* **Κωνσταντίνος Παπανδρέου,** *Σχολικός Σύμβουλος* **Εμμανουήλ Χαρίτος,** *Εκπαιδευτικός Π.Ε.*
ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗ	**Λήδα Βαρβαρούση,** *Εικονογράφος - Σκιτσογράφος*
ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ	**Ελένη Λεοντσίνη,** *Φιλόλογος*
ΥΠΕΥΘΥΝΟΙ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ ΚΑΤΑ ΤΗ ΣΥΓΓΡΑΦΗ	**Πέτρος Μπερερής,** *Σύμβουλος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου* **Χρήστος Παπαρίζος,** *Σύμβουλος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου*
ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΤΟΥ ΥΠΟΕΡΓΟΥ	**Dr Αρετή Καραθανάση-Κατσαούνου,** *Μόνιμη Πάρεδρος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου*
ΕΞΩΦΥΛΛΟ	**Αγγέλικα Κοροβέση,** *ζωγράφος*
ΠΡΟΕΚΤΥΠΩΤΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ	**ACCESS Γραφικές Τέχνες Α.Ε.**

Γ΄ Κ.Π.Σ. / ΕΠΕΑΕΚ ΙΙ / Ενέργεια 2.2.1 / Κατηγορία Πράξεων 2.2.1.α:
«Αναμόρφωση των προγραμμάτων σπουδών και συγγραφή νέων εκπαιδευτικών πακέτων»

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ
Δημήτριος Βλάχος
Ομότιμος Καθηγητής του Α.Π.Θ.
Πρόεδρος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου

Πράξη με τίτλο: «Συγγραφή νέων βιβλίων και παραγωγή υποστηρικτικού εκπαιδευτικού υλικού με βάση το ΔΕΠΠΣ και τα ΑΠΣ για το Δημοτικό και το Νηπιαγωγείο»

Επιστημονικός Υπεύθυνος Έργου
Γεώργιος Τύπας
Σύμβουλος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου

Αναπληρωτής Επιστημονικός Υπεύθυνος Έργου
Γεώργιος Οικονόμου
Σύμβουλος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου

Έργο συγχρηματοδοτούμενο 75% από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και 25% από εθνικούς πόρους.

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
Π Α Ι Δ Α Γ Ω Γ Ι Κ Ο Ι Ν Σ Τ Ι Τ Ο Υ Τ Ο

Αγγελική Ευθυμίου Ηλίας Δήμος Μαρία Μητσιάκη Ιουλία Αντύπα

ΑΝΑΔΟΧΟΣ ΣΥΓΓΡΑΦΗΣ: Ελληνικά Γράμματα

Εικονογραφημένο Λεξικό Α΄, Β΄, Γ΄ Δημοτικού

Το πρώτο μου Λεξικό

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΑΘΗΝΑ

Προέλευση Χάρτη της Ελλάδας

«Γνωρίζω την Ελλάδα» Γεωγραφία Ε′ Δημοτικού, Οργανισμός Εκδόσεως Διδακτικών Βιλίων, Έκδοση Δ′, Αθήνα 2005

Λίγα λόγια για το δάσκαλο ή τη δασκάλα σου...

Πρόλογος για το Πρώτο μου Λεξικό

Το Πρώτο μου Λεξικό είναι ένα εύχρηστο και σύγχρονο λεξικό που στόχο του έχει να βοηθήσει τα παιδιά των πρώτων τάξεων του δημοτικού να *εξοικειωθούν* με τις λειτουργίες του αλφάβητου και τη χρήση λεξικού, αλλά και να *κατακτήσουν* βασικές δεξιότητες του λεξιλογίου.

- Το λημματολόγιο του λεξικού έχει επιλεγεί έτσι ώστε να περιλαμβάνει λέξεις των σχολικών βιβλίων του δημοτικού και άλλων βιβλίων που προορίζονται για παιδιά της ίδιας ηλικίας. Πιο συγκεκριμένα στο λεξικό αυτό δίνονται ορισμοί για περίπου 4.000 λέξεις, από τις οποίες άλλες είναι λήμματα και άλλες ***υπο-λήμματα***, δηλαδή λέξεις που για λόγους εξοικονόμησης χώρου εξηγούνται μέσα σε άλλα λήμματα. Ως υπο-λήμματα έχουν καταχωριστεί πολλές λέξεις που ανήκουν στην ίδια οικογένεια με αυτή των λημμάτων. Παρουσιάζονται, ωστόσο, ως χωριστοί λημματικοί τύποι λέξεις της ίδιας οικογένειας για τις οποίες κρίνεται απαραίτητη η παρουσίαση επιπλέον γραμματικών ή άλλου τύπου πληροφοριών. Σύμφωνα με τις αρχές της σύγχρονης παιδικής λεξικογραφίας δεν περιλαμβάνονται στο λημματολόγιο γραμματικοί όροι (π.χ. ουσιαστικό, ρήμα, κ.ά.), σύνδεσμοι, μόρια, προθέσεις, τα πολύ βασικά ρήματα *έχω, είμαι* και *κάνω*, καθώς και τα περισσότερα επιρρήματα. Ο λόγος της απουσίας των λέξεων αυτών είναι διπλός: α) ο ορισμός τους δεν είναι εύκολα κατανοητός από παιδιά της ηλικίας αυτής και β) πρόκειται για ήδη γνωστές λέξεις, για τις οποίες κανένας μαθητής δε θα ανατρέξει στο λεξικό. Διατηρήθηκαν ωστόσο επιρρήματα που είτε δεν είναι τόσο συχνά, με αποτέλεσμα να χρειάζεται η αναζήτηση της σημασίας και χρήσης τους σε λεξικό είτε εμφανίζονται σε παγιωμένες εκφράσεις ή έχουν συχνές μεταφορικές σημασίες. Τέλος δεν περιλαμβάνονται στο λημματολόγιο οι μέρες, οι μήνες, οι εποχές και οι αριθμοί. Οι λέξεις αυτές παρουσιάζονται στους ειδικούς θεματικούς πίνακες του λεξικού.
- Οι ορισμοί του λεξικού δεν έχουν γραφεί ως σύντομες φράσεις αλλά ως ολοκληρωμένες προτάσεις σε φυσικό καθημερινό λόγο έτσι ώστε α) να γίνονται εύκολα κατανοητοί από τα παιδιά αυτής της ηλικίας και β) να δίνουν με έμμεσο τρόπο συντακτικές πληροφορίες για τα λήμματα (π.χ. το αντικείμενο, το υποκείμενο, την πρόθεση που ακολουθεί, κ.ά).
- Μετά τον ορισμό των λημμάτων ακολουθούν τα παραδείγματα που δίνουν με έμμεσο τρόπο τις χαρακτηριστικές συντακτικές δομές στις οποίες εμφανίζεται κάθε λήμμα. Τα παραδείγματα παρατίθενται εφόσον έχουν επεξηγηματική αξία. Σε ορισμένες περιπτώσεις, συνήθως σε αφηρημένες λέξεις ή σε δευτερεύουσες σημασίες του λήμματος, το ρόλο του ορισμού αναλαμβά-

νει ένα παράδειγμα που ακολουθείται από επεξηγηματική φράση. Σε ελάχιστες περιπτώσεις, σε λέξεις ή χρήσεις αφηρημένες, ο ορισμός δίνεται μόνο με παράδειγμα, χωρίς ερμήνευμα σε μεταγλώσσα, γιατί κάτι τέτοιο θα ήταν δυσνόητο και ελάχιστα ελκυστικό για τους μαθητές των τριών πρώτων τάξεων του δημοτικού.

● Μέσα από τις προτάσεις που δίνονται ως παραδείγματα εκτυλίσσεται μία μικρή ιστορία με δύο πρωταγωνιστές, τον Κώστα και την Αθηνά που είναι μαθητές του δημοτικού. Παράλληλα με τα παιδιά, γίνεται αναφορά και σε ήρωες γνωστών παραμυθιών, όπως η Χιονάτη και η Κοκκινοσκουφίτσα ή σε άλλα πρόσωπα. Οι ίδιοι ήρωες και πρωταγωνιστές χρησιμοποιούνται και στην εικονογράφηση των λημμάτων.

● Δίνεται επίσης ιδιαίτερη προσοχή στον τύπο των πληροφοριών που περιλαμβάνονται στο λεξικό. Για κάθε λημματικό τύπο, δίνονται γραμματικές πληροφορίες (π.χ. γένος, μέρος του λόγου, πληθυντικός, βασικοί χρόνοι και παθητική φωνή του ρήματος), συνώνυμα, αντίθετα και λέξεις που ανήκουν στην ίδια οικογένεια (λέξεις της ίδιας ρίζας, παράγωγες, σύνθετες). Σε πολλά λήμματα δίνονται επίσης με τη μορφή σχολίου πληροφορίες για τους εναλλακτικούς τύπους που μπορεί να έχει ένα λήμμα. Στα συνηρημένα ρήματα δίνονται και οι δύο τύποι, ο συνηρημένος και ο ασυναίρετος. Με σχόλιο δίνονται επίσης πληροφορίες για όσες λέξεις δεν κλίνονται. Τέλος, σύμφωνα με τις προδιαγραφές που δόθηκαν από το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, για κάθε λήμμα δίνονται πληροφορίες για το συλλαβισμό των λημμάτων.

● Οι διαφορετικές σημασίες που μπορεί να έχει κάθε λήμμα παρουσιάζονται σε χωριστή σειρά και μαρκάρονται με ειδικό σημάδι. Για την ιεραρχική παρουσίαση των σημασιών κάθε λήμματος χρησιμοποιήθηκαν συνδυαστικά τα εξής κριτήρια: α) προηγείται η κυριολεκτική σημασία και ακολουθούν οι μεταφορικές, β) προηγείται η συχνή σημασία και ακολουθούν οι σπάνιες, γ) δεν αναφέρονται πολύ σπάνιες και εξειδικευμένες σημασίες, ούτε όλες οι μεταφορικές σημασίες.

● Δεδομένης της μικρής ηλικίας των χρηστών του λεξικού, κρίθηκε απαραίτητη η αποφυγή κάθε είδους συντόμευσης λέξεων.

● Το λεξικό αυτό παρέχει επίσης ορισμένα εργαλεία που μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την εξοικείωση των παιδιών με το αλφάβητο. Για παράδειγμα, στην άκρη κάθε σελίδας του λεξικού υπάρχει το αλφάβητο με μαρκαρισμένο το αντίστοιχο γράμμα. Ακόμη στην αρχή κάθε γράμματος υπάρχει εικόνα που αντιστοιχεί σε λέξη που αρχίζει με το γράμμα αυτό. Επίσης δίνονται συχνά στις σελίδες του λεξικού παιχνίδια που βοηθούν στην εξοικείωση των παιδιών με το αλφάβητο και το συλλαβισμό αλλά και στον εμπλουτισμό του λεξιλογίου (ανακάτεμα συλλαβών, αινίγματα, κ.ά.).

● Ετυμολογικές πληροφορίες δίνονται σπανιότατα, όταν βοηθούν στον εμπλουτισμό του λεξιλογίου.

● Τέλος, το λεξικό περιλαμβάνει εικονογραφημένες οδηγίες χρήσης του λεξικού και 29 εικονογραφημένους πίνακες με θεματικές ενότητες.

Λίγα λόγια για τους μικρούς και μεγάλους αναγνώστες του λεξικού...

Τα πρόσωπα στα παραδείγματα του λεξικού

Τώρα που ετοιμάζεσαι να βρεις τις σημασίες των λέξεων σ' αυτό το λεξικό, θα θέλεις να μάθεις ποια είναι τα πρόσωπα που εμφανίζονται πολύ συχνά στα παραδείγματα του λεξικού. Αν ξεφυλλίσεις το λεξικό, θα βρεις αμέσως τα ονόματά τους στα περισσότερα παραδείγματα. Θα δεις ότι είναι παντού τα ίδια πρόσωπα και ότι είναι οι πρωταγωνιστές μίας φανταστικής ιστορίας που θα μπορούσες να διηγηθείς στους φίλους σου.

Ποιοι είναι ο Κώστας, η Αθηνά, ο κύριος Γιάννης, η κυρία Μαργαρίτα, η Αλίκη, ο Ίγκλι, ο Νίκος και όλοι οι άλλοι; Ας τους παρουσιάσουμε για να τους γνωρίσεις καλύτερα.

Ο Κώστας είναι οχτώ και η Αθηνά έξι χρονών. Είναι αδέρφια και μένουν στην Αθήνα με τους γονείς τους, τον κύριο Γιάννη και την κυρία Μαργαρίτα.

Ο Κώστας και η Αθηνά έχουν καστανά μαλλιά και μάτια σαν των γονιών τους. Της Αθηνάς της αρέσει να πιάνει τα μαλλιά της κοτσιδάκια και να φοράει κόκκινα ρούχα. Ο πατέρας του Κώστα και της Αθηνάς είναι αρχιτέκτονας, ενώ η μητέρα τους δημοσιογράφος. Συχνά πηγαίνουν όλοι μαζί διακοπές στην Κρήτη, όπου βρίσκουν το θείο Τάκη και τη θεία Έλλη ή σ' ένα χωριό κοντά στη Σπάρτη, όπου μένει ο θείος Αλέκος. Ο θείος Αλέκος έφυγε από την Αθήνα μετά το θάνατο της γυναίκας του και τώρα μένει στο χωριό σ' ένα πέτρινο σπίτι και ασχολείται με τα κτήματα του πατέρα του, του παππού του Κώστα και της Αθηνάς.

Η Αθηνά και ο Κώστας πάνε στο ίδιο σχολείο της γειτονιάς αλλά σε διαφορετική τάξη. Ο Κώστας άρχισε να παίζει ποδόσφαιρο πολύ μικρός και του αρέσει πολύ, ενώ η Αθηνά προτιμάει να κάνει ποδήλατο και να βλέπει αγώνες μπάσκετ με τον μπαμπά της. Της αρέσει πολύ η ζωγραφική κι ονειρεύεται να γίνει ζωγράφος όπως η θεία της η Κατερίνα. Η θεία Κατερίνα είναι αδερφή του κυρίου Γιάννη. Έχει μακριά ξανθά μαλλιά και της αρέσει να ντύνεται ωραία. Πέρυσι η θεία Κατερίνα παντρεύτηκε το θείο Σταμάτη.

Ο θείος Σταμάτης είναι δικηγόρος. Πριν από λίγους μήνες έκαναν ένα μωράκι. Είναι αγοράκι. Πώς θα το **βαφτίσουν**; Η Αθηνά και ο Κώστας έχουν μία ξαδέρφη, την Αλίκη, που είναι 14 χρονών και πάει γυμνάσιο. Η Αλίκη είναι κόρη του θείου Τάκη και της θείας Έλλης. Είναι ψηλή με μακριά μαύρα μαλλιά και της αρέσει πολύ να τρέχει και να κάνει γυμναστική.

Ο καλύτερος φίλος του Κώστα είναι ο Νίκος. Πηγαίνουν μαζί στο σχολείο και παίζουν μαζί ποδόσφαιρο. Έχει ξανθά μαλλιά και φοράει μεγάλα γυαλιά. Οι γονείς του είναι χωρισμένοι, γι'αυτό και όταν μένει στο μπαμπά του, έρχε-

ται στο σχολείο με το λεωφορείο. Μία μέρα ο Κώστας και ο Νίκος ετοιμάστηκαν να πάνε εκδρομή αλλά ο καιρός άρχισε να χαλάει. Τι έγινε; Πήγαν τελικά; Μήπως τους χάλασε τα σχέδια ο καιρός; Η καλύτερη φίλη της Αθηνάς είναι η Ελένη. Οι δυο φίλες τσακώνονται συχνά με το Νίκο που τις πειράζει λέγοντάς τους απίθανες ιστορίες.

Στη γειτονιά του Κώστα και της Αθηνάς έχει όλο πολυκατοικίες, εκτός από την παλιά μονοκατοικία δίπλα τους, όπου μένει ο κύριος Μιχάλης με τη θεία του κι ένα σκύλο που όλο γαβγίζει. Ο κύριος Μιχάλης έχει απότομους τρόπους και τα παιδιά τον φοβούνται. Μία μέρα βρήκε στην αυλή του τέσσερα κουταβάκια. Ποιος τα **παράτησε** εκεί; Τι θα κάνει, θα τα κρατήσει; Θα τα δώσει σε άλλους να τα **φροντίσουν**; Μήπως τους κάνει κακό; Απέναντι, είναι το μαγαζί του κυρίου Δημήτρη. Είναι μίνι-μάρκετ και μένει ανοιχτά μέχρι αργά το βράδυ, ακόμα και τα Σαββατοκύριακα. Μία μέρα κάποιος μπήκε στο μαγαζί και πήρε χρήματα από το ταμείο του. Η αστυνομία θα βρει τον κλέφτη; Θα τον στείλει στη φυλακή;

Ο Κώστας έχει έναν συμμαθητή από την Αλβανία τον Ίγκλι. Ο Ίγκλι και η οικογένειά του μετακόμισαν πριν από λίγα χρόνια στην Ελλάδα. Θέλουν να αγοράσουν ένα σπίτι και να μείνουν στην Αθήνα για πάντα. Ο Ίγκλι έμαθε πολύ γρήγορα τα ελληνικά και τα πάει πολύ καλά στο σχολείο. Παίζει συχνά ποδόσφαιρο με τα παιδιά της γειτονιάς και ο κύριος Μιχάλης τους φωνάζει συνέχεια, γιατί τον ενοχλεί η φασαρία που κάνουν. Μία μέρα η μπάλα έπεσε κατά λάθος στο παράθυρο του κυρίου Μιχάλη και το **έσπασε**. Τι έκανε ο κύριος Μιχάλης;

Παρόλο που μένουν σε πολυκατοικία, η Αθηνά έχει μία γάτα, τη Ροζαλία. Την αγαπάει πάρα πολύ και φοβάται κάθε φορά που βγαίνει στο δρόμο μήπως τη χτυπήσει κανένα αυτοκίνητο. Η Ροζαλία δεν μπορεί να είναι συνέχεια μέσα, ζητάει να βγει έξω. Μία φορά βγήκε στο δρόμο παραλίγο να την πατήσει ένα αυτοκίνητο. Ποιος την έσωσε; Μία μέρα δε γύρισε κι η Αθηνά ζήτησε τη βοήθεια του Κώστα για να τη βρει. Θα τη **βρουν**; Πού; Ο Κώστας έχει ένα καναρίνι, τον Πιτσικόκο. Μία μέρα ξέχασε το κλουβί του Πιτσικόκου ανοιχτό και η Ροζαλία, που ήταν κοντά, άρχισε να τον κυνηγάει. Ο Πιτσικόκος φοβήθηκε κι έφυγε από το ανοιχτό παράθυρο. Τι θα γίνει με τον Πιτσικόκο; Θα **ξαναγυρίσει**;

Αν θέλεις να μάθεις τι θα συμβεί σ’ αυτές τις ιστορίες, ψάξε στα παραδείγματα του λεξικού. Έτσι θα μάθεις ακόμα περισσότερα για τους ήρωες του λεξικού και την καθημερινή τους ζωή. Προσοχή! Επειδή ένα λεξικό δε διαβάζεται από την αρχή μέχρι το τέλος του, όπως όλα τ’ άλλα βιβλία, αλλά ψάχνουμε να βρούμε σ’ αυτό τις λέξεις που δεν ξέρουμε, τα παραδείγματα που διηγούνται τις ιστορίες αυτές δεν είναι βαλμένα με κάποια σειρά αλλά ανακατεμένα. Καλή συνέχεια!

*...... Βέβαια, στα παραδείγματα του λεξικού θα βρεις και ήρωες που ξέρεις από άλλες ιστορίες. Θα βρεις τη **Χιονάτη**, την κακιά βασίλισσα, τον πρίγκιπα και τους επτά νάνους, την **Κοκκινοσκουφίτσα**, τη γιαγιά της και τον κακό λύκο, τη **Σταχτοπούτα** και άλλους. Καλό ταξίδι στα παραδείγματα του λεξικού!*

Οι πίνακες του λεξικού

1. Το αγρόκτημα...	σελ. 20
2. Τα αθλήματα...	σελ. 25
3. Αντίθετα ...	σελ. 42
4. Οι αριθμοί...	σελ. 54 - 55
5. Η διάρκεια της ημέρας...	σελ. 100
6. Το δωμάτιο...	σελ. 115
7. Χάρτης της Ελλάδας ...	σελ. 124
8. Οι εποχές-οι μήνες-οι μέρες ...	σελ. 138
9. Τα εργαλεία...	σελ. 142
10. Τα έντομα ...	σελ. 128
11. Τα ζώα ...	σελ. 152 - 153
12. Η θάλασσα...	σελ. 158
13. Ο καιρός...	σελ. 134
14. Η κουζίνα...	σελ. 214
15. Τα λουλούδια ...	σελ. 110
16. Τα μουσικά όργανα ...	σελ. 265
17. Το μπάνιο...	σελ. 269
18. Στο νοσοκομείο ...	σελ. 285
19. Πώς νιώθω ...	σελ. 282
20. Η οικογένεια...	σελ. 304
21. Το πάρτι ...	σελ. 329
22. Η πόλη...	σελ. 354
23. Παραμύθια...	σελ. 324
24. Τα ρούχα ...	σελ. 381
25. Το σπίτι ...	σελ. 412
26. Στο σχολείο...	σελ. 437
27. Τα σχήματα...	σελ. 443
28. Το σώμα μας...	σελ. 432
29. Τα χρώματα...	σελ. 515

.... Πάμε τώρα να δούμε τι άλλες πληροφορίες μπορείς να βρεις σε μία σελίδα του λεξικού.

Εδώ γράφουμε την **πρώτη** και την **τελευταία** λέξη της σελίδας.

Εδώ θα βρεις **τη λέξη που ψάχνεις**. Όταν είναι ουσιαστικό, βάζουμε και μια λεξούλα που λέγεται **άρθρο** για να δείξουμε αν το ουσιαστικό είναι αρσενικό, θηλυκό ή ουδέτερο.

Η **εικόνα** σε βοηθάει να καταλάβεις τι θέλει να πει η λέξη που ψάχνεις.

βαλίτσα .... **βαριέμαι**

*έζησαν ευτυχισμένοι μέχρι τα **βαθιά** τους γεράματα.* ◇ *Η Αθηνά δεν ξέρει να κολυμπάει ακόμα καλά. Όταν το **βάθος** της θάλασσας είναι μεγάλο, φοβάται, γιατί δεν πατάει.* ♬ βα-θύς
✎ 'αντίθετα'

βαλίτσα [η] *ουσιαστικό* **(βαλίτσες)**
☑ Όταν θέλουμε να ταξιδέψουμε, παίρνουμε μαζί μας μία **βαλίτσα** με ρούχα. Οι **βαλίτσες** έχουν χερούλι για να τις κρατάμε στο χέρι και καμιά φορά ρόδες για να τις σέρνουμε όταν είναι βαριές.
♬ βα-λί-τσα

βάλτος [ο] *ουσιαστικό* **(βάλτοι)**
☑ Ο **βάλτος** είναι ένα μέρος με ακίνητα νερά και πολλή λάσπη. Μέσα στη λάσπη φυτρώνουν καλαμιές και ζουν βατράχια και πολλά κουνούπια.
♬ βάλ-τος

βαμβάκι [το] *ουσιαστικό* **(βαμβάκια)**
☑ Το **βαμβάκι** είναι φυτό που φυτρώνει σε ζεστές χώρες όπως η Ελλάδα. Ο καρπός του είναι φουντωτός, άσπρος, απαλός και πολύ ελαφρύς. Με το **βαμβάκι** φτιάχνουμε **βαμβακερά** υφάσματα αλλά το χρησιμοποιούμε και για να καθαρίσουμε πληγές. ♬ βαμ-βά-κι

βανίλια [η] *ουσιαστικό* **(βανίλιες)**
☑ Η **βανίλια** είναι ο καρπός ενός φυτού που φυτρώνει σ' εξωτικές χώρες. Με τη σκόνη που παίρνουμε απ' αυτό το φυτό δίνουμε άρωμα **βανίλια** στα παγωτά και τα γλυκά.
♬ βα-νί-λια

βαπόρι [το] *ουσιαστικό* **(βαπόρια)**
☑ Με τα **βαπόρια** ταξιδεύουμε στη θάλασσα. ○ πλοίο, καράβι
♬ βα-πό-ρι

βάρβαρος, βάρβαρη, βάρβαρο *επίθετο* **(βάρβαροι, βάρβαρες, βάρβαρα)**
☑ Όταν κάποιος είναι πολύ σκληρός και κάνει κακό με άγριο τρόπο, είναι **βάρβαρος**. ✎ *«Ο κύριος Μιχάλης θα είναι πολύ **βάρβαρος**, αν αφήσει τα κουταβάκια να πεθάνουν από την πείνα» σκέφτηκε η θεία του.*
○ κακός, άκαρδος ● καλός, ευγενικός ♬ βάρ-βα-ρος

βαρέλι [το] *ουσιαστικό* **(βαρέλια)**
☑ Το **βαρέλι** είναι ένα πολύ μεγάλο στρογγυλό δοχείο, φτιαγμένο από λωρίδες ξύλου. Είναι πλατύ στη μέση και στενεύει στις δύο άκρες. Σε **βαρέλια** βάζουμε συνήθως κρασί ή άλλα ποτά.
✓ **Βαρέλι** είναι και το περιεχόμενο ενός βαρελιού. ✎ *«Φέτος φτιάξαμε πολλά **βαρέλια** κρασί» είπε ο θείος Αλέκος.*
✓ Λέμε ότι κάποιος είναι σαν **βαρέλι**, όταν είναι πολύ χοντρός.
♬ βα-ρέ-λι

βαρετός, βαρετή, βαρετό *επίθετο* **(βαρετοί, βαρετές, βαρετά)** → βαριέμαι

βαριέμαι *ρήμα* **(βαρέθηκα, θα βαρεθώ)**
☑ Όταν αυτό που κάνεις δεν είναι διασκεδαστικό, το **βαριέσαι**. Όταν δε βρίσκεις τι να κάνεις ή δεν έχεις όρεξη να κάνεις κάτι, **βαριέσαι**.

α **β** γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

67

Εδώ θα βρεις την αλφαβήτα. Με **πράσινο χρώμα** δείχνουμε σε ποιο γράμμα είμαστε.

Όταν μιλάμε, οι λέξεις δεν μένουν πάντα οι ίδιες, αλλά πολλές φορές γίνονται λίγο **διαφορετικές**.

Εδώ δίνουμε το **μέρος του λόγου**, δηλαδή αν η λέξη που ψάχνεις είναι ουσιαστικό, ρήμα, επίθετο, επίρρημα ή άλλο.

Εδώ θα βρεις ένα **παιχνίδι** με κάποια λέξη της σελίδας. Αν θέλεις μπορείς να σκεφτείς και εσύ ένα ίδιο παιχνίδι με μερικές άλλες λέξεις της σελίδας.

α β **γ** δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

γδέρνω, **γδέρνομαι** *ρήμα* **(έγδαρα, θα γδάρω)**
☑ Όταν **γδέρνεις** το χέρι σου, του κάνεις γρατσουνιές. *Η Αθηνά έπεσε από το ποδήλατο κι **έγδαρε** το γόνατό της.* ○ γρατσουνώ
✓ Όταν ο χασάπης **γδέρνει** ένα ζώο, του βγάζει το δέρμα. ◇ Το **γδάρσιμο** είναι το σημάδι που έχουμε στο σώμα μας, όταν γδερνόμαστε.
○ γρατσουνιά ♬ γδέρ-νω

γδύνω, **γδύνομαι** *ρήμα* **(έγδυσα, θα γδύσω)**
☑ Όταν **γδύνεις** κάποιον, του βγάζεις όλα του τα ρούχα, τον αφήνεις γυμνό. Όταν **γδύνεσαι**, βγάζεις όλα τα ρούχα σου.
*Η Αθηνά **έγδυσε** όλες της τις κούκλες για να πλύνει τα ρούχα τους.*
○ ξεντύνω ◇ **γδύσιμο**
♬ γδύ-νω

γεια *επιφώνημα*
☑ Όταν θέλουμε να χαιρετήσουμε κάποιον, λέμε «**γεια**», «**γεια σου**». Λέμε «**γεια σας**», όταν χαιρετάμε κάποιον μεγαλύτερο.
✓ Όταν κάποιος έχει αγοράσει κάτι καινούριο του λέμε «**με γεια**».
*«**Με γεια** το καινούριο φόρεμα Αθηνά!» είπε η Ελένη.* ♬ γεια

γείτονας [ο], **γειτόνισσα** [η] *ουσιαστικό* **(γείτονες, γειτόνισσες)**
☑ **Γείτονάς** σου είναι αυτός που μένει κοντά σου, στον ίδιο δρόμο. Βλέπεις συχνά τους **γείτονές** σου βγαίνοντας από το σπίτι σου.
◇ Η **γειτονιά** σου είναι η περιοχή όπου βρίσκεται το σπίτι σου μαζί με τα γύρω σπίτια και τα μαγαζιά.
♬ γεί-το-νας

- Είμαι το αντίθετο του αδειάζω. Τι κάνω; ....

γειτονιά [η] *ουσιαστικό* **(γειτονιές)**
→ γείτονας

γέλιο [το] *ουσιαστικό* **(γέλια)** → γελώ

γελώ και **γελάω** **(γέλασα, θα γελάσω)**
☑ Όταν **γελάς**, δείχνεις πως είσαι χαρούμενος ή πως βρίσκεις κάτι πολύ διασκεδαστικό, πολύ αστείο. Όταν **γελάς**, ακούγεται το γέλιο σου. *Οι γονείς του Κώστα πηγαίνουν συχνά σε κωμωδίες για να **γελάσουν**.* ● κλαίω
◇ Το **γέλιο** είναι ο ήχος που βγάζεις, όταν γελάς. Ο ήχος αυτός μοιάζει με **χα, χα, χα**.

● κλάμα ♬ γε-λώ

γεμάτος, **γεμάτη**, **γεμάτο** *επίθετο* **(γεμάτοι, γεμάτες, γεμάτα)** → γεμίζω

γεμίζω *ρήμα* **(γέμισα, θα γεμίσω)**
☑ Όταν **γεμίζεις** κάτι, βάζεις μέσα όσα πιο πολλά πράγματα μπορείς.
*Ο Κώστας **γέμισε** τις τσέπες του με καραμέλες και βγήκε έξω να τις φάει με την Αθηνά.*
✓ *Η κοιλιά του Νίκου **γέμισε** από το πολύ φαγητό.* Δεν υπήρχε πια χώρος για τίποτα άλλο.
✓ *Χάλασε το πλυντήριο και το μπάνιο **γέμισε** νερά.* Το μπάνιο είχε πολλά νερά.
● αδειάζω
◇ *Η κοιλιά του Νίκου ήταν **γεμάτη***

Με ☑ εξηγούμε τη λέξη για να καταλάβουμε τη **σημασία** της.

Μια λέξη μπορεί να έχει πολλές σημασίες.
Με ✓ εξηγούμε τις **άλλες σημασίες** της.

Με ✎ γράφουμε ένα **παράδειγμα** που δείχνει τη λέξη μέσα σε πρόταση.

Με ○ θα βρεις λέξεις που θέλουν να πουν **περίπου το ίδιο πράγμα** με τη λέξη που ψάχνεις.

Με ● θα βρεις λέξεις που θέλουν να πουν το **αντίθετο** από τη λέξη που ψάχνεις.

Με ◇ θα βρεις λέξεις που ανήκουν στην **ίδια οικογένεια**.

Για μερικές λέξεις θα βρεις **περισσότερες πληροφορίες** σε εικόνες/πίνακες που βρίσκονται σε κάποια άλλη σελίδα και που δείχνει το 🖌 .

Με ♬ δείχνουμε πως **συλλαβίζονται** οι λέξεις.

Με → δείχνουμε μια **άλλη λέξη** στην οποία θα βρεις πληροφορίες για τη λέξη που ψάχνεις.

Τώρα είμαστε έτοιμοι. Ξεκινάμε!

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

Α α

-α
☑ Πολλές φορές, για να φτιάξω ένα επίρρημα, παίρνω ένα επίθετο και βάζω στο τέλος του το **-α**. Δες μερικά παραδείγματα: *άσχημος-άσχημα, γρήγορος-γρήγορα, καλός-καλά.*
♫ -α
- Κάνε κι εσύ το ίδιο με άλλα επίθετα.

άβολος, άβολη, άβολο *επίθετο* **(άβολοι, άβολες, άβολα)**
☑ Όταν κάτι είναι **άβολο**, δε νιώθουμε καλά να το χρησιμοποιούμε.
✎ *«Αυτή η καρέκλα είναι μικρή και **άβολη** για το θείο Αλέκο» είπε ο Κώστας. Ο θείος έχει μεγάλα πόδια και δε βολεύεται.*
○ κουραστικός ● βολικός, άνετος
◇ *Ο θείος Αλέκος αισθανόταν **άβολα**, επειδή δε χωρούσε στην πολυθρόνα.*
♫ ά-βο-λος

άγαλμα [το] *ουσιαστικό* **(αγάλματα)**
☑ Το **άγαλμα** είναι ένα κομμάτι μάρμαρο, μέταλλο ή άλλο υλικό που το έχουμε κάνει να μοιάζει με άνθρωπο, ζώο ή πράγμα.
✎ *«Η Αθήνα έχει πολλά μουσεία» είπε η Αθηνά στο θείο Τάκη. «Άλλα έχουν αρχαία ελληνικά **αγάλματα** και άλλα αγάλματα νεότερων καλλιτεχνών».*
○ γλυπτό
♫ ά-γαλ-μα

αγανακτώ *ρήμα* **(αγανάκτησα, θα αγανακτήσω)**
☑ Όταν **αγανακτείς** με κάτι, θυμώνεις πολύ, γιατί δεν είναι σωστό.
✎ *Η Αθηνά **αγανάκτησε** όταν είδε τα παιδιά της γειτονιάς να φέρονται άσχημα στο σκύλο του κυρίου Μιχάλη.*
○ θυμώνω, εκνευρίζομαι ◇ *Ένιωσε **αγανάκτηση** με τη συμπεριφορά των παιδιών απέναντι στο σκύλο. Ήταν **αγανακτισμένη**.* ♫ α-γα-να-κτώ

αγάπη [η] *ουσιαστικό* **(αγάπες)**
→ αγαπώ

αγαπώ και **αγαπάω, αγαπιέμαι** *ρήμα* **(αγάπησα, θα αγαπήσω)**
☑ Όταν **αγαπάς** κάποιον, νιώθεις όμορφα συναισθήματα γι' αυτόν και σου αρέσει να είσαι μαζί του.
✓ Όταν **αγαπάς** κάτι, σου αρέσει πάρα πολύ. ✎ *Ο Κώστας **αγαπάει** πολύ το ποδόσφαιρο. Του αρέσει να πηγαίνει μαζί με το Νίκο στο γήπεδο.*
○ μισώ ◇ Όταν αγαπάς κάποιον, νιώθεις **αγάπη** γι' αυτόν. Όταν αγαπάς πολύ κάτι, είναι το **αγαπημένο** σου. Όταν κάποιος είναι **αγαπητός**, είναι ευχάριστος και τον αγαπούν οι άλλοι άνθρωποι.
♫ α-γα-πώ

άγγελος [ο] *ουσιαστικό* **(άγγελοι)**
☑ Οι **άγγελοι** φέρνουν τα μηνύματα του Θεού στους ανθρώπους.
✎ *Ο θείος Αλέκος λέει ότι οι **άγγελοι** είναι αόρατοι κι έχουν φτερούγες στην*

πλάτη τους.
✓ Όταν κάποιος είναι **άγγελος**, είναι πολύ καλός άνθρωπος.
◇ *«Κοίτα το μωράκι της θείας Κατερίνας» είπε η Αθηνά. Το πρόσωπό του είναι **αγγελικό**. Μοιάζει με πρόσωπο αγγέλου.*
♬ άγ-γε-λος

αγγίζω, **αγγίζομαι** *ρήμα* **(άγγιξα, θα αγγίξω)**
☑ Όταν **αγγίζεις** κάτι, το ακουμπάς με το χέρι σου απαλά. ✎ *Η θεία Κατερίνα **άγγιξε** το μάγουλο του Δημητράκη με αγάπη.* ○ ακουμπώ, πιάνω ◇ *Ο Δημητράκης χάρηκε με το **άγγιγμα** της μητέρας του.* ♬ αγ-γί-ζω

αγγούρι [το] *ουσιαστικό* **(αγγούρια)**
☑ Το **αγγούρι** είναι ένα μακρύ πράσινο λαχανικό. Το τρώμε ωμό και συνήθως το βάζουμε σε σαλάτες.
♬ αγ-γού-ρι

αγελάδα [η] *ουσιαστικό* **(αγελάδες)**
☑ Η **αγελάδα** είναι ένα μεγάλο ζώο που ζει στο αγρόκτημα.
Το αρμέγουμε και μας δίνει γάλα.
♬ α-γε-λά-δα ✎ 'το αγρόκτημα'

αγέλη [η] *ουσιαστικό* **(αγέλες)**
☑ Η **αγέλη** είναι πολλά ίδια ζώα που ζουν μαζί. ✎ *Ο θείος Αλέκος λέει ότι το χειμώνα έξω από το χωριό του οι λύκοι ζουν σε **αγέλες**.* ○ κοπάδι
♬ α-γέ-λη

άγιος, **άγια**, **άγιο** *επίθετο* **(άγιοι, άγιες, άγια)**
☑ Όταν κάτι είναι **άγιο**, έχει να κάνει με το Θεό ή την εκκλησία.
✎ *Τις **άγιες** μέρες του Πάσχα η θεία του κυρίου Μιχάλη πηγαίνει κάθε μέρα στην εκκλησία.*
✓ (σαν ουσιαστικό) Οι **άγιοι** και οι **αγίες** είναι χριστιανοί που έζησαν όλη τους τη ζωή αφιερωμένη στο Θεό.
✓ *Ο κύριος Δημήτρης είναι **άγιος** άνθρωπος, δεν πειράζει ποτέ κανέναν κι έχει αγνά συναισθήματα.*
♬ ά-γι-ος/ά-γιος
-Πώς προφέρεις τη λέξη άγιος;

αγκάθι [το] *ουσιαστικό* **(αγκάθια)**
☑ Οι τριανταφυλλιές έχουν **αγκάθια** στα κλαδιά και στον κορμό τους. Είναι σαν μικρές μύτες που τσιμπάνε.
◇ *Ένα **αγκάθινο** στεφάνι είναι πλεγμένο με αγκάθια.*
♬ α-γκά-θι

αγκάθινος, **αγκάθινη**, **αγκάθινο** *επίθετο* **(αγκάθινοι, αγκάθινες, αγκάθινα)** → αγκάθι

αγκαλιά [η] *ουσιαστικό* **(αγκαλιές)**
☑ Όταν η μητέρα σου σε κρατά στην **αγκαλιά** της, σε κρατάει με τα δύο της χέρια σφιχτά και ακουμπάς πάνω στο στήθος της. ✎ *Η γιαγιά έσφιξε την Κοκκινοσκουφίτσα στην **αγκαλιά** της και τη φίλησε.*
◇ *Όταν **αγκαλιάζεις** κάποιον, τον κρατάς στην αγκαλιά σου, τον παίρνεις αγκαλιά.*
♬ α-γκα-λιά

- Μη μ' ακουμπάς, γιατί τσιμπάω. Τι είμαι; ....

αγκαλιάζω *ρήμα* **(αγκάλιασα, θα αγκαλιάσω)** → αγκαλιά

αγκίστρι [το] *ουσιαστικό* **(αγκίστρια)**
☑ Οι ψαράδες ψαρεύουν με το **αγκίστρι**, που είναι ένα μικρό μυτερό κομμάτι σύρμα.
♬ α-γκί-στρι

άγκυρα [η] *ουσιαστικό* **(άγκυρες)**
☑ Η **άγκυρα** μοιάζει μ' ένα μεγάλο και βαρύ αγκίστρι που το έχουν δέσει στην άκρη μίας μακριάς αλυσίδας. Όλα τα πλοία έχουν **άγκυρα** και τη ρίχνουν στο βυθό της θάλασσας για να μένουν σταθερά στο ίδιο μέρος.
◇ *Όταν ένα πλοίο **αγκυροβολεί**, ρίχνει άγκυρα.*
♬ ά-γκυ-ρα
✎ 'η θάλασσα'

αγκώνας [ο] *ουσιαστικό* **(αγκώνες)**
☑ Ο **αγκώνας** είναι το μέρος του χεριού μας που μπορούμε να λυγίσουμε. ♬ α-γκώ-νας
✎ 'το σώμα μας'

αγνός, **αγνή**, **αγνό** *επίθετο* **(αγνοί, αγνές, αγνά)**
☑ Όταν κάτι είναι **αγνό**, δεν είναι ανακατεμένο με τίποτα άλλο.
✎ *«Στη σαλάτα ρίχνω πάντα **αγνό** λάδι από την Κρήτη» είπε η θεία Έλλη.*
○ καθαρός
✓ *Ο θείος Αλέκος είναι **αγνός** άνθρωπος κι έχει καλή ψυχή.*
○ απονήρευτος
● πονηρός
◇ *Ο θείος Αλέκος έχει **αγνότητα**.*
♬ α-γνός

άγνωστος, **άγνωστη**, **άγνωστο** *επίθετο* **(άγνωστοι, άγνωστες, άγνωστα)**
☑ Όταν κάτι είναι **άγνωστο**, δεν το γνωρίζουμε. ✎ *«Τι σημαίνει η λέξη 'αδέσποτος'; Δεν την ξέρω, μου είναι **άγνωστη**» είπε ο Ίγκλι στον Κώστα.*
● γνωστός ♬ ά-γνω-στος

αγορά [η] *ουσιαστικό* **(αγορές)**
☑ Η **αγορά** είναι ένα μέρος με πολλά μαγαζιά. ✎ *«Η Ερμού είναι μία από τις κεντρικές **αγορές** της Αθήνας» είπε η Αθηνά στο θείο Τάκη.*
✓ Όταν κάνεις μία **αγορά**, δίνεις χρήματα και παίρνεις κάτι που θέλεις.
✎ *«Τι **αγορές** έκανες σήμερα;» ρώτησε η Αθηνά το θείο Τάκη που γύρισε με δύο τσάντες γεμάτες με ψώνια.* ◇ Όταν **αγοράζεις** κάτι, κάνεις μία αγορά. Ο **αγοραστής** είναι αυτός που αγόρασε ή που θέλει ν' αγοράσει κάτι. ♬ α-γο-ρά
Δες λαϊκός (λαϊκή αγορά)

αγοράζω *ρήμα* **(αγόρασα, θα αγοράσω)**
→ αγορά

αγοραστής [ο], **αγοράστρια** [η] *ουσιαστικό* **(αγοραστές, αγοράστριες)**
→ αγορά

αγόρι [το] *ουσιαστικό* **(αγόρια)**
☑ Ο Κώστας είναι **αγόρι**. Είναι το **αρσενικό** παιδί της οικογένειάς του. Όταν μεγαλώσει, θα γίνει άντρας.
♬ α-γό-ρι

άγουρος, **άγουρη**, **άγουρο** *επίθετο* **(άγουροι, άγουρες, άγουρα)**
☑ Όταν ένα φρούτο είναι **άγουρο**, δεν έχει ωριμάσει και δεν είναι έτοιμο ακόμη για να το φάμε. ○ αγίνωτος
● ώριμος ♬ ά-γου-ρος

αγράμματος, **αγράμματη, αγράμματο** *επίθετο* **(αγράμματοι, αγράμματες, αγράμματα)**
☑ Όταν κάποιος είναι **αγράμματος**, δεν ξέρει να γράφει και να διαβάζει.
◇ **γράμμα** ♬ α-γράμ-μα-τος

άγριος, **άγρια, άγριο** *επίθετο* **(άγριοι, άγριες, άγρια)**
☑ Τα **άγρια** ζώα ζουν ελεύθερα στη φύση, μακριά από τον άνθρωπο. Τα **άγρια** φυτά φυτρώνουν και μεγαλώνουν μόνα τους, χωρίς τη φροντίδα των ανθρώπων. ● ήμερος
✓ Ένας **άγριος** άνθρωπος φοβίζει τους άλλους και δεν τους αφήνει να τον πλησιάσουν εύκολα.
● ήρεμος, γλυκός ◇ *«Τι άγριο πρόσωπο είναι αυτό;» είπε η Χιονάτη, όταν είδε την κακιά βασίλισσα. «Τι **αγριάδα** που έχει!»* ♬ ά-γρι-ος

αγρόκτημα [το] *ουσιαστικό* **(αγροκτήματα)** → αγρότης

αγρότης [ο], **αγρότισσα** [η] *ουσιαστικό* **(αγρότες, αγρότισσες)**
☑ **Αγρότης** είναι αυτός που δουλεύει στα χωράφια και τα καλλιεργεί.
○ γεωργός ◇ *Ο θείος Αλέκος ζει στην εξοχή, έχει ένα **αγρόκτημα** και παράγει **αγροτικά** προϊόντα.*
♬ α-γρό-της ✎ 'το αγρόκτημα'

αγροτικός, **αγροτική, αγροτικό** *επίθετο* **(αγροτικοί, αγροτικές, αγροτικά)**
→ αγρότης

αγώνας [ο] *ουσιαστικό* **(αγώνες)**
☑ Όταν κάποιος δίνει **αγώνα** ή κάνει **αγώνα**, προσπαθεί να πετύχει αυτό που θέλει. ✎ *Η ομάδα του Κώστα έδωσε δύσκολο **αγώνα** για να γίνει η καλύτερη ομάδα του σχολείου.*
✓ Στους **αγώνες** μπάσκετ, τρεξίματος ή άλλων αθλημάτων κάθε ομάδα ή αθλητής προσπαθεί να νικήσει. ◇ Όταν **αγωνίζεσαι**, κάνεις αγώνα να πετύχεις κάτι ή θέλεις να νικήσεις σ' έναν αγώνα.
Αυτός που αγωνίζεται σκληρά είναι **αγωνιστής**. ♬ α-γώ-νας

αγωνία [η] *ουσιαστικό* **(αγωνίες)**
☑ Όταν νιώθεις **αγωνία**, είσαι ανήσυχος και περιμένεις κάτι που θα γίνει, είτε είναι καλό είτε άσχημο.
✎ *Ο Κώστας είχε **αγωνία** για να δει αν θα νικήσει η ομάδα του στο ποδόσφαιρο.* ♬ α-γω-νί-α

αγωνίζομαι *ρήμα* **(αγωνίστηκα, θα αγωνιστώ)** → αγώνας

αγώνισμα [το] *ουσιαστικό* **(αγωνίσματα)**
☑ Το **αγώνισμα** είναι ένα άθλημα.
✎ *Ο θείος Τάκης και οι φίλοι του παρακολούθησαν το **αγώνισμα** της κολύμβησης στους Ολυμπιακούς αγώνες της Αθήνας το 2004.*
♬ α-γώ-νι-σμα

αγωνιστής [ο], **αγωνίστρια** [η] *ουσιαστικό* **(αγωνιστές, αγωνίστριες)**
→ αγώνας

αδειάζω *ρήμα* **(άδειασα, θα αδειάσω)**
☑ Όταν **αδειάζω** κάτι, βγάζω από μέσα του ό,τι υπάρχει. ✎ *Η Χιονάτη **άδειασε** το σκουπιδοτενεκέ που ήταν γεμάτος χαρτιά.*
● γεμίζω
◇ *Το **άδειασμα** ήταν μέχρι τώρα δουλειά των νάνων.* **άδειος**
♬ α-δειά-ζω

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

άδειος, **άδεια, άδειο** *επίθετο* **(άδειοι, άδειες, άδεια)**
☑ Όταν κάτι είναι **άδειο**, δεν έχει τίποτα μέσα του. ✎ *Ο Κώστας άνοιξε το κουτί για να πάρει μία σοκολάτα αλλά δε βρήκε τίποτα. Ήταν* ***άδειο****.*
○ κενός ● γεμάτος
✓ Λέμε ότι το κεφάλι κάποιου είναι **άδειο**, όταν είναι βλάκας ή κουτός.
◇ **αδειάζω**
♬ ά-δειος ✎ 'αντίθετα'

αδελφός [ο], **αδελφή** [η] *ουσιαστικό* **(αδελφοί, αδελφές)**
☑ Ο **αδελφός** σου είναι το αγόρι που έχει τους ίδιους γονείς με σένα. Η **αδελφή** σου είναι το κορίτσι που έχει τους ίδιους γονείς με σένα.
◇ **αδελφάκι, αδελφούλης, αδελφούλα** ♬ α-δελ-φός
✎ 'η οικογένεια'
- Λέμε και αδερφός, αδερφή.
Στον πληθυντικό λέμε και τα αδέρφια.

αδέσποτος, **αδέσποτη, αδέσποτο** *επίθετο* **(αδέσποτοι, αδέσποτες, αδέσποτα)**
☑ Όταν ένα ζώο είναι **αδέσποτο**, γυρίζει στους δρόμους χωρίς να έχει ιδιοκτήτη για να το φροντίσει.
✎ *Ο κύριος Μιχάλης βρήκε στην αυλή του τέσσερα* ***αδέσποτα*** *κουταβάκια.*
♬ α-δέ-σπο-τος

αδιάβροχος, **αδιάβροχη, αδιάβροχο** *επίθετο* **(αδιάβροχοι, αδιάβροχες, αδιάβροχα)**
☑ Όταν κάτι είναι **αδιάβροχο**, τότε δεν μπορεί να περάσει νερό μέσα του. ✎ *Το ρολόι του Κώστα είναι* ***αδιάβροχο*** *και το φοράει όταν μπαίνει στη θάλασσα.*
✓ (σαν ουσιαστικό) Το **αδιάβροχο** είναι αυτό που φοράμε, όταν δε θέλουμε να βρεχόμαστε από τη βροχή. ◇ **βρέχω, βροχή**
♬ α-δι-ά-βρο-χος

αδιαθεσία [η] *ουσιαστικό* **(αδιαθεσίες)**
→ αδιάθετος

αδιάθετος, **αδιάθετη, αδιάθετο** *επίθετο* **(αδιάθετοι, αδιάθετες, αδιάθετα)**
☑ Όταν κάποιος είναι **αδιάθετος**, είναι σαν άρρωστος και δεν αισθάνεται καλά.
◇ Όταν είσαι αδιάθετος, έχεις **αδιαθεσία**.
♬ α-δι-ά-θε-τος

αδιαφορία [η] *ουσιαστικό*
→ αδιάφορος

αδιάφορος, **αδιάφορη, αδιάφορο** *επίθετο* **(αδιάφοροι, αδιάφορες, αδιάφορα)**
☑ *Ο κύριος Μιχάλης είναι* ***αδιάφορος*** *για τη μόδα κι όλο φοράει κάτι παλιά ρούχα.* Δεν ενδιαφέρεται για τη μόδα.
◇ Όταν είσαι αδιάφορος για κάτι, τότε **αδιαφορείς** γι' αυτό, δείχνεις δηλαδή **αδιαφορία**.
♬ α-δι-ά-φο-ρος

αδιέξοδο [το] *ουσιαστικό* **(αδιέξοδα)**
☑ Το **αδιέξοδο** είναι ένας δρόμος που είναι κλεισμένος στο τέλος του και δεν μπορείς να περάσεις.
✎ *Ο δρόμος όπου βρίσκεται το σπίτι του κυρίου Μιχάλη οδηγεί σε* ***αδιέξοδο****. Στο τέλος του δρόμου*

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

υπάρχει ένας ψηλός άσπρος τοίχος.
♫ α-δι-έ-ξο-δο

άδικος, **άδικη, άδικο** *επίθετο*
(άδικοι, άδικες, άδικα)
☑ *Η Χιονάτη έκοψε την τούρτα σε οκτώ ίσα κομμάτια. Δεν έδωσε μεγαλύτερο κομμάτι σε κανέναν. Δεν ήθελε να είναι* ***άδικη***. ● δίκαιος
◇ *Ήταν δίκαιη και δεν έκανε* ***αδικία****. Δεν* ***αδίκησε*** *κανέναν.*
♫ ά-δι-κος

αδυναμία [η] *ουσιαστικό* **(αδυναμίες)**
→ αδύναμος

αδύναμος, **αδύναμη, αδύναμο** *επίθετο*
(αδύναμοι, αδύναμες, αδύναμα)
☑ *Η Ροζαλία τριγυρνούσε στους δρόμους και δεν είχε φάει τρεις μέρες. Ένιωθε πολύ* ***αδύναμη***.
● δυνατός ◇ Δεν είχε αρκετή δύναμη, είχε **αδυναμία**.
♫ α-δύ-να-μος

αδυνατίζω *ρήμα* **(αδυνάτισα, θα αδυνατίσω)** → αδύνατος

Αν θέλεις να μάθεις τι έγινε με τη Ροζαλία που χάθηκε, ψάξε μέσα στο λεξικό τις λέξεις
αναστατώνω, ανησυχώ, εξαφανίζομαι, βρίσκω, καταφεύγω, κουλουριάζω, κουνώ, χαίρομαι, χοροπηδώ

αδύνατος, **αδύνατη, αδύνατο** *επίθετο*
(αδύνατοι, αδύνατες, αδύνατα)
☑ Όταν κάποιος είναι **αδύνατος**, δε ζυγίζει πολλά κιλά.
✎ *Ο Κώστας είναι* ***αδύνατος****, ενώ ο θείος Αλέκος ψηλός και χοντρός.*
○ λεπτός ● παχύς, χοντρός
✓ *Η Αθηνά είναι* ***αδύνατη*** *στην αριθμητική.* Δεν την καταλαβαίνει εύκολα. *Στη γραμματική όμως είναι πολύ καλή.* ◇ Όταν χάνεις κιλά και γίνεσαι αδύνατος, **αδυνατίζεις**.
♫ α-δύ-να-τος

αέρας [ο] *ουσιαστικό* **(αέρηδες)**
☑ Τον **αέρα** τον αναπνέουμε κι έτσι μπορούμε και ζούμε. Δεν έχει μυρωδιά και δεν μπορούμε να τον δούμε. ✎ *«Άνοιξε το παράθυρο για να μπει λίγος καθαρός* ***αέρας****» είπε η θεία Κατερίνα στο θείο Σταμάτη.*
✓ **Αέρα** λέμε και τον άνεμο.
✎ *Ο* ***αέρας*** *όμως δυνάμωσε και ο θείος Σταμάτης αναγκάστηκε να κλείσει γρήγορα το παράθυρο.*
◇ Όταν **αερίζεις** ένα δωμάτιο, ανοίγεις πόρτες και παράθυρα για να μπει αέρας.
♫ α-έ-ρας ✎ 'ο καιρός'

αερίζω *ρήμα* **(αέρισα, θα αερίσω)**
→ αέρας

αέριο [το] *ουσιαστικό* **(αέρια)**
☑ Τα **αέρια** δεν είναι ούτε στερεά ούτε υγρά. Ο αέρας που αναπνέουμε είναι **αέριο**. Το **οξυγόνο** και το **υδρογόνο** είναι **αέρια**. Μερικά **αέρια** όπως το γκάζι είναι επικίνδυνα για την υγεία μας. ♫ α-έ-ρι-ο

αεροδρόμιο [το] *ουσιαστικό*
(αεροδρόμια) → αεροπλάνο

αεροπλάνο [το] *ουσιαστικό* **(αεροπλάνα)**
☑ Με το **αεροπλάνο** μπορούμε να ταξιδεύουμε πετώντας σ' όλο τον κόσμο. ○ αεροσκάφος
◇ Τα αεροπλάνα προσγειώνονται και απογειώνονται στα **αεροδρόμια**. Τα οδηγούν οι **πιλότοι**. Μέσα στα αεροπλάνα δουλεύουν οι **αεροσυνοδοί** που φροντίζουν τους επιβάτες. ♬ α-ε-ρο-πλά-νο

αεροπόρος [ο] *ουσιαστικό* **(αεροπόροι)**
☑ Ο **αεροπόρος** είναι αυτός που οδηγεί αεροπλάνα. ○ πιλότος
◇ Ένα **αεροπορικό** ταξίδι, είναι ένα ταξίδι με αεροπλάνο. ♬ α-ε-ρο-πό-ρος

αερόστατο [το] *ουσιαστικό* **(αερόστατα)**
☑ Το **αερόστατο** είναι ένας μεγάλος σάκος γεμάτος με ζεστό αέρα ή με κάποιο άλλο αέριο, ελαφρύτερο από τον αέρα. Το **αερόστατο** μπορεί να σηκωθεί ψηλά στον αέρα και να μεταφέρει μερικούς ανθρώπους μέσα σ' ένα μεγάλο καλάθι που υπάρχει δεμένο στο κάτω μέρος του.
♬ α-ε-ρό-στα-το

αεροσυνοδός [ο], [η] *ουσιαστικό* **(αεροσυνοδοί)**
→ αεροπλάνο

αετός [ο] *ουσιαστικό* **(αετοί)**
☑ Ο **αετός** είναι ένα μεγάλο πουλί με δυνατό ράμφος και μυτερά νύχια. Οι **αετοί** έχουν τις φωλιές τους στα βουνά. ♬ α-ε-τός ✏ 'τα ζώα'
Δες χαρταετός

αηδία [η] *ουσιαστικό* **(αηδίες)**
☑ Όταν νιώθω **αηδία** για κάτι, νιώθω πολύ άσχημα με κάτι που είναι άσχημο, χαλασμένο ή βρόμικο.
✏ *Ο Κώστας έφαγε μία χαλασμένη σοκολάτα κι ένιωσε **αηδία**.*
✓ **Αηδία** είναι αυτό που μας κάνει να νιώθουμε δυσάρεστα. ✏ *«Το φαγητό είναι σκέτη **αηδία**!» είπε ο κύριος Μιχάλης στη θεία του. «Δεν τρώγεται!» συνέχισε.* ◇ *Ο Κώστας **αηδίασε** με αυτό που έφαγε. Το βρήκε **αηδιαστικό**.* ♬ αη-δί-α

αθάνατος, αθάνατη, αθάνατο *επίθετο* **(αθάνατοι, αθάνατες, αθάνατα)**
☑ Όταν κάποιος είναι **αθάνατος**, τότε ζει για πάντα, αιώνια.
✏ *Κανένας άνθρωπος δεν είναι **αθάνατος**.* ● θνητός ♬ α-θά-να-τος

άθλημα [το] *ουσιαστικό* **(αθλήματα)**
☑ Το ποδόσφαιρο, το μπάσκετ, το τρέξιμο και το τένις είναι **αθλήματα**.
○ σπορ ◇ **αθλητής, αθλητισμός**
♬ ά-θλη-μα ✏ 'τα αθλήματα'

αθλητής [ο], **αθλήτρια** [η] *ουσιαστικό* **(αθλητές, αθλήτριες)**
☑ Οι **αθλητές** γυμνάζονται συνέχεια για να συμμετέχουν σε αγώνες.
✏ *Ο Κώστας ονειρεύεται να γίνει μεγάλος **αθλητής**. Ονειρεύεται να παίξει ποδόσφαιρο στην Εθνική μας ομάδα.* ◇ *Ο κύριος Γιάννης διαβάζει **αθλητική** εφημερίδα κάθε μέρα.*

Διαβάζει εφημερίδα που ασχολείται με τους αθλητές και τα αθλήματα. **αθλητισμός** ♬ α-θλη-τής
✎ 'τα αθλήματα'

αθλητισμός [ο] *ουσιαστικό*
☑ *Η Αλίκη διαβάζει ένα βιβλίο για τον* ***αθλητισμό*** *στην αρχαία Ελλάδα.* Δηλαδή για τα αθλήματα στην αρχαία Ελλάδα.
✓ Όταν κάνεις **αθλητισμό**, κάνεις κάποιο άθλημα. ✎ *Ο Νίκος και ο Κώστας παίζουν ποδόσφαιρο σε ομάδα. Κάνουν* ***αθλητισμό****.*
◇ **αθλητής**, **αθλητικός**
♬ α-θλη-τι-σμός

αθώος, **αθώα**, **αθώο** *επίθετο*
(αθώοι, αθώες, αθώα)
☑ Όταν κάποιος είναι **αθώος**, δεν έχει κάνει κάτι κακό. ✎ *«Δεν έσπασα εγώ το παράθυρο. Είμαι* ***αθώος****!» είπε ο Κώστας στον κύριο Μιχάλη.*
● ένοχος
✓ Ένα **αθώο** παιδί είναι αγνό, χωρίς κακία. Το ίδιο κι ένα **αθώο** αστείο ή πείραγμα. ✎ *Η Αθηνά δεν μπορεί να καταλάβει ότι τα πειράγματα του Νίκου είναι* ***αθώα*** *και θυμώνει.*
○ άκακος ♬ α-θώ-ος

αίθουσα [η] *ουσιαστικό* **(αίθουσες)**
☑ Η **αίθουσα** είναι ένα μεγάλο δωμάτιο που χωράει πολλούς ανθρώπους. Τέτοια δωμάτια είναι οι **αίθουσες** του σινεμά ή του σχολείου.
♬ αί-θου-σα

αίμα [το] *ουσιαστικό* **(αίματα)**
☑ Όταν έχουμε κάποια πληγή, τρέχει **αίμα**. Είναι το κόκκινο υγρό που κυκλοφορεί παντού μέσα στο σώμα μας.
✓ Λέμε ότι παγώνει το **αίμα** στις φλέβες σου, όταν φοβάσαι πολύ. Ακόμη λέμε ότι ανάβουν τα **αίματα**, όταν είσαι έτοιμος για καβγά. Λέμε επίσης ότι ανεβαίνει το **αίμα** στο κεφάλι σου, όταν θυμώνεις πάρα πολύ. ◇ Όταν κάποιος δίνει λίγο από το αίμα του για κάποιον άρρωστο, είναι **αιμοδότης**. Όταν ένας άρρωστος χάνει πολύ αίμα, **αιμορραγεί**. ♬ αί-μα

- Πότε λέμε ότι κάποιος είναι αίμα σου; Τι σου είναι;

αιμοδότης [ο], **αιμοδότρια** [η]
(αιμοδότες, αιμοδότριες) *ουσιαστικό*
→ αίμα

αιμορραγώ *ρήμα* **(αιμορράγησα, θα αιμορραγήσω)** → αίμα

αίνιγμα [το] *ουσιαστικό* **(αινίγματα)**
☑ Ένα **αίνιγμα** είναι ένα παιχνίδι με λόγια. Κάνουμε μία ερώτηση και πρέπει να βρούμε, να μαντέψουμε την απάντηση: *Ψηλός-ψηλός καλόγερος και κόκαλα δεν έχει, τι είναι;* (απάντηση: Ο καπνός). ♬ αί-νιγ-μα

αισθάνομαι *ρήμα* **(αισθάνθηκα, θα αισθανθώ)**
☑ Όταν **αισθάνεσαι** χαρούμενος, κουρασμένος ή θυμωμένος, τότε έτσι είσαι εκείνη την στιγμή. Μερικές φορές **αισθανόμαστε** ωραία, άλλες φορές **αισθανόμαστε** άσχημα.
○ νιώθω
✓ Όταν **αισθάνεσαι** κάτι, το ακουμπάς ή το μυρίζεις για να δεις πώς είναι. ✎ *Ο Κώστας ακούμπησε το χέρι του στον πάγο και* ***αισθάνθηκε*** *πόσο κρύος ήταν.* ◇ **Αίσθημα** είναι

άλμα σε ύψος

δισκοβολία

δρόμος μετ’ εμποδίων

άλμα σε μήκος

αγώνας δρόμου

Εδώ παρουσιάσαμε μερικά αθλήματα του στίβου. Προσπάθησε να θυμηθείς και άλλα αθλήματα των Ολυμπιακών Αγώνων.

αυτό που αισθανόμαστε. **αίσθηση**
♬ αι-σθά-νο-μαι

αίσθηση [η] *ουσιαστικό* **(αισθήσεις)**
☑ Οι **αισθήσεις** μας είναι η όραση, η ακοή, η όσφρηση, η αφή και η γεύση και μας επιτρέπουν να βλέπουμε, ν' ακούμε, να μυρίζουμε, ν' αγγίζουμε και να καταλαβαίνουμε αν ένα φαγητό είναι γλυκό, ξινό ή αλμυρό.
✓ Όταν χάνεις τις **αισθήσεις** σου, λιποθυμάς. ♬ αί-σθη-ση

αιτία [η] *ουσιαστικό* **(αιτίες)**
☑ *Η Αθηνά δεν ήξερε την* ***αιτία*** *που άργησε ο Κώστας.* Δεν ήξερε γιατί άργησε ο Κώστας. ♬ αι-τί-α

αιχμαλωτίζω, **αιχμαλωτίζομαι** *ρήμα* **(αιχμαλώτισα, θα αιχμαλωτίσω)**
☑ Όταν **αιχμαλωτίζεις** κάποιον, τον πιάνεις και δεν τον αφήνεις να φύγει.
✎ *Ο θείος Αλέκος έλεγε ιστορίες για τον πατέρα του που τον είχαν* ***αιχμαλωτίσει*** *οι Γερμανοί.* ◇ Όταν αιχμαλωτίζεις κάποιον, τον πιάνεις **αιχμάλωτο.** ♬ αιχ-μα-λω-τί-ζω

αιχμάλωτος, **αιχμάλωτη, αιχμάλωτο** *επίθετο* **(αιχμάλωτοι, αιχμάλωτες, αιχμάλωτα)**
→ αιχμαλωτίζω

αιώνας [ο] *ουσιαστικό* **(αιώνες)**
☑ Ένας **αιώνας** είναι εκατό χρόνια.
✓ *Είχε κίνηση στο δρόμο και ο κύριος Γιάννης έκανε έναν* ***αιώνα*** *να φτάσει στο σπίτι.* Άργησε πολύ.
♬ αι-ώ-νας

άκαρδος, **άκαρδη, άκαρδο** *επίθετο* **(άκαρδοι, άκαρδες, άκαρδα)**
☑ *Λένε πως ο κύριος Μιχάλης είναι* ***άκαρδος*** *άνθρωπος.* Πως δεν έχει βοηθήσει κανέναν ποτέ του. ○ άσπλαχνος, σκληρός, σκληρόκαρδος ● συμπονετικός, πονόψυχος ♬ ά-καρ-δος Δες καρδιά

ακαταλαβίστικος, **ακαταλαβίστικη, ακαταλαβίστικο** *επίθετο* **(ακαταλαβίστικοι, ακαταλαβίστικες, ακαταλαβίστικα)**
☑ *Ο Νίκος λέει επίτηδες* ***ακαταλαβίστικα*** *πράγματα για να μην καταλαβαίνει η Αθηνά και να θυμώνει.* Λέει πράγματα που δεν καταλαβαίνει κανείς.
◇ **καταλαβαίνω**
♬ α-κα-τα-λα-βί-στι-κος

ακατάστατος, **ακατάστατη, ακατάστατο** *επίθετο* **(ακατάστατοι, ακατάστατες, ακατάστατα)**
☑ Όταν κάποιος είναι **ακατάστατος**, δεν τακτοποιεί, δε βάζει τα πράγματά του στη θέση τους.
○ ανοικοκύρευτος
✓ *Το δωμάτιο του Κώστα ήταν* ***ακατάστατο*** *μετά το απογευματινό παιχνίδι με τ' αυτοκινητάκια του.* Δεν ήταν τακτοποιημένο.
○ ατακτοποίητος ● τακτοποιημένος
♬ α-κα-τά-στα-τος

ακινησία [η] *ουσιαστικό* **(ακινησίες)**
→ ακίνητος

ακίνητος, **ακίνητη, ακίνητο** *επίθετο* **(ακίνητοι, ακίνητες, ακίνητα)**
☑ *Οι επτά νάνοι βρήκαν τη Χιονάτη ξαπλωμένη και* ***ακίνητη*** *πάνω στο*

πάτωμα. Δεν κουνιόταν καθόλου.
◇ Βρισκόταν σε **ακινησία**.
♬ α-κί-νη-τος

ακοή [η] *ουσιαστικό* → ακούω

ακολουθώ, ακολουθούμαι *ρήμα* **(ακολούθησα, θα ακολουθήσω)**
☑ *Ο κύριος Γιάννης **ακολουθεί** συχνά το λεωφορείο με το αυτοκίνητό του, όταν πηγαίνει στη δουλειά του.* Πηγαίνει πίσω από το λεωφορείο.
● προηγούμαι
✓ *Ο χειμώνας **ακολουθεί** το φθινόπωρο.* Έρχεται μετά το φθινόπωρο.
✓ *Η Κοκκινοσκουφίτσα **ακολούθησε** το μονοπάτι και μπήκε στο δάσος.* Προχώρησε στο μονοπάτι.
✓ *Η Αθηνά **ακολούθησε** τις συμβουλές της γιαγιάς της.* Έκανε αυτό που της είπε η γιαγιά της.
♬ α-κο-λου-θώ

*Το αυτοκίνητο **ακολουθεί** το λεωφορείο.*

ακουμπώ και **ακουμπάω** *ρήμα* **(ακούμπησα, θα ακουμπήσω)**
☑ Όταν **ακουμπάς** κάτι, βάζεις το χέρι σου ή κάποιο άλλο μέρος του σώματός σου πάνω του. ✏ *«Μην **ακουμπάς** την πληγή της Αθηνάς, γιατί πονάει» είπε η Ελένη στην Αλίκη.*
○ αγγίζω
✓ *Η Αλίκη **ακούμπησε** τη βαλίτσα της στο πάτωμα και πήγε να δει τι είχε πάθει η Αθηνά.* Άφησε τη βαλίτσα της για λίγο στο πάτωμα.
○ βάζω, αφήνω ♬ α-κου-μπώ

ακουστικό [το] *ουσιαστικό* **(ακουστικά)**
☑ Όταν μιλάμε στο τηλέφωνο, βάζουμε στο αυτί μας το **ακουστικό.**
✓ Όταν κάποιος δεν ακούει καλά, φοράει **ακουστικό** για ν' ακούει καλύτερα.
✓ Όταν κάποιος θέλει ν' ακούει μουσική μόνος του, φοράει **ακουστικά** για να μην ενοχλεί τους άλλους. ♬ α-κου-στι-κό

ακούω, ακούγομαι *ρήμα* **(άκουσα, θα ακούσω)**
☑ Όταν **ακούς** κάτι, καταλαβαίνεις τους ήχους που φτάνουν στ' αυτιά σου. ✏ *«**Άκουσες** το σκύλο που γάβγιζε χθες βράδυ;» ρώτησε ο κύριος Μιχάλης τον Κώστα.*
✓ ***Ακούστηκε** πως η θεία Κατερίνα θα κάνει έκθεση ζωγραφικής το Μάιο. Είναι αλήθεια;* Διαδόθηκε το νέο.
✓ *Ο Κώστας δεν **ακούει** κανέναν και κάνει πάντα του κεφαλιού του.* Δεν υπακούει. ◇ Όταν δεν ακούς καλά, έχεις πρόβλημα **ακοής**.
♬ α-κού-ω

άκρη [η] *ουσιαστικό* **(άκρες)**
☑ Η **άκρη** είναι το τελευταίο μέρος ενός πράγματος. ✏ *Ο Κώστας κάθεται στην **άκρη** του καναπέ.*
○ άκρο, τέρμα, τέλος
✓ *Η Αθηνά έκανε στην **άκρη** για να περάσει ο κύριος Μιχάλης.* Παραμέρισε, πήγε πιο πέρα.
✓ *Η Ελένη κάθισε σε μία **άκρη** κι*

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

άρχισε να κλαίει, επειδή τη μάλωσε η μαμά της.
Σε μία γωνίτσα.
♬ ά-κρη

*Το κάδρο είναι στην **άκρη** του διαδρόμου.*

ακρίβεια [η] *ουσιαστικό* → ακριβός

ακριβός, **ακριβή**, **ακριβό** *επίθετο* **(ακριβοί, ακριβές, ακριβά)**
☑ Όταν κάτι είναι **ακριβό**, πληρώνουμε γι' αυτό πολλά χρήματα.
✎ *«Τα φρούτα και τα λαχανικά είναι πολύ **ακριβά** το χειμώνα» είπε η κυρία Μαργαρίτα.*
● φτηνός ◇ *Οι τιμές των λαχανικών είναι πολύ υψηλές, υπάρχει μεγάλη **ακρίβεια**.* ♬ α-κρι-βός

ακριβώς *επίρρημα*
☑ *Ο Κώστας μάς είπε **ακριβώς** τι έγινε στη χθεσινή εκδρομή.* Μας είπε τι έγινε στ' αλήθεια, χωρίς να ξεχάσει ούτε να αλλάξει τίποτα.
✓ *Η Αθηνά ήρθε **ακριβώς** στις επτά.* Δεν ήρθε ούτε πιο νωρίς ούτε πιο αργά. ● περίπου ♬ α-κρι-βώς

ακρίδα [η] *ουσιαστικό* **(ακρίδες)**
☑ Η **ακρίδα** είναι ένα έντομο με μεγάλα και δυνατά πίσω πόδια. Η **ακρίδα** πηδά ψηλά και τρώει τα φύλλα των φυτών. ♬ α-κρί-δα
✎ 'τα έντομα'

ακροατήριο [το] *ουσιαστικό* **(ακροατήρια)** → ακροατής

ακροατής [ο], **ακροάτρια** [η] *ουσιαστικό* **(ακροατές, ακροάτριες)**
☑ **Ακροατές** είναι αυτοί που ακούν μία εκπομπή στο ραδιόφωνο ή που παρακολουθούν ένα θέαμα ή μία ομιλία. ◇ **Ακροατήριο** λέμε όλους τους ανθρώπους που είναι μαζεμένοι σ' ένα μέρος για να δουν ένα θέαμα ή ν' ακούσουν μία ομιλία.
♬ α-κρο-α-τής

ακροβάτης [ο], **ακροβάτισσα** [η] *ουσιαστικό* **(ακροβάτες, ακροβάτισσες)**
☑ Στο τσίρκο οι **ακροβάτες** κάνουν **ακροβατικά**, δηλαδή δύσκολες ασκήσεις **ισορροπίας**.
♬ α-κρο-βά-της
Δες τσίρκο

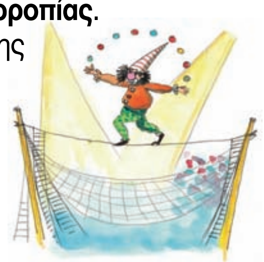

ακροβατικά [τα] *ουσιαστικό* → ακροβάτης

ακρογιάλι [το] *ουσιαστικό* **(ακρογιάλια)** → ακρογιαλιά

ακρογιαλιά [η] *ουσιαστικό* **(ακρογιαλιές)**
☑ Η **ακρογιαλιά** είναι το μέρος της στεριάς δίπλα στη θάλασσα. Η **ακρογιαλιά** έχει άμμο ή βότσαλα.
○ ακροθαλασσιά, ακτή, παραλία
◇ Η ακρογιαλιά λέγεται και **ακρογιάλι**. ♬ α-κρο-για-λιά

ακρωτήριο και **ακρωτήρι** [το] *ουσιαστικό* **(ακρωτήρια)**
☑ Το **ακρωτήριο** είναι μία στενή λωρίδα στεριάς που μπαίνει βαθιά μέσα στη θάλασσα. ○ κάβος
♬ α-κρω-τή-ρι-ο

ακτή [η] *ουσιαστικό* **(ακτές)**
☑ *Η Αθηνά κολύμπησε μέχρι την* ***ακτή*** *και ξάπλωσε πάνω στην υγρή άμμο.* Είναι το μέρος όπου η στεριά βρέχεται από τη θάλασσα.
○ ακροθαλασσιά ♬ α-κτή

ακτίνα [η] *ουσιαστικό* **(ακτίνες)**
☑ Οι **ακτίνες** του ήλιου είναι οι φωτεινές γραμμές που βγαίνουν από τον ήλιο.
✓ Οι **ακτίνες** σε μία ρόδα ποδηλάτου είναι οι μεταλλικές γραμμές που ενώνουν το κέντρο της ρόδας με το λάστιχο.
✓ Οι **ακτίνες** Χ περνούν μέσα από στερεά σώματα. Μ' αυτές οι γιατροί εξετάζουν τα κόκαλα ή τα όργανα του σώματός μας. ♬ α-κτί-να

ακτινίδιο [το] *ουσιαστικό* **(ακτινίδια)**
☑ Το **ακτινίδιο** είναι ένα φρούτο που από έξω έχει καφέ φλούδα και από μέσα βαθύ πράσινο χρώμα και μαύρα σποράκια. ♬ α-κτι-νί-δι-ο

ακυρώνω, **ακυρώνομαι** *ρήμα* **(ακύρωσα, θα ακυρώσω)**
☑ Όταν **ακυρώνεις** κάτι που είχες αποφασίσει, τότε δεν το κάνεις.
✐ *Ο Κώστας* ***ακύρωσε*** *την εκδρομή στο βουνό, επειδή είχε πολύ άσχημο καιρό. Πήγε όμως λίγες μέρες μετά, όταν έφτιαξε ο καιρός.*
✓ *«Μην ξεχάσεις ν'* ***ακυρώσεις*** *το εισιτήριό σου στο μηχάνημα, μόλις μπεις στο λεωφορείο» είπε στον Ίγκλι η μαμά του.* ♬ α-κυ-ρώ-νω

αλάτι [το] *ουσιαστικό* **(αλάτια)**
☑ *Η Αθηνά δοκίμασε τη σούπα της και είπε ότι δεν είχε πολύ* ***αλάτι****. Ήταν* ***ανάλατη****. Δοκίμασε και τις πατάτες και βρήκε ότι είχαν πολύ* ***αλάτι****. Ήταν πολύ* ***αλμυρές****.* Το **αλάτι** το βρίσκουμε στο θαλασσινό νερό και το χρησιμοποιούμε για να γίνουν πιο νόστιμα τα φαγητά μας. ◇ Το αλάτι το έχουμε στο τραπέζι μέσα σε μία **αλατιέρα**. ♬ α-λά-τι **Δες αλμυρός**

αλατιέρα [η] *ουσιαστικό* **(αλατιέρες)**
→ αλάτι

αλέθω, **αλέθομαι** *ρήμα* **(άλεσα, θα αλέσω)**
☑ Όταν **αλέθεις** καφέ, τότε λιώνεις τους κόκκους του και τον κάνεις σκόνη. ◇ Γίνεται **αλεσμένος**.
♬ α-λέ-θω

αλείφω, **αλείφομαι** *ρήμα* **(άλειψα, θα αλείψω)**
☑ *Ο Κώστας* ***άλειψε*** *το ψωμί του με βούτυρο και μαρμελάδα.* Άπλωσε βούτυρο και μαρμελάδα πάνω στο ψωμί. ◇ *Η Αλίκη έβαλε την* ***αλοιφή*** *που της έδωσε ο γιατρός για τα σπυράκια του προσώπου.*
♬ α-λεί-φω
–Προσοχή στην ορθογραφία: αλείφω-αλοιφή!

αλεξίπτωτο [το] *ουσιαστικό* **(αλεξίπτωτα)**
☑ Οι **αλεξιπτωτιστές** πηδούν από αεροπλάνα με **αλεξίπτωτο**.

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

Τα **αλεξίπτωτα** έχουν μεγάλα πανιά που ανοίγουν σε σχήμα ομπρέλας και πολλά σκοινιά.
♬ α-λε-ξί-πτω-το

αλεύρι [το] *ουσιαστικό* **(αλεύρια)**
☑ Το **αλεύρι** είναι μία λευκή ή κίτρινη σκόνη από σιτάρι ή καλαμπόκι. Με το **αλεύρι** φτιάχνουμε ψωμί και γλυκά.
♬ α-λεύ-ρι

αλήθεια [η] *ουσιαστικό* **(αλήθειες)**
☑ *Ο Κώστας είπε ότι έσπασε το βάζο. Είπε την **αλήθεια,*** δεν είπε ψέματα. Είπε τι έγινε πραγματικά.
● ψέμα ◇ **αληθινός** ♬ α-λή-θεια

αληθινός, **αληθινή, αληθινό** *επίθετο* **(αληθινοί, αληθινές, αληθινά)**
☑ *«Ο θείος Αλέκος δε μας είπε κάτι από τη φαντασία του» είπε ο Κώστας. «Μας διηγήθηκε μία **αληθινή** ιστορία».* Μία ιστορία που έγινε στ' αλήθεια, συνέβη πραγματικά.
● ψεύτικος ○ πραγματικός
◇ **αλήθεια** ♬ α-λη-θι-νός

αλίμονο *επιφώνημα*
☑ Λέμε **αλίμονο** για να δείξουμε ότι λυπόμαστε για κάτι που έγινε.
✎ *«**Αλίμονο**, έχασα το βιβλίο μου!» είπε ο Κώστας.*
✓ Λέμε **αλίμονο** σε κάποιον για να δείξουμε ότι θα τιμωρηθεί, αν δεν κάνει αυτό που πρέπει.
✎ *«**Αλίμονό** σου αν πας αδιάβαστος στο σχολείο» φώναξε η κυρία Μαργαρίτα.* ♬ α-λί-μο-νο

αλκοόλ [το] *ουσιαστικό*
→ οινόπνευμα

αλλάζω *ρήμα* **(άλλαξα, θα αλλάξω)**
☑ Όταν **αλλάζεις**, γίνεσαι διαφορετικός. ✎ *Από τότε που η Αλίκη πήγε στο Γυμνάσιο **άλλαξε** πολύ: ψήλωσε και αδυνάτισε.*
✓ *«Περίμενε ν' **αλλάξω** μπαταρίες στο γουόκμαν κι έρχομαι να πάμε για ποδήλατο!» είπε η Αθηνά στην Ελένη.* Δηλαδή η Αθηνά ήθελε να βάλει άλλες μπαταρίες.
✓ *Ο Νίκος έγινε μούσκεμα από τη βροχή και πήγε στο σπίτι του ν' **αλλάξει**.* Να φορέσει δηλαδή άλλα ρούχα. ◇ Όταν **αλλάζω** κάτι, κάνω μία **αλλαγή**. ♬ αλ-λά-ζω

αλλαντικό [το] *ουσιαστικό* **(αλλαντικά)**
☑ Τα σαλάμι, τα λουκάνικα και το ζαμπόν είναι **αλλαντικά**.
♬ αλ-λα-ντι-κό

αλληλογραφώ *ρήμα*
(αλληλογράφησα, θα αλληλογραφήσω)
☑ Όταν **αλληλογραφείς** με κάποιον, γράφεις και του στέλνεις γράμματα κι εκείνος σου απαντάει επίσης με γράμματα. ✎ *Η Αλίκη **αλληλογραφεί** συχνά από την Κρήτη με την Αθηνά που ζει στην Αθήνα.*
◇ *Η Αθηνά έχει συχνή **αλληλογραφία** με την Αλίκη.* ♬ αλ-λη-λο-γρα-φώ

αλλιώτικος, **αλλιώτικη, αλλιώτικο** *επίθετο* **(αλλιώτικοι, αλλιώτικες, αλλιώτικα)**
☑ *«Το σπίτι σου είναι πιο μεγάλο και πιο άνετο. Είναι **αλλιώτικο** από το δικό μου!» είπε η Αθηνά στην Ελένη.* Δεν είναι το ίδιο. Δε μοιάζει. Έχει διαφορές. ○ διαφορετικός, άλλος
♬ αλ-λιώ-τι-κος

άλλος, άλλη, άλλο *αντωνυμία* **(άλλοι, άλλες, άλλα)**
☑ *«Θα σας πω ένα* ***άλλο*** *ανέκδοτο»* *είπε ο Νίκος.* Ένα διαφορετικό ανέκδοτο.
✓ *«Θέλεις* ***άλλο*** *κομμάτι γλυκό, Κώστα;»* ρώτησε η κυρία Μαργαρίτα. Θέλεις ακόμη ένα κομμάτι;
✓ *Η Αθηνά πάντα σκέφτεται πρώτα τους* ***άλλους***. Σκέφτεται τους άλλους ανθρώπους. ♬ άλ-λος

άλμπουμ [το] *ουσιαστικό*
☑ Το **άλμπουμ** είναι ένα βιβλίο με χοντρό χάρτινο εξώφυλλο και λευκές σελίδες για να βάζουμε μέσα φωτογραφίες ή γραμματόσημα.
♬ άλ-μπουμ
-Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

αλμυρός, αλμυρή, αλμυρό *επίθετο* **(αλμυροί, αλμυρές, αλμυρά)**
☑ Όταν κάτι είναι **αλμυρό**, έχει πολύ αλάτι. ✎ *Η κυρία Μαργαρίτα βάζει πολύ αλάτι στα φαγητά και τα κάνει* ***αλμυρά***. ♬ αλ-μυ-ρός **Δες αλάτι**
- Λέμε και αρμυρός.

άλογο [το] *ουσιαστικό* **(άλογα)**
☑ Το **άλογο** είναι ένα μεγάλο ζώο που τρέχει γρήγορα. Όταν φωνάζει, το άλογο **χλιμιντρίζει**.
○ ίππος ◇ Όταν τρέχουμε πάνω σ' ένα άλογο, κάνουμε **ιππασία**.
♬ ά-λο-γο ✎ 'το αγρόκτημα'

αλοιφή [η] *ουσιαστικό* **(αλοιφές)**
→ αλείφω

αλυσίδα [η] *ουσιαστικό* **(αλυσίδες)**
☑ *Ο Πινόκιο είναι δεμένος με μία χοντρή* ***αλυσίδα***. Η **αλυσίδα** είναι φτιαγμένη από μεταλλικά δαχτυλίδια, ενωμένα μεταξύ τους σε μία σειρά. Τα δαχτυλίδια αυτά τα λέμε κρίκους.
✓ *Η Αθηνά φορά στο λαιμό της ένα μικρό σταυρουδάκι σε ασημένια* ***αλυσίδα***.
♬ α-λυ-σί-δα

αλφάβητο [το] *ουσιαστικό* **(αλφάβητα)**
☑ Το **αλφάβητο** είναι όλα τα γράμματα που έχουμε για να γράφουμε λέξεις. Το ελληνικό **αλφάβητο** έχει 24 γράμματα που μπαίνουν πάντα στην ίδια σειρά. Το πρώτο γράμμα είναι το ***α*** και το τελευταίο το ***ω***. ◇ Όταν βάζεις τα γράμματα στη σειρά αυτή, τα βάζεις σε **αλφαβητική** σειρά.
♬ αλ-φά-βη-το
-Λέμε και η αλφαβήτα.
-Μπορείς να δεις το ελληνικό αλφάβητο στα δεξιά αυτής της σελίδας.

άμαξα [η] *ουσιαστικό* **(άμαξες)**
☑ *Η Χιονάτη και ο πρίγκιπας έφυγαν με μία χρυσή* ***άμαξα***. ♬ ά-μα-ξα

αμάξι [το] *ουσιαστικό* **(αμάξια)**
☑ Το **αμάξι** είναι το αυτοκίνητο.
♬ α-μά-ξι **Δες αυτοκίνητο**

αμαρτία [η] *ουσιαστικό* **(αμαρτίες)**
☑ Όταν κάνουμε μία **αμαρτία**, κάνουμε μία πολύ κακή πράξη.
♬ α-μαρ-τί-α

αμέσως *επίρρημα*
☑ Όταν κάνουμε κάτι **αμέσως**, το κάνουμε πολύ γρήγορα, χωρίς να περιμένουμε.
✎ *«Έλα στο σπίτι **αμέσως**! Δε θα σε περιμένω καθόλου!» φώναξε ο Κώστας στην Αθηνά.*
♬ α-μέ-σως

αμέτρητος, αμέτρητη, αμέτρητο *επίθετο* **(αμέτρητοι, αμέτρητες, αμέτρητα)**
☑ *Στον ουρανό λάμπουν **αμέτρητα** αστέρια κάθε βράδυ.* Είναι τόσα πολλά που δεν μπορούμε να τα μετρήσουμε. ○ άπειρος
♬ α-μέ-τρη-τος

άμμος [η] *ουσιαστικό*
☑ Η **άμμος** είναι πολύ πολύ μικρά κομματάκια πέτρας. Μοιάζει με σκόνη και σκεπάζει παραλίες και ερήμους.
✓ **Άμμο** λέμε και την αμμουδιά.
♬ άμ-μος

αμμουδιά [η] *ουσιαστικό* **(αμμουδιές)**
☑ Η **αμμουδιά** είναι μία παραλία με άμμο. ✎ *Η Αλίκη περπατούσε στην **αμμουδιά** κι έψαχνε να βρει κοχύλια στην άμμο.*
♬ αμ-μου-διά

αμπέλι [το] *ουσιαστικό* **(αμπέλια)**
☑ Το **αμπέλι** είναι ένα χωράφι φυτεμένο με πολλά κλήματα.
○ αμπελώνας
✓ Το **αμπέλι** είναι το φυτό που μας δίνει το σταφύλι. ○ κλήμα
♬ α-μπέ-λι

αμύγδαλο [το] *ουσιαστικό* **(αμύγδαλα)**
☑ *Ο Κώστας λατρεύει τις σοκολάτες με **αμύγδαλα**.* Είναι οι μικροί καρποί κλεισμένοι μέσα σε τσόφλια που παίρνουμε από τα δέντρα, τις **αμυγδαλιές**. ◇ Οι **αμυγδαλιές** ανθίζουν το Φεβρουάριο πριν από τ' άλλα δέντρα. ♬ α-μύ-γδα-λο

άμυνα [η] *ουσιαστικό* **(άμυνες)**
→ αμύνομαι

αμύνομαι *ρήμα* **(αμύνθηκα, θα αμυνθώ)**
☑ *Στο έργο που έβλεπε η θεία Κατερίνα ο ταμίας **αμύνθηκε** εναντίον των ληστών, γιατί κινδύνευε η ζωή του.* Προσπάθησε να προστατευτεί για να μην του κάνουν κακό. ◇ Όταν αμύνεσαι εναντίον κάποιου, βρίσκεσαι σε **άμυνα**.
● κάνω επίθεση ♬ α-μύ-νο-μαι

ανάβω *ρήμα* **(άναψα, θα ανάψω)**
☑ Όταν **ανάβω** ένα σπίρτο, του βάζω φωτιά. ✎ *Ο θείος Αλέκος **άναψε** τα ξύλα στο τζάκι για να ζεσταθεί το σπίτι.*
✓ Όταν κάτι **ανάβει**, παίρνει φωτιά και καίγεται. ✎ *Τα ξύλα ήταν ξερά και **άναψαν** αμέσως.*
✓ Όταν **ανάβω** μία συσκευή, την κάνω να δουλεύει. ✎ *Ο πατέρας του Κώστα **άναψε** το θερμοσίφωνα.*
◇ Με τον **αναπτήρα** ανάβουμε ένα τσιγάρο ή βάζουμε φωτιά σε κάτι.

♬ α-νά-βω

αναγκάζω, **αναγκάζομαι** *ρήμα* **(ανάγκασα, θα αναγκάσω)**
☑ Όταν **αναγκάζεις** κάποιον να κάνει κάτι, τον βάζεις να κάνει κάτι χωρίς να το θέλει, επειδή το θέλεις εσύ.
✎ *«Δεν μπορείς ν' **αναγκάσεις** όλο τον κόσμο να κάνει ησυχία, όταν κοιμάσαι εσύ» είπε στον κύριο Μιχάλη η θεία του.*
○ πιέζω, υποχρεώνω ◇ **ανάγκη**, **αναγκαστικός** ♬ α-να-γκά-ζω

αναγκαστικός, **αναγκαστική**, **αναγκαστικό** *επίθετο* **(αναγκαστικοί, αναγκαστικές, αναγκαστικά)**
→ ανάγκη

ανάγκη [η] *ουσιαστικό* **(ανάγκες)**
☑ *Ο Κώστας δεν πήγε στο σχολείο χθες, γιατί ήταν **ανάγκη** να πάει στο γιατρό για το αυτί του.* Χρειάστηκε να πάει στο γιατρό.
◇ **αναγκάζω**, **αναγκαστικός**
♬ α-νά-γκη

αναγνωρίζω, **αναγνωρίζομαι** *ρήμα* **(αναγνώρισα, θα αναγνωρίσω)**
☑ Όταν **αναγνωρίζεις** κάποιον, τον ξέρεις από πριν και τώρα που τον βλέπεις πάλι τον ξαναθυμάσαι.
✎ *Στο έργο που είδε η θεία Κατερίνα ο αστυνομικός **αναγνώρισε** τον κλέφτη και τον κυνήγησε. Τον είχε ξαναδεί.* ○ καταλαβαίνω
✓ *«**Αναγνωρίζω** ότι έκανα λάθος» είπε ο κύριος Μιχάλης στον Κώστα. Είναι αλήθεια ότι έκανα λάθος και το λέω.* ○ παραδέχομαι
◇ **αναγνώριση**
♬ α-να-γνω-ρί-ζω

αναγνώριση [η] *ουσιαστικό* **(αναγνωρίσεις)** → αναγνωρίζω

αναίσθητος, **αναίσθητη**, **αναίσθητο** *επίθετο* **(αναίσθητοι, αναίσθητες, αναίσθητα)**
☑ Όταν κάποιος είναι **αναίσθητος**, μοιάζει σαν να κοιμάται και δεν μπορεί να δει, ν' ακούσει ή να καταλάβει τι συμβαίνει γύρω του.
✎ *Στο έργο που είδε η θεία Κατερίνα ο αστυνομικός έριξε μία μπουνιά στον κλέφτη και τον έριξε κάτω **αναίσθητο**.*
✓ Όταν κάποιος είναι **αναίσθητος**, δεν ενδιαφέρεται για τους άλλους.
○ αδιάφορος ● ευαίσθητος
♬ α-ναί-σθη-τος

ανακαλύπτω, **ανακαλύπτομαι** *ρήμα* **(ανακάλυψα, θα ανακαλύψω)**
☑ Όταν **ανακαλύπτεις** κάτι, βρίσκεις κάτι που ήταν κρυμμένο ή μαθαίνεις κάτι που δε γνώριζες πριν.
✎ *Η Αθηνά **ανακάλυψε** τα σοκολατάκια που είχε κρύψει η μαμά της και τα έφαγε. Αργότερα η μαμά της **ανακάλυψε** ότι τα σοκολατάκια είχαν εξαφανιστεί.* ◇ Όταν ανακαλύπτω κάτι, κάνω μία **ανακάλυψη**. ♬ α-να-κα-λύ-πτω

ανακάλυψη [η] *ουσιαστικό* **(ανακαλύψεις)** → ανακαλύπτω

ανακατεύω και **ανακατώνω**, **ανακατεύομαι**, **ανακατώνομαι** *ρήμα* **(ανακάτεψα, θα ανακατέψω)**
☑ Όταν **ανακατεύεις** δύο ή περισσότερα πράγματα, τα βάζεις μαζί, ώστε να γίνουν ένα πράγμα.
✎ *Η κυρία Μαργαρίτα **ανακάτεψε** νερό και αλεύρι για να φτιάξει ζυμάρι.*
✓ Όταν **ανακατεύεις** τα πράγματά

- Μέσα στο όνομά μου μπορείς να βρεις τη λέξη καλύπτω. Τι κάνω;
....

σου, χαλάς τη σειρά τους και τη θέση τους. ✏ *Ο Κώστας **ανακάτεψε** τα ρούχα στο συρτάρι του και δεν μπορούσε να βρει τις κάλτσες του.*
✓ *«Δεν είναι σωστό να **ανακατεύεσαι** στη ζωή των άλλων» είπε στον κύριο Μιχάλη η θεία του.*
♬ α-να-κα-τεύ-ω

ανακοινώνω, **ανακοινώνομαι** *ρήμα* **(ανακοίνωσα, θα ανακοινώσω)**
☑ Όταν **ανακοινώνεις** κάτι, το λες στους άλλους ανθρώπους είτε προφορικά είτε γραπτά.
✏ *Ο Κώστας **ανακοίνωσε** στους γονείς του ότι δε θα γίνει η εκδρομή που ετοίμαζε με τους φίλους του.*
◇ *Ύστερα από την **ανακοίνωση** αυτή, κλείστηκε στο δωμάτιό του.*
♬ α-να-κοι-νώ-νω

ανακοίνωση [η] *ουσιαστικό* **(ανακοινώσεις)** → ανακοινώνω

ανάμεσα *επίρρημα*
☑ Όταν είσαι **ανάμεσα** σε δύο πράγματα, είσαι στο μέρος που είναι στη μέση και τα χωρίζει.
✏ *Ο θείος Αλέκος βγήκε φωτογραφία **ανάμεσα** στον Κώστα και την Αθηνά.*
✓ *Η τάξη της Αθηνάς πήγε στο δημαρχείο **ανάμεσα** στο πρώτο και το δεύτερο διάλειμμα, δηλαδή μετά το* πρώτο και πριν από το δεύτερο.
○ μεταξύ ♬ α-νά-με-σα

*Η Αθηνά κάθεται **ανάμεσα** στα δύο αγόρια.*

Αν θέλεις να μάθεις τι έγινε με την εκδρομή του Κώστα ψάξε στις λέξεις *απότομος, εκδρομή, επιμένω, κακοκαιρία, ακυρώνω, πρόγραμμα, σέβομαι*

ανανάς [ο] *ουσιαστικό* **(ανανάδες)**
☑ Ο **ανανάς** είναι ένα μεγάλο γλυκό φρούτο που μοιάζει με μεγάλο κουκουνάρι και φυτρώνει σε ζεστά μέρη. Έχει σκληρή καφετιά φλούδα και είναι κίτρινο από μέσα.
♬ α-να-νάς

αναπαυτικός, **αναπαυτική**, **αναπαυτικό** *επίθετο* **(αναπαυτικοί, αναπαυτικές, αναπαυτικά)**
☑ *Ο κύριος Γιάννης βρίσκει τον καναπέ **αναπαυτικό**.* Τον ξεκουράζει και νιώθει καλά. ○ άνετος
♬ α-να-παυ-τι-κός

ανάπηρος, **ανάπηρη**, **ανάπηρο** *επίθετο* **(ανάπηροι, ανάπηρες, ανάπηρα)**
☑ Όταν κάποιος δεν έχει χέρια ή πόδια ή είναι τυφλός, είναι **ανάπηρος**. ◇ *Όταν είσαι ανάπηρος, έχεις **αναπηρία**.* ♬ α-νά-πη-ρος

αναπνέω *ρήμα* **(ανάπνευσα, θα αναπνεύσω)**
☑ Όταν **αναπνέεις**, παίρνεις αέρα στους πνεύμονές σου από τη μύτη ή και το στόμα και τον βγάζεις ξανά

έξω. *Μόλις ο Κώστας και ο Νίκος ανέβηκαν στην κορυφή του βουνού, **ανάπνευσαν** καθαρό αέρα.*
○ ανασαίνω ◇ Όταν νιώθεις την **αναπνοή** κάποιου, νιώθεις ότι αναπνέει. ♬ α-να-πνέ-ω

αναπνοή [η] *ουσιαστικό* **(αναπνοές)**
→ αναπνέω

αναποδιά [η] *ουσιαστικό* **(αναποδιές)**
☑ Η **αναποδιά** είναι κάτι άσχημο ή δυσάρεστο που συμβαίνει ξαφνικά σε κάποιον. *Ο κύριος Δημήτρης στενοχωρήθηκε πολύ με την **αναποδιά** που του έτυχε. Μπήκαν κλέφτες στο μαγαζί του.*
✓ *Η δασκάλα δεν αντέχει άλλο τις **αναποδιές** του Νίκου.* Δεν αντέχει την κακή του συμπεριφορά.
◇ **ανάποδος, αναποδογυρίζω**
♬ α-να-πο-διά

αναποδογυρίζω, αναποδογυρίζομαι *ρήμα* **(αναποδογύρισα, θα αναποδογυρίσω)**
☑ *Ο κύριος Γιάννης **αναποδογύρισε** το μπουκάλι για ν' αδειάσει όλο το νερό που είχε μέσα.* Το γύρισε ανάποδα.
◇ **ανάποδος, αναποδιά**
♬ α-να-πο-δο-γυ-ρί-ζω

ανάποδος, ανάποδη, ανάποδο *επίθετο* **(ανάποδοι, ανάποδες, ανάποδα)**
☑ *Ο Κώστας φόρεσε το πουλόβερ του από την **ανάποδη** πλευρά.* Από την αντίθετη πλευρά.
✓ *«Αυτός ο μήνας ήταν **ανάποδος** για μένα» είπε ο κύριος Δημήτρης.* Είχε πολλά προβλήματα.
✓ *Ο κύριος Μιχάλης είναι **ανάποδος** άνθρωπος.* Όλα τον ενοχλούν και δεν έχει καλούς τρόπους.
◇ Ο Κώστας φόρεσε το πουλόβερ του από την ανάποδη πλευρά. Το φόρεσε **ανάποδα. αναποδογυρίζω, αναποδιά**
♬ α-νά-πο-δος

αναποφάσιστος, αναποφάσιστη, αναποφάσιστο *επίθετο* **(αναποφάσιστοι, αναποφάσιστες, αναποφάσιστα)**
☑ Όταν είσαι **αναποφάσιστος**, δεν έχεις αποφασίσει ακόμη για κάτι ή σου είναι δύσκολο να πάρεις μία απόφαση. *Ο καιρός ήταν τόσο κακός που ο Ίγκλι ήταν **αναποφάσιστος** για το αν θα πήγαινε εκδρομή. Τελικά δεν πήγε ούτε ο Κώστας.* ● αποφασισμένος, αποφασιστικός
♬ α-να-πο-φά-σι-στος

αναπτήρας [ο] *ουσιαστικό* **(αναπτήρες)**
→ ανάβω

αναρωτιέμαι *ρήμα* **(αναρωτήθηκα, θα αναρωτηθώ)**
☑ Όταν **αναρωτιέσαι** για κάτι, έχεις απορία και θα ήθελες να ξέρεις περισσότερα γι' αυτό. *Η Αθηνά και ο Κώστας **αναρωτήθηκαν** γιατί άργησε τόσο να γυρίσει η Ροζαλία.*
♬ α-να-ρω-τιέ-μαι

Αν θέλεις να μάθεις τι έγινε με το μαγαζί του κυρίου Δημήτρη, ψάξε μέσα στο λεξικό τις λέξεις *δικαστήριο, δικηγόρος, θηρίο, καημένος, πιάνω, τμήμα, φυλακή*

ανάσα [η] *ουσιαστικό* **(ανάσες)**
☑ Η **ανάσα** είναι η αναπνοή σου.
✓ Όταν δουλεύεις χωρίς **ανάσα**, δουλεύεις συνεχώς.
✓ *Η Αθηνά ήπιε το γάλα της με μιαν **ανάσα**.* Το ήπιε χωρίς διακοπή.
◇ Όταν **ανασαίνεις**, αναπνέεις.
♬ α-νά-σα

ανασαίνω *ρήμα* **(ανάσανα, θα ανασάνω)** → ανάσα

ανάσκελα *επίρρημα*
☑ Όταν είσαι **ανάσκελα**, είσαι ξαπλωμένος με την πλάτη προς τα κάτω και το πρόσωπο προς τα πάνω.
○ μπρούμυτα ♬ α-νά-σκε-λα

*Ο Κώστας είναι ξαπλωμένος **ανάσκελα**.*

αναστατώνω, **αναστατώνομαι** *ρήμα* **(αναστάτωσα, θα αναστατώσω)**
☑ Όταν **αναστατώνεις** κάτι, το κάνεις άνω κάτω. ✎ *Η Αθηνά **αναστάτωσε** όλη τη γειτονιά ψάχνοντας να βρει τη Ροζαλία.*
✓ Όταν **αναστατώνεσαι**, νιώθεις αγωνία, ανησυχία ή άλλα έντονα συναισθήματα. ✎ *Η Αθηνά **αναστατώθηκε** με την εξαφάνιση της Ροζαλίας.* ◇ *Ήταν **αναστατωμένη** όλο το βράδυ. Η **αναστάτωσή** της ήταν μεγάλη.*
♬ α-να-στα-τώ-νω

Αν θέλεις να μάθεις τι έγινε με τη Ροζαλία που χάθηκε, ψάξε μέσα στο λεξικό τις λέξεις
αναστατώνω, ανησυχώ, εξαφανίζομαι, βρίσκω, καταφεύγω, κουλουριάζω, κουνώ, χαίρομαι, χοροπηδώ

αναστενάζω *ρήμα* **(αναστέναξα, θα αναστενάξω)**
☑ Όταν **αναστενάζεις**, αναπνέεις βαθιά, γιατί είσαι λυπημένος ή κουρασμένος. ✎ *Ο Κώστας **αναστέναξε** λυπημένος, γιατί έπρεπε ν' αφήσει το ποδόσφαιρο και να γυρίσει στο σπίτι.*
◇ *Έβγαλε ένα βαθύ **αναστεναγμό** και ξεκίνησε για το σπίτι.*
♬ α-να-στε-νά-ζω

ανάστημα [το] *ουσιαστικό* **(αναστήματα)**
☑ Το **ανάστημα** είναι το ύψος που έχει κάθε άνθρωπος.
✎ *Οι μαθητές μπαίνουν στις γραμμές τους ανάλογα με το **ανάστημά** τους.*
○ ύψος, μπόι
♬ α-νά-στη-μα

ανατολή [η] *ουσιαστικό*
☑ Η **ανατολή** είναι το σημείο στον ουρανό απ' όπου βγαίνει ο ήλιος το πρωί. Είναι ένα από τα τέσσερα σημεία του ορίζοντα. ● δύση
✓ Η **ανατολή** είναι η εμφάνιση του ήλιου κάθε πρωί.
✎ *Ο Κώστας και η Αθηνά ξύπνησαν πολύ πρωί για να δουν την **ανατολή** του ήλιου από την ταράτσα.*
○ αυγή, χάραμα
● δύση, ηλιοβασίλεμα
◇ **ανατολικός** ♬ α-να-το-λή

ανατριχιάζω *ρήμα* **(ανατρίχιασα, θα ανατριχιάσω)**
☑ Όταν **ανατριχιάζεις**, τότε σηκώνονται οι τρίχες σου από φόβο, από κρύο ή από συγκίνηση.
✎ *Η Αθηνά σκέφτηκε ότι η Ροζαλία μπορεί να είχε πάθει κάτι κακό και* ***ανατρίχιασε*** *από το φόβο της.*
◇ Όταν ανατριχιάζεις, νιώθεις **ανατριχίλα**. ♫ α-να-τρι-χιά-ζω

αναφιλητό [το] *ουσιαστικό* **(αναφιλητά)**
☑ *Η Αθηνά έκλαιγε με* ***αναφιλητά****, όταν έμαθε ότι χάθηκε η Ροζαλία.* Έκλαιγε δυνατά με αναστεναγμούς.
♫ α-να-φι-λη-τό

αναψυκτικό [το] *ουσιαστικό* **(αναψυκτικά)**
☑ Οι χυμοί φρούτων, η πορτοκαλάδα και η λεμονάδα είναι **αναψυκτικά**. Τα αναψυκτικά πίνονται κρύα. ♫ α-να-ψυ-κτι-κό
✎ ‘το πάρτι’

ανεβάζω *ρήμα* **(ανέβασα, θα ανεβάσω)**
☑ Όταν **ανεβάζεις** κάτι, το πας από ένα μέρος που είναι χαμηλά σ’ ένα άλλο μέρος που είναι ψηλά.
✎ *Οι εργάτες* ***ανέβασαν*** *τα έπιπλα από το ισόγειο στον τρίτο όροφο του σπιτιού.* ● κατεβάζω ♫ α-νε-βά-ζω

ανεβαίνω *ρήμα* **(ανέβηκα, θα ανεβώ)**
☑ Όταν **ανεβαίνεις**, πηγαίνεις από ένα μέρος που είναι χαμηλά σ’ ένα άλλο μέρος που είναι ψηλά.
✎ *Στην εκδρομή ο Κώστας και οι φίλοι του ήθελαν να* ***ανεβούν*** *στην κορυφή του βουνού.*
● κατεβαίνω
♫ α-νε-βαί-νω

ανέκδοτο [το] *ουσιαστικό* **(ανέκδοτα)**
☑ Το **ανέκδοτο** είναι μία πολύ μικρή ιστορία που μας κάνει να γελάμε.
♫ α-νέκ-δο-το

άνεμος [ο] *ουσιαστικό* **(άνεμοι)**
☑ Ο **άνεμος** είναι αέρας που κινείται γρήγορα πάνω στη γη. ✎ *Ο δυνατός* ***άνεμος*** *σήκωσε μεγάλα κύματα στη θάλασσα.* ○ αέρας ♫ ά-νε-μος

άνεργος, άνεργη, άνεργο *επίθετο* **(άνεργοι, άνεργες, άνεργα)**
☑ *Ο πατέρας του Νίκου είναι* ***άνεργος*** *δύο μήνες.* Δε βρίσκει δουλειά πουθενά. ♫ ά-νερ-γος

άνετος, άνετη, άνετο *επίθετο* **(άνετοι, άνετες, άνετα)**
☑ Όταν κάτι είναι **άνετο**, είναι ξεκούραστο ή έχει πολύ χώρο.
✎ *Ο Κώστας και η οικογένειά του έχουν ένα* ***άνετο*** *σπίτι με πολλά δωμάτια.* ○ βολικός, ευρύχωρος
♫ ά-νε-τος

ανήκω *ρήμα* **(ανήκα, θα ανήκω)**
☑ Όταν κάτι σου **ανήκει**, είναι δικό σου. ✎ *Η Ροζαλία* ***ανήκει*** *στην Αθηνά.*
✓ Όταν **ανήκεις** σε μία ομάδα, τότε είσαι ένα από τα μέλη της.
✎ *Η σαύρα* ***ανήκει*** *στα ερπετά.*
♫ α-νή-κω

Αν θέλεις να μάθεις τι έγινε με την εκδρομή του Κώστα ψάξε στις λέξεις *απότομος, εκδρομή, επιμένω, κακοκαιρία, ακυρώνω, πρόγραμμα, σέβομαι*

- Με ακούς και γελάς. Τι είμαι;
....

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

ανησυχία [η] *ουσιαστικό* **(ανησυχίες)**
→ ανήσυχος

ανήσυχος, ανήσυχη, ανήσυχο *επίθετο* **(ανήσυχοι, ανήσυχες, ανήσυχα)**
☑ Όταν κάποιος είναι **ανήσυχος**, δεν είναι ήρεμος. ✎ *Ο Κώστας είχε **ανήσυχο** ύπνο, γιατί τον ενοχλούσε το δόντι του όλο το βράδυ.*
○ ταραγμένος, ανάστατος, αναστατωμένος ● ήσυχος, ήρεμος
◇ Όταν κάποιος είναι ανήσυχος, νιώθει **ανησυχία**. **ανησυχώ**
♫ α-νή-συ-χος

ανησυχώ *ρήμα* **(ανησύχησα, θα ανησυχήσω)**
☑ Όταν **ανησυχείς**, είσαι ανήσυχος, αισθάνεσαι αναστάτωση και αγωνία για κάτι που μπορεί να συμβεί.
✎ *Η Αθηνά **ανησυχεί**, γιατί η Ροζαλία δε γύρισε ακόμη.*
○ αγωνιώ, αναστατώνομαι
● ησυχάζω, ηρεμώ ◇ **ανήσυχος, ανησυχία, ανησυχώ** ♫ α-νη-συ-χώ

ανηφόρα [η] *ουσιαστικό* **(ανηφόρες)**
☑ Η **ανηφόρα** είναι δρόμος που πάει προς τα πάνω.
● κατηφόρα, κατηφοριά, κατήφορος
♫ α-νη-φό-ρα
-Λέμε και ο ανήφορος και η ανηφοριά.

Αν θέλεις να μάθεις τι έγινε με τη Ροζαλία που χάθηκε, ψάξε μέσα στο λεξικό τις λέξεις
αναστατώνω, ανησυχώ, εξαφανίζομαι, βρίσκω, καταφεύγω, κουλουριάζω, κουνώ, χαίρομαι, χοροπηδώ

ανθίζω *ρήμα* **(άνθισα, θα ανθίσω)**
☑ Όταν ένα δέντρο **ανθίζει**, βγάζει λουλούδια στα κλαδιά του.
✎ *«Την άνοιξη να πάμε στο θείο Αλέκο, όταν **ανθίζουν** τα δέντρα» είπε η Αθηνά. «Είναι τόσο ωραία **ανθισμένα**!»*
◇ **άνθισμα** ♫ αν-θί-ζω

ανθοδοχείο [το] *ουσιαστικό* **(ανθοδοχεία)**
☑ Στο **ανθοδοχείο** βάζουμε λουλούδια και λίγο νερό για να στολίσουμε το δωμάτιό μας.
○ βάζο
♫ αν-θο-δο-χεί-ο

ανθοπωλείο [το] *ουσιαστικό* **(ανθοπωλεία)**
☑ Στο **ανθοπωλείο**, ο **ανθοπώλης** πουλάει λουλούδια.
♫ αν-θο-πω-λεί-ο

άνθος [το] *ουσιαστικό* **(άνθη)**
→ λουλούδι

άνθρωπος [ο] *ουσιαστικό* **(άνθρωποι)**
☑ Οι άνδρες, οι γυναίκες και τα παιδιά είναι **άνθρωποι**.
◇ **ανθρώπινος** ♫ άν-θρω-πος

ανίκανος, ανίκανη, ανίκανο *επίθετο* **(ανίκανοι, ανίκανες, ανίκανα)**
☑ Όταν κάποιος είναι **ανίκανος** να κάνει κάτι, δεν μπορεί να το κάνει καθόλου ή δεν μπορεί να το κάνει σωστά. ✎ *Η Αλίκη ήταν τόσο*

*κουρασμένη που ήταν **ανίκανη** να κάνει έστω κι ένα βήμα παραπάνω.*
● ικανός, επιδέξιος
♫ α-νί-κα-νος

ανίκητος, **ανίκητη, ανίκητο** *επίθετο* **(ανίκητοι, ανίκητες, ανίκητα)**
☑ Όταν κάποιος είναι **ανίκητος**, δεν τον έχουν νικήσει ή δεν μπορούν να τον νικήσουν. ○ αήττητος
● νικημένος, ηττημένος
♫ α-νί-κη-τος

ανιψιός [ο], **ανιψιά** [η] *ουσιαστικό* **(ανιψιοί, ανιψιές)**
☑ Ο **ανιψιός** και η **ανιψιά** είναι τα παιδιά του αδερφού ή της αδερφής μας. **Ανιψιός** και **ανιψιά** είναι και τα παιδιά του ξαδέλφου ή της ξαδέλφης μας. ♫ α-νι-ψιός
- Στον πληθυντικό λέμε και τα ανίψια.

ανόητος, **ανόητη, ανόητο** *επίθετο* **(ανόητοι, ανόητες, ανόητα)**
☑ Όταν κάποιος είναι **ανόητος**, κάνει ή λέει κάτι χωρίς να σκεφτεί. Δεν είναι έξυπνος. ✎ *«Τι **ανόητος** που είναι ο Νίκος» σκέφτηκε η Αθηνά. «Κυνηγάει τη Ροζαλία που δεν τον πείραξε ποτέ σε τίποτα».*
○ κουτός, χαζός ● έξυπνος
◇ Όταν κάποιος είναι ανόητος, κάνει **ανοησίες**. ♫ α-νό-η-τος

άνοιγμα [το] *ουσιαστικό* **(ανοίγματα)**
→ ανοίγω

ανοιγοκλείνω *ρήμα* **(ανοιγόκλεισα, θα ανοιγοκλείσω)**
☑ Όταν **ανοιγοκλείνω** κάτι, το ανοίγω και το κλείνω πολλές φορές. ✎ *Ο Κώστας **ανοιγόκλεισε** τα μάτια του πολλές φορές, μέχρι να συνηθίσει το φως που έμπαινε στο δωμάτιο.*
♫ α-νοι-γο-κλεί-νω

ανοίγω, **ανοίγομαι** *ρήμα* **(άνοιξα, θα ανοίξω)**
☑ **Ανοίγεις** την πόρτα για να μπεις ή να βγεις.
✓ Όταν **ανοίγεις** ένα μπουκάλι, βγάζεις το καπάκι του.
✓ *Τα μαγαζιά **ανοίγουν** στις εννιά το πρωί.* Η πόρτα τους **ανοίγει** στις εννιά.
✓ Όταν **ανοίγεις** το καλοριφέρ, το κάνεις να δουλεύει. ● κλείνω
◇ **άνοιγμα, ανοιχτήρι, ανοιχτός**
♫ α-νοί-γω

άνοιξη [η] *ουσιαστικό*
☑ Η **άνοιξη** είναι μία από τις τέσσερις εποχές του χρόνου, έρχεται μετά το χειμώνα και πριν από το καλοκαίρι. ◇ *Η Αθηνά έφερε στην τάξη **ανοιξιάτικα** φρούτα από το κτήμα του θείου Αλέκου.* ♫ ά-νοι-ξη
✎ 'οι εποχές-οι μήνες-οι μέρες'

ανοιχτήρι [το] *ουσιαστικό* **(ανοιχτήρια)**
☑ Το **ανοιχτήρι** είναι ένα μικρό εργαλείο που χρησιμοποιούμε για ν' ανοίγουμε μπουκάλια ή κουτιά.
◇ **ανοίγω, άνοιγμα** ♫ α-νοι-χτή-ρι

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

ανοιχτός, **ανοιχτή**, **ανοιχτό** *επίθετο* **(ανοιχτοί, ανοιχτές, ανοιχτά)**
☑ Όταν η πόρτα ή το παράθυρο είναι **ανοιχτά**, τα έχεις ανοίξει.
● κλειστός
✓ *Ο δρόμος ήταν* ***ανοιχτός*** *μπροστά, δεν είχε καθόλου αυτοκίνητα και ο κύριος Γιάννης έφτασε γρήγορα στο σπίτι.*
✓ *Το χρώμα του ουρανού είναι* ***ανοιχτό*** *γαλάζιο, ενώ το χρώμα της θάλασσας είναι σκούρο γαλάζιο.*
● σκούρος ◇ **ανοίγω**, **άνοιγμα**, **ανοιχτά** ♬ α-νοι-χτός

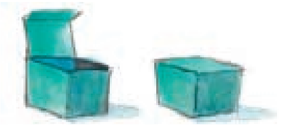

ανοιχτό-κλειστό

άνοστος, **άνοστη**, **άνοστο** *επίθετο* **(άνοστοι, άνοστες, άνοστα)**
☑ Όταν ένα φαγητό είναι **άνοστο**, δεν έχει καλή γεύση και δε μας αρέσει. ○ άγευστος ● νόστιμος, γευστικός ♬ ά-νο-στος

ανταλλαγή [η] *ουσιαστικό* **(ανταλλαγές)**
☑ Όταν κάνεις μία **ανταλλαγή**, δίνεις κάτι που έχεις και παίρνεις κάτι άλλο.
✎ *Ο Κώστας και ο Νίκος έκαναν μία* ***ανταλλαγή****.* ○ αλλαγή
◇ ***Αντάλλαξαν*** *τα μολύβια τους δίνοντας ο ένας το μολύβι του στον άλλο.* ♬ α-νταλ-λα-γή

ανταλλάσσω *ρήμα* **(αντάλλαξα, θα ανταλλάξω)** → ανταλλαγή

- Μέσα στο όνομά μου μπορείς να βρεις τη λέξη ήλιος. Τι είμαι;
....

άντε και **άιντε** *επιφώνημα*
☑ *«****Άντε****, τελειώνετε το γράψιμο για να κάνουμε διάλειμμα» είπε η δασκάλα.* ♬ ά-ντε

αντέχω *ρήμα* **(άντεξα, θα αντέξω)**
☑ Όταν **αντέχεις** κάτι, έχεις τη δύναμη που χρειάζεται για να το αντιμετωπίσεις. ✎ *Ο Κώστας έκλεισε τ' αυτιά του, γιατί δεν* ***άντεχε*** *άλλο τις φωνές του κ. Μιχάλη.* ◇ Όταν αντέχεις, έχεις **αντοχή**. ♬ α-ντέ-χω

αντηλιακό [το] *ουσιαστικό* **(αντηλιακά)**
☑ Το **αντηλιακό** είναι μία κρέμα που βάζουμε στο σώμα μας για να προστατευτούμε από τον ήλιο.
♬ α-ντη-λι-α-κό

αντιβιοτικό [το] *ουσιαστικό* **(αντιβιοτικά)**
☑ Το **αντιβιοτικό** είναι ένα φάρμακο που μας δίνει ο γιατρός, όταν είμαστε άρρωστοι. Το **αντιβιοτικό** εμποδίζει τα μικρόβια να γίνουν πολλά στον οργανισμό μας. ♬ α-ντι-βι-ο-τι-κό

αντιγράφω, **αντιγράφομαι** *ρήμα* **(αντέγραψα, θα αντιγράψω)**
☑ *Η δασκάλα έγραψε μία πρόταση στον πίνακα και ο Κώστας την* ***αντέγραψε*** *γρήγορα στο τετράδιό του.* Έγραψε την ίδια πρόταση στο τετράδιό του.
✓ *Ο Ίγκλι δεν ήθελε ν'* ***αντιγράψει*** *από τη διπλανή του.* Δεν ήθελε να γράψει αυτό που διάβασε στο τετράδιό της αλλά ήθελε να βρει την

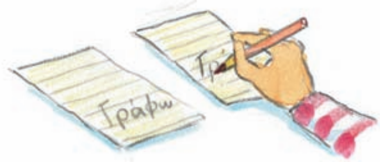

απάντηση μόνος του.
◇ Όταν αντιγράφεις, φτιάχνεις **αντίγραφα**, κάνεις **αντιγραφή**.
♬ α-ντι-γρά-φω

αντίθετος, **αντίθετη**, **αντίθετο** *επίθετο* **(αντίθετοι, αντίθετες, αντίθετα)**
☑ Όταν δύο λέξεις είναι **αντίθετες**, είναι τελείως διαφορετικές, έχουν τελείως διαφορετική σημασία. Τις λέξεις αυτές τις λέμε και **αντίθετα**.
✎ *Οι λέξεις «καλός» και «κακός» είναι **αντίθετες**.*
✓ Όταν κάτι είναι **αντίθετο**, έχει τελείως διαφορετική κατεύθυνση.
✎ *Η κυρία Μαργαρίτα οδηγούσε απρόσεκτα και βγήκε κατά λάθος στην **αντίθετη** λωρίδα του δρόμου.*
○ ανάποδος
✓ «Είμαι **αντίθετος** με την ιδέα της εκδρομής μ' αυτόν τον καιρό» είπε ο Ίγκλι. Δε συμφωνώ με την ιδέα της εκδρομής. ♬ α-ντί-θε-τος
✎ 'αντίθετα'

αντικείμενο [το] *ουσιαστικό* **(αντικείμενα)**
☑ **Αντικείμενο** είναι κάθε πράγμα γύρω μας που μπορούμε να δούμε και να πιάσουμε. ✎ *«Το σφουγγάρι, η κιμωλία και ο πίνακας είναι μερικά από τα **αντικείμενα** που χρησιμοποιούμε κάθε μέρα στην τάξη μας» είπε η δασκάλα.*
♬ α-ντι-κεί-με-νο

αντιμετωπίζω, **αντιμετωπίζομαι** *ρήμα* **(αντιμετώπισα, θα αντιμετωπίσω)**
☑ Όταν μία ομάδα ποδοσφαίρου ή μπάσκετ **αντιμετωπίζει** μία άλλη, τότε αγωνίζεται εναντίον της και προσπαθεί να τη νικήσει.
✓ Όταν **αντιμετωπίζω** κάτι δύσκολο, προσπαθώ να το ξεπεράσω και να κάνω τα πράγματα καλύτερα για μένα. ✎ *Ο κύριος Δημήτρης **αντιμετώπισε** πολλά προβλήματα με το μαγαζί του.* ◇ **αντιμετώπιση**
♬ α-ντι-με-τω-πί-ζω

αντίο *επιφώνημα*
☑ Λέμε **αντίο**, όταν φεύγουμε από κάπου και θέλουμε v' αποχαιρετήσουμε τους ανθρώπους.
○ γεια ♬ α-ντί-ο

αντιπαθητικός, **αντιπαθητική**, **αντιπαθητικό** *επίθετο* **(αντιπαθητικοί, αντιπαθητικές, αντιπαθητικά)**
☑ Όταν κάποιος είναι **αντιπαθητικός**, τότε κανείς δε θέλει να κάνει παρέα μαζί του. ✎ *Ο κύριος Μιχάλης είναι **αντιπαθητικός**. Δεν έχει πολλούς φίλους.* ● συμπαθητικός
♬ α-ντι-πα-θη-τι-κός

αντίπαλος, **αντίπαλη**, **αντίπαλο** *επίθετο* **(αντίπαλοι, αντίπαλες, αντίπαλα)**
☑ *Ο Νίκος και ο Ίγκλι θα παίζουν σε **αντίπαλες** ομάδες στον αυριανό αγώνα ποδοσφαίρου.* Θ' αγωνιστούν ο ένας ενάντια στον άλλο για τη νίκη.
✓ (σαν ουσιαστικό) *Θα είναι **αντίπαλοι**.* ♬ α-ντί-πα-λος

Αν θέλεις να μάθεις τι έγινε με την εκδρομή του Κώστα ψάξε στις λέξεις *απότομος, εκδρομή, επιμένω, κακοκαιρία, ακυρώνω, πρόγραμμα, σέβομαι*

Αν θέλεις να μάθεις τι έγινε με το μαγαζί του κυρίου Δημήτρη, ψάξε μέσα στο λεξικό τις λέξεις *δικαστήριο, δικηγόρος, θηρίο, καημένος, πιάνω, τμήμα, φυλακή*

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

άδειο - γεμάτο

ανάσκελα - μπρούμυτα

αργή-γρήγορος

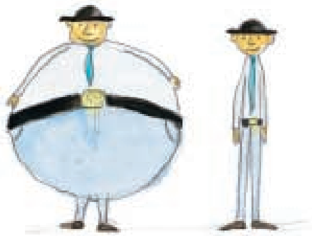

χοντρός - λιγνός

βαθύ - ρηχό

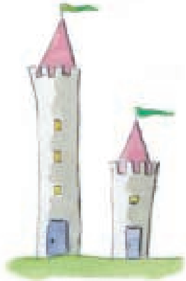

ψηλός - χαμηλός

καινούρια - παλιά

μικρό - μεγάλο

πλούσιος - φτωχός

αντίχειρας [ο] *ουσιαστικό* **(αντίχειρες)**
☑ Ο **αντίχειρας** είναι το πιο κοντό και το πιο παχύ δάχτυλο στην άκρη του χεριού σου.
♬ α-ντί-χει-ρας

αντοχή [η] *ουσιαστικό* **(αντοχές)**
→ αντέχω

άντρας [ο] *ουσιαστικό* **(άντρες)**
☑ Όταν τ' αγόρια μεγαλώσουν, γίνονται **άντρες**. Ο **άντρας** σε μία οικογένεια είναι ο πατέρας.
✓ *Ο **άντρας** της κυρίας Μαργαρίτας είναι ο κύριος Γιάννης,δηλαδή είναι ο σύζυγός της.* ◇ *Ο κύριος Γιάννης αγόρασε ένα **αντρικό** παντελόνι και η κυρία Μαργαρίτα ένα γυναικείο.*
♬ ά-ντρας

αντρικός, **αντρική**, **αντρικό** *επίθετο* **(αντρικοί, αντρικές, αντρικά)** → άντρας

ανυπάκουος, **ανυπάκουη**, **ανυπάκουο** *επίθετο* **(ανυπάκουοι, ανυπάκουες, ανυπάκουα)**
☑ Όταν ένα παιδί είναι **ανυπάκουο**, δεν κάνει αυτό που του λένε οι γονείς ή οι δάσκαλοί του.
✎ *Ο Νίκος είναι **ανυπάκουος** μαθητής και γι' αυτό δέχεται συχνά τιμωρίες.*
○ απείθαρχος
● υπάκουος, πειθαρχικός
♬ α-νυ-πά-κου-ος

ανυπομονησία [η] *ουσιαστικό*
→ ανυπομονώ

ανυπόμονος, **ανυπόμονη**, **ανυπόμονο** *επίθετο* **(ανυπόμονοι, ανυπόμονες, ανυπόμονα)**
→ ανυπομονώ

ανυπομονώ *ρήμα*
☑ Όταν **ανυπομονείς**, δεν μπορείς να περιμένεις να γίνει κάτι, βιάζεσαι.
✎ *Η Αθηνά **ανυπομονεί** να έρθει το καλοκαίρι και να κλείσουν τα σχολεία.*
○ λαχταρώ ◇ Όταν ανυπομονείς, είσαι **ανυπόμονος**, έχεις **ανυπομονησία.** ♬ α-νυ-πο-μο-νώ

ανυπόφορος, **ανυπόφορη**, **ανυπόφορο** *επίθετο* **(ανυπόφοροι, ανυπόφορες, ανυπόφορα)**
☑ Όταν κάτι είναι **ανυπόφορο**, είναι τόσο ενοχλητικό που δεν το αντέχουμε άλλο πια. ✎ *Στο μαγαζί του κυρίου Δημήτρη είχε σήμερα **ανυπόφορη** ζέστη, κι έτσι εκείνος άνοιξε όλα τα παράθυρα.*
○ αφόρητος ● υποφερτός
◇ **υποφέρω** ♬ α-νυ-πό-φο-ρος

ανώμαλος, **ανώμαλη**, **ανώμαλο** *επίθετο* **(ανώμαλοι, ανώμαλες, ανώμαλα)**
☑ Όταν ο δρόμος είναι **ανώμαλος**, έχει λακκούβες και δεν είναι επίπεδος.
● ομαλός ♬ α-νώ-μα-λος

ανώτερος, **ανώτερη**, **ανώτερο** *επίθετο* **(ανώτεροι, ανώτερες, ανώτερα)**
☑ *Το κεφάλι βρίσκεται στο **ανώτερο** τμήμα του σώματος.*
Στο πιο ψηλό σημείο του σώματος.
✓ *Ο κύριος Μιχάλης πιστεύει ότι κανένας δεν είναι **ανώτερος** απ' αυτόν.* Πιστεύει ότι δεν υπάρχει κανένας καλύτερος απ' αυτόν.
✓ *Ο διευθυντής έχει **ανώτερη** θέση από τους δασκάλους.* Έχει θέση με

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

μεγαλύτερη δύναμη. ● κατώτερος
◇ (σαν ουσιαστικό) *Όλοι τον σέβονται, όπως πρέπει να σεβόμαστε όλους τους **ανωτέρους**.*
♬ α-νώ-τε-ρος

αξέχαστος, **αξέχαστη, αξέχαστο** *επίθετο* **(αξέχαστοι, αξέχαστες αξέχαστα)**
☑ Όταν κάτι είναι **αξέχαστο**, δεν μπορεί κανείς να το ξεχάσει.
✎ *«Στο χωριό του θείου Αλέκου πέρασα **αξέχαστα** Χριστούγεννα» είπε ο Κώστας.* ◇ **ξεχνώ**
♬ α-ξέ-χα-στος

αξία [η] *ουσιαστικό* **(αξίες)**
☑ *Ποια είναι η **αξία** αυτού του αυτοκινήτου;* Πόσα χρήματα πρέπει να δώσουμε για να το αποκτήσουμε; Πόσο κοστίζει; ○ τιμή
✓ Όταν κάποιος έχει **αξία**, έχει πολλές ικανότητες.
✎ *Ο Κώστας πήρε άριστα με την **αξία** του.*
◇ **αξίζω** ♬ α-ξί-α

αξίζω *ρήμα* **(άξιζα, θα αξίζω)**
☑ *«Πόσο ν' **αξίζει** άραγε αυτό το σπίτι δίπλα στο μαγαζί του κυρίου Δημήτρη;» σκέφτηκε η κυρία Μαργαρίτα.* Πόσα λεφτά να κάνει;
○ κοστίζω
✓ Όταν κάποιος **αξίζει** κάτι, έχει κάνει κάτι για ν' αποδείξει ότι μπορεί ή πρέπει να το έχει.
✎ *Ο Κώστας **αξίζει** τους καλούς βαθμούς που πήρε στο σχολείο, γιατί φέτος διάβασε πολύ.*
♬ α-ξί-ζω

- Δεν μπορείς να με δεις. Τι είμαι;
....

άξιος, **άξια, άξιο** *επίθετο* **(άξιοι, άξιες, άξια)**
☑ Όταν κάποιος είναι **άξιος**, έχει την ικανότητα να κάνει κάτι πολύ καλά.
✎ *Η κυρία Μαργαρίτα είναι **άξια** μαγείρισσα.* ○ ικανός
● ανάξιος ♬ ά-ξι-ος

αόρατος, **αόρατη, αόρατο** *επίθετο* **(αόρατοι, αόρατες, αόρατα)**
☑ Όταν κάποιος είναι **αόρατος**, κανείς δεν μπορεί να τον δει.
✎ *«Τα μικρόβια είναι **αόρατα** χωρίς μικροσκόπιο» είπε ο γιατρός στον Κώστα.* ● ορατός
♬ α-ό-ρα-τος

απαγορεύω, **απαγορεύομαι** *ρήμα* **(απαγόρευσα, θα απαγορεύσω)**
☑ Όταν **απαγορεύω** κάτι, δε δίνω την άδειά μου να γίνει.
✎ *«**Απαγορεύεται** να καπνίζει κανείς μέσα στον κινηματογράφο, γιατί είναι δημόσιος χώρος. Η **απαγόρευση** είναι αυστηρή» είπε στον άντρα της η θεία Κατερίνα.*
◇ *Το κάπνισμα είναι **απαγορευμένο** εδώ μέσα. Κοίτα, υπάρχει και **απαγορευτικό** σήμα.* **απαγόρευση**
● επιτρέπω ♬ α-πα-γο-ρεύ-ω

απαίσιος, **απαίσια, απαίσιο** *επίθετο* **(απαίσιοι, απαίσιες, απαίσια)**
☑ *Η μητριά της Χιονάτης είναι **απαίσια**: φρόντισε με κάθε τρόπο να κάνει κακό στη Χιονάτη. Δεν είναι όμως μόνο κακιά. Έχει και **απαίσιο** πρόσωπο.* Δηλαδή πολύ άσχημο.
♬ α-παί-σι-ος

απαίτηση [η] *ουσιαστικό* **(απαιτήσεις)**
→ απαιτώ

απαιτώ *ρήμα* **(απαίτησα, θα απαιτήσω)**
☑ Όταν **απαιτώ**, ζητώ με πολύ έντονο τρόπο να γίνει κάτι που θέλω.
✎ *Ο κύριος Γιάννης **απαιτεί** από τα παιδιά του να διαβάζουν όλα τα μαθήματα πριν αρχίσουν να παίζουν.*
◇ *Έχει την **απαίτηση** να διαβάζουν όλα τα μαθήματα.* ♫ α-παι-τώ

απαλός, **απαλή**, **απαλό** *επίθετο* **(απαλοί, απαλές, απαλά)**
☑ Όταν κάτι είναι **απαλό**, είναι μαλακό και ευχάριστο.
✎ *«Το μωρό της θείας Κατερίνας έχει πολύ **απαλό** δέρμα» είπε η Αθηνά.*
● σκληρός ◇ Όταν κάνουμε κάτι **απαλά**, το κάνουμε με μαλακό και απαλό τρόπο, προσεκτικά.
✎ *Ο θείος Σταμάτης πήρε **απαλά** το μωρό στην αγκαλιά του.* ♫ α-πα-λός

απάντηση [η] *ουσιαστικό* **(απαντήσεις)**
☑ Η **απάντηση** είναι αυτό που λέμε, όταν μας ρωτούν κάτι. ✎ *«Κώστα, ο Νίκος σε ρώτησε αν θα πάτε εκδρομή. Τι **απάντηση** του έδωσες;» είπε η Αθηνά.*
● ερώτηση ◇ Όταν **απαντάς**, μιλάς σε κάποιον που σε ρωτάει κάτι.
♫ α-πά-ντη-ση

απαντώ και **απαντάω**, **απαντιέμαι** *ρήμα* **(απάντησα, θα απαντήσω)**
→ απάντηση

απαραίτητος, **απαραίτητη**, **απαραίτητο** *επίθετο* **(απαραίτητοι, απαραίτητες, απαραίτητα)**
☑ Όταν κάτι είναι **απαραίτητο**, το έχεις ανάγκη και δεν μπορεί να γίνει αλλιώς. ✎ *«Πάμε να μου ζωγραφίσεις κάτι, Αθηνά» είπε η θεία Κατερίνα. «Έχεις τις **απαραίτητες** μπογιές μαζί σου;»* ○ αναγκαίος
◇ (σαν ουσιαστικό) *«Ναι, θεία, έχω όλα τα **απαραίτητα**» είπε η Αθηνά.*
♫ α-πα-ραί-τη-τος

απασχολημένος, **απασχολημένη**, **απασχολημένο** *μετοχή* **(απασχολημένοι, απασχολημένες, απασχολημένα)**
☑ Όταν κάποιος είναι **απασχολημένος**, έχει πολλή δουλειά και δεν μπορεί να κάνει κάτι άλλο. Δεν θέλει να τον **απασχολούν**.
♫ α-πα-σχο-λη-μέ-νος

απασχολώ, **απασχολούμαι** *ρήμα* **(απασχόλησα, θα απασχολήσω)**
→ απασχολημένος

απείθαρχος, **απείθαρχη**, **απείθαρχο** *επίθετο* **(απείθαρχοι, απείθαρχες, απείθαρχα)**
☑ Όταν κάποιος είναι **απείθαρχος**, δεν ακολουθεί τους κανόνες που υπάρχουν. ✎ *Ο Κώστας είναι **απείθαρχος** μαθητής και συχνά τιμωρείται.* ● πειθαρχημένος, υπάκουος ♫ α-πεί-θαρ-χος

απειλή [η] *ουσιαστικό* **(απειλές)**
→ απειλώ

απειλώ, **απειλούμαι** *ρήμα* **(απείλησα, θα απειλήσω)**
☑ Όταν **απειλείς** κάποιον, λες ότι θα του κάνεις κάτι άσχημο και δυσάρεστο. ✎ *Ο κύριος Μιχάλης **απείλησε** ότι θα δείρει όποιο παιδί μπει στην αυλή του.*
◇ *Ο κύριος Μιχάλης ήταν όλο **απειλές**. «Αλίμονό σας αν σας πιάσω να μπαίνετε στην αυλή μου!» είπε στα παιδιά.*
♫ α-πει-λώ

απελπίζομαι *ρήμα* **(απελπίστηκα, θα απελπιστώ)**
☑ Όταν **απελπίζομαι**, χάνω την ελπίδα ότι θα γίνει κάτι που περίμενα να γίνει. ✎ *Η Αθηνά **απελπίστηκε** με την εξαφάνιση της Ροζαλίας κι έβαλε τα κλάματα.*
◇ *Την έπιασε **απελπισία**.*
♬ α-πελ-πί-ζο-μαι

απελπισία [η] *ουσιαστικό*
→ απελπίζομαι

απέναντι *επίρρημα*
☑ *Το σπίτι του κυρίου Μιχάλη βρίσκεται **απέναντι** από το μαγαζί του κυρίου Δημήτρη.* Βρίσκεται μπροστά από το μαγαζί, από την άλλη πλευρά του δρόμου. Τα δύο κτίρια είναι **αντικριστά**. ○ αντίκρυ
♬ α-πέ-να-ντι

απέραντος, απέραντη, απέραντο *επίθετο* **(απέραντοι, απέραντες, απέραντα)**
☑ Όταν κάτι είναι **απέραντο**, είναι πάρα πολύ μεγάλο και μοιάζει να μην έχει τέλος.
✎ *Η Αθηνά ήταν μέσα στο πλοίο και ταξίδευε για να πάει στην Κρήτη. Από το παράθυρο κοίταζε τη θάλασσα. Της φαινόταν **απέραντη**.*
♬ α-πέ-ρα-ντος

απεργία [η] *ουσιαστικό* **(απεργίες)**
☑ Όταν οι εργαζόμενοι κάνουν **απεργία**, σταματούν να δουλεύουν και ζητούν περισσότερα χρήματα και καλύτερες συνθήκες εργασίας.
✎ *Χθες στο σχολείο του Κώστα οι δάσκαλοι είχαν **απεργία** και τα σχολεία έμειναν κλειστά.*
◇ Οι δάσκαλοι **απεργούσαν**.
♬ α-περ-γί-α

απεργώ *ρήμα* **(απέργησα, θα απεργήσω)** → απεργία

απίθανος, απίθανη, απίθανο *επίθετο* **(απίθανοι, απίθανες, απίθανα)**
☑ Όταν κάτι είναι **απίθανο**, είναι δύσκολο να συμβεί. ✎ *«Είναι **απίθανο** να πάμε εκδρομή σήμερα» είπε ο Κώστας. «Ο καιρός είναι πολύ άσχημος».* ♬ α-πί-θα-νος

απίστευτος, απίστευτη, απίστευτο *επίθετο* **(απίστευτοι, απίστευτες, απίστευτα)**
☑ Όταν κάτι είναι **απίστευτο**, δεν είναι εύκολο να πιστέψουμε ότι συμβαίνει. ✎ *«Δεν το πιστεύω ότι χάλασε ο καιρός» είπε ο Κώστας. «Είναι **απίστευτη** αυτή η αλλαγή του καιρού. Μόλις χθες είχε ήλιο».*
◇ **πιστεύω** ♬ α-πί-στευ-τος

απλός, απλή, απλό *επίθετο* **(απλοί, απλές, απλά)**
☑ *«Αθηνά, θα σου κάνω μία **απλή** ερώτηση» είπε η δασκάλα.* Μία ερώτηση που δεν είναι δύσκολη, που δε χρειάζεται να προσπαθήσεις πολύ για να την απαντήσεις.
● δύσκολος, σύνθετος, πολύπλοκος
✓ *Τα φορέματα της θείας Κατερίνας είναι **απλά**.* Δεν έχουν πολλά χρώματα και σχέδια.
◇ *«Για ν' ανοίξεις το κομπιούτερ, πατάς **απλά** αυτό το κουμπί» είπε ο κύριος Μιχάλης στη θεία του.*
♬ α-πλός

άπλυτος, άπλυτη, άπλυτο *επίθετο* **(άπλυτοι, άπλυτες, άπλυτα)**
☑ Όταν κάτι είναι **άπλυτο**, δεν έχει πλυθεί, είναι βρόμικο. ✎ *«Κώστα, τι **άπλυτα** χέρια είναι αυτά! Πήγαινε να τα πλύνεις γρήγορα!» είπε η κυρία*

Μαργαρίτα. ● πλυμένος, καθαρός
◇ **πλένω** ♫ ά-πλυ-τος

απλώνω, **απλώνομαι** *ρήμα* **(άπλωσα, θα απλώσω)**
☑ Όταν **απλώνω** κάτι, το ανοίγω, το ξεδιπλώνω για να φαίνεται ολόκληρο.
✏ *Μετά το φαγητό η κυρία Μαργαρίτα άρχισε ν' **απλώνει** τα ρούχα στο μπαλκόνι.*
✓ *Μόλις μπήκε μέσα, είδε τον Κώστα να έχει τα πόδια του πάνω στο τραπέζι του σαλονιού. «Κώστα, μην **απλώνεις** τα πόδια σου στο τραπέζι!» φώναξε.*
● μαζεύω
◇ **άπλωμα** ♫ α-πλώ-νω

απογειώνω, **απογειώνομαι** *ρήμα* **(απογείωσα, θα απογειώσω)**
☑ Όταν **απογειώνω** το αεροπλάνο, το κάνω να σηκωθεί στον αέρα και να πετάξει.
✏ *Ο θείος Τάκης άργησε να γυρίσει σπίτι από το ταξίδι του στο Παρίσι, επειδή ο καιρός ήταν κακός και το αεροπλάνο **απογειώθηκε** με καθυστέρηση.* ● προσγειώνω
♫ α-πο-γει-ώ-νω

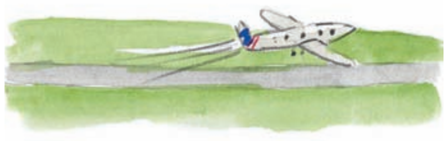

απόγευμα [το] *ουσιαστικό* **(απογεύματα)**
☑ Το **απόγευμα** είναι μετά το μεσημέρι και πριν από το βράδυ.
◇ *Ο κύριος Γιάννης διαβάζει τις **απογευματινές** εφημερίδες κάθε μέρα.* ♫ α-πό-γευ-μα
✏ 'η διάρκεια της ημέρας'

απογοήτευση [η] *ουσιαστικό* **(απογοητεύσεις)** → απογοητεύω

απογοητεύω, **απογοητεύομαι** *ρήμα* **(απογοήτευσα, θα απογοητεύσω)**
☑ Όταν **απογοητεύεις** κάποιον, τον στενοχωρείς, γιατί δεν κάνεις κάτι τόσο καλά όσο εκείνος πιστεύει ότι μπορείς. Όταν **απογοητεύεσαι**, στενοχωριέσαι, επειδή κάτι δεν έγινε όπως ήθελες ή πίστευες ότι μπορούσε να γίνει. Νιώθεις **απογοήτευση**. ✏ *Ο Ίγκλι **απογοητεύτηκε** που έβρεχε και δεν μπορούσε να πάει για ποδόσφαιρο.*
◇ *Η **απογοήτευσή** του ήταν μεγάλη.*
♫ α-πο-γο-η-τεύ-ω

απόδειξη [η] *ουσιαστικό* **(αποδείξεις)**
☑ Η **απόδειξη** είναι το χαρτί που μας δίνουν, όταν πληρώνουμε χρήματα.
✏ *Ο θείος Τάκης πήρε **απόδειξη** για τα παπούτσια που αγόρασε.*
♫ α-πό-δει-ξη

αποθηκεύω, **αποθηκεύομαι** *ρήμα* **(αποθήκευσα, θα αποθηκεύσω)**
→ αποθήκη

Αν θέλεις να μάθεις τι έγινε με την εκδρομή του Κώστα ψάξε στις λέξεις *απότομος, εκδρομή, επιμένω, κακοκαιρία, ακυρώνω, πρόγραμμα, σέβομαι*

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

αποθήκη [η] *ουσιαστικό* **(αποθήκες)**
☑ Η **αποθήκη** είναι ένα μέρος όπου μπορούμε να βάλουμε κάποια πράγματα, μέχρι να τα χρησιμοποιήσουμε.
◇ Όταν **αποθηκεύεις** κάτι, δεν το χρησιμοποιείς αλλά το φυλάς κάπου μέχρι να το χρειαστείς ξανά.
♫ α-πο-θή-κη

αποκάτω *επίρρημα* → κάτω

αποκλείω, **αποκλείομαι** *ρήμα* **(απέκλεισα, θα αποκλείσω)**
☑ Όταν **αποκλείεις** έναν δρόμο, τον κλείνεις, εμποδίζεις άλλους ανθρώπους να περάσουν απ' αυτόν.
✓ *Ο διπλανός του Κώστα* ***αποκλείστηκε*** *από την ομάδα του σχολείου, επειδή τραυματίστηκε. Δεν μπόρεσε να πάρει μέρος.*
✓ Όταν λες «**Αποκλείεται!**», εννοείς πως κάτι δε θα γίνει με κανέναν τρόπο. ✎ *«**Αποκλείεται** να βρεθεί η Ροζαλία!» φώναξε απογοητευμένη η Αθηνά.* ♫ α-πο-κλεί-ω

αποκοιμιέμαι *ρήμα* **(αποκοιμήθηκα, θα αποκοιμηθώ)**
☑ Όταν **αποκοιμιέσαι**, σε παίρνει ο ύπνος. ✎ *Ο Κώστας ήταν τόσο κουρασμένος από το ποδόσφαιρο που* ***αποκοιμήθηκε*** *μπροστά στην τηλεόραση.* ◇ **κοιμάμαι**
♫ α-πο-κοι-μιέ-μαι

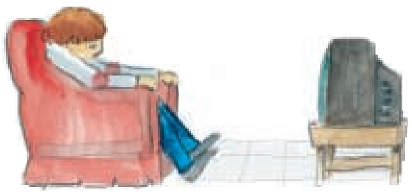

αποκοιμίζω, **αποκοιμίζομαι** *ρήμα* **(αποκοίμισα, θα αποκοιμίσω)**
☑ Όταν κάτι σε **αποκοιμίζει**, σε κάνει να νυστάζεις και να θέλεις να κοιμηθείς. ✎ *«Η τηλεόραση με* ***αποκοίμισε****. Πάω για ύπνο» είπε ο Κώστας.* ◇ **κοιμίζω**
♫ α-πο-κοι-μί-ζω

Αποκριά [η] *ουσιαστικό* **(Αποκριές)**
☑ Η **Αποκριά** ή οι **Αποκριές** είναι οι τρεις εβδομάδες πριν από την Καθαρή Δευτέρα. Τις μέρες αυτές συνηθίζουμε να μασκαρευόμαστε.
✎ *«Τις* ***Αποκριές*** *έχει καρναβάλι στην Πάτρα. Θα πάμε μαμά;» ρώτησε η Αθηνά.* ♫ Α-πο-κριά
-Λέμε και Απόκρια.

αποκτώ και **αποκτάω, αποκτιέμαι** *ρήμα* **(απέκτησα, θα αποκτήσω)**
☑ Όταν **αποκτάς** κάτι, το κάνεις δικό σου. ✎ *Ο Ίγκλι ονειρεύεται να γίνει τραγουδιστής ή ποδοσφαιριστής για ν'* ***αποκτήσει*** *πολλά χρήματα.*
♫ α-πο-κτώ

απολύω, **απολύομαι** *ρήμα* **(απέλυσα, θα απολύσω)**
☑ Όταν **απολύεις** κάποιον, τον σταματάς από τη δουλειά του.
✎ *Η εταιρεία που είναι δίπλα στο γραφείο του Γιάννη* ***απέλυσε*** *πέντε υπαλλήλους.* ● προσλαμβάνω
♫ α-πο-λύ-ω

απομακρύνω, **απομακρύνομαι** *ρήμα* **(απομάκρυνα, θα απομακρύνω)**
☑ Όταν **απομακρύνεις** κάτι, το παίρνεις από εκεί που είναι και το πας κάπου αλλού πιο μακριά. Όταν **απομακρύνεσαι** από κάπου, φεύγεις από εκεί και πας πιο μακριά.

*Ο κύριος Μιχάλης **απομάκρυνε** τα σκυλάκια μακριά από την αυλή του. Τα έβγαλε έξω απ' αυτήν και τ' άφησε στην άκρη του δρόμου.*
◇ μακριά
♫ α-πο-μα-κρύ-νω

απορροφητήρας [ο] *ουσιαστικό*
(απορροφητήρες)
☑ Ο **απορροφητήρας** είναι το μηχάνημα που έχουμε πάνω από την ηλεκτρική κουζίνα για να ρουφά και να βγάζει έξω από το σπίτι τους ατμούς και τις μυρωδιές, όταν μαγειρεύουμε.
♫ α-πορ-ρο-φη-τή-ρας

απορώ *ρήμα* **(απόρησα, θα απορήσω)**
☑ Όταν **απορείς** για κάτι, δεν μπορείς να το εξηγήσεις.
Έχεις **απορία**. *«**Απορώ** πώς έπεσε τόσο πολύ χιόνι μέσα σε λίγη ώρα» είπε ο Κώστας.* ◇ απορία
♫ α-πο-ρώ

αποσμητικό [το] *ουσιαστικό*
(αποσμητικά)
☑ Το **αποσμητικό** σπρέι διώχνει τις άσχημες μυρωδιές. *Η κυρία Μαργαρίτα χρησιμοποιεί **αποσμητικό** χώρου με άρωμα λουλουδιών για να διώχνει τις μυρωδιές που μένουν στο σπίτι μετά το μαγείρεμα.*
♫ α-πο-σμη-τι-κό

απόσταση [η] *ουσιαστικό* **(αποστάσεις)**
☑ Η **απόσταση** μεταξύ δύο πραγμάτων είναι ο χώρος που υπάρχει ανάμεσά τους.
*Ο Κώστας και ο κύριος Μιχάλης είναι γείτονες. Η **απόσταση** ανάμεσα στα σπίτια τους είναι πολύ μικρή.*
♫ α-πό-στα-ση

αποστολέας [ο], [η] *ουσιαστικό*
(αποστολείς)
☑ Ο **αποστολέας** είναι αυτός που στέλνει ένα γράμμα ή ένα δέμα σε κάποιον, συνήθως με το ταχυδρομείο.
● παραλήπτης
◇ στέλνω ♫ α-πο-στο-λέ-ας

αποτέλεσμα [το] *ουσιαστικό*
(αποτελέσματα)
☑ Το **αποτέλεσμα**, καλό ή κακό, είναι αυτό που γίνεται, επειδή κάτι άλλο έγινε πιο πριν.
*Η Αθηνά έτρεχε στη βροχή να βρει τη Ροζαλία. Το **αποτέλεσμα** ήταν να βραχεί και ν' αρρωστήσει.*
✓ Το **αποτέλεσμα** ενός αγώνα δείχνει ποιος νίκησε και ποιος έχασε.
*-Ποιο ήταν το **αποτέλεσμα** χθες στο ποδόσφαιρο, Κώστα;*
-Χάσαμε 2-0, μπαμπά. ○ κατάληξη
◇ *«Με το σιρόπι που μου δώσατε μου κόπηκε αμέσως ο βήχας!» είπε η Αθηνά στο γιατρό. «Είναι πολύ **αποτελεσματικό**».*
♫ α-πο-τέ-λε-σμα

απότομος, **απότομη**, **απότομο** *επίθετο*
(απότομοι, απότομες, απότομα)
☑ Όταν ένα μέρος είναι **απότομο**, είναι πολύ ανηφορικό ή κατηφορικό και το ανεβαίνουμε ή το κατεβαίνουμε με μεγάλη δυσκολία. *«Προσοχή! Είναι επικίνδυνο να τρέχετε εδώ, ο δρόμος είναι πολύ **απότομος**!» είπε ο κύριος Δημήτρης στον Κώστα και το Νίκο.* ● επίπεδος
✓ Όταν κάτι είναι **απότομο**, γίνεται ξαφνικά, εκεί που δεν το περιμένουμε.
*Ύστερα από την **απότομη** αλλαγή του καιρού, ο Κώστας και ο Νίκος αποφάσισαν να μην πάνε εκδρομή. Ο καιρός άλλαξε **απότομα**.* ○ ξαφνικός

✓ Όταν κάποιος είναι **απότομος**, μιλάει άγρια και δεν έχει ευγενικούς τρόπους. ✎ *Τα παιδιά φοβούνται τον κύριο Μιχάλη, γιατί είναι πολύ **απότομος** άνθρωπος. Μιλάει τόσο **απότομα**!* ○ άγριος ● γλυκός, ευγενικός ◇ απότομα
♬ α-πό-το-μος

αποτύπωμα [το] *ουσιαστικό* **(αποτυπώματα)**
☑ Ένα **αποτύπωμα** είναι το σημάδι που αφήνει κάτι πάνω σε κάτι άλλο.
✓ **Δακτυλικό αποτύπωμα** είναι το σημάδι που αφήνει το δάχτυλό μας. ✎ *Οι αστυνομικοί είπαν στον κύριο Δημήτρη ότι θα βρουν τους κλέφτες από τα δακτυλικά τους **αποτυπώματα**.* ○ ίχνος
♬ α-πο-τύ-πω-μα

*Τα **αποτυπώματα** της Ροζαλίας.*

αποτυχία [η] *ουσιαστικό* **(αποτυχίες)**
☑ Όταν κάτι που προσπαθείς να κάνεις, δεν καταφέρνεις να το κάνεις καθόλου ή όπως το ήθελες, τότε είναι **αποτυχία**. ✎ *Παρά την προσπάθεια που έκανε η Αθηνά πήρε κακό βαθμό στην ορθογραφία. Η **αποτυχία** της τη στενοχώρησε πολύ.* ● επιτυχία
♬ α-πο-τυ-χί-α

Αν θέλεις να μάθεις τι έγινε με το μαγαζί του κυρίου Δημήτρη, ψάξε μέσα στο λεξικό τις λέξεις *δικαστήριο, δικηγόρος, θηρίο, καημένος, πιάνω, τμήμα, φυλακή*

Αν θέλεις να μάθεις τι έγινε με την εκδρομή του Κώστα ψάξε στις λέξεις *απότομος, εκδρομή, επιμένω, κακοκαιρία, ακυρώνω, πρόγραμμα, σέβομαι*

απουσία [η] *ουσιαστικό* **(απουσίες)**
☑ Όταν κάνεις μία **απουσία**, δεν είσαι εκεί που πρέπει να είσαι ή που είσαι συνήθως. ✎ *«Ο Νίκος κάνει πολλές **απουσίες** στο σχολείο τελευταία. Μήπως είναι άρρωστος;» ρώτησε η δασκάλα τον Κώστα.*
● παρουσία ◇ Όταν **απουσιάζεις**, δεν είσαι εκεί που πρέπει να είσαι ή που είσαι συνήθως.
○ λείπω ♬ α-που-σί-α

απουσιάζω *ρήμα* **(απουσίασα, θα απουσιάσω)** → απουσία

απόφαση [η] *ουσιαστικό* **(αποφάσεις)**
☑ Όταν παίρνεις μία **απόφαση**, διαλέγεις ανάμεσα σε διάφορα πράγματα αυτό που θέλεις πιο πολύ. ✎ *Η Αθηνά πήρε την **απόφαση** να γίνει ζωγράφος σαν τη θεία της και να μην ακολουθήσει το επάγγελμα του μπαμπά της.*
✓ Όταν παίρνεις κάτι **απόφαση**, δέχεσαι πως δεν μπορεί ν' αλλάξει. ✎ *Η Αθηνά το είχε πάρει **απόφαση** ότι χάθηκε η Ροζαλία και δεν έψαχνε πια να την βρει.*
◇ Όταν **αποφασίζεις** να κάνεις κάτι, έχεις σκεφτεί καλά από πριν και ξέρεις γιατί θα το κάνεις.
♬ α-πό-φα-ση

αποφασίζω *ρήμα* **(αποφάσισα, θα αποφασίσω)** → απόφαση

αποφεύγω *ρήμα* **(απέφυγα, θα αποφύγω)**
☑ Όταν **αποφεύγεις** κάποιον ή κάτι, προσπαθείς να είσαι μακριά του, να μην πλησιάζεις, γιατί σ' ενοχλεί ή σου κάνει κακό.
✓ Όταν **αποφεύγεις** έναν κίνδυνο, κάνεις κάτι για να του ξεφύγεις.
✎ *Την τελευταία στιγμή ο Νίκος **απέφυγε** τη μπάλα που πέρασε πάνω από το κεφάλι του.*
○ γλιτώνω ♬ α-πο-φεύ-γω

αποχαιρετώ και **αποχαιρετίζω, αποχαιρετιέμαι/αποχαιρετίζομαι** *ρήμα* **(αποχαιρέτησα, θα αποχαιρετήσω)**
☑ Όταν **αποχαιρετάς** κάποιον, τον χαιρετάς τη στιγμή που χωρίζετε.
✎ *Όταν τέλειωσε η γιορτή, όλοι οι καλεσμένοι της κυρίας Μαργαρίτας **αποχαιρετίστηκαν** ευχαριστημένοι.*
♬ α-πο-χαι-ρε-τώ

αποχωρίζομαι *ρήμα* **(αποχωρίστηκα, θα αποχωριστώ)**
☑ Όταν **αποχωρίζεσαι** κάποιον ή κάτι, φεύγεις μακριά του, τον αφήνεις μόνο του. ✎ *Η Αθηνά λατρεύει τη Ροζαλία και δε θέλει να την **αποχωρίζεται** ποτέ.*
♬ α-πο-χω-ρί-ζο-μαι

απόψε *επίρρημα*
☑ Όταν λες **απόψε**, εννοείς σήμερα το βράδυ.
◇ **αποψινός** ♬ α-πό-ψε

απρόσεκτος, απρόσεκτη, απρόσεκτο *επίθετο* **(απρόσεκτοι, απρόσεκτες, απρόσεκτα)**
☑ Όταν κάποιος είναι **απρόσεκτος**, δε συγκεντρώνεται σ' αυτό που κάνει και γι' αυτό δεν το κάνει καλά.
✎ *«Αθηνά, είσαι **απρόσεκτη** σήμερα και κάνεις ζημιές. Πρόσεξε λίγο, σε παρακαλώ!» είπε ο κύριος Γιάννης.*
○ αφηρημένος ● προσεκτικός
◇ Όταν κάτι γίνεται **απρόσεκτα**, γίνεται χωρίς προσοχή.
○ αφηρημένα ● προσεκτικά
Όταν κάνεις κάτι από **απροσεξία**, κάνεις κάτι κακό ή κάτι λάθος, χωρίς να το θέλεις, επειδή δεν είσαι προσεκτικός. ○ αφηρημάδα
● προσοχή ♬ α-πρό-σε-κτος
– Λέμε και ο απρόσεχτος.

απροσεξία [η] *ουσιαστικό* **(απροσεξίες)**
→ απρόσεκτος

αράζω *ρήμα* **(άραξα, θα αράξω)**
☑ Όταν μία βάρκα ή ένα πλοίο **αράζει** κάπου, σταματάει το ταξίδι του και ρίχνει άγκυρα κοντά στη στεριά.
✓ Όταν **αράζεις** κάπου ή **την αράζεις**, ξαπλώνεις κάπου ή απλά ξεκουράζεσαι χωρίς να κάνεις τίποτα άλλο. ♬ α-ρά-ζω

αραιός, αραιή, αραιό *επίθετο* **(αραιοί, αραιές, αραιά)**
☑ *Ο κύριος Μιχάλης έχει **αραιά** μαλλιά.* Δηλαδή έχει στο κεφάλι του λίγες τρίχες που βρίσκονται μακριά η μία από την άλλη. Ανάμεσά τους φαίνεται το κεφάλι του. ● πυκνός
✓ Όταν μία σάλτσα είναι **αραιή**, είναι σαν νερό και θέλει λίγο αλεύρι για να

Αν θέλεις να μάθεις τι έγινε με τη Ροζαλία που χάθηκε, ψάξε μέσα στο λεξικό τις λέξεις *αναστατώνω, ανησυχώ, εξαφανίζομαι, βρίσκω, καταφεύγω, κουλουριάζω, κουνώ, χαίρομαι, χοροπηδώ*

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

γίνει πιο πηχτή. ● πυκνός, πηχτός
♫ α-ραι-ός

αρακάς [ο] *ουσιαστικό*
☑ Ο **αρακάς** είναι φυτό με μικρούς πράσινους στρογγυλούς καρπούς που τρώγονται. Ο **αρακάς** είναι όσπριο, όπως οι φακές και τα φασόλια. ○ μπιζέλι ♫ α-ρα-κάς

αράχνη [η] *ουσιαστικό* **(αράχνες)**
☑ Η **αράχνη** είναι ένα έντομο χωρίς φτερά, με μικρό σώμα, οκτώ μακριά και λεπτά πόδια κι όπου βρεθεί πλέκει τον ιστό της, που είναι ένα πολύ ψιλό δίχτυ σαν δαντέλα. Ο ιστός είναι παγίδα γι' άλλα έντομα που μπλέκονται σ' αυτόν, κι έτσι η **αράχνη** μπορεί να τα φάει με την ησυχία της.
♫ α-ρά-χνη ✎ 'τα έντομα'

αργά *επίρρημα*
☑ Όταν κάτι γίνεται **αργά**, παίρνει πολύ χρόνο για να γίνει, δε γίνεται γρήγορα. ✎ *Η Αθηνά τώρα μαθαίνει ποδήλατο, γι' αυτό δεν τρέχει, πηγαίνει* ***αργά****.* ○ σιγά
● γρήγορα, βιαστικά
✓ Όταν είναι **αργά**, έχει περάσει πολλή ώρα και δεν υπάρχει πια χρόνος για κάτι. ✎ *«Δε θα παίξετε άλλο παιδιά, είναι* ***αργά*** *πια. Γρήγορα για ύπνο!» είπε η κυρία Μαργαρίτα.*
● νωρίς ◇ αργός, αργώ ♫ αρ-γά

αργία [η] *ουσιαστικό* **(αργίες)**
☑ **Αργία** είναι η ημέρα ή οι ημέρες που δε δουλεύουμε και δεν πηγαίνουμε στο σχολείο, γιατί γιορτάζουμε κάποια γιορτή.
♫ αρ-γί-α

αργοπορημένος, **αργοπορημένη**, **αργοπορημένο** *επίθετο* **(αργοπορημένοι, αργοπορημένες, αργοπορημένα)**
→ αργώ

αργός, **αργή**, **αργό** *επίθετο* **(αργοί, αργές, αργά)**
☑ Όταν κάποιος είναι **αργός**, του χρειάζεται πολύς χρόνος για να κάνει κάτι, δεν μπορεί να το κάνει γρήγορα.
● γρήγορος ◇ αργά, αργώ
♫ αρ-γός ✎ 'αντίθετα'

αργώ *ρήμα* **(άργησα, θα αργήσω)**
☑ Όταν **αργείς** να κάνεις κάτι, δεν το κάνεις την ώρα που πρέπει, αλλά πιο αργά. ✎ ***Άργησε*** *να γυρίσει από το ποδόσφαιρο ο Κώστας, και οι γονείς του ανησύχησαν. «Μην αργήσεις ξανά έτσι!» του είπαν.* ○ καθυστερώ
● βιάζομαι ◇ Όταν κάποιος είναι **αργοπορημένος**, φτάνει κάπου ύστερα από την ώρα που θα έπρεπε να είναι εκεί. **αργός**
♫ αρ-γώ

αρέσω *ρήμα* **(άρεσα, θα αρέσω)**
☑ Όταν σου **αρέσει** κάποιο πράγμα ή σου **αρέσει** να κάνεις κάτι, σ' ευχαριστεί πολύ, σε κάνει να χαίρεσαι. ✎ *Του Κώστα του* ***αρέσει*** *πολύ το ποδόσφαιρο, ενώ της Αθηνάς της* ***αρέσει*** *να ζωγραφίζει.*
♫ α-ρέ-σω
– Προσοχή! Το ρήμα χρησιμοποιείται πιο συχνά στο γ' πρόσωπο!

άρθρο [το] *ουσιαστικό* **(άρθρα)**
☑ **Άρθρα** είναι τα κείμενα που διαβάζουμε σ' εφημερίδες και περιοδικά. ✎ *Η κυρία Μαργαρίτα γράφει **άρθρα** για μία γνωστή εφημερίδα.* ♬ άρ-θρο

αριθμητική [η] *ουσιαστικό*
☑ Στο μάθημα της **αριθμητικής** μαθαίνουμε να μετράμε, να προσθέτουμε, ν' αφαιρούμε, να πολλαπλασιάζουμε και να διαιρούμε αριθμούς. ◇ **αριθμός**
♬ α-ριθ-μη-τι-κή

αριθμός [ο] ουσιαστικό **(αριθμοί)**
☑ *Πες μου έναν **αριθμό** από το 1 έως το 5. Αν θέλεις να βρεις την απάντηση, πήγαινε στην επόμενη σελίδα για να μάθεις κι άλλα πολλά για τους αριθμούς.*
✓ Ο **αριθμός** τηλεφώνου είναι ο αριθμός που παίρνουμε για να τηλεφωνήσουμε σε κάποιον.
◇ **αριθμητική** ♬ α-ριθ-μός
✎ 'οι αριθμοί'

αριστερός, αριστερή, αριστερό *επίθετο* **(αριστεροί, αριστερές, αριστερά)**
☑ Λένε πως το **αριστερό** χέρι είναι της καρδιάς, γιατί βρίσκεται από την πλευρά που είναι η καρδιά.
● δεξιός ◇ Στην Ελλάδα το τιμόνι του αυτοκινήτου βρίσκεται πάντα **αριστερά**, ενώ στην Αγγλία το έχουν δεξιά.
♬ α-ρι-στε-ρός

αρκετός, αρκετή, αρκετό *επίθετο* **(αρκετοί, αρκετές, αρκετά)**
☑ Όταν κάτι είναι **αρκετό**, μας φτάνει, χωρίς να είναι ούτε πολύ ούτε λίγο. ✎ *«Κώστα, σήμερα δεν είχατε σχολείο και είχες **αρκετό** χρόνο για ποδόσφαιρο» είπε ο κύριος Γιάννης.*
◇ *«Έπαιξες **αρκετά** Κώστα, φτάνει για σήμερα»!* ♬ αρ-κε-τός

αρκούδα [η] *ουσιαστικό* **(αρκούδες)**
☑ Η **αρκούδα** είναι ένα μεγάλο ζώο που ζει στα δάση και τα βουνά. Έχει καφέ, γκρι ή άσπρο τρίχωμα, μακριά μουσούδα και μεγάλα νύχια.
◇ Πολλά παιδιά έχουν ένα μεγάλο **αρκούδο** για να παίζουν και να κοιμούνται μαζί του. Μοιάζει με αληθινή αρκούδα αλλά είναι παιχνίδι. Άλλα παιδιά έχουν **αρκουδάκια**, δηλαδή μικρά γούνινα παιχνιδάκια που μοιάζουν με αρκούδες.
♬ αρ-κού-δα ✎ 'τα ζώα'

αρκούδος [ο] *ουσιαστικό* **(αρκούδοι)**
→ αρκούδα

αρμέγω, αρμέγομαι *ρήμα* **(άρμεξα, θα αρμέξω)**
☑ Όταν **αρμέγεις** μία κατσίκα ή μία αγελάδα, παίρνεις το γάλα τους για να το πιεις ή να φτιάξεις τυρί, βούτυρο ή γιαούρτι.
♬ αρ-μέ-γω

άρνηση [η] *ουσιαστικό* **(αρνήσεις)**
→ αρνούμαι

αρνί [το] *ουσιαστικό* **(αρνιά)**
☑ **Αρνί** λέμε το μικρό πρόβατο.
✓ **Αρνί** είναι το κρέας του πρόβατου.
✓ **Αρνί** λέμε και κάποιον που είναι αθώος και άκακος.
◇ Το **αρνάκι** είναι το μικρό του αρνιού.
♬ αρ-νί

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

α
β
γ
δ
ε
ζ
η
θ
ι
κ
λ
μ
ν
ξ
ο
π
ρ
σ
τ
υ
φ
χ
ψ
ω

Οι αριθμοί

Με τους αριθμούς μετράμε:

0 μηδέν 1 ένας/μία/ένα 2 δύο 3 τρεις/τρία 4 τέσσερις/τέσσερα 5 πέντε 6 έξι 7 επτά/εφτά 8 οκτώ/οχτώ 9 εννιά/εννέα 10 δέκα	11 έντεκα 12 δώδεκα 13 δεκατρία/δεκατρείς 14 δεκατέσσερα/δεκατέσσερις 15 δεκαπέντε 16 δεκαέξι/δεκάξι 17 δεκαεπτά/δεκαεφτά 18 δεκαοκτώ/δεκαοχτώ 19 δεκαεννιά/δεκαεννέα 20 είκοσι	100 εκατό 101 εκατόν ένα 200 διακόσιοι/διακόσιες/διακόσια 300 τριακόσια 400 τετρακόσια 500 πεντακόσια 600 εξακόσια 700 επτακόσια 800 οκτακόσια 900 εννιακόσια 1000 χίλιοι/χίλιες/χίλια 2000 δύο χιλιάδες 1.000.000 ένα εκατομμύριο

Πρόσεξες ότι οι αριθμοί από το 11 ως το 19 γράφονται σε μία λέξη;

Στο παραμύθι ήταν 1 λύκος και 3 γουρουνάκια:

Πόσα λουλούδια ποτίζει το γουρουνάκι;

Στο παραμύθι οι νάνοι είναι 7. Εδώ πόσοι είναι; Μέτρησέ τους. Είναι περισσότεροι;

Οι νάνοι μπήκαν στη σειρά. Πόσοι είναι τώρα;
Τι κρατάει ο πρώτος; Ποιος είναι όγδοος στη σειρά μετά τους νάνους;

πρώτος, δεύτερος, τρίτος, τέταρτος, πέμπτος,
έκτος, έβδομος, όγδοος, ένατος, δέκατος

ενδέκατος, δωδέκατος, δέκατος τρίτος, δέκατος τέταρτος,
δέκατος πέμπτος, δέκατος έκτος, δέκατος έβδομος,
δέκατος όγδοος, δέκατος ένατος, εικοστός, εικοστός πρώτος,
τριακοστός, τεσσαρακοστός, πεντηκοστός, εξηκοστός,
εβδομηκοστός, ογδοηκοστός, ενενηκοστός, εκατοστός

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

αρνούμαι και **αρνιέμαι** *ρήμα* **(αρνήθηκα, θα αρνηθώ)**
☑ Όταν **αρνείσαι** κάτι, δεν το δέχεσαι, λες όχι.
✏ *Ο Κώστας **αρνήθηκε** το δεύτερο γλυκό, γιατί πονούσε η κοιλιά του.*
● δέχομαι ♬ αρ-νού-μαι

αρπάζω, **αρπάζομαι** *ρήμα* **(άρπαξα, θα αρπάξω)**
☑ Όταν **αρπάζεις** κάτι, το πιάνεις γρήγορα για να μη σου φύγει.
✏ *Η Ελένη **άρπαξε** το τελευταίο κομμάτι γλυκό, πριν της το πάρει κάποιος άλλος.* ○ γραπώνω
● αφήνω
✓ Λέμε ότι **αρπάζεις** μία αρρώστια, όταν την κολλάς από κάποιον άλλον. Όταν λέμε ότι κάποιος τις **αρπάζει**, εννοούμε ότι τρώει ξύλο από κάποιον.
♬ αρ-πά-ζω
-Πότε λέμε ότι κάτι αρπάζει φωτιά;

αρραβωνιάζω, **αρραβωνιάζομαι** *ρήμα* **(αρραβώνιασα, θα αρραβωνιάσω)**
☑ Όταν οι γονείς **αρραβωνιάζουν** κάποιο παιδί τους, κάνουν μία γιορτή όπου η κόρη ή ο γιος δίνουν υπόσχεση σε κάποιον ότι θα τον παντρευτούν. Όταν **αρραβωνιάζεσαι** κάποιον, του δίνεις την υπόσχεση μπροστά
σ' όλους πως θα τον παντρευτείς.
✏ *Όταν **αρραβωνιάστηκαν** η θεία Κατερίνα και ο θείος Σταμάτης, κάλεσαν όλη την οικογένεια.*
◇ *Μετά τον **αρραβώνα** της η θεία Κατερίνα έλεγε σε όλους πως ο θείος Σταμάτης είναι ο **αρραβωνιαστικός** της.* ♬ αρ-ρα-βω-νιά-ζω

αρραβωνιαστικός [ο], **αρραβωνιαστικιά** [η] *ουσιαστικό* **(αρραβωνιαστικοί, αρραβωνιαστικιές)**
→ αρραβωνιάζω

αρρωσταίνω *ρήμα* **(αρρώστησα, θα αρρωστήσω)** → άρρωστος

αρρώστια [η] *ουσιαστικό* **(αρρώστιες)**
→ άρρωστος

άρρωστος, **άρρωστη**, **άρρωστο** *επίθετο* **(άρρωστοι, άρρωστες, άρρωστα)**
☑ Όταν κάποιος είναι **άρρωστος**, νιώθει πολύ άσχημα, είναι αδύναμος και καμιά φορά πονάει και χρειάζεται γιατρό. ✏ *Ο Κώστας είναι **άρρωστος** με γρίπη κι ο γιατρός του απαγόρευσε να βγει έξω σήμερα και αύριο.*
◇ *Ο Κώστας **αρρώστησε**, έχει πυρετό και πονάει ο λαιμός του. «Μην ανησυχείς, Αθηνά. Η **αρρώστια** του είναι ελαφριά και θα περάσει γρήγορα» είπε ο γιατρός.*
○ **ασθένεια** ♬ άρ-ρω-στος

αρσενικός, **αρσενική**, **αρσενικό** *επίθετο* **(αρσενικοί, αρσενικές, αρσενικά)**
→ αγόρι, θηλυκός

αρχαίος, **αρχαία**, **αρχαίο** *επίθετο* **(αρχαίοι, αρχαίες, αρχαία)**
☑ **Αρχαίος** είναι αυτός που υπήρχε τα πολύ παλιά χρόνια.
✏ *Οι **αρχαίοι** Έλληνες πίστευαν σε δώδεκα θεούς.*
✓ (σαν ουσιαστικό) «*Την Πέμπτη θα*

*πάμε όλη η τάξη στην Ολυμπία να δούμε τ' **αρχαία**» είπε η Αθηνά. Τα ερείπια από τα αρχαία χρόνια.*
✓ *Το αγαπημένο μάθημα της Αλίκης στο γυμνάσιο είναι τ' **αρχαία**.* Το μάθημα που διδάσκει τον αρχαίο πολιτισμό και την αρχαία γλώσσα. ♬ αρ-χαί-ος

αρχή [η] *ουσιαστικό* **(αρχές)**
☑ Η **αρχή** είναι εκεί που ξεκινάει κάτι.
✎ *Ο Νίκος έχασε την **αρχή** του έργου στην τηλεόραση, γιατί έπαιζε με τη Ροζαλία. Και να φανταστείς ότι στην **αρχή** η Ροζαλία φοβόταν το Νίκο και δεν τον άφηνε να τη χαϊδέψει.*
● τέρμα, τέλος
✓ *Στις **αρχές** Σεπτεμβρίου ανοίγουν τα σχολεία.* Όταν αρχίζει ο μήνας Σεπτέμβριος.
◇ αρχίζω ♬ αρ-χή

αρχηγός [ο], [η] *ουσιαστικό* **(αρχηγοί)**
☑ Ο **αρχηγός** δίνει οδηγίες σε μία ομάδα ανθρώπων και φροντίζει έτσι ώστε τα μέλη της να ζουν και να δουλεύουν καλά μαζί.
♬ αρ-χη-γός

αρχίζω *ρήμα* **(άρχισα, θα αρχίσω)**
☑ Όταν **αρχίζεις** κάτι, το κάνεις για πρώτη φορά και συνεχίζεις να το κάνεις για κάποιο καιρό ή κάποιες ώρες. ✎ *Ο Κώστας **άρχισε** να παίζει ποδόσφαιρο, όταν ήταν τεσσάρων χρονών.*
✓ Όταν κάτι **αρχίζει**, γίνεται εκείνη τη στιγμή κάτι καινούριο και συνεχίζεται, μέχρι να σταματήσει.
✎ *Το σχολείο **αρχίζει** το Σεπτέμβριο και σταματάει τον Ιούνιο.*
✓ Τα παραμύθια **αρχίζουν** με τη φράση *«μια φορά κι έναν καιρό...»*
○ ξεκινώ ● σταματώ, τελειώνω
◇ αρχή ♬ αρ-χί-ζω

αρχιτέκτονας [ο], **αρχιτεκτόνισσα** [η] *ουσιαστικό* **(αρχιτέκτονες, αρχιτεκτόνισσες)**
☑ Ο **αρχιτέκτονας** είναι αυτός που κάνει τα σχέδια των κτιρίων που χτίζονται. ♬ αρ-χι-τέ-κτο-νας

άρωμα [το] *ουσιαστικό* **(αρώματα)**
☑ Το **άρωμα** είναι μία ευχάριστη μυρωδιά όπως αυτή των λουλουδιών.
○ μυρωδιά
✓ Το **άρωμα** είναι ένα υγρό με έντονη μυρωδιά που το βάζουμε πάνω στο σώμα μας για να μυρίζουμε ωραία. ◇ αρωματικός ♬ ά-ρω-μα

ασανσέρ [το] *ουσιαστικό*
☑ Μέσα σε μία πολυκατοικία παίρνουμε το **ασανσέρ** για ν' ανέβουμε ή να κατέβουμε πολλούς ορόφους πιο γρήγορα και πιο ξεκούραστα απ' ό,τι με τις σκάλες. Το **ασανσέρ** δουλεύει με ηλεκτρισμό.
♬ α-σαν-σέρ
-Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

ασβέστης [ο] *ουσιαστικό* **(ασβέστες)**
☑ Ο **ασβέστης** είναι άσπρη σκόνη που όταν την ανακατέψουμε με νερό μοιάζει με λάσπη. Τον χρησιμοποιούμε στις οικοδομές.
♬ α-σβέ-στης

ασήμαντος, **ασήμαντη, ασήμαντο** *επίθετο* **(ασήμαντοι, ασήμαντες, ασήμαντα)**
☑ Όταν κάποιος είναι **ασήμαντος**,

τίποτα δεν τον ξεχωρίζει από τους άλλους. *Πολλοί νόμιζαν ότι η Βούλα Πατουλίδου ήταν **ασήμαντη** αθλήτρια, μέχρι που κέρδισε το χρυσό μετάλλιο στους Ολυμπιακούς αγώνες.*
✓ Όταν κάτι είναι **ασήμαντο**, δεν υπάρχει λόγος να μας απασχολεί.
*«Ελάτε, κύριε Μιχάλη, η ζημιά είναι **ασήμαντη**. Ένα σπασμένο τζάμι είναι μόνο, δεν έπαθε κανείς τίποτα» είπε η κυρία Μαργαρίτα.*
○ μικρός ● σημαντικός, μεγάλος, σπουδαίος ◇ **σημασία**
♬ α-σή-μα-ντος

ασήμι [το] *ουσιαστικό*
☑ Το **ασήμι** είναι ένα μέταλλο που το χρησιμοποιούμε για να φτιάχνουμε κοσμήματα, όπως βραχιόλια ή δαχτυλίδια και διάφορα αντικείμενα, όπως μαχαιροπίρουνα ή βάζα. Το χρώμα του είναι σαν λευκό.
◇ Όταν κάτι είναι **ασημένιο** είναι φτιαγμένο από ασήμι. ♬ α-σή-μι

ασθενής [ο], [η] *ουσιαστικό* **(ασθενείς)**
☑ Ο **ασθενής** είναι αυτός που πάει στο γιατρό, γιατί δεν αισθάνεται καλά στην υγεία του. ○ άρρωστος
◇ Το **ασθενοφόρο** είναι ένα μεγάλο αυτοκίνητο που μεταφέρει τους ασθενείς στο νοσοκομείο. **ασθένεια**
♬ α-σθε-νής ✎ 'στο νοσοκομείο'

ασθενοφόρο [το] *ουσιαστικό* **(ασθενοφόρα)** → ασθενής

άσκηση [η] *ουσιαστικό* **(ασκήσεις)**
☑ Οι **ασκήσεις** γυμναστικής είναι οι κινήσεις που κάνουμε για να γυμνάσουμε το σώμα μας.
✓ Στο σχολείο μάς βάζουν **ασκήσεις** για να καταλάβουμε καλά το μάθημα και για να δείξουμε ότι το μάθαμε.
♬ ά-σκη-ση

ασπίδα [η] *ουσιαστικό* **(ασπίδες)**
☑ Τ' αρχαία χρόνια στις μάχες οι στρατιώτες κρατούσαν **ασπίδα** για να προστατεύονται από τα χτυπήματα των εχθρών τους.

Η **ασπίδα** ήταν μία σκληρή πλάκα που κρατούσε ο στρατιώτης με το ένα χέρι μπροστά στο στήθος του, ενώ στο άλλο είχε το σπαθί. ♬ α-σπί-δα

ασπρίζω *ρήμα* **(άσπρισα, θα ασπρίσω)**
→ άσπρος

άσπρος, **άσπρη**, **άσπρο** *επίθετο* **(άσπροι, άσπρες, άσπρα)**
☑ Όταν κάτι είναι **άσπρο**, το χρώμα του είναι σαν το γάλα. ○ λευκός
● μαύρος ◇ *Το αυτοκίνητο του κυρίου Γιάννη **άσπρισε** από το χιόνι.* Έγινε άσπρο. ● μαυρίζω
♬ ά-σπρος ✎ 'τα χρώματα'

αστακός [ο] *ουσιαστικό* **(αστακοί)**
☑ Ο **αστακός** ζει στη θάλασσα, έχει τέσσερα ζευγάρια πόδια και δύο μεγάλες δαγκάνες μπροστά για να πιάνει την τροφή του. Τον ψαρεύουμε για το κρέας του που είναι νόστιμο αλλά και πολύ ακριβό. ♬ α-στα-κός
✎ 'η θάλασσα'

αστείος, **αστεία**, **αστείο** *επίθετο* **(αστείοι, αστείες, αστεία)**
☑ Όταν κάτι είναι **αστείο** ή όταν κάποιος είναι **αστείος**, μας διασκεδάζει και μας κάνει να γελάμε.
○ διασκεδαστικός ● σοβαρός

◇ (σαν ουσιαστικό) Ένα **αστείο** είναι μία ιστορία που λέμε ή κάτι που κάνουμε και μας κάνει να γελάμε.
♬ α-στεί-ος

αστέρι [το] *ουσιαστικό* **(αστέρια)**
☑ Τα **αστέρια** λάμπουν στον ουρανό τη νύχτα.
✓ **Αστέρια** λέμε μερικές φορές και τους διάσημους ηθοποιούς ή τραγουδιστές. ◇ **αστερίας, αστροναύτης** ♬ α-στέ-ρι
– Λέμε και το άστρο.

αστερίας [ο] *ουσιαστικό* **(αστερίες)**
☑ Ο **αστερίας** είναι ένα ζώο της θάλασσας που μοιάζει με αστέρι, γιατί έχει πέντε πόδια γύρω από το σώμα του. Μερικές φορές το κύμα βγάζει **αστερίες** στην παραλία που ξεραίνονται στον ήλιο. ◇ **αστέρι**
♬ α-στε-ρί-ας ✎ 'η θάλασσα'

αστράγαλος [ο] *ουσιαστικό* **(αστράγαλοι)**
☑ Ο **αστράγαλος** βρίσκεται πάνω από τη φτέρνα και κάτω από τη γάμπα σου. ♬ α-στρά-γα-λος
✎ 'το σώμα μας'

αστραπή [η] *ουσιαστικό* **(αστραπές)**
☑ Όταν πέφτουν **αστραπές**, είναι σαν να σκίζεται ο ουρανός από μία δυνατή λάμψη, μετά ακούγεται βροντή κι αρχίζει η καταιγίδα.
✓ *Ο Ίγκλι έτρεξε γρήγορα σαν **αστραπή** κι έφτασε αμέσως στο σχολείο. Έτρεξε πολύ γρήγορα.*
✓ *«Καθαρός ουρανός, **αστραπές** δε φοβάται»* λέμε όταν δεν έχουμε λόγο να φοβόμαστε για ό,τι κάναμε.
◇ **αστράφτω**
♬ α-στρα-πή

αστράφτει *ρήμα* **(άστραψε, θα αστράψει)**
☑ Όταν πέφτει αστραπή, λέμε ότι **αστράφτει**. ✎ *«**Αστράφτει** και βροντάει, γρήγορα σπίτι, γιατί θα βρέξει!» είπε ο θείος Αλέκος στην Αθηνά.* ◇ **αστραπή** ♬ α-στρά-φτει
-Προσοχή! Το ρήμα χρησιμοποιείται στο τρίτο πρόσωπο ενικού.

αστροναύτης [ο], [η] *ουσιαστικό* **(αστροναύτες)**
☑ Ο **αστροναύτης** είναι αυτός που ταξιδεύει μέσα σε διαστημόπλοιο.
✎ *Το όνειρο του Νίκου είναι να γίνει **αστροναύτης** και να φτάσει μέχρι το φεγγάρι.*
◇ **αστέρι, άστρο, ναύτης**
♬ α-στρο-ναύ-της

αστυνομία [η] *ουσιαστικό*
☑ Η δουλειά της **αστυνομίας** είναι να φροντίζει έτσι ώστε να ζει ο κόσμος με ασφάλεια και να σέβονται οι πολίτες τους νόμους. Στην **αστυνομία** δουλεύουν οι **αστυνομικοί**.
✎ *Η **αστυνομία** ψάχνει να βρει τους κλέφτες που μπήκαν στο μαγαζί του κυρίου Δημήτρη.* ◇ **αστυνομικός**
♬ α-στυ-νο-μί-α

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

αστυνομικός [ο], **αστυνομικίνα** [η] *ουσιαστικό* **(αστυνομικοί, αστυνομικίνες)**
☑ Ο **αστυνομικός** είναι αυτός που δουλεύει για την αστυνομία.
◇ (σαν επίθετο) *Στην **αστυνομική** μας ταυτότητα είναι η φωτογραφία μας και όλα μας τα στοιχεία, δηλαδή το όνομα, η διεύθυνση και η ηλικία μας.*
♬ α-στυ-νο-μι-κός

ασυνήθιστος, ασυνήθιστη, ασυνήθιστο *επίθετο* **(ασυνήθιστοι, ασυνήθιστες, ασυνήθιστα)**
☑ Όταν κάτι είναι **ασυνήθιστο**, δεν είναι συνηθισμένο, είναι διαφορετικό από αυτό που ξέρουμε. ✎ *Ξαφνικά ακούστηκε ένας **ασυνήθιστος** θόρυβος από την κουζίνα και ο Κώστας έτρεξε να δει τι συμβαίνει.*
○ περίεργος, διαφορετικός, σπάνιος
● συνηθισμένος ◇ **συνήθεια**
♬ α-συ-νή-θι-στος

ασφάλεια [η] *ουσιαστικό*
☑ Όταν υπάρχει **ασφάλεια**, αισθανόμαστε προστατευμένοι από κάθε κίνδυνο. ✎ *Από τότε που ο κύριος Δημήτρης έβαλε κάγκελα στα παράθυρα του μαγαζιού του, αισθάνεται μεγαλύτερη **ασφάλεια**.*
○ σιγουριά, προστασία
● κίνδυνος, ανασφάλεια
♬ α-σφά-λει-α

Αν θέλεις να μάθεις τι έγινε με το μαγαζί του κυρίου Δημήτρη, ψάξε μέσα στο λεξικό τις λέξεις
δικαστήριο, δικηγόρος, θηρίο, καημένος, πιάνω, τμήμα, φυλακή

άσφαλτος [η] *ουσιαστικό* **(άσφαλτοι)**
☑ Με **άσφαλτο** στρώνουμε ένα δρόμο από χώμα, κι έτσι τα αυτοκίνητα τρέχουν πιο γρήγορα και δε γεμίζουν σκόνη. Όταν γίνεται αυτό, ο νέος δρόμος λέγεται κι αυτός **άσφαλτος**. ✎ *Η Αθηνά χαίρεται να τρέχει στην **άσφαλτο** με το ποδήλατο.*
♬ ά-σφαλ-τος

άσχημος, άσχημη, άσχημο *επίθετο* **(άσχημοι, άσχημες, άσχημα)**
☑ Όταν κάτι είναι **άσχημο**, δε μας αρέσει να το κοιτάζουμε.
✎ *Η κακιά βασίλισσα ήταν **άσχημη** και ζήλευε τη Χιονάτη, που ήταν όμορφη.* ● όμορφος, ωραίος
✓ Όταν κάτι είναι **άσχημο**, μας κάνει να νιώθουμε δυσάρεστα.
✎ *Η Αθηνά είδε ένα **άσχημο** όνειρο και ξύπνησε.* ○ δυσάρεστος
● ωραίος ◇ **άσχημα**
♬ ά-σχη-μος

ασχολία [η] *ουσιαστικό* **(ασχολίες)**
☑ Όταν έχεις μία **ασχολία**, αφιερώνεις το χρόνο σου σε κάτι.
✎ *Όταν η Αθηνά είναι στο σπίτι, **ασχολείται** συνέχεια με κάτι. Διαβάζει, παίζει κουκλοθέατρο ή ακούει μουσική. Λέει πως έχει ένα σωρό **ασχολίες**.* ◇ Όταν έχεις μία ασχολία, **ασχολείσαι** με κάτι.
♬ α-σχο-λί-α

ασχολούμαι *ρήμα* **(ασχολήθηκα, θα ασχοληθώ)** → ασχολία

άτακτος, **άτακτη, άτακτο** *επίθετο* **(άτακτοι, άτακτες, άτακτα)**
☑ Όταν ένα παιδί είναι **άτακτο**, ενοχλεί τους άλλους με τη φασαρία του ή με άλλα πράγματα που δε θα έπρεπε να κάνει. ○ ανυπάκουος ● φρόνιμος, ήσυχος, υπάκουος ◇ Όταν ένα παιδί είναι άτακτο, κάνει **αταξίες**. ♬ ά-τα-κτος

ατέλειωτος, **ατέλειωτη, ατέλειωτο** *επίθετο* **(ατέλειωτοι, ατέλειωτες, ατέλειωτα)**
☑ Κάτι που είναι **ατέλειωτο**, κρατάει πολλή ώρα, κι έτσι είναι σαν να μην τελειώνει ποτέ. ✎ *Η Αλίκη ήταν τόσο κουρασμένη, που ο δρόμος για το σπίτι τής φάνηκε **ατέλειωτος**.*
○ μακρύς, μεγάλος ● σύντομος, μικρός ◇ **τελειώνω** ♬ α-τέ-λειω-τος
-Λέμε και ατελείωτος.

ατελιέ [το] *ουσιαστικό*
☑ Το **ατελιέ** είναι ο χώρος που δουλεύει ένας ζωγράφος ή ένας γλύπτης. ○ εργαστήριο ♬ α-τε-λιέ
-Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

ατμός [ο] *ουσιαστικό* **(ατμοί)**
☑ Όταν βράζει το νερό, λιγοστεύει σιγά σιγά, γίνεται **ατμός** και φεύγει πάνω από την κατσαρόλα.
Ο **ατμός** είναι ζεστός και μοιάζει με σύννεφο. Αν προσπαθήσουμε να τον πιάσουμε, αφήνει στο χέρι μας νερό.
○ αχνός
♬ α-τμός

ατμόσφαιρα [η] *ουσιαστικό*
☑ Η **ατμόσφαιρα** είναι το στρώμα αέρα που υπάρχει γύρω από τη γη και άλλους πλανήτες.
♬ α-τμό-σφαι-ρα

άτομο [το] *ουσιαστικό* **(άτομα)**
☑ *Έξω από το σινεμά υπήρχαν πολλά **άτομα** που περίμεναν να πάρουν το εισιτήριό τους.* Ήταν μαζεμένοι πολλοί άνθρωποι.
♬ ά-το-μο

ατύχημα [το] *ουσιαστικό* **(ατυχήματα)**
☑ Όταν μας συμβαίνει ένα **ατύχημα**, γίνεται κάτι πολύ άσχημο χωρίς να το περιμένουμε. ◇ **τύχη**, **τυχερός**, **άτυχος**
♬ α-τύ-χη-μα

*Ο κύριος Γιάννης έπαθε ένα μικρό **ατύχημα**: μία γλάστρα έπεσε στο κεφάλι του.*

άτυχος, **άτυχη, άτυχο** *επίθετο* **(άτυχοι, άτυχες, άτυχα)**
☑ Όταν κάποιος είναι **άτυχος**, δεν έχει τύχη, δεν έρχονται τα πράγματα όπως τα θέλει. Αν είναι πολύ **άτυχος**, τίποτα δεν του πάει καλά.
✎ *Ο Κώστας ήταν πολύ **άτυχος** χθες. Έπεσε και χτύπησε το πόδι του στο ποδόσφαιρο.*
● τυχερός ◇ *Η **ατυχία** του Κώστα δεν περιγράφεται.* ♬ ά-τυ-χος

αυγή [η] *ουσιαστικό*
☑ *Το καλοκαίρι ο θείος Αλέκος*

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

*σηκώνεται την **αυγή** για να κάνει τις πρώτες του δουλειές πριν πιάσει ζέστη*. Σηκώνεται πολύ νωρίς το πρωί. ♬ αυ-γή

αυγό [το] *ουσιαστικό* **(αυγά)**
☑ **Αυγό** γεννάει η κότα. Το τρώμε βραστό, τηγανητό ή ομελέτα. **Αυγά** γεννούν και όλα τα πουλιά, τα ερπετά, τα ψάρια και τα έντομα. Μέσα στο **αυγό** μεγαλώνει το μικρό τους, μέχρι να το σπάσει και να βγει.
◇ Στις σούπες και τα ντολμαδάκια βάζουμε **αυγολέμονο** για να νοστιμέψουν.
♬ αυ-γό

-Γράφουμε και αβγό.

αυθόρμητος, **αυθόρμητη, αυθόρμητο** *επίθετο* **(αυθόρμητοι, αυθόρμητες, αυθόρμητα)**
☑ Όταν είσαι **αυθόρμητος**, κάνεις κάτι με προθυμία χωρίς πολλή σκέψη, γιατί έτσι το αισθάνεσαι. Αυτό που κάνεις, γίνεται **αυθόρμητα**.
✎ *«Ποιο παιδάκι θα μου δώσει ένα γλυκό φιλί;» ρώτησε ο κύριος Γιάννης μπαίνοντας στο σπίτι. «Εγώ, εγώ, εγώ!» φώναξε **αυθόρμητα** η Αθηνά.*
♬ αυ-θόρ-μη-τος

αυλάκι [το] *ουσιαστικό* **(αυλάκια)**
☑ Το **αυλάκι** είναι ένα στενό, ρηχό και μακρύ άνοιγμα στην επιφάνεια της γης. ✎ *Ο Κώστας και η Αθηνά έκαναν ένα **αυλάκι** γύρω από το κάστρο που έφτιαξαν στην άμμο.* ♬ αυ-λά-κι

αυλή [η] *ουσιαστικό* **(αυλές)**
☑ Η **αυλή** είναι ο ανοιχτός χώρος έξω από ένα σπίτι ή άλλο κτίριο. Ο χώρος αυτός έχει συνήθως φράχτη γύρω γύρω κι είναι στολισμένος με λουλούδια και δέντρα. ◇ **προαύλιο**
♬ αυ-λή

*Η **αυλή** του κυρίου Μιχάλη.*

αυξάνω, **αυξάνομαι** *ρήμα* **(αύξησα, θα αυξήσω)**
☑ Όταν **αυξάνεις** κάτι, το κάνεις πιο μεγάλο. ✎ *Με την καινούρια χρονιά οι γονείς του Κώστα **αύξησαν** το χαρτζιλίκι του κατά 50 λεπτά.*
○ μεγαλώνω ● ελαττώνω
◇ *Ο Κώστας είπε ότι η **αύξηση** ήταν μικρή.* ♬ αυ-ξά-νω

αυστηρός, **αυστηρή, αυστηρό** *επίθετο* **(αυστηροί, αυστηρές, αυστηρά)**
☑ Όταν κάποιος είναι **αυστηρός**, είναι πολύ σκληρός με τους άλλους και δε συγχωρεί τα λάθη.
✎ *Ο κύριος Μιχάλης είναι **αυστηρός** με τα παιδιά και τους βάζει συνέχεια τις φωνές.* ◇ **αυστηρά** ♬ αυ-στη-ρός

αυτί [το] *ουσιαστικό* **(αυτιά)**
☑ Τα **αυτιά** μας είναι δύο, ένα από κάθε μεριά του κεφαλιού μας και μας χρησιμεύουν για ν' ακούμε.
✓ *Ο Κώστας δεν πιστεύει στ' **αυτιά** του*, δηλαδή αυτό που ακούει του φαίνεται απίστευτο. ♬ αυ-τί
✎ 'το σώμα μας'

αυτόγραφο [το] *ουσιαστικό* **(αυτόγραφα)**
☑ Το **αυτόγραφο** είναι η υπογραφή ή τα λόγια που γράφει με το ίδιο του το χέρι ένας διάσημος άνθρωπος, όταν κάποιος που τον θαυμάζει του ζητάει μία αφιέρωση. ✎ *Μετά τη συναυλία,*

η Αλίκη έδειχνε σε όλους το ***αυτόγραφο*** *του αγαπημένου της τραγουδιστή.* ♬ αυ-τό-γρα-φο

αυτοκίνητο [το] *ουσιαστικό* **(αυτοκίνητα)**
☑ Το **αυτοκίνητο** έχει τέσσερις ρόδες, πόρτες για να μπαίνουμε μέσα, χώρο για τα πράγματά μας στο πίσω μέρος κι ένα τιμόνι για να το οδηγούμε. Με το **αυτοκίνητο** πάμε όπου θέλουμε. Για να προχωρήσει το αυτοκίνητο, καίει **βενζίνη**. ○ αμάξι
◇ **αυτοκινητάκι**
♬ αυ-το-κί-νη-το

αυτοκινητόδρομος [ο] *ουσιαστικό* **(αυτοκινητόδρομοι)**
☑ Ο **αυτοκινητόδρομος** είναι ένας μεγάλος δρόμος με πολλές λωρίδες για να πηγαίνουν πολλά αυτοκίνητα γρήγορα από τη μία πόλη στην άλλη.
◇ **αυτοκίνητο, δρόμος**
♬ αυ-το-κι-νη-τό-δρο-μος

αυτοκόλλητο [το] *ουσιαστικό* **(αυτοκόλλητα)**
☑ Το **αυτοκόλλητο** είναι μία εικόνα που κολλάει από μόνη της, γιατί έχει κόλλα από τη μία της πλευρά. ◇ **κολλάω, κόλλα**
♬ αυ-το-κόλ-λη-το

αυτοκράτορας [ο], **αυτοκρατόρισσα** [η] *ουσιαστικό* **(αυτοκράτορες, αυτοκρατόρισσες)**
☑ **Αυτοκράτορας** είναι ο βασιλιάς που εξουσιάζει πολλές χώρες.
♬ αυ-το-κρά-το-ρας

αυτόματος, **αυτόματη, αυτόματο** *επίθετο* **(αυτόματοι, αυτόματες, αυτόματα)**
☑ Όταν κάτι είναι **αυτόματο**, λειτουργεί από μόνο του χωρίς να κάνουμε κάτι εμείς γι' αυτό. Λειτουργεί **αυτόματα**.
✎ *Όταν ο κύριος Δημήτρης λείπει από το μαγαζί του, έχει* ***αυτόματο*** *τηλεφωνητή για ν' απαντάει στα τηλεφωνήματα.* ◇ **αυτόματα**
♬ αυ-τό-μα-τος

αφαίρεση [η] *ουσιαστικό* **(αφαιρέσεις)**
→ αφαιρώ

αφαιρώ, **αφαιρούμαι** *ρήμα* **(αφαίρεσα, θα αφαιρέσω)**
☑ Όταν **αφαιρείς** έναν αριθμό από έναν άλλο, αυτό που μένει είναι ένας μικρότερος αριθμός. Κάνεις **αφαίρεση**. ✎ *Η Αθηνά* ***αφαίρεσε*** *τα δύο από τα πέντε αυτοκόλλητα που είχε και τα έδωσε στην Ελένη. Έτσι της έμειναν τρία.*
✓ Όταν **αφαιρείσαι**, το μυαλό σου ταξιδεύει μακριά και δεν προσέχεις τι γίνεται γύρω σου. ◇ **αφαίρεση**
♬ α-φαι-ρώ

αφέντης [ο], **αφέντρα** [η] *ουσιαστικό* **(αφέντες)**
☑ **Αφέντης** είναι αυτός που δίνει διαταγές και αποφασίζει για όλους τους άλλους. ○ άρχοντας
● σκλάβος, υπηρέτης
♬ α-φέ-ντης

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

αφετηρία [η] *ουσιαστικό* **(αφετηρίες)**
☑ Η **αφετηρία** ενός λεωφορείου είναι εκεί απ' όπου ξεκινάει το λεωφορείο πριν κάνει την πρώτη στάση.
✓ Οι αθλητές ενός αγώνα δρόμου τρέχουν από την **αφετηρία** μέχρι το τέρμα.
● τέρμα ♬ α-φε-τη-ρί-α

αφήνω *ρήμα* **(άφησα, θα αφήσω)**
☑ Όταν **αφήνεις** κάτι, δεν το κρατάς πια, δεν το παίρνεις μαζί σου. ✎ *Ο Κώστας **άφησε** την τσάντα του στο δωμάτιό του και πήγε στην κουζίνα να φάει.* ○ παρατώ
● κρατώ, παίρνω
✓ Όταν **αφήνεις** κάποιον να κάνει κάτι, δεν τον εμποδίζεις, του το επιτρέπεις. ✎ *Ο κύριος Γιάννης **άφησε** τον Κώστα να πάει εκδρομή με τους φίλους του.* ○ επιτρέπω
● εμποδίζω, απαγορεύω
♬ α-φή-νω

αφηρημένος, **αφηρημένη**, **αφηρημένο** *επίθετο* **(αφηρημένοι, αφηρημένες, αφηρημένα)**
☑ Όταν κάποιος είναι **αφηρημένος**, δεν προσέχει, το μυαλό του είναι αλλού και όχι σ' αυτό που κάνει.
✎ *Η Αθηνά περπατούσε **αφηρημένη** και δεν είδε την μπάλα που ερχόταν προς το μέρος της.*
○ απρόσεκτος ● συγκεντρωμένος, προσεκτικός ◇ **αφαιρώ**
♬ α-φη-ρη-μέ-νος

Αν θέλεις να μάθεις τι έγινε με την εκδρομή του Κώστα ψάξε στις λέξεις *απότομος, εκδρομή, επιμένω, κακοκαιρία, ακυρώνω, πρόγραμμα, σέβομαι*

άφιξη [η] *ουσιαστικό* **(αφίξεις)**
☑ *Η ξαφνική **άφιξη** του θείου Τάκη από την Κρήτη ήταν μία ευχάριστη έκπληξη για τον Κώστα.* Το ότι ήρθε ξαφνικά ήταν μία ευχάριστη έκπληξη για τον Κώστα. ○ ερχομός
● αναχώρηση ♬ ά-φι-ξη

αφίσα [η] *ουσιαστικό* **(αφίσες)**
☑ Η **αφίσα** είναι ένα μεγάλο χαρτί κολλημένο στον τοίχο που δείχνει, ανακοινώνει ή διαφημίζει κάτι.
✓ Βάζουμε **αφίσες** στο δωμάτιό μας για να το ομορφύνουμε.
✎ *Ο Κώστας έχει βάλει μία **αφίσα** στον τοίχο με τον αγαπημένο του ποδοσφαιριστή.* ♬ α-φί-σα **Δες κολλώ**

αφρίζω *ρήμα* **(άφρισα, θα αφρίσω)**
☑ Όταν κάτι **αφρίζει**, κάνει αφρούς, δηλαδή πολλές φουσκάλες μαζεμένες.
✎ *Η Αθηνά τρελαίνεται να πλένεται με σαπούνια που **αφρίζουν** πολύ.*
✓ *Ο κύριος Μιχάλης **άφρισε** από το κακό του, όταν βρήκε σκουπίδια μπροστά στο σπίτι του.* Θύμωσε πολύ.
◇ **αφρός, αφρόλουτρο** ♬ α-φρί-ζω

αφρόλουτρο [το] *ουσιαστικό* **(αφρόλουτρα)**
☑ Όταν κάνεις **αφρόλουτρο**, περνάς αρκετή ώρα στη μπανιέρα μέσα στο ζεστό νερό και τους αφρούς από το σαπούνι.
✓ Το **αφρόλουτρο** είναι το υγρό σαπούνι που βάζεις στο νερό της μπανιέρας. Μυρίζει ωραία και κάνει πλούσιο αφρό. ◇ **αφρός, αφρίζω**
♬ α-φρό-λου-τρο

αφρός [ο] *ουσιαστικό* **(αφροί)**
☑ Όταν πλένεσαι με σαπούνι και νερό, το σαπούνι κάνει **αφρό**, πολλές

μικρές άσπρες φουσκάλες που μένουν στην επιφάνεια του νερού. **Αφρό** κάνουν η θάλασσα και η μπίρα.

◇ **αφρίζω, αφρόλουτρο**
♬ α-φρός

αχ *επιφώνημα*
☑ Λέμε **αχ**, όταν αισθανόμαστε πόνο, χαρά, λύπη ή επιθυμία.
✎ *«**Αχ**, τα καημένα τα σκυλάκια, πεινάνε!» σκέφτηκε η θεία του κυρίου Μιχάλη.* ♬ αχ

αχάριστος, **αχάριστη, αχάριστο** *επίθετο* **(αχάριστοι, αχάριστες, αχάριστα)**
☑ Όταν κάποιος είναι **αχάριστος**, ξεχνάει το καλό που του έκαναν.
♬ α-χά-ρι-στος

αχλάδι [το] *ουσιαστικό* **(αχλάδια)**
☑ Το **αχλάδι** είναι ένα πράσινο φθινοπωρινό φρούτο. Είναι στρογγυλό στο κάτω μέρος και γίνεται πιο μακρύ και πιο στενό προς το κοτσάνι. ◇ Το δέντρο που κάνει τ' αχλάδια, είναι η **αχλαδιά**.
♬ α-χλά-δι

άχνα [η] *ουσιαστικό*
☑ Η **άχνα** είναι ο πολύ μικρός θόρυβος που κάνει κανείς, όταν αναπνέει. Τη λέξη **άχνα** τη χρησιμοποιούμε, όταν θέλουμε να δείξουμε πως κάποιος κάνει πολλή ησυχία ή δε λέει απολύτως τίποτα.
✎ *Ο Πιτσικόκος είδε τη Ροζαλία να πλησιάζει και από το φόβο του δεν έβγαλε **άχνα** όλη την ημέρα.*
◇ **αχνός** ♬ ά-χνα

αχνός [ο] *ουσιαστικό* **(αχνοί)**
☑ Ο **αχνός** είναι ο ατμός που σχηματίζεται, όταν κάτι είναι πολύ ζεστό. ✎ *Ο Νίκος άνοιξε το φούρνο της κυρίας Μαργαρίτας και τα γυαλιά του γέμισαν **αχνούς**.*
○ ατμός ◇ **άχνα** ♬ α-χνός

άχρηστος, **άχρηστη, άχρηστο** *επίθετο* **(άχρηστοι, άχρηστες, άχρηστα)**
☑ Όταν κάτι είναι **άχρηστο**, το πετάμε ή το δίνουμε σε κάποιον άλλον, γιατί δεν το χρησιμοποιούμε πια ή γιατί δε χρησιμεύει σε τίποτα.
● χρήσιμος ◇ **χρησιμοποιώ, χρησιμεύω** ♬ ά-χρη-στος

άχρωμος, **άχρωμη, άχρωμο** *επίθετο* **(άχρωμοι, άχρωμες, άχρωμα)**
☑ Όταν κάτι δεν έχει χρώμα ή μοιάζει σαν να μην έχει χρώμα, λέμε πως είναι **άχρωμο**. Τα τζάμια, το νερό, οι ατμοί είναι **άχρωμα**.
✓ Όταν κάποιος είναι **άχρωμος**, έχει χλωμιάσει. ○ χλωμός
◇ **χρώμα, χρωματιστός, χρωματίζω**
♬ ά-χρω-μος

άχυρο [το] *ουσιαστικό* **(άχυρα)**
☑ Τα **άχυρα** είναι τα ξερά κοτσάνια δημητριακών, όπως του σιταριού και το κριθαριού. Είναι ξερά χόρτα που καίγονται πολύ εύκολα. Τα τρώνε κάποια ζώα όπως η αγελάδα και το άλογο.
♬ ά-χυ-ρο

- Μέσα στο όνομά μου μπορείς να βρεις τη λέξη λάδι. Τι είμαι;
....

Β β

βαγόνι [το] *ουσιαστικό* **(βαγόνια)**
☑ Το **βαγόνι** ενός τρένου είναι το μέρος όπου κάθονται και μεταφέρονται οι επιβάτες.
Ένα τρένο έχει δύο, ή περισσότερα **βαγόνια** και μία μηχανή που τα σέρνει. ♬ βα-γό-νι

βαδίζω *ρήμα* **(βάδισα, θα βαδίσω)**
☑ Όταν **βαδίζεις**, περπατάς, δηλαδή προχωράς βάζοντας το ένα πόδι μπροστά από το άλλο. *Η θεία του κυρίου Μιχάλη δεν μπορεί να **βαδίσει** χωρίς μπαστούνι.* ♬ βα-δί-ζω

βάζο [το] *ουσιαστικό* **(βάζα)**
☑ Το **βάζο** είναι ένα δοχείο που το γεμίζουμε με νερό για να βάλουμε μέσα λουλούδια. ○ ανθοδοχείο
✓ Το **βάζο** είναι κι ένα γυάλινο δοχείο που μέσα του βάζουμε τρόφιμα. *Η Αθηνά άνοιξε το **βάζο** με το γλυκό κι άρχισε να τρώει.* ♬ βά-ζο

βάζω *ρήμα* **(έβαλα, θα βάλω)**
☑ Όταν **βάζεις** κάτι κάπου, του αλλάζεις θέση. *Πριν πάει για ύπνο, η Αθηνά παίρνει όλα της τα παιχνίδια από το σαλόνι και τα **βάζει** στο δωμάτιό της.* ○ τοποθετώ
✓ Όταν **βάζεις** τα ρούχα σου, τα φοράς.
✓ Όταν η ομάδα σου **βάζει** τα περισσότερα γκολ στο ποδόσφαιρο, κερδίζει.
✓ Λέμε ότι το **βάζεις** στα πόδια, όταν τρέχεις μακριά από κάτι που σε φοβίζει.
✓ *Ο Κώστας γκρίνιαξε, γιατί η κυρία Μαργαρίτα τον **έβαλε** να διαβάσει όλα τα μαθήματά του προτού πάει να παίξει ποδόσφαιρο.* Τον υποχρέωσε να διαβάσει, ενώ ο Κώστας δεν ήθελε. ♬ βά-ζω

βαθμός [ο] *ουσιαστικό* **(βαθμοί)**
☑ Οι **βαθμοί** του θερμόμετρου δείχνουν αν έχουμε πυρετό ή όχι ή αν κάνει ζέστη ή όχι. *«Το θερμόμετρο θα φτάσει τους 35 **βαθμούς**» είπε ο κύριος Δημήτρης. Θα έχει ζέστη.*
✓ Οι **βαθμοί** στο σχολείο είναι αριθμοί που δείχνουν πόσο καλά ξέρουμε τα μαθήματά μας.
*Ο Κώστας παίρνει πάντα πολύ καλούς **βαθμούς** στην ορθογραφία.*
♬ βαθ-μός

βάθος [το] *ουσιαστικό* **(βάθη)** → βαθύς

βαθύς, **βαθιά**, **βαθύ** *επίθετο* **(βαθιοί, βαθιές, βαθιά)**
☑ Όταν το νερό είναι **βαθύ**, η απόσταση από την επιφάνεια μέχρι το βυθό είναι μεγάλη. ● ρηχός
✓ Τρώμε τη σούπα σε **βαθύ** πιάτο.
● ρηχός
✓ Όταν ένα χρώμα είναι **βαθύ**, είναι πολύ σκούρο. *Τα κυπαρίσσια έχουν **βαθύ** πράσινο χρώμα.*
○ σκούρο ● ανοιχτό, φωτεινό
✓ *Η Σταχτοπούτα και ο πρίγκιπας*

έζησαν ευτυχισμένοι μέχρι τα ***βαθιά*** *τους γεράματα.* ◇ *Η Αθηνά δεν ξέρει να κολυμπάει ακόμα καλά. Όταν το* ***βάθος*** *της θάλασσας είναι μεγάλο, φοβάται, γιατί δεν πατάει.* ♬ βα-θύς ✎ 'αντίθετα'

βαλίτσα [η] *ουσιαστικό* **(βαλίτσες)**
☑ Όταν θέλουμε να ταξιδέψουμε, παίρνουμε μαζί μας μία **βαλίτσα** με ρούχα. Οι **βαλίτσες** έχουν χερούλι για να τις κρατάμε στο χέρι και καμιά φορά ρόδες για να τις σέρνουμε όταν είναι βαριές.
♬ βα-λί-τσα

βάλτος [ο] *ουσιαστικό* **(βάλτοι)**
☑ Ο **βάλτος** είναι ένα μέρος με ακίνητα νερά και πολλή λάσπη. Μέσα στη λάσπη φυτρώνουν καλαμιές και ζουν βατράχια και πολλά κουνούπια.
♬ βάλ-τος

βαμβάκι [το] *ουσιαστικό* **(βαμβάκια)**
☑ Το **βαμβάκι** είναι φυτό που φυτρώνει σε ζεστές χώρες όπως η Ελλάδα. Ο καρπός του είναι φουντωτός, άσπρος, απαλός και πολύ ελαφρύς. Με το **βαμβάκι** φτιάχνουμε **βαμβακερά** υφάσματα αλλά το χρησιμοποιούμε και για να καθαρίσουμε πληγές. ♬ βαμ-βά-κι

βανίλια [η] *ουσιαστικό* **(βανίλιες)**
☑ Η **βανίλια** είναι ο καρπός ενός φυτού που φυτρώνει σ' εξωτικές χώρες. Με τη σκόνη που παίρνουμε απ' αυτό το φυτό δίνουμε άρωμα **βανίλια** στα παγωτά και τα γλυκά.
♬ βα-νί-λια

βαπόρι [το] *ουσιαστικό* **(βαπόρια)**
☑ Με τα **βαπόρια** ταξιδεύουμε στη θάλασσα. ○ πλοίο, καράβι
♬ βα-πό-ρι

βάρβαρος, **βάρβαρη, βάρβαρο** *επίθετο* **(βάρβαροι, βάρβαρες, βάρβαρα)**
☑ Όταν κάποιος είναι πολύ σκληρός και κάνει κακό με άγριο τρόπο, είναι **βάρβαρος**. ✎ *«Ο κύριος Μιχάλης θα είναι πολύ* ***βάρβαρος****, αν αφήσει τα κουταβάκια να πεθάνουν από την πείνα» σκέφτηκε η θεία του.*
○ κακός, άκαρδος ● καλός, ευγενικός ♬ βάρ-βα-ρος

βαρέλι [το] *ουσιαστικό* **(βαρέλια)**
☑ Το **βαρέλι** είναι ένα πολύ μεγάλο στρογγυλό δοχείο, φτιαγμένο από λωρίδες ξύλου. Είναι πλατύ στη μέση και στενεύει στις δύο άκρες. Σε **βαρέλια** βάζουμε συνήθως κρασί ή άλλα ποτά.
✓ **Βαρέλι** είναι και το περιεχόμενο ενός βαρελιού. ✎ *«Φέτος φτιάξαμε πολλά* ***βαρέλια*** *κρασί» είπε ο θείος Αλέκος.*
✓ Λέμε ότι κάποιος είναι σαν **βαρέλι**, όταν είναι πολύ χοντρός.
♬ βα-ρέ-λι

βαρετός, **βαρετή, βαρετό** *επίθετο* **(βαρετοί, βαρετές, βαρετά)** → βαριέμαι

βαριέμαι *ρήμα* **(βαρέθηκα, θα βαρεθώ)**
☑ Όταν αυτό που κάνεις δεν είναι διασκεδαστικό, το **βαριέσαι**. Όταν δε βρίσκεις τι να κάνεις ή δεν έχεις όρεξη να κάνεις κάτι, **βαριέσαι**.

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

*Ο θείος Τάκης **βαρέθηκε** το βιβλίο που διάβαζε κι άνοιξε την τηλεόραση.* ◇ «Πρέπει να είναι πολύ **βαρετό** το βιβλίο που διαβάζει ο Τάκης, όλο χασμουριέται» σκέφτηκε η γυναίκα του. ○ αδιάφορος ● ενδιαφέρων ♬ βα-ριέ-μαι

βάρκα [η] *ουσιαστικό* **(βάρκες)**
☑ Η **βάρκα** είναι ένα μικρό καράβι που κινείται με κουπιά ή με μηχανή. Με τη **βάρκα** πάμε για ψάρεμα ή για βόλτα στη θάλασσα. ♬ βάρ-κα

βάρος [το] *ουσιαστικό* **(βάρη)**
→ βαρύς

βαρύς, βαριά, βαρύ *επίθετο* **(βαριοί, βαριές, βαριά)**
☑ Όταν κάτι είναι **βαρύ**, μας είναι δύσκολο να το σηκώσουμε.
*Ο Κώστας προσπάθησε να σηκώσει την Αθηνά αλλά είναι πολύ **βαριά** γι' αυτόν.* ● ελαφρύς
✓ Όταν ένα ρούχο είναι **βαρύ**, είναι πολύ ζεστό. *Η Αθηνά βγήκε έξω μ' ένα πολύ **βαρύ** παλτό.* ○ ζεστός ● ελαφρύς
✓ Όταν μία δουλειά είναι **βαριά**, είναι δύσκολη και κουραστική.
○ δύσκολος ● εύκολος

Αν θέλεις να μάθεις τι έγινε με τη Ροζαλία που χάθηκε, ψάξε μέσα στο λεξικό τις λέξεις *αναστατώνω, ανησυχώ, εξαφανίζομαι, βρίσκω, καταφεύγω, κουλουριάζω, κουνώ, χαίρομαι, χοροπηδώ*

✓ Όταν κάποιος περνάει μία **βαριά** αρρώστια, κάνει πολύ καιρό να γίνει καλά. ○ σοβαρός ● ελαφρύς
◇ «Τι **βάρος** έχεις Αθηνά;» ρώτησε ο Κώστας. Πόσα κιλά είσαι;
♬ βα-ρύς

βασανίζω, βασανίζομαι *ρήμα* **(βασάνισα, θα βασανίσω)**
☑ Όταν κάποιος ή κάτι σε **βασανίζει**, σε ταλαιπωρεί, σε στεναχωρεί ή σε πονάει.
*Την Αθηνά τη **βασανίζει** η σκέψη πως η Ροζαλία μπορεί να έπαθε κάποιο κακό.* ◇ Όταν βασανίζεις κάποιον, του κάνεις **βασανιστήρια**.
♬ βα-σα-νί-ζω

βασανιστήριο [το] *ουσιαστικό* **(βασανιστήρια)** → βασανίζω

βάση [η] *ουσιαστικό* **(βάσεις)**
☑ *Η Ροζαλία τρώει το φαγητό της από ένα πλαστικό δοχείο που στη **βάση** του γράφει τ' όνομά της.* Εκεί όπου στηρίζεται το δοχείο. ♬ βά-ση

βασιλιάς [ο], **βασίλισσα** [η] *ουσιαστικό* **(βασιλιάδες, βασίλισσες)**
☑ Ο **βασιλιάς** ή η **βασίλισσα** κυβερνούν μία χώρα που έχουν πάρει από τους γονείς τους.
◇ Η χώρα αυτή είναι το **βασίλειό** τους. Η **βασιλική** οικογένεια μένει σ' ένα μεγάλο παλάτι.
♬ βα-σι-λιάς ✎ 'τα παραμύθια'

βαστώ και **βαστάω, βαστιέμαι** *ρήμα* **(βάσταξα, θα βαστάξω)**
☑ Όταν **βαστάς** κάτι, το έχεις στα χέρια σου, το κρατάς. *Η Αθηνά **βαστούσε** το παλτό του Κώστα όσο αυτός έδενε τα παπούτσια του.*

○ κρατώ ● αφήνω
✓ Όταν κάτι **βαστάει**, είναι γερό, στερεό. ✎ *«Γιάννη, δε θα **βαστάξει** ο πίνακας στον τοίχο. Το καρφί που έβαλες είναι πολύ μικρό» είπε η κυρία Μαργαρίτα.* ○ κρατώ, αντέχω
♬ βα-στώ

βάτραχος [ο] *ουσιαστικό* **(βάτραχοι)**
☑ Ο **βάτραχος** είναι ένα μικρό ζώο με λείο πράσινο δέρμα. Πίσω έχει δύο μεγάλα πόδια που μοιάζουν με **βατραχοπέδιλα** και μπροστά δύο πιο μικρά. Προχωράει πηδώντας και κολυμπώντας και μπορεί να ζήσει μέσα κι έξω από το νερό. Όταν ο **βάτραχος** θέλει να φωνάξει, κάνει κουάξ κουάξ. ◇ **βατραχοπέδιλο**
♬ βά-τρα-χος

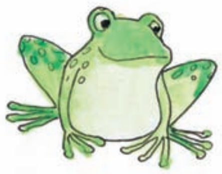

βαφτίζω, **βαφτίζομαι** *ρήμα* **(βάφτισα, θα βαφτίσω)**
☑ Όταν ο παπάς **βαφτίζει** ένα παιδί στην εκκλησία, το βουτάει στο νερό με τη βοήθεια του νονού και του δίνει ένα όνομα. ✎ *Η θεία Κατερίνα και ο θείος Σταμάτης θα **βαφτίσουν** το μωρό τους Δημήτρη.*
✓ Όταν **βαφτίζεις** κάτι ή κάποιον του δίνεις ένα όνομα. ✎ *Η Αθηνά **βάφτισε** τη γάτα της Ροζαλία, γιατί η γούνα της είναι ροζ.* ◇ *Η θεία Κατερίνα κάλεσε πολύ κόσμο στα **βαφτίσια** του γιου της.* ♬ βα-φτί-ζω

βαφτίσια [τα] *ουσιαστικό*
→ βαφτίζω

βάφω, **βάφομαι** *ρήμα* **(έβαψα, θα βάψω)**
☑ Όταν **βάφεις** κάτι, το χρωματίζεις, του βάζεις χρώμα. ✎ *«Φέτος το καλοκαίρι θα **βάψουμε** το σπίτι άσπρο» είπε η κυρία Μαργαρίτα.*
✓ Όταν μία γυναίκα **βάφεται**, βάζει μακιγιάζ στο πρόσωπό της, στα μάτια, στα χείλια και στα μάγουλά της.
✓ Λέμε ότι τα **βάφεις** μαύρα, όταν είσαι πολύ στενοχωρημένος.
◇ *«Το **βάψιμο** του σπιτιού θα πάρει καιρό να τελειώσει» είπε η Μαργαρίτα στην Αθηνά.* ♬ βά-φω

βγάζω *ρήμα* **(έβγαλα, θα βγάλω)**
☑ Όταν **βγάζεις** κάτι, το βάζεις έξω από εκεί που ήταν. ✎ *Ο θείος Τάκης είχε ταξίδι. **Έβγαλε** τα ρούχα του από την ντουλάπα και τα έβαλε στη βαλίτσα του.* ● βάζω
✓ Όταν **βγάζεις** κάτι στο σώμα σου, αποκτάς κάτι πάνω σου που δεν το είχες πριν. ✎ *Η Αθηνά **έβγαλε** ένα σπυράκι στο μάγουλο.*
✓ Όταν **βγάζεις** τα ρούχα σου, ξεντύνεσαι. ○ ξεντύνομαι, γδύνομαι
● βάζω, φοράω, ντύνομαι
✓ Λέμε ότι **βγάζεις** κάτι από το μυαλό σου, όταν το φαντάζεσαι χωρίς να έχει συμβεί πραγματικά.
♬ βγά-ζω

βγαίνω *ρήμα* **(βγήκα, θα βγω)**
☑ Όταν **βγαίνεις** από κάπου,

Πώς θα ονομάσουν το μωρό της θείας Κατερίνας; Ψάξε στις λέξεις *βαφτίζω, μπέμπης*

Γιατί η Αθηνά βάφτισε τη γάτα της Ροζαλία; Ψάξε στις λέξεις *βαφτίζω, ροζ*

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

πηγαίνεις έξω από εκεί που ήσουν. ✎ *Όταν η Αθηνά **βγήκε** από το σπίτι για να πάει στο σχολείο, είχε πια ξημερώσει.* ● μπαίνω
✓ Όταν **βγαίνεις** έξω, φεύγεις από το σπίτι και πηγαίνεις κάπου να διασκεδάσεις. ✎ *Οι γονείς του Κώστα **βγαίνουν** έξω κάθε Σάββατο.*
✓ Λέμε ότι **βγαίνει** ο ήλιος, όταν εμφανίζεται στον ουρανό και γίνεται μέρα ή όταν φεύγουν τα σύννεφα που τον έκρυβαν. ● κρύβομαι
✓ Όταν **βγαίνεις** πρώτος σε κάτι, είσαι ο καλύτερος απ' όλους σ' αυτό. ✎ *Η Αλίκη **βγήκε** πρώτη στο τρέξιμο.* ○ νικώ ● χάνω
♫ βγαί-νω

βέβαιος, **βέβαιη**, **βέβαιο** *επίθετο* **(βέβαιοι, βέβαιες, βέβαια)**
☑ Όταν κάποιος είναι **βέβαιος** πως κάτι θα γίνει, το ξέρει πολύ καλά, το πιστεύει. ✎ *Ο Κώστας είναι **βέβαιος** πως η ομάδα του θα νικήσει στο ποδόσφαιρο.*
✓ *Λέει μάλιστα πως το πρωτάθλημα το έχουν **βέβαιο**.* Το έχουν σίγουρο. ○ σίγουρος ◇ *«Θα μπορέσεις να έρθεις στο πάρτι μου το Σάββατο;» ρώτησε η Αθηνά τον Ίγκλι. «Και **βέβαια** θα έρθω!» απάντησε εκείνος.*
♫ βέ-βαι-ος

βελάζω *ρήμα* **(βέλαξα, θα βελάξω)**
☑ Ένα πρόβατο ή μία κατσίκα **βελάζουν**, κάνουν μπεεε-μπεεεε, φωνάζουν δηλαδή με το δικό τους τρόπο. ♫ βε-λά-ζω

βελανίδι [το] *ουσιαστικό* **(βελανίδια)**
☑ Το **βελανίδι** είναι μικρό, έχει καφέ σκληρή φλούδα κι είναι η αγαπημένη τροφή των σκίουρων. ◇ Είναι ο καρπός ενός δέντρου, της **βελανιδιάς**. Το ξύλο της **βελανιδιάς** είναι σκληρό, γι' αυτό το χρησιμοποιούμε για να φτιάξουμε έπιπλα και πατώματα.
♫ βε-λα-νί-δι

βελόνα [η] *ουσιαστικό* **(βελόνες)**
☑ Η **βελόνα** που χρησιμοποιούμε για το ράψιμο ή το κέντημα έχει μία μικρή τρύπα για να περνάμε την κλωστή. Η μύτη της τρυπάει, γι' αυτό προσέχουμε να μην τρυπηθούμε.
✓ Υπάρχουν και μεγάλες **βελόνες** χωρίς τρύπα, οι **βελόνες** για το πλέξιμο. ◇ *Η θεία Κατερίνα πήρε κλωστή και βελόνα και με δύο τρεις **βελονιές** έραψε το σκισμένο τραπεζομάντιλο.* ♫ βε-λό-να

βελονιά [η] *ουσιαστικό* **(βελονιές)**
→ βελόνα

βέλος [το] *ουσιαστικό* **(βέλη)**
☑ Το **βέλος** είναι ένα όπλο που χρησιμοποιούσαν παλιότερα οι Ινδιάνοι στις μάχες. Το **βέλος** είναι ξύλινο, λεπτό κι έχει μία μύτη στην άκρη που τρυπάει. Για να το πετάξει κανείς μακριά, χρειάζεται ένα τόξο.
✓ Το **βέλος** είναι ένα ζωγραφισμένο σημάδι που μας δείχνει προς τα πού να πάμε. ♫ βέ-λος
Δες κέντρο, κατεύθυνση

βελούδο [το] *ουσιαστικό* **(βελούδα)**
☑ Το **βελούδο** είναι ένα ακριβό ύφασμα με πολύ μαλακό και γυαλιστερό χνούδι. Με το **βελούδο** φτιάχνουμε ρούχα, τραπεζομάντιλα και ντύνουμε καναπέδες και πολυθρόνες. ♬ βε-λού-δο

βενζίνη [η] *ουσιαστικό* **(βενζίνες)**
→ αυτοκίνητο, ντεπόζιτο

βεράντα [η] *ουσιαστικό* **(βεράντες)**
☑ Η **βεράντα** είναι ο εξωτερικός χώρος μπροστά ή πίσω από ένα διαμέρισμα που βρίσκεται σε κάποιον όροφο πολυκατοικίας. Καθόμαστε έξω στη **βεράντα**, όταν έχει καλό καιρό. Είναι σαν μεγάλο μπαλκόνι.
♬ βε-ρά-ντα

βέργα [η] *ουσιαστικό* **(βέργες)**
☑ Μία **βέργα** είναι ένα μακρύ και λεπτό κλαδί που του έχουμε βγάλει τα φύλλα. **Βέργα** λέμε και κάθε λεπτό ραβδί από ξύλο, μέταλλο ή πλαστικό.
○ βίτσα, ραβδί ♬ βέρ-γα

βερίκοκο [το] *ουσιαστικό* **(βερίκοκα)**
☑ Το **βερίκοκο** είναι ένα φρούτο που τρώμε στην αρχή της άνοιξης. Είναι μικρό, στρογγυλό, σχεδόν πορτοκαλί κι έχει ένα μεγάλο κουκούτσι.
◇ Το δέντρο που κάνει βερίκοκα το λέμε **βερικοκιά**.
♬ βε-ρί-κο-κο

βερνίκι [το] *ουσιαστικό* **(βερνίκια)**
☑ Με το **βερνίκι** βάφουμε ή γυαλίζουμε τα παπούτσια μας. Είναι υγρό και μυρίζει πολύ. Υπάρχουν και **βερνίκια** για να βάφουμε ή να γυαλίζουμε τα νύχια μας, τα έπιπλα ή ένα ξύλινο πάτωμα. ♬ βερ-νί-κι

βήμα [το] *ουσιαστικό* **(βήματα)**
☑ Κάνεις ένα **βήμα**, όταν βάζεις το ένα πόδι μπροστά από το άλλο για να περπατήσεις. ✎ *Ο Κώστας έκανε δύο τρία **βήματα** με κόπο. Είχε χτυπήσει το πόδι του και δεν μπορούσε να προχωρήσει άλλο.*
✓ Τα **βήματα** ενός χορού είναι οι κινήσεις που κάνει με τα πόδια του ο χορευτής για να χορέψει. ✎ *Στο σχολείο η Αλίκη έμαθε τα **βήματα** του καλαματιανού.* ◇ *Η Αθηνά **βημάτιζε** πάνω κάτω στο δωμάτιό της και προσπαθούσε να σκεφτεί πού πήγε η Ροζαλία.* ♬ βή-μα

βηματίζω *ρήμα* **(βημάτισα, θα βηματίσω)** → βήμα

βήχας [ο] *ουσιαστικό* → βήχω

βήχω *ρήμα* **(έβηξα, θα βήξω)**
☑ Όταν κάτι σ' ενοχλεί στο λαιμό ή όταν πονάει ο λαιμός σου, **βήχεις**, δηλαδή βγάζεις από το στόμα αέρα κάνοντας θόρυβο. ✎ *Η Αθηνά **βήχει** πολύ και έχει πυρετό.* ◇ *Ο **βήχας** της δε λέει να σταματήσει.* ♬ βή-χω

βία [η] *ουσιαστικό*
☑ Η **βία** είναι η δύναμη που μπορεί κανείς να χρησιμοποιήσει για να κάνει κακό σε κάποιον άλλον ή για να τον αναγκάσει να κάνει κάτι που δε θέλει. ✎ *Στο έργο που έβλεπε η θεία Κατερίνα οι κλέφτες πήραν την τσάντα μίας γυναίκας με τη **βία**.*
○ ζόρι ◇ **βιάζομαι** ♬ βί-α

βιάζομαι *ρήμα* **(βιάστηκα, θα βιαστώ)**
☑ Όταν **βιάζεσαι**, προσπαθείς να κάνεις κάτι πιο γρήγορα, γιατί δεν έχεις πολύ χρόνο. Το κάνεις με

βιασύνη. Είσαι **βιαστικός**.
*«**Βιαστείτε** να τελειώσετε το πρωινό σας, θ' αργήσετε στο σχολείο» είπε η κυρία Μαργαρίτα.*
● αργώ ◇ **βιασύνη, βιαστικός**
♬ βιά-ζο-μαι

βιαστικός, **βιαστική, βιαστικό** *επίθετο* **(βιαστικοί, βιαστικές, βιαστικά)**
→ βιάζομαι

βιβλίο [το] *ουσιαστικό* **(βιβλία)**
☑ Το **βιβλίο** είναι πολλά φύλλα χαρτιού πιασμένα μεταξύ τους. Κάθε **βιβλίο** έχει ένα εξώφυλλο με τον τίτλο του βιβλίου και τ' όνομα του συγγραφέα. Για να το διαβάσουμε, γυρίζουμε τα φύλλα του.
◇ **βιβλιοθήκη, βιβλιοπωλείο, βιβλιοπώλης**

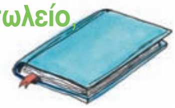

♬ βι-βλί-ο

βιβλιοθήκη [η] *ουσιαστικό* **(βιβλιοθήκες)**
☑ Η **βιβλιοθήκη** είναι ένα έπιπλο όπου βάζουμε βιβλία.
✓ Η **βιβλιοθήκη** είναι ο χώρος που έχει πολλά βιβλία και τραπέζια με καρέκλες γι' αυτούς που θέλουν να τα διαβάσουν. *Η δασκάλα είπε στα παιδιά πως αν θέλουν, μπορούν να δανειστούν βιβλία από τη **βιβλιοθήκη** του σχολείου.* ◇ **βιβλίο, βιβλιοπωλείο, βιβλιοπώλης** ♬ βι-βλι-ο-θή-κη

βιβλιοπωλείο [το] *ουσιαστικό* **(βιβλιοπωλεία)**
☑ Ο βιβλιοπώλης πουλάει βιβλία στο μαγαζί του, το **βιβλιοπωλείο**.
◇ **βιβλίο, βιβλιοθήκη**

♬ βι-βλι-ο-πω-λεί-ο

βίδα [η] *ουσιαστικό* **(βίδες)**
☑ Η **βίδα** μοιάζει με καρφί. Για να μπει μέσα στο ξύλο ή στον τοίχο, δεν τη χτυπάμε με σφυρί αλλά τη γυρίζουμε με κατσαβίδι.
◇ Όταν **βιδώνεις** κάτι, το στερεώνεις με βίδες χρησιμοποιώντας ένα κατσαβίδι. *Η κυρία Μαργαρίτα **βίδωσε** ένα ράφι στον τοίχο της κουζίνας.*

● ξεβιδώνω
♬ βί-δα

βιδώνω *ρήμα* **(βίδωσα, θα βιδώσω)**
→ βίδα

βίντεο [το] *ουσιαστικό*
☑ *Ο κύριος Γιάννης γράφει στο **βίντεο** ή στο **ντιβιντί** τα κινούμενα σχέδια που παίζει η τηλεόραση και τα παιδιά τα βλέπουν την Κυριακή που δεν έχουν σχολείο.* ♬ βί-ντε-ο
-Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό. Δες ντιβιντί

βιολί [το] *ουσιαστικό* **(βιολιά)**
☑ Το **βιολί** είναι ένα ξύλινο μουσικό όργανο με τέσσερις χορδές. Για να παίξουμε **βιολί**, το στηρίζουμε ανάμεσα στον ώμο και το σαγόνι μας. Ο ήχος βγαίνει με τη βοήθεια του **δοξαριού** που περνάει απαλά πάνω από τις χορδές. ♬ βιο-λί
'τα μουσικά όργανα'

βιομηχανία [η] *ουσιαστικό* **(βιομηχανίες)**
☑ **Βιομηχανία** είναι το σύνολο των εργοστασίων που παράγουν διάφορα πράγματα.
✓ **Βιομηχανία** λέμε και το εργοστάσιο. *Ο θείος του Νίκου είναι εργάτης σε **βιομηχανία***

αυτοκινήτων στη Γερμανία.
◇ *Η Γερμανία είναι **βιομηχανική** χώρα, γιατί έχει πολλά εργοστάσια.*
♬ βι-ο-μη-χα-νί-α

βιτρίνα [η] *ουσιαστικό* **(βιτρίνες)**
☑ Η **βιτρίνα** είναι το μεγάλο τζάμι στο μπροστινό μέρος ενός μαγαζιού. Εκεί βλέπεις τα πράγματα που πουλιούνται μέσα στο μαγαζί.
✎ *Η Αθηνά και η μαμά της βγήκαν για να χαζέψουν τις **βιτρίνες** στα μαγαζιά.*
♬ βι-τρί-να

βλαβερός, **βλαβερή**, **βλαβερό** *επίθετο* **(βλαβεροί, βλαβερές, βλαβερά)**
→ βλάπτω

βλάβη [η] *ουσιαστικό* **(βλάβες)**
☑ Όταν ένα μηχάνημα δε λειτουργεί καλά, έχει κάποια **βλάβη**. Για να λειτουργήσει καλά, πρέπει να τη διορθώσουμε. ✎ *Ο Κώστας δεν μπορούσε να δει κινούμενα σχέδια, γιατί η τηλεόραση είχε πάθει **βλάβη**.*
◇ *«Το πολύ κρύο είναι **βλαβερό** για τον Πιτσικόκο» είπε η κυρία Μαργαρίτα. «Τον **βλάπτει**, του κάνει κακό και δεν μπορεί να κελαηδήσει». Γι' αυτό, το χειμώνα ο Κώστας τον παίρνει στο δωμάτιό του.* ♬ βλά-βη

βλάκας [ο] *ουσιαστικό* **(βλάκες)**
☑ Όταν κάποιος είναι **βλάκας**, δεν είναι αρκετά έξυπνος και δυσκολεύεται να καταλάβει κάποια πράγματα. ○ ηλίθιος, ανόητος
● έξυπνος ◇ Όταν κάποιος είναι βλάκας, λέει ή κάνει συνέχεια **βλακείες**. ♬ βλά-κας

βλακεία [η] *ουσιαστικό* **(βλακείες)**
→ βλάκας

βλάπτω, **βλάπτομαι** *ρήμα* **(έβλαψα, θα βλάψω)** → βλάβη

βλέμμα [το] *ουσιαστικό* **(βλέμματα)**
→ βλέπω

βλέπω, **βλέπομαι** *ρήμα* **(είδα, θα δω)**
☑ Όταν **βλέπεις** κάτι ή κάποιον, χρησιμοποιείς τα μάτια σου για να καταλάβεις τι ή ποιος είναι.
✎ *«**Βλέπεις** το περίπτερο εκείνο;» είπε η Αθηνά στην Ελένη. «Εκεί δίπλα μένει ο Νίκος».*
✓ Όταν **βλέπεις** τηλεόραση, παρακολουθείς κάτι στην τηλεόραση.
✓ *Αύριο ο Κώστας θα **δει** τους συμμαθητές του στο σχολείο.* Θα τους συναντήσει. ◇ *Το **βλέμμα** της Αθηνάς έπεσε πάνω σε κάτι που έλαμπε στη μέση του δρόμου. Ήταν ένα χρυσό δαχτυλίδι που κάποιος πρέπει να έχασε.* ○ ματιά ♬ βλέ-πω

βλεφαρίδα [η] *ουσιαστικό* **(βλεφαρίδες)**
☑ Οι **βλεφαρίδες** είναι οι μικρές σκληρές τρίχες που έχουμε γύρω από τα βλέφαρά μας.
◇ **βλέφαρο** ♬ βλε-φα-ρί-δα
✎ 'το σώμα μας'

βλέφαρο [το] *ουσιαστικό* **(βλέφαρα)**
☑ Τα **βλέφαρα** είναι το δέρμα που καλύπτει τα μάτια μας. Γύρω από τα **βλέφαρα** φυτρώνουν οι βλεφαρίδες.
✎ *Τα **βλέφαρα** της Αθηνάς έκλειναν σιγά σιγά από τη νύστα.*
◇ **βλεφαρίδα**, **βλέμμα**, **βλέπω**
♬ βλέ-φα-ρο ✎ 'το σώμα μας'

βογκώ και **βογκάω** *ρήμα* **(βόγκηξα, θα βογκήξω)**
☑ Όταν **βογκάς**, φωνάζεις από πόνο.
✎ *Η Αθηνά **βόγκηξε** από τον πόνο,*

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

όταν ο Κώστας τής τράβηξε τα μαλλιά.
○ φωνάζω, ουρλιάζω
♬ βο-γκώ

βόδι [το] *ουσιαστικό* **(βόδια)**
☑ Το **βόδι** είναι το αρσενικό της αγελάδας που δεν μπορεί να κάνει μικρά. Τρώμε το κρέας του. Παλιότερα το χρησιμοποιούσαν οι γεωργοί για να οργώνουν τη γη.
✓ **Βόδι** λέμε και κάποιον που είναι χοντρός ή ανόητος. ◇ Το **βοδινό** είναι το κρέας του βοδιού ή της αγελάδας. ♬ βό-δι

βοδινό [το] *ουσιαστικό* → βόδι

βοήθεια [η] *ουσιαστικό* **(βοήθειες)**
☑ Όταν ζητάς **βοήθεια** από κάποιον, τον έχεις ανάγκη, γιατί δεν τα καταφέρνεις μόνος σου σε κάτι.
✎ *Η Αθηνά ζήτησε τη **βοήθεια** του Κώστα για να βρει τη Ροζαλία.*
✓ Όταν φωνάζεις «**βοήθεια**», χρειάζεσαι γρήγορα κάποιον, γιατί κινδυνεύεις από κάτι.
✓ Φωνάζουμε τις πρώτες **βοήθειες**, όταν κάποιος πρέπει να πάει γρήγορα στο νοσοκομείο.
◇ Όταν **βοηθάς** κάποιον, κάνεις κάτι χρήσιμο γι' αυτόν.
♬ βο-ή-θει-α

βοηθώ και **βοηθάω**, **βοηθιέμαι** *ρήμα* **(βοήθησα, θα βοηθήσω)** → βοήθεια

βολίδα [η] *ουσιαστικό* **(βολίδες)**
☑ Όταν κάποιος ή κάτι τρέχει σαν **βολίδα**, τρέχει πάρα πολύ γρήγορα.

Από ποιον ζήτησε η Αθηνά βοήθεια για να βρει τη Ροζαλία; Ψάξε στη λέξη *βοήθεια*

✎ *Ένα αυτοκίνητο πέρασε σαν **βολίδα** μπροστά από τον Κώστα και το Νίκο και παραλίγο να τους χτυπήσει.* ♬ βο-λί-δα

βολικός, **βολική**, **βολικό** *επίθετο* **(βολικοί, βολικές, βολικά)**
☑ *Τα καθίσματα του καινούριου αυτοκινήτου του κυρίου Γιάννη είναι πολύ **βολικά**.* Είναι άνετα και τον κάνουν να νιώθει ευχάριστα.
○ αναπαυτικός ● άβολος
♬ βο-λι-κός

βόλτα [η] *ουσιαστικό* **(βόλτες)**
☑ Όταν κάνεις **βόλτα**, βγαίνεις από το σπίτι σου και περπατάς μόνος σου ή με φίλους. ♬ βόλ-τα

βόμβα [η] *ουσιαστικό* **(βόμβες)**
☑ Η **βόμβα** είναι ένα τρομερό όπλο που, όπου πέσει, καταστρέφει τα πάντα και σκοτώνει πολλούς ανθρώπους. ◇ Όταν τα αεροπλάνα **βομβαρδίζουν** έναν τόπο, ρίχνουν βόμβες για να τον καταστρέψουν και να σκοτώσουν τους κατοίκους του.
♬ βόμ-βα

βομβαρδίζω, **βομβαρδίζομαι** *ρήμα* **(βομβάρδισα, θα βομβαρδίσω)** → βόμβα

βόρειος, **βόρεια**, **βόρειο** *επίθετο* **(βόρειοι, βόρειες, βόρεια)**
→ βοριάς, βορράς

βοριάς [ο] *ουσιαστικό* **(βοριάδες)**
☑ Ο **βοριάς** είναι ο άνεμος που

έρχεται από το βορρά. Είναι **βόρειος** κρύος άνεμος. ● νοτιάς
◇ βορράς, βόρειος ♬ βο-ριάς

βορράς [ο] *ουσιαστικό*
☑ Ο **βορράς** είναι εκεί που δείχνει η πυξίδα. Βρίσκεται αριστερά μας, όταν κοιτάμε την ανατολή. Ο ήλιος βγαίνει στην ανατολή και κρύβεται στη δύση. Ο νότος έχει όλη την ημέρα ήλιο, ενώ ο **βορράς** είναι η πιο σκοτεινή και κρύα μεριά. ● νότος ◇ Στη **Βόρεια** Ελλάδα κάνει πιο πολύ κρύο απ' ό,τι στη Νότια. ♬ βορ-ράς

βοσκός [ο] *ουσιαστικό* **(βοσκοί)**
☑ Ο **βοσκός** είναι αυτός που φυλάει τα πρόβατα και τις γίδες, όταν βόσκουν. Για βοηθό του έχει ένα σκύλο. Μαζί οδηγούν τα ζώα στο μαντρί. ◇ **βόσκω** ♬ βο-σκός

βόσκω *ρήμα* **(βόσκησα, θα βοσκήσω)**
☑ Όταν τα ζώα **βόσκουν**, είναι ελεύθερα σ' ένα μέρος με πολύ χορτάρι και τρώνε. ◇ **βοσκός**
♬ βό-σκω

βότανο [το] *ουσιαστικό* **(βότανα)**
☑ Τα **βότανα** είναι φυτά που θεραπεύουν διάφορες αρρώστιες. Στα παραμύθια υπάρχουν και **βότανα** που τα χρησιμοποιούν οι μάγοι και οι μάγισσες για να μαγέψουν κάποιον.
♬ βό-τα-νο
-Λέμε και βοτάνι.

βότσαλο [το] *ουσιαστικό* **(βότσαλα)**
☑ Τα **βότσαλα** είναι οι μικρές λείες πέτρες που βρίσκουμε στις παραλίες.
♬ βό-τσα-λο

βουβός, **βουβή, βουβό** *επίθετο* **(βουβοί, βουβές, βουβά)**
☑ Όταν κάποιος είναι **βουβός**, δεν μπορεί να μιλήσει. Όταν κάποιος μένει **βουβός**, δεν μπορεί να μιλήσει, γιατί κάτι τον τρόμαξε. ♬ βου-βός

βουίζω *ρήμα* **(βούιξα, θα βουίξω)**
☑ *Ο κύριος Μιχάλης δεν κοιμήθηκε όλη νύχτα, γιατί ένα κουνούπι **βούιζε** μέσα στο αυτί του.* Έκανε συνέχεια ένα μικρό αλλά ενοχλητικό θόρυβο.
♬ βου-ί-ζω

βουλιάζω *ρήμα* **(βούλιαξα, θα βουλιάξω)**
☑ Όταν κάτι **βουλιάζει**, χάνεται σιγά σιγά μέσα στο νερό και πηγαίνει στο βυθό. ✎ *Η βάρκα του θείου Τάκη έπεσε στα βράχια, τρύπησε και **βούλιαξε**.* ○ βυθίζομαι
✓ Όταν **βουλιάζεις** κάτι, το κάνεις να μπει κάτω από το νερό.
✎ *Τα κύματα ήταν τεράστια και απειλούσαν να **βουλιάξουν** τη βάρκα του θείου Τάκη.* ○ βυθίζω
✓ *Η στέγη **βούλιαξε** από το βάρος του χιονιού.* ♬ βου-λιά-ζω

βουλώνω *ρήμα* **(βούλωσα, θα βουλώσω)**
☑ Όταν κάτι **βουλώνει**, κλείνει και δεν περνάει πια τίποτα από μέσα του.

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

*Η μαμά της Αθηνάς φώναξε τον υδραυλικό, γιατί **βούλωσε** ο νεροχύτης.*
✓ Όταν **βουλώνεις** κάτι, το κλείνεις καλά για να μην περνάει τίποτα από μέσα του. *Ο Κώστας **βούλωσε** τ' αυτιά του με τα χέρια για να μην ακούει τις βροντές.* ♬ βου-λώ-νω

βουνό [το] *ουσιαστικό* **(βουνά)**
☑ Το **βουνό** είναι ένα πολύ ψηλό κι ανηφορικό μέρος που για να τ' ανέβει κανείς θέλει πολύ χρόνο. Έχει πλαγιές και πάνω πάνω την κορυφή. ♬ βου-νό Δες κορυφή

βούρτσα [η] *ουσιαστικό* **(βούρτσες)**
☑ Με τη **βούρτσα** χτενίζουμε τα μαλλιά μας.
✓ Με τη **βούρτσα** για τα δόντια πλένουμε τα δόντια μας.
○ οδοντόβουρτσα
✓ Με τη **βούρτσα** για τα παπούτσια καθαρίζουμε τα παπούτσια μας.
◇ *«Κώστα, δε θα βγεις έξω, αν δε **βουρτσίσεις** τα παπούτσια σου, δε βλέπεις πως είναι μέσα στη σκόνη;» είπε η κυρία Μαργαρίτα.*
♬ βούρ-τσα

βουρτσίζω, βουρτσίζομαι *ρήμα*
(βούρτσισα, θα βουρτσίσω) → βούρτσα

βουτιά [η] *ουσιαστικό* **(βουτιές)**
→ βουτώ

βούτυρο [το] *ουσιαστικό* **(βούτυρα)**
☑ Το **βούτυρο** γίνεται από το γάλα της αγελάδας, του πρόβατου ή της κατσίκας κι έχει πολύ λίπος. Με το βούτυρο αλείφουμε το ψωμί μας ή φτιάχνουμε γλυκά. ♬ βού-τυ-ρο

βουτώ και **βουτάω, βουτιέμαι** *ρήμα*
(βούτηξα, θα βουτήξω)
☑ Όταν **βουτάς**, πέφτεις με δύναμη στο νερό. *«Ακόμα να **βουτήξεις** στη θάλασσα, Αθηνά;» είπε ο Κώστας.*
✓ Όταν **βουτάς** κάτι ή κάποιον στο νερό, τον σπρώχνεις κάτω από το νερό. *Ο Κώστας **βούτηξε** μία κούκλα της Αθηνάς στο νερό για να την πλύνει αλλά η Αθηνά θύμωσε.*
○ βυθίζω ◇ Όταν κάνεις **βουτιά**, πέφτεις με δύναμη μέσα στο νερό της θάλασσας ή πέφτεις κάπου από ψηλά.
μακροβούτι
♬ βου-τώ

βραβείο [το] *ουσιαστικό* **(βραβεία)**
☑ Το **βραβείο** είναι κάτι πολύτιμο που κερδίζει κάποιος, γιατί ήταν ο καλύτερος απ' όλους σε κάτι.
♬ βρα-βεί-ο

βραδιά [η] *ουσιαστικό* **(βραδιές)**
→ βράδυ

βράδυ [το] *ουσιαστικό* **(βράδια)**
☑ Το **βράδυ** αρχίζει από τη δύση του ήλιου και τελειώνει τα μεσάνυχτα.
● πρωί ◇ *Χθες ο κύριος Γιάννης δεν έφαγε **βραδινό** στο σπίτι.* ● πρωινό *Ούτε είδε το **βραδινό** δελτίο ειδήσεων.* ● πρωινός *Έβαλε το **βραδινό** του κοστούμι και πήγε σ' ένα πολύ καλό εστιατόριο με τους συναδέλφους του.* ○ καλός, επίσημος ● πρόχειρος, καθημερινός

*Πέρασε μία πολύ όμορφη **βραδιά**.*
♬ βρά-δυ 🖍 'η διάρκεια της μέρας'

βράζω *ρήμα* **(έβρασα, θα βράσω)**
☑ Όταν το νερό **βράζει**, είναι καυτό και βγάζει φουσκάλες και ατμούς. Όταν **βράζει** το γάλα μέσα σε μία κατσαρόλα, μπορεί να φουσκώσει και να ξεχειλίσει.
✓ Όταν **βράζεις** μακαρόνια ή κάτι άλλο, τα μαγειρεύεις στην κατσαρόλα.
✓ Λέμε ότι **βράζεις** από το θυμό σου, όταν είσαι πολύ θυμωμένος.
◇ Όταν κάτι βράζει, γίνεται **βραστό**.
♬ βρά-ζω

βρακί [το] *ουσιαστικό* **(βρακιά)**
☑ Φοράς το **βρακί** κάτω από το παντελόνι ή τη φούστα σου. Είναι το εσώρουχο που μπαίνει γύρω από τη λεκάνη σου. ♬ βρα-κί

βραχιόλι [το] *ουσιαστικό* **(βραχιόλια)**
☑ Το **βραχιόλι** είναι το κόσμημα που φοράμε στο χέρι μας. Μπορεί να είναι ασημένιο, χρυσό ή ψεύτικο. ♬ βρα-χιό-λι **Δες κόσμημα**

βραχνιάζω *ρήμα* **(βράχνιασα, θα βραχνιάσω)** → βραχνός

βραχνός, **βραχνή**, **βραχνό** *επίθετο* **(βραχνοί, βραχνές, βραχνά)**
☑ Όταν είσαι **βραχνός**, η φωνή σου βγαίνει με δυσκολία, γιατί είσαι κρυωμένος ή φώναζες για πολλή ώρα. ◇ *«Τι βραχνός που είσαι Κώστα! Πώς **βράχνιασες** έτσι; Πιες ζεστό γάλα, γιατί θα χάσεις τελείως τη φωνή σου, τόσο **βραχνιασμένος** που είσαι» είπε η κυρία Μαργαρίτα.*
♬ βρα-χνός

βράχος [ο] *ουσιαστικό* **(βράχοι)**
☑ Ο **βράχος** είναι μία πολύ μεγάλη πέτρα. Καμιά φορά ένας τόπος είναι γεμάτος **βράχια** και γι' αυτό δε φυτρώνει τίποτα. ♬ βρά-χος
- Στον πληθυντικό λέμε και *τα βράχια*.

βρέχω, **βρέχομαι** *ρήμα* **(έβρεξα θα βρέξω)**
☑ Όταν **βρέχεις** κάτι, το βάζεις μέσα στο νερό ή ρίχνεις πάνω του νερό.
🖍 *Η Αθηνά **έβρεξε** ένα πανί και καθάρισε το τραπέζι από τις μπογιές.*
✓ Όταν **βρέχει**, πέφτουν σταγόνες νερού από τον ουρανό. ◇ Η **βροχή** είναι οι σταγόνες νερού που πέφτουν από τα σύννεφα. Όταν ο καιρός είναι **βροχερός**, βρέχει συνέχεια ή πάει να βρέξει. ♬ βρέ-χω 🖍 'ο καιρός'

βρίζω, **βρίζομαι** *ρήμα* **(έβρισα, θα βρίσω)**
☑ Όταν **βρίζεις**, λες πολύ άσχημα λόγια σε κάποιον για να τον πληγώσεις. Λες **βρισιές**.
🖍 *«Δύο αυτοκίνητα τράκαραν μπροστά στο σπίτι μας και οι οδηγοί τους **βρίστηκαν** πολύ άσχημα» είπε ο κύριος Γιάννης.*
◇ *Έλεγαν συνέχεια **βρισιές**.*
♬ βρί-ζω

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

βρισιά [η] *ουσιαστικό* **(βρισιές)**
→ βρίζω

βρίσκω, βρίσκομαι *ρήμα* **(βρήκα, θα βρω)**
☑ Όταν **βρίσκεις** κάτι, το ξαναβλέπεις, ενώ το είχες χάσει και το έψαχνες. *Η Αθηνά και ο Κώστας **βρήκαν** τη Ροζαλία στην αποθήκη.*
✓ Όταν **βρίσκεις** κάτι, βλέπεις κάτι που δεν έψαχνες αλλά που σ' ενδιαφέρει. *Ο Ίγκλι **βρήκε** στην αποθήκη ένα σωρό παιχνίδια που είχε, όταν ήταν μικρός.*
✓ Όταν λύνεις ένα πρόβλημα, **βρίσκεις** τη λύση του. *«Το **βρήκα** Αθηνά! Για να φτάσουμε τις καραμέλες στο τελευταίο ράφι, θα σπρώξουμε το τραπέζι κοντά και θ' ανέβεις επάνω» είπε η Ελένη.*
✓ *Ο κύριος Γιάννης **βρίσκεται** πάλι στο Παρίσι για δουλειές.*
♬ βρί-σκω

βρομιά [η] *ουσιαστικό* **(βρομιές)**
☑ Η **βρομιά** είναι σημάδι από σκόνη, λάσπη ή λίπος πάνω σε κάτι ή σε κάποιον. *«Βγάλτε τα παπούτσια σας γρήγορα, φέρατε όλη τη **βρομιά** του δρόμου μέσα στο σπίτι!» φώναξε η κυρία Μαργαρίτα.*
● καθαριότητα ◇ Όταν κάτι είναι **βρόμικο**, είναι γεμάτο βρομιές.
○ λερωμένος ● καθαρός **βρομίζω**
♬ βρο-μιά

βρομίζω *ρήμα* **(βρόμισα, θα βρομίσω)**
☑ *Ο Κώστας **βρομίζει** πολύ τα ρούχα του, όταν παίζει ποδόσφαιρο.* Τα ρούχα του γίνονται βρόμικα, γεμάτα βρομιές. ○ λερώνω
● καθαρίζω
✓ *«Πώς **βρόμισαν** έτσι τα ρούχα σου, Κώστα;» είπε η κυρία Μαργαρίτα.* Πώς έγιναν τόσο βρόμικα; ○ λερώνομαι
● καθαρίζω ◇ **βρομιά, βρομάω, βρόμικος** ♬ βρο-μί-ζω

βρόμικος, βρόμικη, βρόμικο *επίθετο* **(βρόμικοι, βρόμικες, βρόμικα)**
→ βρομιά

βρομώ και **βρομάω** *ρήμα* **(βρόμησα, θα βρομήσω)**
☑ Όταν κάτι **βρομάει**, μυρίζει πολύ άσχημα και μας έρχεται να κλείσουμε τη μύτη μας.
◇ **βρομιά, βρομίζω, βρόμικος**
♬ βρο-μώ

βροντή [η] *ουσιαστικό* **(βροντές)**
→ βροντώ

βροντώ και **βροντάω** **(βρόντηξα, θα βροντήξω)**
☑ Όταν **βροντάς** την πόρτα, τη χτυπάς με δύναμη και κάνει πολύ θόρυβο.
✓ Όταν **βροντάει**, ακούγονται βροντές. **Βροντές** είναι ο δυνατοί θόρυβοι που ακούμε μετά την αστραπή, όταν έρχεται καταιγίδα.
○ μπουμπουνίζει ◇ **βροντή**
♬ βρο-ντώ

βροχερός, βροχερή, βροχερό *επίθετο* **(βροχεροί, βροχερές, βροχερά)**
→ βρέχω

βροχή [η] *ουσιαστικό* **(βροχές)**
→ βρέχω

βρύση [η] *ουσιαστικό* **(βρύσες)**
☑ Όταν ανοίγουμε τη **βρύση** της κουζίνας ή του μπάνιου, τρέχει νερό. Όταν κλείνουμε τη **βρύση**, σταματάει

το νερό να τρέχει.
✓ Το νερό της **βρύσης** είναι το νερό του σπιτιού, δεν το αγοράζουμε σε μπουκάλια. ♬ βρύ-ση

βυζαίνω *ρήμα* **(βύζαξα, θα βυζάξω)**
☑ Όταν ένα μωρό ή ένα μικρό ζώο **βυζαίνει**, ρουφάει γάλα από το στήθος της μητέρας του. ○ θηλάζω
✓ Όταν ένα μωρό **βυζαίνει** το δάχτυλό του, το βάζει στο στόμα του, γιατί πεινάει ή γιατί δε νιώθει καλά.
○ ρουφάω ♬ βυ-ζαί-νω

βυθίζω, **βυθίζομαι** *ρήμα* **(βύθισα, θα βυθίσω)**
☑ Όταν κάτι **βυθίζεται** στη θάλασσα, πηγαίνει στον πάτο.
✎ *«Το πλοίο **βυθίστηκε** αλλά οι επιβάτες σώθηκαν» είπαν στις ειδήσεις.* ○ βουλιάζω
✓ Όταν **βυθίζεσαι** στο νερό, μπαίνεις μέσα ολόκληρος και δε φαίνεσαι πια.
○ βουτάω ◇ *Ο Κώστας σκεφτόταν το πλοίο που χάθηκε. Ήταν **βυθισμένος** στις σκέψεις του.* **βυθός, βύθιση, βύθισμα** ♬ βυ-θί-ζω

βυθός [ο] *ουσιαστικό* **(βυθοί)**
☑ Ο **βυθός** είναι η γη κάτω από το νερό της θάλασσας, των ποταμών ή των λιμνών. ○ πάτος
● επιφάνεια ◇ **βυθίζω** ♬ βυ-θός

βυσσινής, **βυσσινιά**, **βυσσινί** *επίθετο* **(βυσσινιοί, βυσσινιές, βυσσινιά)**
→ βύσσινο

βύσσινο [το] *ουσιαστικό* **(βύσσινα)**
☑ Το **βύσσινο** είναι ένα φρούτο που μοιάζει με μικρό κεράσι, δεν τρώγεται όμως ωμό, γιατί είναι πολύ ξινό. Με το **βύσσινο** φτιάχνουμε γλυκό ή σιρόπι. ◇ *Το καινούριο φόρεμα της Αθηνάς είναι σκούρο κόκκινο, σχεδόν **βυσσινί**.* ♬ βύσ-σι-νο

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

Γ γ

γαβγίζω *ρήμα* **(γάβγισα, θα γαβγίσω)**
☑ Όταν ένας σκύλος **γαβγίζει**, κάνει γαβ γαβ. Είναι ο δικός του τρόπος να φωνάζει.
◇ Το **γάβγισμα** είναι η φωνή που βγάζει ένας σκύλος.
♬ γα-βγί-ζω

γάιδαρος [ο] *ουσιαστικό* **(γάιδαροι)**
☑ Ο **γάιδαρος** είναι ένα μεγάλο ζώο με μεγάλα αυτιά. Μοιάζει με άλογο αλλά είναι πιο μικρός και το τρίχωμά του είναι σκούρο γκρι ή καφέ. Σε μερικά χωριά χρησιμοποιούν ακόμη το **γάιδαρο** για να μεταφέρουν βαριά πράγματα ή για να πάνε κάπου.
Όταν ο **γάιδαρος** φωνάζει, **γκαρίζει**.
♬ γάι-δα-ρος
✐ 'το αγρόκτημα'
–Λέμε και το γαϊδούρι.

γάλα [το] *ουσιαστικό* **(γάλατα)**
☑ Όταν αρμέγουμε τις αγελάδες, τις κατσίκες ή τα πρόβατα, παίρνουμε το **γάλα** τους που είναι άσπρο. Είναι νόστιμο και το πίνουμε για να έχουμε γερά κόκαλα και δόντια.
✓ *Η Αθηνά έχει καστανά μαλλιά και δέρμα άσπρο σαν το **γάλα**.*
Έχει πάρα πολύ άσπρο και καθαρό δέρμα.
✓ Λέμε ότι κάποιος έχει και του πουλιού το **γάλα**, όταν τα έχει όλα, ακόμα κι αυτά που τα βρίσκει κανείς πολύ δύσκολα.
♬ γά-λα

γαλάζιος, **γαλάζια, γαλάζιο** *επίθετο* **(γαλάζιοι, γαλάζιες, γαλάζια)**
☑ Όταν κάτι είναι **γαλάζιο**, έχει ανοιχτό μπλε χρώμα, όπως ο ουρανός όταν δεν έχει σύννεφα.
✓ (σαν ουσιαστικό) *Το **γαλάζιο** είναι το αγαπημένο χρώμα του Κώστα.*
◇ **γαλανός** ♬ γα-λά-ζιος
✐ 'τα χρώματα'

γαλανός, **γαλανή, γαλανό** *επίθετο* **(γαλανοί, γαλανές, γαλανά)**
☑ Όταν κάποιος έχει **γαλανά** μάτια, τα μάτια του έχουν ανοιχτό μπλε χρώμα, όπως ο ουρανός που δεν έχει σύννεφα. ○ γαλάζιος ◇ **γαλάζιος**
♬ γα-λα-νός
-Προσοχή! Λέμε **γαλανός** ή **γαλάζιος ουρανός**, **γαλανά** ή **γαλάζια μάτια**, **γαλανή** ή **γαλάζια θάλασσα**. Για ένα ύφασμα, για ένα ρούχο ή για ένα χρώμα στη ζωγραφική λέμε μόνο **γαλάζιο.**

γαλοπούλα [η] *ουσιαστικό* **(γαλοπούλες)**
☑ Η **γαλοπούλα** είναι ένα μεγάλο πουλί με ψηλό κόκκινο λαιμό και μαύρα, άσπρα ή κόκκινα φτερά. Τρώμε το κρέας της που μοιάζει με το κρέας του κοτόπουλου.
♬ γα-λο-πού-λα ✐ 'το αγρόκτημα'

γάμος [ο] *ουσιαστικό* **(γάμοι)**
☑ Όταν ένας άντρας και μία γυναίκα θέλουν να παντρευτούν, κάνουν **γάμο** στην εκκλησία ή στο δημαρχείο.
◇ **γαμπρός** ♬ γά-μος

Δες νύφη, γαμπρός, παντρεύομαι

γάμπα [η] *ουσιαστικό* **(γάμπες)**
☑ Η **γάμπα** είναι το μέρος του ποδιού που βρίσκεται κάτω από το γόνατο και πάνω από τον αστράγαλο.
♬ γά-μπα ✒ 'το σώμα μας'

γαμπρός [ο] *ουσιαστικό* **(γαμπροί)**
☑ Όταν γίνεται γάμος, ο άντρας που παντρεύεται είναι ο **γαμπρός** και η γυναίκα η νύφη.
✓ Όταν κάποιος είναι **γαμπρός** κάποιου άλλου, είναι παντρεμένος με την κόρη του ή με την αδερφή του.
◇ **γάμος** ♬ γα-μπρός

γάντι [το] *ουσιαστικό* **(γάντια)**
☑ Όταν κρυώνουν τα χέρια μας, φοράμε **γάντια** για να τα ζεστάνουμε. Τα **γάντια** είναι μάλλινα ή δερμάτινα.
♬ γά-ντι ✒ 'τα ρούχα'

γαργαλώ και **γαργαλάω, γαργαλιέμαι**
ρήμα **(γαργάλησα, θα γαργαλήσω)**
☑ Όταν **γαργαλάς** κάποιον, τον αγγίζεις ελαφρά στις πατούσες, στις μασχάλες ή στα πλευρά και τον κάνεις να γελάει.
✓ Όταν **γαργαλιέσαι**, σκας στα γέλια αμέσως μόλις σε αγγίξουν.
◇ *Ο Κώστας δεν αντέχει το **γαργάλημα**.*
♬ γαρ-γα-λώ

γαρίδα [η] *ουσιαστικό* **(γαρίδες)**
☑ Η **γαρίδα** είναι ένα μικρό ζώο με μαλακό όστρακο που ζει στη θάλασσα. Έχει ουρά, τέσσερα ζευγάρια πόδια και κεραίες. Είναι ροζ και τις τρώμε, γιατί έχουν πολύ νόστιμο κρέας.
✓ *«Ήθελα να κοιμηθώ αλλά δεν τα κατάφερα, το μάτι μου ήταν **γαρίδα** όλο το βράδυ», είπε ο Κώστας.*
◇ **γαριδάκι**
♬ γα-ρί-δα
✒ 'η θάλασσα'

γαριδάκι [το] *ουσιαστικό* **(γαριδάκια)**
☑ Τα **γαριδάκια** είναι αλμυρές μπουκιές σε σχήμα γαρίδας που αρέσουν πολύ στα παιδιά.
◇ **γαρίδα** ♬ γα-ρι-δά-κι
✒ 'το πάρτι'

γαρίφαλο [το] *ουσιαστικό* **(γαρίφαλα)**
☑ Το **γαρίφαλο** είναι ένα ροζ, κόκκινο ή άσπρο λουλούδι που μυρίζει πολύ όμορφα. ◇ Το φυτό που κάνει γαρίφαλα είναι η **γαριφαλιά**. ♬ γα-ρί-φα-λο
✒ 'τα λουλούδια'

γάτα [η] *ουσιαστικό* **(γάτες)**
☑ Η **γάτα** είναι ένα μικρό ζώο με τέσσερα πόδια, μαλακή γούνα και μυτερά νύχια. Έχει μικρά μυτερά αυτιά και μουστάκια και όταν φωνάζει, **νιαουρίζει**.
◇ Το **γατάκι** είναι το μωρό της γάτας. ♬ γά-τα
✒ 'το αγρόκτημα'

γδάρσιμο [το] *ουσιαστικό* **(γδαρσίματα)**
→ γδέρνω

α β **γ** δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

γδέρνω, **γδέρνομαι** *ρήμα* **(έγδαρα, θα γδάρω)**
☑ Όταν **γδέρνεις** το χέρι σου, του κάνεις γρατσουνιές. ✎ *Η Αθηνά έπεσε από το ποδήλατο κι **έγδαρε** το γόνατό της.* ○ γρατσουνώ
✓ Όταν ο χασάπης **γδέρνει** ένα ζώο, του βγάζει το δέρμα. ◇ Το **γδάρσιμο** είναι το σημάδι που έχουμε στο σώμα μας, όταν γδερνόμαστε.
○ γρατσουνιά ♬ γδέρ-νω

γδύνω, **γδύνομαι** *ρήμα* **(έγδυσα, θα γδύσω)**
☑ Όταν **γδύνεις** κάποιον, του βγάζεις όλα του τα ρούχα, τον αφήνεις γυμνό. Όταν **γδύνεσαι**, βγάζεις όλα τα ρούχα σου.
✎ *Η Αθηνά **έγδυσε** όλες της τις κούκλες για να πλύνει τα ρούχα τους.*
○ ξεντύνω ◇ **γδύσιμο**
♬ γδύ-νω

γεια *επιφώνημα*
☑ Όταν θέλουμε να χαιρετήσουμε κάποιον, λέμε «**γεια**», «**γεια σου**». Λέμε «**γεια σας**», όταν χαιρετάμε κάποιον μεγαλύτερο.
✓ Όταν κάποιος έχει αγοράσει κάτι καινούριο του λέμε «**με γεια**».
✎ *«**Με γεια** το καινούριο φόρεμα Αθηνά!» είπε η Ελένη.* ♬ γεια

γείτονας [ο], **γειτόνισσα** [η] *ουσιαστικό* **(γείτονες, γειτόνισσες)**
☑ **Γείτονάς** σου είναι αυτός που μένει κοντά σου, στον ίδιο δρόμο. Βλέπεις συχνά τους **γείτονές** σου βγαίνοντας από το σπίτι σου.
◇ Η **γειτονιά** σου είναι η περιοχή όπου βρίσκεται το σπίτι σου μαζί με τα γύρω σπίτια και τα μαγαζιά.
♬ γεί-το-νας

- Είμαι το αντίθετο του αδειάζω.
  Τι κάνω; ....

γειτονιά [η] *ουσιαστικό* **(γειτονιές)**
→ γείτονας

γέλιο [το] *ουσιαστικό* **(γέλια)** → γελώ

γελώ και **γελάω** **(γέλασα, θα γελάσω)**
☑ Όταν **γελάς**, δείχνεις πως είσαι χαρούμενος ή πως βρίσκεις κάτι πολύ διασκεδαστικό, πολύ αστείο. Όταν **γελάς**, ακούγεται το γέλιο σου. ✎ *Οι γονείς του Κώστα πηγαίνουν συχνά σε κωμωδίες για να **γελάσουν**.* ● κλαίω
◇ Το **γέλιο** είναι ο ήχος που βγάζεις, όταν γελάς. Ο ήχος αυτός μοιάζει με ***χα, χα, χα***.

● κλάμα ♬ γε-λώ

γεμάτος, **γεμάτη**, **γεμάτο** *επίθετο* **(γεμάτοι, γεμάτες, γεμάτα)** → γεμίζω

γεμίζω *ρήμα* **(γέμισα, θα γεμίσω)**
☑ Όταν **γεμίζεις** κάτι, βάζεις μέσα όσα πιο πολλά πράγματα μπορείς.
✎ *Ο Κώστας **γέμισε** τις τσέπες του με καραμέλες και βγήκε έξω να τις φάει με την Αθηνά.*
✓ *Η κοιλιά του Νίκου **γέμισε** από το πολύ φαγητό.* Δεν υπήρχε πια χώρος για τίποτα άλλο.
✓ *Χάλασε το πλυντήριο και το μπάνιο **γέμισε** νερά.* Το μπάνιο είχε πολλά νερά.
● αδειάζω
◇ *Η κοιλιά του Νίκου ήταν **γεμάτη***

από το πολύ φαγητό. Δεν μπορούσε να βάλει τίποτα άλλο μέσα. **γεμιστός**
♬ γε-μί-ζω

γεμιστός, **γεμιστή, γεμιστό** *επίθετο* **(γεμιστοί, γεμιστές, γεμιστά)**
☑ Τα **γεμιστά** μπισκότα έχουν μέσα τους κρέμα με διάφορες γεύσεις.
✓ (σαν ουσιαστικό) *Τα **γεμιστά** είναι το αγαπημένο φαγητό του Κώστα.* Είναι λαχανικά, συνήθως ντομάτες, πιπεριές ή κολοκυθάκια που τα έχουμε ανοίξει, έχουμε βάλει μέσα τους ρύζι ή κιμά και τα έχουμε μαγειρέψει στο φούρνο ή στην κατσαρόλα. ◇ **γεμίζω**
♬ γε-μι-στός

γενέθλια [τα] *ουσιαστικό*
☑ Στα **γενέθλια** γιορτάζουμε τη μέρα που γεννηθήκαμε. ♬ γε-νέ-θλι-α

γενειάδα [η] *ουσιαστικό* **(γενειάδες)**
☑ **Γενειάδα** είναι τα μακριά γένια.
✎ *Οι εφτά νάνοι έχουν άσπρη **γενειάδα**.* ◇ **γένι** ♬ γε-νειά-δα

γένι [το] *ουσιαστικό* **(γένια)**
☑ Οι άντρες έχουν **γένια**. Είναι οι τρίχες που φυτρώνουν στα μάγουλα και στο σαγόνι τους.
Για να μη μεγαλώσουν, ξυρίζονται σχεδόν κάθε μέρα.
◇ **γενειάδα**
♬ γέ-νι

γενναίος, **γενναία, γενναίο** *επίθετο* **(γενναίοι, γενναίες, γενναία)**
☑ Όταν κάποιος είναι **γενναίος**, δε φοβάται τίποτα, όταν θέλει να κάνει κάτι, έχει θάρρος. ✎ *Ο Ίγκλι είναι πολύ **γενναίο** παιδί. Πήγε μόνος του στον κύριο Μιχάλη και του είπε ότι αυτός έσπασε κατά λάθος το τζάμι του.* ○ θαρραλέος
● δειλός ♬ γεν-ναί-ος

γέννηση [η] *ουσιαστικό* **(γεννήσεις)**
→ γεννώ

γεννώ, **γεννιέμαι** *ρήμα* **(γέννησα, θα γεννήσω)**
☑ Όταν μία γυναίκα **γεννάει**, φέρνει στον κόσμο το μωρό της.
✎ *Η θεία Κατερίνα **γέννησε** ένα όμορφο αγοράκι.*
✓ *Το μωρό **γεννήθηκε** στις έξι το πρωί.* ◇ *Η **γέννηση** του μωρού της θείας Κατερίνας έφερε μεγάλη χαρά στο σπίτι τους.* ● θάνατος **γενέθλια**
♬ γεν-νώ

γεράκι [το] *ουσιαστικό* **(γεράκια)**
☑ Το **γεράκι** είναι ένα μεγάλο πουλί που ζει ψηλά στα βουνά, βλέπει πολύ μακριά, έχει μεγάλα νύχια και ράμφος και τρώει μικρά ζώα, όπως ποντίκια ή φίδια.
♬ γε-ρά-κι

γερνώ και **γερνάω** *ρήμα* **(γέρασα, θα γεράσω)**
☑ Όταν κάποιος **γερνάει**, μεγαλώνει πάρα πολύ και γίνεται γέρος ή γριά.
◇ **γέρος, γριά** ♬ γερ-νώ

γέρνω *ρήμα* **(έγειρα, θα γείρω)**
☑ Όταν **γέρνεις**, το σώμα σου πάει προς μία πλευρά, δεξιά ή αριστερά, μπροστά ή πίσω. ✎ *Ο Κώστας **έγειρε** πάνω στο τραπέζι κι αποκοιμήθηκε. Ήταν κουρασμένος.*

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

✓ Όταν **γέρνεις** κάτι, το κάνεις να πάει προς τα κάτω. ✎ *Η Αθηνά **έγειρε** την κανάτα για να βάλει νερό στο ποτήρι της.* ♬ γέρ-νω

γερός, **γερή**, **γερό** *επίθετο* **(γεροί, γερές, γερά)**
☑ Όταν κάποιος είναι **γερός**, έχει δύναμη και δεν αρρωσταίνει εύκολα. ✎ *«Να τρως καλά για να είσαι **γερή**» είπε ο γιατρός στην Αθηνά.*
● αδύναμος
✓ Όταν κάτι είναι **γερό**, δε χαλάει εύκολα, αντέχει στο χρόνο και τις δυσκολίες. ✎ *Το σπίτι του κυρίου Μιχάλη είναι πολύ **γερό**, δεν έπαθε τίποτα από τους σεισμούς.*
◇ Όταν κρατάς **γερά** κάτι, το κρατάς με δύναμη για να μη σου φύγει.
♬ γε-ρός

γέρος [ο], **γριά** [η] *ουσιαστικό* **(γέροι, γριές)**
☑ Όταν είναι κανείς **γέρος** ή **γριά**, έχει μεγαλώσει πολύ, έχει γεράσει. ✎ *Στο χωριό του θείου Αλέκου έχουν μείνει μόνο **γέροι** και **γριές**, οι νέοι έχουν φύγει γι' αλλού.* ● νέος
◇ **γερνώ** ♬ γέ-ρος

γεύμα [το] *ουσιαστικό* **(γεύματα)**
☑ Το **γεύμα** είναι το φαγητό που τρώμε, όταν καθόμαστε στο τραπέζι. Τα **γεύματα** της ημέρας είναι το πρωινό, το μεσημεριανό και το βραδινό. Συνήθως το βραδινό το λέμε **δείπνο**. Τα παιδιά χρειάζονται και απογευματινό **γεύμα**.
◇ **γεύση** ♬ γεύ-μα

γεύση [η] *ουσιαστικό* **(γεύσεις)**
☑ Η **γεύση** είναι η αίσθηση που μας κάνει να ξεχωρίζουμε τα φαγητά, τα φρούτα ή τα γλυκά. Το κοτόπουλο δεν έχει την ίδια **γεύση** με το ψάρι, ούτε η φράουλα με το κεράσι.
◇ **γεύμα** ♬ γεύ-ση

γέφυρα [η] *ουσιαστικό* **(γέφυρες)**
☑ Για να περάσουμε από τη μία μεριά ενός ποταμού στην άλλη, περπατάμε πάνω σε μία **γέφυρα**.
♬ γέ-φυ-ρα

γεωγραφία [η] *ουσιαστικό*
☑ Στο μάθημα της **γεωγραφίας** μαθαίνουμε πολλά για τη γη, για τους ανθρώπους και τις χώρες τους.
◇ **γη**, **γράφω** ♬ γε-ω-γρα-φί-α

γεωργός [ο] *ουσιαστικό* **(γεωργοί)**
☑ Ο **γεωργός** είναι αυτός που η δουλειά του είναι να καλλιεργεί τη γη. ✎ *Ο θείος Αλέκος είναι **γεωργός**, έχει πολλές ελιές και βγάζει πολύ καλό λάδι.* ○ αγρότης ◇ *Ζει τη **γεωργική** ζωή από κοντά.* **γη** ♬ γε-ωρ-γός

γη [η] *ουσιαστικό*
☑ Η **γη** είναι ο πλανήτης όπου ζούμε εμείς οι άνθρωποι και όλα τα ζώα.
○ κόσμος
✓ Η **γη** είναι το χώμα που φυτρώνουν τα δέντρα και τα λουλούδια. ○ χώμα
✓ Η **γη** είναι εκεί που πατάμε.
✎ *Είχε τέτοια τρικυμία στο ταξίδι, που όταν πάτησε στη **γη** ο θείος Αλέκος νόμιζε πως κουνιέται ακόμα.*
○ ξηρά, έδαφος, στεριά
◇ **γήπεδο**, **γεωγραφία**, **γεωργός**
♬ γη

γήπεδο [το] *ουσιαστικό* **(γήπεδα)**
☑ Το **γήπεδο** είναι ο χώρος που παίζουμε διάφορα αθλήματα, όπως ποδόσφαιρο, βόλεϊ και μπάσκετ.
◇ γη ♬ γή-πε-δο

γιαγιά [η] ουσιαστικό **(γιαγιάδες)**
☑ Η **γιαγιά** σου είναι η μαμά του μπαμπά ή της μαμάς σου και είσαι το εγγόνι της. ♬ για-γιά ✎ 'η οικογένεια'

γιακάς [ο] *ουσιαστικό* **(γιακάδες)**
☑ Ο **γιακάς** ενός πουκάμισου ή άλλου ρούχου είναι το κομμάτι από ύφασμα που βρίσκεται γύρω από το λαιμό. ✎ *Ο κύριος Γιάννης σήκωσε το **γιακά** του παλτού του, γιατί έκανε πολύ κρύο.* ♬ για-κάς

γιαλός [ο] *ουσιαστικό* **(γιαλοί)**
☑ Ο **γιαλός** είναι το κομμάτι της θάλασσας που βλέπουμε από την ξηρά. ○ ακρογιαλιά ♬ για-λός

γιαούρτι [το] *ουσιαστικό* **(γιαούρτια)**
☑ Το **γιαούρτι** είναι γάλα αγελάδας ή πρόβατου που το έχουμε πήξει. Είναι άσπρο και το τρώμε πάντα δροσερό, σκέτο ή με μέλι, ζάχαρη ή φρούτα.
♬ για-ούρ-τι

γιατρεύω, **γιατρεύομαι** *ρήμα* **(γιάτρεψα, θα γιατρέψω)**
☑ Όταν ο γιατρός **γιατρεύει** κάποιον, τον κάνει καλά δίνοντάς του σωστές συμβουλές και φάρμακα.
◇ γιατρός, ιατρείο
✓ Όταν **γιατρεύεσαι**, γίνεσαι καλά από μία αρρώστια. ● αρρωσταίνω
♬ για-τρεύ-ω

γιατρός [ο], [η] *ουσιαστικό* **(γιατροί)**
☑ Ο **γιατρός** είναι αυτός που δουλεύει στο ιατρείο του ή στο νοσοκομείο και εξετάζει τους αρρώστους, δηλαδή αυτούς που έχουν προβλήματα υγείας.
◇ γιατρεύω ♬ για-τρός
✎ 'στο νοσοκομείο'
-Λέμε και η γιατρίνα.

γίγαντας [ο] *ουσιαστικό* **(γίγαντες)**
☑ Ένας **γίγαντας** είναι ένας πάρα πολύ ψηλός άνθρωπος. Έχει ύψος πάνω από δύο μέτρα. ✎ *Οι παίκτες του μπάσκετ είναι πολύ ψηλοί, μοιάζουν με **γίγαντες**.* ● νάνος
✓ Οι **γίγαντες** στη μυθολογία ήταν οι γιοι του Ουρανού και της Γης. Ήταν τεράστιοι και πάρα πολύ δυνατοί.
♬ γί-γα-ντας

γίδα [η] *ουσιαστικό* **(γίδες)**
☑ Η **γίδα** είναι ένα ζώο με μακρύ και πυκνό τρίχωμα και κέρατα που σκαρφαλώνει εύκολα στα βράχια και στα βουνά. Τρώμε το κρέας της και πίνουμε το γάλα της. ○ κατσίκα
♬ γί-δα ✎ 'το αγρόκτημα'

γίνομαι *ρήμα* **(έγινα, θα γίνω)**
☑ Όταν **γίνεσαι** κάτι άλλο, αλλάζεις. Είσαι κάτι που δεν ήσουν πριν.
✎ *Ο Ίγκλι **έγινε** κόκκινος από τη ντροπή του, όταν η μπάλα του έσπασε το παράθυρο του κυρίου Μιχάλη.*
✓ *Το φαγητό θα **γίνει** σε μισή ώρα.* Θα είναι έτοιμο σε μισή ώρα.
✓ Όταν κάτι **γίνεται** κάπου, συμβαίνει εκεί. ✎ *«Το μάθημα σήμερα θα **γίνει** στην αυλή» είπε η δασκάλα της Αθηνάς.* ♫ γί-νο-μαι

γινωμένος, **γινωμένη, γινωμένο** *επίθετο* **(γινωμένοι, γινωμένες, γινωμένα)**
☑ Ένα **γινωμένο** φρούτο, είναι ένα φρούτο που είναι έτοιμο να φαγωθεί.
○ ώριμος ● αγίνωτος, άγουρος
◇ γίνομαι ♫ γι-νω-μέ-νος

γιορτάζω *ρήμα* **(γιόρτασα, θα γιορτάσω)**
☑ Όταν **γιορτάζεις** κάτι, κάνεις γιορτή για κάτι καλό που σου έχει συμβεί ή για κάτι σημαντικό.
✎ *Η ξαδέρφη της κυρίας Μαργαρίτας **γιόρτασε** τον αρραβώνα της κόρης της.*
✓ Όταν **γιορτάζεις**, έχεις τη γιορτή σου ή τα γενέθλιά σου.
✎ *Ο Κώστας **γιορτάζει** στις 21 Μαΐου.* ◇ γιορτή
♫ γιορ-τά-ζω

γιορτή [η] *ουσιαστικό* **(γιορτές)**
☑ Όταν κάνεις μία **γιορτή**, καλείς φίλους στο σπίτι για να διασκεδάσετε όλοι μαζί, για να γιορτάσεις κάτι ευχάριστο ή σημαντικό.
✓ Η **γιορτή** σου είναι η μέρα που είναι αφιερωμένη στον άγιο που έχεις τ' όνομά του. ◇ γιορτάζω
♫ γιορ-τή

γιος [ο] *ουσιαστικό* **(γιοι)**
☑ Ο **γιος** είναι το αγόρι μίας οικογένειας. ✎ *Ο Κώστας είναι ο **γιος** του κυρίου Γιάννη και της κυρίας Μαργαρίτας.* ○ αγόρι
♫ γιος ✎ 'η οικογένεια'

γιοτ [το] *ουσιαστικό*
☑ Το **γιοτ** είναι ένα μικρό πλοίο που κινείται με πανιά ή με μηχανή κι έχει όλες τις ανέσεις για να κάνει κανείς ευχάριστες διακοπές στη θάλασσα. Δεν έχουμε όλοι **γιοτ**, γιατί είναι πολύ ακριβό. ♫ γιοτ
- Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

γιρλάντα [η] *ουσιαστικό* **(γιρλάντες)**
☑ Με τις **γιρλάντες** στολίζουμε ένα χώρο, όταν γιορτάζουμε κάτι. Οι **γιρλάντες** είναι μακριές χάρτινες, λουλουδένιες ή φωτεινές κορδέλες που στερεώνουμε σε τοίχους, στο χριστουγεννιάτικο δέντρο ή πάνω από πόρτες και παράθυρα.
♫ γιρ-λά-ντα ✎ 'το πάρτι'

γκάζι [το] *ουσιαστικό* **(γκάζια)**
☑ Το **γκάζι** είναι ένα αέριο. Μ' αυτό ζεσταινόμαστε, μαγειρεύουμε κι έχουμε ζεστό νερό. Θέλει μεγάλη προσοχή, γιατί πιάνει εύκολα φωτιά.
✎ *Ο κύριος Μιχάλης έχει κουζίνα με **γκάζι**.*
✓ Όταν πατάς **γκάζι**, κάνεις το αυτοκίνητο να τρέξει πιο γρήγορα.
♫ γκά-ζι

γκαράζ [το] *ουσιαστικό*
☑ Το **γκαράζ** είναι ο κλειστός χώρος όπου αφήνουμε το αυτοκίνητο, όταν δεν το χρησιμοποιούμε.
✎ *Ο κύριος Γιάννης βάζει το*

*αυτοκίνητό του στο **γκαράζ** της πολυκατοικίας τους.*

✓ Όταν το αυτοκίνητό μας έχει βλάβη, το πάμε σ' ένα **γκαράζ** για να το επισκευάσουν.
○ συνεργείο ♬ γκα-ράζ
- Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

γκάφα [η] *ουσιαστικό* **(γκάφες)**
☑ Όταν κάνεις μία **γκάφα**, λες ή κάνεις κάτι που δημιουργεί προβλήματα χωρίς να το θέλεις.
✏ *Ο κύριος Μιχάλης κάνει όλο **γκάφες**. Προχθές στο γάμο μίας ανιψιάς του πάτησε το νυφικό της.*
○ ανοησία ♬ γκά-φα

γκολ [το] *ουσιαστικό*
☑ Στο ποδόσφαιρο βάζουμε **γκολ**, όταν ρίχνουμε τη μπάλα στα δίχτυα του τερματοφύλακα της αντίπαλης ομάδας. ♬ γκολ
- Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

γκοφρέτα [η] *ουσιαστικό* **(γκοφρέτες)**
☑ Η **γκοφρέτα** είναι ένα τραγανό μπισκότο με σοκολάτα.
♬ γκο-φρέ-τα

γκρέιπφρουτ [το] *ουσιαστικό*
☑ Το **γκρέιπφρουτ** είναι ένα στρογγυλό κίτρινο φρούτο που είναι λίγο μεγαλύτερο από το πορτοκάλι. Είναι ξινό αλλά πλούσιο σε βιταμίνες, γι' αυτό το τρώμε ή πίνουμε το χυμό του.
♬ γκρέιπ-φρουτ
- Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

γκρεμίζω, γκρεμίζομαι *ρήμα* **(γκρέμισα, θα γκρεμίσω)**
☑ Όταν **γκρεμίζεις** ένα σπίτι ή ένα άλλο κτίριο, το χαλάς ρίχνοντάς το κάτω. ✏ *Το κύμα **γκρέμισε** το κάστρο που έχτισαν η Αθηνά και ο Κώστας στην άμμο.*
○ χαλάω, καταστρέφω, ρίχνω
● χτίζω, φτιάχνω
✓ *Ο Κώστας έτρεχε και **γκρεμίστηκε** από τις σκάλες.* Έπεσε κάτω.
◇ γκρεμός ♬ γκρε-μί-ζω

γκρεμός [ο] *ουσιαστικό* **(γκρεμοί)**
☑ Ο **γκρεμός** είναι μία πολύ απότομη κατηφόρα στην άκρη ενός βράχου ή στο βουνό.
◇ γκρεμίζω
♬ γκρε-μός

γκρι *επίθετο* → γκρίζος

γκρίζος, γκρίζα, γκρίζο *επίθετο* **(γκρίζοι, γκρίζες, γκρίζα)**
☑ Όταν κάτι είναι **γκρίζο**, είναι **γκρι**, δηλαδή είναι ανάμεσα στο μαύρο και το άσπρο. ○ γκρι ♬ γκρί-ζος

γκριμάτσα [η] *ουσιαστικό* **(γκριμάτσες)**
☑ Όταν κάνεις μία **γκριμάτσα**, το πρόσωπό σου αλλάζει, γιατί πονάς ή γιατί θέλεις να κάνεις κάποιον να φοβηθεί ή να γελάσει.
♬ γκρι-μά-τσα

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

γκρίνια [η] *ουσιαστικό* **(γκρίνιες)**
→ γκρινιάζω

γκρινιάζω *ρήμα* **(γκρίνιαξα, θα γκρινιάξω)**
☑ Όταν **γκρινιάζεις**, παραπονιέσαι και νευριάζεις για ασήμαντα πράγματα. ✏ *Ο Κώστας **γκρίνιαζε** όλη τη μέρα, γιατί έβρεχε και δεν μπόρεσε να παίξει ποδόσφαιρο.*
○ παραπονιέμαι
◇ Όταν γκρινιάζεις πολύ, είσαι όλο **γκρίνια**, είσαι **γκρινιάρης**.
♫ γκρι-νιά-ζω

γκρινιάρης, **γκρινιάρα**, **γκρινιάρικο** *επίθετο* **(γκρινιάρηδες, γκρινιάρες, γκρινιάρικα)** → γκρινιάζω

γλάρος [ο] *ουσιαστικό* **(γλάροι)**
☑ Ο **γλάρος** είναι ένα μεγάλο άσπρο πουλί που ζει κοντά στη θάλασσα και ακολουθεί τα πλοία για να βρει τροφή.
♫ γλά-ρος ✏ 'η θάλασσα'

γλάστρα [η] *ουσιαστικό* **(γλάστρες)**
☑ Η **γλάστρα** είναι ένα δοχείο όπου βάζουμε χώμα και φυτεύουμε ένα φυτό. ✏ *Η κυρία Μαργαρίτα έχει στη βεράντα της μεγάλες **γλάστρες** με τριανταφυλλιές.*
♫ γλά-στρα
Δες ατύχημα

γλειφιτζούρι [το] *ουσιαστικό* **(γλειφιτζούρια)**
☑ Το **γλειφιτζούρι** είναι μία μεγάλη χρωματιστή καραμέλα που τη γλείφουν τα παιδιά, μέχρι να λιώσει κρατώντας την από ένα ξυλαράκι.
◇ **γλείφω** ♫ γλει-φι-τζού-ρι
✏ 'το πάρτι'

γλείφω, **γλείφομαι** *ρήμα* **(έγλειψα, θα γλείψω)**
☑ Όταν **γλείφεις** κάτι, περνάς τη γλώσσα σου πάνω του.

✏ *Η Αθηνά και η Ελένη έκαναν τη βόλτα τους στην παραλία κι **έγλειφαν** το παγωτό τους.*
✓ Όταν ένα ζώο **γλείφεται**, περνάει τη γλώσσα του πάνω από το σώμα του. ✏ *Η Ροζαλία **γλείφεται** πριν κοιμηθεί για να πλυθεί.*
◇ **γλειφιτζούρι** ♫ γλεί-φω

γλέντι [το] *ουσιαστικό* **(γλέντια)**
☑ Το **γλέντι** είναι μία μεγάλη γιορτή. Στο γλέντι χορεύουμε και τραγουδάμε. ○ γιορτή ◇ Στο γλέντι γιορτάζουμε, **γλεντάμε**. ♫ γλέ-ντι

γλιστρώ και **γλιστράω** *ρήμα* **(γλίστρησα, θα γλιστρήσω)**
☑ Όταν **γλιστράς**, φεύγεις από τη θέση σου και προχωράς συνεχώς χωρίς να σηκώσεις τα πόδια σου. Καμιά φορά **γλιστράμε** χωρίς να το θέλουμε και πέφτουμε.

✏ *«Κώστα, πρόσεξε μη **γλιστρήσεις** έτσι που τρέχεις. Έχει πάγο κάτω» είπε η Αθηνά.* ♫ γλι-στρώ

γλιτώνω *ρήμα* **(γλίτωσα, θα γλιτώσω)**
☑ Όταν **γλιτώνεις** από κάτι, καταφέρνεις να ξεφύγεις από κάτι κακό, επικίνδυνο ή δυσάρεστο.
✏ *Τα παιδιά έτρεξαν γρήγορα μακριά για να **γλιτώσουν** από τις φωνές του κυρίου Μιχάλη.*
○ ξεφεύγω
✓ Όταν **γλιτώνεις** κάτι ή κάποιον από

κάτι κακό, τον βοηθάς να ξεφύγει από αυτό. ✎ *Η Αθηνά **γλίτωσε** με δυσκολία το γλυκό της από τα δόντια του σκύλου του κυρίου Μιχάλη.*
○ σώζω ♫ γλι-τώ-νω

γλυκός, **γλυκιά**, **γλυκό** επίθετο **(γλυκοί, γλυκές, γλυκά)**
☑ Όταν κάτι είναι **γλυκό**, έχει ευχάριστη γεύση σαν τη ζάχαρη. ✎ *Η κυρία Μαργαρίτα πίνει ένα **γλυκό** καφεδάκι κάθε απόγευμα.*
✓ Όταν κάποιος είναι **γλυκός**, είναι πολύ τρυφερός, ζεστός κι ευχάριστος. ✎ *Η δασκάλα της Αθηνάς είναι πολύ **γλυκός** άνθρωπος και τα παιδιά αισθάνονται όμορφα μαζί της.*
✓ (σαν ουσιαστικό) Τρώμε **γλυκό** συνήθως μετά το φαγητό. ✎ *Το παγωτό είναι το αγαπημένο **γλυκό** του Κώστα.* ♫ γλυ-κός

γλύπτης [ο], **γλύπτρια** [η] *ουσιαστικό* **(γλύπτες, γλύπτριες)**
☑ Ο **γλύπτης** είναι ο καλλιτέχνης που φτιάχνει αγάλματα κι άλλα γλυπτά.
◇ γλυπτό ♫ γλύ-πτης

γλυπτό [το] *ουσιαστικό* **(γλυπτά)**
☑ Το **γλυπτό** είναι το έργο ενός γλύπτη. Τα περισσότερα **γλυπτά** στην αρχαία Ελλάδα ήταν από μάρμαρο.
◇ γλύπτης ♫ γλυ-πτό

γλώσσα [η] *ουσιαστικό* **(γλώσσες)**
☑ Η **γλώσσα** βρίσκεται στο στόμα μας και μας βοηθάει να μιλάμε και να καταλαβαίνουμε τις γεύσεις των φαγητών.
✓ Όταν βγάζεις τη **γλώσσα** σου σε κάποιον, τον κοροϊδεύεις.
✓ Η **γλώσσα** είναι όλες οι λέξεις που χρησιμοποιούμε για να μιλάμε και να γράφουμε. Χωρίς τη **γλώσσα** δε θα μιλούσαμε ο ένας στον άλλον. Τα ελληνικά, τα αγγλικά, τα γαλλικά, τα γερμανικά, τα ιταλικά και τα κινέζικα είναι **γλώσσες**. ◇ γλωσσοδέτης
♫ γλώσ-σα

γλωσσοδέτης [ο] *ουσιαστικό* **(γλωσσοδέτες)**
☑ Ο **γλωσσοδέτης** είναι μία λέξη ή μία πρόταση που όταν τη λέμε, μπερδευόμαστε. ✎ *«Κώστα, μπορείς να πεις γρήγορα το **γλωσσοδέτη** 'Άσπρη πέτρα ξέξασπρη κι από τον ήλιο ξεξασπρότερη';»* ◇ γλώσσα
♫ γλωσ-σο-δέ-της

γνώμη [η] *ουσιαστικό* **(γνώμες)**
☑ Όταν λες τη **γνώμη** σου, λες αυτό που εσύ νομίζεις πως είναι σωστό. ✎ *«Κανείς δε ζητάει τη **γνώμη** μου, ποτέ δε γίνεται αυτό που θέλω εγώ!» είπε η Αθηνά θυμωμένη.* ♫ γνώ-μη

γνωρίζω, **γνωρίζομαι** *ρήμα* **(γνώρισα, θα γνωρίσω)**
☑ Όταν **γνωρίζεις** κάποιον, τον συναντάς για πρώτη φορά. ✎ *Ο Νίκος **γνώρισε** τον Κώστα στο σχολείο.*
✓ Όταν **γνωρίζεις** κάποιον που έχει αλλάξει, βρίσκεις τελικά ποιος είναι. ✎ *Η Αθηνά δε **γνώρισε** το Νίκο έτσι που είχε μασκαρευτεί.*
○ αναγνωρίζω
✓ Όταν **γνωρίζεις** κάτι, ξέρεις πολλά γι' αυτό. ✎ *Ο κύριος Γιάννης **γνωρίζει** ιστορία και γεωγραφία. Έχει πολλές γνώσεις.* ○ ξέρω
◇ Όταν γνωρίσεις κάτι, σου είναι **γνωστό**. Όταν κάποιος έχει πολλές **γνώσεις**, ξέρει πολλά πράγματα.

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

Όταν χαίρεσαι πολύ με τη **γνωριμία** κάποιου, χαίρεσαι που τον γνώρισες. ♬ γνω-ρί-ζω

γνώριμος, **γνώριμη, γνώριμο** *επίθετο* **(γνώριμοι, γνώριμες, γνώριμα)**
☑ Όταν κάτι σου είναι **γνώριμο**, το αναγνωρίζεις εύκολα. ✎ *Η Αθηνά σήκωσε το τηλέφωνο κι άκουσε τη **γνώριμη** φωνή του μπαμπά της.*
✓ Όταν δύο άνθρωποι είναι **γνώριμοι**, γνωρίζουν ο ένας τον άλλο από παλιά. ✎ *Ο κύριος Γιάννης και η μαμά της Ελένης είναι παλιοί **γνώριμοι**, μεγάλωσαν στην ίδια γειτονιά.* ○ γνωστός
◇ **γνωρίζω** ♬ γνώ-ρι-μος

γνώση [η] *ουσιαστικό* **(γνώσεις)**
→ γνωρίζω

γνωστός, **γνωστή, γνωστό** *επίθετο* **(γνωστοί, γνωστές, γνωστά)**
☑ Όταν κάτι είναι **γνωστό**, το ξέρουν κι άλλοι άνθρωποι, όχι μόνο εσύ. Όταν είσαι **γνωστός**, σε ξέρουν πολλοί άνθρωποι.
✎ *Η θεία Κατερίνα είναι **γνωστή** ζωγράφος.* ○ διάσημος
✓ (σαν ουσιαστικό) Όταν κάποιος είναι **γνωστός** σου, τον γνωρίζεις από παλιά. ✎ *«Συνάντησα δύο **γνωστούς** μου από το σχολείο» είπε ο κύριος Γιάννης.* ○ γνώριμος
● άγνωστος ♬ γνω-στός

γοητεία [η] *ουσιαστικό* → γοητεύω

γοητεύω, **γοητεύομαι** *ρήμα* **(γοήτεψα/γοήτευσα, θα γοητέψω/γοητεύσω)**
☑ Όταν κάτι σε **γοητεύει**, σου αρέσει πολύ και σου δίνει μεγάλη χαρά. Όταν **γοητεύεσαι** από κάτι, μαγεύεσαι από αυτό, επειδή ξεχωρίζει. ✎ *Το βασιλόπουλο **γοητεύτηκε** από την ομορφιά της Χιονάτης.* ◇ Όταν κάποιος σε γοητεύει, είναι **γοητευτικός**. Κάποιος που έχει **γοητεία**, σε μαγεύει με τη χάρη του. ♬ γο-η-τεύ-ω

γόμα [η] *ουσιαστικό* **(γόμες)**
☑ Η **γόμα** είναι ένα μικρό κομμάτι λάστιχο που σβήνει ό,τι έχεις γράψει σ' ένα χαρτί με μολύβι.
○ γομολάστιχα, σβήστρα, σβηστήρα ♬ γό-μα

γονατίζω *ρήμα* **(γονάτισα, θα γονατίσω)**
→ γόνατο

γόνατο [το] *ουσιαστικό* **(γόνατα)**
☑ Το **γόνατο** είναι το μέρος του σώματος ανάμεσα στο μπούτι και τη γάμπα. ◇ Όταν **γονατίζεις**, πέφτεις στο ένα ή και στα δύο σου γόνατα.
♬ γό-να-το ✎ 'το σώμα μας'

γονέας και **γονιός** [ο] *ουσιαστικό* **(γονείς, γονιοί)**
☑ Οι **γονείς** σου είναι ο μπαμπάς και η μαμά σου. ♬ γο-νέ-ας

γοργόνα [η] *ουσιαστικό* **(γοργόνες)**
☑ Στα παραμύθια η **γοργόνα** είναι γυναίκα από τη μέση και πάνω και ψάρι από τη μέση και κάτω.
✓ Λέμε πως μία γυναίκα μοιάζει με **γοργόνα**, όταν έχει πολύ ωραίο σώμα. ♬ γορ-γό-να
✎ 'τα παραμύθια'

γορίλας [ο] *ουσιαστικό* **(γορίλες)**
☑ Ο **γορίλας** είναι ένας μεγάλος και δυνατός πίθηκος που ζει στα δάση της Αφρικής. Έχει σκούρο τρίχωμα, μακριά χέρια αλλά δεν έχει ουρά.
♬ γο-ρί-λας ✎ 'τα ζώα'

γούνα [η] *ουσιαστικό* **(γούνες)**
☑ Η **γούνα** είναι το μαλακό και παχύ τρίχωμα που προστατεύει τα ζώα από το κρύο. Οι αρκούδες, τα κουνέλια και οι γάτες έχουν **γούνα**.
✓ **Γούνα** είναι και το παλτό που φτιάχνουμε από το τρίχωμα ενός ζώου.
◇ Όταν ένα παλτό ή ένα καπέλο είναι **γούνινο**, είναι φτιαγμένο από **γούνα**. ♬ γού-να

γουόκμαν [το] *ουσιαστικό*
☑ Το **γουόκμαν** είναι μικρό, φορητό ραδιοκασετόφωνο με ακουστικά για ν' ακούς μουσική χωρίς να ενοχλείς τους άλλους.
♬ γουόκ-μαν

γουρλώνω *ρήμα* **(γούρλωσα, θα γουρλώσω)**
☑ Όταν **γουρλώνεις** τα μάτια σου, τ' ανοίγεις πολύ από φόβο ή από έκπληξη. ♬ γουρ-λώ-νω

γουρούνι [το] *ουσιαστικό* **(γουρούνια)**
☑ Το **γουρούνι** είναι ένα κατοικίδιο ζώο που έχει ροζ χρώμα, μεγάλη μουσούδα και μικρή, στριφτή ουρά. Τρώει πολύ και είναι πολύ βρόμικο.
Το γουρούνι **γρυλίζει**.
✓ Λέμε ότι κάποιος είναι **γουρούνι**, όταν είναι πολύ βρόμικος ή όταν τρώει πολύ λαίμαργα. ♬ γου-ρού-νι
✎ 'το αγρόκτημα'

γούστο [το] *ουσιαστικό* **(γούστα)**
☑ Όταν έχεις καλό **γούστο**, μπορείς να ξεχωρίσεις τα ωραία πράγματα.
✎ *Η θεία Κατερίνα έχει καλό **γούστο** στο ντύσιμο κι αγοράζει ωραία ρούχα.*
✓ Όταν έχεις *πολύ* **γούστο**, είσαι ευχάριστος ή αστείος.
✎ *Η Ροζαλία είχε πολύ **γούστο** έτσι όπως νιαουρίζει συνέχεια.*
✓ *Ο Κώστας και η Αθηνά έχουν τα ίδια **γούστα** στο φαγητό.* Και στους δύο αρέσουν τα ίδια φαγητά.
♬ γού-στο

γραβάτα [η] *ουσιαστικό* **(γραβάτες)**
☑ Η **γραβάτα** είναι μία μακρόστενη λουρίδα από λεπτό ύφασμα που τη δένουμε γύρω από το γιακά του πουκάμισου.
♬ γρα-βά-τα
✎ 'τα ρούχα'

γράμμα [το] *ουσιαστικό* **(γράμματα)**
☑ **Γράμμα** είναι το κάθε γραπτό σημάδι που έχει μία λέξη.
Η λέξη «γάτα» έχει τα γράμματα ***γ, α, τ, α.***
✓ Όταν γράφεις **ένα γράμμα** σε κάποιον, του γράφεις ένα μήνυμα σ' ένα φύλλο χαρτί, το βάζεις σ' ένα φάκελο και το στέλνεις με το ταχυδρομείο.
✓ Αν δεν ξέρεις **γράμματα**, δεν ξέρεις να γράφεις και να διαβάζεις.
◇ Ο ταχυδρόμος ρίχνει τα γράμματα στο **γραμματοκιβώτιο**. Το **γραμματόσημο** το κολλάμε σ' ένα γράμμα ή ένα δέμα για να δείξουμε ότι έχουμε πληρώσει και ότι μπορούμε να το στείλουμε με το ταχυδρομείο.
♬ γράμ-μα

γραμματοκιβώτιο [το] *ουσιαστικό* **(γραμματοκιβώτια)**
→ γράμμα

γραμματόσημο [το] *ουσιαστικό* **(γραμματόσημα)** → γράμμα

γραμμάριο [το] *ουσιαστικό* **(γραμμάρια)**
☑ Με τα **γραμμάρια** μετράμε πόσο ζυγίζει κάτι, δηλαδή πόσο βαρύ είναι. Ένα κιλό έχει χίλια **γραμμάρια**.
♬ γραμ-μά-ρι-ο

γραμματέας [ο], [η] *ουσιαστικό* **(γραμματείς)**
☑ Ο **γραμματέας** δουλεύει σ' ένα γραφείο, γράφει γράμματα, σηκώνει το τηλέφωνο και κρατάει τα ραντεβού του διευθυντή.
♬ γραμ-μα-τέ-ας

γραμμή [η] *ουσιαστικό* **(γραμμές)**
☑ Τα τετράδιά μας έχουν **γραμμές** για να γράφουμε πάνω τους.
✎ *Η Αθηνά τράβηξε με το μολύβι της μία **γραμμή**.*
✓ Όταν οι μαθητές μπαίνουν στη **γραμμή**, μπαίνουν σε μία σειρά.
✓ Τα τρένα κινούνται πάνω σε **γραμμές**.
○ ράγες ♬ γραμ-μή

γραπώνω, **γραπώνομαι** *ρήμα* **(γράπωσα, θα γραπώσω)**
☑ Όταν **γραπώνεις** κάποιον ή κάτι, τον αρπάζεις γρήγορα και δυνατά.
✎ *Ο αστυνομικός **γράπωσε** τον κλέφτη από το γιακά αλλά εκείνος κατάφερε να ξεφύγει.*
○ αρπάζω ♬ γρα-πώ-νω

γρασίδι [το] *ουσιαστικό* **(γρασίδια)**
☑ **Γρασίδι** είναι το πράσινο χορτάρι που φυτρώνει στα λιβάδια, στους κήπους και τα πάρκα.
○ χόρτο, χορτάρι ♬ γρα-σί-δι

γρατσουνάω και **γρατσουνίζω**
γρατσουνίζομαι / **γρατσουνιέμαι** *ρήμα* **(γρατσούνισα, θα γρατσουνίσω)**
☑ Όταν **γρατσουνάς** κάποιον, κόβεις ή σκίζεις το δέρμα του με τα νύχια σου ή με κάτι μυτερό.
Οι γάτες και οι τίγρεις είναι ζώα που **γρατσουνούν** με τα μυτερά τους νύχια.
✓ Όταν **γρατσουνάς** κάτι, κάνεις γραμμές πάνω του με κάτι μυτερό.
✎ *«Μη **γρατσουνάς** το τραπέζι με το μαχαίρι» είπε στο Νίκο ο πατέρας του.*
◇ Μία **γρατσουνιά** είναι ένα μικρό κόψιμο που έγινε από κάτι μυτερό.
♬ γρα-τσου-νά-ω
-Λέμε και γρατζουνίζω και γρατζουνάω.

γρατσουνιά [η] *ουσιαστικό* **(γρατσουνιές)** → γρατσουνίζω

γραφείο [το] *ουσιαστικό* **(γραφεία)**
☑ Το **γραφείο** είναι ένα τραπέζι με συρτάρια. Πάνω σ' αυτό διαβάζεις, γράφεις κι ακουμπάς τα βιβλία σου.
✓ Όταν κάποιος πηγαίνει στο **γραφείο** του, πηγαίνει στο χώρο ή στο κτίριο όπου δουλεύει.

*Η ανιψιά του κυρίου Δημήτρη είναι γραμματέας και κάθε πρωί πηγαίνει στο **γραφείο** της.*
♬ γρα-φεί-ο

γράφω, **γράφομαι** *ρήμα* **(έγραψα, θα γράψω)**
☑ Όταν **γράφεις**, σχεδιάζεις γράμματα, αριθμούς και λέξεις με μολύβι ή στιλό πάνω σ' ένα χαρτί.
*«Θέλω να **γράψω** ένα γράμμα στο θείο Τάκη» είπε η Αθηνά.*
✓ *«Θα του πεις ότι **γράφτηκα** σε μία ομάδα ποδοσφαίρου;» ρώτησε ο Κώστας.* Ότι θα πηγαίνω στα μαθήματα και τις προπονήσεις που θα κάνει; ◇ Όταν έχεις πολύ **γράψιμο** για το σπίτι, έχεις πολλές ασκήσεις στα μαθήματα του σχολείου. Όταν δίνεις **γραπτές** οδηγίες, τις γράφεις.
♬ γρά-φω

γρήγορος, **γρήγορη**, **γρήγορο** *επίθετο* **(γρήγοροι, γρήγορες, γρήγορα)**
☑ Όταν είσαι **γρήγορος**, κάνεις κάτι σε λίγο χρόνο, κινείσαι με μεγάλη ταχύτητα. *«Ο λαγός είναι το πιο **γρήγορο** ζώο. Μέχρι να τον δεις έχει ήδη κρυφτεί» είπε ο θείος Αλέκος.*
✓ Όταν κάτι είναι **γρήγορο**, γίνεται σε λίγο χρόνο. *Ο Κώστας έκανε ένα **γρήγορο** διάβασμα και πήγε να παίξει.* ● αργός ◇ *Ο Κώστας τελείωσε **γρήγορα** το διάβασμά του.*
♬ γρή-γο-ρος ✎ 'αντίθετα'

γριά [η] *ουσιαστικό* **(γριές)** → γέρος

γρίπη [η] *ουσιαστικό* **(γρίπες)**
☑ Η **γρίπη** είναι μία κολλητική αρρώστια που φέρνει πυρετό, συνάχι και πόνους στο σώμα και το κεφάλι σου. ♬ γρί-πη

γροθιά [η] *ουσιαστικό* **(γροθιές)**
☑ Όταν σφίγγεις τη **γροθιά** σου, μαζεύεις τα δάχτυλα του χεριού σου και τα κρατάς κλεισμένα σφιχτά.
*«Η Χιονάτη πρέπει να πεθάνει» είπε η κακιά μητριά χτυπώντας τη **γροθιά** της στο τραπέζι.* ○ μπουνιά
♬ γρο-θιά

γυαλί [το] *ουσιαστικό* **(γυαλιά)**
☑ Το **γυαλί** είναι σκληρό, διάφανο και σπάει εύκολα. *Ο Κώστας έριξε το βάζο. Το βάζο έσπασε και το πάτωμα γέμισε **γυαλιά**.*
✓ Τα **γυαλιά** είναι δύο συνήθως στρογγυλά κομμάτια από γυαλί που τα φοράς στα μάτια σου για να βλέπεις καλύτερα ή πιο καθαρά.
*Ο Νίκος φοράει **γυαλιά**, γιατί δε βλέπει καλά κοντά.*
✓ *Η Αλίκη φοράει **γυαλιά ηλίου** το καλοκαίρι για να προστατεύει τα μάτια της από τον ήλιο.*
◇ Όταν κάτι είναι **γυάλινο**, είναι φτιαγμένο από γυαλί. ♬ γυα-λί

γυαλίζω, **γυαλίζομαι** *ρήμα* **(γυάλισα, θα γυαλίσω)**
☑ *Η κυρία Μαργαρίτα έτριψε την ασημένια κούπα, μέχρι να **γυαλίσει**.* Την έτριψε πολύ, μέχρι να γίνει λαμπερή.
✓ *«Τι ωραία που **γυαλίζει** αυτή η κούπα στο φως» είπε η κυρία Μαργαρίτα.* Πώς λάμπει έτσι!
◇ *«Τι **γυαλιστερή** που είναι!» είπε.*
○ λαμπερός *«Τι **γυαλάδα** που έχει!»*
♬ γυα-λί-ζω

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

γυαλιστερός, **γυαλιστερή, γυαλιστερό** *επίθετο* **(γυαλιστεροί, γυαλιστερές, γυαλιστερά)** → γυαλίζω

γυμνάζω, **γυμνάζομαι** *ρήμα* **(γύμνασα, θα γυμνάσω)**
☑ Όταν **γυμνάζεις** το σώμα σου ή **γυμνάζεσαι**, κάνεις ασκήσεις ή κάποιο σπορ για να είσαι δυνατός και υγιής. ✎ *Ο θείος Σταμάτης **γυμνάζεται** τρεις φορές την εβδομάδα. Παίζει τένις.*
✓ Όταν **γυμνάζεις** κάποιον, του δείχνεις πώς να κάνει γυμναστική. ✎ *Η **γυμνάστρια** στο σχολείο της Αλίκης **γυμνάζει** τους μαθητές βάζοντάς τους να τρέξουν στην αυλή. Στη συνέχεια κάνουν **γυμναστικές** ασκήσεις. Το χειμώνα όμως που κάνει κρύο κάνουν **γυμναστική** μέσα στο **γυμναστήριο**.* ◇ **γυμναστική, γυμναστής, γυμναστήριο**
♬ γυ-μνά-ζω

γυμνάσιο [το] *ουσιαστικό* **(γυμνάσια)**
☑ Όταν πηγαίνεις στο **γυμνάσιο**, πηγαίνεις στο σχολείο για παιδιά από 12 μέχρι 15 χρονών. Το **γυμνάσιο** είναι μετά το δημοτικό και πριν από το λύκειο. ♬ γυ-μνά-σι-ο

γυμναστήριο [το] *ουσιαστικό* **(γυμναστήρια)** → γυμνάζω

γυμναστής [ο], **γυμνάστρια** [η] *ουσιαστικό* **(γυμναστές, γυμνάστριες)** → γυμνάζω

γυμναστική [η] *ουσιαστικό* → γυμνάζω

γυμνός, **γυμνή, γυμνό** *επίθετο* **(γυμνοί, γυμνές, γυμνά)**
☑ *Όταν κάνουμε μπάνιο, είμαστε **γυμνοί**.* Δε φοράμε ρούχα.
✓ *«Μα πώς τριγυρνάς έτσι **γυμνή** με τόσο κρύο έξω;» ρώτησε η κυρία Μαργαρίτα την Αθηνά που φορούσε μόνο ένα πουκαμισάκι.* Ελαφρά ντυμένη.
✓ *«Τι να πουν οι φτωχοί ζητιάνοι που τριγυρνούν στην πόλη **γυμνοί** και πεινασμένοι» απάντησε εκείνη.* Φτωχικά ντυμένοι. ♬ γυ-μνός

γυναίκα [η] *ουσιαστικό* **(γυναίκες)**
☑ Όταν ένα κορίτσι μεγαλώνει, γίνεται **γυναίκα**. Η μαμά, η γιαγιά και η θεία είναι **γυναίκες**.
✓ Η μητέρα σου είναι η **γυναίκα** του πατέρα σου, δηλαδή εκείνη που παντρεύτηκε. ✎ *Η **γυναίκα** του κυρίου Γιάννη είναι η κυρία Μαργαρίτα.* ● άντρας ◇ **γυναικείος**
♬ γυ-ναί-κα

γυρεύω *ρήμα* **(γύρεψα, θα γυρέψω)**
☑ Όταν **γυρεύεις** κάτι, το ζητάς. ✎ *Η Αθηνά **γύρεψε** από τον Κώστα ένα στιλό αλλά εκείνος δεν της έδωσε, γιατί ήταν θυμωμένος μαζί της.*
✓ Όταν **γυρεύεις** κάποιον, προσπαθείς να τον βρεις. ✎ *Η Αθηνά **γυρεύει** όλη τη νύχτα τη Ροζαλία, αλλά δεν μπορεί να τη βρει πουθενά.* ♬ γυ-ρεύ-ω

γυρίζω και **γυρνώ, γυρνάω** *ρήμα* **(γύρισα, θα γυρίσω)**
☑ *Η γη **γυρίζει** γύρω από τον ήλιο.* Κάνει έναν κύκλο γύρω από τον ήλιο.
✓ Όταν **γυρίζεις** κάτι, το κινείς κάνοντας έναν κύκλο. ✎ *Η Αλίκη **γύρισε** το κλειδί στην κλειδαριά κι η πόρτα άνοιξε.*
✓ Όταν **γυρίζεις**, έρχεσαι πάλι πίσω

εκεί που ήσουν πριν.
✎ *Θα γυρίσει ποτέ ο θείος Αλέκος στην Αθήνα ή θα μείνει για πάντα στο χωριό;* ○ επιστρέφω
✓ *Η θεία Κατερίνα θα **γυρίσει** πίσω το μπλουζάκι που της έκαναν δώρο, γιατί της είναι μικρό.*
Θα το δώσει πίσω. ○ επιστρέφω
✓ *Ο θείος Τάκης **γύρισε** σ' όλα τα μαγαζιά για να βρει ένα δώρο για την Αλίκη και τη θεία Έλλη.*
Πήγε σ' όλα τα μαγαζιά εδώ κι εκεί.
♬ γυ-ρί-ζω

γύρος [ο] *ουσιαστικό* **(γύροι)**
☑ *Το ελικόπτερο έκανε **γύρους** πάνω από την πόλη.* Έκανε κύκλους.
✓ Όταν τρώω **γύρο**, τρώω κομμάτια από χοιρινό κρέας που έχουν ψηθεί σε μία σούβλα που γυρίζει.
◇ **γυρίζω** ♬ γύ-ρος

γύρω *επίρρημα*
☑ Όταν κάτι είναι **γύρω** μας, είναι σ' έναν κύκλο κοντά ή μακριά από μας.
✎ *Ο δρόμος περνάει **γύρω** από το χωριό του θείου Αλέκου.*
✓ Όταν κάτι γίνεται **γύρω** στις εννιά, γίνεται περίπου εκείνη την ώρα.
♬ γύ-ρω

γύφτος [ο], **γύφτισσα** [η] *ουσιαστικό* **(γύφτοι, γύφτισσες)**
☑ Οι **γύφτοι** είναι μία ομάδα ανθρώπων με κοινή καταγωγή και σκούρο συνήθως δέρμα που ταξιδεύουν από μέρος σε μέρος στην Ελλάδα. Αγαπούν πολύ τη μουσική.
○ τσιγγάνος ♬ γύ-φτος

γύψος [ο] *ουσιαστικό* **(γύψοι)**
☑ Αν σπάσεις το πόδι ή το χέρι σου, το βάζεις στο **γύψο**.
✓ Όταν γεμίζεις κάτι με **γύψο**, βάζεις μέσα του μία άσπρη σκόνη, ανακατεμένη με νερό. Όταν ξεραθεί ο **γύψος**, γίνεται σκληρός. ✎ *Ο κύριος Γιάννης έκλεισε τις τρύπες που άφησαν τα καρφιά στον τοίχο με **γύψο**.* ◇ Ένα **γύψινο** άγαλμα είναι φτιαγμένο με γύψο. ♬ γύ-ψος

γωνία και **γωνιά** [η] *ουσιαστικό* **(γωνίες/γωνιές)**
☑ Σε μία **γωνία** συναντιούνται δύο γραμμές. ✎ *«Ένα τρίγωνο έχει τρεις **γωνίες**» είπε η δασκάλα στα παιδιά.*
✓ Σε μία **γωνία** της πόλης συναντιούνται δύο δρόμοι. Σε μία **γωνιά** του σπιτιού συναντιούνται δύο τοίχοι. ✎ *«Να βάλω την καινούρια πολυθρόνα σ' αυτή τη **γωνία** που είναι άδεια;» είπε ο κύριος Γιάννης στη Μαργαρίτα.*
✓ *Η Αθηνά ήταν λυπημένη. Κάθισε σε μία **γωνιά** και δε μιλούσε.* Κάθισε μόνη της μακριά απ' όλους.
♬ γω-νί-α, γω-νιά

Δ δ

δαγκάνα [η] *ουσιαστικό* **(δαγκάνες)**
→ αστακός, κάβουρας

δαγκώνω, **δαγκώνομαι** *ρήμα* **(δάγκωσα, θα δαγκώσω)**
☑ Όταν **δαγκώνεις** κάτι που τρώγεται, το πιάνεις δυνατά με τα δόντια και το κόβεις.
✓ Όταν ένα ζώο σε **δαγκώνει**, σε πληγώνει με τα δόντια του.
✓ Όταν **δαγκώνεις** το μολύβι ή το στιλό σου, το κρατάς ανάμεσα στα δόντια σου και το σφίγγεις χωρίς όμως να το κόβεις.
◇ Το **δάγκωμα** του σκύλου είναι η πληγή που μας κάνει ο σκύλος, όταν μας δαγκώσει δυνατά με τα δόντια του. ♬ δα-γκώ-νω

Ο σκύλος ***δάγκωσε*** *το κόκαλο.*

δάκρυ [το] *ουσιαστικό* **(δάκρυα)**
☑ Τα **δάκρυα** είναι σταγόνες που τρέχουν από τα μάτια σου κάθε φορά που κλαις. ◇ Όταν **δακρύζεις**, είσαι λυπημένος και από τα μάτια σου τρέχουν δάκρυα. ♬ δά-κρυ

δακρύζω *ρήμα* **(δάκρυσα, θα δακρύσω)**
→ δάκρυ

δανείζω, **δανείζομαι** *ρήμα* **(δάνεισα, θα δανείσω)**
☑ Όταν **δανείζεις** κάτι σε κάποιον, του δίνεις κάτι δικό σου με την υπόσχεση να σου το δώσει πίσω ύστερα από λίγο καιρό. ✎ *Ο Νίκος* ***δάνεισε*** *το στιλό του στον Κώστα, επειδή εκείνος ξέχασε το δικό του.*
✓ Όταν **δανείζεσαι** κάτι από κάποιον, παίρνεις κάτι και υπόσχεσαι να το επιστρέψεις. ◇ Όταν κάτι είναι **δανεικό**, δεν είναι δικό σου αλλά το έχεις πάρει από κάποιον άλλο και θα του το επιστρέψεις ύστερα από λίγο. Αν ζεις με **δανεικά**, παίρνεις χρήματα από άλλους με την υπόσχεση ότι θα τα επιστρέψεις. ♬ δα-νεί-ζω

δαντέλα [η] *ουσιαστικό* **(δαντέλες)**
☑ Η **δαντέλα** είναι ένα λεπτό όμορφο πλεχτό με τρύπες, φτιαγμένο από κλωστές μεταξιού ή βαμβακιού. **Δαντέλα** είναι και το λεπτό κεντημένο ύφασμα που έχουν οι νυχτικιές, οι μπλούζες, οι φούστες, τα φορέματα και τα πουκάμισα.
♬ δα-ντέ-λα

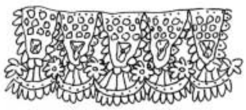

δάπεδο [το] *ουσιαστικό* **(δάπεδα)**
☑ Όταν περπατάς στο **δάπεδο**, περπατάς στο πάτωμα. ✎ *Η Αθηνά έστρωσε ένα χρωματιστό χαλί στο* ***δάπεδο*** *του δωματίου της.*
♬ δά-πε-δο

δάσκαλος [ο], **δασκάλα** [η] *ουσιαστικό* **(δάσκαλοι, δασκάλες)**
☑ Ένας **δάσκαλος** βοηθά τους ανθρώπους να μάθουν κάτι ή τους δείχνει πώς να κάνουν κάτι.
✎ *Η Αλίκη πηγαίνει σε **δάσκαλο** χορού για να μάθει να χορεύει.*
✓ Η **δασκάλα** μαθαίνει στα παιδιά του δημοτικού σχολείου πώς να διαβάζουν και να γράφουν.
♬ δά-σκα-λος ✎ 'στο σχολείο'

δάσος [το] *ουσιαστικό* **(δάση)**
☑ Το **δάσος** είναι ένα μεγάλο μέρος με πολλά δέντρα που μεγαλώνουν μαζί το ένα κοντά στο άλλο.
♬ δά-σος

δάχτυλο και **δάκτυλο** [το] *ουσιαστικό* **(δάχτυλα)**
☑ Τα χέρια και τα πόδια μας καταλήγουν σε πέντε **δάχτυλα**.
♬ δά-χτυ-λο
✎ 'το σώμα μας'

δαχτυλίδι [το] *ουσιαστικό* **(δαχτυλίδια)**
☑ Το **δαχτυλίδι** μοιάζει με ασημένιο ή χρυσό κύκλο και το φοράμε στο δάχτυλο. ♬ δα-χτυ-λί-δι **Δες κόσμημα**

δειλία [η] *ουσιαστικό* → δειλός

δειλός, **δειλή**, **δειλό** *επίθετο* **(δειλοί, δειλές, δειλά)**
☑ Αν είσαι **δειλός**, αποφεύγεις κάτι δύσκολο, επικίνδυνο ή κουραστικό, επειδή φοβάσαι. ✎ *Ο Κώστας είναι **δειλός** και φοβάται να πάει στον οδοντίατρο.* ● θαρραλέος, γενναίος
◇ Όταν ανοίγεις **δειλά** την πόρτα, διστάζεις προτού την ανοίξεις. Όταν κάποιος είναι δειλός, όλα τα κάνει με **δειλία**. ♬ δει-λός

δείπνο [το] *ουσιαστικό* **(δείπνα)**
☑ Το **δείπνο** είναι το τελευταίο γεύμα της μέρας. ♬ δεί-πνο

δείχνω, **δείχνομαι** *ρήμα* **(έδειξα, θα δείξω)**
☑ Όταν **δείχνεις** κάπου, σηκώνεις το δάχτυλό σου προς τα εκεί που θέλεις να δουν οι άλλοι. ✎ *Ο Κώστας **έδειξε** με το δάχτυλό του ένα σπίτι που είχε καεί στη γειτονιά του.*
✓ Όταν **δείχνεις** κάτι σε κάποιον, τον αφήνεις να το δει. ✎ *Ο Κώστας ήταν πολύ χαρούμενος με το καινούριο του ρολόι κι όλο το **έδειχνε** στην Αθηνά.*
✓ Όταν **δείχνεις** σε κάποιον πώς να κάνει κάτι, το κάνεις εσύ για σε δει και να το μάθει κι εκείνος. ✎ *Η κυρία Μαργαρίτα **έδειξε** στην Αθηνά πώς να μαγειρεύει μακαρόνια.*
◇ Οι **δείκτες** του ρολογιού δείχνουν την ώρα. ♬ δεί-χνω

δελφίνι [το] *ουσιαστικό* **(δελφίνια)**
☑ Τα **δελφίνια** είναι μεγάλα, έξυπνα και ήμερα ζώα της θάλασσας με μυτερή μουσούδα και σώμα ψαριού.
✓ Όταν κάποιος κολυμπάει σαν **δελφίνι**, είναι πολύ καλός κολυμβητής.
✓ Το ιπτάμενο **δελφίνι** είναι ένα πολύ γρήγορο πλοίο. ♬ δελ-φί-νι
✎ 'η θάλασσα'

δέμα [το] *ουσιαστικό* **(δέματα)**
☑ Όταν φτιάχνεις ένα **δέμα**, τυλίγεις κάτι μέσα σ' ένα χαρτί και το δένεις.
✎ *Ο ταχυδρόμος κρατούσε τρία μεγάλα **δέματα** για την Αθηνά. Της τα είχε στείλει η Αλίκη από την Κρήτη.*
♬ δέ-μα

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

δέντρο [το] *ουσιαστικό* **(δέντρα)**
☑ Το **δέντρο** είναι ένα ψηλό φυτό με ξύλινο κορμό, κλαδιά και φύλλα.
✓ Το χριστουγεννιάτικο **δέντρο** είναι ένα αληθινό ή ψεύτικο έλατο που το στολίζουμε τα Χριστούγεννα με πολύχρωμες μπάλες και φωτάκια.
♬ δέ-ντρο

δένω, **δένομαι** *ρήμα* **(έδεσα, θα δέσω)**
☑ Όταν **δένεις** κάτι, περνάς γύρω του σκοινί και κάνεις κόμπο ή φιόγκο. *Ο Κώστας έσκυψε να **δέσει** τα κορδόνια του.*
✓ Όταν **δένεις** κάποιον, περνάς σκοινί γύρω του και το τραβάς σφιχτά.
✓ Όταν **δένεις** ένα τραύμα, το φροντίζεις και περνάς γύρω του επίδεσμο. ◇ **δέσιμο** ♬ δέ-νω

δεξιός, **δεξιά**, **δεξιό** και **δεξής**, **δεξιά**, **δεξί** *επίθετο* **(δεξιοί, δεξιές, δεξιά)**
☑ **Δεξιός** είναι αυτός που βρίσκεται αντίθετα από το μέρος της καρδιάς. *Η Κοκκινοσκουφίτσα κρατούσε στο **δεξί** της χέρι ένα καλάθι.*
● αριστερός ◇ Όταν κάτι βρίσκεται **δεξιά**, βρίσκεται στη δεξιά πλευρά.
● αριστερά ♬ δε-ξι-ός

δέρμα [το] *ουσιαστικό* **(δέρματα)**
☑ Το **δέρμα** είναι αυτό που καλύπτει όλο το σώμα των ανθρώπων και των ζώων. Είναι το εξωτερικό μέρος του σώματός τους. *Οι Κινέζοι έχουν κίτρινο **δέρμα**, ενώ οι Ινδιάνοι κόκκινο.*
✓ Από το **δέρμα** των ζώων φτιάχνουμε ρούχα, παπούτσια και τσάντες. ○ πετσί ◇ Όταν κάτι είναι **δερμάτινο**, είναι φτιαγμένο από το δέρμα ενός ζώου. **Δερμάτινα** είναι τα μπουφάν, τα παπούτσια, οι ζώνες, τα γάντια και οι τσάντες. ♬ δέρ-μα

δέρνω, **δέρνομαι** *ρήμα* **(έδειρα, θα δείρω)**
☑ Όταν **δέρνω** κάποιον, τον χτυπάω ξανά και ξανά για να πονέσει.
*Κάποιος **έδειρε** το σκύλο του κυρίου Μιχάλη, επειδή γάβγιζε πολύ. Ο κύριος Μιχάλης ήταν πολύ θυμωμένος.* ○ χτυπάω ♬ δέρ-νω

δεσποινίδα και **δεσποινίς** [η] *ουσιαστικό* **(δεσποινίδες)**
☑ Η **δεσποινίδα** είναι μία νέα κοπέλα που δεν έχει παντρευτεί ακόμη.
*Η Αλίκη είναι μία μικρή **δεσποινίδα**.*
♬ δε-σποι-νί-δα

δέχομαι *ρήμα* **(δέχτηκα, θα δεχτώ)**
☑ Όταν **δέχεσαι** κάτι, παίρνεις κάτι που σου δίνουν. *Ο θείος Σταμάτης **δέχτηκε** πολλά δώρα στη γιορτή του.*
✓ Όταν **δέχεσαι** να κάνεις κάτι, συμφωνείς ή λες ναι. *Η Χιονάτη **δέχτηκε** την πρόταση γάμου που της έκανε ο πρίγκιπας.* ● αρνούμαι
♬ δέ-χο-μαι

δηλητηριάζω, **δηλητηριάζομαι** *ρήμα* **(δηλητηρίασα, θα δηλητηριάσω)**
→ δηλητήριο

δηλητήριο [το] *ουσιαστικό* **(δηλητήριο)**
☑ Το **δηλητήριο** είναι κάτι επικίνδυνο που αν το καταπιούμε, μας κάνει κακό ή μας σκοτώνει.
Το φίδι και η αράχνη ρίχνουν το

***δηλητήριό** τους, όταν σε τσιμπήσουν. Το μανιτάρι είναι ένα φυτό που μπορεί να έχει **δηλητήριο**.* ○ φαρμάκι ◇ *Η κακιά βασίλισσα **δηλητηρίασε** τη Χιονάτη μ' ένα μήλο.* ○ φαρμακώνω ♬ δη-λη-τή-ρι-ο

δήμαρχος [ο], [η] *ουσιαστικό* **(δήμαρχοι)** ☑ Ο **δήμαρχος** είναι κάποιος που τον ψηφίζουμε για να φροντίζει για την καθαριότητα, την ασφάλεια και τις ανάγκες μίας πόλης. ◇ **δήμος, δημοτικός** ♬ δή-μαρ-χος
–Λέμε και η δημαρχίνα.

δημητριακό [το] *ουσιαστικό* **(δημητριακά)** ☑ Τα **δημητριακά** είναι φυτά όπως το σιτάρι, το καλαμπόκι, η **βρόμη**, το **κριθάρι** και η **σίκαλη**. Δίνουν σπόρους που τους τρώνε και οι άνθρωποι και τα ζώα.
✓ **Δημητριακά** είναι και τα λεπτά κομματάκια από σιτάρι που τρως για πρωινό μαζί με γάλα. ○ κορν φλέικς ♬ δη-μη-τρι-α-κά

δημιουργώ *ρήμα* **(δημιούργησα, θα δημιουργήσω)** ☑ Όταν **δημιουργείς** κάτι, φτιάχνεις κάτι που πριν δεν υπήρχε. ✎ *Η θεία Κατερίνα **δημιούργησε** έναν πολύ όμορφο πίνακα.* ◇ Όταν δημιουργείς κάτι, είσαι ο **δημιουργός** του. ♬ δη-μι-ουρ-γώ

δημοκρατία [η] *ουσιαστικό* **(δημοκρατίες)** ☑ Όταν σε μία χώρα έχουμε **δημοκρατία**, ο λαός ψηφίζει αυτούς που θέλει να τον κυβερνήσουν και ο καθένας λέει ελεύθερα τη γνώμη του. ◇ **δήμος** ♬ δη-μο-κρα-τί-α

δήμος [ο] *ουσιαστικό* **(δήμοι)** ☑ Ο **δήμος** φροντίζει για όλα τα πράγματα σε μία πόλη ή σ' ένα χωριό. Σ' ένα **δήμο** ο δήμαρχος παίρνει αποφάσεις μαζί με άλλους ανθρώπους. ✎ *Ο **δήμος** Αθηναίων αποφάσισε να στολίσει την πόλη με πολύχρωμα λαμπάκια για τα Χριστούγεννα.* ◇ **δημοτικός, δήμαρχος**, ♬ δή-μος

δημοσιογράφος [ο], [η] *ουσιαστικό* **(δημοσιογράφοι)** ☑ Ο **δημοσιογράφος** είναι κάποιος που γράφει άρθρα σε μία εφημερίδα ή που δίνει πληροφορίες στην τηλεόραση ή το ραδιόφωνο. ◇ **δήμος, γράφω** ♬ δη-μο-σι-ο-γρά-φος

δημόσιος, δημόσια, δημόσιο *επίθετο* **(δημόσιοι, δημόσιες, δημόσια)** ☑ Όταν κάτι είναι **δημόσιο**, μπορούν να το χρησιμοποιήσουν όλοι. ✎ *Στη γειτονιά της Αθηνάς υπάρχει μία **δημόσια** βιβλιοθήκη για όλους τους Αθηναίους.*
✓ Όταν ένα σχολείο είναι **δημόσιο**, ανήκει στο κράτος. ● ιδιωτικός ◇ **δήμος, δημοσιότητα** ♬ δη-μό-σι-ος

δημοσιότητα [η] *ουσιαστικό* ☑ Όταν έχεις μεγάλη **δημοσιότητα**, είσαι πολύ γνωστός. ◇ **δημόσιος** ♬ δη-μο-σι-ό-τη-τα

δημοτικό και **δημοτικό σχολείο** [το] *ουσιαστικό* **(δημοτικά)** ☑ Όταν πηγαίνεις στο **δημοτικό**, πηγαίνεις στο σχολείο για παιδιά από έξι μέχρι και δώδεκα χρονών. Το **δημοτικό** είναι μετά το

πρωί

μεσημέρι

απόγευμα

βράδυ

νηπιαγωγείο και πριν από το γυμνάσιο. ◇ **δήμος, δημοτικός**
♬ δη-μο-τι-κό

διαβάζω, **διαβάζομαι** *ρήμα* **(διάβασα, θα διαβάσω)**
☑ Όταν **διαβάζεις** κάτι που είναι γραμμένο, φτιάχνεις με τα γράμματα λέξεις και με τις λέξεις προτάσεις, κι έτσι καταλαβαίνεις τι θέλει να πει.
✎ *Ο Κώστας **διαβάζει** το παραμύθι «Η Χιονάτη και οι εφτά νάνοι».*
✓ Όταν **διαβάζεις** τα μαθήματά σου, μελετάς τα βιβλία του σχολείου.
◇ **διάβασμα** ♬ δια-βά-ζω

διάβαση [η] *ουσιαστικό* **(διαβάσεις)**
☑ Η **διάβαση** είναι μέρος απ' όπου μπορεί να περάσει κάποιος.
✎ *Η Αθηνά και ο Κώστας πέρασαν από τη **διάβαση** των πεζών και συνέχισαν βιαστικοί. Αργότερα βρήκαν μία **υπόγεια διάβαση** και πέρασαν απέναντι.* ◇ **διαβατήριο**
♬ δι-ά-βα-ση ✎ 'η πόλη'

διαβατήριο [το] *ουσιαστικό* **(διαβατήρια)**
☑ Το **διαβατήριο** είναι ένα μικρό βιβλιαράκι που έχει επάνω μία φωτογραφία σου. Το δείχνεις στο αεροδρόμιο κάθε φορά που θέλεις να ταξιδέψεις σε κάποιες χώρες του εξωτερικού. ✎ *Ο θείος Τάκης πήγε ταξίδι στην Αίγυπτο και πήρε μαζί το **διαβατήριό** του.* ♬ δι-α-βα-τή-ρι-ο

διαβάτης [ο] *ουσιαστικό* **(διαβάτες)**
☑ Ο **διαβάτης** είναι κάποιος που περνάει από το δρόμο.
○ περαστικός
♬ δια-βά-της

διάβολος [ο] *ουσιαστικό* **(διάβολοι, διαβόλοι)**
☑ Ο Θεός είναι καλός, ενώ ο **διάβολος** κακός. Ο Θεός είναι στον παράδεισο, ενώ ο **διάβολος** στην κόλαση. ○ σατανάς ● Θεός
✓ Λέμε ότι κάποιος είναι σκέτος **διάβολος**, όταν είναι πολύ ζωηρός και ζαβολιάρης.
◇ **διαβολάκι, διαολάκι**
♬ διά-βο-λος
-Λέμε και διάολος.

διαγωνίζομαι *ρήμα* **(διαγωνίστηκα, θα διαγωνιστώ)** → διαγωνισμός

διαγώνισμα [το] *ουσιαστικό* **(διαγωνίσματα)**
☑ Όταν έχεις **διαγώνισμα** στο σχολείο, έχεις γραπτές εξετάσεις.
◇ **διαγωνισμός, διαγωνίζομαι**
♬ δι-α-γώ-νι-σμα

διαγωνισμός [ο] *ουσιαστικό* **(διαγωνισμοί)**
☑ Ο **διαγωνισμός** είναι ένας αγώνας ανάμεσα σε πολλούς ανθρώπους για να βγει πρώτος ο καλύτερος.
✎ *Η Αθηνά πήρε το πρώτο βραβείο στο **διαγωνισμό** ζωγραφικής του σχολείου της.*
◇ ***Διαγωνίστηκε** με τους συμμαθητές της στη ζωγραφική.* **διαγώνισμα**
♬ δι-α-γω-νι-σμός

διαδηλώνω *ρήμα* **(διαδήλωσα, θα διαδηλώσω)** → διαδήλωση

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

διαδήλωση [η] *ουσιαστικό* **(διαδηλώσεις)**
☑ Όταν γίνεται μία **διαδήλωση**, πολλοί άνθρωποι βγαίνουν στους δρόμους ή τις πλατείες για να δείξουν ότι είναι θυμωμένοι με κάτι ή για να ζητήσουν κάτι. Στις **διαδηλώσεις** οι άνθρωποι κρατούν πανό και φωνάζουν όλοι μαζί.
✎ *Η θεία Κατερίνα πήγε σε μία **διαδήλωση** για την ειρήνη.*
◇ *Είδε πολλούς **διαδηλωτές** που **διαδήλωναν** για την ειρήνη.*
♫ δι-α-δή-λω-ση

διαδηλωτής [ο], **διαδηλώτρια** [η] *ουσιαστικό* **(διαδηλωτές, διαδηλώτριες)**
→ διαδήλωση

διαδίκτυο [το] *ουσιαστικό*
☑ Το **διαδίκτυο** είναι ένας τρόπος για να επικοινωνούν οι άνθρωποι σ' όλο τον κόσμο με τη βοήθεια του ηλεκτρονικού υπολογιστή.
Μέσα από το **διαδίκτυο** βρίσκουμε πληροφορίες και στέλνουμε μηνύματα ο ένας στον άλλο.
○ ίντερνετ και ιντερνέτ
♫ δι-α-δί-κτυ-ο

- Μέσα στο όνομά μου μπορείς να βρεις τη λέξη δρόμος. Ποιος είμαι;
....

διάδρομος [ο] *ουσιαστικό* **(διάδρομοι)**
☑ Ο **διάδρομος** σ' ένα σπίτι ή ένα κτίριο είναι ένας μακρύς και στενός χώρος που οδηγεί στα δωμάτια.
✓ Ο **διάδρομος** στο λεωφορείο είναι ένα στενό δρομάκι ανάμεσα στα καθίσματα για να μπορεί να περνάει ο κόσμος.
✓ Ο **διάδρομος** σ' ένα αεροδρόμιο είναι ένας μεγάλος χώρος για να προσγειώνονται τα αεροπλάνα.
♫ δι-ά-δρο-μος

διαζύγιο [το] *ουσιαστικό* **(διαζύγια)**
☑ Όταν ένας άντρας και μία γυναίκα παίρνουν **διαζύγιο**, σταματούν να είναι πια παντρεμένοι. Για να βγει ένα **διαζύγιο**, πρέπει να το αποφασίσει το δικαστήριο. ✎ *Ο μπαμπάς κι η μαμά του Νίκου έχουν πάρει διαζύγιο.*
● γάμος ♫ δι-α-ζύ-γι-ο

διαίρεση [η] *ουσιαστικό* **(διαιρέσεις)**
→ διαιρώ

διαιρώ, **διαιρούμαι** *ρήμα* **(διαίρεσα, θα διαιρέσω)**
☑ Όταν **διαιρώ** έναν αριθμό μ' έναν άλλο, μετρώ πόσες φορές χωράει ο δεύτερος αριθμός στον πρώτο. Κάνω **διαίρεση**. ✎ *«Αν **διαιρέσουμε** το οκτώ με το δύο, παίρνουμε τέσσερα» είπε η δασκάλα.*
● πολλαπλασιάζω
✓ *Ο χρόνος **διαιρείται** σε δώδεκα μήνες.* Χωρίζεται σε δώδεκα μήνες.
◇ **διαίρεση** ♫ δι-αι-ρώ

δίαιτα [η] *ουσιαστικό* **(δίαιτες)**
☑ Όταν κάνεις **δίαιτα**, τρως λιγότερο για να χάσεις κιλά. ✎ *Ο θείος Αλέκος κάνει **δίαιτα** για ν' αδυνατίσει και τρώει μόνο φρούτα και λαχανικά.*
♬ δί-αι-τα

διαιτητής [ο] *ουσιαστικό* **(διαιτητές)**
☑ Ο **διαιτητής** παρακολουθεί αν οι παίκτες σ' ένα παιχνίδι παίζουν δίκαια κι ακολουθούν τους κανόνες. ✎ *Ο **διαιτητής** του ποδοσφαιρικού αγώνα έβγαλε το Νίκο έξω με κόκκινη κάρτα, γιατί είχε χτυπήσει το συμμαθητή του.*
♬ δι-αι-τη-τής

διακοπές [οι] *ουσιαστικό*
☑ Στις **διακοπές** δε δουλεύουμε ούτε πάμε στο σχολείο αλλά ξεκουραζόμαστε. Το καλοκαίρι πηγαίνουμε συνήθως **διακοπές** στη θάλασσα, ενώ το χειμώνα στο βουνό.
♬ δι-α-κο-πές

διακόπτης [ο] *ουσιαστικό* **(διακόπτες)**
☑ Όταν ανοίγεις ένα **διακόπτη**, πατάς ένα κουμπί για να κάνεις μία μηχανή να δουλέψει ή ένα φωτάκι ν' ανάψει. ✎ *«Αθηνά, άνοιξε το **διακόπτη**! Δε βλέπουμε τίποτα και θα σκοντάψουμε» φώναξε ο Κώστας στην Αθηνά που έπαιζε με τα φώτα.*
◇ **διακόπτω**
♬ δι-α-κό-πτης

διακόπτω, **διακόπτομαι** *ρήμα* **(διέκοψα, θα διακόψω)**
☑ *Ένα μεγάλο φορτηγό αναποδογύρισε κι έχει **διακόψει** την κυκλοφορία στο δρόμο.*
Σταμάτησε για λίγο την κυκλοφορία.
✓ Όταν **διακόπτεις** κάποιον, δεν τον αφήνεις να μιλήσει, αλλά τον σταματάς συνέχεια. ◇ Όταν γίνεται **διακοπή** νερού ή **διακοπή** ρεύματος στο σπίτι μας, δεν έχουμε νερό ή ρεύμα, επειδή υπάρχει κάποια βλάβη.
♬ δι-α-κό-πτω

διαλέγω, **διαλέγομαι** *ρήμα* **(διάλεξα, θα διαλέξω)**
☑ Όταν **διαλέγεις** κάτι, συγκρίνεις πολλά πράγματα κι αποφασίζεις ότι ένα από αυτά σου αρέσει περισσότερο. ✎ *Ο Κώστας κοίταξε όλα τα γλυκά του ζαχαροπλαστείου και **διάλεξε** μία πάστα.* ♬ δια-λέ-γω

διάλειμμα [το] *ουσιαστικό* **(διαλείμματα)**
✓ Όταν κάνεις **διάλειμμα**, σταματάς για λίγο τη δουλειά σου για να ξεκουραστείς. ✎ *Μόλις χτυπήσει το κουδούνι, σταματάει το **διάλειμμα** κι αρχίζει το μάθημα.* ♬ διά-λειμ-μα

διαλύω, **διαλύομαι** *ρήμα* **(διέλυσα, θα διαλύσω)**
☑ Όταν **διαλύεις** κάτι, το καταστρέφεις. ✎ *Η Αθηνά έριξε κάτω τη φωτογραφική μηχανή και τη **διέλυσε**.*
✓ Όταν **διαλύεις** κάτι μέσα σε νερό ή σε γάλα, το ανακατεύεις μέχρι να λιώσει. ✎ *«Για να φτιάξεις αυτό το γλυκό, **διαλύεις** τη ζάχαρη μέσα στο γάλα και ρίχνεις δύο αυγά» είπε η κυρία Μαργαρίτα στη θεία Έλλη.*
♬ δι-α-λύ-ω

διαμάντι [το] *ουσιαστικό* **(διαμάντια)**
☑ Το **διαμάντι** είναι μία σκληρή πολύτιμη πέτρα που μοιάζει με κρύσταλλο.

Με την πέτρα αυτή φτιάχνουμε πολύ ακριβά κοσμήματα. ✎ *Η θεία Κατερίνα έχει ένα αστραφτερό κολιέ από* ***διαμάντια****.*
✓ Όταν κάποιος είναι **διαμάντι**, είναι πολύ καλός κι έξυπνος άνθρωπος.
♫ δια-μά-ντι

διαμαρτύρομαι *ρήμα*
(διαμαρτυρήθηκα, θα διαμαρτυρηθώ)
☑ Όταν **διαμαρτύρεσαι** για κάτι, λες ότι δε συμφωνείς με κάτι ή παραπονιέσαι για κάτι. ✎ *Ο Κώστας* ***διαμαρτύρεται*** *πάντα για το πρωινό ξύπνημα.* ◇ *Όταν κάνω μία* ***διαμαρτυρία****, λέω σ' όλους ότι δε συμφωνώ με κάτι. Η θεία Κατερίνα πήγε σε μία διαδήλωση* ***διαμαρτυρίας*** *ενάντια στον πόλεμο.*
♫ δι-α-μαρ-τύ-ρο-μαι

διαμέρισμα [το] *ουσιαστικό*
(διαμερίσματα)
☑ Το **διαμέρισμα** είναι ένα σπίτι με δύο ή περισσότερα δωμάτια που βρίσκεται στον όροφο ή στο ισόγειο μίας πολυκατοικίας.
Σε **διαμερίσματα** μένουν και ζουν οι άνθρωποι στις πόλεις.
♫ δι-α-μέ-ρι-σμα

διάρκεια [η] *ουσιαστικό* **(διάρκειες)**
☑ Η **διάρκεια** ενός ταξιδιού είναι ο χρόνος από τη στιγμή που αρχίζει μέχρι και τη στιγμή που τελειώνει. Όταν κάτι έχει μεγάλη **διάρκεια**, κρατάει πολλή ώρα. Αντίθετα όταν κάτι έχει μικρή **διάρκεια**, κρατάει λίγο και τελειώνει γρήγορα. ✎ *Η* ***διάρκεια*** *της ταινίας ήταν μεγάλη. Κράτησε τρεις ώρες.* ♫ δι-άρ-κει-α

διαρκώ *ρήμα* **(διήρκεσα, θα διαρκέσω)**
☑ Όταν κάτι **διαρκεί**, συνεχίζει να γίνεται. ✎ *«Ο αγώνας* ***διαρκεί*** *δύο ώρες» είπε ο Κώστας.* ◇ *Η Αθηνά* ***διαρκώς*** *ξεχνάει το σάντουιτς στο σπίτι. Συνέχεια το ξεχνάει.*
♫ δι-αρ-κώ

διάσημος, διάσημη, διάσημο *επίθετο*
(διάσημοι, διάσημες, διάσημα)
☑ Όταν είσαι **διάσημος**, σε ξέρουν πολλοί άνθρωποι. ✎ *Η Αθηνά λέει πως η Ροζαλία είναι* ***διάσημη*** *στη γειτονιά. Όλοι την ξέρουν.*
○ γνωστός ♫ δι-ά-ση-μος

διασκεδάζω *ρήμα* **(διασκέδασα, θα διασκεδάσω)**
☑ Όταν **διασκεδάζεις** με κάτι, περνάς ωραία, επειδή κάνεις κάτι που σου αρέσει. ✎ *Η Αθηνά* ***διασκεδάζει*** *όταν ακούει τις ιστορίες του θείου Αλέκου.*
✓ Όταν **διασκεδάζεις** κάποιον, τον κάνεις να περνάει ωραία. ✎ *Ο θείος Αλέκος* ***διασκεδάζει*** *την Αθηνά με τις ιστορίες του.*
◇ *Οι ιστορίες του θείου είναι* ***διασκέδαση*** *για την Αθηνά. Της δίνουν κέφι και χαρά. «Τι* ***διασκεδαστικές*** *που είναι! Περνάω τόσο ωραία! Τι* ***διασκεδαστικός*** *που είναι αυτός ο θείος. Με κάνει να γελάω» σκέφτεται.*

♫ δι-α-σκε-δά-ζω

διασκέδαση [η] *ουσιαστικό* **(διασκεδάσεις)** → διασκεδάζω

διασταύρωση [η] *ουσιαστικό* **(διασταυρώσεις)**
☑ Η **διασταύρωση** είναι το μέρος όπου συναντιούνται δύο ή περισσότεροι δρόμοι. ✎ *Το σπίτι της Ελένης βρίσκεται στη* ***διασταύρωση*** *των οδών Θράκης και Ηπείρου.*
♫ δι-α-σταύ-ρω-ση

διάστημα [το] *ουσιαστικό* **(διαστήματα)**
☑ Το **διάστημα** είναι το μέρος που βρίσκεται έξω από την ατμόσφαιρα της γης. Στο **διάστημα** υπάρχουν τ' αστέρια και οι πλανήτες.
✓ Όταν κάτι κρατάει για μεγάλο **διάστημα**, κρατάει πολύ ενώ όταν κάτι κρατάει για μικρό διάστημα, κρατάει λίγο. ✎ *Η βροχή κράτησε για ένα* ***διάστημα*** *μισής ώρας περίπου. Ήταν όμως αρκετό για να γίνει ο Κώστας και ο Νίκος μούσκεμα.*
◇ Το **διαστημόπλοιο** είναι μία μηχανή που μπορεί να ταξιδέψει στο διάστημα. ♫ δι-ά-στη-μα

διασχίζω, **διασχίζομαι** *ρήμα* **(διέσχισα, θα διασχίσω)**
☑ Όταν **διασχίζεις** ένα δρόμο, περνάς από τη μία πλευρά του στην άλλη.
✓ Όταν ένα ποτάμι **διασχίζει** μία πόλη, περνάει μέσα απ' αυτήν την πόλη από τη μία ως την άλλη άκρη της. ♫ δι-α-σχί-ζω

διασώζω, **διασώζομαι** *ρήμα* **(διέσωσα, θα διασώσω)**
☑ Όταν **διασώζεις** κάποιον, τον σώζεις από μεγάλο κίνδυνο ή από θάνατο. ✎ *Χθες παραλίγο να πατήσει τη Ροζαλία ένα φορτηγό. Για καλή της τύχη τη* ***διέσωσε*** *ο κύριος Δημήτρης.*
○ γλιτώνω ◇ Η **διάσωση** της Ροζαλίας έγινε χθες. ♫ δι-α-σώ-ζω

διάσωση [η] *ουσιαστικό* **(διασώσεις)**
→ διασώζω

διαταγή [η] *ουσιαστικό* **(διαταγές)**
→ διατάζω

διατάζω, **διατάζομαι** *ρήμα* **(διέταξα, θα διατάξω)**
☑ Όταν **διατάζεις** κάποιον, του δίνεις εντολή να κάνει κάτι.
✎ *Η κακιά βασίλισσα* ***διέταξε*** *τη Χιονάτη να φύγει.* ◇ Όταν δίνεις σε κάποιον **διαταγή**, του λες πως πρέπει να κάνει κάτι. Όταν είσαι στις **διαταγές** κάποιου, κάνεις ό,τι σου λέει. ○ εντολή ♫ δι-α-τά-ζω

διατηρώ, **διατηρούμαι** *ρήμα* **(διατήρησα, θα διατηρήσω)**
☑ Όταν **διατηρείς** κάτι, το κρατάς σε καλή κατάσταση. ✎ *Η Αλίκη* ***διατηρεί*** *τη σιλουέτα της με το τρέξιμο.*
◇ **διατήρηση** ♫ δι-α-τη-ρώ

διάφανος, **διάφανη**, **διάφανο** *επίθετο* **(διάφανοι, διάφανες, διάφανα)**
☑ Όταν κάτι είναι **διάφανο**, μπορούμε να δούμε μέσα απ' αυτό. ✎ *Τα τζάμια από τα*

Ποιος έσωσε τη Ροζαλία από τις ρόδες του φορτηγού; Ψάξε στις λέξεις *διασώζω, σώζω*

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

*παράθυρα είναι **διάφανα**.*
● αδιάφανος, θαμπός, θολός
♬ δι-ά-φα-νος

διαφέρω *ρήμα* **(διέταξα, θα διατάξω)**
☑ Όταν δύο πράγματα ή δύο άνθρωποι **διαφέρουν** μεταξύ τους, δε μοιάζουν καθόλου.
✎ *Η κασετίνα της Αθηνάς **διαφέρει** από εκείνη της Ελένης: η μία είναι ξύλινη και καφέ και η άλλη πλαστική και κόκκινη.* ● μοιάζω ◇ *Οι δύο κασετίνες έχουν **διαφορά**.*
● ομοιότητα *Είναι **διαφορετικές**.*
○ αλλιώτικος ● ίδιος, όμοιος
♬ δι-α-φέ-ρω

διαφημίζω, **διαφημίζομαι** *ρήμα* **(διαφήμισα, θα διαφημίσω)** → διαφήμιση

διαφήμιση [η] *ουσιαστικό* **(διαφημίσεις)**
☑ Η **διαφήμιση** είναι μία εικόνα που βλέπουμε σ' ένα χαρτί ή στην τηλεόραση κι έχει σκοπό να κάνει κάτι γνωστό και να θέλει ο κόσμος να το αγοράσει. ✎ *Η Αθηνά είδε στην τηλεόραση μία **διαφήμιση** σχολικών τσαντών. Της άρεσε πολύ και ζήτησε από την κυρία Μαργαρίτα να της την αγοράσει.*
✓ Όταν κάνεις **διαφήμιση** κάποιου πράγματος, το κάνεις γνωστό για να το αγοράσει ο κόσμος. Το **διαφημίζεις**. ◇ *Η τηλεόραση **διαφήμιζε** σχολικές τσάντες.*
♬ δι-α-φή-μι-ση

διαφορά [η] *ουσιαστικό* **(διαφορές)**
→ διαφέρω

διαφορετικά *επίρρημα*
☑ Όταν λέμε ***διαφορετικά***, εξηγούμε τι θα γίνει, αν δεν κάνουμε κάτι.
✎ *«Πρέπει να κάνεις γρήγορα, **διαφορετικά** θ' αργήσεις στο σχολείο» είπε η κυρία Μαργαρίτα στον Κώστα.* ○ αλλιώς, αλλιώτικα
◇ διαφορά, διαφορετικός, διαφέρω
♬ δι-α-φο-ρε-τι-κά

διαφορετικός, **διαφορετική**, **διαφορετικό** *επίθετο* **(διαφορετικοί, διαφορετικές, διαφορετικά)** → διαφέρω

διαφωνία [η] *ουσιαστικό* **(διαφωνίες)**
☑ Όταν δύο ή περισσότεροι άνθρωποι έχουν **διαφωνία**, δεν έχουν την ίδια γνώμη για κάτι.
✎ *Μετά τη **διαφωνία** τους για το ποιος θα γίνει αρχηγός στο παιχνίδι ο Κώστας και ο Νίκος ξανάγιναν φίλοι.*
● συμφωνία ◇ *Ο Κώστας και ο Νίκος **διαφώνησαν** για το ποιος θα γίνει αρχηγός στο παιχνίδι.*
● συμφωνώ ♬ δι-α-φω-νί-α

διαφωνώ *ρήμα* **(διαφώνησα, θα διαφωνήσω)** → διαφωνία

δίδυμος, **δίδυμη**, **δίδυμο** *επίθετο* **(δίδυμοι, δίδυμες, δίδυμα)**
☑ Όταν κάποιος είναι **δίδυμος**, γεννήθηκε από την ίδια μητέρα την ίδια μέρα με τον αδερφό ή την αδερφή του, και μοιάζουν πολύ.
✓ (σαν ουσιαστικό) **Δίδυμα** λέμε τα παιδιά που γεννήθηκαν από την ίδια μητέρα την ίδια στιγμή.
♬ δί-δυ-μος **Δες μοιάζω**

διεύθυνση [η] *ουσιαστικό* **(διευθύνσεις)**
☑ Η **διεύθυνση** είναι η οδός και ο αριθμός του σπιτιού μας στην πόλη που ζούμε. ✎ *Η **διεύθυνση** του Νίκου είναι Κηφισίας 43, Αθήνα.*
♬ δι-εύ-θυν-ση

διευθυντής [ο], **διευθύντρια** [η] *ουσιαστικό* **(διευθυντές, διευθύντριες)**
☑ Ο **διευθυντής** είναι κάποιος που φροντίζει για όλα και παίρνει αποφάσεις σ' ένα σχολείο, ένα νοσοκομείο, μία εταιρεία, μία τράπεζα, μία εφημερίδα ή μία ορχήστρα. *Ο **διευθυντής** της εφημερίδας αποφάσισε να δώσει αύξηση στην κυρία Μαργαρίτα.*
○ υπεύθυνος ◇ *Ο διευθυντής ενός σχολείου το **διευθύνει**.*
♬ δι-ευ-θυ-ντής

διευθύνω *ρήμα* **(διεύθυνα, θα διευθύνω)** → διευθυντής

διήγηση [η] *ουσιαστικό* **(διηγήσεις)** → διηγούμαι

διηγούμαι και **διηγιέμαι** *ρήμα* **(διηγήθηκα, θα διηγηθώ)**
☑ Όταν **διηγείσαι** μία ιστορία, περιγράφεις με λόγια σε κάποιον κάτι που έχει γίνει. *Ο Νίκος **διηγήθηκε** στην Αθηνά και στην Ελένη μία αστεία ιστορία.* ◇ *Τα κορίτσια γέλασαν με τη **διήγηση** του Νίκου.* ♬ δι-η-γού-μαι

δικάζω, **δικάζομαι** *ρήμα* **(δίκασα, θα δικάσω)** → δικαστήριο

δικαιολογώ, **δικαιολογούμαι** *ρήμα* **(δικαιολόγησα, θα δικαιολογήσω)**
☑ Όταν **δικαιολογείς** κάποιον, ξέρεις για ποιο λόγο έκανε ένα λάθος και καταλαβαίνεις ότι δεν μπορούσε να κάνει αλλιώς. *Η δασκάλα **δικαιολόγησε** το Νίκο που άργησε λίγο, επειδή ήξερε ότι τα λεωφορεία έχουν απεργία.*
✓ Όταν **δικαιολογείσαι** για ένα λάθος ή για κάτι κακό που έκανες, εξηγείς πως δεν μπορούσες να κάνεις αλλιώς. *Ο Κώστας **δικαιολογήθηκε** στην κυρία Μαργαρίτα για τη ζημιά που έκανε.*
◇ *Ο Νίκος άργησε στο σχολείο το πρωί και η **δικαιολογία** του ήταν ότι έχασε το λεωφορείο.*
♬ δι-και-ο-λο-γώ

δίκαιος, **δίκαιη, δίκαιο** *επίθετο* **(δίκαιοι, δίκαιες, δίκαια)**
☑ Όταν ένας δάσκαλος είναι **δίκαιος**, βάζει σ' όλους τους μαθητές το βαθμό που πραγματικά αξίζουν κι όχι μεγαλύτερο ή μικρότερο.
● άδικος *Η δασκάλα της Αθηνάς είναι πολύ **δίκαιη**. Όσα παιδιά διάβασαν πολύ πήραν **Α**, ενώ όσα παιδιά διάβασαν λιγότερο πήραν **Β**.*
◇ *Πάντα φέρεται με **δικαιοσύνη** και δεν κάνει αδικίες.* ● αδικία *Ξέρει επίσης να ξεχωρίζει ποιος έχει **δίκιο**.*
♬ δί-και-ος

δικαιοσύνη [η] *ουσιαστικό* → δίκαιος

δικαστήριο [το] *ουσιαστικό* **(δικαστήρια)**
☑ Το **δικαστήριο** είναι ένα κτίριο όπου κάποιοι αποφασίζουν ποιος έχει δίκιο και ποιος άδικο με τη βοήθεια των νόμων. Το **δικαστήριο** είναι και το σύνολο των ανθρώπων που φροντίζουν να υπάρχει δικαιοσύνη σε

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

μία πόλη ή ένα κράτος.
✎ *Το **δικαστήριο** αποφάσισε πως οι κλέφτες του μαγαζιού του κυρίου Δημήτρη πρέπει να φυλακιστούν.*

◇ Στα δικαστήρια δικάζουν οι **δικαστές**, όταν γίνονται **δίκες**.
♬ δι-κα-στή-ρι-ο

δικαστής [ο], [η] *ουσιαστικό* **(δικαστές)**
→ δικαστήριο
–Λέμε και η δικαστίνα.

δίκη [η] *ουσιαστικό* **(δίκες)**
→ δικαστήριο

δικηγόρος [ο], [η] *ουσιαστικό* **(δικηγόροι)**
☑ Ένας **δικηγόρος** ξέρει τους νόμους και υπερασπίζεται τους ανθρώπους στις δίκες που γίνονται στα δικαστήρια. ✎ *Ο **δικηγόρος** του κυρίου Δημήτρη κατηγόρησε τους κλέφτες για παράνομη συμπεριφορά.*
◇ **δίκη**, **δικαστήριο** ♬ δι-κη-γό-ρος
-Λέμε και η δικηγορίνα.

δίκιο [το] *ουσιαστικό* → δίκαιος

δίνω, **δίνομαι** *ρήμα* **(έδωσα, θα δώσω)**
☑ *Ο Κώστας **έδωσε** στην Αθηνά ένα δώρο.* Έβαλε το δώρο στο χέρι της Αθηνάς. Της το χάρισε.
✓ *Η Αθηνά **έδωσε** τη διεύθυνσή της στην Αλίκη.* Είπε ή έγραψε τη διεύθυνσή της στην Αλίκη.
✓ Λες σε κάποιο φίλο σου ότι σου τη **δίνει**, όταν σε κάνει να νευριάζεις.
✓ Όταν **δίνω** μία απάντηση, απαντώ.
● παίρνω
◇ **δώρο**, **δόση**
♬ δί-νω

-Προσοχή στην ορθογραφία: θα δώσω, έδωσα, δώρο αλλά δόθηκα, δόση. Πότε λέμε ότι κάποιος δίνει ξύλο σε κάποιον άλλο; Ψάξε την απάντηση στο Ξ, στη λέξη ξύλο.

Αν θέλεις να μάθεις τι έγινε με το μαγαζί του κυρίου Δημήτρη, ψάξε μέσα στο λεξικό τις λέξεις
δικαστήριο, δικηγόρος, θηρίο, καημένος, πιάνω, τμήμα, φυλακή

διόδια [τα] *ουσιαστικό*
☑ Όταν ταξιδεύουμε με το αυτοκίνητο σε μεγάλους δρόμους, πρέπει να σταματήσουμε στα **διόδια**. Εκεί πληρώνουμε χρήματα για να μπορέσουμε να συνεχίσουμε το ταξίδι μας. ♬ δι-ό-δι-α

διορθώνω, **διορθώνομαι** *ρήμα* **(διόρθωσα, θα διορθώσω)**
☑ Όταν **διορθώνεις** κάτι, το φτιάχνεις ή το κάνεις καλύτερο.
✎ *Ο κύριος Μιχάλης **διόρθωσε** τη χαλασμένη βρύση, γιατί η θεία του παραπονιόταν πως έσταζε όλο το βράδυ.*
✓ Όταν ο δάσκαλος **διορθώνει** ένα διαγώνισμα, βρίσκει τα λάθη και τα αλλάζει με τις σωστές απαντήσεις.
✓ Όταν **διορθώνεσαι**, γίνεσαι καλύτερος σε κάτι. ✎ *Ο Κώστας **διορθώθηκε** στην ορθογραφία.*
◇ **διόρθωση** ♬ δι-ορ-θώ-νω

διόρθωση [η] *ουσιαστικό* **(διορθώσεις)**
→ διορθώνω

διορίζω, **διορίζομαι** *ρήμα* **(διόρισα, θα διορίσω)**
☑ Όταν **διορίζεις** κάποιον, του δίνεις δουλειά στο δημόσιο.
✓ Όταν **διορίζεσαι** δάσκαλος, βρίσκεις δουλειά σ' ένα δημόσιο σχολείο. Παίρνεις **διορισμό**.
✎ *Ένας φίλος του κυρίου Γιάννη* ***διορίστηκε*** *δάσκαλος στο Βόλο.*
♬ δι-ο-ρί-ζω

διορισμός [ο] *ουσιαστικό* **(διορισμοί)**
→ διορίζω

δίπλα *επίρρημα*
☑ Όταν κάτι βρίσκεται **δίπλα** σου, είναι πολύ κοντά σε σένα.
✎ *Η Αθηνά κάθεται* ***δίπλα*** *στην Ελένη στην τάξη.*
✓ Όταν δύο σπίτια βρίσκονται **δίπλα δίπλα**, είναι κολλητά το ένα με το άλλο. Όταν δύο άνθρωποι κάθονται **δίπλα δίπλα**, ο ένας ακουμπάει τον άλλο.
✓ (σαν ουσιαστικό) Οι **δίπλα** ή οι **διπλανοί** είναι οι γείτονές μας.
✎ *Οι* ***δίπλα*** *κάνουν φασαρία τα μεσημέρια και δεν αφήνουν το μωρό της θείας Κατερίνας να κοιμηθεί.*
○ κοντά, πλάι ● μακριά
♬ δί-πλα

διπλανός, **διπλανή, διπλανό** **(διπλανοί, διπλανές, διπλανά)** *επίθετο*
→ δίπλα

διπλάσιος, **διπλάσια, διπλάσιο** *επίθετο* **(διπλάσιοι, διπλάσιες, διπλάσια)**
☑ Όταν κάτι είναι **διπλάσιο** από κάτι άλλο, είναι δύο φορές μεγαλύτερο ή περισσότερο από εκείνο.
♬ δι-πλά-σι-ος

διπλός, **διπλή, διπλό** *επίθετο* **(διπλοί, διπλές, διπλά)**
☑ Όταν κάτι το έχεις **διπλό**, το έχεις δύο φορές. ✎ *Ο Κώστας χάρισε στην Αθηνά ένα βιβλίο, γιατί το είχε* ***διπλό****.*
✓ *Οι γονείς της Αθηνάς κοιμούνται σε* ***διπλό*** *κρεβάτι*, δηλαδή σε κρεβάτι για δύο άτομα. ● μονός ♬ δι-πλός

διπλώνω, **διπλώνομαι** *ρήμα* **(δίπλωσα, θα διπλώσω)**
☑ Όταν **διπλώνεις** κάτι, παίρνεις τις άκρες του και τις ακουμπάς τη μία πάνω στην άλλη. ✎ *Ο Κώστας* ***δίπλωσε*** *το χαρτί στα τέσσερα κι έφτιαξε ένα χάρτινο καραβάκι.*
✓ Όταν **διπλώνεσαι** στα δύο από τον πόνο, πονάς τόσο πολύ, που λυγίζεις το σώμα σου στα δύο.
✎ *Η Αθηνά* ***διπλώθηκε*** *στα δύο από τον πόνο στην κοιλιά της.*
♬ δι-πλώ-νω

δισκέτα [η] *ουσιαστικό* **(δισκέτες)**
→ δίσκος

δίσκος [ο] *ουσιαστικό* **(δίσκοι)**
☑ Βάζουμε ένα **δίσκο** στο στερεοφωνικό για ν' ακούσουμε μουσική. Σήμερα οι **δίσκοι** που χρησιμοποιούμε για ν' ακούμε μουσική λέγονται σιντί.

✓ Με το **δίσκο** σερβίρουμε φαγητά και ποτά.

α β γ **δ** ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

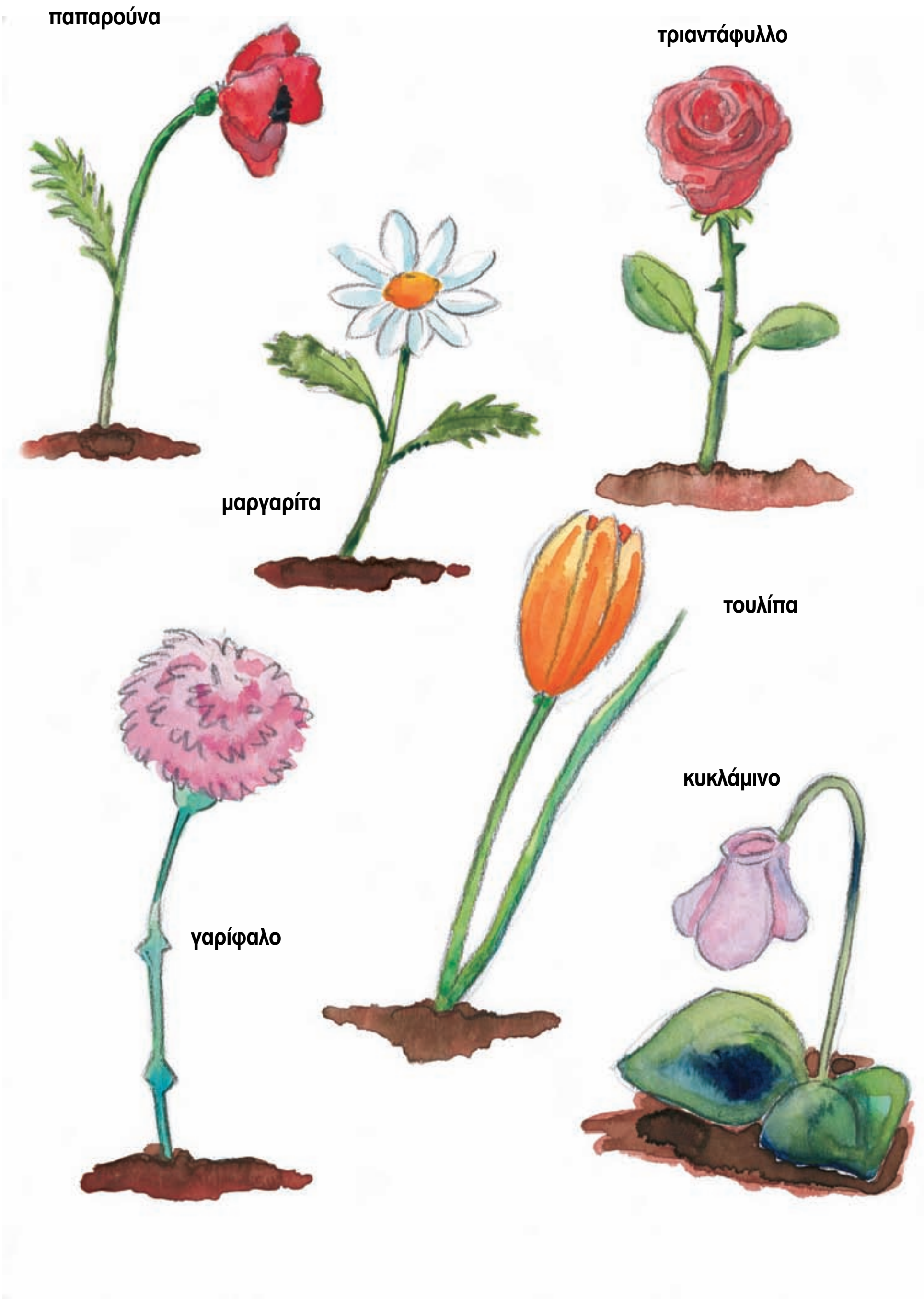
παπαρούνα
τριαντάφυλλο
μαργαρίτα
τουλίπα
κυκλάμινο
γαρίφαλο

✓ Στο άθλημα της **δισκοβολίας** οι αθλητές πετούν μακριά ένα μεταλλικό **δίσκο**. ◇ Η **δισκέτα** είναι ένας μικρός δίσκος που τον βάζουμε στον υπολογιστή και αντιγράφουμε σ' αυτόν πληροφορίες για να τις μεταφέρουμε σ' έναν άλλο υπολογιστή. **δισκοβολία** ♬ δί-σκος

διστάζω *ρήμα* **(δίστασα, θα διστάσω)**
☑ Όταν **διστάζεις**, περιμένεις λίγο πριν να κάνεις κάτι, επειδή δεν είσαι σίγουρος ή γιατί φοβάσαι.
✎ *Ο Κώστας **δίστασε** να μπει στην αυλή του κυρίου Μιχάλη, γιατί δεν ήταν σίγουρος ότι η μπάλα έπεσε εκεί.*
◇ *Ο **δισταγμός** του δεν κράτησε πολύ.* ♬ δι-στά-ζω

δίχτυ [το] *ουσιαστικό* **(δίχτυα)**
☑ Το **δίχτυ** είναι ένα πλεκτό ύφασμα με πολλές τρύπες που το χρησιμοποιούν οι ψαράδες για να πιάνουν ψάρια.

✓ Στο ποδόσφαιρο ή το μπάσκετ το **δίχτυ** κρατάει τη μπάλα, όταν κάποιος βάζει γκολ ή καλάθι.
✎ *Ο Κώστας έριξε τη μπάλα στα **δίχτυα** του τερματοφύλακα.*
♬ δί-χτυ

δίψα [η] *ουσιαστικό* → διψώ

διψασμένος, διψασμένη, διψασμένο *μετοχή* **(διψασμένοι, διψασμένες, διψασμένα)** → διψώ

διψώ και **διψάω** *ρήμα* **(δίψασα, θα διψάσω)**
☑ Όταν **διψάς**, θέλεις να πιεις νερό.
✎ *Η Αθηνά ήπιε πολύ νερό μετά τη γυμναστική, γιατί **διψούσε** πολύ.*
✓ Όταν **διψάς** για κάτι, το θέλεις πάρα πολύ. ◇ *Η Αθηνά ένιωθε **δίψα**. Ήταν **διψασμένη**.* ♬ δι-ψώ

διώροφος, διώροφη, διώροφο *επίθετο* **(διώροφοι, διώροφες, διώροφα)**
☑ Όταν ένα κτίριο είναι **διώροφο**, έχει δύο πατώματα. **Διώροφο** μπορεί να είναι κι ένα λεωφορείο.
✎ *Ο Νίκος μένει σε μία **διώροφη** πολυκατοικία.* ◇ **όροφος**
♬ δι-ώ-ρο-φος

διώχνω, διώχνομαι *ρήμα* **(έδιωξα, θα διώξω)**
☑ Όταν **διώχνεις** κάποιον ή κάτι, το κάνεις να φύγει μακριά. ✎ *Η Αθηνά ήταν στενοχωρημένη, επειδή έχασε τη Ροζαλία κι **έδιωχνε** όποιον πήγαινε στο δωμάτιό της.*
○ απομακρύνω ♬ διώ-χνω

δοκιμάζω, δοκιμάζομαι *ρήμα* **(δοκίμασα, θα δοκιμάσω)**
☑ Όταν **δοκιμάζεις** κάτι, το ελέγχεις για να δεις αν δουλεύει σωστά.
✎ *Η Αθηνά **δοκίμασε** το καινούριο της ποδήλατο και ήταν ενθουσιασμένη.*
✓ Όταν **δοκιμάζεις** ένα φαγητό, τρως λίγο για να δεις αν είναι ωραίο.
✓ Όταν **δοκιμάζεις** ρούχα ή παπούτσια, τα φοράς για να δεις αν σου ταιριάζουν. ◇ Όταν κάνεις μία **δοκιμή**, προσπαθείς να δεις αν μπορείς να καταφέρεις κάτι.
✎ *Μετά τη βόλτα η Αθηνά έκανε μία **δοκιμή** να πιει το γάλα κλείνοντας τη μύτη της.* ♬ δο-κι-μά-ζω

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

δολοφονώ, **δολοφονούμαι** *ρήμα* **(δολοφόνησα, θα δολοφονήσω)**
☑ Όταν κάποιος **δολοφονεί** κάποιον, τον σκοτώνει με πονηρό τρόπο αφού το έχει αποφασίσει από πριν. ◇ Όταν κάποιος είναι **δολοφόνος**, έχει σκοτώσει **επίτηδες** κάποιον άνθρωπο, δηλαδή επειδή το ήθελε. ○ φονιάς
♬ δο-λο-φο-νώ

δόλωμα [το] *ουσιαστικό* **(δολώματα)**
☑ Το **δόλωμα** είναι το σκουλήκι που ο ψαράς κρεμάει στο αγκίστρι του για να πιάσει ψάρια. ♬ δό-λω-μα

δόντι [το] *ουσιαστικό* **(δόντια)**
☑ Τα **δόντια** φυτρώνουν μέσα στο στόμα σου, είναι μικρά και άσπρα και σε βοηθούν να δαγκώνεις και να μασάς το φαγητό σου.
✓ Τα **δόντια** μίας χτένας είναι οι μύτες της που μας βοηθούν να χτενίζουμε τα μαλλιά.
◇ **οδοντόβουρτσα**, **οδοντογιατρός**, **οδοντόκρεμα**
♬ δό-ντι

δοξάρι [το] *ουσιαστικό* **(δοξάρια)**
→ βιολί

δορυφόρος [ο] *ουσιαστικό* **(δορυφόροι)**
☑ Ο **δορυφόρος** είναι ένα σώμα στον ουρανό που γυρνάει γύρω από έναν πλανήτη. ✎ *Η Σελήνη είναι ο **δορυφόρος** της Γης.*
✓ **Δορυφόρος** είναι και μία μηχανή που τη στέλνουμε στο διάστημα γύρω από τη γη για να μαζέψει πληροφορίες για τον καιρό ή εικόνες για την τηλεόραση και να τις στείλει πίσω στη γη. ✎ *Η Αλίκη παρακολουθεί γαλλική τηλεόραση μέσω **δορυφόρου**.*
♬ δο-ρυ-φό-ρος

δόση [η] *ουσιαστικό* **(δόσεις)**
☑ Η **δόση** από ένα φάρμακο είναι η ποσότητα που πρέπει να πάρουμε κάθε φορά. ✎ *«Να το φάρμακό σου! Η **δόση** είναι τρία κουταλάκια κάθε μέρα» είπε ο γιατρός στον Κώστα.*
✓ Όταν αγοράζεις κάτι με **δόσεις**, συμφωνείς πως θα το ξεπληρώσεις σιγά σιγά δίνοντας λίγα χρήματα κάθε φορά. ♬ δό-ση

δουλειά [η] *ουσιαστικό* **(δουλειές)**
→ δουλεύω

δουλεύω *ρήμα* **(δούλεψα, θα δουλέψω)**
☑ Όταν **δουλεύεις** κάπου, κάνεις ένα επάγγελμα και παίρνεις χρήματα.
✎ *Η κυρία Μαργαρίτα **δουλεύει** σε μία εφημερίδα.* ○ εργάζομαι
✓ Όταν μία συσκευή **δουλεύει**, λειτουργεί σωστά. ✎ *Στο σπίτι της Αθηνάς, η τηλεόραση είχε χαλάσει και δε **δούλευε**.*
✓ *«Δε σε πιστεύω, Νίκο! Λες αλήθεια ή με **δουλεύεις**;» είπε η Αθηνά πειραγμένη.* Με κοροϊδεύεις;
◇ *«Η **δουλειά** του δημοσιογράφου είναι δύσκολη» είπε η κυρία Μαργαρίτα στη θεία Έλλη. «Όταν γυρίζω από τη **δουλειά**, είμαι αρκετά κουρασμένη. Ξεκουράζομαι λίγο κι αρχίζω να κάνω κι άλλες **δουλειές** στο*

σπίτι. Να ψωνίσω, να μαγειρέψω, να καθαρίσω, ξέρεις εσύ» είπε.
○ εργασία ♬ δου-λεύ-ω

δοχείο [το] *ουσιαστικό* **(δοχεία)**
☑ Μέσα σ' ένα **δοχείο** βάζουμε τρόφιμα για να μπορούμε να τα μεταφέρουμε. ✎ *Ο θείος Αλέκος έστειλε ένα **δοχείο** με λάδι από το χωριό.*
✓ Το **δοχείο απορριμμάτων** είναι ο σκουπιδοτενεκές. ♬ δο-χεί-ο

δράκος [ο], **δράκαινα** [η] *ουσιαστικό* **(δράκοι, δράκαινες)**
☑ Στα παραμύθια ο **δράκος** είναι ένα φανταστικό τέρας με φτερά που σκοτώνει βγάζοντας φωτιά από το στόμα του. ♬ δρά-κος
✎ 'τα παραμύθια'

δράμα [το] *ουσιαστικό* **(δράματα)**
☑ Όταν ζεις ένα **δράμα**, σου συμβαίνει κάτι πολύ άσχημο.
♬ δρά-μα

δραχμή [η] *ουσιαστικό* **(δραχμές)**
☑ Η δραχμή ήταν το νόμισμα της Ελλάδας πριν από το ευρώ.
✎ *Ένα ευρώ είναι 340.75 **δραχμές**.*
♬ δραχ-μή

δρομολόγιο [το] *ουσιαστικό* **(δρομολόγια)**
☑ Όταν ένα τρένο κάνει το **δρομολόγιο** Θεσσαλονίκη-Αθήνα, κάνει την ίδια διαδρομή κάθε μέρα.
✎ *«Το πρώτο **δρομολόγιο** του τρένου αρχίζει νωρίς το πρωί» είπε ο θείος Αλέκος.* ♬ δρο-μο-λό-γι-ο

δρόμος [ο] *ουσιαστικό* **(δρόμοι)**
☑ Ο **δρόμος** είναι μία λωρίδα στο έδαφος που πάνω της τρέχουν τ' αυτοκίνητα, τα λεωφορεία και τα φορτηγά. ○ οδός
✓ Όταν κάνεις **αγώνα δρόμου**, αγωνίζεσαι μαζί με άλλους αθλητές για το ποιος θα βγει πρώτος στο τρέξιμο.
♬ δρό-μος ✎ 'η πόλη'

δροσερός, **δροσερή**, **δροσερό** *επίθετο* **(δροσεροί, δροσερές, δροσερά)**
→ δροσιά

δροσιά [η] *ουσιαστικό* **(δροσιές)**
☑ Όταν έχει **δροσιά**, φυσάει ένα ευχάριστο αεράκι που δεν είναι ούτε ζεστό ούτε πολύ κρύο. ◇ Όταν κάτι είναι **δροσερό**, είναι λίγο κρύο τόσο ώστε να σ' ευχαριστεί. ♬ δρο-σιά

δύναμη [η] *ουσιαστικό* **(δυνάμεις)**
☑ Όταν έχεις **δύναμη**, έχεις πολλή ενέργεια και είσαι πολύ γερός.
✎ *Ο Κώστας έχει τόση **δύναμη** που σηκώνει δύο βαλίτσες στο κάθε χέρι.*
◇ **δυνατός, δυναμώνω** ♬ δύ-να-μη

δυναμώνω *ρήμα* **(δυνάμωσα, θα δυναμώσω)**
☑ Όταν **δυναμώνεις**, γίνεσαι πιο δυνατός. ✎ *Η γυμναστική **δυναμώνει** το σώμα. Γι' αυτό και η Αλίκη τρέχει κάθε μέρα.*
✓ Όταν **δυναμώνεις** το ραδιόφωνο ή την τηλεόραση, ανοίγεις την ένταση του ήχου. ● χαμηλώνω ◇ **δύναμη, δυνατός** ♬ δυ-να-μώ-νω

δυνατός, **δυνατή**, **δυνατό** *επίθετο* **(δυνατοί, δυνατές, δυνατά)**
☑ Όταν είσαι **δυνατός**, είσαι πολύ

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

γερός και μπορείς να σηκώσεις βαριά πράγματα. ○ γερός
● αδύναμος
✓ Όταν ένας θόρυβος είναι **δυνατός**, ακούγεται πολύ. Όταν ένας πονοκέφαλος είναι **δυνατός**, τον αισθάνεσαι πολύ έντονα. Όταν ο αέρας είναι **δυνατός**, φυσάει γρήγορα και έντονα.
✓ Όταν κάτι είναι **δυνατό**, μπορεί να γίνει. ✎ *«Είναι **δυνατό** να βρεθεί η Ροζαλία;» σκεφτόταν η Αθηνά.*
○ πιθανό ● αδύνατο
◇ Όταν σφίγγεις κάτι **δυνατά**, το σφίγγεις με μεγάλη δύναμη. Όταν μιλάς **δυνατά**, δίνεις πολλή ένταση στη φωνή σου. **δύναμη**, **δυναμώνω**
♬ δυ-να-τός

δυσάρεστος, **δυσάρεστη, δυσάρεστο** *επίθετο* **(δυσάρεστοι, δυσάρεστες, δυσάρεστα)**
☑ Όταν κάτι είναι **δυσάρεστο**, σε στενοχωρεί ή σ' ενοχλεί. ✎ *Τα νέα ήταν πολύ **δυσάρεστα** για τον Κώστα. Ο καιρός χάλασε και η εκδρομή δε μπορούσε να γίνει.*
● ευχάριστος ♬ δυ-σά-ρε-στος

δύση [η] *ουσιαστικό*
☑ Όταν έχουμε **δύση** του ηλίου, ο ήλιος φεύγει στο τέλος της μέρας κι έρχεται η νύχτα.
✓ Η **δύση** είναι ένα από τα τέσσερα σημεία του ορίζοντα.
◇ Όταν κάτι βρίσκεται ή κινείται προς τη δύση, είναι **δυτικό**. ♬ δύ-ση

Αν θέλεις να μάθεις τι έγινε με την εκδρομή του Κώστα ψάξε στις λέξεις *απότομος, εκδρομή, επιμένω, κακοκαιρία, ακυρώνω, πρόγραμμα, σέβομαι*

δυσκολεύομαι *ρήμα* (**δυσκολεύτηκα, θα δυσκολευτώ**) → δύσκολος

δυσκολία [η] *ουσιαστικό* **(δυσκολίες)**
→ δύσκολος

δύσκολος, **δύσκολη, δύσκολο** *επίθετο* **(δύσκολοι, δύσκολες, δύσκολα)**
☑ Όταν κάτι είναι **δύσκολο**, δεν μπορείς να το καταλάβεις ή να το κάνεις χωρίς κόπο.
✎ *Ο Κώστας στραμπούληξε το πόδι του και του ήταν **δύσκολο** να περπατήσει.*
● εύκολος ◇ *Ο Κώστας **δυσκολευόταν** στο περπάτημα. Περπατούσε με **δυσκολία**. Ο Νίκος είδε ότι ο Κώστας περπατούσε **δύσκολα** κι ανησύχησε.*
♬ δύ-σκο-λος

δυστύχημα [το] *ουσιαστικό* **(δυστυχήματα)**
☑ Το **δυστύχημα** είναι ένα πολύ σοβαρό ατύχημα. ✎ *«Έγινε ένα σοβαρό **δυστύχημα** στην εθνική οδό και σκοτώθηκαν πέντε άτομα» είπε ο θείος Τάκης.* ◇ **δυστυχισμένος, δυστυχώς** ♬ δυ-στύ-χη-μα

δυστυχία [η] *ουσιαστικό*
→ δυστυχισμένος

δυστυχισμένος, **δυστυχισμένη, δυστυχισμένο** *μετοχή* **(δυστυχισμένοι, δυστυχισμένες, δυστυχισμένα)**
☑ Όταν είσαι **δυστυχισμένος**, είσαι πολύ λυπημένος, επειδή σου συνέβη κάτι δυσάρεστο.
● ευτυχισμένος, χαρούμενος
◇ Νιώθεις **δυστυχία**. **δυστύχημα, δυστυχώς**
♬ δυ-στυ-χι-σμέ-νος

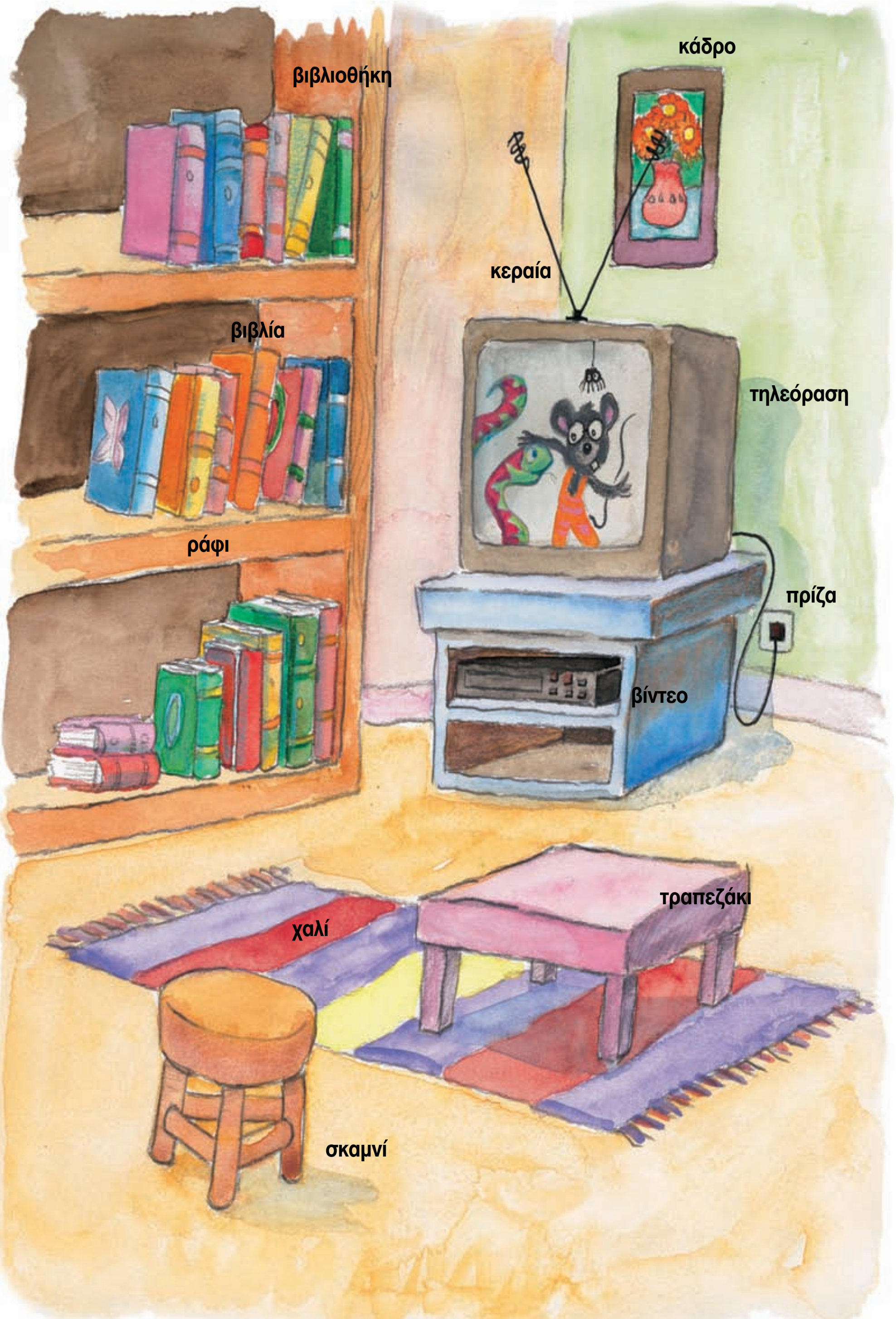
βιβλιοθήκη
κάδρο
κεραία
βιβλία
τηλεόραση
ράφι
πρίζα
βίντεο
τραπεζάκι
χαλί
σκαμνί

δυστυχώς *επίρρημα*
☑ Όταν λες **δυστυχώς**, λυπάσαι για κάτι που έγινε ή εύχεσαι να είχες καλύτερη τύχη. ✎ *«**Δυστυχώς** δεν έγραψα καλά στις εξετάσεις» είπε η Αλίκη.* ● ευτυχώς ◇ **δυστυχία, δυστύχημα, δυστυχώς**
♬ δυ-στυ-χώς

δωμάτιο [το] *ουσιαστικό* **(δωμάτια)**
☑ Το **δωμάτιο** είναι ο χώρος σ' ένα σπίτι που έχει τους δικούς του τοίχους, τη δική του πόρτα και το δικό του ταβάνι. ✎ *Το **δωμάτιο** της Αθηνάς έχει γαλάζιους τοίχους και βλέπει στον κήπο.*
♬ δω-μά-τι-ο ✎ 'το δωμάτιο'

δωρεάν *επίρρημα*
☑ Όταν παίρνεις κάτι **δωρεάν**, δε δίνεις καθόλου χρήματα. ○ τζάμπα
♬ δω-ρε-άν

δώρο [το] *ουσιαστικό* **(δώρα)**
☑ Το **δώρο** είναι κάτι που δίνεις σε κάποιον, επειδή τον αγαπάς ή επειδή γιορτάζει. ✎ *Ο θείος Σταμάτης άνοιξε τα **δώρα** που του έφεραν για τα γενέθλιά του.*
◇ *«Τι σου **δώρισαν**;» ρώτησε η θεία Κατερίνα.* ○ χαρίζω
♬ δώ-ρο

Ε ε

εγκέφαλος [ο] *ουσιαστικό* **(εγκέφαλοι)**
→ μυαλό

έγκλημα [το] *ουσιαστικό* **(εγκλήματα)**
☑ Το **έγκλημα** είναι μία κακή πράξη, αντίθετη στους νόμους. ✎ *Το να σκοτώνει κανείς ανθρώπους είναι **έγκλημα**.*
♬ έ-γκλη-μα

εγκυκλοπαίδεια [η] *ουσιαστικό* **(εγκυκλοπαίδειες)**
☑ Η **εγκυκλοπαίδεια** είναι μία σειρά από βιβλία, σιντί ή ντιβιντί που μας δίνουν πληροφορίες για πολλά και διαφορετικά πράγματα με αλφαβητική σειρά.

♬ ε-γκυ-κλο-παί-δει-α

έγκυος [η] *ουσιαστικό* **(έγκυες)**
☑ Η **έγκυος** είναι μία γυναίκα που έχει ένα μωρό στην κοιλιά της.
♬ έ-γκυ-ος

εγχείρηση [η] *ουσιαστικό* **(εγχειρήσεις)**
☑ Όταν κάνεις μία **εγχείρηση**, ο γιατρός διορθώνει ή βγάζει ένα άρρωστο μέρος του σώματός σου για να το γιατρέψει.
✎ *Η θεία του κυρία Μιχάλη έκανε **εγχείρηση** στη μέση της, επειδή την πονούσε πολύ.*
◇ εγχειρίζω ♬ εγ-χεί-ρη-ση

εγωιστής [ο], **εγωίστρια** [η] *ουσιαστικό* **(εγωιστές, εγωίστριες)**
☑ **Εγωιστής** είναι αυτός που σκέφτεται μόνο τον εαυτό του και θέλει να γίνεται συνέχεια το δικό του.
♬ ε-γω-ι-στής

έδαφος [το] *ουσιαστικό* **(εδάφη)**
☑ Το **έδαφος** είναι η επιφάνεια της γης. ✎ *Η μπάλα ξέφυγε από τα χέρια του Ίγκλι κι έπεσε στο **έδαφος**.* ○ γη
♬ έ-δα-φος

έδρα [η] *ουσιαστικό* **(έδρες)**
☑ Η **έδρα** είναι το γραφείο της δασκάλας ή του δάσκαλου στο σχολείο. ♬ έ-δρα

εθελοντής [ο], **εθελόντρια** [η] *ουσιαστικό* **(εθελοντές, εθελόντριες)**
☑ Είσαι **εθελοντής**, όταν κάνεις κάποια δουλειά με τη θέλησή σου και χωρίς να παίρνεις χρήματα.
♬ ε-θε-λο-ντής

έθιμο [το] *ουσιαστικό* **(έθιμα)**
☑ Το **έθιμο** είναι μία ιδιαίτερη συνήθεια ή ένας τρόπος ζωής που έχουν οι κάτοικοι ενός τόπου.
✎ *«Το Πάσχα εμείς οι Έλληνες έχουμε **έθιμο** να βάφουμε κόκκινα*

- Συζήτησε στην τάξη με τους συμμαθητές σου για τα έθιμα του τόπου σου. Υπάρχουν έθιμα στο τόπο σου που ξεχωρίζουν; Ποια είναι αυτά;

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

αυγά» είπε η δασκάλα.
○ συνήθεια ♬ έ-θι-μο

είδηση [η] *ουσιαστικό* **(ειδήσεις)**
☑ Η **είδηση** είναι μία νέα πληροφορία. ✎ *Ο Κώστας έφερε την ευχάριστη **είδηση**: «Η Ροζαλία βρέθηκε».*
✓ Όταν βλέπουμε **ειδήσεις** στην τηλεόραση ή ακούμε ειδήσεις από το ραδιόφωνο, μαθαίνουμε τι συμβαίνει στον κόσμο κάθε μέρα.
○ νέο ◇ **ειδοποιώ**
♬ εί-δη-ση

ειδοποιώ, **ειδοποιούμαι** *ρήμα* **(ειδοποίησα, θα ειδοποιήσω)**
☑ Όταν **ειδοποιείς** κάποιον, του φέρνεις μία είδηση για κάτι που έγινε.
✎ *Ο Κώστας **ειδοποίησε** τους άλλους ότι βρέθηκε η Ροζαλία.*
◇ **είδηση, ειδοποίηση**
♬ ει-δο-ποι-ώ

εικόνα [η] *ουσιαστικό* **(εικόνες)**
☑ Η **εικόνα** είναι μία ζωγραφιά, ένα σχέδιο ή μία φωτογραφία.
✎ *Το λεξικό που κρατάς στα χέρια σου έχει μέσα του πολλές **εικόνες**.*
✓ Στην εκκλησία η **εικόνα** είναι μία ζωγραφιά του Χριστού, της Παναγίας ή των Αγίων. ♬ ει-κό-να

ειρήνη [η] *ουσιαστικό*
☑ *Ύστερα από πολλά χρόνια πολέμου η Ελλάδα και η Τουρκία έκαναν **ειρήνη**.* Σταμάτησαν να πολεμούν.
● πόλεμος
◇ **ειρηνικός** ♬ ει-ρή-νη

Ποιος έφερε τα νέα για τη Ροζαλία; Ψάξε στις λέξεις *είδηση, ειδοποιώ*

εισιτήριο [το] *ουσιαστικό* **(εισιτήρια)**
☑ Το **εισιτήριο** είναι ένα χαρτάκι που αγοράζεις για να μπορείς να ταξιδέψεις ή να μπεις στον κινηματογράφο και το θέατρο.
♬ ει-σι-τή-ρι-ο

είσοδος [η] *ουσιαστικό* **(είσοδοι)**
☑ Όταν απαγορεύεται η **είσοδος** σ' ένα μέρος, δεν επιτρέπεται να μπεις εκεί. ✎ *Έξω από το χειρουργείο γράφει: «Απαγορεύεται η **είσοδος**».* Μόνο οι γιατροί και οι νοσοκόμες επιτρέπεται να μπουν εκεί μέσα.
✓ Η **είσοδος** ενός σπιτιού είναι η πόρτα απ' όπου μπαίνουμε σ' αυτό.
● έξοδος
♬ εί-σο-δος

εισπράκτορας [ο], [η] *ουσιαστικό* **(εισπράκτορες)**
☑ Ο **εισπράκτορας** είναι ένας υπάλληλος που μαζεύει τα χρήματα που χρωστούν οι άνθρωποι.
✓ Στα λεωφορεία ο **εισπράκτορας** είναι ένας υπάλληλος που πληρώνεται για να κόβει εισιτήρια στους επιβάτες.
♬ ει-σπρά-κτο-ρας
-Λέμε και η εισπρακτόρισσα.

εκατομμύριο [το] *αριθμητικό* **(εκατομμύρια)** → ✎ 'οι αριθμοί'

εκατομμυριούχος [ο], [η] *ουσιαστικό* **(εκατομμυριούχοι)**
☑ **Εκατομμυριούχος** είναι κάποιος που έχει πάρα πολλά χρήματα.
♬ ε-κα-τομ-μυ-ρι-ού-χος

εκδίκηση [η] *ουσιαστικό* **(εκδικήσεις)**
☑ Όταν παίρνεις **εκδίκηση** από κάποιον, του κάνεις κακό για το κακό που σου έχει κάνει αυτός πιο πριν.
✎ *Ο Κώστας χάλασε το στιλό της Αθηνάς κι εκείνη για **εκδίκηση** του έσκισε το τετράδιο.*
◇ *Τον **εκδικήθηκε**.* ♫ εκ-δί-κη-ση

εκδικούμαι *ρήμα* **(εκδικήθηκα, θα εκδικηθώ)** → εκδίκηση

εκδότης [ο], **εκδότρια** [η] *ουσιαστικό* **(εκδότες, εκδότριες)**
☑ Ο **εκδότης** είναι το πρόσωπο ή η εταιρεία που τυπώνει ένα βιβλίο, ένα περιοδικό ή μία εφημερίδα και το πουλάει. ✎ *Σήμερα η κυρία Μαργαρίτα είχε ραντεβού με τον **εκδότη** της εφημερίδας όπου εργάζεται.* ♫ εκ-δό-της

εκδρομή [η] *ουσιαστικό* **(εκδρομές)**
☑ Η **εκδρομή** είναι ένας σύντομος περίπατος ή ένα σύντομο ταξίδι με σκοπό τη διασκέδασή μας.
✎ *Ο Κώστας και οι φίλοι του πήγαν **εκδρομή**, μόλις έφτιαξε ο καιρός.*
♫ εκ-δρο-μή

έκθεση [η] *ουσιαστικό* **(εκθέσεις)**
☑ **Έκθεση** είναι ο χώρος όπου τοποθετούμε αντικείμενα ή έργα τέχνης για να τα θαυμάσει ο κόσμος και να τ' αγοράσει.
✎ *Ο κύριος Γιάννης ήθελε να πάει σε μία **έκθεση** αυτοκινήτων αλλά τελικά πήγε στην **έκθεση** ζωγραφικής της θείας Κατερίνας.*
✓ Όταν ένας ζωγράφος κάνει **έκθεση**, παρουσιάζει τα έργα του στον κόσμο.
✓ Όταν ένας μαθητής γράφει **έκθεση**, γράφει ό,τι σκέφτεται για ένα θέμα. ♫ έκ-θε-ση

εκκλησία [η] *ουσιαστικό* **(εκκλησίες)**
☑ Η **εκκλησία** είναι ο τόπος όπου οι Χριστιανοί προσεύχονται και λατρεύουν το Θεό. ♫ εκ-κλη-σί-α

έκλειψη [η] *ουσιαστικό* **(εκλείψεις)**
☑ Όταν έχουμε **έκλειψη** ηλίου, το φεγγάρι μπαίνει μπροστά από τον ήλιο και τον κρύβει για λίγο. Όταν έχουμε **έκλειψη** σελήνης, ο ήλιος μπαίνει μπροστά από τη σελήνη και την κρύβει για λίγο. ♫ έ-κλει-ψη

εκμεταλλεύομαι *ρήμα* **(εκμεταλλεύτηκα, θα εκμεταλλευτώ)**
☑ Όταν **εκμεταλλεύεσαι** κάτι ή κάποιον, τον χρησιμοποιείς για να κερδίσεις εσύ. ✎ *Ο Κώστας **εκμεταλλεύτηκε** την μπαλιά που του έδωσε ο Ίγκλι για να βάλει γκολ.*
◇ **εκμετάλλευση**
♫ εκ-με-ταλ-λεύ-ο-μαι

εκνευρίζω, **εκνευρίζομαι** *ρήμα* **(εκνεύρισα, θα εκνευρίσω)**
☑ Όταν **εκνευρίζεις** κάποιον, τον

Αν θέλεις να μάθεις τι έγινε με την εκδρομή του Κώστα ψάξε στις λέξεις *απότομος, εκδρομή, επιμένω, κακοκαιρία, ακυρώνω, πρόγραμμα, σέβομαι*

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

ενοχλείς. *Οι φωνές των παιδιών που παίζουν στη γειτονιά **εκνευρίζουν** τον κύριο Μιχάλη. **Εκνευρίζεται** πολύ εύκολα.*
○ θυμώνω, τσατίζω ◇ **νεύρο**
♫ ε-κνευ-ρί-ζω

εκπαιδευτής [ο], **εκπαιδεύτρια** [η] *ουσιαστικό* **(εκπαιδευτές, εκπαιδεύτριες)**
→ εκπαιδεύω

εκπαιδευτικός [ο], [η] *ουσιαστικό* **(εκπαιδευτικοί)**
☑ **Εκπαιδευτικούς** λέμε τους δασκάλους, τους νηπιαγωγούς και τους καθηγητές. ◇ **εκπαιδεύω**
♫ εκ-παι-δευ-τι-κός

εκπαιδεύω, **εκπαιδεύομαι** *ρήμα* **(εκπαίδευσα, θα εκπαιδεύσω)**
☑ Όταν **εκπαιδεύεις** κάποιον, του δείχνεις πώς να κάνει κάτι.
*Ο δάσκαλος της ιππασίας **εκπαίδευσε** τη θεία Κατερίνα ν' ανεβαίνει σε άλογο και να τρέχει μ' αυτό.* ◇ *Ήταν ο **εκπαιδευτής** της,* δηλαδή ο δάσκαλος που την εκπαίδευσε, που της έδωσε την **εκπαίδευση** που χρειαζόταν.
♫ εκ-παι-δεύ-ω

έκπληξη [η] *ουσιαστικό* **(εκπλήξεις)**
☑ Όταν κάτι είναι **έκπληξη**, δεν περιμένεις να συμβεί. *Το πάρτι για τη γιορτή του θείου Σταμάτη ήταν **έκπληξη**. Δεν του είχε πει κανείς τίποτα.*
✓ Η **έκπληξη** είναι το συναίσθημα που νιώθεις, όταν δεν περιμένεις να γίνει κάτι. *Η Κοκκινοσκουφίτσα ένιωσε μεγάλη **έκπληξη**: η φωνή της γιαγιάς ήταν πολύ χοντρή.*
♫ έκ-πλη-ξη

εκπομπή [η] *ουσιαστικό* **(εκπομπές)**
☑ Μία **εκπομπή** είναι ένα πρόγραμμα στην τηλεόραση ή το ραδιόφωνο.
*Ο Κώστας είδε στην τηλεόραση μία **εκπομπή** για τα ζώα της Αφρικής.*
♫ εκ-πο-μπή

έκπτωση [η] *ουσιαστικό* **(εκπτώσεις)**
☑ Όταν σου κάνουν **έκπτωση**, αγοράζεις κάτι πιο φτηνά.
*Τα παπούτσια έκαναν 50 ευρώ αλλά με την **έκπτωση** η κυρία Μαργαρίτα τα πήρε 42 ευρώ.*
✓ Οι **εκπτώσεις** γίνονται δύο φορές το χρόνο και τότε αγοράζεις ό,τι θέλεις σε πιο χαμηλή τιμή.
♫ έκ-πτω-ση

έκρηξη [η] *ουσιαστικό* **(εκρήξεις)**
☑ Όταν γίνεται **έκρηξη** σ' ένα κτίριο, ακούγεται δυνατός θόρυβος και το κτίριο τινάζεται στον αέρα και πέφτει.
✓ Με την **έκρηξη** ενός ηφαιστείου, πετάγεται από μέσα του λάβα.
♫ έ-κρη-ξη

έκταση [η] *ουσιαστικό* **(εκτάσεις)**
☑ **Έκταση** είναι ο χώρος που πιάνει μία επιφάνεια.
*«Πόση είναι η **έκταση** της Ελλάδας;» ρώτησε ο Ίγκλι τον Κώστα.*
♫ έ-κτα-ση

εκτιμώ και **εκτιμάω**, **εκτιμώμαι** *ρήμα* **(εκτίμησα, θα εκτιμήσω)**
☑ Όταν **εκτιμάς** κάποιον, τον συμπαθείς και τον σέβεσαι. Νιώθεις εκτίμηση γι' αυτόν.
*Η Αθηνά **εκτιμά** τους ανθρώπους που αγαπούν και φροντίζουν τα ζώα.*
♫ ε-κτι-μώ

εκτυπωτής [ο] *ουσιαστικό* **(εκτυπωτές)**
☑ Ο **εκτυπωτής** είναι ένα μηχάνημα που τυπώνει λέξεις και εικόνες από έναν υπολογιστή σ' ένα χαρτί.

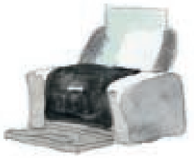

♬ ε-κτυ-πω-τής

εκφωνητής [ο], **εκφωνήτρια** [η] *ουσιαστικό* **(εκφωνητές, εκφωνήτριες)**
☑ Ο **εκφωνητής** είναι κάποιος που διαβάζει δυνατά ένα κείμενο.
✎ *__Εκφωνητής__ στο ραδιόφωνο ή την τηλεόραση είναι ο δημοσιογράφος που λέει τις ειδήσεις.*

♬ εκ-φω-νη-τής

έλα *ρήμα* → έρχομαι

ελαστικός, **ελαστική**, **ελαστικό** *επίθετο* **(ελαστικοί, ελαστικές, ελαστικά)**
☑ Όταν κάτι είναι **ελαστικό**, αν το τεντώσουμε ξαναπαίρνει το σχήμα που είχε στην αρχή. ✎ *Ο θείος Αλέκος λέει ότι τώρα που κάνει δίαιτα προτιμάει τα __ελαστικά__ ρούχα, αφού ανοίγουν και μαζεύουν ανάλογα με το σώμα μας.*
✓ Όταν κάποιος είναι **ελαστικός**, δεν είναι αυστηρός.
✎ *Η κυρία Μαργαρίτα ήταν __ελαστική__ και δεν τιμώρησε τον Κώστα που έσπασε το βάζο.*
♬ ε-λα-στι-κός

έλατο [το] *ουσιαστικό* **(έλατα)**
☑ Το **έλατο** είναι ένα ψηλό δέντρο που τα φύλλα του είναι σαν βελόνες και το στολίζουμε τα Χριστούγεννα.

♬ έ-λα-το

ελάττωμα [το] *ουσιαστικό* **(ελαττώματα)**
☑ Αν έχεις **ελαττώματα**, έχεις κακές συνήθειες. ✎ *Ο κύριος Μιχάλης έχει ένα μεγάλο __ελάττωμα__. Είναι πολύ απότομος με όλον τον κόσμο.*
✓ Όταν ένα καινούριο ρούχο έχει **ελάττωμα**, είναι χαλασμένο.
Όταν μία καινούρια συσκευή έχει **ελάττωμα**, δε δουλεύει σωστά.
♬ ε-λάτ-τω-μα

ελαττώνω, **ελαττώνομαι** *ρήμα* **(ελάττωσα, θα ελαττώσω)**
☑ Όταν **ελαττώνεις** κάτι, το κάνεις μικρότερο ή λιγότερο.
✎ *Από τότε που άρχισε δίαιτα, ο θείος Αλέκος __ελάττωσε__ τα φαγητό.*
○ μειώνω, λιγοστεύω ● αυξάνω
♬ ε-λατ-τώ-νω

ελάφι [το] *ουσιαστικό* **(ελάφια)**
☑ Το **ελάφι** είναι ένα όμορφο ζώο με λεπτά και ψηλά πόδια που ζει στα δάση. Το αρσενικό **ελάφι** έχει στο κεφάλι του κέρατα. ♬ ε-λά-φι
✎ 'τα ζώα'

ελαφρύς, **ελαφριά**, **ελαφρύ** *επίθετο* **(ελαφριοί, ελαφριές, ελαφριά)**
☑ Όταν κάτι είναι **ελαφρύ**, ζυγίζει λίγο. ✎ *Η βαλίτσα της Αθηνάς είναι τόσο __ελαφριά__, που ο Κώστας τη σηκώνει μ' ένα χέρι.*
✓ Το καλοκαίρι φοράμε **ελαφριά**

- Το στολίζουμε τα Χριστούγεννα.
Ποιο δέντρο είναι;..............................

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

ρούχα.
✓ Όταν ένα φαγητό είναι **ελαφρύ**, το χωνεύεις εύκολα. ● βαρύς
♬ ε-λα-φρύς
- Λέμε και ελαφρός, ελαφριά, ελαφρό.

*βαριά-***ελαφρύ**

ελάχιστος, **ελάχιστη, ελάχιστο** *επίθετο* **(ελάχιστοι, ελάχιστες, ελάχιστα)**
☑ Όταν κάτι είναι **ελάχιστο**, είναι πάρα πολύ λίγο ή πάρα πολύ μικρό. ✎ *Ο θείος Αλέκος άρχισε να κάνει δίαιτα και πίνει τον καφέ του με **ελάχιστη** ζάχαρη, δηλαδή με πολύ λίγη.* ♬ ε-λά-χι-στος

ελεγκτής [ο], **ελέγκτρια** [η] *ουσιαστικό* **(ελεγκτές, ελέγκτριες)** → ελέγχω

έλεγχος [ο] *ουσιαστικό* **(έλεγχοι)**
→ ελέγχω

ελέγχω, **ελέγχομαι** *ρήμα* **(έλεγξα, θα ελέγξω)**
☑ Όταν **ελέγχεις** κάτι, το κοιτάζεις προσεκτικά για να δεις αν είναι σωστό. ✎ *Η δασκάλα **έλεγξε** τις ασκήσεις που είχαν οι μαθητές για το σπίτι.* ◇ Όταν κάνεις **έλεγχο**, εξετάζεις κάτι ή κάποιον για να δεις αν είναι σωστός ή αληθινός. Ο **έλεγχος** των μαθητών γράφει τους βαθμούς που παίρνουν σε κάθε μάθημα. Ο **ελεγκτής** είναι κάποιος που ελέγχει αν οι επιβάτες έχουν εισιτήριο. ♬ ε-λέγ-χω

Τι έγινε τελικά με τον Πιτσικόκο; Ψάξε στις λέξεις *ελεύθερος, πετώ, πηδώ, προετοιμάζω*

ελευθερία [η] *ουσιαστικό* **(ελευθερίες)**
→ ελεύθερος

ελεύθερος, **ελεύθερη, ελεύθερο** *επίθετο* **(ελεύθεροι, ελεύθερες, ελεύθερα)**
☑ Όταν είσαι **ελεύθερος**, μπορείς να πας όπου θέλεις και να κάνεις ό,τι θέλεις. ✎ *Η Αθηνά άνοιξε την πόρτα από το κλουβί κι άφησε τον Πιτσικόκο **ελεύθερο**.* ● σκλάβος, φυλακισμένος ◇ Του έδωσε την **ελευθερία** του. ● σκλαβιά Τον **ελευθέρωσε**. ● σκλαβώνω, φυλακίζω ♬ ε-λεύ-θε-ρος

ελέφαντας [ο] *ουσιαστικό* **(ελέφαντες)**
☑ Ο **ελέφαντας** είναι ένα μεγάλο ζώο με μεγάλα αυτιά, μακριά μύτη, προβοσκίδα και μακριά στριφτά δόντια, τους **χαυλιόδοντες**.
Ο **ελέφαντας** ζει σε ζεστά μέρη.
♬ ε-λέ-φα-ντας ✎ ‘τα ζώα’

ελιά [η] *ουσιαστικό* **(ελιές)**
☑ Η **ελιά** είναι ένας μικρός στρόγγυλος μαύρος ή πράσινος καρπός μ’ ένα κουκούτσι στη μέση.
✓ Το δέντρο που κάνει τις ελιές είναι η **ελιά**.
✓ Η **ελιά** στο πρόσωπο είναι ένα σκούρο σημαδάκι. ♬ ε-λιά

έλικας [ο] *ουσιαστικό* **(έλικες)**
→ ελικόπτερο

ελικόπτερο [το] *ουσιαστικό* **(ελικόπτερα)**
☑ Το **ελικόπτερο** πετάει στον ουρανό και μεταφέρει λίγα άτομα. Μοιάζει με αεροπλάνο αλλά μπορεί ν' ανέβει κάθετα προς τον ουρανό . Έχει στην κορυφή του έναν **έλικα**, που γυρίζει γύρω γύρω και γι' αυτό λέγεται **ελικόπτερο**.
♬ ε-λι-κό-πτε-ρο

έλκηθρο [το] *ουσιαστικό* **(έλκηθρα)**
☑ Ο Άγιος Βασίλης ταξιδεύει μέσα σ' ένα **έλκηθρο**. Με το **έλκηθρο** γλιστράει στις χιονισμένες πλαγιές. Μερικές φορές τα έλκηθρα τα σέρνουν σκυλιά ή τάρανδοι.
♬ έλ-κη-θρο

Ελλάδα [η] *ουσιαστικό*
☑ Η **Ελλάδα** είναι η χώρα μας, ο τόπος όπου ζούμε.
◇ *Έλληνας είναι αυτός που έχει καταγωγή από την **Ελλάδα**. Όταν κάτι είναι **ελληνικό**, ανήκει στην **Ελλάδα** ή στους Έλληνες. Το **ελληνόπουλο** είναι ένα παιδί από την **Ελλάδα**.*
♬ Ελ-λά-δα
✎ 'ο χάρτης της Ελλάδας'

Έλληνας [ο], **Ελληνίδα** [η] *ουσιαστικό* **(Έλληνες, Ελληνίδες)** → Ελλάδα

ελληνικός, **ελληνική**, **ελληνικό** *επίθετο* **(ελληνικοί, ελληνικές, ελληνικά)**
→ Ελλάδα

ελληνόπουλο [το] *ουσιαστικό* **(ελληνόπουλα)** → Ελλάδα

ελπίδα [η] *ουσιαστικό* **(ελπίδες)**
→ ελπίζω

ελπίζω *ρήμα* **(έλπιζα, θα ελπίσω)**
☑ Όταν **ελπίζεις** να γίνει κάτι, το θέλεις πολύ κι εύχεσαι να γίνει.
✎ *Ο πρίγκιπας **έλπιζε** να ξυπνήσει η Χιονάτη με το φιλί του.*
◇ Είχε την **ελπίδα** ότι η Χιονάτη θα ξυπνήσει.
♬ ελ-πί-δα

εμβόλιο [το] *ουσιαστικό* **(εμβόλια)**
☑ Το **εμβόλιο** είναι μία ένεση που κάνουμε για να μην κολλάμε αρρώστιες.
✎ *Η θεία του κυρίου Μιχάλη έκανε το **εμβόλιο** κατά της γρίπης για να μην αρρωστήσει το χειμώνα.*
♬ εμ-βό-λι-ο

εμετός [ο] *ουσιαστικό* **(εμετοί)**
☑ Όταν κάποιος κάνει **εμετό**, είναι άρρωστος και βγάζει από το στόμα ό,τι έχει φάει κι έχει πιει.
✎ *Ο Κώστας έφαγε χαλασμένο ψάρι κι έκανε **εμετό** πολλές φορές.*
♬ ε-με-τός

ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ
Π.Γ.Δ.Μ.
ΑΛΒΑΝΙΑ
ΤΟΥΡΚΙΑ
ΑΙΓΑΙΟ ΠΕΛΑΓΟΣ
ΙΟΝΙΟ ΠΕΛΑΓΟΣ
ΔΡΑΜΑ
ΞΑΝΘΗ
ΚΟΜΟΤΗΝΗ
ΚΑΒΑΛΑ
ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗ
ΚΙΛΚΙΣ
ΣΕΡΡΕΣ
ΕΔΕΣΣΑ
ΦΛΩΡΙΝΑ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ
ΚΑΣΤΟΡΙΑ
ΒΕΡΟΙΑ
ΚΟΖΑΝΗ
ΠΟΛΥΓΥΡΟΣ
Καρυές
ΚΑΤΕΡΙΝΗ
ΓΡΕΒΕΝΑ
Ν. ΟΘΩΝΟΙ
ΚΕΡΚΥΡΑ
ΗΓΟΥΜΕΝΙΤΣΑ
ΙΩΑΝΝΙΝΑ
ΤΡΙΚΑΛΑ
ΛΑΡΙΣΑ
ΚΑΡΔΙΤΣΑ
ΒΟΛΟΣ
Ν. ΠΑΞΟΙ
ΑΡΤΑ
ΠΡΕΒΕΖΑ
ΛΕΥΚΑΔΑ
ΚΑΡΠΕΝΗΣΙ
ΛΑΜΙΑ
Αγρίνιο
ΑΜΦΙΣΣΑ
ΛΕΙΒΑΔΙΑ
ΧΑΛΚΙΔΑ
Ν. ΙΘΑΚΗ
ΜΕΣΟΛΟΓΓΙ
ΠΑΤΡΑ
ΑΡΓΟΣΤΟΛΙ
ΚΟΡΙΝΘΟΣ
ΑΘΗΝΑ
ΠΕΙΡΑΙΑΣ
Ν. ΣΑΛΑΜΙΝΑ
Ν. ΑΙΓΙΝΑ
ΖΑΚΥΝΘΟΣ
ΠΥΡΓΟΣ
ΤΡΙΠΟΛΗ
Άργος ΝΑΥΠΛΙΟ
Ν. ΠΟΡΟΣ
Ν. ΥΔΡΑ
Ν. ΣΠΕΤΣΕΣ
ΣΠΑΡΤΗ
ΚΑΛΑΜΑΤΑ
Ν. ΕΛΑΦΟΝΗΣΟΣ
Ν. ΚΥΘΗΡΑ
Ν. ΑΝΤΙΚΥΘΗΡΑ
Ν. ΘΑΣΟΣ
Ν. ΣΑΜΟΘΡΑΚΗ
Ν. ΛΗΜΝΟΣ
Ν. ΙΜΒΡΟΣ
Ν. ΤΕΝΕΔΟΣ
Ν. ΑΓ. ΕΥΣΤΡΑΤΙΟΣ
Ν. ΛΕΣΒΟΣ
ΜΥΤΙΛΗΝΗ
Ν. ΑΛΟΝΝΗΣΟΣ
Ν. ΣΚΙΑΘΟΣ
Ν. ΣΚΟΠΕΛΟΣ
Ν. ΣΚΥΡΟΣ
Ν. ΕΥΒΟΙΑ
Ν. ΨΑΡΑ
Ν. ΟΙΝΟΥΣΣΕΣ
ΧΙΟΣ
Ν. ΑΝΔΡΟΣ
ΣΑΜΟΣ
Ν. ΙΚΑΡΙΑ
Ν. ΤΗΝΟΣ
Ν. ΣΥΡΟΣ
Ν. ΜΥΚΟΝΟΣ
ΑΓΑΘΟΝΗΣΙ
Ν. ΚΥΘΝΟΣ
ΕΡΜΟΥΠΟΛΗ
Ν. ΔΗΛΟΣ
Ν. ΠΑΤΜΟΣ
Ν. ΝΑΞΟΣ
Ν. ΣΕΡΙΦΟΣ
Ν. ΠΑΡΟΣ
Ν. ΛΕΙΨΟΙ
Ν. ΚΑΛΥΜΝΟΣ
Ν. ΣΙΦΝΟΣ
Ν. ΑΝΤΙΠΑΡΟΣ
Ν. ΑΜΟΡΓΟΣ
Ν. ΚΙΜΩΛΟΣ
Ν. ΚΩΣ
Ν. ΜΗΛΟΣ
Ν. ΙΟΣ
Ν. ΑΣΤΥΠΑΛΑΙΑ
Ν. ΣΙΚΙΝΟΣ
Ν. ΝΙΣΥΡΟΣ
Ν. ΣΥΜΗ
ΡΟΔΟ
Ν. ΦΟΛΕΓΑΝΔΡΟΣ
Ν. ΘΗΡΑ
Ν. ΑΝΑΦΗ
Ν. ΤΗΛΟΣ
Ν. ΡΟΔΟΣ
Ν. ΣΑΡΙΑ
Ν. ΚΑΡΠΑΘΟΣ
Ν. ΚΑΣΟΣ
ΧΑΝΙΑ
ΡΕΘΥΜΝΟ
ΗΡΑΚΛΕΙΟ
ΑΓ. ΝΙΚΟΛΑΟΣ
Ν. ΓΑΥΔΟΣ
Ν. ΜΕΓΙΣΤΗ
Β
Ν

εμπιστεύομαι *ρήμα* **(εμπιστεύτηκα, θα εμπιστευτώ)**
☑ Όταν **εμπιστεύεσαι** κάποιον, πιστεύεις πως είναι τίμιος και πως δε θα κάνει κάτι για να σε πληγώσει.
✎ *Η Αθηνά **εμπιστεύεται** τον Κώστα και του λέει όλα τα μυστικά της.*
✓ Όταν **εμπιστεύεσαι** κάτι σε κάποιον, του το δίνεις για να το φυλάξει. ✎ *Όταν πηγαίνει διακοπές, η Αθηνά **εμπιστεύεται** τη Ροζαλία στην Ελένη.*
◇ Όταν έχεις **εμπιστοσύνη** σε κάποιον, τον εμπιστεύεσαι.
♬ ε-μπι-στεύ-ο-μαι

εμπιστοσύνη [η] *ουσιαστικό*
→ εμπιστεύομαι

εμποδίζω, εμποδίζομαι *ρήμα* **(εμπόδισα, θα εμποδίσω)**
☑ Όταν **εμποδίζεις** κάποιον, δεν τον αφήνεις να περάσει ή να κάνει κάτι.
✎ *Ο κύριος Μιχάλης στάθηκε μπροστά στην πόρτα της αυλής για να **εμποδίσει** τα παιδιά να περάσουν.*
◇ **εμπόδιο** ♬ ε-μπο-δί-ζω

εμπόδιο [το] *ουσιαστικό* **(εμπόδια)**
☑ Το **εμπόδιο** είναι κάτι που βρίσκεται στο δρόμο μας και δε μας αφήνει να περάσουμε ή να κάνουμε κάτι. ✎ *Η Κοκκινοσκουφίτσα βρήκε ένα **εμπόδιο** μπροστά της. Ένα δέντρο είχε πέσει και της έκλεινε το δρόμο.*
◇ **εμποδίζω** ♬ ε-μπό-δι-ο

εμπόρευμα [το] *ουσιαστικό* **(εμπορεύματα)** → έμπορος

εμπόριο [το] *ουσιαστικό* **(εμπόρια)**
→ έμπορος

έμπορος [ο], [η] *ουσιαστικό* **(έμποροι)**
☑ Ο **έμπορος** είναι κάποιος που αγοράζει και πουλάει πράγματα.
✎ *Ο μανάβης είναι ένας **έμπορος** φρούτων. Αγοράζει φρούτα από τους αγρότες και τα πουλάει στον κόσμο.*
◇ Το **εμπόρευμα** είναι όλα τα πράγματα που πουλάει ένας έμπορος. Όταν κάνεις **εμπόριο**, αγοράζεις και μετά πουλάς εμπορεύματα. **εμπορικός**
♬ έ-μπο-ρος

εμπρός και **μπρος** *επίρρημα*
☑ *«Προχωρήστε λίγο **εμπρός** παρακαλώ» είπε η δασκάλα στον Κώστα και στην Αθηνά.*
○ μπροστά ● πίσω
♬ ε-μπρός

εμφανίζω, εμφανίζομαι *ρήμα* **(εμφάνισα, θα εμφανίσω)**
☑ *Η Χιονάτη είδε να **εμφανίζεται** μπροστά της μία γριά.*
Παρουσιάστηκε μπροστά της μία γριά. ● εξαφανίζομαι
◇ **εμφάνιση**
♬ εμ-φα-νί-ζω

εμφάνιση [η] *ουσιαστικό* **(εμφανίσεις)**
☑ *Η ξαφνική **εμφάνιση** της γριάς τρόμαξε τη Χιονάτη.* Η γριά παρουσιάστηκε ξαφνικά και τρόμαξε τη Χιονάτη. ● εξαφάνιση
✓ Η **εμφάνισή** σου είναι το ντύσιμό σου και η εξωτερική σου εικόνα.
✎ *Η κυρία Μαργαρίτα προσέχει την*

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

***εμφάνισή** της και φαίνεται πάντα όμορφη.*
◇ **εμφανίζομαι** ♬ εμ-φά-νι-ση

έναρξη [η] *ουσιαστικό* **(ενάρξεις)**
☑ Η **έναρξη** της σχολικής χρονιάς είναι η αρχή της, το ξεκίνημά της.
● λήξη ♬ έ-ναρ-ξη

ενδιαφέρομαι *ρήμα* **(ενδιαφέρθηκα, θα ενδιαφερθώ)**
☑ Όταν **ενδιαφέρεσαι** για κάτι, θέλεις πολύ να ασχολείσαι μ' αυτό.
✎ *Η Αθηνά **ενδιαφέρεται** για τη ζωγραφική και στον ελεύθερο χρόνο της ζωγραφίζει τοπία.*
✓ Όταν **ενδιαφέρεσαι** για κάποιον, τον συμπαθείς.
◇ Όταν κάτι σ' **ενδιαφέρει**, δείχνεις μεγάλη φροντίδα, προσοχή ή αγάπη γι' αυτό. Το βρίσκεις **ενδιαφέρον** και δείχνεις το **ενδιαφέρον** σου γι' αυτό.
♬ εν-δι-α-φέ-ρο-μαι

ενδιαφέρων, ενδιαφέρουσα, ενδιαφέρον *επίθετο* **(ενδιαφέροντες, ενδιαφέρουσες, ενδιαφέροντα)**
→ ενδιαφέρομαι

ενέργεια [η] *ουσιαστικό* **(ενέργειες)**
☑ *«Οι **ενέργειές** μας είναι πιο σημαντικές από τα λόγια μας» είπε η θεία Έλλη.* Αυτά που κάνουμε είναι πιο σημαντικά από αυτά που λέμε.
○ πράξη
✓ Όταν κάποιος έχει **ενέργεια**, έχει δύναμη και θέληση.
✎ *«Τι **ενέργεια** που έχει ο Κώστας! Παίζει ποδόσφαιρο για ώρες» είπε ο κύριος Γιάννης.* ♬ ε-νέρ-γει-α

ενθουσιάζω, ενθουσιάζομαι *ρήμα* **(ενθουσίασα, θα ενθουσιάσω)**
☑ Όταν **ενθουσιάζεις** κάποιον, τον κάνεις να είναι πολύ χαρούμενος. Όταν **ενθουσιάζεσαι** ή είσαι **ενθουσιασμένος** με κάτι, χαίρεσαι πολύ με κάτι.

✎ *Ο Κώστας **ενθουσιάστηκε** με τη νίκη της ομάδας του στο ποδόσφαιρο.*
◇ Ένιωσε **ενθουσιασμό**.
♬ εν-θου-σι-ά-ζο-μαι

ενθουσιασμός [ο] *ουσιαστικό*
→ ενθουσιάζομαι

ενθύμιο [το] *ουσιαστικό* **(ενθύμια)**
☑ Το **ενθύμιο** είναι ένα αντικείμενο που το κρατάς για να σου θυμίζει ένα πρόσωπο που αγαπάς ή ένα μέρος που έχεις επισκεφτεί. ✎ *Η Αθηνά μάζεψε πολλά κοχύλια και τα κράτησε σαν **ενθύμια** από τις διακοπές της στην Κρήτη.*
○ σουβενίρ ♬ εν-θύ-μι-ο

εννοώ, εννοούμαι *ρήμα* **(εννόησα, θα εννοήσω)**
☑ Όταν **εννοείς** κάτι, έχεις κάτι στο μυαλό σου. ✎ *«Όταν κάποιος είναι υποκριτής, άλλα λέει κι άλλα **εννοεί**» είπε η κυρία Μαργαρίτα στον Κώστα.*
♬ εν-νο-ώ

ενοίκιο [το] *ουσιαστικό* **(ενοίκια)**
→ νοικιάζω

ενοχλητικός, ενοχλητική, ενοχλητικό *επίθετο* **(ενοχλητικοί, ενοχλητικές, ενοχλητικά)** → ενοχλώ

ενοχλώ, ενοχλούμαι *ρήμα* **(ενόχλησα, θα ενοχλήσω)**

☑ Όταν **ενοχλείς** κάποιον, κάνεις κάτι που τον πειράζει ή τον ανησυχεί.
✎ *Ο Κώστας **ενοχλεί** τη Ροζαλία. Πειράζει συνέχεια την ουρά της κι εκείνη τρέχει να κρυφτεί.*
✓ Όταν κάτι σ' **ενοχλεί**, σε πειράζει.
✎ *«Μ' **ενοχλούν** οι φωνές των παιδιών» είπε ο κύριος Μιχάλης.*
◇ *«Είναι τόσο **ενοχλητικές**».*
♫ ε-νο-χλώ

ένοχος, **ένοχη**, **ένοχο** *επίθετο* **(ένοχοι, ένοχες, ένοχα)**
☑ Όταν είσαι **ένοχος** για κάτι, έχεις κάνει κάτι κακό. ✎ *Ο Κώστας είναι **ένοχος** για τη ζημιά που έγινε στο σπίτι. Εκείνος έσπασε το βάζο.*
✓ Όταν νιώθεις **ένοχος**, νιώθεις άσχημα, επειδή έχεις κάνει κάτι κακό.
✎ *Ο Κώστας νιώθει **ένοχος**, επειδή για χάρη του παραλίγο να τιμωρηθεί η Αθηνά.* ● αθώος
♫ έ-νο-χος

ένταση [η] *ουσιαστικό* **(εντάσεις)**
☑ Όταν ένας ήχος έχει μεγάλη **ένταση**, είναι πολύ δυνατός. Είναι **έντονος**.
✎ *Η Αθηνά χαμήλωσε την **ένταση** του ραδιοφώνου, γιατί ακουγόταν πολύ δυνατά.* ♫ έ-ντα-ση

έντιμος, **έντιμη**, **έντιμο** *επίθετο* **(έντιμοι, έντιμες, έντιμα)**
☑ Όταν είσαι **έντιμος**, δεν κλέβεις ούτε κοροϊδεύεις ούτε λες ψέματα.
○ τίμιος ● ανέντιμος ♫ έ-ντι-μος

εντολή [η] *ουσιαστικό* **(εντολές)**
☑ Όταν δίνεις μία **εντολή**, διατάζεις κάποιον να κάνει κάτι.
✎ *Ο διευθυντής της κυρίας Μαργαρίτας έδωσε **εντολή** να μη φύγει κανείς πριν τις τρεις.*
○ διαταγή ♫ ε-ντο-λή

έντομο [το] *ουσιαστικό* **(έντομα)**
☑ Το **έντομο** είναι ένα μικρό ζώο με έξι πόδια και φτερά. Η πεταλούδα, η μύγα και το κουνούπι είναι **έντομα**.
♫ έ-ντο-μο ✎ 'τα έντομα'

έντονος, **έντονη**, **έντονο** *επίθετο* **(έντονοι, έντονες, έντονα)** → ένταση

εντύπωση [η] *ουσιαστικό* **(εντυπώσεις)**
☑ Όταν κάτι σου κάνει **εντύπωση**, τραβάει την προσοχή σου.
✎ *Το όμορφο φόρεμα της θείας Κατερίνας έκανε **εντύπωση** σ' όλους τους καλεσμένους.*
✓ *Όλοι είχαν την **εντύπωση** ότι ήταν πολύ ακριβό. Νόμιζαν ότι έκανε πολλά λεφτά.*
◇ *Ήταν πολύ **εντυπωσιακό** φόρεμα.* **εντυπωσιάζω**
♫ ε-ντύ-πω-ση

εντυπωσιάζω, **εντυπωσιάζομαι** *ρήμα* **(εντυπωσίασα, θα εντυπωσιάσω)**
☑ Όταν **εντυπωσιάζεις** κάποιον, τον κάνεις να έχει καλή γνώμη για σένα και τραβάς την προσοχή του.
✎ *Το όμορφο φόρεμα της θείας Κατερίνας **εντυπωσίασε** όλους τους καλεσμένους.* ◇ **εντύπωση**
♫ ε-ντυ-πω-σι-ά-ζω

ενυδρείο [το] *ουσιαστικό* **(ενυδρεία)**
☑ Το **ενυδρείο** είναι ένα γυάλινο

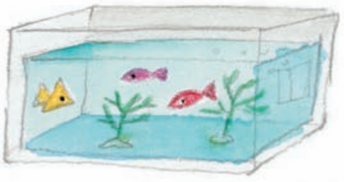

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

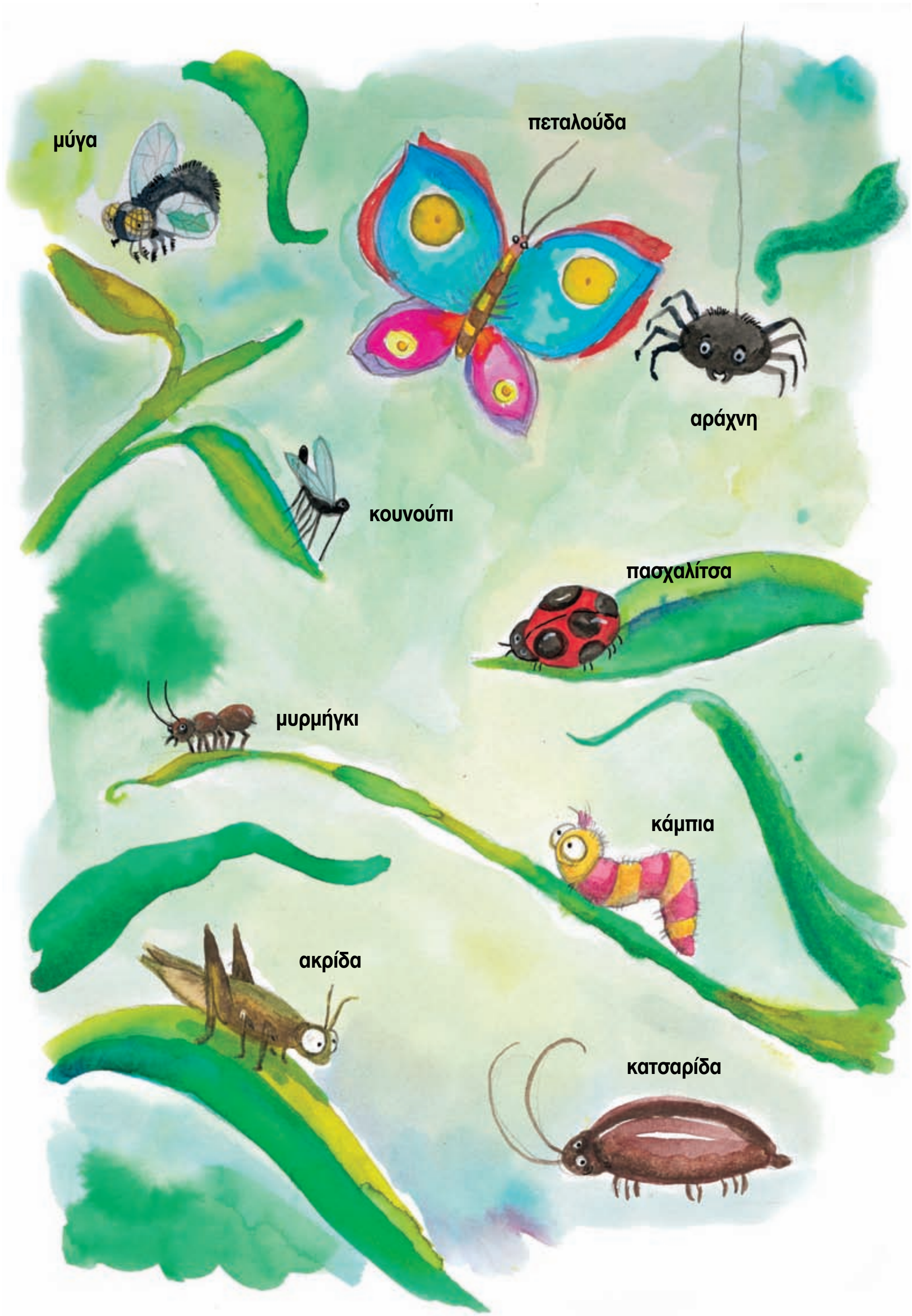
μύγα
πεταλούδα
αράχνη
κουνούπι
πασχαλίτσα
μυρμήγκι
κάμπια
ακρίδα
κατσαρίδα

δοχείο με νερό όπου βάζουμε ψάρια για να τα έχουμε στο σπίτι μας. **Ενυδρείο** είναι κι ένα κτίριο που έχει πολλά δοχεία με ψάρια και περνάει ο κόσμος για να τα θαυμάσει.
♬ ε-νυ-δρεί-ο

ενώνω, **ενώνομαι** *ρήμα* **(ένωσα, θα ενώσω)**
☑ Όταν **ενώνουμε** πολλά πράγματα, τα βάζουμε μαζί για να γίνουν ένα πράγμα ή για να επικοινωνούν μεταξύ τους.
✐ *Ο κύριος Γιάννης* ***ένωσε*** *τα δύο καλώδια για να φτιάξει ένα μεγαλύτερο.*
✓ Όταν σ' **ενώνει** κάτι με κάποιον άλλο, σε συνδέει μαζί του κάτι πολύ σημαντικό. ✐ *Το Νίκο και τον Κώστα τους* ***ενώνει*** *μία μεγάλη φιλία.*
○ συνδέω ● χωρίζω ♬ ε-νώ-νω

εξακολουθώ *ρήμα* **(εξακολούθησα, θα εξακολουθήσω)**
☑ Όταν **εξακολουθείς** να κάνεις κάτι, το συνεχίζεις για πολύ καιρό.
✐ *Η κακιά μάγισσα* ***εξακολουθούσε*** *να μισεί τη Χιονάτη, παρόλο που εκείνη δεν της έκανε κανένα κακό.*
○ συνεχίζω ● σταματώ
♬ ε-ξα-κο-λου-θώ

εξαντλώ, **εξαντλούμαι** *ρήμα* **(εξάντλησα, θα εξαντλήσω)**
☑ Όταν κάτι **εξαντλείται**, τελειώνει.
✐ *«Τα εισιτήρια του αγώνα* ***εξαντλήθηκαν****» είπε ο κύριος Γιάννης στον Κώστα.* ○ τελειώνω
✓ Όταν **εξαντλείς** κάποιον, τον κουράζω πολύ. ◇ Όταν κάποιος είναι **εξαντλημένος**, είναι πάρα πολύ κουρασμένος. ○ κουράζω
♬ ε-ξα-ντλώ

εξάσκηση [η] *ουσιαστικό*
☑ Όταν κάνεις **εξάσκηση**, κάνεις κάτι ξανά και ξανά μέχρι να γίνεις καλύτερος. ✐ *«Πρέπει να κάνεις πολλή* ***εξάσκηση*** *στην ορθογραφία για να πάρεις καλό βαθμό» είπε η δασκάλα στον Κώστα.* ♬ ε-ξά-σκη-ση

εξαφανίζω, **εξαφανίζομαι** *ρήμα* **(εξαφάνισα, θα εξαφανίσω)**
☑ *Ο Κώστας έβλεπε τον ήλιο που* ***εξαφανίστηκε*** *στον ορίζοντα.* Ο ήλιος δε φαινόταν πια.
✓ *Η Ροζαλία* ***εξαφανίστηκε***. Κανείς δεν ήξερε πού είναι. ○ χάνομαι ● εμφανίζομαι ◇ Η Αθηνά είναι λυπημένη με την **εξαφάνιση** της Ροζαλίας. ● εμφάνιση
♬ ε-ξα-φα-νί-ζω

εξαφάνιση [η] *ουσιαστικό* **(εξαφανίσεις)** → εξαφανίζω

εξερευνητής [ο], **εξερευνήτρια** [η] *ουσιαστικό* **(εξερευνητές, εξερευνήτριες)**
→ εξερευνώ

εξερευνώ, **εξερευνούμαι** *ρήμα* **(εξερεύνησα, θα εξερευνήσω)**
☑ Όταν **εξερευνείς** ένα μέρος, πηγαίνεις εκεί και το ψάχνεις προσεκτικά για ν' ανακαλύψεις πώς είναι. ✐ *Η Αθηνά και ο Κώστας πήγαν μ' ένα κερί να* ***εξερευνήσουν*** *την αποθήκη.*
◇ Όταν είσαι **εξερευνητής**, πηγαίνεις σ' ένα άγνωστο μέρος για να δεις πώς είναι.

♬ ε-ξε-ρευ-νώ

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

εξετάζω, **εξετάζομαι** *ρήμα* **(εξέτασα, θα εξετάσω)**
☑ Όταν **εξετάζεις** κάτι, το κοιτάς προσεκτικά. ✎ *Ο γιατρός **εξέτασε** τα μάτια του Νίκου και είπε πως πρέπει ν' αλλάξει γυαλιά.*
✓ Όταν η δασκάλα **εξετάζει** έναν μαθητή, του ζητάει να πει μάθημα.
◇ Όταν δίνεις **εξετάσεις** στο σχολείο, γράφεις ένα σημαντικό τεστ για να φανεί τι έχεις μάθει στα μαθήματα. Όταν κάνεις **εξετάσεις**, ο γιατρός σ' εξετάζει για να δει αν είσαι καλά.
♬ ε-ξε-τά-ζω

εξέταση [η] *ουσιαστικό* **(εξετάσεις)**
→ εξετάζω

εξηγώ, **εξηγούμαι** *ρήμα* **(εξήγησα, θα εξηγήσω)**
☑ Όταν **εξηγείς** σε κάποιον κάτι, του λες περισσότερα πράγματα για να το καταλάβει.
✎ *Ο κύριος Γιάννης **εξήγησε** στον Κώστα πώς δουλεύει το κομπιούτερ.*
✓ Αν πρέπει να **εξηγήσεις** γιατί άργησες, πρέπει να πεις μία δικαιολογία. ◇ Δίνεις **εξήγηση**.
♬ ε-ξη-γώ

έξοδα [τα] *ουσιαστικό* → ξοδεύω

έξοδος [η] *ουσιαστικό* **(έξοδοι)**
☑ Η **έξοδος** σ' ένα σπίτι είναι η πόρτα απ' όπου βγαίνουμε έξω.
● είσοδος ♬ έ-ξο-δος

εξοχή [η] *ουσιαστικό* **(εξοχές)**
☑ Η **εξοχή** είναι η περιοχή μακριά από τις πόλεις. Εκεί μπορείς να δεις χωράφια, δάση και ποτάμια.
♬ ε-ξο-χή

έξτρα και **εξτρά** *επίρρημα*
☑ Όταν κάτι είναι **έξτρα**, είναι περισσότερο απ' αυτό που έχεις συνήθως. ✎ *«Θα σας φτάσει το φαγητό στην εκδρομή ή μήπως να βάλω και μία **έξτρα** μερίδα;» είπε η κυρία Μαργαρίτα στον Κώστα.*
○ περισσότερο ♬ έξ-τρα

έξυπνος, **έξυπνη**, **έξυπνο** *επίθετο* **(έξυπνοι, έξυπνες, έξυπνα)**
☑ Όταν είσαι **έξυπνος**, μαθαίνεις και καταλαβαίνεις γρήγορα και εύκολα.
✓ Όταν κάνεις τον **έξυπνο**, δεν είσαι στ' αλήθεια έξυπνος αλλά προσπαθείς να εντυπωσιάσεις κάποιον. ● βλάκας
◇ Όταν κάποιος είναι έξυπνος, έχει **εξυπνάδα**. ♬ έ-ξυ-πνος

έξω *επίρρημα*
☑ Όταν είσαι **έξω** από κάτι, δεν είσαι μέσα σ' αυτό. ✎ *Ο Κώστας πέταξε τη μπάλα **έξω** από το γήπεδο.*
✓ Όταν είσαι **έξω**, δεν είσαι στο σπίτι σου.
✓ Όταν είσαι **έξω**, είσαι σε ξένη χώρα. ✎ *Ο θείος Τάκης σπούδασε τουριστικές επιχειρήσεις **έξω**, στο Λονδίνο.* ● μέσα ◇ **εξώπορτα**, **εξωτερικός**, **εξωτερικό**
♬ έ-ξω

*μέσα-**έξω***

εξωγήινος [ο], **εξωγήινη** [η] *ουσιαστικό* **(εξωγήινοι, εξωγήινες)**
☑ Οι **εξωγήινοι** είναι πρόσωπα που δε ζουν στη γη αλλά σε άλλους

πλανήτες. ✎ *Ο κύριος Γιάννης και ο Κώστας βλέπουν συχνά μαζί ταινίες με **εξωγήινους**.* ◇ έξω
♬ ε-ξω-γή-ι-νος

εξώπορτα [η] *ουσιαστικό* **(εξώπορτες)**
☑ Η **εξώπορτα** είναι η πόρτα που οδηγεί έξω από ένα κτίριο ή διαμέρισμα. ✎ *Ο Κώστας άκουσε το κουδούνι και έτρεξε ν' ανοίξει την **εξώπορτα**.* ◇ έξω
♬ ε-ξώ-πορ-τα

εξωτερικό [το] *ουσιαστικό*
☑ Όταν ζεις στο **εξωτερικό**, ζεις μακριά από την πατρίδα σου.
✎ *Ο θείος Τάκης σπούδασε τουριστικές επιχειρήσεις στο **εξωτερικό**, στο Λονδίνο.*
● εσωτερικό ◇ έξω
♬ ε-ξω-τε-ρι-κό

εξωτερικός, **εξωτερική**, **εξωτερικό** *επίθετο* **(εξωτερικοί, εξωτερικές, εξωτερικά)**
☑ *Ο κύριος Γιάννης έβαψε την **εξωτερική** σκάλα του σπιτιού*, δηλαδή τη σκάλα που είναι έξω από το σπίτι.
✓ *Η Αλίκη βάζει το γουόκμαν στις **εξωτερικές** τσέπες της φόρμας της, όταν τρέχει.* Το βάζει δηλαδή στις τσέπες που είναι προς τα έξω.
✓ **Εξωτερικές** ειδήσεις είναι αυτές που δεν έχουν να κάνουν με την πατρίδα σου αλλά με άλλες χώρες.
● εσωτερικός ◇ έξω
♬ ε-ξω-τε-ρι-κός

εξωτικός, **εξωτική εξωτικό** *επίθετο* **(εξωτικοί, εξωτικές, εξωτικά)**
☑ Ο ανανάς και η μπανάνα είναι **εξωτικά** φρούτα. Έρχονται από μακρινές χώρες.
♬ ε-ξω-τι-κός

εξώφυλλο [το] *ουσιαστικό* **(εξώφυλλα)**
☑ Τα **εξώφυλλα** είναι τα εξωτερικά φύλλα των βιβλίων, των τετραδίων και των περιοδικών.
♬ ε-ξώ-φυλ-λο

επάγγελμα [το] *ουσιαστικό* **(επαγγέλματα)**
☑ Το **επάγγελμα** είναι η δουλειά που κάνει κάποιος για να κερδίζει χρήματα στη ζωή του. ✎ *Η κυρία Μαργαρίτα κάνει το **επάγγελμα** της δημοσιογράφου, ενώ ο κύριος Γιάννης το **επάγγελμα** του αρχιτέκτονα.*
○ δουλειά ♬ ε-πάγ-γελ-μα

επαναλαμβάνω, **επαναλαμβάνομαι** *ρήμα* **(επανέλαβα, θα επαναλάβω)**
☑ Όταν **επαναλαμβάνεις** κάτι, λες ή κάνεις πάλι το ίδιο πράγμα.
✎ *Η θεία του κυρίου Μιχάλη **επαναλαμβάνει** συνέχεια αυτά που ακούει στην τηλεόραση.*
○ ξαναλέω *Ο γυμναστής είπε στην Αλίκη να **επαναλάβει** την άσκηση οκτώ φορές. Η Αλίκη έκανε πέντε **επαναλήψεις** και σταμάτησε.*
○ ξανακάνω ◇ *Όλο **επαναλήψεις** είναι η τηλεόραση, είπε ο Κώστας. Αυτές τις εκπομπές τις έχει ξαναδείξει.*
♬ ε-πα-να-λαμ-βά-νω

επανάληψη [η] *ουσιαστικό* **(επαναλήψεις)** → επαναλαμβάνω

επάνω *επίρρημα* → πάνω

επαρχία [η] *ουσιαστικό* **(επαρχίες)**
☑ Κάθε νομός της Ελλάδας

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

χωρίζεται σε μικρότερα μέρη, τις **επαρχίες**.
✓ Στην Ελλάδα λέμε ότι μένουμε στην **επαρχία**, όταν δε μένουμε στην Αθήνα. ◇ Όταν κάποιος δε μένει στην Αθήνα είναι **επαρχιώτης**.
○ πρωτευουσιάνος Όταν ένας δρόμος είναι **επαρχιακός** είναι στην επαρχία. ♬ ε-παρ-χί-α

επείγων, **επείγουσα, επείγον** *επίθετο* **(επείγοντες, επείγουσες, επείγοντα)**
☑ Όταν κάτι είναι **επείγον**, τότε δεν μπορεί να περιμένει, πρέπει να γίνει αμέσως. *«Πρέπει να πάω να βρω τη Ροζαλία» είπε ο Κώστας. «Είναι **επείγον**».* ◇ Όταν κάτι είναι επείγον, τότε γίνεται **επειγόντως**.
♬ ε-πεί-γων

επεισόδιο [το] *ουσιαστικό* **(επεισόδια)**
☑ *Η Αλίκη είδε το πρώτο **επεισόδιο** του νέου σίριαλ.* Είδε το πρώτο μέρος του σίριαλ. Θ' ακολουθήσουν άλλα μέρη με τους ίδιους πρωταγωνιστές.
✓ *Μετά τον αγώνα μπάσκετ έγιναν **επεισόδια** μεταξύ των οπαδών των ομάδων.* Έγιναν ξαφνικά κάποιες πράξεις βίας που κράτησαν λίγη ή πολλή ώρα.
♬ ε-πει-σό-δι-ο

επιβάτης [ο], [η] *ουσιαστικό* **(επιβάτες)**
☑ **Επιβάτες** είναι αυτοί που ταξιδεύουν με αυτοκίνητο, λεωφορείο, τρένο, πλοίο ή αεροπλάνο. ♬ ε-πι-βά-της
- Για τις γυναίκες λέμε και επιβάτισσα και επιβάτιδα.

επιγραφή [η] *ουσιαστικό* **(επιγραφές)**
☑ Η **επιγραφή** είναι ένα κείμενο γραμμένο ή χαραγμένο σ' ένα κομμάτι ξύλο, μέταλλο ή πλαστικό. Οι **επιγραφές** σού δίνουν πληροφορίες για κάτι. *«Στο δρόμο μας έχει πολλά καταστήματα με φωτεινές **επιγραφές**» είπε η Αθηνά στην Ελένη.*
○ ταμπέλα, πινακίδα
♬ ε-πι-γρα-φή 'η πόλη'

επιδέξιος, **επιδέξια, επιδέξιο** *επίθετο* **(επιδέξιοι, επιδέξιες, επιδέξια)**
☑ Όταν είσαι **επιδέξιος**, ξέρεις να κάνεις κάτι καλά, με το σωστό τρόπο.
*Η Αθηνά ξέρει να φτιάχνει μόνη της κολιέ με χάντρες. Είναι πολύ **επιδέξια**.*
○ ικανός ● αδέξιος
◇ Όταν είσαι επιδέξιος, τότε κάνεις κάτι **επιδέξια**, με **επιδεξιότητα**.
♬ ε-πι-δέ-ξι-ος

επίδεσμος [ο] *ουσιαστικό* **(επίδεσμοι)**
☑ Ο **επίδεσμος** είναι ένα μακρύ κομμάτι ύφασμα που προστατεύει μία πληγή, ένα τραύμα.
*Ο Κώστας έβαλε έναν **επίδεσμο** στο τραυματισμένο γόνατό του.*
♬ ε-πί-δε-σμος

επιδημία [η] *ουσιαστικό* **(επιδημίες)**
☑ **Επιδημία** έχουμε όταν πολλοί άνθρωποι αρρωσταίνουν μαζί από την ίδια αρρώστια. *Για να γλιτώσει τις **επιδημίες** γρίπης η θεία του κυρίου Μιχάλη κάνει εμβόλιο κάθε Σεπτέμβρη.* ♬ ε-πι-δη-μί-α

επίθεση [η] *ουσιαστικό* **(επιθέσεις)**
☑ Όταν κάνεις **επίθεση** σε κάποιον ή σε κάτι, ορμάς πάνω του και μπορεί να τον χτυπήσεις.

*Ο κύριος Δημήτρης δέχτηκε μία **επίθεση** από το σκύλο του κυρίου Μιχάλη.* ● άμυνα ◇ Όταν κάποιος δεν είναι φιλικός ή κάνει επιθέσεις σε κάποιον, τότε είναι **επιθετικός**.
♬ ε-πί-θε-ση

επίθετο [το] *ουσιαστικό* **(επίθετα)**
☑ **Επίθετο** είναι το όνομα που έχουν τα μέλη της οικογένειάς σου.
*«Πες μας δυνατά πρώτα τ' όνομά σου και μετά το **επίθετό** σου» είπε η δασκάλα στην Αθηνά. «Αθηνά Παπαδοπούλου» απάντησε εκείνη.* ● επώνυμο
♬ ε-πί-θε-το

επιθεωρητής [ο], **επιθεωρήτρια**, η *ουσιαστικό* **(επιθεωρητές, επιθεωρήτριες)**
☑ Ο **επιθεωρητής** είναι αυτός που εξετάζει προσεκτικά τη δουλειά των άλλων. Την **επιθεωρεί**.
*Ο κύριος Γιάννης θυμήθηκε τον **επιθεωρητή** που ερχόταν στο σχολείο, όταν εκείνος ήταν μαθητής.*
◇ **επιθεωρώ**
♬ ε-πι-θε-ω-ρη-τής

επιθεωρώ, **επιθεωρούμαι** *ρήμα* **(επιθεώρησα, θα επιθεωρήσω)**
→ επιθεωρητής

επιθυμία [η] *ουσιαστικό* **(επιθυμίες)**
→ επιθυμώ

επιθυμώ *ρήμα* **(επιθύμησα, θα επιθυμήσω)**
☑ Όταν **επιθυμείς** κάτι ή να γίνει κάτι, το θέλεις πολύ κι εύχεσαι να συμβεί. *«Θέλω να γίνω καλά και να βγω έξω» είπε η Αθηνά. «Έχω **επιθυμήσει** να κάνω βόλτα με το ποδήλατο».*
✓ Όταν **επιθυμείς** κάποιον, θέλεις πολύ να τον δεις. *Η γιαγιά έχει **επιθυμήσει** το εγγόνι της, τον Ίγκλι, και περιμένει να έρθουν τα Χριστούγεννα για να τον δει.*
○ θέλω, εύχομαι, λαχταρώ
◇ Όταν επιθυμείς κάτι, τότε αυτό είναι η **επιθυμία** σου.
♬ ε-πι-θυ-μώ

επικίνδυνος, **επικίνδυνη**, **επικίνδυνο** *επίθετο* **(επικίνδυνοι, επικίνδυνες, επικίνδυνα)**
☑ Όταν κάτι είναι **επικίνδυνο**, μπορεί να μας κάνει κακό ή να γίνει η αιτία για κάποιο ατύχημα.
*«Ο δρόμος είναι **επικίνδυνος**. Έχει πολλές λακκούβες. Πρόσεχε Αθηνά!» της φώναξε η Ελένη.*
◇ **κίνδυνος**, **κινδυνεύω**
♬ ε-πι-κίν-δυ-νος

επικοινωνία [η] *ουσιαστικό* **(επικοινωνίες)** → επικοινωνώ

επικοινωνώ *ρήμα* **(επικοινώνησα, θα επικοινωνήσω)**
☑ **Επικοινωνούμε** με κάποιον, όταν μιλάμε μαζί του ή του γράφουμε κάτι.
*Η Αθηνά **επικοινωνεί** συχνά με την ξαδέρφη της, τη Βίκυ, στη Γαλλία. Μιλούν πολύ στο τηλέφωνο. Έχουν συχνή **επικοινωνία**.*
✓ *Τα δύο δωμάτια του Κώστα και της Αθηνάς **επικοινωνούν** μεταξύ τους με μία πόρτα.* Μπορείς να πας από το ένα στο άλλο δωμάτιο.
◇ **επικοινωνία**
♬ ε-πι-κοι-νω-νώ

- Μέσα στο όνομά μου μπορείς να βρεις τη λέξη κίνδυνος.
Τι είμαι;..

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

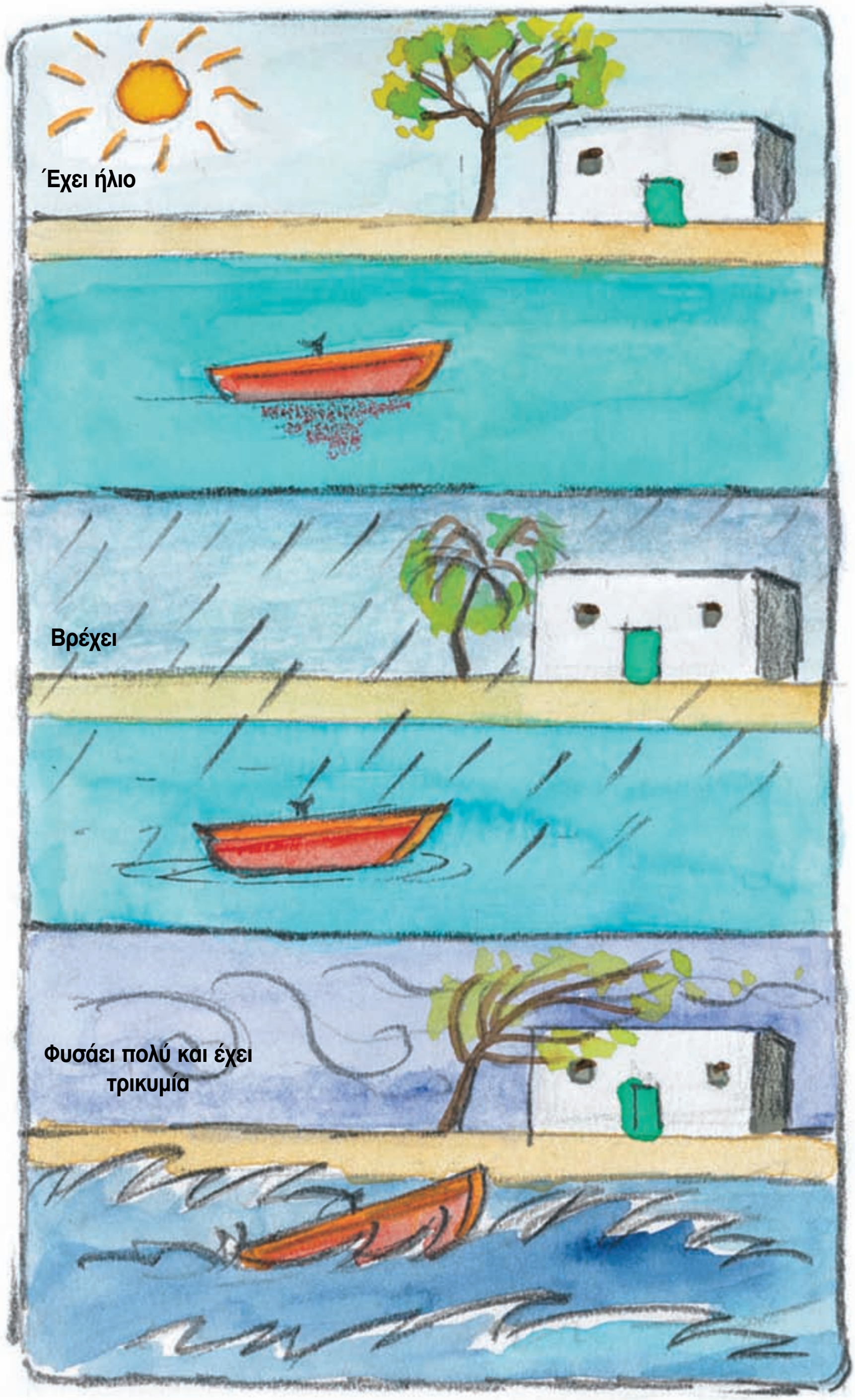
Έχει ήλιο
Βρέχει
Φυσάει πολύ και έχει τρικυμία

επιμένω *ρήμα* **(επέμεινα, θα επιμείνω)**
☑ Όταν **επιμένουμε**, λέμε ή ζητάμε πολλές φορές το ίδιο πράγμα, γιατί είναι σημαντικό.
✎ *Η Αθηνά **επιμένει** να έρθει στην εκδρομή αλλά ο κύριος Γιάννης δεν την αφήνει, γιατί είναι άρρωστη. Ο Κώστας πάλι **επιμένει** ότι δεν πρέπει να λείψει κανείς από την εκδρομή.*
♬ ε-πι-μέ-νω

επίπεδο [το] *ουσιαστικό* **(επίπεδα)**
☑ *«Θα κάνουμε βουτιά και θα φτάσουμε λίγα μέτρα κάτω από το **επίπεδο** της θάλασσας» είπε η Αθηνά στην Ελένη.* Κάτω από την επιφάνεια της θάλασσας.
✓ *Δεν έχουν όλοι οι μαθητές το ίδιο **επίπεδο**.* Άλλοι μαθητές είναι καλύτεροι κι άλλοι χειρότεροι.
◇ επίπεδος ♬ ε-πί-πε-δο

επίπεδος, **επίπεδη, επίπεδο** *επίθετο* **(επίπεδοι, επίπεδες, επίπεδα)**
☑ Όταν κάτι είναι **επίπεδο**, δεν έχει λακκούβες ούτε ανηφόρα ούτε κατηφόρα. ✎ *«Να φτιάξουμε το παζλ πάνω σε κάτι **επίπεδο**, όπως το πάτωμα ή το τραπέζι» είπε ο Κώστας.*
○ ίσιος, ομαλός
● ανώμαλος ◇ επίπεδο
♬ ε-πί-πε-δος

επιπλέω *ρήμα* **(επέπλευσα, θα επιπλεύσω)** → νούφαρο

έπιπλο [το] *ουσιαστικό* **(έπιπλα)**
☑ *Στο σπίτι της Αθηνάς έχουν πολλά ωραία **έπιπλα**.*
Τα τραπέζια, οι καρέκλες, οι καναπέδες, τα κρεβάτια και οι ντουλάπες είναι όλα πολύ όμορφα.
♬ έ-πι-πλο

επιπόλαιος, **επιπόλαιη, επιπόλαιο** *επίθετο* **(επιπόλαιοι, επιπόλαιες, επιπόλαια)**
☑ Όταν κάποιος είναι **επιπόλαιος**, κάνει πράγματα βιαστικά χωρίς να σκέφτεται πολύ. ✎ *Ο Νίκος είναι **επιπόλαιος**. Κάνει συνέχεια λάθη, γιατί βιάζεται. Πολλές πράξεις του είναι **επιπόλαιες** και χωρίς πολλή σκέψη.* ○ απρόσεκτος
● προσεκτικός ◇ *Συμπεριφέρεται επιπόλαια.* ○ απρόσεκτα
● προσεκτικά ♬ ε-πι-πό-λαι-ος

επίσημος, **επίσημη, επίσημο** *επίθετο* **(επίσημοι, επίσημες, επίσημα)**
☑ *Κάθε φορά που ο κύριος Γιάννης έχει επαγγελματικό ραντεβού, φοράει το **επίσημο** κοστούμι του.* Το καλό του κοστούμι.
● καθημερινός, ανεπίσημος
✓ (σαν ουσιαστικό) *Στο γήπεδο υπάρχει η **κερκίδα** των **επισήμων**. Εκεί κάθονται οι **επίσημοι**, δηλαδή γνωστά και σημαντικά πρόσωπα, όπως ο πρωθυπουργός.*
♬ ε-πί-ση-μος

***επίσημο** κουστούμι*

επισκέπτης [ο], **επισκέπτρια** [η] *ουσιαστικό* **(επισκέπτες, επισκέπτριες)**
→ επισκέπτομαι

επισκέπτομαι *ρήμα* **(επισκέφτηκα, θα επισκεφτώ)**
☑ Όταν **επισκέπτεσαι** κάποιον ή κάτι, πηγαίνεις και τον βλέπεις εκεί που είναι. ✎ *Η θεία του κυρίου*

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

*Μιχάλη **επισκέπτεται** το γιατρό πολύ συχνά.* ◇ Όταν κάποιος γνωστός μάς επισκέπτεται, είναι ο **επισκέπτης** μας.
♬ ε-πι-σκέ-πτο-μαι

επισκευάζω *ρήμα* **(επισκεύασα, θα επισκευάσω)**
☑ Όταν **επισκευάζεις** κάτι που έχει σπάσει ή που δε δουλεύει καλά, το διορθώνεις για να μπορεί να δουλεύει καλά. ✎ *Ο κύριος Μιχάλης **επισκεύασε** μόνος του το πλυντήριο που χάλασε.* ○ διορθώνω ◇ Όταν επισκευάζεις κάτι, κάνεις **επισκευή**.
♬ ε-πι-σκευ-ά-ζω

επισκευή [η] *ουσιαστικό* **(επισκευές)**
→ επισκευάζω

επίσκεψη [η] *ουσιαστικό* **(επισκέψεις)**
☑ Όταν επισκέπτεσαι κάποιον, του κάνεις **επίσκεψη.** ✎ *Η κυρία Μαργαρίτα αγόρασε λουλούδια και πήγε **επίσκεψη** στο σπίτι της Κατερίνας.*
✓ Ο γιατρός κάνει **επισκέψεις** στα σπίτια των αρρώστων. Πηγαίνει στα σπίτια τους για να τους γιατρέψει.
✓ **Επισκέψεις** λέμε και αυτούς που μας επισκέπτονται, τους επισκέπτες.
✎ *Η κυρία Μαργαρίτα έχει **επισκέψεις**. Ήρθαν ο θείος Τάκης και η θεία Έλλη από την Κρήτη.*
◇ **επισκέπτομαι, επισκέπτης**
♬ ε-πί-σκε-ψη

επιστήμη [η] *ουσιαστικό* **(επιστήμες)**
☑ Τα μαθηματικά, η φυσική, η χημεία και η ιατρική είναι **επιστήμες**. Οι **επιστήμες** μελετούν τα ζώα, τα φυτά και άλλα πράγματα, όπως τον ηλεκτρισμό, το φως και τον ήχο.
◇ **επιστήμονας, επιστημονικός**
♬ ε-πι-στή-μη

επιστήμονας [ο], [η] *ουσιαστικό* **(επιστήμονες)**
☑ Όταν κάποιος ασχολείται με μία επιστήμη, είναι **επιστήμονας**. Οι **επιστήμονες** σπουδάζουν πολλά χρόνια. ◇ Οι ιστορίες **επιστημονικής** φαντασίας φαντάζονται αυτό που θα γίνει στο μέλλον ή σε άλλους πλανήτες. **επιστήμη**
♬ ε-πι-στή-μο-νας
-Λέμε και η επιστημόνισσα.

επιστολή [η] *ουσιαστικό* **(επιστολές)**
☑ **Επιστολή** είναι αυτό που γράφουμε και στέλνουμε σε κάποιον μέσα σ' ένα φάκελο. ✎ *Ο κύριος Γιάννης έστειλε μία **επιστολή** στο δήμαρχο για να διαμαρτυρηθεί για τους κακούς δρόμους της γειτονιάς του.*
○ γράμμα
♬ ε-πι-στο-λή

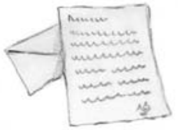

επιστρέφω, **επιστρέφομαι** *ρήμα* **(επέστρεψα, θα επιστρέψω)**
☑ Όταν **επιστρέφεις** σ' ένα μέρος, πηγαίνεις ξανά στο ίδιο μέρος.
✎ *Ο θείος Τάκης θα **επιστρέψει** στο σπίτι αργά το βράδυ. Είχε πάει ταξίδι.*
○ γυρίζω, ξαναγυρίζω, γυρνώ
✓ Όταν **επιστρέφεις** κάτι σε κάποιον, δίνεις πάλι πίσω κάτι που είχες πάρει. ✎ *«Μπορείς να μου **επιστρέψεις** το στιλό που σου δάνεισα;» είπε ο Κώστας στο Νίκο.*
○ ξαναδίνω ◇ Όταν περιμένω την

επιστροφή κάποιου, περιμένω πότε θα επιστρέψει.
♫ ε-πι-στρέ-φω

επιστροφή [η] *ουσιαστικό* **(επιστροφές)** → επιστρέφω

επιτραπέζιος, επιτραπέζια, επιτραπέζιο *επίθετο* **(επιτραπέζιοι, επιτραπέζιες, επιτραπέζια)**
☑ *Η κυρία Μαργαρίτα αγόρασε στην Αθηνά ένα **επιτραπέζιο** παιχνίδι,* δηλαδή ένα παιχνίδι που παίζεται πάνω στο τραπέζι.
◇ τραπέζι ♫ ε-πι-τρα-πέ-ζι-ος

επιτρέπω *ρήμα* **(επέτρεψα, θα επιτρέψω)**
☑ *«Μπορώ να βγω από την τάξη για να πιω λίγο νερό; Μου **επιτρέπετε** να πάω έξω για πέντε λεπτά;» ρώτησε η Αθηνά τη δασκάλα της.*
○ αφήνω ● απαγορεύω
♫ ε-πι-τρέ-πω

επιτυχημένος, επιτυχημένη, επιτυχημένο *μετοχή* **(επιτυχημένοι, επιτυχημένες, επιτυχημένα)** → επιτυχία

επιτυχία [η] *ουσιαστικό* **(επιτυχίες)**
☑ Όταν καταφέρνεις να κάνεις αυτό που θέλεις, έχεις **επιτυχία**.
✎ *Η ομάδα του Κώστα κατάφερε να πάρει το πρωτάθλημα. Ήταν μεγάλη **επιτυχία**.*
✓ *Το έργο ήταν μεγάλη **επιτυχία**.* Άρεσε σε πολλούς. ● αποτυχία
✓ *Η Αλίκη αγόρασε ένα δίσκο με τις **επιτυχίες** της χρονιάς.* Με τα τραγούδια που αρέσουν σε πολλούς.
○ χιτ ◇ Αυτός που έχει επιτυχία, είναι **επιτυχημένος**. ♫ ε-πι-τυ-χί-α
Δες πετυχαίνω

επιφάνεια [η] *ουσιαστικό* **(επιφάνειες)**
☑ Η **επιφάνεια** ενός πράγματος είναι η εξωτερική μεριά του, η μεριά του που φαίνεται. ✎ *Όταν βράζει το νερό, υπάρχουν φουσκάλες που σκάνε στην **επιφάνειά** του.*
☑ Όταν μετράω την **επιφάνεια** ενός διαμερίσματος, μετράω την έκτασή του.
● βάθος ♫ ε-πι-φά-νει-α

επιχειρηματίας [ο], [η] *ουσιαστικό* **(επιχειρηματίες)** → επιχείρηση

επιχείρηση [η] *ουσιαστικό* **(επιχειρήσεις)**
☑ Η **επιχείρηση** είναι ένα μέρος όπου δουλεύουν πολλοί άνθρωποι. Τα καταστήματα και τα εργοστάσια είναι **επιχειρήσεις**.
◇ **Επιχειρηματίας** είναι αυτός που έχει μία δική του επιχείρηση.
♫ ε-πι-χεί-ρη-ση

επόμενος, επόμενη, επόμενο *επίθετο* **(επόμενοι, επόμενες, επόμενα)**
☑ *Ο θείος Τάκης θα έρθει στην Αθήνα από τη Θεσσαλονίκη με το **επόμενο** τρένο.* Είναι το τρένο που θα έρθει αμέσως μετά. ● προηγούμενος
♫ ε-πό-με-νος

εποχή [η] *ουσιαστικό* **(εποχές)**
☑ Ο χρόνος έχει τέσσερις **εποχές**: την άνοιξη, το καλοκαίρι, το φθινόπωρο και το χειμώνα.
✎ *«Ποια είναι η κατάλληλη **εποχή** για κυνήγι;» ρώτησε ο Κώστας το θείο Αλέκο.*
✓ *«Την **εποχή** που πήγαινα σχολείο ζούσα στην επαρχία» είπε ο κύριος Αλέκος.* ○ καιρός ♫ ε-πο-χή
✎ 'οι εποχές-οι μήνες-οι μέρες'

Οι 4 εποχές του χρόνου

το καλοκαίρι　　το φθινόπωρο

ο χειμώνας　　η άνοιξη

Οι 12 μήνες του χρόνου

Ιανουάριος
Φεβρουάριος
Μάρτιος
Απρίλιος
Μάιος
Ιούνιος
Ιούλιος
Αύγουστος
Σεπτέμβριος
Οκτώβριος
Νοέμβριος
Δεκέμβριος

Οι 7 μέρες της εβδομάδας

Δευτέρα
Τρίτη
Τετάρτη
Πέμπτη
Παρασκευή
Σάββατο
Κυριακή

επώνυμο [το] *ουσιαστικό* **(επώνυμα)**
☑ **Επώνυμο** είναι το όνομα που έχουν τα μέλη της οικογένειάς σου.
✎ *«Θέλω να μου πείτε το όνομα και το **επώνυμό** σας» είπε ο αστυνομικός στον κύριο Δημήτρη.*
○ επίθετο ♫ ε-πώ-νυ-μο

εργάζομαι *ρήμα* **(εργάστηκα, θα εργαστώ)** → εργασία

εργαζόμενος [ο], **εργαζόμενη** [η] *ουσιαστικό* **(εργαζόμενοι, εργαζόμενες)**
→ εργασία

εργαλείο [το] *ουσιαστικό* **(εργαλεία)**
☑ **Εργαλεία** είναι τα πράγματα που μας είναι χρήσιμα για να φτιάξουμε ή να διορθώσουμε κάτι. Το σφυρί, το κατσαβίδι και το πριόνι είναι **εργαλεία**. ♫ ερ-γα-λεί-ο
✎ 'τα εργαλεία'

εργασία [η] *ουσιαστικό* **(εργασίες)**
☑ **Εργασία** είναι η δουλειά που κάνουμε για να κερδίσουμε χρήματα.
✎ *Ο πατέρας του Κώστα κερδίζει αρκετά χρήματα από την **εργασία** του.*
✓ **Εργασία** είναι αυτό που πρέπει να κάνουμε μέσα στη μέρα ή μέσα σε λίγες μέρες. ✎ *Η Αλίκη έχει να κάνει μία **εργασία** στην ιστορία για τον Παρθενώνα.* ◇ *Η κυρία Μαργαρίτα **εργάζεται** αρκετές ώρες κάθε μέρα σε μία γνωστή εφημερίδα.*
○ δουλεύω *Είναι **εργαζόμενη** στην εφημερίδα. Αγαπά τη δουλειά της κι εργάζεται αρκετές ώρες, είναι **εργατική**.* **εργάτης**, **έργο**
♫ ερ-γα-σί-α

εργαστήριο [το] *ουσιαστικό* **(εργαστήρια)**
☑ Το **εργαστήριο** είναι ένα μέρος με εργαλεία ή άλλα πράγματα που χρειάζονται για να γίνει μία εργασία.
✎ *Ο ξάδελφος του Νίκου σπουδάζει χημικός στην Αγγλία και δουλεύει κάθε μέρα στο **εργαστήριο** του πανεπιστημίου.*
◇ **εργασία**, **έργο** ♫ ερ-γα-στή-ρι-ο

εργάτης [ο], **εργάτρια** [η] *ουσιαστικό* **(εργάτες, εργάτριες)**
☑ **Εργάτης** είναι κάποιος που εργάζεται με τα χέρια του.
✎ *Η θεία του κυρίου Μιχάλη ήταν **εργάτρια** σ' ένα εργοστάσιο παιχνιδιών.*
◇ **εργασία**, **εργάζομαι**, **έργο**
♫ ερ-γά-της

εργατικός, **εργατική**, **εργατικό** *επίθετο* **(εργατικοί, εργατικές, εργατικά)**
→ εργασία

έργο [το] *ουσιαστικό* **(έργα)**
☑ **Έργο** είναι κάτι που έχουμε φτιάξει ή η δουλειά που πρέπει να κάνουμε. ✎ *«Οι πίνακες αυτοί είναι **έργα** της Κατερίνας» είπε ο θείος Σταμάτης. «Το **έργο** του καλλιτέχνη είναι δύσκολο».*
✓ **Έργο** είναι μία ταινία στην τηλεόραση ή το σινεμά ή μία

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

παράσταση στο θέατρο. ✎ *Η θεία Κατερίνα είδε ένα ωραίο **έργο** στο σινεμά.* ◇ Οι καλλιτέχνες φτιάχνουν **έργα** τέχνης. Ένας πίνακας, ένα γλυπτό κι ένα σχέδιο είναι **έργα** τέχνης. **εργασία**, **εργοστάσιο** ♬ έρ-γο

εργοστασιάρχης [ο], [η] **(εργοστασιάρχες)** → εργοστάσιο

εργοστάσιο [το] *ουσιαστικό* **(εργοστάσια)**
☑ Το **εργοστάσιο** είναι ένα κτίριο όπου δουλεύουν πολλοί άνθρωποι σε μηχανές και φτιάχνουν αυτοκίνητα, τρόφιμα ή άλλα πράγματα. ✎ *Ο θείος του Νίκου δουλεύει στη Γερμανία σ' ένα **εργοστάσιο** αυτοκινήτων.* ◇ **Εργοστασιάρχης** είναι αυτός που έχει δικό του εργοστάσιο. **έργο**, **εργάτης**, **εργασία** ♬ ερ-γο-στά-σι-ο

ερείπιο [το] *ουσιαστικό* **(ερείπια)**
☑ Όταν ένα σπίτι γκρεμίζεται, μένουν τα **ερείπιά** του. ✎ *Τα παιδιά έπαιζαν στα **ερείπια** του σπιτιού που έπεσε από το σεισμό.* ♬ ε-ρεί-πι-ο

ερημιά [η] *ουσιαστικό* **(ερημιές)**
☑ *Στο δάσος είχε **ερημιά**. Δεν υπήρχε κανένας. Η Κοκκινοσκουφίτσα φοβόταν να προχωρήσει. «Τι κάνεις μόνη σου σ' αυτή την **ερημιά**;» τη ρώτησε ο κακός λύκος.* ◇ **έρημος**
♬ ε-ρη-μιά

έρημος [η] *ουσιαστικό* **(έρημοι)**
☑ Η **έρημος** είναι ένα μέρος με άμμο όπου δεν υπάρχει νερό και δε φυτρώνει σχεδόν τίποτα.
◇ **ερημιά** ♬ έ-ρη-μος

έρημος, **έρημη**, **έρημο** *επίθετο* **(έρημοι, έρημες, έρημα)**
☑ Σ' ένα **έρημο** μέρος δεν υπάρχει κανένας. ✎ *Η θεία Έλλη χάθηκε χθες βράδυ στην Αθήνα. Οι δρόμοι ήταν **έρημοι** κι άρχισε να φοβάται.*
◇ **ερημιά** ♬ έ-ρη-μος

ερπετό [το] *ουσιαστικό* **(ερπετά)**
☑ Τα **ερπετά** είναι ζώα που έχουν μακρύ σώμα σκεπασμένο με λέπια κι **έρπουν**, δηλαδή σέρνονται με την κοιλιά. Τα φίδια και οι κροκόδειλοι είναι **ερπετά**. ♬ ερ-πε-τό

έρχομαι *ρήμα* **(ήρθα, θα έρθω)**
☑ *Ο θείος Τάκης **ήρθε** χθες στην Αθήνα από το Παρίσι. **Ήρθε** αργά το βράδυ.* ● φεύγω

✓ *«**Έρχεται** βροχή. Σε λίγο θα βρέξει» είπε ο Κώστας.*
✓ *«Μαμά, το παντελόνι μού **έρχεται** κοντό. Ψήλωσα!» είπε ο Κώστας.*
♬ έρ-χο-μαι

έρωτας [ο] *ουσιαστικό* **(έρωτες)**
→ ερωτεύομαι

ερωτεύομαι *ρήμα* **(ερωτεύτηκα, θα ερωτευτώ)**
☑ *Η Χιονάτη και ο πρίγκιπας είναι **ερωτευμένοι**. **Ερωτεύτηκαν** ο ένας τον άλλο. Ο **έρωτάς** τους είναι δυνατός.* ♬ ε-ρω-τεύ-ο-μαι

ερώτηση [η] *ουσιαστικό* **(ερωτήσεις)**
→ ρωτώ

εστιατόριο [το] *ουσιαστικό* **(εστιατόρια)**
☑ Το **εστιατόριο** είναι ένα μέρος που φτιάχνει και σερβίρει φαγητά στους ανθρώπους που πηγαίνουν εκεί για να φάνε. ○ ρεστοράν
♬ ε-στι-α-τό-ρι-ο

εσώρουχο [το] *ουσιαστικό* **(εσώρουχα)**
☑ Τα **εσώρουχα** είναι τα ρούχα που φοράμε κάτω από τ' άλλα ρούχα. Τα σλιπ και τα φανελάκια είναι **εσώρουχα**. ◇ ρούχο
♬ ε-σώ-ρου-χο

εσωτερικό [το] *ουσιαστικό* **(εσωτερικά)**
☑ Το **εσωτερικό** είναι η χώρα που ζεις. ✎ *Ο θείος Τάκης ταξιδεύει στο **εσωτερικό** και στο εξωτερικό.*
● εξωτερικό
✓ *«Στο **εσωτερικό** του διαμερίσματός μας υπάρχουν τέσσερα δωμάτια, ενώ έξω από αυτό υπάρχει μία βεράντα» είπε η Αθηνά.* Μέσα στο διαμέρισμα υπάρχουν τέσσερα δωμάτια.
◇ εσωτερικός
♬ ε-σω-τε-ρι-κό

εσωτερικός, εσωτερική, εσωτερικό *επίθετο* **(εσωτερικοί, εσωτερικές, εσωτερικά)**
☑ *Ο πατέρας του Κώστα βάζει το πορτοφόλι του στην **εσωτερική** τσέπη του παλτού του,* δηλαδή στην τσέπη που είναι από τη μέσα μεριά του παλτού.
✓ Οι **εσωτερικές** ειδήσεις είναι αυτές που έχουν να κάνουν με τη χώρα μας κι όχι με άλλες χώρες.
● εξωτερικός
♬ ε-σω-τε-ρι-κός

εταιρεία [η] *ουσιαστικό* **(εταιρείες)**
☑ **Εταιρεία** είναι μία επιχείρηση, δηλαδή ένα μέρος όπου δουλεύουν πολλοί άνθρωποι. ✎ *Η φίλη της κυρίας Μαργαρίτας δουλεύει σε μία διαφημιστική **εταιρεία**.* ○ επιχείρηση
♬ ε-ται-ρεί-α

ετήσιος, ετήσια, ετήσιο *επίθετο* **(ετήσιοι, ετήσιες, ετήσια)** → έτος

ετικέτα [η] *ουσιαστικό* **(ετικέτες)**
☑ *Η Αθηνά κόλλησε μία **ετικέτα** στο τετράδιό της. Πάνω στην **ετικέτα** έγραψε το όνομα και την τάξη της.*
♬ ε-τι-κέ-τα

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

κατσαβίδι
τανάλια
τρυπάνι
τσεκούρι
ψαλίδι
πριόνι
τσουγκράνα
καρφιά
τσάπα
φτυάρι

ετοιμάζω, ετοιμάζομαι *ρήμα* **(ετοίμασα, θα ετοιμάσω)**
☑ *Η μαμά **ετοίμασε** το φαγητό για την οικογένεια.* Έκανε όλα αυτά που χρειάζονταν για να είναι έτοιμο το φαγητό.
✓ *Ο γυμναστής **ετοίμασε** την ομάδα για τους αγώνες.* Είπε και δίδαξε στους παίκτες αυτά που χρειάζονταν για να είναι έτοιμοι.
✓ *Η κυρία Μαργαρίτα **ετοιμαζόταν** από καιρό για το ταξίδι της στο Παρίσι.* Έκανε πράγματα που έπρεπε να γίνουν για το ταξίδι.
✓ *Ενώ ο Κώστας **ετοιμαζόταν** να φύγει, χτύπησε το τηλέφωνο.* Λίγο πριν φύγει ο Κώστας, χτύπησε το τηλέφωνο. ◇ Όταν ετοιμάζω κάτι, κάνω **ετοιμασία** ή **ετοιμασίες**. **έτοιμος** ♬ ε-τοι-μά-ζω

ετοιμασία [η] *ουσιαστικό* **(ετοιμασίες)**
→ ετοιμάζω

έτοιμος, έτοιμη, έτοιμο *επίθετο* **(έτοιμοι, έτοιμες, έτοιμα)**
☑ Όταν κάτι είναι **έτοιμο**, μπορούμε να το έχουμε ή να το χρησιμοποιήσουμε αμέσως.
✎ *«Ελάτε παιδιά, το φαγητό είναι **έτοιμο**» είπε η κυρία Μαργαρίτα.*
✓ Όταν κάποιος είναι **έτοιμος** για κάτι ή για να κάνει κάτι, μπορεί ή θέλει να το κάνει αμέσως.
✎ *Ο Κώστας και οι φίλοι του ήταν **έτοιμοι** για την εκδρομή.*
✓ Το **έτοιμο** φαγητό είναι φαγητό που αγοράζουμε από κάποιο κατάστημα. ◇ **ετοιμάζω** ♬ έ-τοι-μος

έτος [το] *ουσιαστικό* **(έτη)**
☑ **Έτος** είναι οι 365 μέρες που κάνει η γη να γυρίσει γύρω από τον ήλιο.
○ χρόνος ◇ **Ετήσια** γιορτή είναι η γιορτή που γίνεται κάθε έτος. ♬ έ-τος

ευαισθησία [η] *ουσιαστικό*
(ευαισθησίες) → ευαίσθητος

ευαίσθητος, ευαίσθητη, ευαίσθητο *επίθετο* **(ευαίσθητοι, ευαίσθητες, ευαίσθητα)**
✓ Όταν κάποιος είναι **ευαίσθητος**, συγκινείται εύκολα κι ενδιαφέρεται για τους άλλους. ✎ *Η θεία Έλλη είναι πολύ **ευαίσθητη**. Λυπάται πολύ, όταν βλέπει κάποιον να κλαίει.*
● αναίσθητος ✓ Όταν κάτι είναι **ευαίσθητο**, παθαίνει εύκολα κάτι.
✎ *Τα δόντια της θείας του κυρίου Μιχάλη είναι πολύ **ευαίσθητα** στο κρύο νερό, πονάνε.* ◇ Όταν κάποιος είναι ευαίσθητος, έχει **ευαισθησία**.
♬ ευ-αί-σθη-τος

ευγένεια [η] *ουσιαστικό* **(ευγένειες)**
→ ευγενικός

ευγενικός, ευγενική ευγενικό *επίθετο* **(ευγενικοί, ευγενικές, ευγενικά)**
☑ Όταν κάποιος είναι **ευγενικός**, φέρεται καλά στους ανθρώπους, δε μαλώνει εύκολα μαζί τους, δεν τους κάνει κακό. Οι πράξεις του είναι **ευγενικές**. ✎ *«Τι **ευγενικό** παιδί που είναι ο Ίγκλι! Μου έδωσε τη θέση του στο λεωφορείο» είπε η κυρία Μαργαρίτα.* ● αγενής ◇ Όταν κάποιος είναι ευγενικός, έχει **ευγένεια**. ● αγένεια Φέρεται **ευγενικά**. ♬ ευ-γε-νι-κός

Αν θέλεις να μάθεις τι έγινε με την εκδρομή του Κώστα ψάξε στις λέξεις *απότομος, εκδρομή, επιμένω, κακοκαιρία, ακυρώνω, πρόγραμμα, σέβομαι*

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

ευκαιρία [η] *ουσιαστικό* **(ευκαιρίες)**
☑ Όταν έχεις **ευκαιρία** να κάνεις κάτι, τότε μπορείς να το κάνεις, υπάρχουν οι κατάλληλες συνθήκες για να το κάνεις.
✎ *Την Πέμπτη το σχολείο ήταν κλειστό κι έτσι ο Κώστας είχε την **ευκαιρία** να παίξει όλη τη μέρα ποδόσφαιρο.*
✓ **Ευκαιρία** είναι κάτι που μπορούμε ν' αγοράσουμε πολύ φτηνά.
✎ *«Αυτό το παλτό είναι **ευκαιρία**. Θα το αγοράσω», είπε η θεία Κατερίνα.*
♬ ευ-και-ρί-α

ευκολία [η] *ουσιαστικό* **(ευκολίες)**
→ εύκολος

εύκολος, **εύκολη, εύκολο** *επίθετο* **(εύκολοι, εύκολες, εύκολα)**
☑ Όταν κάτι είναι **εύκολο**, δε χρειάζεται να προσπαθήσεις ή να κουραστείς πολύ γι' αυτό.
✎ *Η ερώτηση της δασκάλας ήταν πολύ **εύκολη**. Η Αθηνά απάντησε αμέσως.* ◇ Όταν κάτι γίνεται χωρίς προσπάθεια, γίνεται **εύκολα**, με **ευκολία**. ● δύσκολος
♬ εύ-κο-λος

ευρώ [το] *ουσιαστικό*
☑ Το **ευρώ** είναι το νόμισμα πολλών χωρών της Ευρώπης, όπως της Ελλάδας, της Ιταλίας, της Γαλλίας και της Γερμανίας. Το **ευρώ** χρησιμοποιείται από τον Ιανουάριο του 2002. ♬ ευ-ρώ
-Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

- Είμαι το αντίθετο του δυσάρεστος. Τι είμαι;..

ευτυχία [η] *ουσιαστικό*
→ ευτυχισμένος

ευτυχισμένος, **ευτυχισμένη, ευτυχισμένο** *μετοχή* **(ευτυχισμένοι, ευτυχισμένες, ευτυχισμένα)**
☑ Όταν είσαι **ευτυχισμένος**, νιώθεις ωραία, γιατί έχει συμβεί κάτι καλό ή γιατί όλα γίνονται όπως τα θέλεις.
✎ *«Τι **ευτυχισμένη** που είμαι στο σπίτι σας!» είπε η Χιονάτη στους επτά νάνους.* ◇ Όταν είσαι ευτυχισμένος, νιώθεις **ευτυχία**.
○ χαρούμενος ● δυστυχισμένος
♬ ευ-τυ-χι-σμέ-νος

ευχαριστιέμαι *ρήμα* **(ευχαριστήθηκα, θα ευχαριστηθώ)**
☑ Όταν **ευχαριστιέσαι** με κάτι ή είσαι **ευχαριστημένος** με κάτι, νιώθεις ωραία, γιατί έχει γίνει κάτι καλό ή κάνεις κάτι που σου αρέσει.
✎ *Η Αθηνά **ευχαριστήθηκε** πολύ με τα νέα. Είχε βρεθεί η Ροζαλία.*
○ χαίρομαι, ικανοποιούμαι
● λυπάμαι, στενοχωριέμαι
◇ *Ήταν **ευχαριστημένη**.*
● λυπημένη, στενοχωρημένη, δυσαρεστημένη **ευχάριστος**
♬ ευ-χα-ρι-στιέ-μαι

ευχάριστος, **ευχάριστη, ευχάριστο** *επίθετο* **(ευχάριστοι, ευχάριστες, ευχάριστα)**
☑ Όταν κάτι είναι **ευχάριστο**, μας δίνει χαρά. ✎ *Σήμερα ο Κώστας είχε **ευχάριστα** νέα. Η ομάδα του νίκησε.*
● δυσάρεστος ◇ **ευχαριστώ, ευχαριστιέμαι**
♬ ευ-χά-ρι-στος

ευχαριστώ *ρήμα* **(ευχαρίστησα, θα ευχαριστήσω)**
☑ Όταν **ευχαριστείς** κάποιον, του

λές ότι χαίρεσαι που σου έκανε κάτι καλό. *Η Αθηνά **ευχαρίστησε** το Νίκο για το δώρο που της έδωσε.*
✓ Όταν κάτι σ' **ευχαριστεί**, σε κάνει να νιώθεις καλά.
*«Μ' **ευχαριστεί** να βλέπω αστυνομικά έργα στην τηλεόραση» είπε ο κύριος Δημήτρης.*
● δυσαρεστώ
◇ **ευχάριστος**, **ευχαριστιέμαι**
♫ ευ-χα-ρι-στώ

ευχή [η] *ουσιαστικό* **(ευχές)**
☑ Όταν κάνεις μία **ευχή**, λες κάτι που θέλεις πολύ να γίνει.
*Η Αθηνά έκανε μία **ευχή**.*
◇ ***Ευχήθηκε** να βρεθεί η Ροζαλία.*
♫ ευ-χή

εύχομαι *ρήμα* **(ευχήθηκα, θα ευχηθώ)**
→ ευχή

εφεύρεση [η] *ουσιαστικό* **(εφευρέσεις)**
☑ Όταν κάνω μία **εφεύρεση**, φτιάχνω για πρώτη φορά κάτι που δεν υπήρχε πριν.
*«Το τηλέφωνο είναι **εφεύρεση** του Γκράχαμ Μπελ» είπε η δασκάλα.*
◇ **Εφευρέτης** είναι αυτός που κάνει εφευρέσεις.
♫ ε-φεύ-ρε-ση

εφευρέτης [ο], **εφευρέτρια** [η] *ουσιαστικό* **(εφευρέτες, εφευρέτριες)**
→ εφεύρεση

έφηβος [ο], **έφηβη** [η] *ουσιαστικό* **(έφηβοι, έφηβες)**
☑ **Έφηβος** είναι κάποιος μεταξύ 12 και 18 χρονών. ♫ έ-φη-βος

εφημερίδα [η] *ουσιαστικό* **(εφημερίδες)**
☑ Στην **εφημερίδα** διαβάζουμε κάθε μέρα τι συμβαίνει στον κόσμο.
*Η κυρία Μαργαρίτα είναι δημοσιογράφος και κάθε μέρα διαβάζει πολλές **εφημερίδες** για τη δουλειά της.*

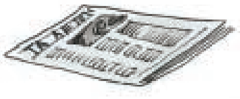

♫ ε-φη-με-ρί-δα

εφιάλτης [ο] *ουσιαστικό* **(εφιάλτες)**
☑ **Εφιάλτης** είναι ένα κακό όνειρο.
*Χθες η Αθηνά έβλεπε **εφιάλτες** και ξύπνησε τρομαγμένη.*
♫ ε-φι-άλ-της

εχθρικός, **εχθρική**, **εχθρικό** *επίθετο* **(εχθρικοί, εχθρικές, εχθρικά)**
→ εχθρός

εχθρός [ο], [η] *ουσιαστικό* **(εχθροί)**
☑ *Ο κύριος Δημήτρης δεν είχε* ***εχθρούς***. Δεν υπήρχαν άνθρωποι που ήθελαν να του κάνουν κακό.
✓ Στον πόλεμο **εχθροί** είναι αυτοί που πολεμούν εναντίον μας.
● φίλος ◇ Όταν κάτι είναι **εχθρικό**, έρχεται από τον εχθρό μας, δεν είναι φιλικό.
♫ ε-χθρός

Αν θέλεις να μάθεις τι έγινε με τη Ροζαλία που χάθηκε, ψάξε μέσα στο λεξικό τις λέξεις
αναστατώνω, ανησυχώ, εξαφανίζομαι, βρίσκω, καταφεύγω, κουλουριάζω, κουνώ, χαίρομαι, χοροπηδώ

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

Ζζ

ζαβολιά [η] *ουσιαστικό* **(ζαβολιές)**
☑ *«Δεν παίζω άλλο μαζί σου, Νίκο» είπε η Αθηνά. «Κάνεις συνέχεια **ζαβολιές**».* Προσπαθείς να με ξεγελάσεις χωρίς ν' ακολουθείς τους κανόνες του παιχνιδιού.
◇ Όταν κάποιος κάνει ζαβολιές, είναι **ζαβολιάρης**.
♬ ζα-βο-λιά

ζαβολιάρης, **ζαβολιάρα, ζαβολιάρικο** *επίθετο* **(ζαβολιάρηδες, ζαβολιάρες, ζαβολιάρικα)** → ζαβολιά

ζακέτα [η] *ουσιαστικό* **(ζακέτες)**
☑ *Η Αθηνά κούμπωσε τη **ζακέτα** της και βγήκε έξω να παίξει.*
♬ ζα-κέ-τα

ζαλάδα [η] *ουσιαστικό* **(ζαλάδες)**
☑ *Η δασκάλα της Αθηνάς υποφέρει από **ζαλάδες**.* Ζαλίζεται συχνά.
◇ **ζάλη, ζαλίζομαι**
♬ ζα-λά-δα

ζάλη [η] *ουσιαστικό*
☑ *Η Αθηνά ανέβηκε πολύ ψηλά και την έπιασε **ζάλη**.* Ζαλίστηκε. Ένιωσε πως έχασε την **ισορροπία** της.
◇ **ζαλάδα, ζαλίζομαι**
♬ ζά-λη

ζαλίζω, **ζαλίζομαι** *ρήμα* **(ζάλισα, θα ζαλίσω)**
☑ Όταν κάτι σε **ζαλίζει**, σε κάνει να μη νιώθεις καλά.
✎ *«Θεία, μιλάς πολλή ώρα και με **ζάλισες**» είπε ο κύριος Μιχάλης.*
✓ Όταν **ζαλίζεσαι**, δε νιώθεις καλά και νομίζεις ότι κοντεύεις να πέσεις κάτω. ✎ *Η Αθηνά **ζαλίστηκε** στο ταξίδι, επειδή είχε κακό καιρό και το πλοίο κουνιόταν πάνω κάτω.*
◇ **ζαλάδα, ζάλη**
♬ ζα-λί-ζω

ζαμπόν [το] *ουσιαστικό*
☑ Το **ζαμπόν** είναι χοιρινό κρέας που το κόβουμε σε λεπτές φέτες και το τρώμε συνήθως κρύο.
♬ ζα-μπόν
-Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

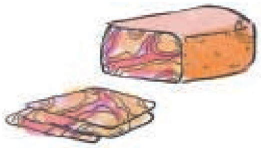

ζάπιγκ [το] *ουσιαστικό*
☑ Όταν βλέπεις τηλεόραση και κάνεις **ζάπιγκ**, αλλάζεις συνέχεια κανάλια με το τηλεκοντρόλ.
♬ ζά-πιγκ
-Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

ζάρα [η] *ουσιαστικό* **(ζάρες)**
→ ζαρώνω

ζάρι [το] *ουσιαστικό* **(ζάρια)**
☑ *Η Αθηνά έριξε τα **ζάρια**.*
Είναι μικροί κύβοι που έχουν από 1 μέχρι 6 τελείες σε κάθε πλευρά τους. Πολλά παιχνίδια παίζονται με **ζάρια**. Ένα από αυτά είναι το τάβλι.
♫ ζά-ρι

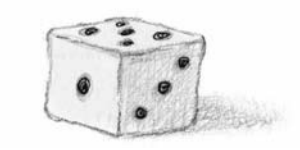

ζαρώνω *ρήμα* **(ζάρωσα, θα ζαρώσω)**
☑ Όταν κάτι **ζαρώνει**, τσαλακώνεται, δε φαίνεται σιδερωμένο ή τεντωμένο.
*«Πώς **ζάρωσε** έτσι η φούστα σου, Μαργαρίτα; Έχει πολλές **ζάρες**. Σιδέρωσέ την, πριν βγεις έξω» είπε η θεία Έλλη.*
✓ Όταν **ζαρώνεις**, μαζεύεσαι σε μία γωνιά και πιάνεις λιγότερο χώρο, επειδή νιώθεις φόβο, ντροπή ή κρύο.
*Ο Κώστας είδε τη ζημιά που έκανε και **ζάρωσε** από ντροπή.* ◇ ζάρα
♫ ζα-ρώ-νω

ζάχαρη [η] *ουσιαστικό* **(ζάχαρες)**
☑ Η **ζάχαρη** δίνει γλυκιά κι ευχάριστη γεύση σ' αυτά που τρώμε και πίνουμε.
*Η κυρία Μαργαρίτα πάντα βάζει λίγη **ζάχαρη** στον καφέ της.*
◇ ζαχαροπλάστης, ζαχαροπλαστείο
♫ ζά-χα-ρη

ζαχαροπλαστείο [το] *ουσιαστικό* **(ζαχαροπλαστεία)** → ζαχαροπλάστης

ζαχαροπλάστης [ο], **ζαχαροπλάστισσα** [η] *ουσιαστικό* **(ζαχαροπλάστες, ζαχαροπλάστισσες)**
☑ Ο **ζαχαροπλάστης** φτιάχνει και πουλάει γλυκά.

Το κατάστημα του **ζαχαροπλάστη** το λέμε **ζαχαροπλαστείο**.
◇ ζάχαρη
♫ ζα-χα-ρο-πλά-στης

ζέβρα [η] *ουσιαστικό* **(ζέβρες)**
☑ Η **ζέβρα** είναι ένα ζώο που μοιάζει με άλογο κι έχει άσπρες και μαύρες ρίγες στο σώμα του. ♫ ζέ-βρα
'τα ζώα'

ζελέ [το] *ουσιαστικό*
☑ Το **ζελέ** είναι ένα γλυκό που το φτιάχνουμε με χυμό φρούτων.
✓ *Η Αλίκη βάζει **ζελέ** στα μαλλιά της για να μη χαλάει το χτένισμά της.*
♫ ζε-λέ
-Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

ζεματίζω και **ζεματώ/ ζεματάω, ζεματίζομαι/ ζεματιέμαι** *ρήμα* **(ζεμάτισα, θα ζεματίσω)**
☑ Όταν κάτι σε **ζεματίζει**, σε καίει.
*Την ώρα που η κυρία Μαργαρίτα τηγάνιζε ψάρια, πετάχτηκε λάδι από το τηγάνι και της **ζεμάτισε** το χέρι.*
✓ Όταν κάτι **ζεματάει**, είναι πολύ ζεστό. *«Κώστα, μην μπεις στη μπανιέρα ακόμα. Το νερό **ζεματάει**!»*
○ καίω
✓ Όταν **ζεματάς**, είσαι πάρα πολύ ζεστός από τον πυρετό.
◇ Όταν κάτι είναι **ζεματιστό**, είναι πολύ ζεστό.
♫ ζε-μα-τί-ζω

- Μέσα στο όνομά μου μπορείς να βρεις τη λέξη ζάχαρη. Τι είμαι;
....

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

ζεματιστός, **ζεματιστή, ζεματιστό** *επίθετο* (**ζεματιστοί, ζεματιστές, ζεματιστά**)
→ ζεματίζω

ζεσταίνω, **ζεσταίνομαι** *ρήμα* (**ζέσταινα, θα ζεστάνω**)
☑ Όταν **ζεσταίνεις** κάτι, το κάνεις ζεστό. ✏ *Η κυρία Μαργαρίτα **ζέστανε** το φαγητό στο φούρνο.*
✓ Όταν **ζεσταίνεσαι**, νιώθεις ζέστη.
○ θερμαίνω ● κρυώνω, ψυχραίνω
◇ ζεστός, ζέστη ♬ ζε-σταί-νω

ζέστη [η] *ουσιαστικό* (**ζέστες**)
☑ *Στο σπίτι των επτά νάνων έκανε **ζέστη**, γιατί έκαιγαν ξύλα στο τζάκι. Το σπίτι ήταν **ζεστό** και στη Χιονάτη άρεσε να κάθεται στο τζάκι και να **ζεσταίνεται**.* ● κρύο, ψύχρα
◇ ζεστός, ζεσταίνω ♬ ζέ-στη

ζεστός, **ζεστή, ζεστό** *επίθετο* (**ζεστοί, ζεστές, ζεστά**)
☑ *«Πρόσεχε, Κώστα! Η σούπα είναι **ζεστή**. Θα καείς!» είπε η κυρία Μαργαρίτα.*
○ θερμός, καυτός
● κρύος, ψυχρός
◇ ζέστη, ζεσταίνω ♬ ζε-στός

ζευγάρι [το] *ουσιαστικό* (**ζευγάρια**)
☑ **Ζευγάρι** είναι ένας άντρας και μία γυναίκα που αγαπιούνται.
✏ *Πάνω από το διαμέρισμα του κυρίου Γιάννη μένει ένα **ζευγάρι**.*
✓ **Ζευγάρι** είναι δύο πράγματα που ταιριάζουν και το ένα συμπληρώνει το άλλο. ✏ *Ο κύριος Γιάννης αγόρασε ένα **ζευγάρι** γυαλιά ηλίου για την Αθηνά κι ένα **ζευγάρι** παπούτσια για τον Κώστα.*
♬ ζευ-γά-ρι

ζηλεύω *ρήμα* (**ζήλεψα, θα ζηλέψω**)
☑ Όταν **ζηλεύεις**, θέλεις να έχεις αυτό που έχει κάποιος άλλος.
✏ *Η κακιά βασίλισσα **ζηλεύει** τη Χιονάτη, γιατί είναι όμορφη. **Ζηλεύει** την ομορφιά της.* ◇ Όταν ζηλεύεις, νιώθεις **ζήλια**, είσαι **ζηλιάρης**.
♬ ζη-λεύ-ω

ζήλια [η] *ουσιαστικό* (**ζήλιες**) → ζηλεύω

ζηλιάρης, **ζηλιάρα, ζηλιάρικο** επίθετο (**ζηλιάρηδες, ζηλιάρες, ζηλιάρικα**)
→ ζηλεύω

ζημιά [η] *ουσιαστικό* (**ζημιές**)
☑ Όταν κάνεις **ζημιά**, χαλάς ή σπας κάτι. ✏ *Όλο **ζημιές** είναι σήμερα ο Κώστας. Έσπασε ένα ποτήρι κι ένα πιάτο.* ♬ ζη-μιά

ζητιανεύω *ρήμα* (**ζητιάνεψα, θα ζητιανέψω**)
☑ *Καθώς περπατούσε στο πεζοδρόμιο, η Αθηνά είδε στη γωνία μία γιαγιά να **ζητιανεύει**.*
Παρακαλούσε τους άλλους να τη λυπηθούν και να της δώσουν χρήματα. ◇ Ο **ζητιάνος** είναι αυτός που ζητιανεύει. ♬ ζη-τια-νεύ-ω

ζητιάνος [ο], **ζητιάνα** [η] *ουσιαστικό* (**ζητιάνοι, ζητιάνες**) → ζητιανεύω

ζητώ και **ζητάω, ζητιέμαι** / **ζητούμαι** *ρήμα* (**ζήτησα, θα ζητήσω**)
☑ Όταν **ζητάς** κάτι, λες αυτό που θέλεις να έχεις. ✏ *Για τα γενέθλιά του*

*ο Κώστας **ζήτησε** από τον κύριο Γιάννη ένα παιχνίδι με κάστρα και ιππότες.*
✓ *Η αστυνομία **ζητά** αυτόν που έκλεψε χρήματα από το μαγαζί του κυρίου Δημήτρη.* Τον ψάχνει.
○ αναζητώ
✓ Όταν **ζητάς** από κάποιον να κάνει κάτι, τότε του λες τι θέλεις να κάνει.
✏ *Η δασκάλα **ζήτησε** από την Αθηνά να ζωγραφίσει ένα τετράγωνο στον πίνακα.* ♫ ζη-τώ

ζήτω *επιφώνημα*
☑ Λέμε **ζήτω**, όταν είμαστε ενθουσιασμένοι με κάτι.
✏ *«**Ζήτω**! Κέρδισε η ομάδα μας!» φώναξε ο Κώστας.* ♫ ζή-τω

ζιγκ ζαγκ *επίρρημα*
☑ *Η αστραπή κάνει **ζιγκ ζαγκ** στον ουρανό.* Σχηματίζει γωνίες δεξιά κι αριστερά. ♫ ζιγκ-ζαγκ

*Ένας δρόμος που κάνει **ζιγκ ζαγκ**.*

ζιζάνιο [το] *ουσιαστικό* **(ζιζάνια)**
☑ Το **ζιζάνιο** είναι χόρτο που φυτρώνει μόνο του ανάμεσα σ' άλλα φυτά και τα εμποδίζει να μεγαλώσουν. ✏ *Ο κύριος Αλέκος καθάριζε όλο το απόγευμα τον κήπο από τα **ζιζάνια**.*
✓ **Ζιζάνιο** λέμε κι ένα ζωηρό παιδί που κάνει αταξίες.
♫ ζι-ζά-νι-ο

ζόρι [το] *ουσιαστικό* **(ζόρια)**
☑ Όταν κάνεις κάτι με το **ζόρι**, το κάνεις, επειδή σ' αναγκάζει κάποιος να το κάνεις χωρίς να το θέλεις.
♫ ζό-ρι

ζούγκλα [η] *ουσιαστικό* **(ζούγκλες)**
☑ Η **ζούγκλα** είναι ένα πολύ ζεστό και υγρό δάσος με πυκνά ψηλά χόρτα. Στη **ζούγκλα** ζουν πολλά άγρια ζώα. ♫ ζού-γκλα

ζουζούνι [το] *ουσιαστικό* **(ζουζούνια)**
☑ Το **ζουζούνι** είναι ένα μικρό έντομο. ◇ Όταν το ζουζούνι πετάει, κάνει ένα δικό του θόρυβο. **Ζουζουνίζει**.
♫ ζου-ζού-νι

ζουζουνίζω *ρήμα* **(ζουζούνισα, θα ζουζουνίσω)** → ζουζούνι

ζουλώ και **ζουλάω, ζουλιέμαι** *ρήμα* **(ζούληξα, θα ζουλήξω)**
☑ Όταν **ζουλάς** κάτι, το πατάς δυνατά με τα χέρια σου.
✏ *«Σταμάτα να **ζουλάς** την οδοντόκρεμα, Κώστα! Θα πεταχτεί όλη έξω» είπε η Αθηνά.*
♫ ζου-λώ

Αν θέλεις να μάθεις τι έγινε με το μαγαζί του κυρίου Δημήτρη, ψάξε μέσα στο λεξικό τις λέξεις
δικαστήριο, δικηγόρος, θηρίο, καημένος, πιάνω, τμήμα, φυλακή

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

ζουμί [το] *ουσιαστικό* **(ζουμιά)**
☑ Όταν στύβουμε φρούτα ή βράζουμε λαχανικά, παίρνουμε το **ζουμί** τους. ○ χυμός
✓ Όταν βράζουμε κρέας, παίρνουμε το **ζουμί** του. ○ ζωμός ◇ *Όταν τα φρούτα είναι **ζουμερά**, έχουν πολύ ζουμί.* ♬ ζου-μί

ζυγαριά [η] *ουσιαστικό* **(ζυγαριές)**
☑ Με τη **ζυγαριά** μετράμε πόσο βαρύ είναι κάτι.
✐ *Ο Κώστας ανέβηκε στη **ζυγαριά** για να δει πόσα κιλά είναι.*
♬ ζυ-γα-ριά

ζυγίζω *ρήμα* **(ζύγισα, θα ζυγίσω)**
☑ Όταν **ζυγίζεις** κάτι, μετράς πόσο βαρύ είναι. ✐ *Ο μανάβης **ζύγισε** τα κεράσια στη ζυγαριά για να δει πόσα κιλά είναι.*
✓ *Ο Κώστας **ζυγίζει** 40 κιλά.* Είναι 40 κιλά. ♬ ζυ-γί-ζω

ζυμάρι [το] *ουσιαστικό* **(ζυμάρια)**
☑ Το **ζυμάρι** είναι αλεύρι ανακατεμένο με νερό. Με το **ζυμάρι** φτιάχνουμε το ψωμί. ◇ Τα μακαρόνια και το κριθαράκι είναι **ζυμαρικά**. ♬ ζυ-μά-ρι

ζυμαρικό [το] *ουσιαστικό* **(ζυμαρικά)**
→ ζυμάρι

ζυμώνω, ζυμώνομαι *ρήμα* **(ζύμωσα, θα ζυμώσω)**
☑ Όταν **ζυμώνεις**, ανακατεύεις αλεύρι, νερό και **μαγιά** για να γίνει ζυμάρι. ✐ *Η κυρία Μαργαρίτα **ζύμωσε** κουλουράκια και τα έβαλε στο φούρνο να ψηθούν.*
♬ ζυ-μώ-νω

ζω *ρήμα* **(έζησα, θα ζήσω)**
☑ *Ο πρίγκιπας έτρεξε δίπλα στη Χιονάτη, την είδε και φώναξε: «**Ζει** ακόμα! Αναπνέει, χτυπάει η καρδιά της, είναι στη **ζωή**, είναι **ζωντανή**!».*
● πεθαίνω
✓ *Η γιαγιά του Νίκου **έζησε** 96 χρόνια.* Η ζωή της κράτησε 96 χρόνια.
✓ *Η οικογένεια του Κώστα και της Αθηνάς **ζει** στην Αθήνα.*
Μένει στην Αθήνα. ♬ ζω

ζωγραφιά [η] *ουσιαστικό* **(ζωγραφιές)**
☑ Η **ζωγραφιά** είναι μία εικόνα που φτιάχνει κάποιος με χρώματα.
✐ *Η Αθηνά έκανε μία **ζωγραφιά** με νερομπογιές.* ○ εικόνα, πίνακας, σχέδιο ◇ *Η θεία Κατερίνα είναι **ζωγράφος**. Η δουλειά της είναι να **ζωγραφίζει**. Για να μάθει να **ζωγραφίζει**, σπούδασε **ζωγραφική**.*
♬ ζω-γρα-φιά

ζωγραφίζω *ρήμα* **(ζωγράφισα, θα ζωγραφίσω)** → ζωγραφιά

ζωγραφική [η] *ουσιαστικό*
→ ζωγραφιά

ζωγράφος [ο], [η] *ουσιαστικό*
(ζωγράφοι) → ζωγραφιά

ζωή [η] *ουσιαστικό* **(ζωές)**
☑ *Ο πρίγκιπας είπε στη Χιονάτη: «Θέλω να ζήσω όλη μου τη* ***ζωή*** *μαζί σου. Θα ζήσουμε μαζί μέχρι να μας χωρίσει ο θάνατος».*
◇ ζωντανός, ζω, ζωηρός ♬ ζω-ή

ζωηρός, **ζωηρή**, **ζωηρό** *επίθετο* **(ζωηροί, ζωηρές, ζωηρά)**
☑ *«Αυτό το παιδί είναι* ***ζωηρό****» είπε η δασκάλα.* Κάνει αταξίες, δεν είναι φρόνιμο.
✓ *Ο Κώστας προχωρούσε με* ***ζωηρό*** *βήμα. Δεν ήθελε ν' αργήσει.* Με γρήγορο βήμα.
✓ *Το κόκκινο είναι* ***ζωηρό*** *χρώμα.* Είναι έντονο και φωτεινό χρώμα.
♬ ζω-η-ρός

ζώνη [η] *ουσιαστικό* **(ζώνες)**
☑ *Ο κύριος Γιάννης έβαλε τη* ***ζώνη*** *του για να μην του πέσει το παντελόνι.*
◇ Η **ζώνη ασφαλείας** είναι μία ζώνη που φοράμε μέσα στο αυτοκίνητο ή στο αεροπλάνο. Μας προστατεύει να μη χτυπήσουμε.
♬ ζώ-νη ✎ 'τα ρούχα'

ζωντανός, **ζωντανή**, **ζωντανό** *επίθετο* **(ζωντανοί, ζωντανές, ζωντανά)** → ζωή

ζώο [το] *ουσιαστικό* **(ζώα)**
☑ **Ζώο** είναι κάτι που ζει και κινείται αλλά δεν είναι φυτό ούτε άνθρωπος. Τα πουλιά, τα ψάρια, οι σκύλοι και οι ελέφαντες είναι **ζώα**. Ο σκύλος και η γάτα είναι **κατοικίδια ζώα**. Το λιοντάρι και η τίγρη είναι **άγρια ζώα**.
♬ ζώ-ο ✎ 'τα ζώα'

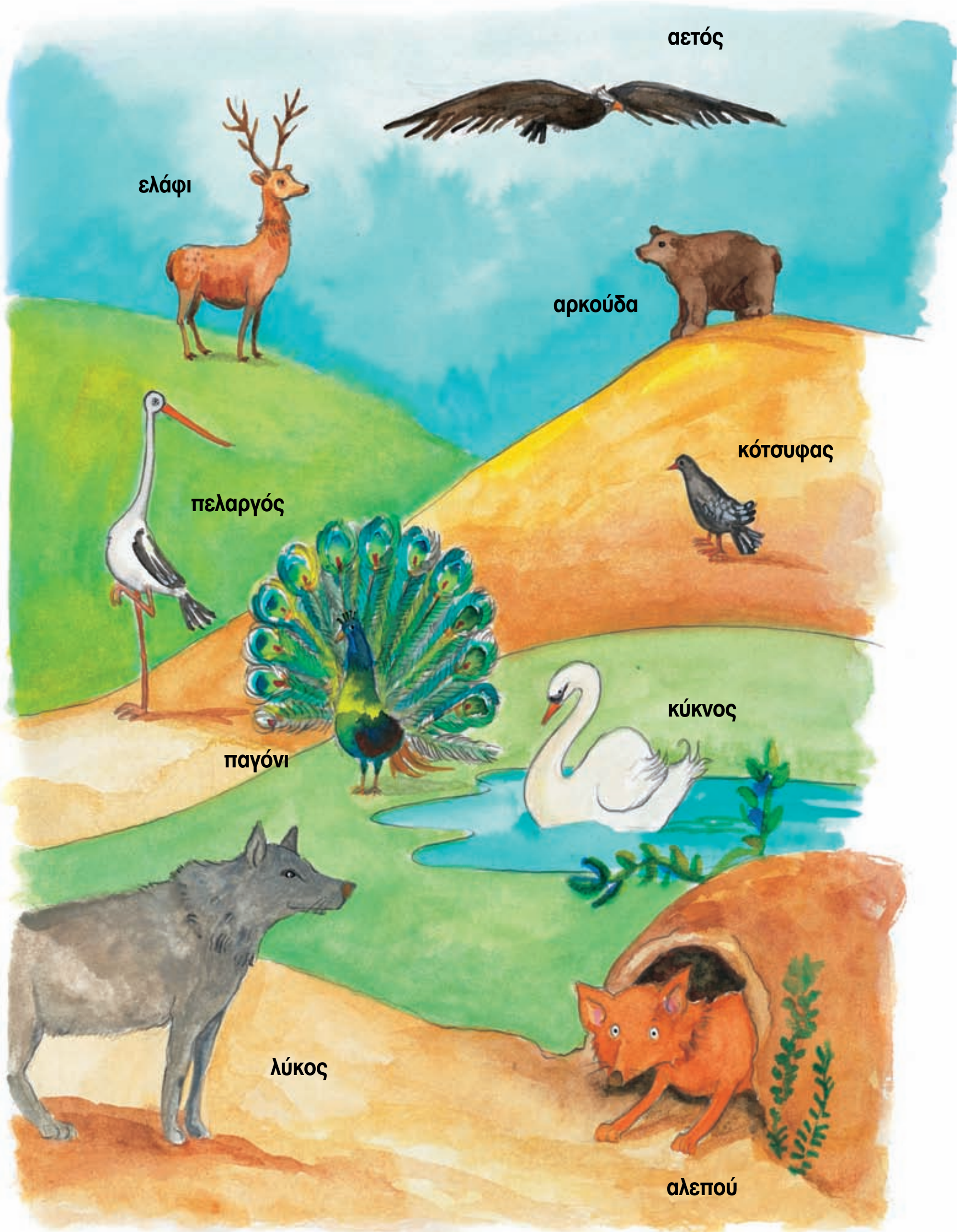
αετός
ελάφι
αρκούδα
κότσυφας
πελαργός
κύκνος
παγόνι
λύκος
αλεπού

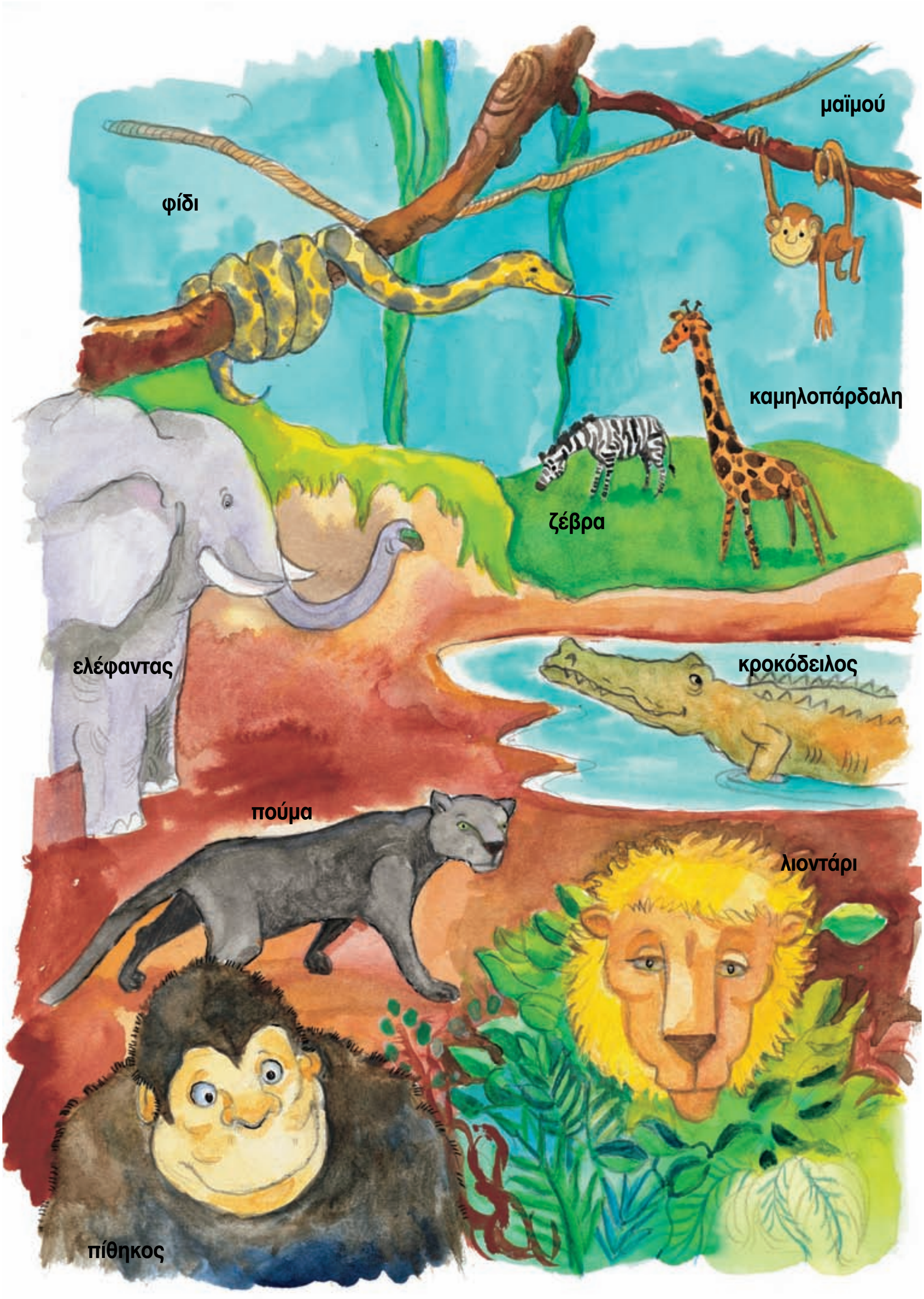
φίδι
μαϊμού
καμηλοπάρδαλη
ζέβρα
ελέφαντας
κροκόδειλος
πούμα
λιοντάρι
πίθηκος

Ηη

ηθοποιός [ο], [η] *ουσιαστικό* **(ηθοποιοί)**
☑ **Ηθοποιός** είναι κάποιος που παίζει ένα ρόλο στο θέατρο, την τηλεόραση ή το σινεμά.
♬ η-θο-ποι-ός

ηλεκτρικός, **ηλεκτρική, ηλεκτρικό** *επίθετο* **(ηλεκτρικοί, ηλεκτρικές, ηλεκτρικά)**
→ ηλεκτρισμός

ηλεκτρισμός [ο] *ουσιαστικό*
☑ Ο **ηλεκτρισμός** έρχεται μέσα από καλώδια. Μας επιτρέπει να έχουμε φως, να ζεσταινόμαστε και κάνει τα μηχανήματα να δουλεύουν.
◇ Οι **ηλεκτρικές** μηχανές δουλεύουν με ηλεκτρισμό. Ο **ηλεκτρολόγος** ξέρει να διορθώνει τις ηλεκτρικές συσκευές. Όποιος πιάνει γυμνά ή χαλασμένα καλώδια με βρεγμένα χέρια μπορεί να πάθει **ηλεκτροπληξία** και να πεθάνει.
♬ η-λε-κτρι-σμός

ηλεκτρολόγος [ο] *ουσιαστικό* **(ηλεκτρολόγοι)** → ηλεκτρισμός

ηλεκτροπληξία [η] *ουσιαστικό*
→ ηλεκτρισμός

ηλίθιος, **ηλίθια, ηλίθιο** *επίθετο* **(ηλίθιοι, ηλίθιες, ηλίθια)**
☑ *«Είσαι* ***ηλίθια****, Αθηνά. Σου μιλάω τόσην ώρα και δεν κατάλαβες τίποτε απ' όσα σου είπα!» παραπονέθηκε ο Κώστας.* ○ βλάκας, ανόητος
● έξυπνος ◇ Όταν κάποιος είναι ηλίθιος, λέει ή κάνει **ηλιθιότητες**. Η **ηλιθιότητά** του μας νευριάζει.
○ βλακεία, ανοησία
● εξυπνάδα ♬ η-λί-θι-ος

ηλιθιότητα [η] *ουσιαστικό* **(ηλιθιότητες)**
→ ηλίθιος

ηλικία [η] *ουσιαστικό* **(ηλικίες)**
☑ Η **ηλικία** ενός ανθρώπου είναι τα χρόνια που πέρασαν από τότε που γεννήθηκε. ◇ Όταν κάποιος είναι **ηλικιωμένος**, έχει ζήσει πολλά χρόνια κι είναι γέρος. ♬ η-λι-κί-α

ηλικιωμένος, **ηλικιωμένη, ηλικιωμένο** *επίθετο* **(ηλικιωμένοι, ηλικιωμένες, ηλικιωμένα)** → ηλικία

ηλιοθεραπεία [η] *ουσιαστικό* **(ηλιοθεραπείες)** → ήλιος

ηλιόλουστος, **ηλιόλουστη, ηλιόλουστο** *επίθετο* **(ηλιόλουστοι, ηλιόλουστες, ηλιόλουστα)** → ήλιος

ήλιος [ο] *ουσιαστικό* **(ήλιοι)**
☑ Ο **ήλιος** είναι το αστέρι που μας ζεσταίνει και φωτίζει τη γη.
✓ **Ήλιος** είναι και το φως του ήλιου.

*«Δεν κάθομαι πολύ στον **ήλιο**» είπε η Αλίκη. «Δε θέλω να μαυρίσω».*
✓ Όταν έχει **ήλιο**, έχει καλό καιρό.
◊ Μία μέρα που έχει ήλιο είναι **ηλιόλουστη**. Όταν καθόμαστε στο φως του ήλιου για να μαυρίσουμε, κάνουμε **ηλιοθεραπεία**. ♬ ή-λιος
'ο καιρός' **Δες έρημος**

ημέρα [η] *ουσιαστικό* **(ημέρες)**
→ μέρα

ημερολόγιο [το] *ουσιαστικό* **(ημερολόγια)**
☑ Στο **ημερολόγιο** βλέπεις τους μήνες, τις βδομάδες και τις μέρες του χρόνου. ♬ η-με-ρο-λό-γι-ο

ημερομηνία [η] *ουσιαστικό* **(ημερομηνίες)**
☑ Για να γιορτάσεις τα γενέθλια ενός φίλου, πρέπει να ξέρεις την **ημερομηνία** που γεννήθηκε. Πρέπει να ξέρεις τη μέρα, το μήνα και τη χρονιά που γεννήθηκε.
♬ η-με-ρο-μη-νί-α

ήμερος, ήμερη, ήμερο *επίθετο* **(ήμεροι, ήμερες, ήμερα)**
☑ Ένα **ήμερο** ζώο ζει κοντά στους ανθρώπους. Δε ζει μόνο του στο δάσος.
✓ **Τα ήμερα** φυτά τα καλλιεργούν οι άνθρωποι. Δε φυτρώνουν μόνα τους στα λιβάδια και στα δάση.
● άγριος ♬ ή-με-ρος

ήπειρος [η] *ουσιαστικό* **(ήπειροι)**
☑ Η Γη χωρίζεται σε 6 μεγάλα κομμάτια που λέγονται **ήπειροι**. Είναι η Ευρώπη, η Ασία, η Αμερική, η Αφρική, η Αυστραλία και η Ανταρκτική. Ανάμεσα στις **ηπείρους** υπάρχουν ωκεανοί.
♬ ή-πει-ρος

ηρεμία [η] *ουσιαστικό* → ήρεμος

ήρεμος, ήρεμη, ήρεμο *επίθετο* **(ήρεμοι, ήρεμες, ήρεμα)**
☑ Μία **ήρεμη** θάλασσα δεν έχει κύματα, δεν είναι ταραγμένη.
✓ Ένας **ήρεμος** άνθρωπος δεν είναι θυμωμένος και δεν ανησυχεί για κάτι.
*Ο Κώστας είδε τα σκυλιά αλλά δε φοβήθηκε. Έμεινε **ήρεμος**.*
○ ήσυχος ● ταραγμένος
◊ Όταν είσαι ήρεμος, έχεις **ηρεμία**. **Ηρεμείς**. Όταν κάνεις κάτι **ήρεμα**, το κάνεις χωρίς να είσαι θυμωμένος.
♬ ή-ρε-μος

ηρεμώ *ρήμα* **(ηρέμησα, θα ηρεμήσω)**
→ ήρεμος

ήρωας [ο], **ηρωίδα** [η] *ουσιαστικό* **(ήρωες, ηρωίδες)**
☑ **Ήρωας** είναι αυτός που έχει κάνει κάτι πολύ καλό και θαρραλέο και τον θαυμάζουμε γι' αυτό.
✓ Ο **ήρωας** μίας ιστορίας είναι το βασικό πρόσωπο της ιστορίας. Σ' αυτόν συμβαίνουν όλες οι περιπέτειες. *Ο Κώστας βλέπει συχνά κινούμενα σχέδια. Ο Ποπάι είναι ο αγαπημένος του **ήρωας**.* ○ πρωταγωνιστής
♬ ή-ρω-ας

ησυχία [η] *ουσιαστικό* → ήσυχος

α β γ δ ε ζ **η** θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

ήσυχος, **ήσυχη**, **ήσυχο** *επίθετο* **(ήσυχοι, ήσυχες, ήσυχα)**
☑ Ένα **ήσυχο** μέρος δεν έχει θόρυβο. ✎ *Ο θείος Αλέκος μένει σ' ένα **ήσυχο** χωριό. Εκεί έχει πολλή **ησυχία**.*
✓ Όταν είσαι **ήσυχος**, δεν κάνεις θόρυβο. ✎ *«Κάτσε **ήσυχη** Αθηνά» είπε ο Κώστας. «Δε θέλω ν' ακούγεται τίποτα. Κάνε **ησυχία**».*
● ανήσυχος
✓ *«Άσε με **ήσυχο**» είπε ο Κώστας στην Αθηνά που πείραζε τα μαλλιά του. «Μη μ' ενοχλείς! Θέλω **ησυχία**».*
◇ ησυχία ♫ ή-συ-χος

ήττα [η] *ουσιαστικό* **(ήττες)**
☑ *«Ο αγώνας τελείωσε με **ήττα** της ομάδας μας» είπε ο Κώστας.*
Η ομάδα μας έχασε τον αγώνα, δεν κέρδισε. ● νίκη ♫ ήτ-τα

ηφαίστειο [το] *ουσιαστικό* **(ηφαίστεια)**
☑ Τα **ηφαίστεια** είναι βουνά που έχουν μία τρύπα στην κορυφή τους, τον **κρατήρα**. Από τον κρατήρα βγαίνουν καπνοί και **λάβα** που έρχονται από το κέντρο της γης.
♫ η-φαί-στει-ο

ηχογραφώ, **ηχογραφούμαι** *ρήμα* **(ηχογράφησα, θα ηχογραφήσω)**
☑ Όταν **ηχογραφείς**, γράφεις ήχους ή μουσική σ' ένα σιντί ή μία κασέτα για να τ' ακούς όποτε θέλεις.
✎ *Η Αλίκη **ηχογράφησε** το τραγούδι που της άρεσε.* ◇ ήχος
♫ η-χο-γρα-φώ

ήχος [ο] *ουσιαστικό* **(ήχοι)**
☑ **Ήχος** είναι καθετί που ακούμε. Όλοι οι θόρυβοι, όλες οι νότες της μουσικής, όλες οι λέξεις που λέμε είναι **ήχοι**. ◇ ηχογραφώ ♫ ή-χος

Θθ

θάβω, **θάβομαι** *ρήμα* **(έθαψα, θα θάψω)**
☑ *Ο σκύλος του κυρίου Μιχάλη* ***έθαψε*** *τα κόκαλα. Τα έβαλε μέσα στη γη και τα σκέπασε με χώμα. Όταν όμως τελείωσε το* ***θάψιμο*** *κι έφυγε, ήρθε μία γάτα και τα* ***ξέθαψε****. Τα έβγαλε από το χώμα.*
✓ Όταν **θάβουμε** ένα νεκρό, τον βάζουμε μέσα στη γη, σ' έναν **τάφο**, αφού πρώτα τον βάλουμε σ' ένα **φέρετρο**. ◇ **θάψιμο**
♬ θά-βω

θάλαμος [ο] *ουσιαστικό* **(θάλαμοι)**
☑ Ο **θάλαμος** είναι ένα μεγάλο δωμάτιο όπου μένουν πολλοί άνθρωποι. Τα νοσοκομεία είναι μέρη που έχουν πολλούς **θαλάμους**.
◇ Ο **τηλεφωνικός θάλαμος** είναι ένα μικρό κλειστό μέρος που έχει τηλέφωνο. Εκεί μπορεί να πάει όποιος θέλει να τηλεφωνήσει.
♬ θά-λα-μος

θάλασσα [η] *ουσιαστικό* **(θάλασσες)**
☑ Η **θάλασσα** είναι μία μεγάλη έκταση με αλμυρό νερό. Κάθε καλοκαίρι πηγαίνουμε στη **θάλασσα** για μπάνιο. ◇ Το **θαλασσινό** νερό έχει πολύ αλάτι. (σαν ουσιαστικό) Τα χταπόδια, τα **μύδια** και οι γαρίδες είναι **θαλασσινά**. **θαλάσσιος**
♬ θά-λασ-σα

θαλασσινός, **θαλασσινή, θαλασσινό** *επίθετο* (**θαλασσινοί, θαλασσινές, θαλασσινά**)
→ θάλασσα

θάμνος [ο] *ουσιαστικό* **(θάμνοι)**
☑ Ο **θάμνος** μοιάζει με μικρό δέντρο με πολλά κλαδιά αλλά χωρίς κορμό.
♬ θά-μνος

θαμπός, **θαμπή, θαμπό** *επίθετο* **(θαμποί, θαμπές, θαμπά)**
☑ *Τα τζάμια είναι* ***θαμπά*** *από τον ατμό.* Ο Κώστας δεν μπορεί να δει καλά μέσα από αυτά.
✓ *Η φωτογραφία είναι* ***θαμπή****.* Δεν φαίνεται καθαρά τι δείχνει.
○ θολός ● καθαρός ◇ **θαμπώνω**
♬ θα-μπός

θαμπώνω, **θαμπώνομαι** *ρήμα* **(θάμπωσα, θα θαμπώσω)**
☑ *Τα τζάμια* ***θάμπωσαν*** *από τη ζέστη.* Έγιναν θαμπά.
✓ *Ο πρίγκιπας* ***θαμπώθηκε*** *από την ομορφιά της Χιονάτης.* Εντυπωσιάστηκε από την ομορφιά της. ◇ **θαμπός**
♬ θα-μπώ-νω

θάνατος [ο] *ουσιαστικό* **(θάνατοι)**
☑ *Η κακιά βασίλισσα ζήτησε από τον κυνηγό να σκοτώσει τη Χιονάτη. Θέλει*

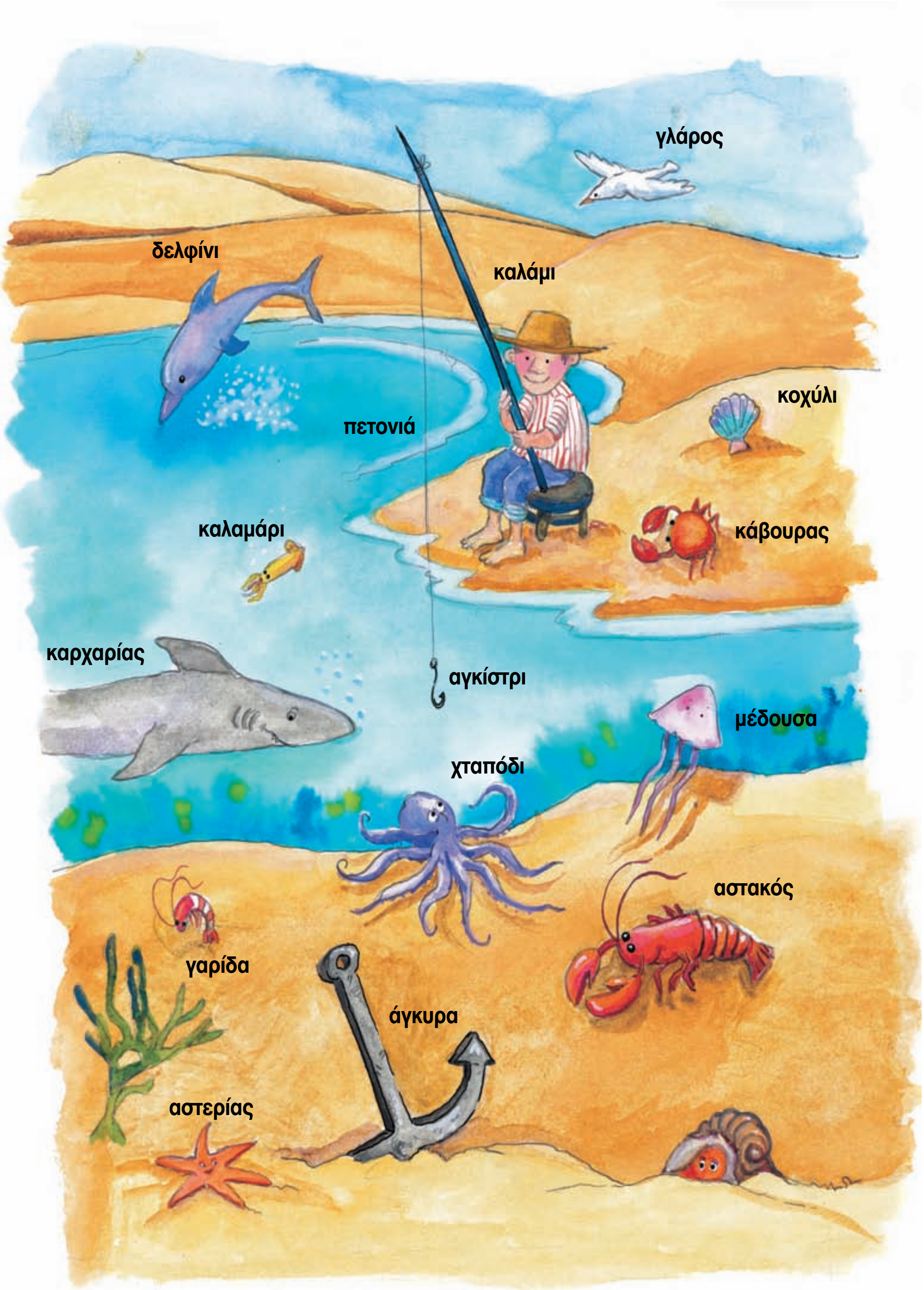
γλάρος
δελφίνι
καλάμι
κοχύλι
πετονιά
καλαμάρι
κάβουρας
καρχαρίας
αγκίστρι
μέδουσα
χταπόδι
αστακός
γαρίδα
άγκυρα
αστερίας

να μη ζει πια η Χιονάτη. Θέλει το **θάνατό** της. ● ζωή ◇ **πεθαίνω, νεκρός** ♬ θά-να-τος

θαρραλέος, **θαρραλέα, θαρραλέο** *επίθετο* **(θαρραλέοι, θαρραλέες, θαρραλέα)** → θάρρος

θάρρος [το] *ουσιαστικό*
☑ Όταν κάποιος έχει **θάρρος**, δε φοβάται να κάνει κάτι επικίνδυνο και δύσκολο. ● δειλία ◇ *Ο θείος Τάκης είχε το **θάρρος** να σώσει το παιδάκι που πνιγόταν στη θάλασσα. Ήταν **θαρραλέος**.* ♬ θάρ-ρος

θαύμα [το] *ουσιαστικό* **(θαύματα)**
☑ Όταν γίνεται ένα **θαύμα**, γίνεται κάτι πολύ παράξενο και ωραίο που δεν μπορούμε να εξηγήσουμε.
♬ θαύ-μα

θαυμάζω, **θαυμάζομαι** *ρήμα* **(θαύμασα, θα θαυμάσω)**
☑ *Η κακιά βασίλισσα **θαύμαζε** τον εαυτό της στον καθρέφτη. Κοίταζε τον εαυτό της και τον έβρισκε ωραίο. «Τι ωραία που είμαι» έλεγε.* ◇ *Ένιωθε **θαυμασμό** για την εικόνα που έβλεπε.*
♬ θαυ-μά-ζω

θαυμάσιος, **θαυμάσια, θαυμάσιο** *επίθετο* **(θαυμάσιοι, θαυμάσιες, θαυμάσια)**
☑ *Η κυρία Μαργαρίτα και ο κύριος Γιάννης πήγαν σ' ένα **θαυμάσιο** μέρος για φαγητό.* Πήγαν σ' ένα πολύ όμορφο μέρος που τους άρεσε πολύ.
○ υπέροχος
● απαίσιος ♬ θαυ-μά-σι-ος

θέα [η] *ουσιαστικό*
☑ Η **θέα** από ένα μέρος που βρίσκεται ψηλά είναι οτιδήποτε μπορείς να δεις από εκεί.
✐ *Η **θέα** από την Ακρόπολη είναι πανέμορφη, βλέπεις όλη την Αθήνα.*
♬ θέ-α

θέαμα [το] *ουσιαστικό* **(θεάματα)**
☑ **Θέαμα** είναι οτιδήποτε πάμε και παρακολουθούμε για να ευχαριστηθούμε και να διασκεδάσουμε. Το θέατρο, οι μαριονέτες, το τσίρκο και το σινεμά είναι **θεάματα**.
◇ Οι **θεατές** είναι αυτοί που παρακολουθούν τα θεάματα.
♬ θέ-α-μα

θεατής [ο] *ουσιαστικό* **(θεατές)**
→ θέαμα

θέατρο [το] *ουσιαστικό* **(θέατρα)**
☑ Το **θέατρο** είναι ένα μέρος όπου πάμε για να δούμε τους ηθοποιούς να παίζουν πάνω στη σκηνή.
◇ Ένα **θεατρικό** έργο είναι γραμμένο για το θέατρο και παίζεται στο θέατρο. ♬ θέ-α-τρο

θεϊκός, **θεϊκή, θεϊκό** *επίθετο* (**θεϊκοί, θεϊκές, θεϊκά**) → θεός

θείος [ο], **θεία** [η] *ουσιαστικό* **(θείοι, θείες)**
☑ Ο **θείος** σου είναι αδελφός ή ξάδερφος του πατέρα σου ή της μητέρας σου. Η **θεία** σου είναι αδερφή ή ξαδέρφη του πατέρα σου ή της μητέρας σου. ✐ *Ο Κώστας έχει δύο **θείους**, το θείο Αλέκο και το θείο Τάκη.* ♬ θεί-ος ✐ 'η οικογένεια'

θέληση [η] *ουσιαστικό* → θέλω

θέλω *ρήμα* **(ήθελα, θα θελήσω)**
☑ *Ο κύριος Μιχάλης **θέλει** να βρει*

*τους κλέφτες που μπήκαν στο μαγαζί του. Έχει τη **θέληση** να τους βρει, γι' αυτό φώναξε την αστυνομία.*
○ επιθυμώ
✓ *Τα μπιφτέκια **θέλουν** αλάτι.*
Δεν έχουν αρκετό αλάτι. Χρειάζονται αλάτι.
✓ *«Ποιον **θέλεις**, Νίκο;» ρώτησε η Αθηνά τον Κώστα αλλά εκείνος έκλεισε γρήγορα την πόρτα.* Ποιον ψάχνεις;
✓ *«**Θέλεις** δε **θέλεις** θα χορέψεις» είπε η Αθηνά στην Ελένη.*
Θα χορέψεις είτε θέλεις είτε όχι.
◇ **θέληση** ♬ θέ-λω

θέμα
[το] *ουσιαστικό* **(θέματα)**
☑ *«Ποιο είναι το **θέμα** του έργου που είδατε;» ρώτησε η Αθηνά τη θεία Κατερίνα.* Για ποιο πράγμα μιλάει; Ποια είναι η ιστορία του;
✓ *«Τα **θέματα** των εξετάσεων ήταν δύσκολα» είπε η Αλίκη.*
Οι ερωτήσεις ή οι ασκήσεις ήταν δύσκολες. ♬ θέ-μα

θεόρατος, θεόρατη, θεόρατο
επίθετο **(θεόρατοι, θεόρατες, θεόρατα)**
☑ Όταν κάτι είναι **θεόρατο**, είναι πολύ μεγάλο και ψηλό.
✎ *Όταν ο θείος Τάκης πήγε στη Νέα Υόρκη, είδε δρόμους με **θεόρατες** πολυκατοικίες που έκρυβαν τον ήλιο.*
○ τεράστιος, γιγάντιος
♬ θε-ό-ρα-τος

θεός
[ο], **θεά** [η] *ουσιαστικό* **(θεοί, θεές)**
☑ Οι Χριστιανοί, οι Μουσουλμάνοι και οι Εβραίοι πιστεύουν σ' ένα μόνο **Θεό** που θα υπάρχει πάντα, δηλαδή είναι **αιώνιος** κι έχει δημιουργήσει τον κόσμο. Οι αρχαίοι Έλληνες, οι Ρωμαίοι και οι αρχαίοι Αιγύπτιοι πίστευαν σε πολλούς **θεούς** και **θεές** που είχαν μαγικές δυνάμεις. ◇ Ένα **θεϊκό** έργο είναι έργο του Θεού. **Θεϊκό** λέμε κι ένα έργο τόσο ωραίο και δύσκολο να το πιστέψουμε, που μοιάζει με έργο του Θεού. ♬ θε-ός

θεραπεία
[η] *ουσιαστικό* **(θεραπείες)**
→ θεραπεύω

θεραπεύω, θεραπεύομαι
ρήμα **(θεράπευσα, θα θεραπεύσω)**
☑ *«Αυτό το φάρμακο θα σε **θεραπεύσει**, Κώστα» είπε ο γιατρός.* Θα σε κάνει καλά. Δε θα είσαι πια άρρωστος. ○ γιατρεύω ◇ *«Η **θεραπεία** σου δε θα κρατήσει πολύ καιρό».* Δε θ' αργήσεις να γίνεις καλά.
○ γιατρειά ♬ θε-ρα-πεύ-ω

θερίζω, θερίζομαι
ρήμα **(θέρισα, θα θερίσω)**
☑ Όταν **θερίζεις**, κόβεις σιτάρι, κριθάρι ή άλλα χόρτα με δρεπάνι ή με μία μηχανή. ◇ *«Σε δύο μήνες αρχίζει το **θέρισμα** του σιταριού» είπε ο θείος Αλέκος στον Κώστα.* Αρχίζουμε να θερίζουμε το σιτάρι. ♬ θε-ρί-ζω

θερμαίνω, θερμαίνομαι
ρήμα **(θέρμανα, θα θερμάνω)**
☑ Όταν **θερμαίνω** κάτι, το κάνω ζεστό. ✎ *Το διαμέρισμα όπου μένουν ο Κώστας και η Αθηνά **θερμαίνεται** με καλοριφέρ.*
○ ζεσταίνω ● κρυώνω, ψυχραίνω
◇ *Τα παλιά σπίτια, όπως αυτό του κυρίου Μιχάλη, δεν έχουν **θέρμανση**.* Δεν έχουν καλοριφέρ ή κάτι άλλο για να θερμαίνονται.
♬ θερ-μαί-νω

θέρμανση
[η] *ουσιαστικό*
→ θερμαίνω

θερμοκρασία [η] *ουσιαστικό* **(θερμοκρασίες)**
☑ Όταν ρωτάμε τι **θερμοκρασία** έχει σήμερα, ρωτάμε πόσο κρύο ή πόση ζέστη έχει. Όταν κάνει κρύο, η **θερμοκρασία** είναι χαμηλή. Όταν κάνει ζέστη, η **θερμοκρασία** είναι ανεβασμένη. ♬ θερ-μο-κρα-σί-α

θερμόμετρο [το] *ουσιαστικό* **(θερμόμετρα)**
☑ Με το **θερμόμετρο** μετράμε τη θερμοκρασία. ✎ *Η Αθηνά έβαλε **θερμόμετρο**, γιατί ήταν ζεστή. Τελικά είχε πυρετό, 38,5.*
♬ θερ-μό-με-τρο

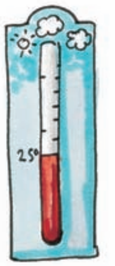

θερμός, **θερμή, θερμό** *επίθετο* **(θερμοί, θερμές, θερμά)**
☑ Ένας **θερμός** άνεμος είναι ένας ζεστός άνεμος.
✓ Ένας **θερμός** άνθρωπος δείχνει την αγάπη και τη φιλία του με έντονο τρόπο. ○ ζεστός ● κρύος, ψυχρός
◇ **θερμαίνω, θερμοκρασία, θερμόμετρο, θερμότητα**
♬ θερ-μός

θερμοσίφωνο [το] *ουσιαστικό* **(θερμοσίφωνα)**
☑ Το **θερμοσίφωνο** είναι μία συσκευή που ζεσταίνει το νερό και το κρατάει ζεστό για να κάνουμε μπάνιο ή για να πλένουμε τα πιάτα.
♬ θερ-μο-σί-φω-νο

θερμότητα [η] *ουσιαστικό*
→ θερμός

θέση [η] *ουσιαστικό* **(θέσεις)**
☑ *Στο τραπέζι η Χιονάτη και οι επτά νάνοι κάθονται πάντα στην ίδια **θέση**.* Κάθονται πάντα στο ίδιο κάθισμα.
✓ *«Τα βιβλία δεν είναι στη **θέση** τους» είπε η Αθηνά.* Δεν είναι εκεί που πρέπει να είναι.
✓ *Στους αγώνες η ομάδα του Κώστα κέρδισε την πρώτη **θέση**.* Ήρθε πρώτη στους αγώνες.
✓ *«Τι θα έκανες στη **θέση** μου; Θα έλεγες στη μαμά ότι ο Κώστας έσπασε το βάζο;» ρώτησε η Αθηνά την Ελένη.* Τι θα έκανες αν ήσουν εγώ;
♬ θέ-ση

θήκη [η] *ουσιαστικό* **(θήκες)**
☑ Μέσα σε μία **θήκη** βάζουμε πράγματα για να τα προστατέψουμε.
✎ *«Μήπως είδες τη **θήκη** των γυαλιών μου;» είπε ο κύριος Μιχάλης. «Είναι ένα μικρό κουτάκι».*
◇ **βιβλιοθήκη**
♬ θή-κη

θηλάζω *ρήμα* **(θήλασα, θα θηλάσω)**
☑ *Όταν η θεία Κατερίνα **θηλάζει** το μωρό της, του δίνει να πιει γάλα από το στήθος της.*
✓ *Όταν το μωρό **θηλάζει**, πίνει γάλα από το στήθος της θείας Κατερίνας.*
♬ θη-λά-ζω

θηλυκός, **θηλυκή, θηλυκό** *επίθετο* **(θηλυκοί, θηλυκές, θηλυκά)**
☑ Τα ζώα μπορεί να είναι **αρσενικά** ή **θηλυκά**. **Θηλυκά** λέμε αυτά που μπορούν να κάνουν αυγά ή να γεννήσουν παιδιά και **αρσενικά** αυτά που δεν μπορούν. Για παράδειγμα, οι

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

κότες και οι αγελάδες είναι **θηλυκά** ζώα, ενώ οι κόκορες και τα βόδια είναι **αρσενικά**. ● αρσενικός
♬ θη-λυ-κός

θηρίο [το] *ουσιαστικό* **(θηρία)**
☑ Το **θηρίο** είναι ένα άγριο μεγάλο ζώο που τρώει κρέας.
✓ *Ο κύριος Δημήτρης έγινε* ***θηρίο*** *με τους κλέφτες που μπήκαν στο μαγαζί του.* Θύμωσε πολύ.
✓ *«Πώς μεγάλωσε έτσι το παιδί; Έγινε* ***θηρίο*** *» είπε ο θείος Αλέκος για τον Κώστα.* Έγινε πολύ ψηλό.
✓ *«Αυτό το παιδί δεν κάθεται φρόνιμα. Είναι* ***θηρίο*** *» είπε η δασκάλα για το Νίκο.* ♬ θη-ρί-ο

θησαυρός [ο] *ουσιαστικό* **(θησαυροί)**
☑ Ένας **θησαυρός** είναι πολύτιμα πράγματα, όπως χρυσάφι ή κοσμήματα. Το **θησαυρό** τον κρύβουμε κάπου για να μην τον βρίσκει κανείς εύκολα. ◇ Όταν κάποιος είναι πλούσιος κι έχει πολύτιμα πράγματα, τα κρύβει σ' ένα μεγάλο κουτί, το **θησαυροφυλάκιο**.
♬ θη-σαυ-ρός

Αν θέλεις να μάθεις τι έγινε με τη Ροζαλία που χάθηκε, ψάξε μέσα στο λεξικό τις λέξεις *αναστατώνω, ανησυχώ, εξαφανίζομαι, βρίσκω, καταφεύγω, κουλουριάζω, κουνώ, χαίρομαι, χοροπηδώ*

Αν θέλεις να μάθεις τι έγινε με το μαγαζί του κυρίου Δημήτρη, ψάξε μέσα στο λεξικό τις λέξεις *δικαστήριο, δικηγόρος, θηρίο, καημένος, πιάνω, τμήμα, φυλακή*

θησαυροφυλάκιο [το] *ουσιαστικό* **(θησαυροφυλάκια)** → θησαυρός

θλιβερός, **θλιβερή**, **θλιβερό** *επίθετο* **(θλιβεροί, θλιβερές, θλιβερά)** → θλίψη

θλίψη [η] *ουσιαστικό*
☑ *Από τότε που η Ροζαλία χάθηκε η Αθηνά νιώθει μεγάλη* ***θλίψη***. Νιώθει μεγάλη λύπη, όταν σκέφτεται τη γάτα της. ○ λύπη ● χαρά ◇ *Η εξαφάνιση της Ροζαλίας είναι κάτι* ***θλιβερό***. Προκαλεί θλίψη. ♬ θλί-ψη

θνητός, **θνητή**, **θνητό** *επίθετο* **(θνητοί, θνητές, θνητά)**
☑ *Όλοι οι άνθρωποι είναι* ***θνητοί***. Κάποτε θα πεθάνουν. ● αθάνατος
♬ θνη-τός

θολός, **θολή**, **θολό** *επίθετο* **(θολοί, θολές, θολά)**
☑ *«Το νερό είναι* ***θολό*** *» είπε ο Κώστας στην Αθηνά. «Δεν μπορούμε να δούμε καλά μέσα απ' αυτό».*
✓ *Η εικόνα της τηλεόρασης ήταν* ***θολή*** *κι η Αθηνά δεν μπορούσε να απολαύσει την αγαπημένη της εκπομπή.* Δε φαινόταν καθαρά τι έδειχνε. ○ θαμπός ● καθαρός
◇ *Η γιαγιά της Αθηνάς άνοιξε το φούρνο. Τα γυαλιά της* ***θόλωσαν*** *από τη ζέστη.* Έγιναν θολά.
♬ θο-λός

θολώνω *ρήμα* **(θόλωσα, θα θολώσω)**
→ θολός

θόρυβος [ο] *ουσιαστικό* **(θόρυβοι)**
☑ *Η Αθηνά άκουσε* ***θόρυβο*** *από το διπλανό σπίτι.* Άκουσε δυνατούς ήχους που την ενόχλησαν. *Το* ***θόρυβο*** *τον έκανε ένα παράθυρο που ανοιγόκλεινε από τον αέρα.*
○ φασαρία ● ησυχία ♬ θό-ρυ-βος

θρανίο [το] *ουσιαστικό* **(θρανία)**
☑ Στο σχολείο οι μαθητές κάθονται στα **θρανία** τους. Είναι σαν τραπέζια. Στα **θρανία** οι μαθητές διαβάζουν, γράφουν ή ζωγραφίζουν. ♬ θρα-νί-ο
🖊 'στο σχολείο'

θρησκεία [η] **(θρησκείες)**
☑ Όταν κάποιος έχει μία **θρησκεία**, πιστεύει σε έναν ή περισσότερους θεούς και κάνει αυτά που λέει ο θεός. Οι χριστιανοί, οι μουσουλμάνοι και οι εβραίοι δεν έχουν την ίδια **θρησκεία**.
◇ **θρησκευτικός, θρησκευτικά**
♬ θρη-σκεί-α

θρίλερ [το] *ουσιαστικό*
☑ *Απ' όλες τις ταινίες η Αλίκη προτιμάει τα* ***θρίλερ***. Προτιμάει τις ταινίες που έχουν μυστήριο και αγωνία. ♬ θρί-λερ
-Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

θρόνος [ο] *ουσιαστικό* **(θρόνοι)**
☑ *Ο βασιλιάς κάθισε στο* ***θρόνο*** *του.* Κάθισε σ' ένα μεγάλο κάθισμα που είναι μόνο δικό του. ♬ θρό-νος

θρύψαλο [το] *ουσιαστικό* **(θρύψαλα)**
☑ *Η Ελένη ήταν απρόσεκτη κι έριξε*

κάτω ένα ποτήρι. Η μαμά της έτρεξε γρήγορα να μαζέψει τα ***θρύψαλα*** *του ποτηριού.* Έτρεξε να μαζέψει τα κομμάτια που έμειναν από το ποτήρι που έσπασε. ♬ θρύ-ψα-λο

θύελλα [η] *ουσιαστικό* **(θύελλες)**
☑ Όταν έχει **θύελλα**, ο αέρας φυσάει πολύ δυνατά. ○ καταιγίδα
◇ **χιονοθύελλα** ♬ θύ-ελ-λα
🖊 'ο καιρός'

θύμα [το] *ουσιαστικό* **(θύματα)**
☑ Το **θύμα** ενός ατυχήματος είναι αυτός που έχει τραυματιστεί ή πεθάνει από το ατύχημα.
✓ Το **θύμα** μίας κλοπής είναι αυτός που τον έχουν κλέψει. ♬ θύ-μα

θυμάμαι *ρήμα* **(θυμήθηκα, θα θυμηθώ)**
☑ *Η Αθηνά* ***θυμήθηκε*** *να φέρει μαζί της χρήματα αλλά ο Κώστας ξέχασε να πάρει τα δικά του.*
● ξεχνώ ♬ θυ-μά-μαι

θυμίζω *ρήμα* **(θύμισα, θα θυμίσω)**
☑ *«****Θύμισέ*** *μου τι μέρα έχουμε σήμερα» είπε η δασκάλα στον Κώστα.* Βοήθησέ με να θυμηθώ τι μέρα έχουμε σήμερα.
✓ *Η δασκάλα συμπαθεί πολύ την Αθηνά, γιατί της* ***θυμίζει*** *την ανιψιά της.* Μοιάζει με την ανιψιά της.
♬ θυ-μί-ζω

θυμός [ο] *ουσιαστικό* **(θυμοί)**
☑ Όταν νιώθεις **θυμό**, δεν είσαι

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

καθόλου ευχαριστημένος με κάτι που έγινε ή που άκουσες. ◇ *Όταν νιώθεις θυμό, έχεις* ***θυμώσει****, είσαι* ***θυμωμένος****. Μερικές φορές μπορεί κι εσύ να* ***θυμώσεις*** *κάποιον, να τον κάνεις δηλαδή να νιώσει θυμό.*

♬ θυ-μός

θυμώνω *ρήμα* **(θύμωσα, θα θυμώσω)**
→ θυμός

θύρα [η] *ουσιαστικό* **(θύρες)**
☑ **Θύρα** λέμε την πόρτα.
✓ **Θύρα** είναι και καθεμιά από τις εξωτερικές πόρτες στο γήπεδο.
✎ *«Θα συναντηθούμε στη* ***θύρα*** *εννιά» είπε ο κύριος Γιάννης στο θείο Τάκη.* ♬ θύ-ρα

θυροτηλέφωνο [το] *ουσιαστικό* **(θυροτηλέφωνα)**
☑ Στις πολυκατοικίες κάθε διαμέρισμα έχει ένα **θυροτηλέφωνο**. Με το **θυροτηλέφωνο** μιλάμε για να δούμε ποιος είναι στην πόρτα της πολυκατοικίας και αν θέλουμε, του ανοίγουμε για να μπει μέσα.
◇ **θύρα, τηλέφωνο**
♬ θυ-ρο-τη-λέ-φω-νο

θυρωρός [ο], [η] *ουσιαστικό* **(θυρωροί)**
☑ Ο **θυρωρός** προσέχει ποιος μπαίνει και ποιος βγαίνει σε ένα κτίριο. ♬ θυ-ρω-ρός
- Λέμε και η θυρωρίνα.

θυσία [η] *ουσιαστικό* **(θυσίες)**
☑ *Οι γονείς του κυρίου Γιάννη ήταν πολύ φτωχοί κι έκαναν πολλές* ***θυσίες*** *για να τον μεγαλώσουν.* Στερήθηκαν πολλά πράγματα για να τον μεγαλώσουν. ◇ *Όταν κάποιος κάνει θυσίες,* ***θυσιάζεται*** *για κάτι.*
♬ θυ-σί-α

θυσιάζω, θυσιάζομαι *ρήμα* **(θυσίασα, θα θυσιάσω)** → θυσία

Ι ι

ιατρείο [το] *ουσιαστικό* **(ιατρεία)**
☑ Το **ιατρείο** είναι ο χώρος όπου ο γιατρός εξετάζει τους αρρώστους.
◇ Ο γιατρός έχει σπουδάσει **ιατρική**. Όταν δουλεύει φοράει **ιατρική** μπλούζα. ♬ ι-α-τρεί-ο **Δες γιατρός**

ιδανικός, ιδανική, ιδανικό *επίθετο* **(ιδανικοί, ιδανικές, ιδανικά)**
☑ *Οι γονείς του Ίγκλι ψάχνουν το **ιδανικό** σπίτι για να το αγοράσουν.* Ψάχνουν το καλύτερο σπίτι.
♬ ι-δα-νι-κός

ιδέα [η] *ουσιαστικό* **(ιδέες)**
☑ Η **ιδέα** είναι αυτό που έρχεται στο μυαλό μας, όταν σκεφτόμαστε.
✎ *«Έχω μία **ιδέα**» είπε η Αθηνά στον Κώστα. «Πάμε μία βόλτα με τα ποδήλατα»;*
✓ Όταν έχω μεγάλη **ιδέα** για τον εαυτό μου, νομίζω ότι είμαι σπουδαίος.
✓ Όταν δεν έχεις **ιδέα** για κάτι, δεν ξέρεις τίποτα γι' αυτό. ♬ ι-δέ-α

ιδιαίτερος, ιδιαίτερη, ιδιαίτερο *επίθετο* **(ιδιαίτεροι, ιδιαίτερες, ιδιαίτερα)**
☑ *Ο διευθυντής του κυρίου Γιάννη μπήκε στο **ιδιαίτερο** γραφείο του κι έκλεισε την πόρτα βιαστικός.* Μπήκε στο γραφείο που είναι μόνο γι' αυτόν, μόνο δικό του. ♬ ι-δι-αί-τε-ρος

ιδιοκτήτης [ο], **ιδιοκτήτρια** [η] *ουσιαστικό* **(ιδιοκτήτες, ιδιοκτήτριες)**
☑ *«Ο κύριος Μιχάλης είναι ο **ιδιοκτήτης** της διπλανής μονοκατοικίας» είπε ο Κώστας.* Είναι αυτός που έχει το σπίτι.
♬ ι-δι-ο-κτή-της

ίδιος, ίδια, ίδιο *επίθετο* **(ίδιοι, ίδιες, ίδια)**
☑ Όταν δύο πράγματα είναι τα **ίδια** ή όταν ένα πράγμα είναι **ίδιο** μ' ένα άλλο, τότε μοιάζουν πάρα πολύ. ✎ *Σ' ένα ζευγάρι παπούτσια πρέπει και τα δύο παπούτσια να έχουν το ίδιο χρώμα.*
○ όμοιος ● διαφορετικός
✓ *Ο Κώστας είναι στην **ίδια** τάξη με το Νίκο,* δηλαδή όχι σε άλλη τάξη.
● άλλος, διαφορετικός
✓ (σαν αντωνυμία) *Η Αθηνά θέλει να τακτοποιεί **η ίδια** το δωμάτιό της,* όχι κάποιος άλλος.
♬ ί-διος **Δες μοιάζω**

ιδιωτικός, ιδιωτική, ιδιωτικό *επίθετο* **(ιδιωτικοί, ιδιωτικές, ιδιωτικά)**
☑ Όταν κάτι είναι **ιδιωτικό**, είναι μόνο για έναν άνθρωπο ή για πολύ λίγους ανθρώπους. ✎ *«Αυτό το γκαράζ είναι **ιδιωτικό**» είπε ο κύριος Γιάννης. «Είναι γι' αυτούς που μένουν στην πολυκατοικία μας».*
✓ Όταν ένα σχολείο είναι **ιδιωτικό**, δεν ανήκει στο κράτος και πρέπει να πληρώσουμε για να παρακολουθήσουμε τα μαθήματά του. ● δημόσιος ♬ ι-δι-ω-τι-κός

ιδρώνω *ρήμα* **(ίδρωσα, θα ιδρώσω)**
☑ *«Έχει πολλή ζέστη έξω! **Ίδρωσα***

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

και το πρόσωπό μου στάζει νερό. Η μπλούζα μου έγινε μούσκεμα και κόλλησε πάνω μου» παραπονέθηκε ο θείος Αλέκος.
✓ *«**Ίδρωσα** για να καταλάβω το μάθημα» είπε ο Κώστας.* Κουράστηκα πολύ για να το καταλάβω. ◇ Όταν ιδρώνουμε, το σώμα μας στάζει **ιδρώτα**. Είμαστε μούσκεμα στον **ιδρώτα**. Είμαστε **ιδρωμένοι**.

♬ ι-δρώ-νω

ιδρώτας [ο] *ουσιαστικό* → ιδρώνω

ιερός, **ιερή, ιερό** *επίθετο* **(ιεροί, ιερές, ιερά)**
☑ Όταν κάτι είναι **ιερό**, είναι **αφιερωμένο**, δηλαδή δοσμένο στο Θεό ή έρχεται από το Θεό. ✎ *Η θεία Έλλη πήγε στην εκκλησία. Στάθηκε μπροστά στις **ιερές** εικόνες των αγίων κι έκανε την προσευχή της.* ♬ ι-ε-ρός

ικανός, **ικανή, ικανό** *επίθετο* **(ικανοί, ικανές, ικανά)**
☑ *Ο Ρομπέν των Δασών είναι **ικανός** να πετύχει με τα βέλη του ακόμα και τον πιο μικρό στόχο.* Μπορεί να το κάνει. ◇ *Έχει την **ικανότητα** να τον πετύχει. Κάποιοι δεν μπορούν να κάνουν το ίδιο πράγμα. Είναι **ανίκανοι** να το κάνουν.*
♬ ι-κα-νός

ικανότητα [η] *ουσιαστικό* **(ικανότητες)**
→ ικανός

Ινδιάνος [ο], **Ινδιάνα** [η] *ουσιαστικό* **(Ινδιάνοι, Ινδιάνες)**
☑ Οι **Ινδιάνοι** είναι οι πρώτοι κάτοικοι της Αμερικής.
♬ Ιν-δι-ά-νος

ίντερνετ [το] *ουσιαστικό*
☑ Με το **ίντερνετ** επικοινωνούμε από τον υπολογιστή μας με όλο τον κόσμο. Όταν μπαίνουμε στο **ίντερνετ**, στέλνουμε μηνύματα στους φίλους μας από το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο και βρίσκουμε τις πληροφορίες που θέλουμε.
○ διαδίκτυο ♬ ί-ντερ-νετ
-Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

ιός [ο] *ουσιαστικό* **(ιοί)**
☑ Ο **ιός** είναι ένα μικρόβιο που προκαλεί αρρώστιες. ✎ *Η Αθηνά κόλλησε τον **ιό** της ανεμοβλογιάς και γέμισε σπυράκια.*
✓ Ο **ιός** είναι ένα πρόγραμμα που μπορεί να χαλάσει τον υπολογιστή μας. ♬ ι-ός

ιππασία [η] *ουσιαστικό*
☑ Όταν κάνεις **ιππασία**, ανεβαίνεις σ' ένα άλογο και κάνεις βόλτα ή τρέχεις πάνω σ' αυτό. ◇ ίππος
♬ ιπ-πα-σί-α
- Η λέξη ιππασία προέρχεται από την αρχαία ελληνική λέξη ίππος που σημαίνει άλογο.

ίππος [ο] *ουσιαστικό* **(ίπποι)**
☑ Ο **ίππος** είναι το άλογο.
♬ ίπ-πος **Δες άλογο**

ιππότης [ο] *ουσιαστικό* **(ιππότες)**
☑ Στις ιστορίες ο **ιππότης** είναι ένας πολεμιστής που φοράει πανοπλία και

πολεμάει πάνω σ' ένα άλογο.
✓ Όταν ένας άντρας είναι **ιππότης**, είναι ευγενικός με τις γυναίκες.
◇ **ίππος** ♬ ιπ-πό-της
✎ 'τα παραμύθια'

ίσιος, **ίσια, ίσιο** *επίθετο* **(ίσιοι, ίσιες, ίσια)**
☑ Με το χάρακα κάνουμε **ίσιες** γραμμές.
● στραβός, λοξός ◇ Όταν **ισιώνεις** κάτι, το κάνεις ίσιο. ♬ ί-σιος

ίσκιος [ο] *ουσιαστικό* **(ίσκιοι)**
☑ *«Πάμε να ξαπλώσουμε στον **ίσκιο** του δέντρου. Έχει δροσιά και δε θα μας βλέπει καθόλου ο ήλιος» είπε ο Νίκος στον Κώστα.*
○ σκιά
♬ ί-σκιος

ισόγειο [το] *ουσιαστικό* **(ισόγεια)**
☑ *Η φίλη της κυρίας Μαργαρίτας μένει στο **ισόγειο** της πολυκατοικίας κι όχι ψηλά σε κάποιον όροφο.*
♬ ι-σό-γει-ο

ισοπαλία [η] *ουσιαστικό* **(ισοπαλίες)**
→ ισόπαλος

ισόπαλος, **ισόπαλη, ισόπαλο** *επίθετο* **(ισόπαλοι, ισόπαλες, ισόπαλα)**
☑ *Σήμερα έπαιζαν ποδόσφαιρο η ομάδα του Κώστα με μία άλλη ομάδα της γειτονιάς. Καμιά ομάδα δε νίκησε. Και οι δύο ομάδες ήταν **ισόπαλες**. Ο αγώνας τέλειωσε με **ισοπαλία**.*
♬ ι-σό-πα-λος

ίσος, **ίση, ίσο** *επίθετο* **(ίσοι, ίσες, ίσα)**
☑ Όταν δύο πράγματα είναι **ίσα** ή όταν κάτι είναι **ίσο** με κάτι άλλο, κανένα δεν είναι πιο μεγάλο από το άλλο. ✎ *Η Χιονάτη χώρισε την τούρτα σε οκτώ **ίσα** κομμάτια. Όλα είχαν το ίδιο ακριβώς μέγεθος. Δεν ήθελε να αδικηθεί κανένας.*
● άνισος ♬ ί-σος

ιστορία [η] *ουσιαστικό* **(ιστορίες)**
☑ Όταν λέμε μία **ιστορία**, διηγούμαστε πράγματα που έγιναν ή που τα έχουμε φανταστεί.
✓ Η **ιστορία** είναι η επιστήμη που μελετάει και εξηγεί τι έγινε στο παρελθόν. Στο σχολείο μαθαίνουμε **ιστορία**.
◇ Η δουλειά του **ιστορικού** είναι να μελετάει την ιστορία.
♬ ι-στο-ρί-α

ιστός [ο] *ουσιαστικό* **(ιστοί)**
☑ Ο **ιστός** είναι το πολύ λεπτό δίχτυ που φτιάχνει η αράχνη για να πιάνει τα έντομα που τρώει.
♬ ι-στός

ίχνος [το] *ουσιαστικό* **(ίχνη)**
☑ Το **ίχνος** είναι το σημάδι που αφήνει κάτι ή κάποιος, όταν περάσει από ένα μέρος. ✎ *Πέντε μέρες ψάχνουν τη Ροζαλία ο Κώστας και η Αθηνά κι ακόμα να βρουν **ίχνη** της.*
✓ Το **ίχνος** είναι αυτό που μένει από κάτι που δεν υπάρχει πια.
✎ *Η Αθηνά κι ο Κώστας δεν άφησαν **ίχνος** γλυκού για τους γονείς τους. Έφαγαν όλο το γλυκό, δεν άφησαν τίποτα.*
♬ ί-χνος

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

Κκ

καβάλα *επίρρημα*
☑ Όταν πας **καβάλα** σ' ένα άλογο, γαϊδούρι ή μουλάρι, κάθεσαι στη ράχη του με το ένα πόδι από τη μία πλευρά του ζώου και με το άλλο από την άλλη.
✓ Όταν κάποιος σε παίρνει **καβάλα**, σε παίρνει στην πλάτη του και σε πάει κάπου. ◇ καβαλώ
♬ κα-βά-λα

καβαλώ και **καβαλάω** *ρήμα* **(καβάλησα, θα καβαλήσω)**
☑ Όταν **καβαλάς** ένα άλογο, ανεβαίνεις πάνω στη ράχη του.
◇ Αυτός που πηγαίνει καβάλα στο άλογο, είναι ο **καβαλάρης**.
♬ κα-βα-λώ

καβγαδίζω *ρήμα* **(καβγάδισα, θα καβγαδίσω)** → καβγάς

καβγάς [ο] *ουσιαστικό* **(καβγάδες)**
☑ Ο **καβγάς** είναι οι φωνές, οι βρισιές και καμιά φορά το ξύλο μεταξύ ανθρώπων που δε συμφωνούν σε κάτι.
✎ *Στο σπίτι του κυρίου Μιχάλη ξεσπάνε καθημερινά **καβγάδες**.*
○ τσακωμός ◇ *Όλη την ώρα **καβγαδίζει** με τη θεία του.*
♬ κα-βγάς

- Μέσα μου μπαίνει η χελώνα όταν φοβάται. Πώς με λένε;
....

καβούκι [το] *ουσιαστικό* **(καβούκια)**
☑ Οι χελώνες, οι κάβουρες και τα σαλιγκάρια έχουν ένα **καβούκι**, ένα σκληρό κάλυμμα που προστατεύει το σώμα τους. Όταν τα ζώα αυτά φοβούνται, μαζεύονται στο **καβούκι** τους.
✓ Λέμε ότι κάποιος μπαίνει στο **καβούκι** του, όταν είναι δειλός ή πολύ ντροπαλός. ♬ κα-βού-κι

κάβουρας [ο] *ουσιαστικό* **(κάβουρες)**
☑ Ο **κάβουρας** είναι ένα ζώο που ζει στη θάλασσα. Έχει οκτώ πόδια και δύο δαγκάνες. Κρύβεται στην άμμο και στα βράχια.
♬ κά-βου-ρας ✎ 'η θάλασσα'

κάγκελο [το] *ουσιαστικό* **(κάγκελα)**
☑ Τα **κάγκελα** είναι πολλά μεταλλικά ραβδιά που όλα μαζί κλείνουν κάποιο πέρασμα. **Κάγκελα** βάζουμε στο παράθυρο, στον κήπο, στην αυλή, στο μπαλκόνι και αλλού.
✎ *Από τότε που μπήκαν στο μαγαζί του κλέφτες, ο κύριος Δημήτρης έβαλε **κάγκελα** σε όλα τα παράθυρα.*
♬ κά-γκε-λο

καγκουρό [το] *ουσιαστικό*
☑ Το **καγκουρό** είναι ένα ζώο που ζει στην Αυστραλία. Προχωράει

πηδώντας. Το θηλυκό **καγκουρό** έχει μία τσέπη στην κοιλιά του που τη λένε **μάρσιπο** για να κουβαλάει το μωρό του. ♬ κα-γκου-ρό

-Ξένη λέξη.
Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

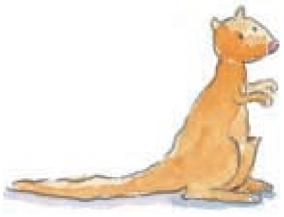

κάδος [ο] *ουσιαστικό* **(κάδοι)**
☑ Ο **κάδος** είναι ένα μεγάλο δοχείο.
✎ *Η Ροζαλία σκαρφάλωσε πάνω στον **κάδο** κι έψαχνε ανάμεσα στα σκουπίδια.* ♬ κά-δος

κάδρο [το] *ουσιαστικό* **(κάδρα)**
☑ Σ' ένα **κάδρο** βάζουμε μία εικόνα, έναν πίνακα ή μία φωτογραφία.
○ κορνίζα
✓ **Κάδρο** λέμε και μία εικόνα που είναι κρεμασμένη στον τοίχο.
♬ κά-δρο

καζανάκι [το] *ουσιαστικό* **(καζανάκια)**
☑ Το **καζανάκι** είναι το δοχείο με το νερό πάνω από τη λεκάνη της τουαλέτας. Όταν πατάμε το κουμπί, το νερό κυλάει με ορμή μέσα στην τουαλέτα και την καθαρίζει.
♬ κα-ζα-νά-κι

καζάνι [το] *ουσιαστικό* **(καζάνια)**
☑ Το **καζάνι** είναι μία πολύ μεγάλη κατσαρόλα που κάποτε την έβαζαν στη φωτιά για να μαγειρέψουν ή να ζεστάνουν νερό.
✓ Λέμε ότι το κεφάλι μου έγινε **καζάνι**, όταν κάτι μας έχει ζαλίσει, μας έχει φέρει πονοκέφαλο.
◇ **καζανάκι** ♬ κα-ζά-νι

καημένος, **καημένη, καημένο** *επίθετο*
(καημένοι, καημένες, καημένα)
☑ Λέμε **καημένο** κάποιον που έχει ένα πρόβλημα και που βρίσκεται σε δύσκολη θέση. ✎ *«Ο **καημένος** ο κύριος Δημήτρης! Κάποιος μπήκε στο μαγαζί και του πήρε το ταμείο.»*
○ κακόμοιρος ♬ καη-μέ-νος

καθαρίζω, **καθαρίζομαι** *ρήμα*
(καθάρισα, θα καθαρίσω)
☑ Όταν **καθαρίζεις** κάτι, βγάζεις τη βρομιά από πάνω του.
✎ *Ο κύριος Μιχάλης **καθαρίζει** τα γυαλιά του κάθε μέρα για να βλέπει καλά.*
● βρομίζω, λερώνω
◇ Όταν ένα ρούχο δεν καθαρίζει εύκολα, το δίνουμε στο **καθαριστήριο**. **καθαρός**
♬ κα-θα-ρί-ζω

καθαριστήριο [το] *ουσιαστικό*
(καθαριστήρια) → καθαρίζω

καθαρός, **καθαρή, καθαρό** *επίθετο*
(καθαροί, καθαρές, καθαρά)
☑ Όταν κάποιος είναι **καθαρός**, δεν έχει βρομιές πάνω του.
✎ *«Παιδιά, να τρώτε πάντα με **καθαρά** χέρια» είπε η κυρία Μαργαρίτα.* ● βρόμικος
◇ Όταν κάποιος είναι **καθαρός**, αγαπάει την **καθαριότητα**.
● βρομιά ◇ Όταν κάποιος μιλάει **καθαρά**, τον καταλαβαίνουν όλοι.
♬ κα-θα-ρός

Αν θέλεις να μάθεις τι έγινε με το μαγαζί του κυρίου Δημήτρη, ψάξε μέσα στο λεξικό τις λέξεις
δικαστήριο, δικηγόρος, θηρίο, καημένος, πιάνω, τμήμα, φυλακή

κάθετος, **κάθετη**, **κάθετο** *επίθετο* **(κάθετοι, κάθετες, κάθετα)**
☑ *Οι κολόνες είναι **κάθετες** στο* έδαφος, δηλαδή στέκονται ίσια και όρθια. Ακολουθούν μία ίσια γραμμή που πηγαίνει από πάνω προς τα κάτω.
● οριζόντιος ♬ κά-θε-τος

καθηγητής [ο], **καθηγήτρια** [η] *ουσιαστικό* **(καθηγητές, καθηγήτριες)**
☑ **Καθηγητής** είναι ο εκπαιδευτικός που **διδάσκει** κάποιο μάθημα στο γυμνάσιο, στο λύκειο ή στο πανεπιστήμιο. ♬ κα-θη-γη-τής

καθημερινός, **καθημερινή**, **καθημερινό** *επίθετο* **(καθημερινοί, καθημερινές, καθημερινά)**
☑ Όταν κάτι είναι **καθημερινό**, γίνεται κάθε μέρα.
✎ *Οι **καθημερινές** δουλειές στο σπίτι παίρνουν πολύ χρόνο.*
◇ Κάτι που γίνεται κάθε μέρα, γίνεται **καθημερινά**.
♬ κα-θη-με-ρι-νός

κάθισμα [το] *ουσιαστικό* **(καθίσματα)**
☑ Η καρέκλα, η πολυθρόνα και το παγκάκι είναι **καθίσματα**, δηλαδή έπιπλα για να καθόμαστε.
✎ *Στη συναυλία που πήγε η Αλίκη είχε τόσο κόσμο, που δεν είχε **καθίσματα** για όλους.* ○ θέση
♬ κά-θι-σμα

κάθομαι *ρήμα* **(κάθισα/έκατσα, θα καθίσω/θα κάτσω)**
☑ Όταν **κάθεσαι**, ακουμπάς τη λεκάνη σου πάνω σ' ένα κάθισμα ή στο πάτωμα για να μη στέκεσαι όρθιος. ✎ *Ο Νίκος πήρε μία καρέκλα και **κάθισε** δίπλα στον Κώστα.*
● σηκώνομαι, στέκομαι
✓ *«Πόσες μέρες θα **καθίσεις** στο χωριό Αθηνά»;* ○ μένω ● φεύγω
✓ *Δεν **κάθεται** ποτέ η Αθηνά τ' απογεύματα, όλο και κάτι κάνει. Διαβάζει ή παίζει με τις φίλες της.*
◇ **κάθισμα** ♬ κά-θο-μαι

καθρέφτης [ο] *ουσιαστικό* **(καθρέφτες)**
☑ Ο **καθρέφτης** είναι ένα κομμάτι γυαλί που έχει φτιαχτεί για να φαίνεται πάνω του όποιος ή ό,τι βρίσκεται μπροστά του. Με τον **καθρέφτη** μπορούμε να δούμε πώς είναι το πρόσωπό μας, πώς είναι ο εαυτός μας. ◇ *Το πρόσωπο της κακιάς βασίλισσας **καθρεφτίστηκε** στο τζάμι της πόρτας.*
♬ κα-θρέ-φτης

καθρεφτίζομαι *ρήμα* **(καθρεφτίστηκα, θα καθρεφτιστώ)**
→ καθρέφτης

καθυστερώ *ρήμα* **(καθυστέρησα, θα καθυστερήσω)**
☑ Όταν **καθυστερείς**, αργείς να φτάσεις κάπου ή να τελειώσεις κάτι.
✎ *Μία μέρα ο Κώστας **καθυστέρησε** να πάει στο σχολείο, γιατί ξύπνησε αργά.* ○ αργώ
◇ Όταν το τρένο δε φτάνει στην ώρα του, έχει **καθυστέρηση**.
♬ κα-θυ-στε-ρώ

καινούριος, **καινούρια, καινούριο** *επίθετο* **(καινούριοι, καινούριες, καινούρια)**
☑ Όταν κάτι είναι **καινούριο**, δεν υπάρχει από παλιά. Το έχουμε φτιάξει ή το έχουμε αγοράσει πριν από λίγο καιρό. Όταν αγοράζουμε κάτι **καινούριο**, είναι σε πολύ καλή κατάσταση, γιατί δεν έχει χρησιμοποιηθεί από άλλους.
✎ *Στη γειτονιά άνοιξε ένα **καινούριο** βιβλιοπωλείο. Η Αθηνά ήταν χαρούμενη που πήρε **καινούρια** βιβλία.*
✓ *Μόλις μπήκε ο **καινούριος** χρόνος, ο θείος Τάκης άρχισε να κόβει τη βασιλόπιτα.* Ο χρόνος που πήρε τη θέση του παλιού. ○ νέος
● παλιός ♫ καινού-ριος

καιρός [ο] *ουσιαστικό* **(καιροί)**
☑ Όταν ρωτάμε τι **καιρό** κάνει σήμερα, ρωτάμε αν έχει κρύο ή ζέστη, αν ο ουρανός είναι καθαρός ή με σύννεφα, αν έχει αέρα, ήλιο ή βροχή.
✓ Ο **καιρός** είναι και ο χρόνος που μετράμε με τα λεπτά, τις ώρες, τις μέρες. ✎ *Ο Κώστας και η Αθηνά έχουν πολύ **καιρό** να δουν την Αλίκη, γιατί δίνει εξετάσεις.*
○ χρόνος ◇ **καλοκαίρι, κακοκαιρία**
♫ και-ρός ✎ 'ο καιρός'

καίω, **καίγομαι** *ρήμα* **(έκαψα, θα κάψω)**
☑ Όταν **καίω** κάτι, του βάζω φωτιά. Όταν κάτι **καίγεται**, παίρνει φωτιά και χαλάει.
✓ Όταν **καίω** κάτι, το ζεσταίνω πολύ.
✎ *Η κυρία Μαργαρίτα **έκαψε** το βούτυρο κι έριξε μέσα τα μακαρόνια.*
✓ Όταν **καίω** ρεύμα, βενζίνη ή πετρέλαιο, το ξοδεύω.
✎ *«Η κουζίνα μας **καίει** πολύ ρεύμα» είπε ο κύριος Γιάννης.*
✓ Όταν κάτι **καίει**, είναι πολύ ζεστό ή μας ενοχλεί. ✎ *«Ο ήλιος **καίει**. Αθηνά, βάλε το καπέλο σου» είπε ο θείος Αλέκος.* ◇ Όταν καίγεσαι, πονάς πολύ από το **κάψιμο**. Ένα **καυτερό** φαγητό μάς καίει τη γλώσσα, γιατί έχει πολύ πιπέρι ή άλλα μπαχαρικά που καίνε. ♫ καί-ω

*«Τι κρίμα, η μαμά ξέχασε το σίδερο πάνω στο ρούχο κι αυτό **κάηκε**!» σκέφτηκε η Αθηνά.*

κακά [τα] *ουσιαστικό*
☑ Κάνουμε **κακά** για να καθαρίσει ο οργανισμός μας από τα άχρηστα μέρη των τροφών. ♫ κα-κά

κακάδι [το] *ουσιαστικό* **(κακάδια)**
☑ Όταν μία πληγή κλείνει, σχηματίζεται ένα **κακάδι** που ξεραίνεται όλο και περισσότερο, μέχρι να πέσει.
♫ κα-κά-δι

κακάο [το] *ουσιαστικό*
☑ Η σοκολάτα γίνεται από **κακάο**, δηλαδή ένα σπόρο από ένα δέντρο που λέγεται **κακαόδεντρο**. Το **κακάο** γίνεται ρόφημα και το πίνουμε. Το βάζουμε στα γλυκά. ♫ κα-κά-ο

κακαρίζω *ρήμα* **(κακάρισα, θα κακαρίσω)** → κότα

κακία [η] *ουσιαστικό* **(κακίες)**
→ κακός

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

κακοκαιρία [η] *ουσιαστικό* **(κακοκαιρίες)**

☑ Όταν ο καιρός είναι κακός, έχει **κακοκαιρία**. ✎ *«Δε λέει να σταματήσει η **κακοκαιρία**, φυσάει πολύ. Κι εγώ που ήθελα εκδρομή!» είπε ο Κώστας.*

◊ **καλοκαίρι, καιρός**

♬ κα-κο-και-ρί-α

κακομαθαίνω *ρήμα* **(κακόμαθα, θα κακομάθω)**

☑ Όταν **κακομαθαίνεις** κάποιον, του κάνεις όλα τα χατίρια, κι αυτός συνηθίζει να έχει από σένα ό,τι ζητήσει. ✎ *Η Αθηνά **κακομαθαίνει** τη Ροζαλία, την παίρνει στο κρεβάτι της και της δίνει να φάει μόνο ό,τι της αρέσει.* ○ καλομαθαίνω

◊ Ένα **κακομαθημένο** παιδί είναι ένα ανυπόφορο παιδί που νομίζει πως μπορεί να έχει και να κάνει ό,τι θέλει. ○ καλομαθημένος

♬ κα-κο-μα-θαί-νω

κακόμοιρος, κακόμοιρη, κακόμοιρο *επίθετο* **(κακόμοιροι, κακόμοιρες, κακόμοιρα)**

☑ **Κακόμοιρο** λέμε αυτόν που είναι δυστυχισμένος, που του έχει τύχει κάποιο κακό και τον λυπόμαστε.

✎ *«Το **κακόμοιρο** το γατάκι πεινάει και κρυώνει» είπε ένα κοριτσάκι, όταν είδε τη Ροζαλία μόνη και βρεγμένη στο δρόμο.* ○ καημένος

◊ **κακομοίρης**

♬ κα-κό-μοι-ρος

Αν θέλεις να μάθεις τι έγινε με την εκδρομή του Κώστα ψάξε στις λέξεις *απότομος, εκδρομή, επιμένω, κακοκαιρία, ακυρώνω, πρόγραμμα, σέβομαι*

κακός, κακή και **κακιά, κακό** *επίθετο* **(κακοί, κακές, κακά)**

☑ Όταν κάποιος είναι **κακός**, θέλει να βλάψει τους άλλους.

✎ *Η βασίλισσα είναι πολύ **κακιά**. Θέλει το **κακό** της Χιονάτης, γιατί είναι η πιο όμορφη.*

✓ Όταν κάτι είναι **κακό**, είναι δυσάρεστο, δεν προσφέρει ευχαρίστηση. ✎ *«Το φαγητό χθες ήταν πολύ **κακό**, δε μου άρεσε καθόλου» είπε ο κύριος Μιχάλης στη θεία του.* ● καλός

◊ *Η βασίλισσα νιώθει **κακία** για τη Χιονάτη.* ● καλοσύνη

*Σκάει από το **κακό** της.*

♬ κα-κός

κάκτος [ο] *ουσιαστικό* **(κάκτοι)**

☑ Ο **κάκτος** είναι ένα φυτό με πολλά αγκάθια που φυτρώνει στις ζεστές χώρες.

♬ κά-κτος

*Ένας **κάκτος** με πολλά αγκάθια!*

καλά *επίρρημα*

☑ Όταν κάτι γίνεται με το σωστό τρόπο, γίνεται **καλά**. ○ σωστά

● κακά, άσχημα

✓ Όταν είμαστε **καλά**, δεν είμαστε άρρωστοι. ✎ *«Ο κύριος Μιχάλης είναι σήμερα **καλά**, έχει καλή διάθεση».*

● άσχημα

✓ Όταν ο γιατρός κάνει **καλά** κάποιον, τον θεραπεύει.

◊ **καλός** ♬ κα-λά

καλάθι [το] *ουσιαστικό* **(καλάθια)**
☑ Το **καλάθι** είναι ψάθινο κι έχει ένα ή δύο χερούλια. Στο **καλάθι** βάζουμε τα ψώνια μας ή άλλα πράγματα που θέλουμε να μεταφέρουμε.
✓ Στο μπάσκετ το **καλάθι** είναι ένα δίχτυ που κρέμεται από ένα στεφάνι. Όταν κάποιος βάζει τη μπάλα στο **καλάθι** του αντιπάλου, λέμε ότι βάζει **καλάθι**.
◇ Στο **καλάθι των αχρήστων** πετάμε άχρηστα πράγματα. ♬ κα-λά-θι

*Η Κοκκινοσκουφίτσα γέμισε το **καλάθι** της με φρούτα.*

καλαμάκι [το] *ουσιαστικό* **(καλαμάκια)**
☑ Το **καλαμάκι** είναι ένας μικρός πλαστικός σωλήνας που βάζουμε στο στόμα μας για να ρουφήξουμε κάποιο ποτό. ◇ **καλάμι**
♬ κα-λα-μά-κι ✍ 'το πάρτι'

καλαμάρι [το] *ουσιαστικό* **(καλαμάρια)**
☑ Το **καλαμάρι** είναι ζώο της θάλασσας. Το σώμα του μοιάζει με σωλήνα που έχει στην άκρη του δέκα πλοκάμια. Όταν κινδυνεύει από κάτι, χύνει ένα υγρό που κάνει τα νερά να θολώνουν. ♬ κα-λα-μά-ρι
✍ 'η θάλασσα'

καλάμι [το] *ουσιαστικό* **(καλάμια)**
☑ Το **καλάμι** είναι φυτό που φυτρώνει σε ζεστές χώρες και κοντά σε νερό. Είναι κούφιο από μέσα, μοιάζει με σωλήνα και λυγίζει χωρίς να σπάει εύκολα.
✓ Το **καλάμι** είναι και το μπροστινό κόκαλο της γάμπας. ◇ **καλαμάκι**
♬ κα-λά-μι

καλαμπόκι [το] *ουσιαστικό* **(καλαμπόκια)**
☑ Το **καλαμπόκι** είναι ένα δημητριακό με κίτρινα σπόρια. Με το **καλαμπόκι** φτιάχνουμε **ποπ κορν** ή το τρώμε βραστό ή ψητό.
♬ κα-λα-μπό-κι

καλαμπούρι [το] *ουσιαστικό* **(καλαμπούρια)**
☑ Το **καλαμπούρι** είναι κάτι αστείο που διηγείται κάποιος. ○ αστείο, ανέκδοτο ♬ κα-λα-μπού-ρι

κάλαντα [τα] *ουσιαστικό*
☑ Τα **κάλαντα** είναι τα τραγούδια που λένε τα παιδιά από πόρτα σε πόρτα την παραμονή των Χριστουγέννων, της Πρωτοχρονιάς και των Θεοφανίων. ♬ κά-λα-ντα

καλεσμένος, **καλεσμένη, καλεσμένο**
μετοχή **(καλεσμένοι, καλεσμένες, καλεσμένα)** → καλώ

καλημέρα [η] *ουσιαστικό*
☑ Όταν λες **καλημέρα**, χαιρετάς κάποιον που συναντάς το πρωί.
◇ Όταν λες καλημέρα, **καλημερίζεις** κάποιον. **καλός** ♬ κα-λη-μέ-ρα

καληνύχτα [η] *ουσιαστικό*
☑ Όταν λες **καληνύχτα**, χαιρετάς κάποιον το βράδυ πριν πας για ύπνο.
◇ Όταν λες καληνύχτα, **καληνυχτίζεις** κάποιον. **καλός**
♬ κα-λη-νύ-χτα

καλησπέρα [η] *ουσιαστικό*
☑ Όταν λες **καλησπέρα**, χαιρετάς

κάποιον που συναντάς το απόγευμα ή το βράδυ.
◇ Λέγοντας καλησπέρα, **καλησπερίζεις** κάποιον. **καλός**
♬ κα-λη-σπέ-ρα

καλλιεργώ, **καλλιεργούμαι** *ρήμα* **(καλλιέργησα, θα καλλιεργήσω)**
☑ Όταν ο γεωργός **καλλιεργεί** το χωράφι του, σκάβει, σπέρνει και ποτίζει τη γη για να φυτρώσουν δημητριακά ή λαχανικά. Όταν κάνει καλό καιρό, η **καλλιέργεια** των χωραφιών γίνεται πιο εύκολα.
✓ Όταν **καλλιεργείσαι**, μορφώνεσαι, αποκτάς όλο και περισσότερες γνώσεις, αποκτάς **καλλιέργεια**.
◇ **καλλιέργεια**
♬ καλ-λι-ερ-γώ

καλλιτέχνης [ο], **καλλιτέχνιδα** [η] *ουσιαστικό* **(καλλιτέχνες, καλλιτέχνιδες)**
☑ Οι ζωγράφοι, οι γλύπτες, οι μουσικοί, οι ηθοποιοί, οι τραγουδιστές είναι **καλλιτέχνες**, δηλαδή άνθρωποι που δημιουργούν έργα τέχνης.
◇ **τέχνη** ♬ καλ-λι-τέ-χνης

καλλονή [η] *ουσιαστικό* **(καλλονές)**
☑ Μία γυναίκα με σπάνια ομορφιά είναι **καλλονή**.
♬ καλ-λο-νή

καλλυντικό [το] *ουσιαστικό* **(καλλυντικά)**
☑ **Καλλυντικά** είναι οι κρέμες για το πρόσωπο και το σώμα, τα **ρουζ** και τα **κραγιόν**, τα σαμπουάν και τα σαπούνια, δηλαδή όλα τα προϊόντα που χρησιμοποιούμε για να κάνουμε καλύτερη την εμφάνισή μας.
♬ καλ-λυ-ντι-κό

καλόγερος [ο], **καλόγρια** [η] *ουσιαστικό* **(καλόγεροι, καλόγριες)**
☑ Ο **καλόγερος** και η **καλόγρια** ζουν σε μοναστήρι, μακριά από τον κόσμο και ασχολούνται με τη **θρησκεία** τους και στους κανόνες του μοναστηριού.
○ μοναχός
◇ **καλός** ♬ κα-λό-γε-ρος

καλοκαίρι [το] *ουσιαστικό* **(καλοκαίρια)**
☑ Το **καλοκαίρι** είναι η εποχή του χρόνου μετά την άνοιξη. Το **καλοκαίρι** κάνει πολύ καλό καιρό κι η μέρα μεγαλώνει.
◇ *Στην Ελλάδα το καλοκαίρι έχει πάντα* ***καλοκαιρία****,* δηλαδή έχει πάντα καλό καιρό. ● κακοκαιρία *Το καλοκαίρι φοράμε* ***καλοκαιρινά*** *ρούχα.* ● χειμερινός **καλός**, **καιρός**
♬ κα-λο-καί-ρι
✎ 'οι εποχές-οι μήνες-οι μέρες'

καλομαθαίνω *ρήμα* **(καλόμαθα, θα καλομάθω)**
☑ Όταν **καλομαθαίνεις** κάποιον, του κάνεις τη ζωή πολύ εύκολη, έχει όλες τις ανέσεις και δύσκολα δέχεται τις δυσκολίες. Τον κάνεις **καλομαθημένο**. ✎ *Η Αλίκη είναι πολύ* ***καλομαθημένη****. Ο θείος Τάκης της αγοράζει καθετί που θέλει. Η Αλίκη έχει* ***καλομάθει*** *να αποκτά ό,τι θελήσει.*
○ κακομαθαίνω
♬ κα-λο-μα-θαί-νω

καλοριφέρ [το] *ουσιαστικό*
☑ *Τώρα πια σε κάθε δωμάτιο έχει* ***καλοριφέρ*** *για να ζεσταινόμαστε. Άλλοτε ζεσταινόταν ο κόσμος με σόμπες και τζάκια.*
♬ κα-λο-ρι-φέρ

-Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

καλός, **καλή, καλό** *επίθετο* **(καλοί, καλές, καλά)**
☑ Όταν κάτι είναι **καλό**, μας αρέσει, μας είναι ευχάριστο.
*«Η ζωγραφιά της Αθηνάς είναι πολύ **καλή** αυτή τη φορά» είπε η θεία Κατερίνα. «Μμμ, **καλούτσικη** είναι» απάντησε ο Κώστας.*
✓ *Ο κύριος Δημήτρης είναι πολύ **καλός** άνθρωπος, βοηθάει όποιον έχει ανάγκη κι είναι πάντα χαμογελαστός.*
✓ *Η Αθηνά είναι πολύ **καλή** στο μπάσκετ. Φέτος μπήκε στην ομάδα του σχολείου.* ● κακός
◇ *Πολλές φορές η δασκάλα, αν και σκέφτεται το **καλό** των παιδιών, γίνεται πολύ αυστηρή.*
● κακό *«Κώστα, πάλι φόρεσες την μπλούζα σου ανάποδα, γύρνα την από την **καλή**» είπε η κυρία Μαργαρίτα. «Ελπίζω να είναι στις **καλές** της σήμερα» σκέφτηκε ο Κώστας.*
● στις κακές της
καλούτσικος, **καλοσύνη**
♬ κα-λός

καλοσύνη [η] *ουσιαστικό* **(καλοσύνες)**
☑ *Η **καλοσύνη** του κυρίου Δημήτρη είναι γνωστή, γι' αυτό όλοι στη γειτονιά λυπήθηκαν, όταν έμαθαν πως τον έκλεψαν.* ● κακία
◇ **καλός**
♬ κα-λο-σύ-νη

καλσόν [το] *ουσιαστικό*
☑ Τα **καλσόν** είναι πολύ λεπτές κάλτσες. Φτιάχνονται συνήθως από νάιλον και καλύπτουν ολόκληρα τα πόδια μας μέχρι τη μέση. ♬ καλ-σόν
-Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό. Λέμε και καλτσόν. 'τα ρούχα'

κάλτσα [η] *ουσιαστικό* **(κάλτσες)**
☑ Οι **κάλτσες** είναι μάλλινες ή βαμβακερές και τις φοράμε μέσα από τα παπούτσια για να κρατάμε τα πόδια μας ζεστά. ♬ κάλ-τσα
'τα ρούχα'

καλύβα [η] *ουσιαστικό* **(καλύβες)**
☑ Η **καλύβα** είναι ένα μικρό σπίτι φτιαγμένο πρόχειρα από ξύλα, πέτρες, χώμα και χόρτα.
♬ κα-λύ-βα

*Μια **καλύβα** από ξύλα.*

κάλυμμα [το] *ουσιαστικό* **(καλύμματα)** → καλύπτω

καλύπτω, **καλύπτομαι** *ρήμα* **(κάλυψα, θα καλύψω)**
☑ Όταν **καλύπτεις** κάτι, βάζεις κάτι πάνω του έτσι ώστε να μη φαίνεται.
*Χθες ο πατέρας του Ίγκλι έβαφε το σαλόνι και **κάλυψε** όλα τα έπιπλα με σεντόνια για να μην τα λερώσει.*
○ σκεπάζω ● ξεσκεπάζω

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

◇ Το χειμώνα βάζουμε τα χειμωνιάτικα **καλύμματα** στον καναπέ. ○ σκέπασμα ♬ κα-λύ-πτω

καλυτερεύω *ρήμα* **(καλυτέρευσα, θα καλυτερεύσω)**
☑ Όταν κάτι γίνεται ή πάει όλο και πιο καλά, **καλυτερεύει**.
● χειροτερεύω ◇ Όταν κάτι καλυτερεύει, γίνεται **καλύτερο**.
● χειρότερο **καλός**
♬ κα-λυ-τε-ρεύ-ω

καλύτερος, καλύτερη, καλύτερο *επίθετο* **(καλύτεροι, καλύτερες, καλύτερα)**
→ καλυτερεύω

καλώ *ρήμα* **(κάλεσα, θα καλέσω)**
☑ Όταν **καλείς** κάποιον, του ζητάς να έρθει στο σπίτι σου, να έρθει κοντά σου ή να πάει κάπου.
✎ *Η Αθηνά νόμιζε πως η Ελένη δεν την **κάλεσε** στα γενέθλιά της.*
○ προσκαλώ
✎ *Ο κύριος Δημήτρης **κάλεσε** την αστυνομία, γιατί μπήκαν κλέφτες στο μαγαζί του.* ○ φωνάζω
◇ Όμως η Ελένη ήταν η πρώτη στη λίστα των **καλεσμένων** της Αθηνάς. **προσκαλώ**, **πρόσκληση**, **κλήση**
♬ κα-λώ

καλώδιο [το] *ουσιαστικό* **(καλώδια)**
☑ Οι ηλεκτρικές συσκευές όπως η τηλεόραση, το ραδιόφωνο και το μίξερ λειτουργούν μ' ένα **καλώδιο** που φτάνει μέχρι μία πρίζα απ' όπου παίρνει ηλεκτρικό ρεύμα.
♬ κα-λώ-δι-ο

καλωσορίζω *ρήμα* **(καλωσόρισα, θα καλωσορίσω)**
☑ Όταν έρχεται κάποιος που περίμενες, τον **καλωσορίζεις**, δηλαδή του δείχνεις ότι χαίρεσαι για τον ερχομό του λέγοντας: «**Καλωσόρισες**», «**Καλωσήρθες**» ή «**Καλώς** τον». ○ υποδέχομαι
♬ κα-λω-σο-ρί-ζω

καμάκι [το] *ουσιαστικό* **(καμάκια)**
☑ Το **καμάκι** είναι ένα μυτερό εργαλείο που χρησιμοποιούμε για να καρφώσουμε το ψάρι που θέλουμε να πιάσουμε. ◇ Με το καμάκι **καμακώνουμε** ψάρια και χταπόδια στη θάλασσα.
♬ κα-μά-κι

καμακώνω, καμακώνομαι *ρήμα* **(καμάκωσα, θα καμακώσω)** → καμάκι

καμάρα [η] *ουσιαστικό* **(καμάρες)**
☑ Όταν το ταβάνι δεν είναι επίπεδο αλλά στρογγυλεύει όπως το τόξο, λέμε πως κάνει **καμάρα**. ✎ *Η γέφυρα στο χωριό του θείου Αλέκου κάνει **καμάρα**.* ♬ κα-μά-ρα

καμάρι [το] *ουσιαστικό* **(καμάρια)**
→ καμαρώνω

καμαρώνω *ρήμα* **(καμάρωσα, θα καμαρώσω)**
☑ Όταν **καμαρώνεις** κάποιον ή κάτι, είσαι περήφανος και λες καλά λόγια γι' αυτά. Όταν **καμαρώνεις** για κάτι που έχεις, αισθάνεσαι μεγάλη περηφάνια που το έχεις. ✎ *Από τότε που η Χιονάτη μένει με τους εφτά νάνους, αυτοί **καμαρώνουν** για το νοικοκυρεμένο τους σπίτι.* ◇ Όμως το

*αληθινό τους **καμάρι** είναι η ίδια η Χιονάτη με την ομορφιά της και την ευγένειά της. Από τότε που μένει μαζί τους περπατάνε **καμαρωτοί καμαρωτοί**, θα έλεγε κανείς πως ψηλώσανε από το πολύ **καμάρι**.*
♬ κα-μα-ρώ-νω

καμαρωτός, καμαρωτή, καμαρωτό
επίθετο **(καμαρωτοί, καμαρωτές, καμαρωτά)**
→ καμαρώνω

κάμερα [η] *ουσιαστικό* **(κάμερες)**
☑ Με την **κάμερα** μπορούμε να φτιάξουμε μία ταινία. Με την **κάμερα** τραβάμε ταινία αυτό που βλέπουμε. Η **κινηματογραφική κάμερα** είναι για τον κινηματογράφο,
η τηλεοπτική για την τηλεόραση, και με τη **βιντεοκάμερα** μπορούμε να φτιάξουμε μία ταινία για να τη δούμε στο βίντεο. ♬ κά-με-ρα

καμήλα [η] *ουσιαστικό* **(καμήλες)**
☑ Η **καμήλα** είναι ζώο της ερήμου. Έχει μία ή δύο καμπούρες και είναι το μέσο μεταφοράς των κατοίκων, γιατί μπορεί να κάνει πολύ δρόμο χωρίς να πιει νερό.
◇ **καμηλοπάρδαλη**
♬ κα-μή-λα **Δες έρημος**

καμηλοπάρδαλη [η] *ουσιαστικό* **(καμηλοπαρδάλεις)**
☑ Η **καμηλοπάρδαλη** είναι ένα μεγάλο ζώο με πολύ μακρύ λαιμό που ζει στην Αφρική. ◇ **καμήλα**
♬ κα-μη-λο-πάρ-δα-λη ✎ 'τα ζώα'

καμινάδα [η] *ουσιαστικό* **(καμινάδες)**
☑ Η **καμινάδα** είναι στη σκεπή του σπιτιού. Χρησιμεύει για να βγαίνει ο καπνός που δημιουργείται από τα ξύλα που καίγονται στο τζάκι.
♬ κα-μι-νά-δα

καμπάνα [η] *ουσιαστικό* **(καμπάνες)**
☑ Η **καμπάνα** βρίσκεται στο **καμπαναριό** κάθε εκκλησίας. Όταν χτυπάει η **καμπάνα**, καλεί τους πιστούς στη λειτουργία ή αναγγέλει ένα χαρούμενο ή ένα λυπητερό γεγονός. ◇ **καμπαναριό**
♬ κα-μπά-να **Δες εκκλησία**

κάμπια [η] *ουσιαστικό* **(κάμπιες)**
☑ Η **κάμπια** είναι σαν σκουλήκι. Όταν βγει από το κουκούλι της, αλλάζει σιγά σιγά και γίνεται έντομο.
♬ κά-μπια
✎ 'τα έντομα'

κάμπιγκ [το] *ουσιαστικό*
☑ Όταν κάνεις **κάμπιγκ**, κάνεις διακοπές σε σκηνή ή τροχόσπιτο.
✓ Το **κάμπιγκ** είναι ένα οργανωμένο μέρος στην εξοχή όπου μπορεί κανείς να στήσει τη σκηνή του ή να βάλει το τροχόσπιτό του. ♬ κά-μπιγκ
-Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

καμπίνα [η] *ουσιαστικό* **(καμπίνες)**
☑ Η **καμπίνα** είναι ένας μικρός κλειστός χώρος που υπάρχει στα

- Έχω καμπούρα και αντέχω στη ζέστη. Ποια είμαι;
....

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

πλοία, στα αεροπλάνα και στις παραλίες. Στις **καμπίνες** των πλοίων κοιμούνται οι επιβάτες.
Ο πιλότος του αεροπλάνου κάθεται στην **καμπίνα** του για να το οδηγήσει. Σε πολλές παραλίες υπάρχουν **καμπίνες** για να βγάζουμε εκεί τα ρούχα μας και να βάζουμε το μαγιό μας.
♬ κα-μπί-να

κάμπος [ο] *ουσιαστικό* **(κάμποι)**
☑ Οι **κάμποι** είναι μέρη γεμάτα λιβάδια και χωράφια. Στους **κάμπους** η γη καλλιεργείται πιο εύκολα απ' ό,τι στα βουνά, γιατί είναι επίπεδη.
○ πεδιάδα ♬ κά-μπος

καμπούρα [η] *ουσιαστικό* **(καμπούρες)**
☑ Όταν γερνάμε, καμιά φορά κάνουμε **καμπούρα**, δηλαδή η πλάτη μας γίνεται στρογγυλή και άσχημη.
✎ *Η Χιονάτη είδε μία γριά με **καμπούρα** να την πλησιάζει. Δεν ήξερε πως είναι η κακιά βασίλισσα.*
◇ *Οι γονείς του Νίκου του φωνάζουν να κάθεται με ίσια πλάτη όταν διαβάζει και να μην **καμπουριάζει**, γιατί θα γίνει **καμπούρης**.*
♬ κα-μπού-ρα

καμπούρης, **καμπούρα, καμπούρικο** *επίθετο* **(καμπούρηδες, καμπούρες, καμπούρικα)** → καμπούρα

καμπουριάζω ρήμα **(καμπούριασα, θα καμπουριάσω)**
→ καμπούρα

καμπύλος, **καμπύλη, καμπύλο** *επίθετο* **(καμπύλοι, καμπύλες, καμπύλα)**
☑ Μία γραμμή είναι **καμπύλη**, όταν είναι στρογγυλεμένη και μοιάζει με τόξο. ✎ *Το ουράνιο τόξο είναι **καμπύλο** κι έχει ωραία χρώματα.*
◇ Μία καμπύλη γραμμή τη λέμε απλά **καμπύλη**. Όταν κάτι έχει καμπύλες είναι **καμπυλωτό**.
♬ κα-μπύ-λος

καμπυλωτός, **καμπυλωτή, καμπυλωτό** *επίθετο* **(καμπυλωτοί, καμπυλωτές, καμπυλωτά)**
→ καμπύλος

κανακεύω *ρήμα* **(κανάκεψα, θα κανακέψω)**
☑ Όταν **κανακεύουμε** ένα παιδί, το φροντίζουμε με πολλή αγάπη, το χαϊδεύουμε συνέχεια και του λέμε γλυκά λόγια. ◇ Το παιδί που το φροντίζουν πολύ και του κάνουν όλα τα χατίρια το λένε κοροϊδευτικά **κανακάρη**.
♬ κα-να-κεύ-ω

κανάλι [το] *ουσιαστικό* **(κανάλια)**
☑ Το **κανάλι** είναι ένα τεχνητό ποτάμι που έχει γίνει για να περνάνε τα πλοία. ✎ *«Στη Βενετία έχει πολλά **κανάλια**, είναι σαν μία πόλη χτισμένη στο νερό» είπε ο θείος Τάκης.*
✓ Το τηλεοπτικό **κανάλι** είναι ένας τηλεοπτικός σταθμός.
✎ *Η Αθηνά αλλάζει **κανάλι** κατά τις έξι το απόγευμα για να δει την αγαπημένη της σειρά.*
♬ κα-νά-λι

καναπές [ο] *ουσιαστικό* **(καναπέδες)**
☑ Ο **καναπές** είναι στο σαλόνι του σπιτιού και μοιάζει με μεγάλη πολυθρόνα. Στον **καναπέ** μπορούμε να καθίσουμε μόνοι ή και με άλλους ή ακόμη να

ξαπλώσουμε για να ξεκουραστούμε.
♬ κα-να-πές

καναρίνι [το] *ουσιαστικό* **(καναρίνια)**
☑ Το **καναρίνι** είναι ένα μικρό πουλί που κελαηδάει πολύ όμορφα κι έχει κίτρινα φτερά. Ζει σε κλουβί.
♬ κα-να-ρί-νι
-Ο Κώστας έχει ένα καναρίνι. Θυμάσαι ποιο είναι τ' όνομά του;

κανάτα [η] *ουσιαστικό* **(κανάτες)**
☑ Η **κανάτα** είναι ένα πήλινο ή γυάλινο δοχείο με χερούλι.
Με την **κανάτα** σερβίρουμε κρασί, γάλα, χυμό ή νερό.
✓ Μία **κανάτα** είναι και όσο υγρό χωράει η κανάτα. ✎ *Έκανε τόση ζέστη που μετά το περπάτημα η Αλίκη ήπιε όλη την **κανάτα**.*
♬ κα-νά-τα

κανόνας [ο] *ουσιαστικό* **(κανόνες)**
☑ Ένας **κανόνας** λέει τι μπορούμε και τι δεν μπορούμε να κάνουμε.
✎ *«Κάθε παιχνίδι έχει τους **κανόνες** του, δεν μπορείς να κάνεις εσύ ό,τι θέλεις» είπε η δασκάλα στο Νίκο που έκανε ζαβολιές.*
◇ Τα φανάρια **κανονίζουν** την κυκλοφορία στους δρόμους. Όταν **κανονίζεις** μία γιορτή, τη σχεδιάζεις.
κανονικός
♬ κα-νό-νας

κανόνι [το] *ουσιαστικό* **(κανόνια)**
☑ Το **κανόνι** ήταν ένα μεγάλο όπλο που έριχνε μεγάλες μπάλες πολύ μακριά. Στους πολέμους χρησιμοποιούνται σήμερα πιο μοντέρνα όπλα.
♬ κα-νό-νι

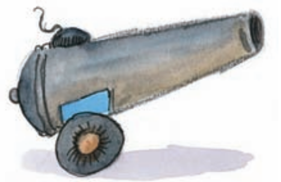

κανονίζω, **κανονίζομαι** *ρήμα* **(κανόνισα, θα κανονίσω)** → κανόνας

κανονικός, **κανονική**, **κανονικό** *επίθετο* **(κανονικοί, κανονικές, κανονικά)**
☑ Κάτι είναι **κανονικό**, όταν δεν είναι ούτε πολύ μεγάλο ούτε πολύ μικρό ούτε πολύ χοντρό ούτε πολύ λεπτό.
✎ *Στην εκδρομή ο Κώστας προχωρούσε με **κανονικό** βήμα. Ούτε πολύ αργά αλλά ούτε και πολύ γρήγορα.*
○ φυσιολογικός, φυσικός
✓ *«Ο **κανονικός** δρόμος για να πάμε στο χωριό με αυτοκίνητο είναι αυτός που στρίβει αριστερά» είπε ο θείος Αλέκος στον Κώστα.*
Ο σωστός δρόμος είναι αυτός στ' αριστερά.
◇ **κανονικά**
♬ κα-νο-νι-κός

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

καντήλι [το] *ουσιαστικό* **(καντήλια)**
☑ Το **καντήλι** είναι ένα γυάλινο χρωματιστό δοχείο που καίει λάδι και κρέμεται συνήθως μέσα στις εκκλησίες μπροστά στις εικόνες για να τις φωτίζει με μία μικρή φωτιά.
♬ κα-ντή-λι

καντίνα [η] *ουσιαστικό* **(καντίνες)**
☑ Στο σχολείο μπορεί κανείς ν' αγοράσει τυρόπιτα, σάντουιτς και πορτοκαλάδα στην **καντίνα**.
○ κυλικείο ♬ κα-ντί-να

καουμπόης [ο], **καουμπόισσα** [η] *ουσιαστικό* **(καουμπόηδες, καουμπόισσες)**
☑ Στην Αμερική ο **καουμπόης** είναι αυτός που φυλάει τις αγελάδες. **Καουμπόηδες** λέμε και τους Αμερικανούς ήρωες του κινηματογράφου που πολεμούν με τους Ινδιάνους.
♬ καου-μπό-ης

κάπα [η] *ουσιαστικό* **(κάπες)**
☑ Οι γυναίκες φοράνε **κάπα** πάνω από τα ρούχα τους για να προστατευτούν από το κρύο. Η **κάπα** δεν έχει μανίκια και μπορεί να είναι αδιάβροχη ή μάλλινη. **Κάπα** φορούν και οι βοσκοί.
♬ κά-πα **Δες βοσκός**

καπάκι [το] *ουσιαστικό* **(καπάκια)**
☑ Με το **καπάκι** κλείνουμε μία κατσαρόλα, ένα κουτί ή ένα μπαούλο.
♬ κα-πά-κι

καπέλο [το] *ουσιαστικό* **(καπέλα)**
☑ Φοράμε **καπέλο** για να προστατέψουμε το κεφάλι μας από το κρύο το χειμώνα ή από τον ήλιο το καλοκαίρι. ♬ κα-πέ-λο 🖌 'τα ρούχα'

καπετάνιος [ο], **καπετάνισσα** [η] *ουσιαστικό* **(καπετάνιοι, καπετάνισσες)**
☑ Ο **καπετάνιος** είναι ο αρχηγός σ' ένα πλοίο, είναι αυτός που αποφασίζει για όλα. ♬ κα-πε-τά-νιος
-Καπετάνισσα έλεγαν παλιά και τη γυναίκα του καπετάνιου.

καπνίζω *ρήμα* **(κάπνισα, θα καπνίσω)**
☑ Όταν **καπνίζει** κάποιος, ρουφάει και καταπίνει τον καπνό ενός αναμμένου τσιγάρου.
◇ *Ο κύριος Δημήτρης όλο λέει πως θα κόψει το* ***κάπνισμα*** *αλλά δεν τα έχει καταφέρει ακόμη.* **καπνός**
♬ κα-πνί-ζω

καπνός [ο] *ουσιαστικό* **(καπνοί)**
☑ Όταν καίγεται κάτι, βγαίνει **καπνός**. ✏ *Η κυρία Μαργαρίτα ξέχασε το φαγητό στην κατσαρόλα και η κουζίνα γέμισε* ***καπνό****.*
✓ (πληθυντικός τα **καπνά**) Ο **καπνός** είναι ένα φυτό που με τα φύλλα του, αφού πρώτα τα ξεράνουμε, κάνουμε τα τσιγάρα και τα **πούρα**.
✓ Ο **καπνός** είναι και το προϊόν του καπνού, τα ξεραμένα και ψιλοκομμένα φύλλα που βρίσκονται μέσα στα τσιγάρα. ◇ **καπνίζω**
♬ κα-πνός **Δες καμινάδα**

καπό [το] *ουσιαστικό*
☑ Το **καπό** είναι το κάλυμμα της μηχανής του αυτοκινήτου και βρίσκεται στο μπροστινό μέρος.
♬ κα-πό
-Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

καπρίτσιο [το] *ουσιαστικό* **(καπρίτσια)**
☑ Όταν κάνεις **καπρίτσια**, θυμώνεις και κάνεις φασαρία για να ικανοποιηθούν όλες σου οι επιθυμίες.
✎ *Οι αδελφές της Σταχτοπούτας είναι πολύ κακομαθημένες, όλο* ***καπρίτσια****.*
♬ κα-πρί-τσιο

καράβι [το] *ουσιαστικό* **(καράβια)**
☑ Με το **καράβι** ταξιδεύουμε στη θάλασσα. ○ πλοίο ♬ κα-ρά-βι

Καραγκιόζης [ο] *ουσιαστικό*
☑ Στο **θέατρο σκιών** ο **Καραγκιόζης** είναι μία φιγούρα από χαρτόνι που την κουνάει κάποιος πίσω από άσπρο σεντόνι για ν' αφήνει τη σκιά της. Είναι πολύ φτωχός και οι ιστορίες που ζει μας κάνουν να γελάμε. Άλλες φιγούρες είναι ο Χατζιαβάτης, ο μπαρμπα-Γιώργος και το Κολλητήρι. **Καραγκιόζη** λέμε και κοροϊδευτικά κάποιον που γίνεται ρεζίλι και προκαλεί γέλιο.
✎ *Ο Νίκος κάνει τον* ***καραγκιόζη*** *για να γελάσει η Αθηνά.*
♬ Κα-ρα-γκιό-ζης

καραμέλα [η] *ουσιαστικό* **(καραμέλες)**
☑ Οι **καραμέλες** είναι φτιαγμένες από ζάχαρη, έχουν ευχάριστη γεύση και διάφορα σχήματα και χρώματα.
♬ κα-ρα-μέ-λα
✎ 'το πάρτι'

καράτε [το] *ουσιαστικό*
☑ Το **καράτε** είναι ένα ιαπωνικό άθλημα πάλης. ♬ κα-ρά-τε
-Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

καράφα [η] *ουσιαστικό* **(καράφες)**
☑ Η **καράφα** είναι μία γυάλινη κανάτα για το νερό ή το κρασί. Την **καράφα** την έχουμε στο τραπέζι.
○ κανάτα
♬ κα-ρά-φα

καρβέλι [το] *ουσιαστικό* **(καρβέλια)**
☑ Ένα **καρβέλι** ψωμί είναι ένα ψωμί με στρογγυλό σχήμα.
♬ καρ-βέ-λι

κάρβουνο [το] *ουσιαστικό* **(κάρβουνα)**
☑ Το **κάρβουνο** βγαίνει από τ' **ανθρακωρυχεία**. Είναι καμένο ξύλο, μοιάζει όμως με μαύρη πέτρα και μπορεί να καίει για πολλή ώρα και να μας ζεσταίνει. Το χρησιμοποιούμε και στις ψησταριές για να ψήνουμε το κρέας.
✓ *Όλα έγιναν* ***κάρβουνο*** *μετά την πυρκαγιά στο σπίτι δίπλα στο μαγαζί του κυρίου Δημήτρη. Ευτυχώς*

έλειπαν όλοι. Όλα κάηκαν.
♬ κάρ-βου-νο

καρδιά [η] *ουσιαστικό* **(καρδιές)**
☑ Η **καρδιά** βρίσκεται αριστερά στο στήθος μας και είναι απαραίτητη για να κυκλοφορεί το αίμα στο σώμα μας.
✓ *«Αυτό το παιδί το έχω στην **καρδιά** μου» είπε η δασκάλα για την Αθηνά.* Το αγαπάω πολύ.
◇ Όταν είμαστε λαχανιασμένοι ή ταραγμένοι, αρχίζει το **καρδιοχτύπι**, δηλαδή η καρδιά μας χτυπάει πολύ γρήγορα. Όταν έχουμε πρόβλημα με την καρδιά μας, πάμε στον **καρδιολόγο**.
♬ καρ-διά

καρδιολόγος [ο], [η] *ουσιαστικό* **(καρδιολόγοι)** → καρδιά

καρδιοχτύπι [το] *ουσιαστικό* **(καρδιοχτύπια)** → καρδιά

καρέκλα [η] *ουσιαστικό* **(καρέκλες)**
☑ Όταν μελετάς, κάθεσαι στην **καρέκλα** του γραφείου σου. Η **καρέκλα** είναι ένα κάθισμα για να καθόμαστε.
◇ **καρεκλίτσα, καρεκλάκι**
♬ κα-ρέ-κλα

καρναβάλι [το] *ουσιαστικό* **(καρναβάλια)**
☑ Το **καρναβάλι** είναι μία μεγάλη γιορτή που γίνεται τις Αποκριές. Στο **καρναβάλι** ντυνόμαστε μασκαράδες και βγαίνουμε στους δρόμους.
✎ *Ο Νίκος πήγε να δει το **καρναβάλι** της Πάτρας και γύρισε ενθουσιασμένος.*
✓ **Καρναβάλι** λέμε κι αυτόν που ντύνεται μασκαράς.
♬ καρ-να-βά-λι

καρό *επίθετο*
☑ Ένα **καρό** ύφασμα έχει διακοσμητικά τετράγωνα ή ρόμβους στο σχέδιό του. ♬ κα-ρό
-Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

*Η Αθηνά φοράει την **καρό** της φούστα.*

καρότο [το] *ουσιαστικό* **(καρότα)**
☑ Το **καρότο** είναι ένα πορτοκαλί λαχανικό. Τη ρίζα του την τρώμε ωμή ή βραστή. Είναι η αγαπημένη τροφή των κουνελιών. ♬ κα-ρό-το

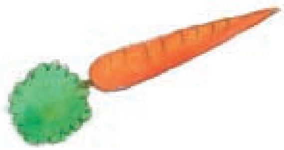

καρότσι [το] *ουσιαστικό* **(καρότσια)**
☑ Με το **καρότσι** για τα ψώνια μεταφέρουμε τα πράγματα που αγοράσαμε. Το **καρότσι** έχει τέσσερις ρόδες και το σπρώχνουμε με τα χέρια.

✓ Ένας ανάπηρος άνθρωπος μπορεί και μετακινείται, γιατί κάθεται σε αναπηρικό **καρότσι**. Χωρίς αυτό δε θα πήγαινε πουθενά. ○ καρέκλα
✓ Η θεία Μαργαρίτα βάζει στο **καρότσι** το μωρό της για να το βγάλει βόλτα.
○ καροτσάκι ♬ κα-ρό-τσι

καρπαζιά [η] *ουσιαστικό* **(καρπαζιές)**
☑ Όταν δίνεις μία **καρπαζιά** σε κάποιον, τον χτυπάς στο σβέρκο με την παλάμη σου. ✎ *Ο Κώστας έφαγε μία **καρπαζιά** από ένα μεγαλύτερο παιδί στο σχολείο.*
○ σφαλιάρα, χαστούκι
♬ καρ-πα-ζιά

καρπός [ο] *ουσιαστικό* **(καρποί)**
☑ Αυτό που παράγει ένα φυτό το λέμε **καρπό**. Πολλά φυτά παράγουν **καρπούς** που τρώγονται, όπως είναι τα σύκα, τα μήλα και οι ντομάτες. Ο **καρπός** της μηλιάς είναι το μήλο, της καρυδιάς το καρύδι, της ελιάς η ελιά και της ντοματιάς η ντομάτα.
◇ Τα καρύδια, τα φουντούκια, οι σταφίδες και τ' αμύγδαλα είναι **ξηροί καρποί**. Είναι καρποί που έχουμε ξεράνει. ♬ καρ-πός

καρπούζι [το] *ουσιαστικό* **(καρπούζια)**
☑ Το **καρπούζι** είναι ένα ζουμερό, μεγάλο καλοκαιρινό φρούτο με χοντρή πράσινη φλούδα, κόκκινη σάρκα και μαύρα μικρά κουκούτσια.
♬ καρ-πού-ζι

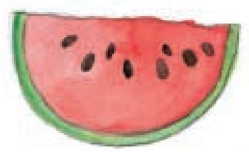

κάρτα [η] *ουσιαστικό* **(κάρτες)**
☑ Όταν πηγαίνουμε κάπου για διακοπές, στέλνουμε σε φίλους και γνωστούς **κάρτες** με φωτογραφίες από τα μέρη που επισκεφτήκαμε.
✓ Κάθε επιχείρηση, οι γιατροί, οι υδραυλικοί και οι δικηγόροι δίνουν στους πελάτες τους μικρές **κάρτες** με το τηλέφωνο, το όνομα και τη διεύθυνσή τους.
✓ Μερικές **κάρτες** τις χρησιμοποιούμε για να παίρνουμε λεφτά από την τράπεζα ή να πληρώνουμε κάτι που αγοράσαμε.
◇ Όταν δεν είμαστε στο σπίτι, μπορούμε να τηλεφωνήσουμε από **καρτοτηλέφωνο** με την **τηλεκάρτα**. Τα **καρτοτηλέφωνα** βρίσκονται συνήθως έξω στο δρόμο, στους τηλεφωνικούς θάλαμους. **καρτέλα**
♬ κάρ-τα

καρτοτηλέφωνο [το] *ουσιαστικό* **(καρτοτηλέφωνα)** → κάρτα

- Είμαι φρούτο και τρώγομαι το καλοκαίρι. Τι είμαι;

....

καρτέλα [η] *ουσιαστικό* **(καρτέλες)**
☑ Στις **καρτέλες** γράφουμε τα στοιχεία που μας ενδιαφέρουν για να τα βάλουμε σε τάξη.
✎ *Γιατί πρέπει να γράφουμε τις λέξεις στην **καρτέλα** που υπάρχει στο βιβλίο της γλώσσας;» παραπονέθηκε ο Κώστας. «Για να τις έχουμε μαζεμένες εκεί και να τις διαβάζουμε όποτε ξεχνάμε την ορθογραφία τους» απάντησε η δασκάλα.* ◇ **κάρτα**
♬ καρ-τέ-λα

καρύδι [το] *ουσιαστικό* **(καρύδια)**
☑ Το **καρύδι** είναι ένας στρογγυλός καρπός με χοντρή εξωτερική φλούδα, το **τσόφλι**. Τα **καρύδια** τα καθαρίζουμε και τρώμε το εσωτερικό τους. ◇ Το καρύδι είναι ο καρπός ενός μεγάλου δένδρου, της **καρυδιάς**. Με το ξύλο της **καρυδιάς** που είναι πολύ γερό φτιάχνουμε έπιπλα και πατώματα. ♬ κα-ρύ-δι

καρφί [το] *ουσιαστικό* **(καρφιά)**
☑ Το **καρφί** είναι ένα μικρό κομμάτι μέταλλο, μυτερό από τη μία μεριά και μ' ένα μικρό κεφάλι από την άλλη. **Καρφώνουμε** ένα **καρφί** με το σφυρί σε μία επιφάνεια κι έτσι στερεώνουμε ή κρεμάμε κάτι.
◇ **καρφίτσα**, **καρφώνω**, **κάρφωμα**
♬ καρ-φί

καρφίτσα [η] *ουσιαστικό* **(καρφίτσες)**
☑ Η **καρφίτσα** είναι ένα πολύ λεπτό κομμάτι μέταλλο, πολύ μυτερό από τη μία μεριά και μ' ένα μικρό κεφάλι από την άλλη. Με την **καρφίτσα** στερεώνουμε υφάσματα μεταξύ τους πριν τα ράψουμε. Μοιάζει με βελόνα που το κεφάλι της δεν έχει τρύπα.
◇ **καρφί**, **καρφώνω**, **κάρφωμα**
♬ καρ-φί-τσα

καρφώνω, **καρφώνομαι** *ρήμα* **(κάρφωσα, θα καρφωθώ)**
☑ Όταν χτυπάμε το καρφί με το σφυρί, το **καρφώνουμε** πάνω σε κάτι.
✎ *Η Αθηνά είδε από το παράθυρο τον κύριο Μιχάλη να **καρφώνει** δύο σανίδες μεταξύ τους.*
✓ *Ο κύριος Μιχάλης σήκωσε το κεφάλι του. Το βλέμμα του **καρφώθηκε** στην Αθηνά, κι αυτή έκλεισε τρομαγμένη το παράθυρο*. Το βλέμμα του στάθηκε, έμεινε ακίνητο πάνω στο πρόσωπο της Αθηνάς.
◇ Κάτι που πρέπει να καρφώσουμε, θέλει **κάρφωμα**.
καρφί, **καρφίτσα** ♬ καρ-φώ-νω

καρχαρίας [ο] *ουσιαστικό* **(καρχαρίες)**
☑ Ο **καρχαρίας** είναι ένα πολύ μεγάλο ψάρι της θάλασσας με μεγάλα μυτερά δόντια κι ένα **πτερύγιο** σαν τρίγωνο στην πλάτη. Μπορεί να γίνει πολύ επικίνδυνος και να κάνει επίθεση στον άνθρωπο.
♬ καρ-χα-ρί-ας ✎ 'η θάλασσα'

κάσα [η] *ουσιαστικό* **(κάσες)**
☑ Η **κάσα** είναι ένα μεγάλο ξύλινο κουτί, φτιαγμένο από σανίδες για να

φυλάμε ή να μεταφέρουμε τρόφιμα ή άλλα πράγματα.
✎ *Η Αθηνά κοίταξε πάλι από το παράθυρο κι είδε ότι με τις σανίδες που κάρφωνε ο κύριος Μιχάλης κατάφερε κι έφτιαξε μία* ***κάσα****.*
Τι ήθελε να βάλει μέσα;
○ κιβώτιο, κασόνι ♬ κά-σα

κασέτα [η] *ουσιαστικό* **(κασέτες)**
☑ Η **κασέτα** είναι μία μικρή πλαστική θήκη που έχει μέσα της ταινία.
Στην ταινία της **κασέτας** μπορούμε να γράψουμε μουσική για να την ακούμε μετά στο **κασετόφωνο** ή εικόνες για να τις βλέπουμε στο βίντεο. Τώρα πια δε χρησιμοποιούμε συχνά κασέτες αλλά σιντί και ντιβιντί.
◇ **βιντεοκασέτα**, **κασετόφωνο**
♬ κα-σέ-τα **Δες σιντί**

κασετίνα [η] *ουσιαστικό* **(κασετίνες)**
☑ Η **κασετίνα** είναι μία ξύλινη, πλαστική ή υφασμάτινη θήκη για τα μολύβια, τα στιλό, τις γόμες και τις ξύστρες. Κάθε μαθητής έχει στη σχολική του τσάντα την **κασετίνα** του.
♬ κα-σε-τί-να **Δες στιλό**
✎ 'η τάξη'

κασόνι [το] *ουσιαστικό* **(κασόνια)**
☑ Το **κασόνι** είναι ένα μεγάλο κουτί, φτιαγμένο με σανίδες για να φυλάμε ή να μεταφέρουμε πράγματα.
◇ **κάσα**, **κιβώτιο** ♬ κα-σό-νι

κάστανο [το] *ουσιαστικό* **(κάστανα)**
☑ Τα **κάστανα** είναι μικροί καρποί με σκληρή, καφετιά φλούδα. Τα τρώμε ζεστά το χειμώνα ψήνοντάς τα στη φωτιά ή αγοράζοντάς τα από τον **καστανά** στο δρόμο.
Τα ξεφλουδίζουμε και τρώμε το εσωτερικό τους. ◇ Το δέντρο που κάνει **κάστανα** είναι η **καστανιά**, ένα μεγάλο δέντρο που μας δίνει πολύ καλό ξύλο για πατώματα και έπιπλα.
♬ κά-στα-νο

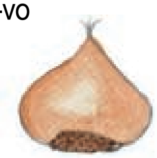

καστανός, **καστανή**, **καστανό** *επίθετο* **(καστανοί, καστανές, καστανά)**
☑ Όταν κάποιος είναι **καστανός**, τα μαλλιά του είναι **καστανά**, έχουν δηλαδή καφέ χρώμα, το χρώμα του κάστανου.
✎ *Η Αθηνά είναι* ***καστανή*** *κι η φίλη της η Ελένη ξανθιά.* ◇ **κάστανο**
♬ κα-στα-νός

κάστορας [ο] *ουσιαστικό* **(κάστορες)**
☑ Ο **κάστορας** είναι ένα μικρό ζώο με πολύ ωραία γούνα και πλατιά ουρά που ζει κοντά σε λίμνες και ποτάμια. Ροκανίζει τα δέντρα για να φτιάξει φράγματα στο νερό. ◇ Το δέρμα του, το **καστόρι**, είναι πολύ μαλακό και αδιάβροχο και μ' αυτό φτιάχνουμε **καστόρινα** παπούτσια, παλτά και ζώνες. ♬ κά-στο-ρας

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

καστόρι [το] *ουσιαστικό* → κάστορας

κάστρο [το] *ουσιαστικό* **(κάστρα)**
☑ Στο Μεσαίωνα τα **κάστρα** ήταν ψηλά, γερά, πέτρινα τείχη που προστάτευαν χωριά και πόλεις. Από ψηλά έβλεπε κανείς ποιος έμπαινε μέσα στα τείχη.
♬ κά-στρο

καταβρέχω, **καταβρέχομαι** *ρήμα* **(κατάβρεξα, θα καταβρέξω)**
☑ Όταν **καταβρέχεις** κάποιον, τον βρέχεις με πολύ νερό.
○ μουσκεύω
◇ **βροχή, βρέχω**
♬ κα-τα-βρέ-χω

καταβροχθίζω *ρήμα* **(καταβρόχθισα, θα καταβροχθίσω)**
☑ Όταν **καταβροχθίζεις** κάτι, το τρως γρήγορα, γιατί πεινάς πολύ.
♬ κα-τα-βρο-χθί-ζω

κατάγομαι *ρήμα* → καταγωγή

καταγωγή [η] *ουσιαστικό*
☑ Η **καταγωγή** σου είναι ο τόπος και η οικογένεια απ' όπου προέρχεσαι, απ' όπου **κατάγεσαι**. ✎ *Η **καταγωγή** του Ίγκλι είναι από την Αλβανία, ζει και μεγαλώνει όμως στην Ελλάδα.*
◇ **κατάγομαι**
♬ κα-τα-γω-γή

καταδέχομαι *ρήμα* **(καταδέχτηκα, θα καταδεχτώ)**
☑ Όταν **καταδέχεσαι** κάποιον, δέχεσαι να κάνεις παρέα μαζί του, είσαι φιλικός μαζί του.
✎ *«Τι έχει και δε μας **καταδέχεται** η Αθηνά σήμερα; Δε μας είπε ούτε καλημέρα» είπε ο Νίκος.*
✓ Όταν δεν **καταδέχεσαι** κάτι, δε θέλεις να το χρησιμοποιήσεις, γιατί πιστεύεις πως δεν είναι αρκετά καλό για σένα.
✎ *Όταν η θεία Έλλη έρχεται στην Αθήνα, δεν **καταδέχεται** το λεωφορείο, κυκλοφορεί μόνο με ταξί.*
● περιφρονώ ◇ δέχομαι
♬ κα-τα-δέ-χο-μαι

- Ξέρεις που υπάρχουν κάστρα στην Ελλάδα;

καταδικάζω, **καταδικάζομαι** *ρήμα* **(καταδίκασα, θα καταδικάσω)**
☑ Όταν το δικαστήριο **καταδικάζει** κάποιον, αποφασίζει πως πρέπει να πληρώσει πρόστιμο ή να μείνει για κάποιο καιρό στη φυλακή, γιατί είναι ένοχος για κάτι και πρέπει να τιμωρηθεί γι' αυτό. ✎ *Στο έργο που είδε η θεία Κατερίνα ο κλέφτης **καταδικάστηκε** σε πέντε χρόνια φυλακή.* ◇ Όταν **καταδικάζεται** κάποιος, το δικαστήριο αποφασίζει ποια θα είναι η **καταδίκη** του. Λέμε **κατάδικο** αυτόν που είναι στη φυλακή, γιατί είναι ένοχος για κάτι. **δικάζω** ♬ κα-τα-δι-κά-ζω

καταδιώκω, **καταδιώκομαι** *ρήμα* **(καταδίωξα, θα καταδιώξω)**
☑ *Στο έργο οι αστυνομικοί **καταδίωξαν** τους ληστές, εκείνοι όμως κατάφεραν να ξεφύγουν.*
Οι αστυνομικοί κυνήγησαν τους ληστές για να τους πιάσουν.
◇ *Κρίμα που οι ληστές δεν πιάστηκαν. Η **καταδίωξη** απέτυχε.*
♬ κα-τα-δι-ώ-κω

καταιγίδα [η] *ουσιαστικό* **(καταιγίδες)**
☑ Η **καταιγίδα** είναι η ξαφνική βροχή που ξεσπάει με αστραπές, βροντές κι αέρα. ♬ κα-ται-γί-δα

κατάκαρδα *επίρρημα*
☑ *Η Αθηνά το πήρε* ***κατάκαρδα*** *που έφυγε η Ροζαλία.* Είναι πολύ στενοχωρημένη. ◇ **καρδιά**
♬ κα-τά-καρ-δα

κατακτώ, **κατακτιέμαι** *ρήμα* **(κατάκτησα/κατέκτησα, θα κατακτήσω)**
☑ Όταν μία χώρα **κατακτά** μία άλλη, την κάνει δική της με τη βία.
✎ *Οι Ρωμαίοι ήθελαν να* ***κατακτήσουν*** *το χωριό του Αστερίξ και του Οβελίξ αλλά δεν τα κατάφερναν.*
✓ Όταν κάποιος **κατακτά** κάτι, το κερδίζει μετά από μεγάλη προσπάθεια, γιατί το αξίζει.
✎ *Η ομάδα του Κώστα* ***κατάκτησε*** *το πρωτάθλημα μετά από μεγάλους αγώνες.* ◇ *Ο Μέγας Αλέξανδρος ήταν ένας από τους μεγαλύτερους* ***κατακτητές***. **Κατάκτησε** πολλές χώρες. Κάτι που κατακτά κάποιος είναι **κατάκτησή** του. ♬ κα-τα-κτώ

καταλαβαίνω *ρήμα* **(κατάλαβα, θα καταλάβω)**
☑ Όταν **καταλαβαίνεις** κάτι, ξέρεις καλά τι σημαίνει, τι θέλει να πει.
✎ *Ο πατέρας του Ίγκλι αγόρασε ένα λεξικό, γιατί θέλει να* ***καταλαβαίνει*** *τη σημασία όλων των ελληνικών λέξεων.*
○ κατανοώ, αντιλαμβάνομαι
✓ *Ο Κώστας* ***καταλαβαίνει*** *την Αθηνά που είναι στενοχωρημένη από τότε που χάθηκε η Ροζαλία.*
○ νιώθω
✓ *Η Αθηνά δεν* ***καταλαβαίνει*** *γιατί μαλώνει ο κύριος Μιχάλης με τα παιδιά.* Δεν μπορεί να το εξηγήσει.
○ κατανοώ, αντιλαμβάνομαι
♬ κα-τα-λα-βαί-νω

καταλήγω *ρήμα* **(κατέληξα, θα καταλήξω)**
☑ *Ο δρόμος μπροστά στο σπίτι του θείου Αλέκου* ***καταλήγει*** *σε αδιέξοδο.* Δεν μπορεί να πάει πιο πέρα.
○ τελειώνω, φτάνω
● αρχίζω, ξεκινάω
✓ *Στο έργο η έρευνα* ***κατέληξε*** *σε αποτυχία. Η αστυνομία ποτέ δε βρήκε ποιος έκλεψε τα χρήματα.* Τελείωσε με αποτυχία.
✓ Όταν **καταλήγεις** σε κάποιο συμπέρασμα, σε κάποια λύση ή σε κάποια απόφαση, το κάνεις μετά από σκέψη. ◇ Πολλές λέξεις όταν μπαίνουν σε πρόταση, αλλάζουν **κατάληξη**, δηλαδή αλλάζουν στο τέλος. Να ένα παράδειγμα: *ο άνθρωπ-**ος**, οι άνθρωπ-**οι**.* Η **κατάληξη** μίας ιστορίας είναι το τέλος της.
♬ κα-τα-λή-γω

κατάληξη [η] *ουσιαστικό* **(καταλήξεις)**
→ καταλήγω

κατάλληλος, **κατάλληλη**, **κατάλληλο** *επίθετο* **(κατάλληλοι, κατάλληλες, κατάλληλα)**
☑ Όταν κάτι είναι **κατάλληλο**, έχει ό,τι χρειάζεται για το σκοπό μας.
✎ *Όταν η Αλίκη περπατάει, φοράει τα*

Αν θέλεις να μάθεις τι έγινε με τη Ροζαλία που χάθηκε, ψάξε μέσα στο λεξικό τις λέξεις *αναστατώνω, ανησυχώ, εξαφανίζομαι, βρίσκω, καταφεύγω, κουλουριάζω, κουνώ, χαίρομαι, χοροπηδώ*

***κατάλληλα** παπούτσια για να μην κουράζεται.* ● ακατάλληλος
♬ κα-τάλ-λη-λος

κατάλογος [ο] *ουσιαστικό* **(κατάλογοι)**
☑ Ο **κατάλογος** είναι ονόματα πραγμάτων ή ανθρώπων, γραμμένα στη σειρά. **Κατάλογο** λέμε κι ένα φύλλο χαρτί με ονόματα πραγμάτων ή ανθρώπων, γραμμένα στη σειρά για να τα βρίσκουμε, όταν τα χρειαζόμαστε. ✎ *Η Αθηνά και η μαμά της κάνουν έναν **κατάλογο** για τα ψώνια πριν πάνε στα μαγαζιά.*
○ λίστα ◇ Στον **τηλεφωνικό κατάλογο** βρίσκουμε ονόματα, διευθύνσεις και τηλέφωνα ανθρώπων που ζουν σε μία περιοχή.
♬ κα-τά-λο-γος

κατάματα *επίρρημα*
☑ Όταν κοιτάς κάποιον **κατάματα**, τον κοιτάς ακριβώς μέσα στα μάτια του.
♬ κα-τά-μα-τα

καταναλώνω, **καταναλώνομαι** *ρήμα* **(κατανάλωσα, θα καταναλώσω)**
☑ Όταν **καταναλώνεις** κάτι, το χρησιμοποιείς, γιατί το χρειάζεσαι για να καλύψεις τις ανάγκες σου.
✎ *Ο θείος Αλέκος είναι ψηλός και χοντρός και **καταναλώνει** μεγάλες ποσότητες φαγητού.*
◇ Όταν καταναλώνεις κάτι, κάνεις **κατανάλωση**. Αυτός που ξοδεύει χρήματα για ν' αγοράσει κάτι λέγεται **καταναλωτής**.
♬ κα-τα-να-λώ-νω

καταντώ και **καταντάω** *ρήμα* **(κατάντησα, θα καταντήσω)**
☑ *Ο διπλανός του Κώστα από καλός μαθητής που ήταν **κατάντησε** να είναι ο χειρότερος μαθητής στην τάξη.* Μα τι του συμβαίνει; Από καλός μαθητής που ήταν έφτασε στο σημείο να είναι ο χειρότερος μαθητής στην τάξη.
✓ *«Πώς τα **κατάντησες** έτσι τα βιβλία σου, Κώστα;» ρώτησε ο Νίκος. «Όλο μουτζούρες και τσαλακωμένα φύλλα».* Πώς τα έκανες έτσι τα βιβλία σου;
♬ κα-τα-ντώ

καταπιάνομαι *ρήμα* **(καταπιάστηκα, θα καταπιαστώ)**
☑ Όταν **καταπιάνεσαι** με κάτι, ξοδεύεις πολύ από το χρόνο σου για ν' ασχοληθείς μ' αυτό. ✎ *Η θεία Κατερίνα κατάφερε να γίνει γνωστή ζωγράφος, γιατί **καταπιάστηκε** με τη ζωγραφική από πολύ νωρίς.*
♬ κα-τα-πιά-νο-μαι

καταπιέζω, **καταπιέζομαι** *ρήμα* **(καταπίεσα, θα καταπιέσω)**
☑ Όταν **καταπιέζεις** κάποιον, τον υποχρεώνεις να κάνει αυτό που θέλεις εσύ χωρίς να ζητάς τη γνώμη του. ✎ *«Μαμά, μη με **καταπιέζεις** άλλο, άφησέ με να φορέσω τα ρούχα που θέλω» είπε η Αλίκη.*
◇ *«Σιγά την **καταπίεση**» είπε η θεία Έλλη. «Αλήθεια, ξέρεις ότι κάποτε οι γυναίκες ήταν πολύ **καταπιεσμένες**;»* συνέχισε.
♬ κα-τα-πι-έ-ζω

καταπίνω, **καταπίνομαι** *ρήμα* **(κατάπια, θα καταπιώ)**
☑ Όταν **καταπίνεις** κάτι που τρώγεται ή που πίνεται, το κατεβάζεις από το στόμα σου στο στομάχι σου.
✓ Όταν κάποιος δε μιλάει καθόλου, λέμε ότι **κατάπιε** τη γλώσσα του.
♬ κα-τα-πί-νω

καταπληκτικός, **καταπληκτική**, **καταπληκτικό** *επίθετο* **(καταπληκτικοί, καταπληκτικές, καταπληκτικά)**

☑ Όταν κάτι μας αρέσει πολύ, λέμε πως είναι **καταπληκτικό**.

♬ κα-τα-πλη-κτι-κός

κατάρα [η] *ουσιαστικό* **(κατάρες)**

☑ Όταν λες μία **κατάρα** για κάποιον, εύχεσαι να του τύχει κάτι κακό. Τον **καταριέσαι**. ✎ *«Την κατάρα μου να έχει η Χιονάτη!» φώναξε θυμωμένη η βασίλισσα.* ● ευχή ◇ *Κι έτσι η Χιονάτη ήταν **καταραμένη** για πολύ καιρό. Την είχε **καταραστεί** η κακιά βασίλισσα.* **Καταραμένο** λέμε και κάποιον ή κάτι που μας ενοχλεί ή μας κάνει κακό. *«**Καταραμένη** Χιονάτη!» είπε η βασίλισσα.*

♬ κα-τά-ρα

καταργώ, **καταργούμαι** *ρήμα* **(κατάργησα, θα καταργήσω)**

☑ Όταν σταματάς κάτι που γίνεται ή που κάνεις συνήθως, το **καταργείς**. ✎ *Ο γιατρός είπε στο θείο Αλέκο πως για ν' αδυνατίσει, πρέπει να **καταργήσει** το βούτυρο και τα γλυκά.*

♬ κα-ταρ-γώ

καταριέμαι *ρήμα* **(καταράστηκα, θα καταραστώ)** → κατάρα

καταρράκτης [ο] *ουσιαστικό* **(καταρράκτες)**

☑ Ο **καταρράκτης** είναι το νερό ενός ποταμού που πέφτει με ορμή από ψηλά μέσα από κάποιο βουνό.

♬ κα-ταρ-ρά-κτης

-Ξέρεις πού έχει καταρράκτες στην Ελλάδα; Στην Αμερική;

κατάρτι [το] *ουσιαστικό* **(κατάρτια)**

☑ Το **κατάρτι** ενός πλοίου είναι το κοντάρι που στηρίζει τα πανιά του.

♬ κα-τάρ-τι

κατασκευάζω, **κατασκευάζομαι** *ρήμα* **(κατασκεύασα, θα κατασκευάσω)**

☑ Όταν **κατασκευάζεις** κάτι, το φτιάχνεις με τα χέρια σου ή με εργαλεία και μηχανές. ✎ *Ο θείος Τάκης **κατασκεύασε** μία σχεδία για να παίζουν ο Κώστας κι η Αθηνά στη θάλασσα.* ◇ *Η **κατασκευή** της σχεδίας τού πήρε πολύ χρόνο.*

♬ κα-τα-σκευ-ά-ζω

κατασκηνώνω *ρήμα* **(κατασκήνωσα, θα κατασκηνώσω)**

→ κατασκήνωση

κατασκήνωση [η] *ουσιαστικό* **(κατασκηνώσεις)**

☑ Η **κατασκήνωση** είναι το μέρος όπου στήνουμε τη σκηνή μας στις διακοπές. ○ κάμπιγκ

✓ Όταν πας **κατασκήνωση**, περνάς λίγες μέρες με άλλα παιδιά στην εξοχή και κοιμάσαι μαζί τους στη σκηνή. **Κατασκηνώνεις**.

◇ **κατασκηνώνω, σκηνή**

♬ κα-τα-σκή-νω-ση

- Ποια λέξη φτιάχνουμε με τις συλλαβές: τα- κός- πλη- κα- κτι

....

α β γ δ ε ζ η θ ι **κ** λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

κατασκοπεύω *ρήμα* **(κατασκόπευσα, θα κατασκοπεύσω)**
→ κκατάσκοπος

κατάσκοπος [ο], [η] *ουσιαστικό* **(κατάσκοποι)**
☑ Οι **κατάσκοποι** πληρώνονται από μία χώρα για να κλέψουν τα μυστικά άλλων χωρών.
◇ Όταν **κατασκοπεύεις** κάποιον, τον παρακολουθείς για να μάθεις τα μυστικά του.
♬ κα-τά-σκο-πος

κατάσταση [η] *ουσιαστικό* **(καταστάσεις)**
☑ Όταν ρωτάμε για την **κατάσταση** κάποιου ανθρώπου ή πράγματος, ρωτάμε πώς είναι αυτή τη στιγμή.
✎ *«Όταν φτιάξουμε το ποδήλατό σου, θα είναι πάλι σε καλή **κατάσταση** και θα μπορέσεις να πας βόλτα» είπε ο κύριος Γιάννης στην Αθηνά.*
♬ κα-τά-στα-ση

κατάστημα [το] *ουσιαστικό* **(καταστήματα)**
☑ Στα **καταστήματα** βρίσκουμε τα πράγματα που θέλουμε ν' αγοράσουμε. Σ' ένα **κατάστημα** ρούχων αγοράζουμε μόνο ρούχα και σ' ένα **κατάστημα** παιχνιδιών μόνο παιχνίδια, όμως σ' ένα **πολυκατάστημα** μπορούμε ν' αγοράσουμε διάφορα πράγματα.
○ μαγαζί ♬ κα-τά-στη-μα

- Αν μου βγάλεις δύο συλλαβές, μπορείς να κοιμηθείς πάνω μου. Τι είμαι;

....

καταστρέφω, καταστρέφομαι *ρήμα* **(κατάστρεψα/κατέστρεψα, θα καταστρέψω)**
☑ Όταν **καταστρέφεις** κάτι, του κάνεις τόσο μεγάλες ζημιές, ώστε να είναι άχρηστο. ✎ *Φέτος το χειμώνα ο πάγος **κατέστρεψε** τα περισσότερα φυτά της κυρίας Μαργαρίτας.*
○ χαλάω ● γλιτώνω ◇ *Ο πάγος ήταν **καταστρεπτικός** για τα φυτά της. «Τι **καταστροφή**!» μουρμούρισε η κυρία Μαργαρίτα.*
♬ κα-τα-στρέ-φω

κατάστρωμα [το] *ουσιαστικό* **(καταστρώματα)**
☑ Το **κατάστρωμα** ενός πλοίου είναι το εξωτερικό πάνω μέρος του όπου καθόμαστε για να βλέπουμε τη θάλασσα και να πάρουμε καθαρό αέρα ή για να μαυρίσουμε.
♬ κα-τά-στρω-μα

καταστρώνω *ρήμα* **(κατέστρωσα, θα καταστρώσω)**
☑ *Ο Κώστας και η Αθηνά άρχισαν να **καταστρώνουν** σχέδια για τις διακοπές τους.* Άρχισαν να σκέφτονται με προσοχή τι θα κάνουν στις διακοπές τους.
♬ κα-τα-στρώ-νω

καταφέρνω *ρήμα* **(κατάφερα, θα καταφέρω)**
☑ Όταν **καταφέρνεις** κάτι, το κάνεις καλά και πετυχαίνεις το σκοπό σου.
✎ *Ο Ίγκλι μελέτησε πολύ και **κατάφερε** να μάθει ελληνικά πολύ*

γρήγορα. ○ κατορθώνω
● αποτυχαίνω
✓ Όταν **καταφέρνεις** κάποιον, τον πείθεις να κάνει αυτό που θέλεις.
✎ *Τελικά ο Κώστας **κατάφερε** τον Νίκο να έρθει στο σπίτι του μετά το σχολείο για να παίξουν.*
♬ κα-τα-φέρ-νω

καταφεύγω *ρήμα* **(κατέφυγα, θα καταφύγω)**
☑ Όταν **καταφεύγεις** σ' ένα μέρος, πηγαίνεις εκεί για να νιώσεις ασφάλεια και σιγουριά. ✎ *Η Ροζαλία **κατέφυγε** στην αποθήκη για να γεννήσει τα μωρά της.*
◇ Η αποθήκη έγινε από τότε το **καταφύγιο** της Ροζαλίας.
♬ κα-τα-φεύ-γω

καταφύγιο [το] *ουσιαστικό* **(καταφύγια)** → καταφεύγω

κατάψυξη [η] *ουσιαστικό* **(καταψύξεις)**
☑ Στην **κατάψυξη** του ψυγείου βάζουμε τρόφιμα για να παγώσουν, ώστε να τα κρατήσουμε πολύ καιρό. Η **κατάψυξη** είναι το πιο κρύο μέρος του ψυγείου. ◇ Τα τρόφιμα που φυλάμε στην κατάψυξη είναι **κατεψυγμένα**. ♬ κα-τά-ψυ-ξη

κατεβάζω *ρήμα* **(κατέβασα, θα κατεβάσω)**
☑ Όταν **κατεβάζεις** κάτι ή κάποιον από κάπου, αλλάζεις τη θέση τους και τα φέρνεις από πάνω προς τα κάτω.
✎ *Η Αθηνά **κατέβασε** όλα τα βιβλία της στο πάτωμα για να ξεσκονίσει καλά τη βιβλιοθήκη της.*
● ανεβάζω
✓ Όταν **κατεβάζεις** το κεφάλι σου, σκύβεις και το χαμηλώνεις.
○ χαμηλώνω ● ανεβάζω
✓ Όταν **κατεβάζεις** την τιμή κάποιου πράγματος, την κάνεις πιο μικρή.
○ χαμηλώνω ● ανεβάζω
◇ **κατέβασμα, κάτω**
♬ κα-τε-βά-ζω

κατεβαίνω *ρήμα* **(κατέβηκα, θα κατέβω)**
☑ Όταν **κατεβαίνεις** από κάπου, αλλάζεις θέση, πας από πάνω προς τα κάτω. ✎ *«Αθηνά, **κατέβα** γρήγορα από τη σκάλα, θα πέσεις» είπε ο Κώστας.* ● ανεβαίνω
✓ Όταν οι τιμές ή η θερμοκρασία **κατεβαίνουν**, γίνονται πιο χαμηλές.
○ πέφτω
● ανεβαίνω
♬ κα-τε-βαί-νω

Ο Νίκος κατεβαίνει *τη σκάλα.*

κατεργάρης, **κατεργάρα, κατεργάρικο** *επίθετο* **(κατεργάρηδες, κατεργάρες, κατεργάρικα)**
☑ Όταν κάποιος είναι **κατεργάρης**, κάνει πονηριές και κόλπα για να πετύχει το σκοπό του.
✎ *Πολύ **κατεργάρα** είναι η Ροζαλία. Όταν όλοι γυρίζουν την πλάτη, ανεβαίνει στο τραπέζι για να δει αν μπορεί να φάει κάτι.*
○ πονηρός ◇ Ο κατεργάρης κάνει **κατεργαριές**, δηλαδή πονηριές.
♬ κα-τερ-γά-ρης

κατευθείαν *επίρρημα*
☑ *«Να πάρουμε το πλοίο των οκτώ που πάει **κατευθείαν** στην Κρήτη» είπε*

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

ο θείος Τάκης. Δε σταματάει σε άλλα νησιά, δεν κάνει άλλες στάσεις.
✓ *Να πας **κατευθείαν** για ύπνο, Κώστα!* ○ αμέσως
♬ κα-τευ-θεί-αν

κατεύθυνση [η] *ουσιαστικό* **(κατευθύνσεις)**
☑ **Κατεύθυνση** είναι η πορεία που ακολουθούμε για να πάμε κάπου.
○ πορεία
♬ κα-τεύ-θυν-ση

*Το σήμα δείχνει **κατεύθυνση** προς τα δεξιά.*

κατέχω *ρήμα* **(κατείχα, θα κατέχω)**
→ κάτοχος

κατεψυγμένος, κατεψυγμένη, κατεψυγμένο *μετοχή* **(κατεψυγμένοι, κατεψυγμένες, κατεψυγμένα)**
→ κατάψυξη

κατηγορώ, κατηγορούμαι *ρήμα* **(κατηγόρησα, θα κατηγορήσω)**
☑ Όταν **κατηγορείς** κάποιον, λες πως έχει κάνει κάτι κακό, πως είναι ένοχος για κάτι. ✎ *Ο κύριος Μιχάλης **κατηγόρησε** τον Ίγκλι πως του έσπασε το τζάμι με την μπάλα του.*
◇ *Η **κατηγορία** του κυρίου Μιχάλη τρόμαξε πολύ τον Ίγκλι. Τι θα πουν οι γονείς του;*
♬ κα-τη-γο-ρώ

κατηφόρα [η] *ουσιαστικό* **(κατηφόρες)**
☑ **Κατηφόρα** είναι ο δρόμος που πηγαίνει προς τα κάτω. Στην **κατηφόρα** ένα ποδήλατο ή ένα αυτοκίνητο κυλάει πολύ γρήγορα, αν δε φρενάρουμε λιγάκι.
● ανηφόρα, ανήφορος
♬ κα-τη-φό-ρα
-Λέμε και ο κατήφορος.

κατοικία [η] *ουσιαστικό* **(κατοικίες)**
☑ Η **κατοικία** είναι το μέρος όπου μένουμε. ○ σπίτι
◇ Εκεί **κατοικούμε**. Αυτός που μένει σ' ένα σπίτι ή σε μία χώρα είναι ο **κάτοικος** του σπιτιού ή της χώρας.
Τα **κατοικίδια ζώα** είναι τα ζώα που μένουν κοντά στον άνθρωπο και καμιά φορά μέσα στο σπίτι του, όπως ο σκύλος, η γάτα και το καναρίνι.
♬ κα-τοι-κί-α

κατοικώ, κατοικούμαι *ρήμα* **(κατοίκησα, θα κατοικήσω)** → κατοικία

κατορθώνω *ρήμα* **(κατόρθωσα, θα κατορθώσω)**
☑ Όταν **κατορθώνεις** κάτι δύσκολο, το πετυχαίνεις, γιατί έχεις προσπαθήσει πολύ γι' αυτό.
✎ *Η Χιονάτη έμεινε με τους επτά νάνους κι έτσι **κατόρθωσε** να κρυφτεί από την κακιά βασίλισσα.*
○ καταφέρνω ● αποτυχαίνω
◇ *Όταν προσπαθείς πολύ για κάτι και το πετυχαίνεις, κάνεις ένα **κατόρθωμα**.* ♬ κα-τορ-θώ-νω

κάτοχος [ο], [η] *ουσιαστικό* **(κάτοχοι)**
☑ Όταν κάτι σου ανήκει, είναι δικό σου, είσαι ο **κάτοχός** του.
✏ *Ο κύριος Δημήτρης ρωτούσε ποιος είναι ο **κάτοχος** του διπλανού σπιτιού που έπιασε φωτιά.*
○ ιδιοκτήτης ◇ Όταν **κατέχεις** κάτι, είναι δικό σου, σου ανήκει.
♫ κά-το-χος

κατρακυλώ και **κατρακυλάω** *ρήμα* **(κατρακύλησα, θα κατρακυλήσω)**
☑ Όταν **κατρακυλάς**, κυλάς γρήγορα προς τα κάτω.
✏ *Ο Κώστας **κατρακύλησε** στις σκάλες κι έσπασε το χέρι του.*
◇ *Ο Κώστας πήρε μία **κατρακύλα** στις σκάλες, που θα τη θυμάται σε όλη του τη ζωή.* **κατρακύλισμα**, **κυλώ**
♫ κα-τρα-κυ-λώ

κατσαβίδι [το] *ουσιαστικό* **(κατσαβίδια)**
☑ Το **κατσαβίδι** είναι εργαλείο.
Με το **κατσαβίδι** βιδώνουμε και ξεβιδώνουμε βίδες.
◇ **βίδα**, **βιδώνω**, **ξεβιδώνω**
♫ κα-τσα-βί-δι ✏ 'τα εργαλεία'

κατσαρίδα [η] *ουσιαστικό* **(κατσαρίδες)**
☑ Η **κατσαρίδα** είναι ένα μεγάλο μαύρο ή καφέ έντομο που μπαίνει μερικές φορές στα σπίτια και κυκλοφορεί τη νύχτα.
◇ Αν βρούμε **κατσαρίδες** στο σπίτι, τις κυνηγάμε και τις σκοτώνουμε με το **κατσαριδοκτόνο**. ♫ κα-τσα-ρί-δα
✏ 'τα έντομα'

κατσαριδοκτόνο [το] *ουσιαστικό* **(κατσαριδοκτόνα)**→ κατσαρίδα

κατσαρόλα [η] *ουσιαστικό* **(κατσαρόλες)**
☑ Η **κατσαρόλα** είναι ένα βαθύ μεταλλικό σκεύος με χερούλια που το χρησιμοποιούμε στην κουζίνα.
Στην **κατσαρόλα** μαγειρεύουμε φαγητό και βράζουμε γάλα ή νερό.
♫ κα-τσα-ρό-λα **Δες μαγειρεύω**

κατσαρός, **κατσαρή**, **κατσαρό** *επίθετο* **(κατσαροί, κατσαρές, κατσαρά)**
☑ Τα **κατσαρά** μαλλιά είναι μαλλιά με πολλές μπούκλες, δεν είναι ίσια.
○ σγουρός ◇ *Μερικές γυναίκες δεν είναι ευχαριστημένες με τα ίσια μαλλιά τους και τα **κατσαρώνουν** στο κομμωτήριο.*
○ σγουραίνω
♫ κα-τσα-ρός

κατσαρώνω *ρήμα* **(κατσάρωσα, θα κατσαρώσω)**→ κατσαρός

κατσίκα [η] *ουσιαστικό* **(κατσίκες)**
☑ Η **κατσίκα** είναι ένα θηλυκό ζώο με κέρατα και μακρύ τρίχωμα.
Την αρμέγουμε για να πιούμε το γάλα της και να φτιάξουμε τυρί.
◇ Ο **τράγος** είναι το αρσενικό της κατσίκας και το **κατσικάκι** το μικρό της. Όταν φωνάζει η κατσίκα, **βελάζει**. ♫ κα-τσί-κα
✏ 'το αγρόκτημα'

κατσούφης, **κατσούφα**, **κατσούφικο** *επίθετο* **(κατσούφηδες, κατσούφες, κατσούφικα)**
☑ Όταν είσαι **κατσούφης**, δείχνεις ότι δεν έχεις καλή διάθεση, πως είσαι θυμωμένος. ✏ *«Κώστα, Αθηνά, πολύ **κατσούφηδες** είστε και οι δύο σήμερα, τι συμβαίνει;» ρώτησε ο κύριος Γιάννης. «Ενώ μας*

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

υποσχέθηκες σινεμά, τελικά δε θα πάμε, να γιατί!» απάντησαν.
◇ *Ο Κώστας και η Αθηνά **κατσούφιασαν**, όταν έμαθαν πως ο μπαμπάς τους δεν είχε χρόνο να τους πάει σινεμά.* ♬ κα-τσού-φης

κάτω *επίρρημα*
☑ Όταν πατάς κάτι, αυτό βρίσκεται **κάτω** από το πόδι σου.
● πάνω από
✓ Όταν κατεβαίνεις τις σκάλες, πας **κάτω**. Όταν κάθεσαι στο πάτωμα, κάθεσαι **κάτω**. ● πάνω
✓ Όταν κάτι κοστίζει **κάτω** από 20 ευρώ, κοστίζει λιγότερο από 20 ευρώ. Όταν κάτι κοστίζει **πάνω κάτω** 20 ευρώ, κοστίζει περίπου 20 ευρώ.
✓ Όταν το δωμάτιό σου είναι **άνω κάτω**, είναι πολύ ακατάστατο. Όταν δεν το βάζεις **κάτω**, δεν τα παρατάς.
◇ Όταν κάτι είναι **κατώτερο** από κάτι άλλο, είναι λιγότερο καλό, είναι χειρότερο.
● ανώτερος **αποκάτω**, **κατώτερος**, **παρακάτω**
♬ κά-τω

*Το αυτοκινητάκι είναι **κάτω** από το κρεβάτι.*

κατώτερος, **κατώτερη**, **κατώτερο** *επίθετο* **(κατώτεροι, κατώτερες, κατώτερα)** → κάτω

κατώφλι [το] *ουσιαστικό* **(κατώφλια)**
☑ Το **κατώφλι** της πόρτας είναι το σκαλοπάτι κάτω από την πόρτα της εισόδου ενός σπιτιού. ♬ κα-τώ-φλι

καύσιμα [τα] *ουσιαστικό*
☑ Τα **καύσιμα** είναι τα υλικά που καίμε για να ζεσταθούμε και για να κάνουμε τις μηχανές να δουλεύουν. Τα αυτοκίνητα, τα τρένα, τα πλοία και τα αεροπλάνα χρειάζονται **καύσιμα** για να κινηθούν. Το κάρβουνο, το πετρέλαιο, η βενζίνη και το ξύλο είναι **καύσιμα**. ♬ καύ-σι-μα
-Η λέξη αυτή χρησιμοποιείται μόνο στον πληθυντικό αριθμό.

καυτός, **καυτή**, **καυτό** *επίθετο* **(καυτοί, καυτές, καυτά)** → καίω

καφέ *επίθετο* → καφετής

καφές [ο] *ουσιαστικό* **(καφέδες)**
☑ Ο **καφές** είναι οι σπόροι ενός θάμνου που φυτρώνει σε πολύ ζεστές χώρες. Τους σπόρους αυτούς τους ψήνουμε και τους αλέθουμε για να φτιάξουμε τον **καφέ** που πίνουμε.
◇ Στο **καφενείο** πηγαίνουν συνήθως οι μεγάλοι για να κουβεντιάσουν, να πιουν καφέ ή να παίξουν τάβλι. Αυτός που έχει το καφενείο είναι ο **καφετζής**. Οι νέοι προτιμούν τις **καφετέριες**. **καφετής** ♬ κα-φές

καφετής, **καφετιά**, **καφετί** *επίθετο* **(καφετιοί, καφετιές, καφετιά)**
☑ Όταν κάτι είναι **καφετί**, έχει **καφέ** χρώμα, έχει δηλαδή το χρώμα του καφέ.
✓ (σαν ουσιαστικό) *«Αθηνά, ποιο χρώμα προτιμάς το **καφετί** ή το πορτοκαλί;» ρώτησε η Ελένη.*
○ καφέ ◇ **καφέ**, **καφές**, **καφετζής**, **καφενείο**, **καφετέρια** ♬ κα-φε-τής

καχύποπτος, **καχύποπτη, καχύποπτο** *επίθετο* **(καχύποπτοι, καχύποπτες, καχύποπτα)**
☑ Όταν κάποιος είναι **καχύποπτος**, δεν έχει εμπιστοσύνη στους άλλους και σκέφτεται συνέχεια πως έχουν κάνει κάτι κακό. ✎ *Ο κύριος Μιχάλης είναι* ***καχύποπτος*** *απέναντι σε όλα τα παιδιά.* ◇ *Έχει μεγάλη* ***καχυποψία****.*
♬ κα-χύ-πο-πτος

κέικ [το] *ουσιαστικό*
☑ Το **κέικ** είναι γλυκό που ψήνεται στο φούρνο μέσα σε μικρό ταψάκι, τη φόρμα. Γίνεται με αλεύρι, αυγά και βούτυρο και καμιά φορά με κακάο ή φρούτα. ✎ *Η Αθηνά τρελαίνεται για* ***κέικ*** *σοκολάτα.* ♬ κέικ
-Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

κείμενο [το] *ουσιαστικό* **(κείμενα)**
☑ Το **κείμενο** είναι γραμμένες λέξεις και προτάσεις, σ' ένα βιβλίο, ένα τετράδιο ή ένα χαρτί. ✎ *Η Αλίκη διαβάζει πια βιβλία χωρίς εικόνες, μόνο με* ***κείμενο****.* ♬ κεί-με-νο

κελαηδώ και **κελαηδάω** *ρήμα* **(κελάηδησα, θα κελαηδήσω)**
☑ Όταν τα πουλιά βγάζουν ήχους, **κελαηδούν**. ✎ *Ο Πιτσικόκος, το καναρίνι του Κώστα, αρχίζει να* ***κελαηδάει*** *μόλις ξημερώσει.*
◇ Το **κελάηδημα** είναι ο ήχος που βγάζουν τα πουλιά. ♬ κε-λαη-δώ

κελί [το] *ουσιαστικό* **(κελιά)**
☑ Το **κελί** της φυλακής είναι το μικρό δωμάτιο όπου ζει κλεισμένος ο φυλακισμένος.
✓ Στα μοναστήρια οι καλόγεροι και οι καλόγριες κοιμούνται σε **κελιά**.
♬ κε-λί

κενό [το] *ουσιαστικό* **(κενά)**
☑ Στο **κενό** δεν υπάρχει τίποτα.
✎ *«Κώστα, όταν αρχίσεις το γράμμα για το θείο Τάκη, άφησε* ***κενό*** *στην αρχή της σελίδας, θέλω να του ζωγραφίσω κάτι» είπε η Αθηνά.*
♬ κε-νό

κέντημα [το] *ουσιαστικό* **(κεντήματα)**
→ κεντώ

κεντρί [το] *ουσιαστικό* **(κεντριά)**
☑ Με το **κεντρί** του ένα έντομο τσιμπάει τον εχθρό του και του ρίχνει δηλητήριο. ✎ *Οι μέλισσες και οι σφήκες σε τσιμπάνε με* ***κεντρί*** *τους. Αν το κεντρί μείνει μέσα στο δέρμα σου, πονάς πολύ.*
♬ κε-ντρί

κέντρο [το] *ουσιαστικό* **(κέντρα)**
☑ Το **κέντρο** είναι το σημείο που βρίσκεται στη μέση ενός πράγματος ή ενός χώρου. ○ μέσο, μέση
● άκρη
✓ Το **κέντρο** είναι το μέρος της πόλης που μαζεύει τον περισσότερο κόσμο και τη μεγαλύτερη κίνηση.
✓ Στα **κέντρα** πηγαίνει ο κόσμος για να διασκεδάσει, να φάει, να χορέψει, ν' ακούσει ζωντανή μουσική. Στα εμπορικά **κέντρα** βρίσκουμε μαζεμένα όλων των ειδών τα μαγαζιά. ◇ Όταν κάτι βρίσκεται στο κέντρο, το λέμε **κεντρικό**.
♬ κέ-ντρο

Το βέλος είναι στο ***κέντρο*** *του στόχου.*

α β γ δ ε ζ η θ ι **κ** λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

κεντώ και **κεντάω**, **κεντιέμαι** *ρήμα* **(κέντησα, θα κεντήσω)**
☑ Όταν **κεντάς** ένα ύφασμα, το στολίζεις με σχέδια που κάνεις με βελονιές. ◇ *Της θείας Έλλης της αρέσει πολύ το **κέντημα**,* δηλαδή της αρέσει να κεντάει. *Το **κέντημα** όμως που έχει πάνω στο τραπέζι της είναι δώρο της κυρίας Μαργαρίτας.*
♬ κε-ντώ

κεραία [η] *ουσιαστικό* **(κεραίες)**
☑ Πολλά έντομα και σκουλήκια, όπως οι πεταλούδες και τα σαλιγκάρια, έχουν δυο **κεραίες** στο κεφάλι τους για να επικοινωνούν με τον κόσμο γύρω τους και να καταλαβαίνουν πού πηγαίνουν.
✓ Η **κεραία** είναι το λεπτό σύρμα που έχουν οι τηλεοράσεις και τα ραδιόφωνα για να μπορούν να μεταδίδουν τα προγράμματα των σταθμών. ♬ κε-ραί-α
Δες έντομο, σαλιγκάρι

*Οι ταράτσες στις πολυκατοικίες είναι γεμάτες **κεραίες**.*

κεραμίδι [το] *ουσιαστικό* **(κεραμίδια)**
☑ Τα **κεραμίδια** είναι οι πήλινες πλάκες που βάζουμε στις σκεπές των σπιτιών. ♬ κε-ρα-μί-δι

*Μία σκεπή από **κεραμίδια**.*

κεράσι [το] *ουσιαστικό* **(κεράσια)**
☑ Το **κεράσι** είναι ένα μικρό κόκκινο στρογγυλό φρούτο με κουκούτσι και μακρύ κοτσάνι. ◇ Η **κερασιά** είναι το δέντρο που κάνει κεράσια. Την άνοιξη βγάζει άσπρα λουλούδια και με το ξύλο της κάνουμε έπιπλα.
♬ κε-ρά-σι

κέρατο [το] *ουσιαστικό* **(κέρατα)**
☑ Ο ταύρος, το ελάφι και η κατσίκα έχουν **κέρατα** στο κεφάλι τους.
♬ κέ-ρα-το

κεραυνός [ο] *ουσιαστικό* **(κεραυνοί)**
☑ Ο **κεραυνός** είναι μεγάλη δόση ηλεκτρικού ρεύματος που πέφτει όταν έχει καταιγίδα και μπορεί να προκαλέσει μεγάλες καταστροφές. Όταν **πέφτει** ένας κεραυνός, βλέπουμε μία λάμψη και ακούμε μία βροντή. ♬ κε-ραυ-νός

κερδίζω *ρήμα* **(κέρδισα, θα κερδίσω)**
☑ Όταν **κερδίζεις** χρήματα, παίρνεις χρήματα για τη δουλειά που κάνεις.
✓ Όταν **κερδίζεις** ένα βραβείο, αμείβεσαι για κάτι που το έχεις προσπαθήσει πολύ. Όταν όμως **κερδίζεις** ένα λαχείο, το κερδίζεις από τύχη.
✓ Όταν **κερδίζεις** έναν αγώνα, δείχνεις πως είσαι καλύτερος, δυνατότερος από τον αντίπαλό σου.
● χάνω ◇ Όταν κερδίζεις κάτι, έχεις **κέρδος**. ○ όφελος **Κέρδη** λέμε και τα χρήματα που κερδίζει κανείς.
♬ κερ-δί-ζω

*Ο αθλητής **κέρδισε** τον αγώνα.*

κέρδος [το] *ουσιαστικό* **(κέρδη)**
→ κερδίζω

κερί [το] *ουσιαστικό* **(κεριά)**
☑ Το **κερί** ανάβει από το φιτίλι του και λιώνει σιγά σιγά από τη φωτιά. Παλιότερα, όταν ο κόσμος δεν είχε ηλεκτρικό ρεύμα, το άναβε το βράδυ για να βλέπει. Τώρα ανάβουμε **κεριά** στην εκκλησία ή τα έχουμε στο σπίτι για να το κάνουμε πιο όμορφο.
◇ Τα κεριά τα στερεώνουμε σε **κηροπήγια**.
♬ κε-ρί

*Ο Πινόκιο δεν έβλεπε στο σκοτάδι κι άναψε ένα **κερί**.*

κερκίδα [η] *ουσιαστικό* **(κερκίδες)**
☑ Στις **κερκίδες** κάθονται οι θεατές, όταν παρακολουθούν έναν αγώνα στο στάδιο ή στο γήπεδο. Οι **κερκίδες** είναι σειρές από καθίσματα.
♬ κερ-κί-δα

κέρμα [το] *ουσιαστικό* **(κέρματα)**
☑ Το **κέρμα** είναι νόμισμα φτιαγμένο από μέταλλο. Συνήθως έχει μικρότερη αξία από το χαρτονόμισμα.
♬ κέρ-μα

*Ο Δημητράκης αδειάζει τα **κέρματα** από το πορτοφόλι του μπαμπά του.*

κερνώ και **κερνάω, κερνιέμαι** *ρήμα* **(κέρασα, θα κεράσω)**
☑ Όταν **κερνάς** κάποιον, του προσφέρεις κάτι να φάει ή να πιει και πληρώνεις εσύ γι' αυτό. ✎ *Η Αθηνά **κέρασε** όλα τα παιδιά της τάξης γλυκά, γιατί είχε τη γιορτή της.*
◇ Είχε φέρει ένα μεγάλο κουτί με **κεράσματα**. *«Τα γλυκά είναι **κέρασμα** για τη γιορτή μου» είπε.* ♬ κερ-νώ

κέτσαπ [το] *ουσιαστικό*
☑ Το **κέτσαπ** είναι έτοιμη σάλτσα από ντομάτα. Το βάζουμε σε μαγειρεμένα φαγητά για να τα κάνουμε πιο νόστιμα. ♬ κέ-τσαπ
-Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.
✎ 'το πάρτι'

κεφαλαία [τα] *ουσιαστικό*
☑ Τα **κεφαλαία** είναι τα μεγάλα

γράμματα της αλφαβήτας.
Με **κεφαλαία** αρχίζουν οι προτάσεις, τα ονόματά μας και τα ονόματα των πόλεων. ● μικρά
◇ **κεφάλι** ♬ κε-φα-λαί-α
-Ποια άλλα ονόματα αρχίζουν με κεφαλαία;

κεφάλας [ο] *ουσιαστικό* **(κεφάλες)**
→ κεφάλι

κεφάλι [το] *ουσιαστικό* **(κεφάλια)**
☑ Το **κεφάλι** είναι το πάνω μέρος του σώματος των ανθρώπων και των ζώων όπου βρίσκονται τα μάτια, το στόμα, η μύτη και τα αυτιά.
✓ Λέμε ότι κάποιος είναι **κεφάλι**, όταν είναι πολύ έξυπνος άνθρωπος. Επίσης λέμε ότι κάνεις του **κεφαλιού** σου, όταν κάνεις αυτό που θέλεις χωρίς να ζητήσεις τη γνώμη κανενός.
◇ Όταν κάποιος έχει μεγάλο κεφάλι, λέμε πως έχει **κεφάλα** ή πως είναι ο ίδιος **κεφάλας**. Όταν πονάει το κεφάλι σου, έχεις **πονοκέφαλο**. Όταν χτυπάς κάτι με το κεφάλι σου, του δίνεις **κεφαλιά**.
♬ κε-φά-λι 🖍 'το σώμα μας'

κεφαλιά [η] *ουσιαστικό* **(κεφαλιές)**
→ κεφάλι

κέφι [το] *ουσιαστικό* **(κέφια)**
☑ Όταν είμαστε χαρούμενοι, έχουμε καλή διάθεση και γελάμε, έχουμε **κέφια**. 🖍 *Στα κέφια του είναι σήμερα ο κύριος Μιχάλης. Είπε καλημέρα σε όλους χαμογελώντας.*
◇ Είναι **κεφάτος**. ♬ κέ-φι

κεφτές [ο] *ουσιαστικό* **(κεφτέδες)**
☑ Οι **κεφτέδες** είναι μικρές μπάλες από κιμά, ψωμί, αυγά, λάδι, κρεμμύδι και μπαχαρικά που τηγανίζονται σε καυτό λάδι ή ψήνονται στο φούρνο.
♬ κε-φτές

κηδεμόνας [ο], [η] *ουσιαστικό* **(κηδεμόνες)**
☑ **Κηδεμόνες** είναι αυτοί που είναι υπεύθυνοι για ένα παιδί, δηλαδή οι γονείς του ή κάποιοι άλλοι, αν το παιδί έχει μείνει χωρίς γονείς ή μένουν μακριά. ♬ κη-δε-μό-νας

κήπος [ο] *ουσιαστικό* **(κήποι)**
☑ Ο **κήπος** είναι ο φραγμένος χώρος έξω από ένα σπίτι. Στον **κήπο** φυτεύουμε λουλούδια, δέντρα και καμιά φορά και λαχανικά.
◇ Ο **κηπουρός** πληρώνεται για να φροντίζει τους κήπους των ανθρώπων. Στο **ζωολογικό κήπο** βρίσκονται μαζεμένα πολλά ζώα από άλλες χώρες, κι έτσι μπορούμε να τα δούμε από κοντά. **ανθόκηπος**, **λαχανόκηπος** ♬ κή-πος

κηπουρός [ο], [η] *ουσιαστικό* **(κηπουροί)** → κήπος

κηροπήγιο [το] *ουσιαστικό* **(κηροπήγια)** → κερί

κιάλια [τα] *ουσιαστικό*
☑ Με τα **κιάλια** βλέπεις πιο καλά τα αντικείμενα ή τα μέρη που βρίσκονται μακριά.
♬ κιά-λια

κιθάρα [η] *ουσιαστικό* **(κιθάρες)**
☑ Η **κιθάρα** είναι ένα ξύλινο μουσικό όργανο με έξι χορδές.
Την **κιθάρα** την παίζουμε με τα δάχτυλα. ◇ Ο **κιθαρίστας** κερδίζει λεφτά παίζοντας κιθάρα για τους άλλους. ♬ κι-θά-ρα
✎ ‘τα μουσικά όργανα’

κιλό [το] *ουσιαστικό* **(κιλά)**
☑ Όταν ζυγιζόμαστε, βλέπουμε το βάρος μας σε **κιλά**. Ένα **κιλό** είναι χίλια γραμμάρια. ♬ κι-λό

κιμωλία [η] *ουσιαστικό* **(κιμωλίες)**
☑ Στο σχολείο όταν κάποιος γράφει στον πίνακα, γράφει με **κιμωλία**. Με **κιμωλία** γράφουμε στους μαύρους πίνακες και με **μαρκαδόρο** στους άσπρους πίνακες. ♬ κι-μω-λί-α

κινδυνεύω *ρήμα* **(κινδύνευσα, θα κινδυνεύσω)**
☑ Όταν **κινδυνεύεις** από κάτι ή να πάθεις κάτι, μπορεί να γίνει κάτι πολύ κακό σε σένα. ✎ *«Αν πηγαίνεις με το ποδήλατο σε δρόμους με πολλά αυτοκίνητα, **κινδυνεύεις** να σε χτυπήσουν» είπε ο θείος Αλέκος στην Αθηνά.* ◇ Αν ξεχάσεις να κλείσεις το μάτι της κουζίνας, ο **κίνδυνος** να πιάσει φωτιά το σπίτι είναι μεγάλος. **επικίνδυνος**
♬ κιν-δυ-νεύ-ω

κίνδυνος [ο] *ουσιαστικό* **(κίνδυνοι)**
→ κινδυνεύω

κινηματογράφος [ο] *ουσιαστικό* **(κινηματογράφοι)**
☑ Ο **κινηματογράφος** είναι η τέχνη του να κάνει κανείς ταινίες, δηλαδή να φτιάχνει ιστορίες με εικόνες, ηθοποιούς και μουσική.
✎ *Ο μπαμπάς του Νίκου έχει σε βίντεο πολλές ταινίες του παλιού ελληνικού **κινηματογράφου**.*
✓ Ο **κινηματογράφος** είναι και ο χώρος όπου πηγαίνουμε για να δούμε ταινίες. ✎ *Συχνά τις Κυριακές ο Κώστας και η Αθηνά πηγαίνουν στον **κινηματογράφο** ή το θέατρο.*
○ σινεμά ♬ κι-νη-μα-το-γρά-φος

κίνηση [η] *ουσιαστικό* **(κινήσεις)**
☑ *Η Ροζαλία παρακολουθούσε τις **κινήσεις** του Πιτσικόκου μέσα στο κλουβί*, δηλαδή παρακολουθούσε πώς το καναρίνι άλλαζε θέση μέσα στο κλουβί.
✓ *Ο Κώστας χωρίς να το θέλει έκανε μία απότομη **κίνηση** κι έριξε το βάζο της μαμάς του.* Κούνησε ένα μέρος του σώματός του.
✓ *Στο κέντρο της πόλης έχει πάντα πολλή **κίνηση**.* Έχει πολύ κόσμο, αυτοκίνητα και φασαρία.
● ηρεμία, ησυχία ◇ Όταν κάποιος αλλάζει θέση, **κινείται**. **κουνώ**, **κινητό**, **ακίνητος**, **κινούμενα σχέδια**, **αυτοκίνητο** ♬ κί-νη-ση

κινητό [το] *ουσιαστικό* **(κινητά)**
☑ Το **κινητό** είναι τηλέφωνο χωρίς καλώδιο που μπορεί να χρησιμοποιηθεί κι έξω από το σπίτι.

● σταθερό (τηλέφωνο)
◇ **κίνηση**, **κινώ**
♬ κι-νη-τό
-**Λέμε και το κινητό τηλέφωνο.**

κινούμενα σχέδια [τα] *ουσιαστικό*
☑ Τα **κινούμενα σχέδια** είναι ταινίες για τον κινηματογράφο ή την τηλεόραση. Οι ήρωές τους είναι

α β γ δ ε ζ η θ ι **κ** λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

σχέδια που κινούνται.
◇ κίνηση, κινώ
♬ κι-νού-με-να σχέ-δι-α

*Η Αθηνά και ο Δημητράκης βλέπουν **κινούμενα σχέδια** στην τηλεόραση.*

κινώ, **κινούμαι** *ρήμα* **(κίνησα, θα κινήσω)** → κίνηση

κιτρινίζω *ρήμα* **(κιτρίνισα, θα κιτρινίσω)** → κίτρινος

κίτρινος, **κίτρινη**, **κίτρινο** *επίθετο* **(κίτρινοι, κίτρινες, κίτρινα)**
☑ Το ώριμο λεμόνι είναι **κίτρινο**. **Κίτρινος** είναι και ο κρόκος του αυγού.
✓ (σαν ουσιαστικό) *Το **κίτρινο** είναι το αγαπημένο χρώμα της Ελένης.*
✓ Λέμε ότι κάποιος γίνεται **κίτρινος** από το φόβο του.
◇ Όταν κάποιος **κιτρινίζει**, γίνεται κίτρινος. ♬ κί-τρι-νος
✎ 'τα χρώματα'

κλαδί [το] *ουσιαστικό* **(κλαδιά)**
☑ Τα **κλαδιά** ενός δέντρου βγαίνουν από τον κορμό του. Πάνω σ' αυτά βγαίνουν τα φύλλα, τα λουλούδια και οι καρποί του δέντρου.
○ κλαρί, κλωνάρι
♬ κλα-δί

Δες δέντρο

κλαίω, **κλαίγομαι** *ρήμα* **(έκλαψα, θα κλάψω)**
☑ Όταν **κλαις**, χύνεις δάκρυα γιατί είσαι λυπημένος, συγκινημένος ή τρομαγμένος.
✓ Όταν **κλαίγεσαι**, όλο παραπονιέσαι για κάτι που στην πραγματικότητα δεν είναι σοβαρό.
◇ Όταν βάζεις τα **κλάματα**, κλαις. Όταν κλαις συνέχεια, σε λένε **κλαψιάρη**. ♬ κλαί-ω

κλάμα [το] *ουσιαστικό* **(κλάματα)**
→ κλαίω

κλαρί [το] *ουσιαστικό* **(κλαριά)**
☑ Το **κλαρί** είναι το κλαδί του δέντρου ή του θάμνου.
○ κλαδί, κλωνάρι ♬ κλα-ρί

κλαψιάρης, **κλαψιάρα**, **κλαψιάρικο** *επίθετο* **(κλαψιάρηδες, κλαψιάρες, κλαψιάρικα)** → κλαίω

κλέβω *ρήμα* **(έκλεψα, θα κλέψω)**
☑ Όταν **κλέβεις**, παίρνεις από κάποιον κάτι που δε σου ανήκει.
✎ *Στο έργο που έβλεπε η θεία Κατερίνα μπήκαν κλέφτες σ' ένα κοσμηματοπωλείο κι **έκλεψαν** πολλά κοσμήματα.* ◇ Αυτοί που κλέβουν είναι **κλέφτες** κι αυτό που κάνουν λέγεται **κλοπή ή κλεψιά**. ♬ κλέ-βω

κλειδαράς [ο] *ουσιαστικό* **(κλειδαράδες)** → κλειδί

κλειδαριά [η] *ουσιαστικό* **(κλειδαριές)** → κλειδί

κλειδί [το] *ουσιαστικό* **(κλειδιά)**
☑ Με το **κλειδί** κλείνουμε την πόρτα έτσι ώστε να μην ανοίγει χωρίς το **κλειδί**.
Την **κλειδώνουμε**. ◇ Όταν κλείνεις ένα συρτάρι, ένα ντουλάπι ή μία πόρτα με κλειδί, τα **κλειδώνεις**. Για να **κλειδώσεις** μία πόρτα, βάζεις το κλειδί στην **κλειδαριά** και το στρίβεις. Αυτός που φτιάχνει κλειδιά λέγεται **κλειδαράς**.
κλείδωμα
♬ κλει-δί

κλειδώνω, **κλειδώνομαι** *ρήμα* **(κλείδωσα, θα κλειδώσω)** → κλειδί

κλείνω, **κλείνομαι** *ρήμα* **(έκλεισα, θα κλείσω)**
☑ *Έκανε τόσο κρύο, που η Αθηνά **έκλεισε** το παράθυρο για να μην μπαίνει το κρύο μέσα. Ήταν ήδη κρυωμένη και η φωνή της είχε **κλείσει**.*
● ανοίγω
✓ *Ο Ίγκλι **έκλεισε** το μικρό του αδερφό στο μπάνιο, κι αυτός έβαλε τα κλάματα.* ○ κλειδώνω
✓ *«**Κλείσε** την τηλεόραση επιτέλους!» φώναξε ο κύριος Μιχάλης στη θεία του.*
○ σβήνω ● ανάβω
✓ *Η Αθηνά **έκλεισε** τα έξι*, δηλαδή έγινε έξι χρονών. ◇ *«Γιατί τα μαγαζιά είναι **κλειστά** την Κυριακή;» ρώτησε η Αθηνά.* Γιατί δε λειτουργούν;
● ανοιχτός ♬ κλεί-νω

κλειστός, **κλειστή**, **κλειστό** *επίθετο* **(κλειστοί, κλειστές, κλειστά)** → κλείνω

κλέφτης [ο], **κλέφτρα** [η] **(κλέφτες, κλέφτρες)** → κλέβω

κλήμα [το] *ουσιαστικό* **(κλήματα)**
☑ Το **κλήμα** είναι το φυτό που βγάζει το σταφύλι. ○ αμπέλι
◇ Η **κληματαριά** είναι το κλήμα που το έχουν αφήσει να μεγαλώσει και το έχουν στερεώσει σε τοίχο, σε φράχτη ή σε στέγη. ♬ κλή-μα

κληματαριά [η] *ουσιαστικό* **(κληματαριές)** → κλήμα

κλήση [η] *ουσιαστικό* **(κλήσεις)**
☑ Η **κλήση** είναι το χαρτί που αφήνουν οι τροχονόμοι στ' αυτοκίνητα, όταν είναι παρκαρισμένα σε απαγορευμένο χώρο. Στο χαρτί αυτό σημειώνουν το πρόστιμο που πρέπει να πληρώσει ο οδηγός του αυτοκινήτου.
✓ Όταν δέχεσαι μία τηλεφωνική **κλήση**, κάποιος σε παίρνει τηλέφωνο, ενώ όταν κάνεις μία τηλεφωνική **κλήση**, παίρνεις εσύ κάποιον τηλέφωνο. ♬ κλή-ση

κλίμα [το] *ουσιαστικό* **(κλίματα)**
☑ Όταν ρωτάμε τι **κλίμα** έχει μία περιοχή, ρωτάμε τι καιρό κάνει συνήθως σ' αυτήν την περιοχή, δηλαδή αν έχει κρύο ή ζέστη, αν έχει ήλιο ή αν βρέχει και χιονίζει συχνά.
♬ κλί-μα

κλινική [η] *ουσιαστικό* **(κλινικές)**
☑ Ένα νοσοκομείο έχει πολλές **κλινικές**. Στην παιδιατρική **κλινική** πηγαίνουν τ' άρρωστα παιδιά.

Στη γυναικολογική **κλινική** πηγαίνουν οι γυναίκες που είναι έτοιμες να γεννήσουν.
✓ Η **κλινική** είναι ένα ιδιωτικό νοσοκομείο. Στην **κλινική** πάμε όταν έχουμε ένα πρόβλημα υγείας που δεν μπορούμε ν' αντιμετωπίσουμε μόνοι μας στο σπίτι. ♬ κλι-νι-κή

κλίνω, **κλίνομαι** *ρήμα* **(έκλινα, θα κλίνω)**
☑ *Η δασκάλα της Αθηνάς ρώτησε πώς **κλίνεται** το ρήμα «βγαίνω»,* δηλαδή ρώτησε πώς αλλάζει σε όλους τους χρόνους. ◇ *Ύστερα έδωσε για το σπίτι μία άσκηση με την **κλίση** του ουσιαστικού «δάσος»,* δηλαδή μία άσκηση για το πώς αλλάζει στον ενικό και στον πληθυντικό αριθμό σε όλες τις πτώσεις. ♬ κλί-νω

κλίση [η] *ουσιαστικό* **(κλίσεις)**
→ κλίνω

κλόουν [ο] *ουσιαστικό*
☑ Ο **κλόουν** κάνει αστείες γκριμάτσες, αστεία κόλπα κι είναι ντυμένος με πολύχρωμα ρούχα. Το πρόσωπό του είναι έντονα βαμμένο και κάνει τον κόσμο να γελάει, όταν εμφανίζεται στο τσίρκο ή σε παιδικές γιορτές.
♬ κλόουν
-Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

*Ένας **κλόουν** βγήκε από το κουτί.*

κλοπή [η] *ουσιαστικό* **(κλοπές)**
→ κλέβω

κλοτσιά [η] *ουσιαστικό* **(κλοτσιές)**
☑ Όταν δίνεις μία **κλοτσιά**, χτυπάς κάποιον ή κάτι δυνατά με το πόδι σου.
◇ Όταν δίνεις κλοτσιά, **κλοτσάς** κάτι ή κάποιον.
♬ κλο-τσιά

κλοτσώ και **κλοτσάω** *ρήμα* **(κλότσησα, θα κλοτσήσω)** → κλοτσιά

κλουβί [το] *ουσιαστικό* **(κλουβιά)**
☑ Το **κλουβί** είναι ένας κλειστός χώρος με κάγκελα για μικρά ή μεγάλα ζώα που για κάποιο λόγο δεν μπορούν να ζουν ελεύθερα.
♬ κλου-βί

*Η μαϊμού είναι μέσα στο **κλουβί**.*

κλούβιος, **κλούβια**, **κλούβιο** *επίθετο* **(κλούβιοι, κλούβιες, κλούβια)**
☑ Ένα **κλούβιο** αυγό είναι τόσο μπαγιάτικο, που είναι σχεδόν άδειο.
✓ Όταν κάποιος είναι ανόητος, λέμε ότι το κεφάλι του είναι **κλούβιο**.
♬ κλού-βιος

κλωνάρι [το] *ουσιαστικό* **(κλωνάρια)**
☑ Τα **κλωνάρια** είναι τα νέα, μικρά και τρυφερά κλαδιά ενός δέντρου ή θάμνου. ○ κλαδί, κλαρί
♬ κλω-νά-ρι **Δες δέντρο**

κλωστή [η] *ουσιαστικό* **(κλωστές)**
☑ Με **κλωστή** και με βελόνα ράβουμε τα ρούχα. ○ νήμα
♬ κλω-στή

κόβω, **κόβομαι** *ρήμα* **(έκοψα, θα κόψω)**
☑ *Η κυρία Μαργαρίτα **έκοψε** το ψωμί σε φέτες και τις μοίρασε σε όλους.*
○ διαιρώ

✓ Όταν **κόβεις** τα μαλλιά σου, τα κάνεις πιο κοντά. ○ κονταίνω
✓ *Η Ελένη δεν πρόσεχε και **κόπηκε** με το μαχαίρι.*
○ πληγώνομαι, τραυματίζομαι
✓ *Η Αλίκη **έκοψε** τις φωτογραφίες από το περιοδικό.* ○ αφαιρώ

✓ *Ο κύριος Δημήτρης προσπάθησε και κατάφερε να **κόψει** το κάπνισμα.*
○ σταματώ

◇ *Η μαμά της Ελένης κοίταξε το πληγωμένο δάχτυλό της και είδε πως το **κόψιμο** ήταν πολύ βαθύ.*
*Το μαχαίρι ήταν πολύ **κοφτερό**.*
κομμάτι ♬ κό-βω

κοιλάδα [η] *ουσιαστικό* **(κοιλάδες)**
☑ Η **κοιλάδα** είναι μία μεγάλη επίπεδη πράσινη έκταση ανάμεσα σε βουνά. Συνήθως μέσα από την **κοιλάδα** περνάει ένα ποτάμι.
♬ κοι-λά-δα

κοιλιά [η] *ουσιαστικό* **(κοιλιές)**
☑ Η **κοιλιά** είναι το μέρος του σώματος κάτω από τη μέση σου και πάνω από τη λεκάνη σου. Εκεί πηγαίνει το φαγητό που έχεις φάει. ◇ **κοίλος** ♬ κοι-λιά
✎ 'το σώμα μας'

κοίλος, **κοίλη**, **κοίλο** *επίθετο* **(κοίλοι, κοίλες, κοίλα)**
☑ Όταν κάτι είναι **κοίλο**, κάνει καμπύλη και μπαίνει προς τα μέσα.
● κυρτός ♬ κοί-λος

κοιμάμαι *ρήμα* **(κοιμήθηκα, θα κοιμηθώ)**
☑ Όταν **κοιμάσαι**, είσαι συνήθως ξαπλωμένος στο κρεβάτι σου με κλειστά μάτια και σταματάς να σκέφτεσαι. Σε παίρνει ο **ύπνος**. Βλέπεις όμως όνειρα και καμιά φορά εφιάλτες. Όταν **κοιμάσαι** ελαφριά, ξυπνάς εύκολα. Όταν **κοιμάσαι** βαριά, δε σε ξυπνάει τίποτα.
● ξυπνώ
✓ Όταν κάποιος είναι ανόητος ή

- Ποιες κοιλάδες ξέρεις στην Ελλάδα;
- Βρες μερικές από αυτές στο χάρτη που υπάρχει στην τάξη σου.

πολύ κουρασμένος και κάνει λάθη, λέμε ότι **κοιμάται** όρθιος.
◇ **κοιμίζω, αποκοιμίζω, αποκοιμιέμαι** ♬ κοι-μά-μαι

Οι νάνοι ***κοιμούνται.***

κοιμίζω *ρήμα* **(κοίμισα, θα κοιμίσω)**
☑ Όταν **κοιμίζεις** κάποιον, τον κάνεις να κοιμηθεί ή τον βάζεις για ύπνο.
✎ *«Πάω να* ***κοιμίσω*** *το μωρό. Είναι ήδη αργά» είπε η θεία Κατερίνα.*
◇ **κοιμάμαι, αποκοιμίζω, αποκοιμιέμαι** ♬ κοι-μί-ζω

κοινός, **κοινή, κοινό** *επίθετο* **(κοινοί, κοινές, κοινά)**
☑ Όταν κάτι είναι **κοινό**, ανήκει σ' όλους, όλοι μπορούν να το χρησιμοποιήσουν. ✎ *Στο ξενοδοχείο ο θείος Τάκης και η θεία Έλλη είχαν δικό τους δωμάτιο αλλά είχαν* ***κοινό*** *μπάνιο με τον κύριο Γιάννη και την κυρία Μαργαρίτα.*
✓ *«Για το* ***κοινό*** *καλό ας κρατάμε τους δρόμους και τα πεζοδρόμια καθαρά» είπε η δασκάλα στα παιδιά.* Για το καλό όλων μας. ● ατομικός, προσωπικός ◇ *Το* ***κοινό*** *χειροκρότησε μ' ενθουσιασμό τους ηθοποιούς.* Κοινό λέμε τους θεατές.
♬ κοι-νός

κοιτάζω ή **κοιτώ** και **κοιτάω, κοιτάζομαι** ή **κοιτιέμαι** *ρήμα* **(κοίταξα, θα κοιτάξω)**
☑ *«****Κοίτα*** *λίγο, Κώστα, ο κύριος Μιχάλης κάτι φτιάχνει» είπε η Αθηνά.*
○ βλέπω *Η Αθηνά* ***κοίταζε*** *για πολλή ώρα από το παράθυρο τον κύριο Μιχάλη να περιποιείται τα λουλούδια του.* ○ παρατηρώ
✓ *«Να* ***κοιτάς*** *τη δουλειά σου και να μην ασχολείσαι με τους άλλους» είπε ο κύριος Μιχάλης στην Αθηνά, όταν την είδε.* Να ενδιαφέρεσαι για τη δουλειά σου.
✓ *«Πάει, δεν είναι καλά ο κύριος Μιχάλης. Να πάει να* ***κοιταχτεί*** *σε κανένα γιατρό» σκέφτηκε η Αθηνά.*
○ εξετάζω ◇ *Η Αθηνά έριξε ένα τελευταίο* ***κοίταγμα*** *από το παράθυρο και το έκλεισε.*
○ ματιά ♬ κοι-τά-ζω

κοκαλάκι [το] *ουσιαστικό* **(κοκαλάκια)** → κόκαλο

κοκαλιάρης, **κοκαλιάρα, κοκαλιάρικο** *επίθετο* **(κοκαλιάρηδες, κοκαλιάρες, κοκαλιάρικα)** → κόκαλο

κόκαλο [το] *ουσιαστικό* **(κόκαλα)**
☑ Όλα τα **κόκαλα** μαζί ενός ζώου ή ενός ανθρώπου κάνουν το σκελετό του. Τα **κόκαλα** είναι άσπρα και σκληρά. ◇ Όταν κάποιος είναι πολύ αδύνατος, τον λέμε **κοκαλιάρη** ή λέμε πως είναι πετσί και **κόκαλο**. Κάτι που είναι φτιαγμένο από κόκαλο, είναι **κοκάλινο**. Όταν **κοκαλώνεις** από το κρύο ή από φόβο, δεν μπορείς να κουνηθείς. *Η Αθηνά φοράει συχνά* ***κοκαλάκια*** *στα μαλλιά της.*

♬ κό-κα-λο
-Ποιο ζώο αγαπάει τα κόκαλα; Δες θάβω

κοκαλώνω *ρήμα* **(κοκάλωσα, θα κοκαλώσω)** → κόκαλο

κοκκινίζω *ρήμα* **(κοκκίνισα, θα κοκκινίσω)** → κόκκινο

κόκκινος, **κόκκινη, κόκκινο** *επίθετο* **(κόκκινοι, κόκκινες, κόκκινα)**
☑ Όταν κάτι είναι **κόκκινο**, έχει το χρώμα της παπαρούνας ή του κερασιού.
✓ (σαν ουσιαστικό) *Το **κόκκινο** είναι το αγαπημένο χρώμα της Αλίκης.*
◇ *Όταν θυμώνει ο κύριος Μιχάλης, **κοκκινίζει** ολόκληρος.* ♬ κόκ-κι-νος
✎ 'τα χρώματα'

κόκκος [ο] *ουσιαστικό* **(κόκκοι)**
☑ Οι σπόροι του ρυζιού και του σιταριού είναι πολύ μικροί και λέγονται **κόκκοι**. ✎ *Μετά το γάμο της θείας Κατερίνας, τίναζαν όλοι τους **κόκκους** ρυζιού από πάνω τους.*
✓ **Κόκκο** λέμε και κάτι πολύ μικρό που μοιάζει με κόκκο. ✎ *Οι **κόκκοι** της άμμου είναι αμέτρητοι.*
♬ κόκ-κος

κόκορας [ο] *ουσιαστικό* **(κόκορες)**
☑ Ο **κόκορας** είναι το αρσενικό της κότας. Σε κάθε κοτέτσι υπάρχει πάντα ένας **κόκορας**. Όταν ξημερώνει, ο **κόκορας** φωνάζει κικιρίκου και μας ξυπνάει. ○ πετεινός
♬ κό-κο-ρας
✎ 'το αγρόκτημα'

κολάζ [το] *ουσιαστικό*
☑ *Ο Νίκος φτιάχνει ένα **κολάζ** από χαρτί, ύφασμα και μπογιά για να το κάνει δώρο στη μαμά του που γιορτάζει.* Ο Νίκος φτιάχνει έναν πίνακα κολλώντας διαφορετικά υλικά.
♬ κο-λάζ
-Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

κολακεύω, **κολακεύομαι** *ρήμα* **(κολάκεψα/κολάκευσα, θα κολακέψω/κολακεύσω)**
☑ Όταν **κολακεύεις** κάποιον, του λες καλά λόγια χωρίς να τα πιστεύεις για να κερδίσεις κάτι απ' αυτόν.
✓ Όταν **κολακεύεσαι** από κάτι, αισθάνεσαι περήφανος για τους επαίνους που σου κάνουν.
◇ Αυτός που **κολακεύει** συνέχεια κάποιον είναι **κόλακας** και αυτά που λέει είναι **κολακείες**.
♬ κο-λα-κεύ-ω

κολάν [το] *ουσιαστικό*
☑ Το **κολάν** είναι ένα παντελόνι πολύ στενό που κολλάει στο σώμα.
♬ κο-λάν
-Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

κόλαση [η] *ουσιαστικό*
☑ Η **κόλαση** για τους χριστιανούς είναι εκεί που πηγαίνουν οι ψυχές των κακών ανθρώπων μετά το θάνατό τους. Εκεί υποφέρουν συνέχεια και τιμωρούνται έτσι για το κακό που έκαναν όσο ζούσαν στη γη.
● παράδεισος ♬ κό-λα-ση

κολιέ [το] *ουσιαστικό*
☑ Το **κολιέ** είναι ένα κόσμημα που οι γυναίκες φορούν στο λαιμό τους.
♬ κο-λιέ **Δες κόσμημα**
-Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

κόλλα [η] *ουσιαστικό* **(κόλλες)**
☑ Όταν σπάει ή σκίζεται κάτι, το κολλάμε με **κόλλα**.
✓ Μία **κόλλα** χαρτί είναι ένα φύλλο χαρτί. ◇ **κολλώ, κολλητός**
♬ κόλ-λα

κολλώ και **κολλάω** *ρήμα* **(κόλλησα, θα κολλήσω)**
☑ Όταν **κολλάς** κάτι, το ενώνεις με κάτι άλλο χρησιμοποιώντας κόλλα.
✏ *Η Αθηνά **κόλλησε** τα γραμματόσημα στο γράμμα.*
● ξεκολλάω
✓ Όταν **κολλάς** μία αρρώστια σε κάποιον, του τη μεταδίδεις.
✓ Όταν μία τσίχλα έχει **κολλήσει** στα παπούτσια σου, δε φεύγει εύκολα.
● ξεκολλάω ◇ *Τα σπίτια του κυρίου Γιάννη και του κυρίου Μιχάλη είναι **κολλητά** το ένα δίπλα στο άλλο. Όμως ο **κολλητός** του φίλος είναι ο κύριος Δημήτρης.*
♬ κολ-λώ

*Η Αλίκη **κολλάει** αφίσες.*

κολοκύθα [η] *ουσιαστικό* **(κολοκύθες)**
☑ Η **κολοκύθα** είναι ένα μεγάλο πορτοκαλί στρογγυλό κολοκύθι.
✏ *Για να μπορέσει η Σταχτοπούτα να πάει στο χορό, η νονά της μεταμόρφωσε μία **κολοκύθα** σε αστραφτερή άμαξα.* ◇ **κολοκύθι**
♬ κο-λο-κύ-θα

κολοκύθι [το] *ουσιαστικό* **(κολοκύθια)**
☑ Το **κολοκύθι** είναι ο καρπός της **κολοκυθιάς**. Είναι ένα πράσινο μακρόστενο λαχανικό που τρώγεται βραστό, τηγανητό ή γεμιστό.
◇ **κολοκύθα, κολοκυθιά, κολοκυθάκι** ♬ κο-λο-κύ-θι

κολόνα [η] *ουσιαστικό* **(κολόνες)**
☑ Οι **κολόνες** είναι στενόμακρες και στηρίζουν ένα κτίριο. Μπορεί να είναι μαρμάρινες, ξύλινες ή μεταλλικές. Οι **κολόνες** χρησιμεύουν και για να στερεώνεται πάνω τους κάτι.
✏ *Δίπλα στην είσοδο της πολυκατοικίας του Κώστα υπάρχει μία **κολόνα** της ΔΕΗ.* ♬ κο-λό-να

*Οι τουρίστες θαυμάζουν τις μαρμάρινες **κολόνες** των αρχαίων ελληνικών ναών.*

κόλπο [το] *ουσιαστικό* **(κόλπα)**
☑ Όταν κάνεις ένα **κόλπο**, χρησιμοποιείς έναν έξυπνο αλλά όχι πάντα σωστό τρόπο για να καταφέρεις κάτι. ✏ *Η Αλίκη ήθελε να βρει ένα **κόλπο** για να γλιτώσει το διαγώνισμα.*
✓ Ο ταχυδακτυλουργός κάνει **κόλπα** με περιστέρια, χαρτιά και κουνέλια που βγάζει από το καπέλο του.
♬ κόλ-πο

κολυμβητήριο [το] *ουσιαστικό* **(κολυμβητήρια)** → κολυμπώ

κολυμβητής [ο], **κολυμβήτρια** [η] *ουσιαστικό* **(κολυμβητές, κολυμβήτριες)**
→ κολυμπώ

κολυμπώ και **κολυμπάω** *ρήμα* **(κολύμπησα, θα κολυμπήσω)**
☑ Όταν ξέρεις να **κολυμπάς**, ξέρεις να κινείσαι στο νερό χωρίς να

κινδυνεύεις να πνιγείς.
◇ Η Αλίκη ξέρει καλό **κολύμπι**. Του χρόνου θα πάει και στο **κολυμβητήριο**. Μήπως θέλει να γίνει **κολυμβήτρια**; ♬ κο-λυ-μπώ

κόμικς και **κόμικ** [το] *ουσιαστικό*
☑ Τα **κόμικς** είναι σκίτσα που όλα μαζί διηγούνται μία ιστορία. **Κόμικς** λέμε και το περιοδικό που έχει τέτοια σκίτσα. ✏ *Ο Αστερίξ είναι το αγαπημένο **κόμικς** του Νίκου.*
♬ κό-μικς
-Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

κομμάτι [το] *ουσιαστικό* **(κομμάτια)**
☑ **Κομμάτι** λέμε το μέρος ενός πράγματος που το έχουμε κόψει, σπάσει, σκίσει ή χωρίσει.
✏ *Ο Ίγκλι έδωσε μία κλοτσιά στην μπάλα κι έσπασε κατά λάθος το τζάμι του κυρίου Μιχάλη σε χίλια **κομμάτια**. Ο κύριος Μιχάλης έτρωγε εκείνη την ώρα ένα τελευταίο **κομμάτι** πίτσα.*
○ μέρος ◇ Όταν **κομματιάζεις** κάτι, το κόβεις σε πολλά κομμάτια. **κόβω**
♬ κομ-μά-τι

*Ένα **κομμάτι** πίτσα.*

κομμωτήριο [το] *ουσιαστικό* **(κομμωτήρια)**
☑ *Η κυρία Μαργαρίτα πάει κάθε μήνα στο **κομμωτήριο** για να κουρευτεί και να χτενιστεί.*
◇ *Ο κύριος Νίκος, ο **κομμωτής**, ξέρει όλα τα μυστικά της γειτονιάς, αφού με το ψαλίδι και τη χτένα στο χέρι κουβεντιάζει όση ώρα δουλεύει με τους πελάτες του.*
♬ κομ-μω-τή-ρι-ο

κομμωτής [ο], **κομμώτρια** [η] *ουσιαστικό* **(κομμωτές, κομμώτριες)**
→ κομμωτήριο

κομπιούτερ [το] και **κομπιούτερ** [ο] *ουσιαστικό*
☑ Το **κομπιούτερ** είναι η αγγλική λέξη που χρησιμοποιούμε αντί για τη λέξη **υπολογιστής**. ♬ κο-μπιού-τερ
-Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

κομπλιμέντο και **κοπλιμέντο** [το] *ουσιαστικό* **(κομπλιμέντα/κοπλιμέντα)**
☑ Όταν κάνουμε ένα **κομπλιμέντο**, λέμε κάτι σε κάποιον που τον κολακεύει. ✏ *Η θεία Κατερίνα άκουσε πολλά **κομπλιμέντα** για το καινούριο της φουστάνι.*
♬ κο-μπλι-μέν-το

κομπολόι [το] *ουσιαστικό* **(κομπολόγια)**
☑ Το **κομπολόι** είναι χάντρες περασμένες σε σκοινί. Οι άκρες του σκοινιού ενώνονται με κόμπο. Παλιότερα ήταν το αγαπημένο παιχνίδι των αντρών για ν' απασχολούν τα χέρια τους, όταν δεν έκαναν τίποτα.
◇ **κόμπος**
♬ κο-μπο-λόι

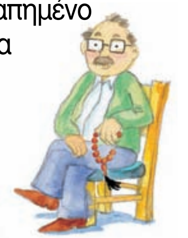

- Ποιο είναι το αγαπημένο σου κόμικς;

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

κόμπος [ο] *ουσιαστικό* **(κόμποι)**
☑ *Ο Κώστας στη βιασύνη του αντί να δέσει φιόγκο τα κορδόνια των παπουτσιών του, τα έδεσε* ***κόμπο*** *και τώρα δεν μπορεί να τα λύσει.*
◇ **κομπολόι** ♬ κό-μπος

κομπόστα [η] *ουσιαστικό* **(κομπόστες)**
☑ Η **κομπόστα** είναι φρούτα κομμένα σε μικρά κομμάτια και βρασμένα σε νερό και ζάχαρη.
✎ *«Μμμ, η θεία Έλλη έφτιαξε ζεστή* ***κομπόστα*** *μήλο με κανέλα!» φώναξε η Αθηνά.* ♬ κο-μπό-στα

κομφετί και **κονφετί** [το] *ουσιαστικό*
☑ Τα **κομφετί** είναι μικρά κομματάκια χρωματιστό χαρτί που πετάμε στις αποκριάτικες γιορτές.
○ χαρτοπόλεμος ♬ κομ-φε-τί
-Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

κομψός, **κομψή**, **κομψό** *επίθετο* **(κομψοί, κομψές, κομψά)**
☑ Όταν κάποιος είναι **κομψός**, είναι πάντα περιποιημένος και ντυμένος με γούστο.
✎ *Η Αθηνά πιστεύει πως η μαμά της είναι η πιο* ***κομψή*** *και όμορφη γυναίκα στον κόσμο.* ♬ κομ-ψός

κονσέρβα [η] *ουσιαστικό* **(κονσέρβες)**
☑ Η **κονσέρβα** είναι ένα καλά κλεισμένο μεταλλικό κουτί με τροφή που διατηρείται έξω από το ψυγείο σε καλή κατάσταση για πολύ καιρό. **Κονσέρβα** λέμε και την τροφή που είναι μέσα στην κονσέρβα.
♬ κον-σέρ-βα

κονσέρτο [το] *ουσιαστικό* **(κονσέρτα)** → κοντσέρτο

κοντά *επίρρημα*
☑ Όταν κάτι είναι **κοντά**, δε χρειάζεται να περπατήσεις πολύ για να το βρεις. ✎ *Το σπίτι του κυρίου Μιχάλη είναι πολύ* ***κοντά*** *στο σπίτι του Κώστα.* ○ πλάι, δίπλα ● μακριά
✓ *«Είναι* ***κοντά*** *μεσάνυχτα, όλοι για ύπνο!» είπε η κυρία Μαργαρίτα.*
◇ *«Άντε,* ***κοντεύουμε*** *να φτάσουμε στην παραλία» είπε ο θείος Τάκης. Η πιο* ***κοντινή*** *παραλία είναι ένα χιλιόμετρο από εδώ. Αν δεν είστε πολύ κουρασμένοι, παιδιά, μπορείτε να πάτε με τα πόδια».* ♬ κο-ντά

κονταίνω *ρήμα* **(κόντυνα, θα κοντύνω)** → κοντός

κοντάρι [το] *ουσιαστικό* **(κοντάρια)**
☑ Το **κοντάρι** είναι ένα κομμάτι ξύλο, ίσιο, μακρύ και λείο για να το πιάνουμε εύκολα. Παλιότερα το **κοντάρι** ήταν όπλο.
✎ *«Μαργαρίτα, αύριο είναι εθνική γιορτή, έλα να κρεμάσουμε τη σημαία στο* ***κοντάρι*** *και να τη βάλουμε στο μπαλκόνι» είπε ο κύριος Γιάννης.*
♬ κο-ντά-ρι

κοντεύω *ρήμα* **(κόντεψα, θα κοντέψω)** → κοντά

κοντός, **κοντή**, **κοντό** *επίθετο* **(κοντοί, κοντές, κοντά)**
☑ Όταν κάποιος είναι **κοντός**, είναι μικρότερος σε ύψος από τους άλλους. ✎ *Η Χιονάτη είδε ξαφνικά μπροστά της επτά* ***κοντά*** *ανθρωπάκια. Ήταν οι επτά νάνοι.*
● ψηλός

✓ Όταν κάτι είναι **κοντό**, έχει μικρότερο μήκος απ’ όσο πρέπει. ✎ *«Σου είναι **κοντό** το παντελόνι Κώστα, ψήλωσες πολύ φέτος» είπε η μαμά του.*
○ μικρός ● μακρύς
◇ *Η Ελένη είναι **κοντούλα** αλλά δεν το παραδέχεται. Χθες ζήτησε από τη μαμά της να **κοντύνει** όλες της τις φούστες. «Δεν είναι της μόδας οι μακριές» είπε.*
● μακραίνω
♬ κο-ντός

κοντούλης, **κοντούλα, κοντούλικο** *επίθετο* **(κοντούληδες, κοντούλες, κοντούλικα)** → κοντός

κοντσέρτο και **κονσέρτο** [το] *ουσιαστικό* **(κοντσέρτα)**
☑ Το **κοντσέρτο** είναι μία συναυλία όπου ακούμε κλασική μουσική.
♬ κο-ντσέρ-το

κοπάδι [το] *ουσιαστικό* **(κοπάδια)**
☑ Ένα **κοπάδι** πρόβατα είναι πολλά πρόβατα μαζί. ♬ κο-πά-δι
Δες βοσκός

κοπανώ και **κοπανάω, κοπανιέμαι** *ρήμα* **(κοπάνησα, θα κοπανήσω)**
☑ *Στο έργο που έβλεπε η θεία Κατερίνα ο κλέφτης άρχισε να **κοπανάει** με μανία την πόρτα για να τη σπάσει.* Της έδινε δυνατά χτυπήματα. ○ χτυπάω, δέρνω
✓ *Ένας συμμαθητής της Αλίκης την **κοπανάει** μερικές φορές από το σχολείο χωρίς να τον δει κανείς.* Φεύγει κρυφά, το σκάει.
◇ *Από τις πολλές **κοπάνες** κινδυνεύει να χάσει τη χρονιά του.*
♬ κο-πα-νώ

κοπέλα [η] *ουσιαστικό* **(κοπέλες)**
☑ **Κοπέλα** λέμε την έφηβη και την πολύ νέα γυναίκα.
✎ *Η Αλίκη είναι ολόκληρη **κοπέλα** πια, βοηθάει στις δουλειές του σπιτιού και μελετάει μόνη της.*
○ νέα ● γριά, ηλικιωμένη
♬ κο-πέ-λα

κόπος [ο] *ουσιαστικό* **(κόποι)**
☑ Ο **κόπος** είναι η κουραστική προσπάθεια που κάνουμε για να καταφέρουμε κάτι. ✎ *Ο Ίγκλι έμαθε τα ελληνικά χωρίς πολύ **κόπο**.*
○ δυσκολία ● ευκολία
♬ κό-πος

κόρα [η] *ουσιαστικό* **(κόρες)**
☑ Η **κόρα** είναι το εξωτερικό μέρος του ψωμιού. Η **κόρα** είναι πιο τραγανή και πιο σκούρα από την ψίχα του ψωμιού. ♬ κό-ρα

κοράκι [το] *ουσιαστικό* **(κοράκια)**
☑ Το **κοράκι** είναι ένα μαύρο πουλί που τρώει το κρέας άλλων ζώων.
♬ κο-ρά-κι

κορδέλα [η] *ουσιαστικό* **(κορδέλες)**
☑ Η **κορδέλα** είναι ένα στενόμακρο κομμάτι ύφασμα, χαρτί ή άλλο υλικό. Με την **κορδέλα** δένουμε, στερεώνουμε ή στολίζουμε κάτι, όπως ένα πακέτο, τα μαλλιά μας ή ένα ρούχο.
♬ κορ-δέ-λα

κορδόνι [το] *ουσιαστικό* **(κορδόνια)**
☑ Τα **κορδόνια** χρησιμεύουν για να δένεις τα παπούτσια σου.
♬ κορ-δό-νι

κορδώνομαι *ρήμα* **(κορδώθηκα, θα κορδωθώ)**
☑ Όταν **κορδώνεσαι**, κρατάς το κεφάλι ψηλά και μιλάς, κινείσαι ή στέκεσαι περήφανα, γιατί νιώθεις πως ξεχωρίζεις από τους άλλους.
✎ *Ο Νίκος **κορδώνεται**, επειδή είναι ο πιο ψηλός στην τάξη.*
♬ κορ-δώ-νο-μαι

κόρη [η] *ουσιαστικό* **(κόρες)**
☑ *Η κυρία Μαργαρίτα έχει μία **κόρη**, την Αθηνά κι ένα γιο, τον Κώστα.*
✓ Η **κόρη** του ματιού βρίσκεται στο κέντρο του ματιού κι έχει σκούρο χρώμα. ◇ **κορίτσι**
♬ κό-ρη

κορίτσι [το] *ουσιαστικό* **(κορίτσια)**
☑ *Η Ελένη και η Αθηνά είναι **κορίτσια**, είναι μικρές ακόμα. Όταν μεγαλώσουν, θα γίνουν γυναίκες.*
◇ **κόρη** ♬ κο-ρί-τσι

κορμί [το] *ουσιαστικό* **(κορμιά)**
☑ *Ο Κώστας θαυμάζει τους ποδοσφαιριστές, γιατί έχουν δυνατό, γυμνασμένο **κορμί**.* ○ σώμα
♬ κορ-μί

κορμός [ο] *ουσιαστικό* **(κορμοί)**
☑ Ο **κορμός** του δέντρου είναι το χοντρό ξύλινο μέρος του κάτω από τα κλαδιά και πάνω από τις ρίζες του.
♬ κορ-μός **Δες δέντρο**

κορνίζα [η] *ουσιαστικό* **(κορνίζες)**
☑ Σε **κορνίζα** βάζουμε μία εικόνα, έναν πίνακα ή μία φωτογραφία.
✎ *Ο κύριος Γιάννης βάζει σε **κορνίζα** τις πιο όμορφες ζωγραφιές της Αθηνάς.* ○ κάδρο

♬ κορ-νί-ζα

κοροϊδεύω *ρήμα* **(κορόιδεψα, θα κοροϊδέψω)**
☑ Όταν **κοροϊδεύεις** κάποιον, τον πειράζεις για κάποιο ελάττωμα, κάποια αδυναμία του ή για κάτι ασυνήθιστο που έχει η εμφάνισή του και προσπαθείς να κάνεις τους άλλους να γελάσουν μ' αυτό.
✎ *Τα παιδιά **κορόιδευαν** τον Ίγκλι για τα λάθη που έκανε στα ελληνικά στην αρχή της χρονιάς κι αυτός στενοχωριόταν.*
✓ Όταν **κοροϊδεύεις** κάποιον, τον κάνεις να πιστέψει κάτι που δεν είναι αλήθεια. ✎ *«Κώστα, μην πιστεύεις το Νίκο που λέει πως ξέρει καράτε, σε **κοροϊδεύει**» είπε η Αθηνά.* ◇ *«Μην πιστεύεις ό,τι σου λένε, μην είσαι **κορόιδο**» είπε η Αθηνά. Όταν κοροϊδεύεις, μιλάς **κοροϊδευτικά**.*
♬ κο-ροϊ-δεύ-ω

κορόνα [η] *ουσιαστικό* **(κορόνες)**
☑ Η **κορόνα** είναι το χρυσό στρογγυλό κόσμημα που βάζουν οι πρίγκιπες και οι βασιλιάδες στο κεφάλι τους. ○ στέμμα
♬ κο-ρό-να

κορυφή [η] *ουσιαστικό* **(κορυφές)**
☑ Η **κορυφή** είναι το ψηλότερο σημείο ενός βουνού ή ενός λόφου.
● πρόποδες

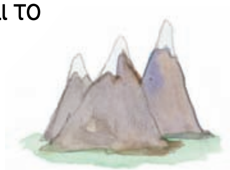

✓ **Κορυφή** λέμε και το ψηλότερο σημείο ενός δέντρου ή κάποιου άλλου πράγματος.
♬ κο-ρυ-φή **Δες βουνό**

κοσκινίζω *ρήμα* **(κοσκίνισα, θα κοσκινίσω)** → κόσκινο

κόσκινο [το] *ουσιαστικό* **(κόσκινα)**
☑ Το **κόσκινο** είναι στρογγυλό, συνήθως ξύλινο κι έχει μία βάση με πολύ μικρές τρύπες που σχεδόν δε φαίνονται. Με το **κόσκινο** καθαρίζουμε το αλεύρι. Όταν το αλεύρι περνάει μέσα από τις τρύπες, στο **κόσκινο** μένουν οι πιο χοντροί κόκκοι ή άλλα σκουπιδάκια.
◇ Με το κόσκινο **κοσκινίζουμε** το αλεύρι. ♬ κό-σκι-νο

κόσμημα [το] *ουσιαστικό* **(κοσμήματα)**
☑ Τα βραχιόλια, τα κολιέ, τα δαχτυλίδια και τα σκουλαρίκια είναι **κοσμήματα** που τα φοράμε για να στολίσουμε τα χέρια μας, το λαιμό μας και τ' αυτιά μας.
◇ Το **κοσμηματοπωλείο** είναι το κατάστημα που πουλάει ασημένια και χρυσά κοσμήματα.
♬ κό-σμη-μα

*Μία πριγκίπισσα με πολλά **κοσμήματα**.*

κόσμος [ο] *ουσιαστικό* **(κόσμοι)**
☑ *«Παντού στον **κόσμο** υπάρχουν φτωχά παιδάκια, ας μην το ξεχνάμε» είπε η δασκάλα.* Σ' ολόκληρη τη γη υπάρχουν φτωχά παιδάκια.
✓ *Έφτιαξε ο καιρός και πολύς **κόσμος** πάει στη θάλασσα για μπάνιο.* Πολλοί άνθρωποι πηγαίνουν στη θάλασσα. ♬ κό-σμος

κοστίζω *ρήμα* **(κόστισα, θα κοστίσω)**
☑ *«Τι ωραίο ποδήλατο! Πόσο **κοστίζει**;» είπε η Αθηνά.* Πόσο κάνει;
○ στοιχίζω ♬ κο-στί-ζω

κότα [η] *ουσιαστικό* **(κότες)**
☑ Η **κότα** είναι ένα θηλυκό πουλί. Το αρσενικό του είναι ο κόκορας και τα μικρά του τα **κοτοπουλάκια**. Όταν φωνάζει, **κακαρίζει**. Ο άνθρωπος τρώει τα αυγά και το κρέας της **κότας**. ◇ Ο κόκορας, οι κότες και τα **κοτοπουλάκια** κοιμούνται στο **κοτέτσι**. Όταν τρώμε το κρέας της κότας, λέμε ότι τρώμε **κοτόπουλο**.
♬ κό-τα ✎ 'το αγρόκτημα'

κοτέτσι [το] *ουσιαστικό* **(κοτέτσια)**
→ κότα

κοτόπουλο [το] *ουσιαστικό* **(κοτόπουλα)** → κότα

κοτσάνα [η] *ουσιαστικό* **(κοτσάνες)**
☑ Όταν λες **κοτσάνες**, λες ανοησίες.
✎ *«Νίκο, τι **κοτσάνα** ήταν αυτή που πέταξες» είπε η Ελένη. «Είναι δυνατόν η Γαλλία να βρίσκεται στην Αφρική;»*
○ βλακεία ♬ κο-τσά-να

κοτσάνι [το] *ουσιαστικό* **(κοτσάνια)**
☑ *Η Αθηνά κρεμάει στ' αυτιά της τα κεράσια με τα **κοτσάνια** τους σαν σκουλαρίκια.* Τα **κοτσάνια** είναι τα λεπτά κλωναράκια απ' όπου κρέμονται τα κεράσια. ♬ κο-τσά-νι

κότσος [ο] *ουσιαστικό* **(κότσοι)**
☑ Όταν μία γυναίκα κάνει **κότσο** τα

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

μακριά μαλλιά της, τα τυλίγει και τα στερεώνει στο πίσω μέρος του κεφαλιού. ◇ **κοτσίδα** ♬ κό-τσος

κοτσίδα [η] *ουσιαστικό* **(κοτσίδες)**
☑ Μερικά κορίτσια κάνουν τα μακριά μαλλιά τους **κοτσίδα**, δηλαδή τα χωρίζουν σε τούφες και τα πλέκουν μέχρι την άκρη τους, όπου τα δένουν με λάστιχο, κορδέλα ή κοκαλάκι.
✎ *Όταν τα μαλλιά της Αθηνάς μακραίνουν πολύ, τα κάνει* ***κοτσίδα*** *πίσω ή δυο μικρές* ***κοτσίδες****, μία από κάθε μεριά του προσώπου.*
◇ **κότσος**, **κοτσιδάκι** ♬ κο-τσί-δα

κουβαδάκι [το] *ουσιαστικό* **(κουβαδάκια)** → κουβάς

κουβαλώ και **κουβαλάω, κουβαλιέμαι** *ρήμα* **(κουβάλησα, θα κουβαλήσω)**
☑ Όταν παίρνεις στα χέρια σου κάτι βαρύ και το μεταφέρεις κάπου αλλού, το **κουβαλάς**. ✎ *«Αθηνά, Κώστα, βοηθήστε με λιγάκι, δεν μπορώ να* ***κουβαλήσω*** *μόνη μου όλα αυτά τα πράγματα».*
○ μεταφέρω ◇ *«Ωχ, από το πολύ* ***κουβάλημα*** *πόνεσε η μέση μου» είπε η κυρία Μαργαρίτα.*
♬ κου-βα-λώ

κουβάς [ο] *ουσιαστικό* **(κουβάδες)**
☑ Ο **κουβάς** είναι ένα δοχείο από μέταλλο ή πλαστικό. Είναι συνήθως πιο στενός στο κάτω μέρος του, έχει ένα χερούλι και χρησιμεύει για να κουβαλάμε νερό. ◇ Τα παιδιά παίζουν στην παραλία με τα **κουβαδάκια** και τα φτυάρια τους.
♬ κου-βάς ✎ 'το αγρόκτημα'

κουβέντα [η] *ουσιαστικό* **(κουβέντες)**
☑ *«Δε θέλω άλλες* ***κουβέντες****, θέλω ησυχία» είπε ο κύριος Μιχάλης.*
○ λόγια *«Δε θα κάνω καμία* ***κουβέντα*** *μαζί σου» είπε στην Αθηνά.*
○ συζήτηση
◇ Όταν **κουβεντιάζεις**, συζητάς με κάποιον. ♬ κου-βέ-ντα

κουβεντιάζω *ρήμα* **(κουβέντιασα, θα κουβεντιάσω)** → κουβέντα

κουβέρτα [η] *ουσιαστικό* **(κουβέρτες)**
☑ Η **κουβέρτα** είναι ένα μεγάλο κομμάτι ύφασμα που βάζουμε στο κρεβάτι για να σκεπαζόμαστε. Είναι συνήθως μάλλινη ή βαμβακερή.
♬ κου-βέρ-τα ✎ 'τα ρούχα'

κουδούνι [το] *ουσιαστικό* **(κουδούνια)**
☑ Στο χωριό τα πρόβατα και οι κατσίκες φοράνε στο λαιμό τους ένα **κουδούνι**. Το **κουδούνι** μοιάζει με μικρή καμπάνα.
✓ *«Χτυπάει το* ***κουδούνι****, πήγαινε ν' ανοίξεις την πόρτα» είπε η κυρία Μαργαρίτα στην Αθηνά.*
◇ *Η Αθηνά καταλαβαίνει πως έρχεται ο μπαμπάς της από τα κλειδιά του που* ***κουδουνίζουν****, δηλαδή ακούγονται σαν κουδούνι.* ♬ κου-δού-νι

κουδουνίζω *ρήμα* **(κουδούνισα, θα κουδουνίσω)** → κουδούνι

κουδουνίστρα [η] *ουσιαστικό* **(κουδουνίστρες)**
☑ Η **κουδουνίστρα** είναι ένα παιχνίδι

για μωρά. Έχει μέσα της διάφορα αντικείμενα που σε κάθε κίνηση κουδουνίζουν ή βγάζουν άλλο παιχνιδιάρικο ήχο.
◇ **κουδούνι, κουδουνίζω**
♬ κου-δου-νί-στρα

κουζίνα [η] *ουσιαστικό* **(κουζίνες)**
☑ Η **κουζίνα** είναι ο χώρος του σπιτιού όπου μαγειρεύουμε και τρώμε.
✓ Η **κουζίνα** είναι μία μεγάλη μεταλλική συσκευή που λειτουργεί με ηλεκτρικό ρεύμα και την έχουμε για να μαγειρεύουμε το φαγητό μας.
◇ Τα **κουζινικά** είναι τα σκεύη που χρησιμοποιούμε για να μαγειρέψουμε στην κουζίνα.
♬ κου-ζί-να ✎ 'η κουζίνα'

κουζινικά [τα] *ουσιαστικό* → κουζίνα

κούκλα [η], **κούκλος** [ο] *ουσιαστικό* **(κούκλες, κούκλοι)**
☑ Η **κούκλα** είναι ένα παιχνίδι που μοιάζει με άνθρωπο. Τα μικρά κορίτσια παίζουν μαζί της το ρόλο των μαμάδων.
✓ **Κούκλα** ή **κούκλο** λέμε και μία γυναίκα ή ένα άντρα που είναι πολύ όμορφοι. ◇ Το **κουκλόσπιτο** είναι ένα μικρό ψεύτικο σπίτι με πολύ μικρά έπιπλα και μικρά **κουκλάκια** για να παίζουν τα παιδιά.
♬ κού-κλα

κουκλόσπιτο [το] *ουσιαστικό* **(κουκλόσπιτα)** → κούκλα

κούκος [ο] *ουσιαστικό* **(κούκοι)**
☑ Ο **κούκος** είναι ένα πουλί που ζει στο δάσος. Έχει γκρι φτερά με μαύρες ρίγες και είναι μεγάλο όσο ένα περιστέρι. ♬ κού-κος

κουκουβάγια [η] *ουσιαστικό* **(κουκουβάγιες)**
☑ Η **κουκουβάγια** είναι ένα πουλί με μεγάλο κεφάλι και μεγάλα μάτια. Βγαίνει από τη φωλιά της τη νύχτα.
♬ κου-κου-βά-για

κουκούλα [η] *ουσιαστικό* **(κουκούλες)**
☑ Η **κουκούλα** είναι το κομμάτι του παλτού ή του αδιάβροχου που προστατεύει το κεφάλι μας από τη βροχή και το κρύο. ♬ κου-κού-λα

κουκουλώνω, κουκουλώνομαι *ρήμα* **(κουκούλωσα, θα κουκουλώσω)**
☑ Όταν **κουκουλώνεις** κάτι, το σκεπάζεις τελείως με κάτι για να το προστατέψεις ή για να το κρύψεις.
✎ *Η Ελένη **κουκούλωσε** γρήγορα το λερωμένο κάθισμα μ' ένα ύφασμα για να μην το δει κανείς.*
♬ κου-κου-λώ-νω

κουκουνάρι [το] *ουσιαστικό* **(κουκουνάρια)** → πεύκο

κουκούτσι [το] *ουσιαστικό* **(κουκούτσια)**
☑ Πολλά φρούτα έχουν **κουκούτσια**. Άλλα είναι μικρά, όπως του

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

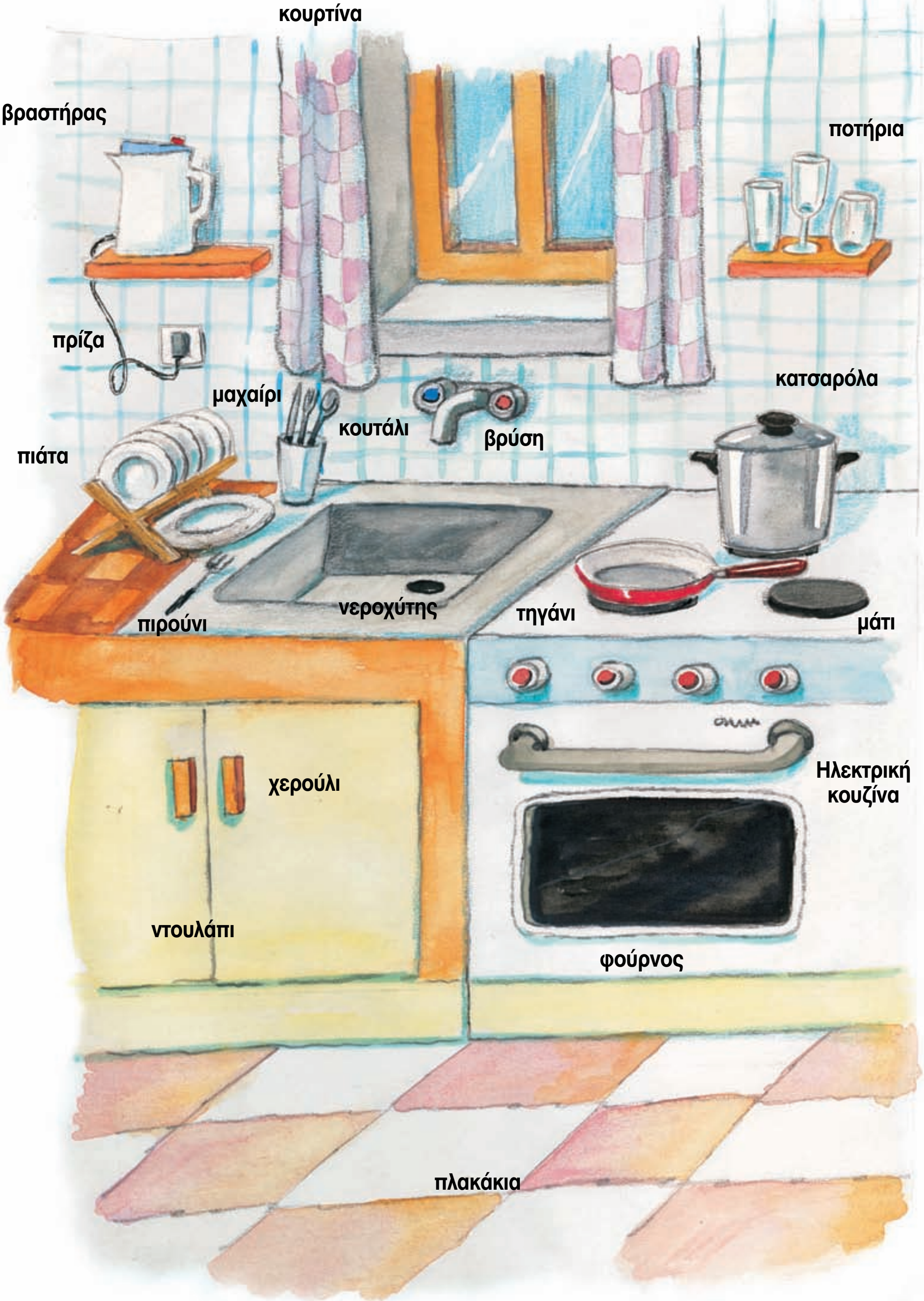
κουρτίνα
βραστήρας
ποτήρια
πρίζα
κατσαρόλα
μαχαίρι
κουτάλι
βρύση
πιάτα
πιρούνι
νεροχύτης
τηγάνι
μάτι
χερούλι
Ηλεκτρική
κουζίνα
ντουλάπι
φούρνος
πλακάκια

σταφυλιού ή του μήλου και άλλα είναι μεγάλα, όπως του βερίκοκου. Όταν τρώμε αυτά τα φρούτα, βγάζουμε από μέσα τα **κουκούτσια** τους, γιατί είναι πολύ σκληρά.
♬ κου-κού-τσι

κουλούρα [η] *ουσιαστικό* **(κουλούρες)**
☑ Η **κουλούρα** είναι ένα μεγάλο στρογγυλό ψωμί με τρύπα στη μέση. ◇ **κουλούρι, κουλουράκι, κουλουριάζω**
♬ κου-λού-ρα

κουλουράκι [το] *ουσιαστικό* **(κουλουράκια)** → κουλούρι

κουλούρι [το] *ουσιαστικό* **(κουλούρια)**
☑ Το **κουλούρι** είναι ένα μικρό στρογγυλό ψωμάκι που έχει μία μεγάλη τρύπα στη μέση. Το **κουλούρι** είναι πασπαλισμένο με πολύ σουσάμι.
◇ Το **κουλουράκι** είναι ένα μικρό γλυκό που μοιάζει με μπισκότο. Συνήθως είναι στρογγυλό ή μοιάζει με κοτσίδα.
♬ κου-λου-ρά-κι

κουλουριάζω, **κουλουριάζομαι** *ρήμα* **(κουλούριασα, θα κουλουριάσω)**
☑ Όταν **κουλουριάζεσαι**, λυγίζεις έτσι το σώμα σου, που παίρνει το σχήμα της κουλούρας. Όταν **κουλουριάζεις** κάτι, του δίνεις στρογγυλό σχήμα σαν της κουλούρας. ✎ *Μόλις η Αθηνά άνοιξε την πόρτα της αποθήκης, είδε τη Ροζαλία **κουλουριασμένη** γύρω από τα γατάκια της.* ◇ **κουλούρα**, **κουλούρι** ♬ κου-λου-ριά-ζω

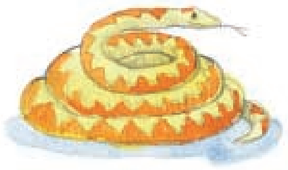

κουμπαράς [ο] *ουσιαστικό* **(κουμπαράδες)**
☑ Ο **κουμπαράς** είναι ένα δοχείο, συνήθως πήλινο. Έχει μία στενή και μικρή τρύπα για να ρίχνουμε μέσα κέρματα. Στον **κουμπαρά** φυλάμε τις οικονομίες μας και για να τις πάρουμε πρέπει να τον σπάσουμε ή να τον ανοίξουμε με κλειδί.
♬ κου-μπα-ράς

κουμπάρος [ο], **κουμπάρα** [η] *ουσιαστικό* **(κουμπάροι, κουμπάρες)**
☑ Ο **κουμπάρος** είναι αυτός που παντρεύει ένα ζευγάρι, δηλαδή που αλλάζει τα **στέφανα** στο γάμο που γίνεται στην εκκλησία ή που γίνεται **μάρτυρας** στον γάμο που γίνεται στο δημαρχείο. ♬ κου-μπά-ρος

κουμπί [το] *ουσιαστικό* **(κουμπιά)**
☑ Τα παλτά, τα σακάκια, τα παντελόνια, τα πουκάμισα και οι ζακέτες έχουν **κουμπιά**. Τα **κουμπιά** είναι ραμμένα πάνω στα ρούχα και χρησιμεύουν για να κλείνουν και ν' ανοίγουν κάποια μέρη των ρούχων, όταν χρειαστεί.
✓ Για ν' αρχίσει να λειτουργεί μία ηλεκτρική συσκευή, όπως η

τηλεόραση ή το ασανσέρ, πρέπει να πατήσεις το **κουμπί** τους.
◇ Όταν **κουμπώνεις** το παλτό σου, το κλείνεις με τα κουμπιά.
● ξεκουμπώνω Για να κουμπώσεις ένα ρούχο, βάζεις τα κουμπιά στις **κουμπότρυπες**.

♬ κου-μπί ✎ 'η κουζίνα'

κουμπότρυπα [η] *ουσιαστικό* **(κουμπότρυπες)** → κουμπί

κουμπούρας [ο] *ουσιαστικό* **(κουμπούρες)**
☑ **Κουμπούρα** λέμε τον πολύ κακό μαθητή, αυτόν που δεν είναι καλός στα μαθήματα.
♬ κου-μπού-ρας

κουμπώνω, **κουμπώνομαι** *ρήμα* **(κούμπωσα, θα κουμπώσω)** → κουμπί

κουνέλι [το] *ουσιαστικό* **(κουνέλια)**
☑ Το **κουνέλι** είναι ένα μικρό ζώο με μακριά αυτιά που τρώει χόρτα και καρότα. Το θηλυκό του, η **κουνέλα**, γεννάει πολλά **κουνελάκια**. Ο άνθρωπος τρώει το κρέας του.
◇ **κουνέλα**, **κουνελάκι** ♬ κου-νέ-λι
✎ 'το αγρόκτημα'

κούνια [η] *ουσιαστικό* **(κούνιες)**
☑ Η **κούνια** είναι μία σανίδα ή ένα κάθισμα που κρέμεται με σκοινί ή αλυσίδες από κάπου ψηλά. Εκεί κάθονται τα παιδιά και κουνιούνται μπρος πίσω.

✓ Η **κούνια** του μωρού είναι ένα μικρό κρεβάτι που κουνιέται για να νανουρίζεται το μωρό. ◇ **κουνώ**
♬ κού-νια

κουνούπι [το] *ουσιαστικό* **(κουνούπια)**
☑ Το **κουνούπι** είναι ένα πολύ μικρό έντομο με φτερά που του αρέσει η υγρασία και που βουίζει ενοχλητικά. Τσιμπάει τον άνθρωπο και τα ζώα για να ρουφήξει αίμα. Το τσίμπημά του μας κάνει να ξυνόμαστε.
♬ κου-νού-πι ✎ 'τα έντομα'

κουνουπίδι [το] *ουσιαστικό* **(κουνουπίδια)**
☑ Το **κουνουπίδι** είναι στρογγυλό λαχανικό που τ' άσπρα του λουλούδια τρώγονται συνήθως βραστά.
♬ κου-νου-πί-δι

κουνώ και **κουνάω**, **κουνιέμαι** *ρήμα* **(κούνησα, θα κουνήσω)**
☑ Όταν **κουνάς** κάτι, κάποιον ή ένα μέρος του σώματός σου, τους αλλάζεις θέση. Συνήθως **κουνάς** κάτι που μπορεί να είναι σταθερό από τη μία μεριά του. ✎ *Η Ροζαλία **κούνησε** την ουρά της χαρούμενα, όταν είδε τον Κώστα και την Αθηνά να μπαίνουν στην αποθήκη.*
✓ Όταν κάτι **κουνιέται** ή **κουνάει**, δεν είναι σταθερό. ✎ *«Κώστα, το τραπέζι **κουνιέται**, βάλε ένα χαρτάκι κάτω από το πόδι του» είπε ο κύριος Γιάννης. «Ωραία, τώρα δεν **κουνάει** πια!»*
✓ *Ο κύριος Μιχάλης δεν το **κουνάει** από το σπίτι του.* Δε βγαίνει καθόλου έξω. ◇ **κούνια**, **κινώ** ♬ κου-νώ

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

κούπα [η] *ουσιαστικό* **(κούπες)**
☑ Η **κούπα** είναι ένα μπολ ή ένα μεγάλο φλιτζάνι.
✓ Μία **κούπα** αλεύρι είναι το αλεύρι που χωράει μέσα στην κούπα.
✎ *Για τη ζύμη η κυρία Μαργαρίτα χρειάστηκε μία* ***κούπα*** *γάλα και δύο κούπες αλεύρι.*
♬ κού-πα

κουπί [το] *ουσιαστικό* **(κουπιά)**
☑ Με τα **κουπιά** σπρώχνουμε το νερό προς τα πίσω κι έτσι κάνουμε μία βάρκα να προχωρήσει.
Το **κουπί** είναι μακρύ και ξύλινο και στερεώνεται στη βάρκα για να μην πέσει στο νερό και χαθεί.
◇ **κωπηλασία**, **κωπηλάτης**, **κωπηλατώ** ♬ κου-πί

κουράγιο [το] *ουσιαστικό*
☑ Όταν έχεις **κουράγιο**, έχεις τη δύναμη κι αντέχεις μία δύσκολη κατάσταση. ✎ *Μετά τη ληστεία στο μαγαζί του, ο κύριος Μιχάλης κάνει* ***κουράγιο*** *και περιμένει να βρεθούν οι κλέφτες.* ♬ κου-ρά-γιο

κουράζω, **κουράζομαι** *ρήμα* **(κούρασα, θα κουράσω)**
☑ Όταν **κουράζεσαι**, χάνεις τις δυνάμεις σου.
✎ *Ο Κώστας* ***κουράστηκε***, *γιατί έπαιζε ποδόσφαιρο με τις ώρες. Γύρισε σπίτι πολύ* ***κουρασμένος***.
● ξεκουράζω
✓ *«****Κουράστηκα*** *να σε περιμένω πια, πότε θα έρθεις;» είπε η Αθηνά στην Ελένη.* Βαρέθηκα να σε περιμένω.
◇ **κουρασμένος**
● ξεκούραστος **κούραση**.
● ξεκούραση ♬ κου-ρά-ζω

Η θεία του κυρίου Μιχάλη ***κουράστηκε*** *και στάθηκε λίγο να ξεκουραστεί.*

κούραση [η] *ουσιαστικό* → κουράζω

κουρδίζω, **κουρδίζομαι** *ρήμα* **(κούρδισα, θα κουρδίσω)**
☑ Όταν **κουρδίζεις** ένα ρολόι ή ένα παιχνίδι, γυρίζεις ένα κουμπί του κι αρχίζει να λειτουργεί, δηλαδή οι δείκτες του ρολογιού προχωρούν και δείχνουν την ώρα, και το παιχνίδι παίρνει μπρος. ◇ Τα **κουρδιστά** παιχνίδια θέλουν **κούρδισμα**, πρέπει να τα κουρδίζουμε κάθε λίγο και λιγάκι. ♬ κουρ-δί-ζω
–Λέμε και κουρντίζω.

κουρέας [ο] *ουσιαστικό* **(κουρείς)**
→ κουρεύω

κουρείο [το] *ουσιαστικό* **(κουρεία)**
→ κουρεύω

κουρέλι [το] *ουσιαστικό* **(κουρέλια)**
☑ Το **κουρέλι** είναι ένα κομμάτι ύφασμα ή ένα ρούχο που είναι σε πολύ κακή κατάσταση, γιατί έχει παλιώσει ή γιατί έχει σκιστεί.
✎ *«Τα έκανες* ***κουρέλια*** *τα ρούχα σου Κώστα» είπε η κυρία Μαργαρίτα.*
◇ *«Τα* ***κουρέλιασες*** *τα ρούχα σου. Τα έσκισες τελείως. Πόσες φορές θα*

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

σου πω ν' αλλάζεις ρούχα, όταν παίζεις ποδόσφαιρο;» συνέχισε.
♬ κου-ρέ-λι

κουρελιάζω, **κουρελιάζομαι** *ρήμα* **(κουρέλιασα, θα κουρελιάσω)** → κουρέλι

κουρεύω, **κουρεύομαι** *ρήμα* **(κούρεψα, θα κουρέψω)**
☑ Όταν ο κουρέας **κουρεύει** κάποιον, του κόβει τα μαλλιά.
◇ Οι άντρες πηγαίνουν στο **κουρείο** για να τους κουρέψει ή να τους ξυρίσει ο **κουρέας**. Όταν οι γυναίκες θέλουν να κουρευτούν, πηγαίνουν για **κούρεμα** στο κομμωτήριο.
♬ κου-ρεύ-ω

κουρνιάζω *ρήμα* **(κούρνιασα, θα κουρνιάσω)**
☑ Όταν τα πουλιά **κουρνιάζουν** το βράδυ, μαζεύονται και γίνονται σαν μπαλίτσες για να κοιμηθούν. Μερικές φορές **κουρνιάζουν** και οι άνθρωποι.
✎ *Η Αθηνά **κούρνιασε** στην αγκαλιά της μαμάς της. Της αρέσουν τα χάδια πριν πάει για ύπνο.* ♬ κουρ-νιά-ζω

κούρσα [η] *ουσιαστικό* **(κούρσες)**
☑ Σε μία **κούρσα** αυτοκινήτων, τ' αυτοκίνητα αγωνίζονται για το ποιο θα τρέξει πιο γρήγορα και θα φτάσει πιο γρήγορα στο τέρμα. ♬ κούρ-σα

κουρσάρος [ο] *ουσιαστικό* **(κουρσάροι)**
☑ Οι **κουρσάροι** παλιότερα λήστευαν πλοία στη θάλασσα.
○ πειρατής ♬ κουρ-σά-ρος
✎ 'τα παραμύθια'

- Πώς λέμε τη γυναίκα που μας κουρεύει;

κουρτίνα [η] *ουσιαστικό* **(κουρτίνες)**
☑ Οι **κουρτίνες** είναι μεγάλα κομμάτια από ύφασμα που τα κρεμάμε μπροστά από τα παράθυρα για να μη μας βλέπουν από έξω και για να μη μπαίνει το δυνατό φως της μέρας στο σπίτι.

♬ κουρ-τί-να

κουστούμι και **κοστούμι** [το] *ουσιαστικό* **(κουστούμια/κοστούμια)**
☑ Το **κουστούμι** είναι ένα παντελόνι κι ένα σακάκι από το ίδιο ύφασμα που φοριούνται μαζί, συνήθως μ' ένα πουκάμισο μέσα από το σακάκι.

♬ κου-στού-μι

κούτα [η] *ουσιαστικό* **(κούτες)** → κουτί

κουτάβι [το] *ουσιαστικό* **(κουτάβια)**
☑ Το **κουτάβι** είναι το μικρό του σκύλου. ✎ *Χθες ο κύριος Μιχάλης βρήκε μία κούτα με τέσσερα **κουτάβια** στον κήπο του. Τι θα τα κάνει άραγε;*

◇ **κουταβάκι**
♬ κου-τά-βι

κουτάλι [το] *ουσιαστικό* **(κουτάλια)**
☑ Με το **κουτάλι** τρώμε σούπα ή σερβίρουμε το φαγητό. Με το **κουτάλι** ή το **κουταλάκι** του γλυκού τρώμε το γλυκό και το παγωτό.
◇ Με το **κουταλάκι** ανακατεύουμε τον καφέ. Μία **κουταλιά** ζάχαρη είναι

η ζάχαρη που χωράει σ' ένα κουτάλι. Με την **κουτάλα** ανακατεύουμε ή σερβίρουμε το φαγητό. Το **γλυκό του κουταλιού** είναι φτιαγμένο από φρούτα και πολλή ζάχαρη.
♬ κου-τά-λι ✎ 'η κουζίνα', 'το πάρτι'

κουταλιά [η] *ουσιαστικό* **(κουταλιές)**
→ κουτάλι

κουταμάρα [η] *ουσιαστικό* **(κουταμάρες)** → κουτός

κούτελο [το] *ουσιαστικό* **(κούτελα)**
☑ Το **κούτελο** είναι το μέρος του προσώπου μεταξύ των φρυδιών και των μαλλιών. ✎ *Ο Κώστας κοίταζε το θείο του που μάζευε τις ελιές και σκούπιζε τον ιδρώτα από το **κούτελό** του.* ○ μέτωπο ♬ κού-τε-λο

κουτί [το] *ουσιαστικό* **(κουτιά)**
☑ Το **κουτί** ανοίγει και κλείνει μ' ένα καπάκι. Είναι μικρό ή μεγάλο, τετράγωνο ή στρογγυλό και φτιάχνεται από χαρτόνι, μέταλλο ή ξύλο ή άλλο υλικό. Μέσα στο **κουτί** βάζουμε πράγματα για να τα φυλάξουμε ή να τα μεταφέρουμε.
◇ Για να μεταφέρουμε πράγματα, τα βάζουμε συχνά σε **κούτες**, δηλαδή σε μεγάλα χαρτονένια κουτιά. Τα σπίρτα τα έχουμε σε **σπιρτόκουτα**.
♬ κου-τί **Δες κλόουν**

κουτός, **κουτή**, **κουτό** *επίθετο* **(κουτοί, κουτές, κουτά)**
☑ Ο **κουτός** άνθρωπος δεν μπορεί να σκεφτεί, είναι ανόητος.
○ χαζός ● έξυπνος
◇ Όταν κάποιος δε σκέφτεται πριν μιλήσει, λέει **κουταμάρες**.
○ ανοησία, χαζομάρα ♬ κου-τός

κουτουλώ και **κουτουλάω**, **κουτουλιέμαι** *ρήμα* **(κουτούλησα, θα κουτουλήσω)**
☑ Όταν **κουτουλάς** κάποιον ή κάπου, χτυπάς το μπροστινό μέρος του κεφαλιού σου.
✎ *Μέσα στο σκοτάδι η Αθηνά δεν είδε ότι η πόρτα ήταν κλειστή και **κουτούλησε** πάνω της.*
✓ Λέμε ότι **κουτουλάς** από την κούραση, όταν νυστάζεις τόσο πολύ που δεν μπορείς να κρατήσεις το κεφάλι σου όρθιο.
♬ κου-του-λώ

κουτρουβάλα [η] *ουσιαστικό* **(κουτρουβάλες)** → κουτρουβαλώ

κουτρουβαλώ και **κουτρουβαλάω**, **κουτρουβαλιέμαι** *ρήμα* **(κουτρουβάλησα, θα κουτρουβαλήσω)**
☑ Όταν **κουτρουβαλάς**, χάνεις την ισορροπία σου και πέφτεις προς τα κάτω με το κεφάλι.
○ κατρακυλάω ◇ Παίρνεις **κουτρουβάλες**. ♬ κου-τρου-βα-λώ

κουτσαίνω, **κουτσαίνομαι** *ρήμα* **(κουτσάθηκα, θα κουτσαθώ)** → κουτσός

κουτσός, **κουτσή**, **κουτσό** *επίθετο* **(κουτσοί, κουτσές, κουτσά)**
☑ Όταν κάποιος είναι **κουτσός**, δεν περπατάει καλά, γιατί πονάει το πόδι του ή γιατί είναι ανάπηρος.
◇ *Η Αθηνά **κουτσαίνει**, γιατί πονάει το πόδι της. Είναι σαν να έχει **κουτσαθεί**. Πηγαίνει **κούτσα κούτσα**, σαν κουτσή.* Το **κουτσό** είναι ένα παιχνίδι όπου, αφού σχεδιάσουμε με κιμωλία τετράγωνα στο έδαφος, σπρώχνουμε από το ένα τετράγωνο στο άλλο μία πέτρα πηδώντας στο ένα πόδι. ♬ κου-τσός

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

κουτσουλιά [η] *ουσιαστικό* **(κουτσουλιές)** → κουτσουλώ

κουτσουλώ και **κουτσουλάω** *ρήμα* **(κουτσούλησα, θα κουτσουλήσω)**
☑ *Στο μπαλκόνι της κυρίας Μαργαρίτας έρχονται συνέχεια περιστέρια και **κουτσουλάνε**.*
◇ *Δε σταματά να καθαρίζει τις **κουτσουλιές** τους.* ♬ κου-τσου-λώ

κούτσουρο [το] *ουσιαστικό* **(κούτσουρα)**
☑ Τα **κούτσουρα** είναι κομμάτια από τον κορμό ενός δέντρου που τα έχουμε αφήσει να ξεραθούν και τα καίμε στο τζάκι.
✓ **Κούτσουρο** λέμε κοροϊδευτικά κάποιον, όταν δεν μπορεί να μάθει κάτι. O κουμπούρας ♬ κού-τσου-ρο

κουφαίνω, **κουφαίνομαι** *ρήμα* **(κούφανα, θα κουφάνω)** → κουφός

κουφάλα [η] *ουσιαστικό* **(κουφάλες)** → κούφιος

κουφέτο [το] *ουσιαστικό* **(κουφέτα)**
☑ Τα **κουφέτα** είναι καραμέλες από ζάχαρη και αμύγδαλο και τα τρώμε σε γάμους και βαφτίσια. ♬ κου-φέ-το

κούφιος, **κούφια**, **κούφιο** *επίθετο* **(κούφιοι, κούφιες, κούφια)**
☑ Όταν κάτι είναι **κούφιο**, είναι άδειο στο εσωτερικό του. ✎ *«Έσπασα ένα καρύδι αλλά ήταν **κούφιο**, δεν είχε τίποτε μέσα» είπε ο Ίγκλι.*
◇ Η **κουφάλα** είναι ένα άνοιγμα που γίνεται με το χρόνο στον κορμό ενός γέρικου δέντρου. Εκεί μέσα κρύβονται διάφορα μικρά ζώα όπως ο σκίουρος. O τρύπα ♬ κού-φιος

κουφός, **κουφή**, **κουφό** *επίθετο* **(κουφοί, κουφές, κουφά)**
☑ Όταν κάποιος είναι **κουφός**, δεν ακούει καθόλου.
◇ *Έχει **κουφαθεί**. **ξεκουφαίνω***
♬ κου-φός

κοφίνι [το] *ουσιαστικό* **(κοφίνια)**
☑ Το **κοφίνι** είναι ένα μεγάλο και βαθύ καλάθι όπου βάζουμε φρούτα ή άλλα τρόφιμα για να τα μεταφέρουμε.
♬ κο-φί-νι

κοφτερός, **κοφτερή**, **κοφτερό** *επίθετο* **(κοφτεροί, κοφτερές, κοφτερά)** → κόβω

κοχύλι [το] *ουσιαστικό* **(κοχύλια)**
☑ Τα **κοχύλια** είναι μικρά όστρακα ζώων που ζουν στη θάλασσα.
Τα βρίσκουμε ξεραμένα στην παραλία, γιατί τα έχει βγάλει εκεί το κύμα.
♬ κο-χύ-λι ✎ ‘η θάλασσα’

κόψιμο [το] *ουσιαστικό* **(κοψίματα)**
→ κόβω

κραγιόν [το] *ουσιαστικό*
☑ Το **κραγιόν** είναι ένα γυναικείο καλλυντικό. Με το **κραγιόν** βάφουν οι γυναίκες τα χείλια τους.
♬ κρα-γιόν
-Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

κράνος [το] *ουσιαστικό* **(κράνη)**
☑ Όταν κάποιος οδηγεί μοτοσικλέτα ή ποδήλατο, πρέπει να φοράει **κράνος** στο κεφάλι.
Αν πάθει ατύχημα, το **κράνος** θα προστατέψει το κεφάλι του από τα χτυπήματα.
♬ κρά-νος

κρασί [το] *ουσιαστικό* **(κρασιά)**
☑ Το **κρασί** είναι ένα ποτό από σταφύλι και αλκοόλ.
Αν κάποιος πιει πολύ **κρασί**, ζαλίζεται και πονάει το κεφάλι του. ♬ κρα-σί

κρατώ και **κρατάω, κρατιέμαι** *ρήμα*
(κράτησα, θα κρατήσω)
☑ Όταν **κρατάς** κάτι, το έχεις στο χέρι σου και δεν πέφτει κάτω.
● αφήνω
✓ *Το λεωφορείο σταμάτησε απότομα και οι επιβάτες **κρατήθηκαν** απ' όπου βρήκαν για να μην πέσουν. Ο κύριος Γιάννης **κράτησε** την Αθηνά από το χεράκι της.* ○ πιάνω
✓ *Όταν η Αθηνά φεύγει για διακοπές, η Ελένη **κρατάει** τη Ροζαλία.* ○ φυλάω
✓ *Η καλοκαιρία **κράτησε** τρεις μέρες μόνο. Μετά από τρεις μέρες ο καιρός άλλαξε, χειροτέρεψε.*
✓ *Ο κύριος Μιχάλης προσπάθησε να **κρατήσει** το σκύλο του από το λουρί αλλά αυτός του ξέφυγε κι άρχισε να τρέχει.*
○ συγκρατώ
♬ κρα-τώ

κράτος [το] *ουσιαστικό* **(κράτη)**
☑ Ένα **κράτος** είναι μία χώρα με την κυβέρνησή της. ♬ κρά-τος

κραυγή [η] *ουσιαστικό* **(κραυγές)**
☑ Η **κραυγή** είναι η δυνατή φωνή που βγάζεις, όταν νιώσεις ξαφνικό πόνο, φόβο ή χαρά. ♬ κραυ-γή

κρέας [το] *ουσιαστικό* **(κρέατα)**
☑ Το **κρέας** είναι η σάρκα των ζώων. Το **κρέας** το μαγειρεύουμε και το τρώμε. ◇ Το κρέας το αγοράζουμε στα **κρεοπωλεία** από τον **κρεοπώλη**. ♬ κρέ-ας

κρεβάτι [το] *ουσιαστικό* **(κρεβάτια)**
☑ Το **κρεβάτι** είναι το έπιπλο που χρησιμοποιούμε για να κοιμόμαστε.
✓ *Η θεία του κυρίου Μιχάλη έπεσε στο **κρεβάτι** με σαράντα πυρετό.* Αρρώστησε πολύ.
◇ Το κρεβάτι βρίσκεται στην **κρεβατοκάμαρα**, δηλαδή στο δωμάτιο όπου κοιμόμαστε.
♬ κρε-βά-τι

*Ο νάνος κρύφτηκε κάτω από το **κρεβάτι**.*

κρεβατοκάμαρα [η] *ουσιαστικό* **(κρεβατοκάμαρες)** → κρεβάτι

κρέμα [η] *ουσιαστικό* **(κρέμες)**
☑ *Ο θείος Αλέκος προτιμάει να φτιάχνει τα μακαρόνια του στο φούρνο με τυρί και **κρέμα** γάλακτος.* Η **κρέμα** γάλακτος είναι το πιο παχύ μέρος από το γάλα.
✓ *Όταν η κυρία Μαργαρίτα θέλει να φτιάξει **κρέμα** βανίλια, ανακατεύει ζάχαρη, αυγά και βραστό γάλα με βανίλια.*

Σε ποιον αφήνει η Αθηνά τη Ροζαλία όταν πηγαίνει διακοπές; Ψάξε στις λέξεις *εμπιστεύομαι, κρατώ*

- Η Ελλάδα ανήκει στην Ευρωπαϊκή Ένωση.
- Ξέρεις κράτης της Ευρωπαϊκής Ένωσης;

✓ *Όταν ο ήλιος καίει, η Αθηνά δεν ξεχνάει να βάζει αντηλιακή **κρέμα**.*
♬ κρέ-μα

κρεμάλα [η] *ουσιαστικό* **(κρεμάλες)**
→ κρεμώ

κρεμάστρα [η] *ουσιαστικό* **(κρεμάστρες)** → κρεμώ

κρεμώ και **κρεμάω, κρεμιέμαι** και **κρέμομαι** **(κρέμασα, θα κρεμάσω)**
☑ Όταν **κρεμάς** κάτι από κάπου, το στερεώνεις από το πιο ψηλό του μέρος. ✎ *Η Αθηνά **κρέμασε** το παλτό της στη ντουλάπα αλλά το μετάνιωσε.*
✓ *«Το παλτό μου **κρέμεται** στην ντουλάπα. Μου το φέρνεις, σε παρακαλώ, Κώστα;» είπε η Αθηνά.*
✓ *Ο Νίκος τρελαίνεται να **κρεμιέται** από τα κλαδιά των δέντρων και να πηγαίνει με δύναμη μπρος πίσω. «Είναι πολύ επικίνδυνο!» του λέει πάντα η Ελένη.* ◇ Στις **κρεμάστρες** κρεμάμε ρούχα. Η **κρεμάλα** είναι παιχνίδι για παιδιά. Στα καουμπόικα έργα οι καλοί **κρεμούν** τους κακούς από την **κρεμάλα**.
♬ κρε-μώ

*Η γιαγιά **κρεμάει** το ρούχο στην **κρεμάστρα**.'*

κρεμμύδι [το] *ουσιαστικό* **(κρεμμύδια)**
☑ Το **κρεμμύδι** έχει έντονη και λίγο καυτερή γεύση. Το βάζουμε στις σαλάτες ωμό ή το μαγειρεύουμε. Όταν το καθαρίζουμε, τσούζουν τα μάτια μας. ♬ κρεμ-μύ-δι

- Πώς αλλιώς λέμε τον κρεοπώλη; Το κρεοπωλείο;

κρεοπωλείο [το] *ουσιαστικό* **(κρεοπωλεία)** → κρέας

κρεοπώλης [ο] *ουσιαστικό* **(κρεοπώλες)** → κρέας

κρέπα [η] *ουσιαστικό* **(κρέπες)**
☑ Η **κρέπα** είναι μία πολύ λεπτή πίτα που γίνεται από ζύμη με αυγά, γάλα και λίγο αλεύρι.
Την τηγανίζουμε και τη γεμίζουμε με κάτι γλυκό ή αλμυρό.
Την τυλίγουμε σε ρολό ή στα τέσσερα. ♬ κρέ-πα

κρίκος [ο] *ουσιαστικό* **(κρίκοι)**
☑ Ο **κρίκος** είναι στρογγυλός σαν δαχτυλίδι. Οι αλυσίδες είναι φτιαγμένες από πολλούς **κρίκους**.
♬ κρί-κος

κροκόδειλος [ο] *ουσιαστικό* **(κροκόδειλοι)**
☑ Ο **κροκόδειλος** είναι ένα πολύ μεγάλο ερπετό που μοιάζει με τεράστια σαύρα αλλά έχει μεγάλα σαγόνια και πολλά και μυτερά δόντια. Ζει σε ποτάμια και λίμνες σε πολύ ζεστές και υγρές χώρες.
♬ κρο-κό-δει-λος ✎ 'τα ζώα'

κρόκος [ο] *ουσιαστικό* **(κρόκοι)**
☑ Ο **κρόκος** του αυγού είναι το εσωτερικό κίτρινο μέρος του.
♬ κρό-κος

κρότος [ο] *ουσιαστικό* **(κρότοι)**
☑ Ο **κρότος** είναι ένας δυνατός σύντομος θόρυβος σαν

πυροβολισμός. ✏ *Το μωρό της θείας Κατερίνας τρόμαξε από τους **κρότους** των φωτοβολίδων το Πάσχα κι άρχισε να κλαίει.*
○ βρόντος ◇ **χειροκροτώ**
♬ κρό-τος

κρουασάν [το] *ουσιαστικό*
☑ Το **κρουασάν** είναι ένα γλυκό από σφολιάτα σε σχήμα μισοφέγγαρου.
♬ κρου-α-σάν

-Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

κρύβω, **κρύβομαι** *ρήμα* **(έκρυψα, θα κρύψω)**
☑ Όταν **κρύβεις** κάτι, το βάζεις σ' ένα μέρος που κανείς άλλος δε θα σκεφτεί να ψάξει για να το βρει.
✓ *«Γιατί μου **έκρυψες** πως είσαι άρρωστος, Κώστα;» ρώτησε η κυρία Μαργαρίτα.* Γιατί το κράτησες μυστικό;
✓ Όταν **κρύβεις** κάτι, το σκεπάζεις για να μη το δουν οι άλλοι ή μπαίνεις μπροστά του για να μη φαίνεται.
✏ *Τα σύννεφα **έκρυψαν** τον ήλιο. Τι θα γινόταν με την εκδρομή;*
● φανερώνω, δείχνω
◇ Το **κρυφτό** είναι ένα παιχνίδι. Αυτός που τα φυλάει, ψάχνει να βρει πού κρύφτηκαν οι άλλοι. Η **κρυψώνα** είναι το μέρος που κρύβουμε κάτι. **κρυφός**
♬ κρύ-βω

κρυολόγημα [το] *ουσιαστικό* **(κρυολογήματα)** → κρυολογώ

κρυολογώ *ρήμα* **(κρυολόγησα, θα κρυολογήσω)**
☑ Όταν **κρυολογείς**, φτερνίζεσαι και τρέχει η μύτη σου.
✏ *«**Κρυολογήσαμε** όλοι στην εκδρομή, γιατί γίναμε μούσκεμα από τη βροχή» είπε ο Ίγκλι.*
◇ *Πάθαμε όλοι **κρυολόγημα**.* **κρύο**, **κρυώνω** ♬ κρυ-ο-λο-γώ

κρύος, **κρύα**, **κρύο** *επίθετο* **(κρύοι, κρύες, κρύα)**
☑ Όταν κάτι είναι **κρύο**, έχει πολύ χαμηλή θερμοκρασία.
✏ *«Η θάλασσα είναι πολύ **κρύα**, πάγωσαν τα πόδια μου» φώναξε η Αθηνά. «Κάνει πολύ **κρύο**. **Κρύωσα**. Τι **κρύο** είναι αυτό!»* ○ παγωμένος, ψυχρός ● ζεστός, θερμός, καυτός
◇ *Η Αθηνά άρπαξε ένα **κρύωμα** κι όλο φτερνίζεται.* ○ κρυολόγημα *Είναι πολύ **κρυωμένη**.* **κρύο** ● ζέστη **κρυώνω** ● ζεσταίνω, ζεσταίνομαι
♬ κρύ-ος

κρύσταλλο [το] *ουσιαστικό* **(κρύσταλλα)**
☑ Το **κρύσταλλο** είναι ένα πολύ καθαρό και λαμπερό γυαλί που το αγοράζουμε ακριβά και που βγάζει πολύ ευχάριστο ήχο, όταν το χτυπάμε ελαφρά με κάτι σκληρό.
✏ *Η γιαγιά έδειξε τα ποτήρια από **κρύσταλλο** στην Αθηνά και της υποσχέθηκε να της τα δώσει, όταν*

- Είμαι το αντίθετο του ζεστός. Τι είμαι;

Αν θέλεις να μάθεις τι έγινε με την εκδρομή του Κώστα ψάξε στις λέξεις *απότομος, εκδρομή, επιμένω, κακοκαιρία, ακυρώνω, πρόγραμμα, σέβομαι*

μεγαλώσει.
✓ *Η θάλασσα ήταν* ***κρύσταλλο*** *σήμερα*. Λαμπερή, καθαρή, ήρεμη και κρύα. ♬ κρύ-σταλ-λο

κρυφός, **κρυφή, κρυφό** *επίθετο* **(κρυφοί, κρυφές, κρυφά)**
☑ Όταν κάτι είναι **κρυφό**, δε φαίνεται και κανείς δεν ξέρει πως υπάρχει.
✎ *Ό,τι κάνει ο κύριος Μιχάλης το κρατάει* ***κρυφό****.* ○ μυστικός
● φανερός ◇ *Καρφώνει κάτι* ***κρυφά****, δε θέλει να το μάθουν οι γείτονες.*
● φανερά **κρύβω** ♬ κρυ-φός

κρυφτό [το] *ουσιαστικό* → κρύβω

κρυψώνα [η] *ουσιαστικό* **(κρυψώνες)** → κρύβω

κρύωμα [το] *ουσιαστικό* **(κρυώματα)** → κρύος

κρυώνω *ρήμα* **(κρύωσα, θα κρυώσω)** → κρύος

κτήμα [το] *ουσιαστικό* **(κτήματα)**
☑ Το **κτήμα** είναι ένα κομμάτι γης που ανήκει σε κάποιον και που αν θέλει, μπορεί να το καλλιεργήσει.
♬ κτή-μα

κτηνίατρος [ο], [η] *ουσιαστικό* **(κτηνίατροι)** → κτήνος

κτήνος [το] *ουσιαστικό* **(κτήνη)**
☑ Παλιότερα τα μεγάλα ζώα τα έλεγαν **κτήνη**. Σήμερα λέμε ότι κάποιος είναι **κτήνος** για να δείξουμε πως συμπεριφέρεται πάρα πολύ άσχημα, σαν ζώο. ◇ Ο **κτηνίατρος** είναι ο γιατρός που φροντίζει τα ζώα. Ο **κτηνοτρόφος** έχει ζώα που τα τρέφει για το γάλα και το κρέας τους.
♬ κτή-νος

κτηνοτρόφος [ο], [η] *ουσιαστικό* **(κτηνοτρόφοι)** → κτήνος

κτίζω *ρήμα* **(έκτισα, θα κτίσω)** → χτίζω

κτίριο [το] *ουσιαστικό* **(κτίρια)**
☑ Τα σπίτια, τα σχολεία, οι εκκλησίες και το δημαρχείο είναι **κτίρια**. Είναι μεγάλες κατασκευές που τις έχουμε χτίσει με τσιμέντο κι άλλα υλικά
✎ *Το γραφείο του κυρίου Γιάννη βρίσκεται σ' ένα μεγάλο* ***κτίριο*** *με πολλούς ορόφους.* ♬ κτί-ρι-ο

κυβέρνηση [η] *ουσιαστικό* **(κυβερνήσεις)** → κυβερνώ

κυβερνήτης [ο] *ουσιαστικό* **(κυβερνήτες)** → κυβερνώ

κυβερνώ και **κυβερνάω** *ρήμα* **(κυβέρνησα, θα κυβερνήσω)**
☑ Όταν κάποιος **κυβερνάει** μία χώρα, είναι υπεύθυνος γι' αυτήν, είναι ο αρχηγός της.
✓ Όταν κάποιος **κυβερνάει** ένα καράβι ή ένα αεροπλάνο, το οδηγεί εκεί που πρέπει να πάει. ◇ Όλοι μαζί οι άνθρωποι που κυβερνούν μία χώρα λέγονται **κυβέρνηση**.
Ο **κυβερνήτης** ενός πλοίου είναι ο καπετάνιος του. ♬ κυ-βερ-νώ

κύβος [ο] *ουσιαστικό* **(κύβοι)**
☑ Ο **κύβος** είναι ένα στερεό σώμα με έξι ίσες τετράγωνες πλευρές.
Το ζάρι είναι ένας **κύβος**.
✎ *Ο κύριος Γιάννης πίνει τον καφέ του με δύο* ***κύβους*** *ζάχαρης.*
♬ κύ-βος ✎ 'τα σχήματα'

κυδώνι [το] *ουσιαστικό* **(κυδώνια)**
☑ Το **κυδώνι** είναι ένα στρογγυλό χνουδωτό φρούτο με σκούρο κίτρινο χρώμα. Η γεύση του δεν είναι ούτε γλυκιά ούτε πικρή, αλλά ξινούτσικη.
✎ *Ο κύριος Μιχάλης τρώει το **κυδώνι** ψητό με ζάχαρη και κανέλα.*
◇ Το δέντρο που κάνει τα κυδώνια είναι η **κυδωνιά**.
♬ κυ-δώ-νι

κύκλος [ο] *ουσιαστικό* **(κύκλοι)**
☑ Ο **κύκλος** είναι ένα στρογγυλό σχήμα που μοιάζει με δαχτυλίδι ή με ρόδα. ✎ *Ο Ίγκλι έφτιαξε έναν **κύκλο** με το μολύβι του.* ♬ κύ-κλος
✎ 'τα σχήματα'

κυκλοφορία [η] *ουσιαστικό* **(κυκλοφορίες)** → κυκλοφορώ

κυκλοφορώ *ρήμα* **(κυκλοφόρησα, θα κυκλοφορήσω)**
☑ Όταν ένα αυτοκίνητο **κυκλοφορεί**, κινείται στους δρόμους.
✓ Όταν **κυκλοφορείς** στην πόλη ή στο χωριό, βγαίνεις έξω και περπατάς.
✓ Όταν το αίμα **κυκλοφορεί** στις φλέβες, κυλάει σ' αυτές.
◇ Ο **κώδικας οδικής κυκλοφορίας** μάς λέει πώς πρέπει να κυκλοφορούν στους δρόμους οι άνθρωποι και τ' αυτοκίνητα.
♬ κυ-κλο-φο-ρώ **Δες κώδικας**

κύκνος [ο] *ουσιαστικό* **(κύκνοι)**
☑ Ο **κύκνος** είναι ένα λευκό όμορφο πουλί με ψηλό λαιμό που ζει στις λίμνες. ✎ *Ο θείος Τάκης διηγήθηκε στην Αθηνά το παραμύθι με το ασχημόπαπο που έγινε **κύκνος**.*
♬ κύ-κνος

κυλιέμαι *ρήμα* **(κυλίστηκα, θα κυλιστώ)**
☑ Όταν **κυλιέσαι** στα χώματα, έχεις ξαπλώσει κάτω και γυρνάς από τη μία και από την άλλη πλευρά.
✎ *Ο Κώστας και η Αθηνά **κυλίστηκαν** στην άμμο και γύρισαν στο σπίτι γεμάτοι χώματα.*
◇ **κυλώ** ♬ κυ-λιέ-μαι

κυλικείο [το] *ουσιαστικό* **(κυλικεία)**
☑ Στο **κυλικείο** μπορείς ν' αγοράσεις κάτι να φας ή να πιεις. **Κυλικεία** υπάρχουν στο σχολείο, στο σταθμό ή στο μέρος που δουλεύουμε. ♬ κυ-λι-κεί-ο

κύλινδρος [ο] *ουσιαστικό* **(κύλινδροι)**
☑ Το κουτί της πορτοκαλάδας είναι ένας **κύλινδρος**, έχει το σχήμα του **κυλίνδρου**.
♬ κύ-λιν-δρος ✎ 'τα σχήματα'

κυλώ και **κυλάω** *ρήμα* **(κύλησα, θα κυλήσω)**
☑ Όταν ένα πράγμα **κυλάει** σε μία επιφάνεια, κινείται συνέχεια προς τα μπροστά και γύρω από τον εαυτό του.
✎ *Το δαχτυλίδι της Αλίκης **κύλησε** στο πάτωμα. Αμέσως έτρεξε ο Κώστας να το σηκώσει.*
✓ *Η Αθηνά ήταν τόσο λυπημένη, που από τα μάτια της **κυλούσαν** δάκρυα.* Έτρεχαν δάκρυα.
✓ *Η μέρα **κύλησε** ήσυχα.* Πέρασε χωρίς φασαρίες. ◇ **κυλιέμαι, κυλιόμενες σκάλες** ♬ κυ-λώ

κύμα [το] *ουσιαστικό* **(κύματα)**
☑ Όταν φυσάει αέρας, η θάλασσα έχει **κύματα**. Το **κύμα** είναι η μάζα

- Μέσα μου μπορείς να βρεις τη λέξη φορώ. Τι κάνω;

του νερού που ανεβοκατεβαίνει.
✓ Όταν έρχεται ένα **κύμα** κακοκαιρίας, ο καιρός χαλάει για λίγο. ◇ Όταν η σημαία **κυματίζει** από τον αέρα, κουνιέται όπως η θάλασσα που κάνει κύματα. Τα **κυματιστά** μαλλιά δεν είναι ίσια αλλά μοιάζουν με κύματα. ♬ κύ-μα ✎ ‘ο καιρός’

κυματίζω *ρήμα* **(κυμάτισα, θα κυματίσω)** → κύμα

κυνηγητό [το] *ουσιαστικό* **(κυνηγητά)** → κυνηγώ

κυνήγι [το] *ουσιαστικό* **(κυνήγια)** → κυνηγώ

κυνηγός [ο], [η] *ουσιαστικό* **(κυνηγοί)** → κυνηγώ

κυνηγώ και **κυνηγάω** *ρήμα* **(κυνήγησα, θα κυνηγήσω)**
☑ Όταν **κυνηγάς** κάποιον, τρέχεις από πίσω του για να τον πιάσεις.
✓ Όταν κάποιος **κυνηγάει**, η δουλειά του ή το χόμπι του είναι να σκοτώνει άγρια ζώα. ◇ Στο **κυνηγητό** τα παιδιά κυνηγούν το ένα το άλλο. Ένας **κυνηγός** κυνηγάει ζώα, πηγαίνει δηλαδή για **κυνήγι**.
♬ κυ-νη-γώ

κυπαρίσσι [το] *ουσιαστικό* **(κυπαρίσσια)**
☑ Το **κυπαρίσσι** είναι ένα ψηλό δέντρο με ίσιο κορμό και πλούσια πράσινα φύλλα.
✓ Όταν κάποιος είναι πολύ ψηλός, λέμε πως είναι σαν **κυπαρίσσι**.
♬ κυ-πα-ρίσ-σι

κύπελλο [το] *ουσιαστικό* **(κύπελλα)**
☑ Το **κύπελλο** είναι ένα χαμηλό και φαρδύ δοχείο με χερούλι για να πίνεις γάλα, καφέ ή τσάι. ○ κούπα
✓ **Κύπελλο** λέμε και το βραβείο που παίρνει ο νικητής σ’ ένα διαγωνισμό. ◇ **Κυπελλούχος** είναι η ομάδα που παίρνει το κύπελλο.
♬ κύ-πελ-λο Δες βραβείο

κυπελλούχος [ο], [η] *ουσιαστικό* **(κυπελλούχοι)** → κύπελλο

κυριεύω *ρήμα* **(κυρίευσα, θα κυριεύσω)** → κύριος

κύριος, κύρια, κύριο *επίθετο* **(κύριοι, κύριες, κύρια)**
☑ Όταν κάτι είναι **κύριο**, είναι μεγαλύτερο ή πιο σημαντικό σε σχέση με άλλα.
✎ *Το **κύριο** πρόβλημα του κυρίου Δημήτρη ήταν να βρεθεί ο διαρρήκτης του μαγαζιού του.*
○ σημαντικός, βασικός
✓ **Κύρια** λέγονται τα ονόματα των ανθρώπων και των τόπων.
✎ *Το όνομα «Μαργαρίτα» είναι ένα **κύριο** όνομα.* ◇ Της Αθηνάς της αρέσει **κυρίως** η ζωγραφική, δηλαδή η ζωγραφική τής αρέσει περισσότερο από οτιδήποτε άλλο. ♬ κύ-ρι-ος

κύριος [ο], **κυρία** [η] *ουσιαστικό* **(κύριοι, κυρίες)**
☑ *Σήμερα ήρθαν στο σπίτι ο **κύριος** Δημήτρης και μία **κυρία** από το διπλανό μαγαζί.*
✓ **Κυρία** λέμε τη δασκάλα μας στο σχολείο και **κύριο** το δάσκαλό μας.
✓ Ο **κύριος** ενός σπιτιού είναι ο ιδιοκτήτης του. ◇ Όταν ο στρατός **κυριεύει** μία πόλη, πολεμάει και την

κάνει δική του, την κατακτά.
♬ κύ-ρι-ος

κυρτός, **κυρτή, κυρτό** *επίθετο* **(κυρτοί, κυρτές, κυρτά)**
☑ Όταν κάτι είναι **κυρτό**, κάνει μία καμπύλη προς τα έξω. **Κυρτό** λέμε και κάτι που μοιάζει με καμπούρα.
✎ *Η θεία του κυρίου Μιχάλη έχει **κυρτή** μύτη.* ● κοίλος ♬ κυρ-τός

κύτταρο [το] *ουσιαστικό* **(κύτταρα)**
☑ Το **κύτταρο** είναι το μικρότερο μέρος του σώματος όλων των ζωντανών οργανισμών.
♬ κύτ-τα-ρο

κυψέλη [η] *ουσιαστικό* **(κυψέλες)**
☑ **Κυψέλη** λέμε το μέρος όπου μένουν οι μέλισσες και φτιάχνουν το μέλι τους.
✓ **Κυψέλη** λέμε και όλες τις μέλισσες που μένουν στο ίδιο μέρος.
♬ κυ-ψέ-λη

κώδικας [ο] *ουσιαστικό* **(κώδικες)**
☑ Ο **κώδικας** είναι μία ομάδα από σύμβολα ή γράμματα που τα χρησιμοποιούμε για να στέλνουμε μηνύματα. ✎ *Τα σήματα Μορς είναι ένας **κώδικας** επικοινωνίας.*
◇ Ο **ταχυδρομικός κώδικας** είναι ένας αριθμός, διαφορετικός για κάθε πόλη που τον γράφεις στη διεύθυνσή σου. Γράφεται και Τ.Κ. Ο **κώδικας οδικής κυκλοφορίας** είναι κανόνες για τους πεζούς και τους οδηγούς. Γράφεται και **Κ.Ο.Κ.**
♬ κώ-δι-κας Δες κυκλοφορία

κωδικός [ο] *ουσιαστικό* **(κωδικοί)**
☑ Ο **κωδικός** είναι ένας αριθμός πριν από ένα τηλεφωνικό νούμερο, διαφορετικός για κάθε πόλη ή χωριό.
♬ κω-δι-κός

κώλος [ο] *ουσιαστικό* **(κώλοι)**
☑ Ο **κώλος** είναι το πίσω μέρος του σώματος κάτω από τη μέση σου.
○ ποπός, πισινός ◇ Όταν κάνεις **κωλοτούμπα**, έχεις τα χέρια στο πάτωμα και τα πόδια ψηλά και γυρνάς από την άλλη μεριά. ♬ κώ-λος

κωμωδία [η] *ουσιαστικό* **(κωμωδίες)**
☑ Η **κωμωδία** είναι μία ταινία ή ένα σίριαλ που σε κάνει να γελάς.
● τραγωδία ◇ Ένας **κωμικός** ηθοποιός παίζει σε κωμωδίες.
♬ κω-μω-δί-α

κώνος [ο] *ουσιαστικό* **(κώνοι)**
☑ Ο **κώνος** είναι ένα στερεό σχήμα. Το χωνάκι του παγωτού και το καπέλο της μάγισσας είναι **κώνοι**.
♬ κώ-νος ✎ 'τα σχήματα'

κωπηλάτης [ο], **κωπηλάτρια** [η] *ουσιαστικό* **(κωπηλάτες, κωπηλάτριες)**
☑ Ο **κωπηλάτης** είναι ένας αθλητής που κουνάει τα κουπιά σε μία βάρκα, δηλαδή **κωπηλατεί**. ◇ **Κωπηλασία** είναι το άθλημα που κάνει ο κωπηλάτης, όταν **κωπηλατεί**. **κουπί**
♬ κω-πη-λά-της
-Λέμε και η κωπηλάτισσα.

- Ποιος είναι ο δικός σου ταχυδρομικός κώδικας; ....

- Ποιος είναι ο κωδικός τηλεφώνου της περιοχής που μένεις;
....

- Ποια άλλα κύρια ονόματα ξέρεις;

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

Λλ

λαβράκι [το] *ουσιαστικό* **(λαβράκια)**
☑ Το **λαβράκι** είναι ένα στενόμακρο και μεγάλο ψάρι.

✓ Λέμε ότι έπιασες **λαβράκι**, όταν έχεις μία μεγάλη επιτυχία.
♬ λα-βρά-κι

λαγός [ο], **λαγουδίνα** [η] *ουσιαστικό* **(λαγοί, λαγουδίνες)**
☑ Ο **λαγός** είναι ένα τριχωτό, μικρό ζώο με μακριά αυτιά και κοντή ουρά που τρέχει πολύ γρήγορα.
✓ Όταν τρως **λαγό**, τρως το κρέας του.
✓ Όταν γίνεσαι **λαγός**, φοβάσαι κάτι και φεύγεις τρέχοντας.
♬ λα-γός ✎ ‘το αγρόκτημα’

λάδι [το] *ουσιαστικό* **(λάδια)**
☑ Το **λάδι** είναι ένα παχύ υγρό που το βγάζουμε από τις ελιές και το χρησιμοποιούμε στο φαγητό.
✓ **Λάδι** βάζουμε και στις μηχανές.
✓ Όταν η θάλασσα είναι **λάδι**, δεν έχει καθόλου κύμα. Όταν βγάζεις το **λάδι** κάποιου, τον ταλαιπωρείς.
◇ Όταν κάτι είναι **λαδί**, έχει το χρώμα του λαδιού. Όταν **λαδώνεις** την πόρτα, της βάζεις λάδι. ♬ λά-δι

λαδώνω *ρήμα* **(λάδωσα, θα λαδώσω)**
→ λάδι

λάθος [το] *ουσιαστικό* **(λάθη)**
☑ Όταν κάνεις **λάθος**, κάνεις κάτι που δεν είναι σωστό ή που δεν έχει το αποτέλεσμα που θα ήθελες.
✎ *Η Αλίκη έκανε **λάθος** και αντί να μπει στην τάξη της μπήκε στην τάξη του Κώστα.* ● σωστό
✓ Όταν κάνω κάτι κατά **λάθος**, το κάνω χωρίς να το θέλω.
✎ *Ο Ίγκλι έριξε κατά **λάθος** τη μπάλα στο τζάμι του κυρίου Μιχάλη.*
✓ (σαν επίθετο) *Ο Κώστας πήρε **λάθος** αριθμό και σήκωσε το τηλέφωνο ένας άγνωστος κύριος.*
● σωστός ♬ λά-θος

λαθραίος, **λαθραία, λαθραίο** *επίθετο* **(λαθραίοι, λαθραίες, λαθραία)**
☑ Όταν ένα εμπόρευμα είναι **λαθραίο**, το έχει φέρει κάποιος κρυφά στη χώρα. ✎ *«Στο αεροδρόμιο η αστυνομία έπιασε κάποιον που έφερε **λαθραία** ρολόγια στην Ελλάδα» είπε ο θείος Τάκης.*
◇ **Λαθρεπιβάτης** είναι αυτός που ταξιδεύει κρυφά χωρίς να πληρώσει εισιτήριο. ♬ λα-θραί-ος

λαθρεπιβάτης [ο], **λαθρεπιβάτισσα** [η] *ουσιαστικό* **(λαθρεπιβάτες, λαθρεπιβάτισσες)** → λαθραίος

λαϊκός, **λαϊκή, λαϊκό** *επίθετο* **(λαϊκοί, λαϊκές, λαϊκά)**
☑ Όταν κάτι είναι **λαϊκό**, είναι του λαού, έχει σχέση με το λαό.
✎ *Οι παροιμίες είναι λόγια της **λαϊκής** σοφίας.* ◇ Στη **λαϊκή αγορά**, ψωνίζεις φρούτα και λαχανικά. **λαός**
♬ λα-ϊ-κός **Δες αγορά**

λαίμαργος, **λαίμαργη, λαίμαργο** *επίθετο* **(λαίμαργοι, λαίμαργες, λαίμαργα)**
☑ Όταν είσαι **λαίμαργος**, τρως γρήγορα πολύ φαγητό. ✎ *«Ποπό! Έφαγες δύο πιάτα πατάτες μέσα σε πέντε λεπτά! Είσαι πολύ **λαίμαργη**, Αθηνά!» είπε η Ελένη.* ◇ Όταν είσαι λαίμαργος, έχεις **λαιμαργία**.
♬ λαί-μαρ-γος

λαιμός [ο] *ουσιαστικό* **(λαιμοί)**
☑ Ο **λαιμός** ενώνει το κεφάλι με το υπόλοιπο σώμα σου.
✓ *Η κυρία Μαργαρίτα αποφεύγει τις μπλούζες με ψηλό **λαιμό**, γιατί τη σφίγγουν.* ♬ λαι-μός
✎ 'το σώμα μας'

λακκάκι [το] *ουσιαστικό* **(λακκάκια)**
→ λάκκος

λάκκος [ο] *ουσιαστικό* **(λάκκοι)**
☑ Όταν ανοίγεις ένα **λάκκο**, ανοίγεις μία βαθιά τρύπα στο χώμα μ' ένα φτυάρι. ✎ *Η Αθηνά και ο Κώστας ανοίγουν **λάκκους** στην άμμο.*
◇ Το **λακκάκι** είναι μία βουλίτσα στο μάγουλό σου.
♬ λάκ-κος

λακκούβα [η] *ουσιαστικό* **(λακκούβες)**
☑ Η **λακκούβα** είναι μία μικρή τρύπα στο χώμα. ✎ *Ο κύριος Γιάννης είναι καλός οδηγός και πάντα προσέχει τις **λακκούβες** όταν βρέχει.*
♬ λακ-κού-βα

λαλώ και **λαλάω** *ρήμα* **(λάλησα, θα λαλήσω)**
☑ Όταν ένας κόκορας **λαλεί**, κάνει «κικιρίκου». ♬ λα-λώ

λάμπα [η] *ουσιαστικό* **(λάμπες)**
☑ Ανάβεις μία **λάμπα** για να έχει φως στο σκοτάδι. ✎ *«Κώστα, ξέρεις ν' αλλάζεις μία **λάμπα** που έχει καεί;» ρώτησε η Αθηνά.* ◇ **λάμπω**
♬ λά-μπα

λαμπάδα [η] *ουσιαστικό* **(λαμπάδες)**
☑ Η **λαμπάδα** είναι ένα μεγάλο και χοντρό κερί. ✎ *Η Αθηνά πήρε από το νονό της μία **λαμπάδα** με το Φοίβο και την Αθηνά για το Πάσχα.*
◇ **λάμπω**
♬ λα-μπά-δα

λαμπερός, **λαμπερή, λαμπερό** *επίθετο* **(λαμπεροί, λαμπερές, λαμπερά)**
→ λάμπω

λάμπω *ρήμα* **(έλαμψα, θα λάμψω)**
☑ Όταν κάτι **λάμπει**, δίνει πολύ φως.
✎ *Όταν ο ήλιος **λάμπει**, μας φωτίζει και μας ζεσταίνει.*
✓ Όταν **λάμπει** το σπίτι σου, αστράφτει από καθαριότητα.
✓ Λέμε ότι κάποιος **λάμπει**, όταν αστράφτει από υγεία και ομορφιά.
◇ Όταν κάτι είναι **λαμπερό**, λάμπει, έχει δηλαδή **λάμψη**. **λάμπα**, **λαμπάδα**
♬ λά-μπω

λαός [ο] *ουσιαστικό* **(λαοί)**
☑ **Λαός** είναι όλοι οι κάτοικοι ενός τόπου. ✎ *Ο πρωθυπουργός μίλησε στον ελληνικό **λαό** από την τηλεόραση.* ♬ λα-ός

λάρυγγας [ο] *ουσιαστικό* **(λάρυγγες)**
→ λαρύγγι

λαρύγγι [το] *ουσιαστικό* **(λαρύγγια)**
☑ Το **λαρύγγι** είναι το μέσα μέρος του λαιμού σου. ✎ *«Τραγουδούσα συνέχεια και πόνεσε το **λαρύγγι** μου» είπε η Αθηνά.*
✓ Όταν λες σε κάποιον «θα σου στρίψω το **λαρύγγι**», εννοείς πως θα τον πνίξεις. ○ λάρυγγας ♬ λα-ρύγ-γι

λάσπη [η] *ουσιαστικό* **(λάσπες)**
☑ Η **λάσπη** είναι χώμα ανακατεμένο με νερό. ✎ *Έβρεχε και οι δρόμοι ήταν γεμάτοι **λάσπη**. Η Αθηνά γύρισε με **λασπωμένα** πόδια.*
✓ Λέμε ότι τα μακαρόνια έχουν γίνει **λάσπη**, όταν έχουν βράσει περισσότερο απ' όσο πρέπει.
◇ Όταν τα πόδια σου είναι **λασπωμένα**, τα έχεις **λασπώσει** και είναι γεμάτα λάσπες. ♬ λά-σπη

λασπώνω, **λασπώνομαι** *ρήμα* **(λάσπωσα, θα λασπώσω)** → λάσπη

λάστιχο [το] *ουσιαστικό* **(λάστιχα)**
☑ Ένα αυτοκίνητο, μία μηχανή ή ένα ποδήλατο έχουν στις ρόδες τους **λάστιχα**.
✓ Το **λάστιχο** σφίγγει ένα ρούχο πάνω σου. ✎ *«Το **λάστιχο** στη φούστα μου έχει χαλάσει» είπε η Αθηνά.*
✓ *Η Αθηνά και η Ελένη παίζουν **λάστιχο** στην αυλή του κυρίου Μιχάλη.*
◇ **λαστιχάκι** ♬ λά-στι-χο

λατρεύω, **λατρεύομαι** *ρήμα* **(λάτρεψα, θα λατρέψω)**
☑ Όταν **λατρεύεις** κάποιον, τον αγαπάς πολύ. ✎ *Ο Κώστας **λατρεύει** τους γονείς του.*
✓ Όταν **λατρεύεις** το Θεό, πιστεύεις και προσεύχεσαι σ' αυτόν. ◇ Όταν έχεις **λατρεία** για κάποιον, τον λατρεύεις. ♬ λα-τρεύ-ω

λαχανιάζω *ρήμα* **(λαχάνιασα, θα λαχανιάσω)**
☑ Όταν **λαχανιάζεις**, αναπνέεις με δυσκολία, επειδή έχεις κουραστεί.
✎ *Ο Ίγκλι **λαχάνιασε**, επειδή ανέβηκε τρέχοντας τα σκαλιά του σχολείου.*
♬ λα-χα-νιά-ζω

λαχανικό [το] *ουσιαστικό* **(λαχανικά)**
☑ Τα **λαχανικά** είναι φυτά που φυτρώνουν χαμηλά στη γη. Άλλοτε τα τρώμε ωμά και τα κάνουμε σαλάτα κι άλλοτε τα μαγειρεύουμε. Το μαρούλι, η πιπεριά και το λάχανο είναι **λαχανικά**. ◇ **λάχανο**
○ ζαρζαβατικό ♬ λα-χα-νι-κό

λάχανο [το] *ουσιαστικό* **(λάχανα)**
☑ Το **λάχανο** είναι ένα στρογγυλό λαχανικό με ανοιχτά πράσινα ή μοβ φύλλα. ◇ *Ο θείος Τάκης έχει **λαχανόκηπο**. Συχνά κόβει **λαχανόφυλλα** και φτιάχνει **λαχανόρυζο** και **λαχανοντολμάδες**. Είναι τα αγαπημένα του φαγητά.*

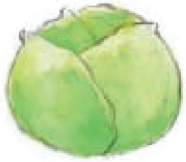

♬ λά-χα-νο

λαχείο [το] *ουσιαστικό* **(λαχεία)**
☑ Τα **λαχεία** είναι χαρτάκια με αριθμούς. Αν ο δικός σου αριθμός βγει πρώτος, κερδίζεις πολλά λεφτά.

✎ *Ο κύριος Δημήτρης αγοράζει συχνά **λαχεία** με την ελπίδα πως θα κερδίσει.* ◇ **λαχνός** ♬ λα-χεί-ο

λαχνός [ο] *ουσιαστικό* **(λαχνοί)**
☑ **Λαχνός** είναι ο αριθμός που έχει πάνω του κάθε λαχείο. ✎ *Ο τυχερός **λαχνός** του εθνικού λαχείου τελειώνει σε μηδέν.* ◇ **λαχείο**
♬ λα-χνός

λαχτάρα [η] *ουσιαστικό* **(λαχτάρες)**
☑ *Ο πρίγκιπας πήρε με **λαχτάρα** στην αγκαλιά του τη Χιονάτη.* Ήθελε πάρα πολύ να την αγκαλιάσει.
✓ *Η Αλίκη περίμενε με **λαχτάρα** τ' αποτελέσματα των εξετάσεων.* Περίμενε με ανυπομονησία.
✓ *Ο κύριος Μιχάλης έπαθε μεγάλη **λαχτάρα** σήμερα. Κόντεψε να τον χτυπήσει αυτοκίνητο και τρόμαξε πολύ.* ◇ Όταν **λαχταράς** κάτι, το θέλεις πολύ. Όταν όμως **λαχταράς** από κάτι, τρομάζεις. ♬ λα-χτά-ρα

λαχταρώ και **λαχταράω** *ρήμα* **(λαχτάρησα, θα λαχταρήσω)** → λαχτάρα

λεβέντης [ο], **λεβέντισσα** [η] *ουσιαστικό* **(λεβέντες, λεβέντισσες)**
☑ Όταν κάποιος είναι **λεβέντης**, είναι πολύ γενναίος, τίμιος και δυνατός.
✎ *Οι ήρωες του 1821 ήταν **λεβέντες** που πολέμησαν για την πατρίδα τους.*
○ παλικάρι ◇ Όταν κάποιος είναι λεβέντης, έχει **λεβεντιά**.
♬ λε-βέ-ντης

λέγω *ρήμα* **(είπα, θα πω)** → λέω

λέιζερ [το] *ουσιαστικό* **(λέιζερ)**
☑ Το **λέιζερ** είναι ένα μηχάνημα που στέλνει λεπτές ακτίνες φωτός. Το χρησιμοποιούμε για να κάνουμε μία εγχείριση, για να κόβουμε τα μέταλλα και για να τυπώνουν κάποια είδη εκτυπωτών. ♬ λέι-ζερ

λείος, **λεία**, **λείο** *επίθετο* **(λείοι, λείες, λεία)**
☑ *Το δέρμα του μωρού της θείας Κατερίνας είναι **λείο**,* δηλαδή όταν το πιάνεις, είναι ίσιο και απαλό.
● τραχύς, ανώμαλος ♬ λεί-ος

λείπω *ρήμα* **(έλειψα, θα λείψω)**
☑ Όταν **λείπεις** από κάπου, δεν είσαι εκεί. ✎ *Η Αθηνά **έλειπε** από την τάξη για λίγες μέρες, γιατί ήταν άρρωστη.*
✓ Όταν κάποιος σου **λείπει**, είναι μακριά, αλλά τον χρειάζεσαι κοντά σου. ✎ *Η Αθηνά δεν είναι καλά, γιατί της **λείπει** η Ροζαλία.*
✓ Όταν **λείπει** ένα κομμάτι από την τούρτα, δεν είναι ολόκληρη.
✓ Όταν λες «Αυτό μου **έλειπε**!», σου έχει συμβεί κάτι που δεν ήθελες.
♬ λεί-πω

λειρί [το] *ουσιαστικό* **(λειριά)**
☑ Το **λειρί** του κόκορα είναι το κόκκινο λοφίο που έχει πάνω στο κεφάλι του. ♬ λει-ρί

λειτουργώ *ρήμα* **(λειτούργησα, θα λειτουργήσω)**
☑ Όταν κάτι **λειτουργεί**, δουλεύει σωστά. ✎ *«Κάθε φορά που το ασανσέρ δε **λειτουργεί**, ανεβαίνουμε με τα πόδια. Δυστυχώς η **λειτουργία** του σταματάει συχνά» είπε η Αθηνά.*
✓ Όταν τα μαγαζιά δε **λειτουργούν**, είναι κλειστά.
✓ Όταν ένας παπάς **λειτουργεί** σε μία εκκλησία, είναι υπεύθυνος για τη **Θεία Λειτουργία**. ◇ **λειτουργία**
♬ λει-τουρ-γώ

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

λεκάνη [η] *ουσιαστικό* **(λεκάνες)**
☑ **Η λεκάνη** είναι ένα δοχείο από πλαστικό ή από μέταλλο για να πλένεις τα ρούχα σου.
✓ Στο μπάνιο υπάρχει η **λεκάνη** του νιπτήρα και η **λεκάνη** της τουαλέτας.
✓ Η **λεκάνη** σου είναι όλα τα κόκαλα του σώματός σου που είναι κάτω από τη μέση και στηρίζουν τα πόδια σου.
♬ λε-κά-νη ✎ 'το μπάνιο'

λεκές [ο] *ουσιαστικό* **(λεκέδες)**
☑ Ο **λεκές** είναι το σημάδι που αφήνει το μελάνι από το στιλό στη μπλούζα σου. **Λεκέδες** μπορεί να γίνουν από καφέ, κρασί, σοκολάτα, λάδι ή κάτι άλλο.
♬ λε-κές

λεμονάδα [η] *ουσιαστικό* **(λεμονάδες)**
→ λεμόνι

λεμόνι [το] *ουσιαστικό* **(λεμόνια)**
☑ Το **λεμόνι** είναι ένα κίτρινο φρούτο με πολύ ξινή γεύση.
✎ *Το καλοκαίρι ο κύριος Γιάννης πίνει κρύο τσάι με μία φέτα **λεμόνι**.*
✓ Λέμε ότι είσαι κίτρινος σαν το **λεμόνι**, όταν είσαι πολύ χλωμός.

◇ Η **λεμονάδα** είναι ένα αναψυκτικό με ζάχαρη, λεμόνι και νερό. Το δέντρο που κάνει λεμόνια είναι η **λεμονιά**.
♬ λε-μό-νι

Αν θέλεις να μάθεις τι έγινε με τη Ροζαλία που χάθηκε, ψάξε μέσα στο λεξικό τις λέξεις *αναστατώνω, ανησυχώ, εξαφανίζομαι, βρίσκω, καταφεύγω, κουλουριάζω, κουνώ, χαίρομαι, χοροπηδώ*

λέξη [η] *ουσιαστικό* **(λέξεις)**
☑ *Η **λέξη** «και» έχει τρία γράμματα, ενώ η **λέξη** «γάτα» τέσσερα.*
✓ Όταν διηγείσαι μία ιστορία **λέξη** προς **λέξη**, τη λες με κάθε λεπτομέρεια.
✓ Λέμε ότι δε βγάζεις **λέξη** από ένα κείμενο, όταν δεν καταλαβαίνεις τίποτα. Επίσης λέμε ότι ακολουθείς την τελευταία **λέξη** της μόδας, όταν ντύνεσαι πολύ μοντέρνα. ◇ Το **λεξιλόγιό** σου είναι όλες οι λέξεις που ξέρεις και χρησιμοποιείς στη γλώσσα σου. ♬ λέ-ξη

λεξικό [το] *ουσιαστικό* **(λεξικά)**
☑ Το **λεξικό** εξηγεί τι σημαίνουν οι λέξεις και πώς γράφονται.
Το βιβλίο που κρατάς στα χέρια σου είναι ένα **λεξικό**. ◇ **λέξη** ♬ λε-ξι-κό

λεοπάρδαλη [η] *ουσιαστικό* **(λεοπαρδάλεις)**
☑ Η **λεοπάρδαλη** είναι μία μεγάλη άγρια γάτα της Αφρικής.
Η **λεοπάρδαλη** έχει κίτρινο τρίχωμα με μαύρες βούλες. ○ πάνθηρας
♬ λε-ο-πάρ-δα-λη

λέπι [το] *ουσιαστικό* **(λέπια)**
☑ Τα **λέπια** είναι μικρές σκληρές πλάκες που προστατεύουν το δέρμα των ψαριών. ✎ *Η κυρία Μαργαρίτα*

*καθαρίζει τα **λέπια** των ψαριών προτού τα τηγανίσει.*
♬ λέ-πι

λεπίδα [η] *ουσιαστικό* **(λεπίδες)**
☑ Η **λεπίδα** είναι το μακρύ κοφτερό μέρος από ένα μαχαίρι ή ένα σπαθί.
✎ *«Κώστα, μη βάζεις το δάχτυλό σου στη **λεπίδα** του μαχαιριού, γιατί θα κοπείς!» φώναξε η Ελένη.*
♬ λε-πί-δα

λεπτό [το] *ουσιαστικό* **(λεπτά)**
☑ Μία ώρα έχει εξήντα **λεπτά**. Ένα ευρώ πόσα **λεπτά** έχει; ♬ λε-πτό

λεπτός, **λεπτή, λεπτό** *επίθετο* **(λεπτοί, λεπτές, λεπτά)**
☑ Όταν είσαι **λεπτός**, έχεις αδύνατο σώμα. ○ αδύνατος ● παχύς, χοντρός
✓ Όταν κάτι είναι **λεπτό**, δεν έχει μεγάλο όγκο. ✎ *Ο Κώστας έκοψε μία **λεπτή** φέτα τυρί, γιατί δεν πεινούσε πολύ.* ○ ψιλός ● παχύς, χοντρός
✓ Όταν έχεις **λεπτούς** τρόπους, είσαι ευγενικός. ♬ λε-πτός

λέρα [η] *ουσιαστικό* **(λέρες)** → λερώνω

λερώνω, **λερώνομαι** *ρήμα* **(λέρωσα, θα λερώσω)**
☑ Όταν **λερώνεις** κάτι, το κάνεις βρόμικο. ✎ *Ο Κώστας δε φοράει άσπρα ρούχα, γιατί **λερώνουν** πολύ εύκολα. Σήμερα όμως **λέρωσε** τη μπλούζα του με σοκολάτα.*
○ βρομίζω ◇ *Ευτυχώς η μπλούζα του έχει καφέ χρώμα και δε φαίνεται η **λέρα** πάνω της.*
○ βρομιά ♬ λε-ρώ-νω

λέσχη [η] *ουσιαστικό* **(λέσχες)**
☑ Η **λέσχη** είναι μία ομάδα ανθρώπων που συναντιούνται σε συγκεκριμένο χώρο συχνά, επειδή έχουν τα ίδια ενδιαφέροντα.
✎ *Ο Ίγκλι και ο Κώστας πηγαίνουν στην ίδια **λέσχη** ποδοσφαίρου.*
✓ Στη φοιτητική **λέσχη** τρώνε οι φοιτητές.
♬ λέ-σχη

λευκοπλάστης [ο] *ουσιαστικό* **(λευκοπλάστες)**
☑ Με το **λευκοπλάστη** σκεπάζεις ένα κόψιμο ή μία πληγή για να τα κρατήσεις καθαρά. ○ χανζαπλάστ
♬ λευ-κο-πλά-στης
-Λέμε και το λευκοπλάστ.

λευκός, **λευκή, λευκό** *επίθετο* **(λευκοί, λευκές, λευκά)**
☑ Όταν κάτι είναι **λευκό**, είναι άσπρο.
✎ *Το δέρμα της Χιονάτης είναι **λευκό** σαν χιόνι.*
✓ Τα **λευκά** είδη είναι κεντήματα, σεντόνια και πετσέτες.
○ άσπρος ● μαύρος
♬ λευ-κός

λεύκωμα [το] *ουσιαστικό* **(λευκώματα)**
☑ Το **λεύκωμα** είναι ένα τετράδιο με σκέψεις δικές σου και των φίλων σου.
✎ *Η Αθηνά έγραψε ένα στιχάκι για την αγάπη στο **λεύκωμα** της Ελένης.*
✓ *Ο θείος Τάκης χάρισε στη γυναίκα του ένα **λεύκωμα** των Ολυμπιακών αγώνων.* Ένα βιβλίο με φωτογραφίες από τους Ολυμπιακούς Αγώνες.
♬ λεύ-κω-μα

λεφτά [τα] *ουσιαστικό*
☑ **Λεφτά** είναι τα κέρματα και τα χαρτονομίσματα που πληρώνεις για ν'

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

αγοράσεις κάτι. *Αν έχεις πολλά **λεφτά**, είσαι πλούσιος.*
○ χρήματα ♬ λε-φτά

λέω και **λέγω, λέγομαι** *ρήμα* **(είπα, θα πω)**
☑ Όταν **λες** κάτι, μιλάς.
*Αν ξεκινήσει ο Κώστας να **λέει**, δεν τον σταματάει κανείς.*
✓ *«Με **λένε** Αθηνά, το δικό σου όνομα ποιο είναι»;*
✓ *-Τι θα **πει** η λέξη σελήνη, Αθηνά; -Σημαίνει φεγγάρι.*
✓ *«Τι θα **έλεγες** να πηγαίναμε στη θάλασσα, Κώστα; Θα σου φαινόταν ωραία;»* τον ρώτησε ο Νίκος.
✓ *«**Πες** μας ένα τραγούδι από τον τόπο σου, Ίγκλι!»* φώναξαν οι συμμαθητές του.
✓ Όταν **λες** το μάθημα απέξω, δεν κοιτάς καθόλου στο βιβλίο.
◇ Τα **λόγια** σου είναι οι κουβέντες που λες. Όταν βγάζεις **λόγο**, κάνεις μία ομιλία. Λέμε ότι κρατάς το **λόγο** σου, όταν κρατάς την υπόσχεσή σου.
♬ λέ-ω

λεωφορείο [το] *ουσιαστικό* **(λεωφορεία)**
☑ Το **λεωφορείο** είναι ένα μεγάλο αυτοκίνητο που μεταφέρει πολλούς επιβάτες. *Το σχολικό **λεωφορείο** μεταφέρει κάθε μέρα το Νίκο στο σχολείο.* ◇ **λεωφόρος**
♬ λε-ω-φο-ρεί-ο ‘η πόλη’

λεωφόρος [η] *ουσιαστικό* **(λεωφόροι)**
☑ Η **λεωφόρος** είναι ένας φαρδύς και μεγάλος δρόμος μέσα στην πόλη.
◇ **λεωφορείο** ♬ λε-ω-φό-ρος

- Ξέρεις άλλα θηλυκά ουσιαστικά που τελειώνουν σε –ος;

....

ληστεύω *ρήμα* **(λήστεψα, θα ληστέψω)**
→ ληστής

ληστής [ο] *ουσιαστικό* **(ληστές)**
☑ Ο **ληστής** κλέβει χρήματα ή άλλα αντικείμενα και τα κάνει δικά του.
*«Οι **ληστές** επιτέθηκαν στην τράπεζα μέρα μεσημέρι» είπε ο κύριος Γιάννης στην κυρία Μαργαρίτα.*
○ κλέφτης
◇ Όταν κάποιος **ληστεύει** μία τράπεζα, κλέβει τα χρήματα της τράπεζας. ♬ λη-στής

λήγω *ρήμα* **(έληξα, θα λήξω)**
☑ Όταν κάτι **λήγει**, φτάνει σ’ ένα τέλος ή σταματά. *Ο αγώνας **έληξε** ισόπαλος 0-0. Ο διαιτητής είχε σφυρίξει τη **λήξη** του παιχνιδιού.*
○ τελειώνω ● αρχίζω
◇ Τα γιαούρτια έχουν ημερομηνία **λήξης**, δηλαδή δεν τρώγονται μετά από την ημερομηνία αυτή. ♬ λή-γω

λιακάδα [η] *ουσιαστικό* **(λιακάδες)**
☑ Όταν έχει **λιακάδα**, η μέρα είναι ηλιόλουστη. ♬ λια-κά-δα

λιβάδι [το] *ουσιαστικό* **(λιβάδια)**
☑ Το **λιβάδι** είναι ένα χωράφι με χόρτα και λουλούδια. Στα **λιβάδια** βόσκουν αγελάδες και πρόβατα.
♬ λι-βά-δι

λιγάκι *επίρρημα* → λίγος

λίγος, λίγη, λίγο *επίθετο* **(λίγοι, λίγες, λίγα)**
☑ Όταν κάτι είναι **λίγο**, είναι μικρό στον αριθμό ή την ποσότητα.
*«Να βάλεις **λίγη** ζάχαρη στον καφέ, Μαργαρίτα» είπε ο κύριος Αλέκος.*
● πολύς ◇ *«Σε **λίγο** θ’ αρχίσουν και οι καλοκαιρινές*

*διακοπές» σκέφτηκε ο θείος Αλέκος. «Πρέπει να **λιγοστέψω** το φαγητό και να τρώω **λιγότερη** ζάχαρη. Όμως πεινάω, θα ήθελα **λιγάκι** ψωμί ακόμη».*
♬ λί-γος

λιγοστεύω *ρήμα* **(λιγόστεψα, θα λιγοστέψω)** → λίγος

λιγότερος, λιγότερη, λιγότερο *επίθετο* **(λιγότεροι, λιγότερες, λιγότερα)** → λίγος

λιγνός, λιγνή, λιγνό *επίθετο* (**λιγνοί, λιγνές, λιγνά**)
☑ Όταν είσαι **λιγνός**, είσαι πολύ αδύνατος. ✎ *Ο Πινόκιο είναι ένα ξύλινο ανθρωπάκι με **λιγνά** ποδαράκια και μεγάλη μύτη.*
● χοντρός ♬ λι-γνός ✎ 'αντίθετα'

λίμα [η] *ουσιαστικό* **(λίμες)**
☑ Με τη **λίμα** τρίβεις τα νύχια σου για να τα κάνεις πιο κοντά και λεία.
◇ Τα **λιμάρεις**. ♬ λί-μα

λιμάνι [το] *ουσιαστικό* **(λιμάνια)**
☑ Στο **λιμάνι** αράζουν τα πλοία για να μην κινδυνεύουν από τα κύματα και την κακοκαιρία. **Λιμάνι** λέμε και μία πόλη που έχει λιμάνι.
✎ *Ο Πειραιάς είναι το μεγαλύτερο **λιμάνι** της Ελλάδας.*
♬ λι-μά-νι

λιμάρω *ρήμα* **(λίμαρα, θα λιμάρω)**
→ λίμα

λίμνη [η] *ουσιαστικό* **(λίμνες)**
☑ Η **λίμνη** είναι ένας τόπος γεμάτος γλυκό νερό που δεν ενώνεται με τη θάλασσα. ✎ *Το ασχημόπαπο ζούσε σε μία **λίμνη** ανάμεσα σε καλάμια.*
◇ Η **λιμνοθάλασσα** είναι μία λίμνη με αλμυρό νερό και βρίσκεται κοντά στη θάλασσα. ♬ λί-μνη

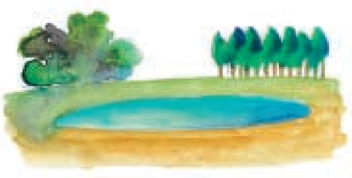

λιοντάρι [το], **λιονταρίνα** [η] *ουσιαστικό* **(λιοντάρια, λιονταρίνες)**
☑ Το **λιοντάρι** είναι ένα άγριο και δυνατό ζώο. Έχει πλούσια χαίτη και φουντωτή ουρά. Όταν το **λιοντάρι** φωνάζει, **βρυχάται**.
✓ Όταν πολεμάς σαν **λιοντάρι**, είσαι πολύ γενναίος. ♬ λιο-ντά-ρι
✎ 'τα ζώα'
-Λέμε και ο λέων, η λέαινα.

λιπαρός, λιπαρή, λιπαρό *επίθετο* **(λιπαροί, λιπαρές, λιπαρά)** → λίπος

λιποθυμώ *ρήμα* **(λιποθύμησα, θα λιποθυμήσω)**
☑ Όταν **λιποθυμάς**, χάνεις τις αισθήσεις σου για λίγο. ✎ *Η Αλίκη δεν έφαγε τίποτα όλη τη μέρα και κόντεψε να **λιποθυμήσει** από την πείνα.* ○ λιγοθυμώ
◇ Όταν σου έρχεται **λιποθυμία**, είσαι έτοιμος να λιποθυμήσεις.
♬ λι-πο-θυ-μώ

- Δεν είμαι θάλασσα, αλλά έχω νερό. Τι είμαι;
....

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

λίπος [το] *ουσιαστικό* **(λίπη)**
☑ Το **λίπος** είναι το παχύ άσπρο μέρος του κρέατος. ✎ *Η κυρία Μαργαρίτα τρώει κρέας χωρίς **λίπος**, επειδή δε θέλει να παχύνει.*
✓ **Λίπος** είναι και το λάδι και το βούτυρο που χρησιμοποιείς για να μαγειρέψεις.
✎ *«Ν' αποφεύγεις τα **λίπη** στο φαγητό Αλέκο» είπε η κυρία Μαργαρίτα. «Να κόψεις το πολύ βούτυρο».* ◇ *«Τα **λιπαρά** φαγητά να τ' αποφεύγεις».*
♬ λί-πος

λίστα [η] *ουσιαστικό* **(λίστες)**
☑ Όταν κάνεις μία **λίστα**, γράφεις λέξεις ή ονόματα το ένα κάτω από το άλλο. ✎ *Όταν η κυρία Μαργαρίτα πηγαίνει στην αγορά, κρατάει πάντα μία **λίστα** με τα ψώνια που πρέπει να κάνει.* ○ κατάλογος ♬ λί-στα

λίτρο [το] *ουσιαστικό* **(λίτρα)**
☑ Με το **λίτρο** μετράμε όλα τα υγρά.
✎ *Ο Κώστας αγόρασε από το μαγαζί του κυρίου Δημήτρη ένα **λίτρο** γάλα.*
♬ λί-τρο

λιχούδης [ο], **λιχούδα** [η] *ουσιαστικό* **(λιχούδηδες, λιχούδες)**
☑ Όταν είσαι **λιχούδης**, σου αρέσει πολύ να τρως νόστιμα φαγητά και γλυκά. ○ λαίμαργος ◇ Οι **λιχουδιές** είναι νόστιμα γλυκά και φαγητά.
♬ λι-χού-δης

λιχουδιά [η] *ουσιαστικό* **(λιχουδιές)**
→ λιχούδης

λιώνω *ρήμα* **(έλιωσα, θα λιώσω)**
☑ Όταν κάτι **λιώνει**, γίνεται υγρό επειδή ζεσταίνεται. Όταν **λιώνεις** κάτι, το κάνεις υγρό. ✎ *«Φάε το παγωτό σου να μη **λιώσει**» είπε ο θείος Τάκης στον Κώστα.*
✓ *Η κυρία Μαργαρίτα **έλιωσε** μερικές πατάτες με το πιρούνι κι έφτιαξε πουρέ. «Μμμμ!» είπε η Αθηνά «μυρίζει υπέροχα!».*
✓ *Η Αλίκη περπάτησε τόσο πολύ, που τα παπούτσια της **έλιωσαν** από το πολύ περπάτημα,* δηλαδή χάλασαν.
◇ **λιώσιμο**
♬ λιώ-νω

λογαριάζω *ρήμα* **(λογάριασα, θα λογαριάσω)**
☑ Όταν **λογαριάζεις**, μετράς. Κάνεις πράξεις της αριθμητικής. ✎ *Ο κύριος Γιάννης άρχισε να **λογαριάζει** πόσο θα κοστίσουν οι καλοκαιρινές διακοπές.*
✓ *Ο Κώστας και η Αθηνά **λογαριάζουν** να μείνουν λίγες μέρες ακόμα στο θείο Αλέκο.* Σκέφτονται να μείνουν λίγο ακόμα.
✓ *«Δεν είμαι πια τόσο μικρή και θέλω να με παίρνεις σοβαρά και να **λογαριάζεις** τη γνώμη μου» είπε η Αλίκη στη μαμά της.* ○ υπολογίζω
◇ Κάθε μήνα πρέπει να πληρώνουμε το **λογαριασμό** του τηλεφώνου.
♬ λο-γα-ριά-ζω

λογαριασμός [ο] *ουσιαστικό* **(λογαριασμοί)** → λογαριάζω

λόγια [τα] *ουσιαστικό* → λέω

λογικός, **λογική**, **λογικό** *επίθετο* **(λογικοί, λογικές, λογικά)**
☑ Όταν είσαι **λογικός**, σκέφτεσαι

προσεκτικά και κάνεις το σωστό.
✓ *«Οι πράξεις μας πρέπει να είναι **λογικές** και δεν πρέπει να κάνουμε ανοησίες» είπε η δασκάλα στην Ελένη και την Αθηνά.* Οι πράξεις μας πρέπει να γίνονται με το σωστό τρόπο.
○ συνετός
● παράλογος, επιπόλαιος
◇ «Τι ανοησίες είναι αυτές, Νίκο; Έχεις χάσει τα **λογικά** σου; Έχεις τρελαθεί; Δεν έχεις **λογική**;» είπε η Αθηνά. ♬ λο-γι-κός

λόγος [ο] *ουσιαστικό* **(λόγοι)** → λέω

λογοτεχνία [η] *ουσιαστικό* **(λογοτεχνίες)**
☑ Τα ποιήματα, τα παραμύθια, τα διηγήματα και τα θεατρικά έργα είναι μέρος της **λογοτεχνίας** ενός λαού ή μίας εποχής. **Λογοτεχνία** λέμε όλα τα έργα που γράφουν οι συγγραφείς.
◇ Ο Ευγένιος Τριβιζάς είναι ένας **λογοτέχνης** που γράφει παραμύθια για παιδιά. ♬ λο-γο-τε-χνί-α

λοξός, **λοξή**, **λοξό** *επίθετο* **(λοξοί, λοξές, λοξά)**
☑ Όταν κάτι είναι **λοξό**, δεν είναι ίσιο.
✎ *Η Αθηνά φόρεσε ένα φόρεμα με **λοξά** μανίκια.*
✓ Όταν ρίχνεις ένα **λοξό** βλέμμα σε κάποιον, τον κοιτάς θυμωμένα ή με κακή διάθεση.
✓ Όταν κάποιος είναι **λοξός**, έχει χάσει τα λογικά του.
○ τρελός
♬ λο-ξός

λότο [το] *ουσιαστικό*
☑ Το **λότο** είναι ένα τυχερό παιχνίδι με αριθμούς. Αν **κληρωθούν**, δηλαδή διαλεχτούν κατά τύχη, οι αριθμοί που έχεις επιλέξει, κερδίζεις πολλά χρήματα. ♬ λό-το

λούζω, **λούζομαι** *ρήμα* **(έλουσα, θα λούσω)**
☑ Όταν **λούζεις** κάποιον, τον κάνεις μπάνιο. Όταν **λούζεσαι** ή **λούζεις** τα μαλλιά σου, πλένεις τα μαλλιά σου με σαμπουάν και τα ξεπλένεις με νερό.

✓ *Η Αθηνά έβλεπε ένα άσχημο όνειρο και ξύπνησε **λουσμένη** στον ιδρώτα.* Ήταν μούσκεμα.
◇ Όταν στο κομμωτήριο ζητάς **λούσιμο**, ζητάς να σου λούσουν τα μαλλιά. ♬ λού-ζω

λουκάνικο [το] *ουσιαστικό* **(λουκάνικα)**
☑ Το **λουκάνικο** είναι ένα αλλαντικό που έχει σχήμα κυλίνδρου. Είναι φτιαγμένο από κομμένο κρέας και μπαχαρικά, και συνήθως το τρώμε ζεστό. ♬ λου-κά-νι-κο

λουκέτο [το] *ουσιαστικό* **(λουκέτα)**
☑ Το **λουκέτο** είναι μία κλειδαριά που τη βάζουμε σε πόρτες, συρτάρια, ντουλάπια ή σάκους.
Το **λουκέτο** είναι συνήθως μικρό και μετακινείται εύκολα.
○ κλειδαριά
✓ Όταν ένα μαγαζί βάζει **λουκέτο**, κλείνει για πάντα.
♬ λου-κέ-το

λουκουμάς [ο] *ουσιαστικό* **(λουκουμάδες)**
☑ Ο **λουκουμάς** είναι ένα γλυκό

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

φτιαγμένο από ζυμάρι που το έχουμε τηγανίσει στο λάδι και το έχουμε καλύψει με μέλι. ♬ λου-κου-μάς

λουκούμι [το] *ουσιαστικό* **(λουκούμια)**
☑ Το **λουκούμι** είναι ένα γλυκό από σιρόπι και ζάχαρη σε σχήμα κύβου. Έχει διάφορα χρώματα.
✓ Όταν ένα φαγητό γίνεται **λουκούμι**, γίνεται νόστιμο και τρυφερό. Όταν κάτι σου έρχεται **λουκούμι**, σε βολεύει πολύ.
✎ *Της Ροζαλίας της ήρθαν **λουκούμι** τα κόκαλα ψαριών από το μεσημεριανό φαγητό.*
♬ λου-κού-μι

λουλούδι [το] *ουσιαστικό* **(λουλούδια)**
☑ **Λουλούδι** είναι το μέρος του φυτού που έχει όμορφα και λαμπερά χρώματα και μοσχοβολάει. Το τριαντάφυλλο και η μαργαρίτα είναι **λουλούδια**. ○ άνθος ◇ Ένα **λουλουδένιο** στεφάνι είναι φτιαγμένο από λουλούδια. Μία **λουλουδάτη** φούστα έχει σχέδια με λουλούδια.
♬ λου-λού-δι ✎ 'τα λουλούδια'

λούνα παρκ [το] *ουσιαστικό*
☑ Το **λούνα παρκ** είναι ένα μεγάλο ανοιχτό μέρος, φραγμένο γύρω γύρω που έχει πολλά μηχανικά παιχνίδια και θεάματα. ✎ *Όταν πηγαίνουν στο **λούνα παρκ**, ο Ίγκλι και ο Νίκος ανεβαίνουν στα συγκρουόμενα αυτοκινητάκια.* ♬ λού-να παρκ

λουρί [το] *ουσιαστικό* **(λουριά)**
☑ Με **λουρί** δένουμε ή κρατάμε κι ένα σκύλο. **Λουριά** έχουν και οι τσάντες. **Λουρί** λέμε και τη ζώνη που φορούν οι άντρες στο παντελόνι τους. ○ ζώνη ♬ λου-ρί

- Το λοφίο του κόκορα τι χρώμα έχει;
....

λουρίδα και **λωρίδα** [η] *ουσιαστικό* **(λουρίδες** και **λωρίδες)**
☑ Η **λουρίδα** είναι ένα μακρύ και στενό κομμάτι ύφασμα, χαρτί ή άλλο υλικό. ✎ *Η Χιονάτη έκοψε το σεντόνι σε **λουρίδες** κι έφτιαξε ένα σκοινί για να το σκάσει από το παλάτι.*
✓ Ένας μεγάλος δρόμος έχει πολλές **λωρίδες** κυκλοφορίας για τα αυτοκίνητα. ♬ λω-ρί-δα
- Δε λέμε λουρίδα κυκλοφορίας αλλά λωρίδα κυκλοφορίας.

λουτρό [το] *ουσιαστικό* **(λουτρά)**
☑ Το **λουτρό** είναι το μέρος όπου πλένεις το σώμα σου. ○ μπάνιο
✓ *Η θεία του κυρίου Μιχάλη πήγε φέτος στα **λουτρά** της Αιδηψού για τα πόδια της που πονούσαν. Είχε ακούσει ότι το νερό τους κάνει καλό.* ♬ λου-τρό

λοφίο [το] *ουσιαστικό* **(λοφία)**
☑ Το **λοφίο** είναι μία φούντα από φτερά στο κεφάλι των πουλιών.
✓ **Λοφίο** είναι και η φούντα που έχουν τα καπέλα των στρατιωτικών.
♬ λο-φί-ο

λόφος [ο] *ουσιαστικό* **(λόφοι)**
☑ Ο **λόφος** είναι ένα μικρό βουνό με στρογγυλή κορυφή. ✎ *Από το **λόφο** του Λυκαβηττού βλέπεις όλη την Αθήνα.* ♬ λό-φος

λυγίζω *ρήμα* **(λύγισα, θα λυγίσω)**
☑ Όταν **λυγίζεις** κάτι, το πιέζεις με δύναμη χωρίς να το σπάσεις και του δίνεις καμπύλο σχήμα. Όταν κάτι **λυγίζει**, παύει να είναι ίσιο και παίρνει καμπύλο σχήμα.
✎ *Στο έργο που έβλεπε η Αθηνά, ο γίγαντας προσπάθησε να **λυγίσει** το δέντρο με το ένα του χέρι. Το δέντρο **λύγισε** από τη δύναμή του. Ήταν πολύ δυνατός.*

♬ λυ-γί-ζω

λύκειο [το] *ουσιαστικό* **(λύκεια)**
☑ Όταν πηγαίνεις στο **λύκειο**, πηγαίνεις στο σχολείο για παιδιά από 16 μέχρι και 18 χρονών.
Το **λύκειο** είναι μετά το γυμνάσιο και πριν το πανεπιστήμιο. **Λύκειο** είναι και το κτίριο όπου κάνουν μάθημα τα παιδιά 16 μέχρι και 18 χρονών.
♬ λύ-κει-ο

λύκος [ο], **λύκαινα** [η] *ουσιαστικό* **(λύκοι, λύκαινες)**
☑ Ο **λύκος** είναι ένα άγριο ζώο που μοιάζει με μεγάλο γκρι σκυλί. Οι **λύκοι** ζουν πολλοί μαζί, σε **αγέλες**.
✎ *Ο κακός **λύκος** ντύθηκε γιαγιά για να ξεγελάσει την Κοκκινοσκουφίτσα.*
✓ Όταν πεινάς σαν **λύκος**, πεινάς πολύ. ◇ **λυκόσκυλο**
♬ λύ-κος ✎ 'τα ζώα'

λύνω, **λύνομαι** *ρήμα* **(έλυσα, θα λύσω)**
☑ Όταν **λύνεις** κάτι, ξεσφίγγεις το δέσιμό του. ✎ *Ο κύριος Γιάννης **έλυσε** τη γραβάτα του για να μην τον σφίγγει στο λαιμό.* ● δένω
✓ Όταν **λύνεις** ένα ζώο, το αφήνεις να τρέξει ελεύθερο. ● δένω
✓ Όταν **λύνεις** ένα πρόβλημα ή ένα αίνιγμα, βρίσκεις απάντηση σ' αυτό. ✎ *Ο Ίγκλι **λύνει** τις πιο δύσκολες ασκήσεις στην αριθμητική, όμως τα σταυρόλεξα δύσκολα βρίσκει τη **λύση**.* ◇ Με **λυτά** κορδόνια, μπορείς εύκολα να πέσεις. **λύση** ♬ λύ-νω

λυπάμαι *ρήμα* **(λυπήθηκα, θα λυπηθώ)**
☑ Όταν **λυπάσαι**, νιώθεις στεναχώρια για κάτι. ✎ *Όταν χάθηκε η Ροζαλία, η Αθηνά **λυπήθηκε** πολύ.*
✓ Όταν **λυπάσαι** κάποιον, νιώθεις συμπόνια γι' αυτόν. ◇ Όταν νιώθεις **λύπη**, νιώθεις στενοχώρια, είσαι δηλαδή **λυπημένος**. ♬ λυ-πά-μαι

λύπη [η] *ουσιαστικό* **(λύπες)**
→ λυπάμαι

λυπημένος, **λυπημένη**, **λυπημένο** *μετοχή* **(λυπημένοι, λυπημένες, λυπημένα)**
→ λυπάμαι

λύση [η] *ουσιαστικό* **(λύσεις)**
→ λύνω

Αν θέλεις να μάθεις τι έγινε με τη Ροζαλία που χάθηκε, ψάξε μέσα στο λεξικό τις λέξεις *αναστατώνω, ανησυχώ, εξαφανίζομαι, βρίσκω, καταφεύγω, κουλουριάζω, κουνώ, χαίρομαι, χοροπηδώ*

λύσσα [η] *ουσιαστικό* **(λύσσες)**
☑ Η **λύσσα** είναι μία αρρώστια που κάνει τα ζώα να τρελαίνονται και να γίνονται **λυσσασμένα**. ✎ *Ο κύριος Μιχάλης έκανε στο σκύλο του εμβόλιο για να μην κολλήσει* ***λύσσα****.*
✓ *Ο λύκος χτυπούσε με* ***λύσσα*** *την πόρτα για ν' ανοίξουν τα τρία γουρουνάκια*. Χτυπούσε την πόρτα δυνατά, με μανία.
✓ Λέμε ότι ένα φαγητό είναι **λύσσα**, όταν είναι πολύ αλμυρό.
◇ *Η Αθηνά* ***λύσσαξε*** *ν' αγοράσει κόκκινο παλτό. Το ήθελε πάρα πολύ.*
λυσσασμένος ♬ λύσ-σα

λύτρα [τα] *ουσιαστικό*
☑ Όταν πληρώνεις **λύτρα** σε κάποιον, του δίνεις χρήματα για ν' αφήσει ελεύθερο ένα αγαπημένο σου πρόσωπο που το έχει αρπάξει με τη βία και το κρατάει φυλακισμένο.
♬ λύ-τρα

λυχνάρι [το] *ουσιαστικό* (**λυχνάρια**)
☑ Το **λυχνάρι** είναι ένα μικρό ρηχό δοχείο με χερούλι. Έχει ένα φιτίλι που καίει μέσα σε λάδι ή πετρέλαιο για να φωτίζει όταν είναι σκοτεινά.
✎ *Ο Αλαντίν έτριψε το* ***λυχνάρι*** *του και βγήκε από μέσα ένα Τζίνι.*
♬ λυ-χνά-ρι

Μ μ

μαγαζάτορας [ο] *ουσιαστικό* **(μαγαζάτορες)** → μαγαζί

μαγαζί [το] *ουσιαστικό* **(μαγαζιά)**
☑ Το **μαγαζί** είναι ένα κλειστό μέρος όπου μπορείς ν' αγοράσεις διάφορα εμπορεύματα. ✎ *Το **μαγαζί** του κυρίου Δημήτρη είναι ένα μίνι μάρκετ.*
○ κατάστημα ◇ *Ο κύριος Δημήτρης είναι ο ιδιοκτήτης του μαγαζιού, δηλαδή ο **μαγαζάτορας**.* ♫ μα-γα-ζί

μαγεία [η] *ουσιαστικό* **(μαγείες)**
→ μάγος

μάγειρας [ο], **μαγείρισσα** [η] *ουσιαστικό* **(μάγειρες, μαγείρισσες)**
→ μαγειρεύω

μαγείρεμα [το] *ουσιαστικό* **(μαγειρέματα)** → μαγειρεύω

μαγειρεύω, **μαγειρεύομαι** *ρήμα* **(μαγείρεψα, θα μαγειρέψω)**
☑ Όταν **μαγειρεύεις**, φτιάχνεις φαγητό. ✎ *Κάθε Κυριακή η κυρία Μαργαρίτα **μαγειρεύει** κρέας ή ψάρι.*
✓ Λέμε ότι **μαγειρεύεις** κάτι πίσω από την πλάτη των άλλων, όταν ετοιμάζεις κάτι στα κρυφά.
◇ Η δουλειά του **μάγειρα** και της **μαγείρισσας** είναι να μαγειρεύουν, ν' ασχολούνται με το **μαγείρεμα**.
♫ μα-γει-ρεύ-ω

μαγεύω *ρήμα* **(μάγεψα, θα μαγέψω)**
☑ Όταν **μαγεύεις** κάποιον, του κάνεις **μάγια**, δηλαδή πράγματα απίστευτα και απίθανα να συμβούν.
✎ *Η Κίρκη **μάγεψε** τους συντρόφους του Οδυσσέα και τους μεταμόρφωσε σε γουρούνια.*
✓ *Η Αθηνά **μάγεψε** όλους τους συμμαθητές της με τις υπέροχες ζωγραφιές της.* Τους γοήτευσε και τους εντυπωσίασε. ◇ **μάγια**, **μάγος**, **μάγισσα** ♫ μα-γεύ-ω

μάγια [τα] *ουσιαστικό* → μαγεύω

μαγικός, **μαγική**, **μαγικό** *επίθετο* **(μαγικοί, μαγικές, μαγικά)** → μάγος

μαγιό [το] *ουσιαστικό*
☑ **Μαγιό** λέμε το ρούχο που φοράμε όταν πάμε να κολυμπήσουμε. Το γυναικείο **μαγιό** είναι μπικίνι ή ολόσωμο. ♫ μα-γιό
-Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

Αν θέλεις να μάθεις τι έγινε με το μαγαζί του κυρίου Δημήτρη, ψάξε μέσα στο λεξικό τις λέξεις *δικαστήριο, δικηγόρος, θηρίο, καημένος, πιάνω, τμήμα, φυλακή*

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ **μ** ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

μαγιονέζα [η] *ουσιαστικό* **(μαγιονέζες)**
☑ Η **μαγιονέζα** είναι μία πηχτή και κρύα σάλτσα που φτιάχνεται με κρόκο αυγών και λάδι. Τη σερβίρουμε μαζί με κρέας ή ψάρι ή τη βάζουμε στις σαλάτες.
♬ μα-γιο-νέ-ζα

μάγκας [ο] *ουσιαστικό* **(μάγκες)**
☑ **Μάγκα** λέμε αυτόν που συμπεριφέρεται σαν να είναι πολύ σίγουρος για τον εαυτό του ή που δείχνει συνέχεια τη δύναμή του. Όταν κάποιος κάνει το **μάγκα**, συμπεριφέρεται προκλητικά κι επιθετικά.
✓ **Μάγκα** λέμε κι αυτόν που είναι πολύ ικανός σε ό,τι κάνει. ✐ *«Αν είσαι μάγκας, λύσε αυτή τη δύσκολη άσκηση!» είπε ο κύριος Γιάννης στον Κώστα.* ◇ **Μαγκιά** λέμε αυτό που κάνει ή λέει ο μάγκας. ♬ μά-γκας

μαγκούρα [η] *ουσιαστικό* **(μαγκούρες)**
☑ Η **μαγκούρα** είναι ένα μεγάλο χοντρό ξύλινο μπαστούνι.
✐ *Ο κύριος Μιχάλης φοβέριζε με τη **μαγκούρα** του το σκύλο που είχε στριμώξει τα κουταβάκια στη γωνία.*
♬ μα-γκού-ρα

μαγνήτης [ο] *ουσιαστικό* **(μαγνήτες)**
☑ Ο **μαγνήτης** είναι ένα μέταλλο που τραβάει τα σιδερένια αντικείμενα. Τα **μαγνητίζει**
✓ Όταν κάποιος σε τραβάει σαν το **μαγνήτη**, σε γοητεύει.
◇ **μαγνητίζω**
♬ μα-γνή-της

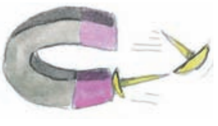

μαγνητίζω, **μαγνητίζομαι** *ρήμα* **(μαγνήτισα, θα μαγνητίσω)**
→ μαγνήτης

μάγος [ο], **μάγισσα** [η] *ουσιαστικό* **(μάγοι, μάγισσες)**
☑ Ο **μάγος** και η **μάγισσα** είναι **ήρωες** των παραμυθιών που ξέρουν να κάνουν μάγια. Τους αρέσει να εξαφανίζουν πρόσωπα ή να τα μεταμορφώνουν σε κάτι άλλο.
✓ **Μάγος** είναι και ο ταχυδακτυλουργός που κάνει κόλπα μπροστά σε θεατές. ✐ *Ο **μάγος** έβγαλε από το μανίκι του ένα μπουκέτο τριαντάφυλλα.* ◇ *«Είναι **μαγικό** αυτό που έκανε» είπε η Αθηνά που τον έβλεπε. «Είναι **μαγεία**. Ξέρει να κάνει πολλά **μαγικά**.»* ♬ μά-γος
✐ ‘τα παραμύθια’

μάγουλο [το] *ουσιαστικό* **(μάγουλα)**
☑ Τα **μάγουλα** είναι οι δύο πλευρές του προσώπου σου που βρίσκονται ανάμεσα στα μάτια, τ’ αυτιά και τη μύτη σου. ♬ μά-γου-λο
✐ ‘το σώμα μας’

μαδώ και **μαδάω** *ρήμα* **(μάδησα, θα μαδήσω)**
☑ Όταν **μαδάς** ένα πουλί, βγάζεις τα πούπουλά του.
✓ Όταν **μαδάς** ένα λουλούδι, βγάζεις τα πέταλά του ή τα φύλλα ένα ένα.
◇ **μάδημα**
♬ μα-δώ

*Ο πρίγκιπας **μαδάει** τη μαργαρίτα για να δει αν η Χιονάτη τον αγαπάει.*

μαέστρος [ο] *ουσιαστικό* **(μαέστροι)**
☑ Ο **μαέστρος** είναι αυτός που διευθύνει την ορχήστρα.
Ο **μαέστρος** της ορχήστρας δίνει οδηγίες στους μουσικούς κουνώντας τα χέρια του. ♬ μα-έ-στρος

μάζα [η] *ουσιαστικό* **(μάζες)**
☑ Η **μάζα** είναι μία μεγάλη ποσότητα από κάτι. ✎ *Όταν οι πυροσβέστες άνοιξαν την πόρτα του σπιτιού που καιγόταν, ξεπήδησε απότομα μία τεράστια **μάζα** φωτιάς.*
✓ Η **μάζα** είναι κι ένα μείγμα από διάφορα υλικά χωρίς σχήμα.
✎ *«Για να φτιάξεις κέικ» είπε η κυρία Μαργαρίτα «πρέπει να χτυπήσεις το βούτυρο με τη ζάχαρη μέχρι να γίνουν μία **μάζα**».* ♬ μά-ζα

μαζεύω, **μαζεύομαι** *ρήμα* **(μάζεψα, θα μαζέψω)**
☑ Όταν **μαζεύεις** τα ρούχα σου από το σκοινί, τα παίρνεις και τα βάζεις όλα μαζί σε μία λεκάνη.
✓ Όταν **μαζεύεις** ένα σκυλάκι από το δρόμο, του προσφέρεις μέρος για να μείνει. Όταν **μαζεύεις** μία πέτρα, την παίρνεις από κάτω.
✓ *«**Μάζεψε** τα μαλλιά σου, Αθηνά, να μη σου πέφτουν στα μάτια και σ' εμποδίζουν» είπε ο Κώστας.*
✓ Όταν οι φίλοι **μαζεύονται** σ' ένα σπίτι, συναντιούνται εκεί.
◇ **μάζεμα**
♬ μα-ζεύ-ω

*Η Χιονάτη **μάζεψε** λουλούδια για να φτιάξει ένα στεφάνι.*

μαθαίνω, **μαθαίνομαι** *ρήμα* **(έμαθα, θα μάθω)**
☑ Όταν **μαθαίνεις** κάτι, παίρνεις μία πληροφορία. ✎ *Η Αθηνά **έμαθε** ότι η Ροζαλία βρέθηκε επιτέλους και χάρηκε πολύ.*
✓ Όταν **μαθαίνεις** κολύμπι, αποκτάς γνώσεις για το πώς κολυμπούν στη θάλασσα.
✓ *«Κώστα, θα μου **μάθεις** ποδόσφαιρο;» είπε η Αθηνά.*
Θα μου δείξεις πώς παίζεται;
○ διδάσκω
◇ Όταν έχεις **μάθημα** αγγλικών, ένας δάσκαλος σου μαθαίνει αγγλικά. Όταν είσαι **μαθημένος** σε κάτι, είσαι συνηθισμένος σ' αυτό. Όταν είσαι **μαθητής** ή **μαθήτρια**, μαθαίνεις να κάνεις κάτι. ♬ μα-θαί-νω

μάθημα [το] *ουσιαστικό* **(μαθήματα)**
→ μαθαίνω

μαθηματικά [τα] *ουσιαστικό*
☑ Τα **μαθηματικά** είναι το μάθημα που μιλάει για τους αριθμούς, τα σχήματα και τις πράξεις.
◇ Ο **μαθηματικός** είναι ο δάσκαλος που διδάσκει μαθηματικά.
♬ μα-θη-μα-τι-κά **Δες αριθμητική**

μαϊμού [η] *ουσιαστικό* **(μαϊμούδες)**
☑ Η **μαϊμού** είναι ένα τριχωτό ζώο με μακριά ουρά. Ζει στις ζεστές χώρες και πηδάει από δέντρο σε δέντρο.
♬ μαϊ-μού **Δες κλουβί**

μαϊντανός [ο] *ουσιαστικό* **(μαϊντανοί)**
☑ Ο **μαϊντανός** είναι ένα φυτό με δυνατό άρωμα που το χρησιμοποιούμε στη μαγειρική.
✓ Λέμε ότι κάποιος είναι **μαϊντανός**, όταν ανακατεύεται παντού.

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

♬ μαϊ-ντα-νός

μακαρόνι [το] *ουσιαστικό* **(μακαρόνια)**
☑ Τα **μακαρόνια** είναι συνήθως μακριά και λεπτά ζυμαρικά.
◊ Η **μακαρονάδα** είναι το φαγητό που φτιάχνεις από μακαρόνια.
♬ μα-κα-ρό-νι

μακιγιάζ [το] *ουσιαστικό*
☑ Το **μακιγιάζ** είναι το βάψιμο του προσώπου με **ρουζ**, **κραγιόν** κι άλλα καλλυντικά. ✎ *Η κυρία Μαργαρίτα πρόσεξε πολύ το **μακιγιάζ** της, επειδή ήθελε να δείχνει όμορφη στο πάρτι.*
♬ μα-κι-γιάζ
-Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

μακραίνω *ρήμα* **(μάκρυνα, θα μακρύνω)**
☑ Όταν **μακραίνεις** κάτι, το κάνεις πιο μακρύ. ✎ *«Η φούστα σου είναι κοντή και πρέπει να τη **μακρύνεις** λιγάκι» είπε η θεία Έλλη στην Αλίκη.*
✓ Όταν τα μαλλιά σου **μακραίνουν**, γίνονται πιο μακριά. ● κονταίνω
◊ **μακριά**, **μακρινός**, **μακρύς**
♬ μα-κραί-νω

μακριά *επίρρημα*
☑ Όταν κάτι είναι **μακριά**, είναι σε μεγάλη απόσταση από σένα.
✎ *Ο θείος Τάκης μένει **μακριά** από τον Κώστα και την Αθηνά. Μένει στην Κρήτη.* ● κοντά ◊ Καθετί που βρίσκεται **μακριά**, είναι **μακρινό**.
♬ μα-κρι-ά

μακρινός, **μακρινή**, **μακρινό** *επίθετο* **(μακρινοί, μακρινές, μακρινά)** → μακριά

μακρύς, **μακριά**, **μακρύ** *επίθετο* **(μακριοί, μακριές, μακριά)**
☑ Όταν κάτι είναι **μακρύ**, η απόσταση από την αρχή μέχρι και το τέλος του είναι μεγάλη. ✎ *Τα μαλλιά της Αλίκης είναι πολύ **μακριά** και φτάνουν μέχρι τη μέση της.* ● κοντός
✓ Ένα **μακρύ** ταξίδι, είναι ένα ταξίδι που κρατάει πολύ.
◊ **μακρόστενος** ♬ μα-κρι-νός

μαλακός, **μαλακιά/μαλακή**, **μαλακό** *επίθετο* **(μαλακοί, μαλακιές, μαλακά)**
☑ Όταν κάτι είναι **μαλακό**, μπορούμε να το πλάσουμε ή να το λυγίσουμε εύκολα. ✎ *Στην Αθηνά αρέσει η πλαστελίνη, γιατί είναι **μαλακή** και της δίνει ό,τι σχήμα θέλει.* ● σκληρός
✓ Όταν το ψωμί είναι **μαλακό**, μπορούμε να το κόψουμε και να το φάμε εύκολα. ● ξερός
✓ Όταν ένα ύφασμα είναι **μαλακό**, είναι απαλό. ◊ Η φρυγανιά **μαλακώνει**, όταν τη βουτάς στο γάλα, γίνεται δηλαδή πιο μαλακιά. Η κρέμα **μαλακώνει** τα χέρια, δηλαδή τα κάνει μαλακά. ♬ μα-λα-κός

μαλλί [το] *ουσιαστικό* **(μαλλιά)**
☑ Το **μαλλί** είναι το μαλακό τρίχωμα που έχουν τα πρόβατα. Με το **μαλλί** φτιάχνουμε μάλλινα υφάσματα και πλεχτά.
✓ **Μαλλιά** είναι οι τρίχες που έχεις στο κεφάλι σου. ◊ Το **μαλλί της γριάς** είναι γλυκό από καμένη ζάχαρη. Όταν κάποιος είναι **μαλλιαρός**, έχει πολύ μαλλί. Μία **μάλλινη** μπλούζα είναι μία μπλούζα φτιαγμένη από μαλλί. Όταν **μαλλιοτραβιέσαι** με κάποιον, μαλώνετε πολύ. ♬ μαλ-λί
✎ 'το σώμα μας'

μαλλιά [τα] *ουσιαστικό* → μαλλί

μαλλιοτραβιέμαι *ρήμα* **(μαλλιοτραβήχτηκα, θα μαλλιοτραβηχτώ)**
→ μαλλί

μαλώνω *ρήμα* **(μάλωσα, θα μαλώσω)**
☑ Όταν **μαλώνεις** με κάποιον, καβγαδίζεις μαζί του. ✎ *Η Ροζαλία **μαλώνει** συχνά με το σκύλο του κυρίου Μιχάλη.*
✓ Όταν **μαλώνεις** κάποιον, του μιλάς αυστηρά για να διορθώσει το λάθος που έκανε. ✎ *Η δασκάλα **μάλωσε** την Αθηνά, επειδή μιλούσε συνεχώς και δεν πρόσεχε στο μάθημα.*
♫ μα-λώ-νω

μαμά [η] *ουσιαστικό* **(μαμάδες)**
☑ Η **μαμά** σου είναι η γυναίκα που σε γέννησε. ✎ *Η **μαμά** της Αθηνάς είναι η κυρία Μαργαρίτα. Η **μαμά** και ο μπαμπάς σου είναι οι γονείς σου.*
○ μάνα, μητέρα ♫ μα-μά

μάνα [η] *ουσιαστικό* **(μάνες, μανάδες)**
→ μαμά

μανάβης [ο], **μανάβισσα** [η] *ουσιαστικό* **(μανάβηδες,μανάβισσες)**
☑ Ο **μανάβης** πουλάει φρούτα και λαχανικά. ◇ Το **μανάβικο** είναι το μαγαζί του μανάβη
♫ μα-νά-βης

μανάβικο [το] *ουσιαστικό* **(μανάβικα)**
→ μανάβης

μανίκι [το] *ουσιαστικό* **(μανίκια)**
☑ Το **μανίκι** ενός ρούχου καλύπτει το χέρι ή μέρος του χεριού.
◇ Μία **κοντομάνικη** μπλούζα είναι μία μπλούζα με κοντά μανίκια.
♫ μα-νί-κι

μανιτάρι [το] *ουσιαστικό* **(μανιτάρια)**
☑ Το **μανιτάρι** είναι ένα φυτό που μοιάζει με μικρή ομπρέλα και φυτρώνει ανάμεσα στα χόρτα.
♫ μα-νι-τά-ρι

μαντάρα [η] *ουσιαστικό*
☑ Όταν τα κάνεις **μαντάρα**, τα φέρνεις όλα άνω κάτω.
✎ *Η Ροζαλία κλείστηκε για δύο μέρες στο σπίτι και τα έκανε όλα **μαντάρα**.*
♫ μα-ντά-ρα

μανταρίνι [το] *ουσιαστικό* **(μανταρίνια)**
☑ Το **μανταρίνι** είναι φρούτο που μοιάζει με μικρό πορτοκάλι. Η φλούδα του είναι πιο μαλακή απ' αυτή του πορτοκαλιού. ◇ Το δέντρο που κάνει μανταρίνια, είναι η **μανταρινιά**.
♫ μα-ντα-ρί-νι

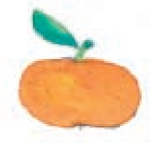

μαντεύω *ρήμα* **(μάντεψα, θα μαντέψω)**
☑ Όταν **μαντεύεις** κάτι, ξέρεις τι είναι χωρίς να έχεις όλες τις πληροφορίες που χρειάζεσαι. Όταν **μαντεύεις** το μέλλον, ξέρεις τι θα γίνει αργότερα.
✎ *Ο Κώστας κάθε Χριστούγεννα **μαντεύει** τι δώρο θα του κάνουν ο κύριος Γιάννης και η κυρία Μαργαρίτα.*
◇ Το αρχαίο **μαντείο** των Δελφών μάντευε τι θα γίνει στο μέλλον. Ένας

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

μάντης μαντεύει το μέλλον.
♬ μα-ντεύ-ω

μάντης [ο], **μάντισσα** [η] *ουσιαστικό* **(μάντες, μάντισσες)** → μαντεύω

μαντίλα [η] *ουσιαστικό* **(μαντίλες)**
☑ Η **μαντίλα** είναι ένα μαντίλι για να καλύπτουν οι γυναίκες το κεφάλι και το λαιμό τους. ✎ *«Οι γιαγιάδες στα χωριά φορούν **μαντίλα** στο κεφάλι τους» λέει ο θείος Αλέκος.*
◇ **μαντίλι**
♬ μα-ντί-λα

μαντίλι [το] *ουσιαστικό* **(μαντίλια)**
☑ Το **μαντίλι** είναι ένα συνήθως μικρό τετράγωνο κομμάτι ύφασμα που το χρησιμοποιούμε για να σκουπίζουμε το πρόσωπό μας ή τη μύτη μας.
✓ **Μαντίλι** λέμε κι ένα συνήθως τετράγωνο λεπτό κομμάτι ύφασμα που το φοράνε οι γυναίκες στο λαιμό.
◇ **μαντίλα** ♬ μα-ντί-λι

μάντρα [η] *ουσιαστικό* **(μάντρες)**
☑ Η **μάντρα** είναι ένα ανοιχτό μέρος με φράχτη ή τοίχο γύρω γύρω. Εκεί μπορείς να δεις και ν' αγοράσεις διάφορα πράγματα. ✎ *Ο κύριος Δημήτρης αγόρασε το αυτοκίνητό του από μία **μάντρα** αυτοκινήτων.*
◇ **μαντρότοιχος** ♬ μά-ντρα

μαντρί [το] *ουσιαστικό* **(μαντριά)**
☑ Το **μαντρί** είναι ένας κλειστός χώρος με φράχτη όπου κοιμούνται τα πρόβατα ή τα κατσίκια. ○ στάνη
◇ **μάντρα** ♬ μα-ντρί

μαξιλάρι [το] *ουσιαστικό* **(μαξιλάρια)**
☑ Στο **μαξιλάρι** ακουμπάς το κεφάλι σου όταν κοιμάσαι. ✎ *Το **μαξιλάρι** της Αθηνάς είναι μαλακό και γεμισμένο με πούπουλα.* ◇ Η **μαξιλαροθήκη** είναι η θήκη όπου μπαίνει το μαξιλάρι. ♬ μα-ξι-λά-ρι

μαραγκός [ο] *ουσιαστικό* **(μαραγκοί)**
☑ Ο **μαραγκός** φτιάχνει έπιπλα και άλλα ξύλινα αντικείμενα.
✎ *Ο μπαρμπα-Τζεπέτο ήταν **μαραγκός** κι έφτιαξε τον Πινόκιο από ξύλο.* ○ ξυλουργός ♬ μα-ρα-γκός

μαραίνω, **μαραίνομαι** *ρήμα* **(μάρανα, θα μαράνω)**
☑ Όταν ένα φυτό **μαραίνεται**, χάνει το χρώμα και τη ζωντάνια του.
✓ Η παγωνιά **μαραίνει** τα λουλούδια.
✓ Λες «*Αυτό με **μάρανε***» για κάτι που δε σου είναι απαραίτητο.
◇ Όταν είσαι **μαραμένος**, είσαι στενοχωρημένος. ♬ μα-ραί-νω

μαργαρίτα [η] *ουσιαστικό* **(μαργαρίτες)**
☑ Η **μαργαρίτα** είναι ένα λουλούδι με άσπρα πέταλα και κίτρινο στο κέντρο.
♬ μαρ-γα-ρί-τα **Δες μαδώ**

μαργαριτάρι [το] *ουσιαστικό* **(μαργαριτάρια)**
☑ Το **μαργαριτάρι** είναι στρογγυλό και το βρίσκουμε μέσα σε κάποια όστρακα. ◇ Με το μαργαριτάρι φτιάχνουμε **μαργαριταρένια** κοσμήματα.
♬ μαρ-γα-ρι-τά-ρι

μαριονέτα [η] *ουσιαστικό* **(μαριονέτες)**
☑ Η **μαριονέτα** είναι μία ξύλινη κούκλα

που την κουνάς μ' ένα σκοινί.
♬ μα-ριο-νέ-τα

μάρκα [η] *ουσιαστικό* **(μάρκες)**
☑ Η **μάρκα** είναι το όνομα μίας εταιρείας που έχει κάποια προϊόντα.
✎ *Η Μερσεντές είναι μία ακριβή **μάρκα** αυτοκινήτων.*
✓ Όταν κάποιος αγοράζει **μάρκες**, αγοράζει ακριβά ρούχα από γνωστούς σχεδιαστές. ♬ μάρ-κα

μάρμαρο [το] *ουσιαστικό* **(μάρμαρα)**
☑ Το **μάρμαρο** είναι ένα άσπρο πέτρωμα. Από αυτό φτιάχνουμε σπίτια και αγάλματα.
✎ *Ο Παρθενώνας είναι φτιαγμένος από **μάρμαρο**.*
✓ Λέμε ότι μένεις **μάρμαρο**, όταν μένεις ακίνητος, όπως ένα άγαλμα.
◇ Όταν κάτι είναι **μαρμάρινο**, είναι φτιαγμένο από μάρμαρο.
♬ μάρ-μα-ρο

μαρμελάδα [η] *ουσιαστικό* **(μαρμελάδες)**
☑ Η **μαρμελάδα** είναι λιωμένα φρούτα, βρασμένα με ζάχαρη.
✎ *Κάθε πρωί ο Κώστας τρώει μία φέτα με βούτυρο και **μαρμελάδα** ροδάκινο.* ♬ μαρ-με-λά-δα

μαρούλι [το] *ουσιαστικό* **(μαρούλια)**
☑ Το **μαρούλι** είναι ένα λαχανικό με πράσινα φύλλα. Με το **μαρούλι** φτιάχνεις σαλάτες.
✎ *«Τα λαγουδάκια τρώνε **μαρούλι**.*

◇ Η **μαρουλοσαλάτα** είναι μία σαλάτα με μαρούλι.
♬ μα-ρού-λι

μάρτυρας [ο], [η] *ουσιαστικό*
(μάρτυρες) → μαρτυρώ

μαρτυριάρης, μαρτυριάρα, μαρτυριάρικο *επίθετο* **(μαρτυριάρηδες, μαρτυριάρες, μαρτυριάρικα)** → μαρτυρώ

μαρτύριο [το] *ουσιαστικό* **(μαρτύρια)**
→ μαρτυρώ

μαρτυρώ και μαρτυράω *ρήμα*
(μαρτύρησα, θα μαρτυρήσω)
☑ Όταν **μαρτυράς** ένα μυστικό, το φανερώνεις. ✎ *Η Αθηνά δεν κρατάει μυστικό. Τα **μαρτυράει** όλα στον Κώστα. Είναι **μαρτυριάρα**.*
✓ Όταν **μαρτυράς**, βασανίζεσαι και ταλαιπωρείσαι πολύ. ✎ *Η βαλίτσα ήταν πολύ βαριά και η κυρία Μαργαρίτα **μαρτύρησε** να τη σηκώσει. Ήταν **μαρτύριο** γι' αυτήν.* ◇ Ο **μάρτυρας** σ' ένα δικαστήριο δίνει πληροφορίες για μία δίκη. **μαρτυριάρης**, **μαρτύριο**
♬ μαρ-τυ-ρώ

μάσκα [η] *ουσιαστικό* **(μάσκες)**
☑ Με τη **μάσκα** καλύπτεις το πρόσωπό σου για να μη σε γνωρίζουν. Η **μάσκα** έχει τρύπες στα μάτια για να βλέπεις. **Μάσκα** φορούν και οι γιατροί, όταν κάνουν εγχειρίσεις για να προστατεύονται από τα μικρόβια.
✓ Η **μάσκα** μαλλιών είναι μία κρέμα που μαλακώνει τα μαλλιά.
◇ **Μασκαράς** είναι αυτός που φοράει

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

μάσκα και ντύνεται καρναβάλι. Όταν **μασκαρεύεσαι** ή όταν πας σ' ένα **μασκέ** πάρτι, φοράς μάσκα και ντύνεσαι καρναβάλι.
♬ μά-σκα

μασκαράς [ο] *ουσιαστικό* **(μασκαράδες)**
→ μάσκα

μασκαρεύομαι *ρήμα* **(μασκαρεύτηκα, θα μασκαρευτώ)** → μάσκα

μασκότ [η] *ουσιαστικό*
☑ *Οι **μασκότ** των Ολυμπιακών Αγώνων της Αθήνας του 2004 ήταν ο Φοίβος και η Αθηνά. Ήταν τα σύμβολα των αγώνων.* ♬ μα-σκότ
-Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

μασουλώ και **μασουλάω, μασουλιέμαι** *ρήμα* **(μασούλησα, θα μασουλήσω)**
☑ Όταν **μασουλάς** κάτι, το μασάς αργά και για πολλή ώρα με κλειστό το στόμα σου.
✎ *Εδώ και μισή ώρα η Αθηνά **μασουλάει** πατατάκια μπροστά στην τηλεόραση.*
◇ **μασούλημα** ♬ μα-σου-λώ

μαστίγιο [το] *ουσιαστικό* **(μαστίγια)**
☑ Το **μαστίγιο** είναι ένα δερμάτινο λουρί. Μ' αυτό χτυπούν τα ζώα ή τους ανθρώπους.
✎ *Οι **θηριοδαμαστές** χτυπούν τα*

*λιοντάρια στο τσίρκο με το **μαστίγιο**.*
◇ Όταν κάποιος **μαστιγώνει** ένα ζώο, το χτυπάει με το μαστίγιο.
♬ μα-στί-γι-ο

μαστιγώνω, μαστιγώνομαι *ρήμα* **(μαστίγωσα, θα μαστιγώσω)** → μαστίγιο

μαστίχα [η] *ουσιαστικό* **(μαστίχες)**
☑ Η **μαστίχα** έχει ωραίο άρωμα και γεύση, και τη μασάς χωρίς να την καταπίνεις. ✎ *Η Αθηνά μασάει **μαστίχα** μετά το φαγητό για να καθαρίζουν τα δόντια της.* ○ τσίχλα
♬ μα-στί-χα

μάστορας [ο], **μαστόρισσα** η *ουσιαστικό* **(μάστορες, μαστόρισσες)**
☑ Ο **μάστορας** είναι ένας τεχνίτης. Ο υδραυλικός και ο ξυλουργός είναι **μάστορες**.
✓ **Μάστορα** λέμε και το χτίστη.
◇ Όταν **μαστορεύεις**, κατασκευάζεις ή επιδιορθώνεις κάτι.
♬ μά-στο-ρας

μαστορεύω, μαστορεύομαι *ρήμα* **(μαστόρεψα, θα μαστορέψω)**
→ μάστορας

μασχάλη [η] *ουσιαστικό* **(μασχάλες)**
☑ Η **μασχάλη** ενώνει τη μέσα μεριά του χεριού με το υπόλοιπο σώμα σου.
♬ μα-σχά-λη ✎ 'το σώμα μας'

μασώ και **μασάω, μασιέμαι** *ρήμα* **(μάσησα, θα μασήσω)**
☑ Όταν **μασάς** κάτι που τρώγεται, το δαγκώνεις και το κάνεις με τα δόντια σου κομματάκια για να το καταπιείς.
✓ Όταν **μασάς** τσίχλα, τη δαγκώνεις συνέχεια με τα δόντια σου χωρίς να την καταπίνεις. ◇ **μάσημα** ♬ μα-σώ

μάτι [το] *ουσιαστικό* **(μάτια)**
☑ Με τα **μάτια** σου βλέπεις.
✓ Στο **μάτι** της κουζίνας ακουμπάς τις κατσαρόλες για να μαγειρέψεις.
✓ Τηγανίζεις αυγά **μάτια** χωρίς ν' ανακατέψεις το **ασπράδι** με τον **κρόκο**.
✓ Λέμε ότι έχεις τα **μάτια** σου δεκατέσσερα, όταν προσέχεις πολύ. Ακόμη λέμε ότι κοιτάς κάποιον με μισό **μάτι**, όταν δεν τον συμπαθείς.
◇ Όταν κοιτάς κάποιον ή κάτι με τα μάτια σου, του ρίχνεις μία **ματιά**. Όταν **ματιάζεις** κάποιον, τον κοιτάζεις με ζήλια ή με κακία.
♫ μά-τι ✎ 'το σώμα μας'

ματιά [η] *ουσιαστικό* **(ματιές)** → μάτι

ματιάζω *ρήμα* **(μάτιασα, θα ματιάσω)**
→ μάτι

ματς [το] *ουσιαστικό*
☑ Το **ματς** είναι ένας αγώνας ποδοσφαίρου ανάμεσα σε δύο ομάδες. ✎ *Ο Κώστας και ο Νίκος παρακολούθησαν στην τηλεόραση το **ματς** Άρης-ΠΑΟΚ.* ♫ ματς
-Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

ματσάκι [το] *ουσιαστικό* **(ματσάκια)**
☑ Το **ματσάκι** είναι ένα σύνολο από ίδια πράγματα, δεμένα μαζί.
✎ *Η κυρία Μαργαρίτα αγόρασε από τη λαϊκή ένα **ματσάκι** κρεμμυδάκια.*
♫ μα-τσά-κι

ματώνω *ρήμα* **(μάτωσα, θα ματώσω)**
☑ Όταν ένα μέρος του σώματός σου **ματώνει**, τρέχει απ' αυτό αίμα.
✎ *Η Αθηνά έτρεχε με το ποδήλατο κι έπεσε κάτω. Η μύτη της **μάτωσε** κι έγινε κόκκινη.*
✓ *Η Ροζαλία γρατσούνισε τον Κώστα και του **μάτωσε** το χέρι.* Το έκανε να τρέχει αίμα. ♫ μα-τώ-νω

μαυρίζω *ρήμα* **(μαύρισα, θα μαυρίσω)**
→ μαύρος

μαύρισμα [το] *ουσιαστικό* **(μαυρίσματα)**
→ μαύρος

μαύρος, μαύρη, μαύρο *επίθετο* **(μαύροι, μαύρες, μαύρα)**
☑ Όταν κάτι είναι **μαύρο**, έχει το σκοτεινό χρώμα της νύχτας.
✓ Όταν κάποιος είναι **μαύρος**, έχει **μαύρο** δέρμα.
✓ Λέμε ότι τα χέρια μας είναι **μαύρα**, όταν είναι βρόμικα. Ακόμη λέμε ότι κάποιος γίνεται **μαύρος** από τον ήλιο, όταν παίρνει χρώμα το καλοκαίρι.
● άσπρος ◇ Όταν **μαυρίζεις**, γίνεσαι μαύρος από τον ήλιο.
● ασπρίζω ◇ Το **μαύρισμα** είναι το χρώμα που παίρνεις από τον ήλιο. Το **μαύρο** είναι το σκοτεινό χρώμα της νύχτας. ● άσπρο, λευκό
♫ μαύ-ρος ✎ 'τα χρώματα'

μαχαίρι [το] *ουσιαστικό* **(μαχαίρια)**
☑ Το **μαχαίρι** είναι ένα εργαλείο με κοφτερή λεπίδα για να κόβεις πράγματα. ✎ *Ο κύριος Γιάννης πήρε το **μαχαίρι** για να κόψει ψωμί.*
✓ Λέμε ότι όταν πιέζεις κάποιον, του βάζεις το **μαχαίρι** στο λαιμό. Ακόμη όταν είσαι μαλωμένος με κάποιον, λέμε ότι είσαστε στα **μαχαίρια** μεταξύ σας.
◇ Τα **μαχαιροπίρουνα** είναι τα μαχαίρια, τα κουτάλια και τα πιρούνια που χρησιμοποιείς στο τραπέζι για να φας. ♫ μα-χαί-ρι ✎ 'η κουζίνα'

μαχαιροπίρουνα, τα *ουσιαστικό*
→ μαχαίρι

μάχη [η] *ουσιαστικό* **(μάχες)**
☑ Η **μάχη** είναι μία μεγάλη σύγκρουση δύο στρατών, όταν γίνεται πόλεμος.
✓ **Μάχη** λέμε και τον αγώνα ανάμεσα σε δύο άτομα ή σε δύο ομάδες για το ποιος θα νικήσει.
✎ *Ο Κώστας και η Αθηνά έδωσαν* ***μάχη*** *για το ποιος θα φάει το γλυκό.*
♬ μά-χη

μεγάλος, **μεγάλη, μεγάλο** *επίθετο* **(μεγάλοι, μεγάλες, μεγάλα)**
☑ Όταν κάτι είναι **μεγάλο**, το μέγεθός του είναι πάνω από το κανονικό. ✎ *Η τσάντα της Αθηνάς είναι* ***μεγάλη*** *και χωράει πολλά βιβλία.*
✓ Όταν κάποιος είναι **μεγάλος** στην ηλικία, έχει περισσότερα χρόνια από σένα.
✓ (σαν ουσιαστικό) *«Οι* ***μεγάλοι*** *μάς συμβουλεύουν για το καλό μας» είπε ο Νίκος στην Ελένη.*
✓ Όταν ένας πολιτισμός είναι **μεγάλος**, είναι πολύ σπουδαίος.
● μικρός ◇ Όταν κάποιος είναι **μεγαλύτερος** από σένα, είναι πιο μεγάλος. ● μικρότερος Όταν **μεγαλώνεις**, γίνεσαι πιο μεγάλος.
● μικραίνω ♬ με-γά-λος
✎ 'αντίθετα'

μεγαλώνω *ρήμα* **(μεγάλωσα, θα μεγαλώσω)** → μεγάλος

μέγεθος [το] *ουσιαστικό* **(μεγέθη)**
☑ Το **μέγεθος** μάς δείχνει πόσο μικρό ή μεγάλο είναι κάτι.
✎ *Το πιατάκι του καφέ έχει πιο μικρό* ***μέγεθος*** *από ένα πιάτο σούπας.*
✓ Στα ρούχα ή τα παπούτσια το **μέγεθος** είναι το νούμερο που φοράς. ✎ *«Τι* ***μέγεθος*** *ρούχα φοράει ο θείος Αλέκος;» ρώτησε η Αθηνά.*
○ νούμερο ♬ μέ-γε-θος

μέδουσα [η] *ουσιαστικό* **(μέδουσες)**
☑ Η **μέδουσα** είναι ένα ζώο της θάλασσας που το σώμα της μοιάζει με ομπρέλα. Αν σ' ακουμπήσει μία **μέδουσα**, το δέρμα σου κοκκινίζει και νιώθεις φαγούρα. ○ τσούχτρα
♬ μέ-δου-σα ✎ 'η θάλασσα'

μεζές [ο] *ουσιαστικό* **(μεζέδες)**
☑ Οι **μεζέδες** είναι μικρά κομματάκια φαγητού με δυνατή, **πικάντικη** γεύση.
✎ *Ο κύριος Γιάννης ετοίμασε* ***μεζέδες*** *για ούζο και κάλεσε τους φίλους του να φάνε μαζί.* ♬ με-ζές

μεζούρα [η] *ουσιαστικό* **(μεζούρες)**

☑ Η **μεζούρα** είναι μία ταινία με αριθμούς για να μετράς το μήκος.
✎ *Η μοδίστρα πήρε τα μέτρα της κυρίας Μαργαρίτας με τη* ***μεζούρα*** *για να της ράψει μία φούστα.*
✓ Η **μεζούρα** είναι κι ένα μικρό δοχείο για να μετράς τα υγρά και τα στερεά. ✎ *Για να φτιάξει φύλλο πίτας, η κυρία Μαργαρίτα ανακάτεψε έξι* ***μεζούρες*** *αλεύρι με λίγο νερό και λίγο λάδι.*
♬ με-ζού-ρα

μέθοδος [η] *ουσιαστικό* **(μέθοδοι)**
☑ Η **μέθοδος** είναι ένας τρόπος για να κάνεις κάτι. ✎ *«Η καλύτερη* ***μέθοδος*** *για ν' αδυνατίσεις είναι να τρως λίγο και συχνά» είπε ο γιατρός στο θείο Αλέκο.* ♬ μέ-θο-δος

μεθυσμένος, μεθυσμένη, μεθυσμένο *μετοχή* **(μεθυσμένοι, μεθυσμένες, μεθυσμένα)** → μεθώ

μεθώ και **μεθάω** *ρήμα* **(μέθυσα, θα μεθύσω)**
☑ Όταν **μεθάς**, ζαλίζεσαι από το πολύ κρασί.
✓ Όταν **μεθάς** από χαρά, είσαι πολύ χαρούμενος. ◇ Όταν είσαι **μεθυσμένος**, έχεις μεθύσει από το πολύ κρασί. ♬ με-θώ

μείγμα [το] *ουσιαστικό* **(μείγματα)**
☑ Όταν φτιάχνεις ένα **μείγμα**, βάζεις πολλά πράγματα μαζί και τ' ανακατεύεις. ✎ *Η κυρία Μαργαρίτα ήθελε να φτιάξει κέικ. Ανακάτεψε λοιπόν αυγά, ζάχαρη, βούτυρο κι αλεύρι κι έριξε το **μείγμα** σ' ένα ταψί.*
♬ μείγ-μα

μειονέκτημα [το] *ουσιαστικό* **(μειονεκτήματα)**
☑ Όταν κάτι έχει **μειονεκτήματα**, έχει ελαττώματα ή του λείπει κάτι.
✎ *Το πιο μεγάλο **μειονέκτημα** του κυρίου Μιχάλη είναι ότι θυμώνει εύκολα.* ● πλεονέκτημα
♬ μει-ο-νέ-κτη-μα

μειώνω *ρήμα* **(μείωσα, θα μειώσω)**
☑ Όταν **μειώνεις** κάτι, το κάνεις πιο λίγο ή πιο μικρό. ✎ *«Αν θέλεις ν' αδυνατίσεις, πρέπει να **μειώσεις** το φαγητό» είπε ο γιατρός στο θείο Αλέκο.* ○ μικραίνω, λιγοστεύω
● αυξάνω
✓ Όταν **μειώνεις** κάποιον, τον προσβάλλεις και τον υποτιμάς. ✎ *Ο Κώστας **μείωσε** την Αθηνά, όταν της είπε πως δε ζωγραφίζει τόσο ωραία όσο η θεία Κατερίνα.* ♬ μει-ώ-νω

μελαγχολικός, μελαγχολική, μελαγχολικό *επίθετο* **(μελαγχολικοί, μελαγχολικές, μελαγχολικά)**
☑ Όταν είσαι **μελαγχολικός**, νιώθεις θλίψη για κάτι. ✎ *Σήμερα η Αθηνά είναι **μελαγχολική**, επειδή αύριο θα κλείσουν τα σχολεία και θα χάσει τους συμμαθητές της.*
○ στενοχωρημένος ● χαρούμενος
✓ Όταν κάτι είναι **μελαγχολικό**, σου προκαλεί θλίψη.
✎ *Όταν βρέχει, ο καιρός είναι **μελαγχολικός**.* ♬ με-λαγ-χο-λι-κός

μελάνι [το] *ουσιαστικό* **(μελάνια)**
☑ Το **μελάνι** είναι το μαύρο υγρό που βγάζει η σουπιά και το χταπόδι για να θολώνει το νερό.
✓ **Μελάνι** είναι και το σκούρο υγρό που βάζουμε στα στιλό ή στους εκτυπωτές για να γράφουμε.
♬ με-λά-νι

μελαχρινός, μελαχρινή, μελαχρινό *επίθετο* **(μελαχρινοί, μελαχρινές, μελαχρινά)**
☑ Όταν κάποιος είναι **μελαχρινός**, έχει μαύρα μαλλιά και σκούρο δέρμα.
♬ με-λα-χρι-νός

μελετώ και **μελετάω** *ρήμα* **(μελέτησα, θα μελετήσω)**
☑ Όταν **μελετάς** κάτι, το διαβάζεις προσεκτικά και προσπαθείς να το καταλάβεις ή να το μάθεις.
✎ *Η Αλίκη **μελετά** τα μαθήματά της δύο ώρες τη μέρα.* ♬ με-λε-τώ

μέλι [το] *ουσιαστικό*
☑ Το **μέλι** είναι το παχύ και πολύ γλυκό υγρό που φτιάχνουν οι μέλισσες στην κυψέλη. ✎ *Η Αθηνά τρώει το πρωί μία φέτα με βούτυρο και **μέλι**.*

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

✓ Λέμε ότι τα περνάς **μέλι** γάλα με κάποιον, όταν τα περνάτε πολύ καλά. Όταν λέμε ότι τα λόγια σου είναι **μέλι**, εννοούμε ότι είναι πολύ γλυκά και ευχάριστα. ◇ **Ο μήνας του μέλιτος** είναι το ταξίδι που κάνει ένα παντρεμένο ζευγάρι μετά το γάμο του. ♬ μέ-λι

μέλισσα [η] *ουσιαστικό* **(μέλισσες)**
☑ Η **μέλισσα** είναι ένα έντομο που φτιάχνει μέλι και κερί. Οι **μέλισσες** φτιάχνουν το μέλι τους μέσα στην κυψέλη.
♬ μέ-λισ-σα

μελιτζάνα [η] *ουσιαστικό* **(μελιτζάνες)**
☑ Η **μελιτζάνα** είναι ένα μοβ μακρουλό λαχανικό που τρώγεται μαγειρεμένο. ✎ *Η κυρία Μαργαρίτα μαγείρεψε παπουτσάκια, δηλαδή **μελιτζάνες** γεμιστές με κιμά και κρεμμύδι.*
✓ Κοροϊδευτικά λέμε ότι μία μεγάλη μύτη μοιάζει με **μελιτζάνα**.
♬ με-λι-τζά-να

μέλλον [το] *ουσιαστικό*
☑ Το **μέλλον** είναι ο χρόνος που θα έρθει. ✎ *Η κυρία Μαργαρίτα λέει ότι στο **μέλλον** θα κάνει περισσότερα ταξίδια απ' ό,τι τώρα.* ● παρελθόν
♬ μέλ-λον

- Είμαι πολύ γλυκό. Ποιο είμαι;

....

μέλος [το] *ουσιαστικό* **(μέλη)**
☑ **Μέλος** μίας ομάδας είναι κάποιος που ανήκει ή συμμετέχει σ' αυτή. ✎ *Ο κύριος Δημήτρης είναι **μέλος** του συλλόγου «Οι φίλοι των ζώων».*
✓ **Μέλη** λέμε και τα μέρη του σώματος των ανθρώπων και των ζώων. ♬ μέ-λος

μεμβράνη [η] *ουσιαστικό* **(μεμβράνες)**
☑ Τα δάχτυλα της πάπιας είναι ενωμένα μ' ένα λεπτό δέρμα, τη **μεμβράνη**.
✓ Με **μεμβράνη** τυλίγουμε μερικά τρόφιμα. ✎ *Η κυρία Μαργαρίτα τύλιξε το σάντουιτς του Κώστα στη **μεμβράνη** για να το πάρει στο σχολείο.* ♬ μεμ-βρά-νη

μενού [το] *ουσιαστικό*
☑ Το **μενού** είναι ο κατάλογος με τα φαγητά που έχει ένα εστιατόριο.
✓ **Μενού** είναι και το σύνολο των φαγητών που περιέχει ένα γεύμα.
✎ *«Το **μενού** για σήμερα το μεσημέρι έχει ψητό ψάρι, σαλάτα και παγωτό» είπε η κυρία Μαργαρίτα στα παιδιά.*
♬ με-νού
-Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

μέντα [η] *ουσιαστικό* **(μέντες)**
☑ Η **μέντα** είναι ένα φυτό με αρωματικά φύλλα. Με γεύση **μέντας** φτιάχνουμε μαστίχες, καραμέλες και ποτά. ♬ μέ-ντα

μένω *ρήμα* **(έμεινα, θα μείνω)**
☑ Όταν **μένεις** κάπου, κατοικείς εκεί για πάντα ή για λίγο.
✎ *Η Αθηνά και ο Κώστας **μένουν** μόνιμα στην Αθήνα. Ο θείος Τάκης*

*πάλι ταξιδεύει πολύ και **μένει** συχνά σε ξενοδοχεία.*
✓ Τα μαγαζιά **μένουν** κλειστά τις Κυριακές στην Ελλάδα.
✓ Όταν ένας λεκές **μένει** στο ρούχο, εξακολουθεί να υπάρχει και μετά το πλύσιμο. ● φεύγω
✓ Όταν χαλάει το αυτοκίνητο, **μένουμε** στη μέση του δρόμου, δεν μπορούμε να προχωρήσουμε.
♬ μέ-νω

μέρα και **ημέρα** [η] *ουσιαστικό* **(μέρες, ημέρες)**
☑ Κάθε πρωί ξεκινά μία καινούρια **ημέρα**. Μία ημέρα έχει 24 ώρες. Οι ημέρες της εβδομάδας είναι: Δευτέρα, Τρίτη, Τετάρτη, Πέμπτη, Παρασκευή, Σάββατο, Κυριακή.
✓ **Μέρα** είναι όταν ο ήλιος είναι στον ουρανό, προτού δηλαδή νυχτώσει.
✎ *Η κυρία Μαργαρίτα δούλευε όλη **μέρα** και το βράδυ πήγε να βοηθήσει τη θεία Κατερίνα για τη γιορτή του θείου Σταμάτη.* ♬ μέ-ρα
✎ 'εποχές-οι μήνες-οι μέρες', 'η διάρκεια της μέρας'

μεράκι [το] *ουσιαστικό* **(μεράκια)**
☑ Το **μεράκι** είναι η πολύ μεγάλη επιθυμία σου για κάτι. ✎ *Ο Κώστας το έχει **μεράκι** να ταξιδέψει στο εξωτερικό.*
✓ **Μεράκι** είναι και η αγάπη ή η φροντίδα σου για κάτι που σου αρέσει. ✎ *Η κυρία Μαργαρίτα έχει μεγάλο **μεράκι** για τα λουλούδια της.*
♬ με-ρά-κι

μεριά [η] *ουσιαστικό* **(μεριές)**
☑ Η **μεριά** είναι η πλευρά ενός πράγματος. ✎ *Η μπλούζα του Νίκου είχε ξηλωθεί και ήταν από τη μία **μεριά** κοντή και από την άλλη μακριά.*
✓ *«Από ποια **μεριά** φυσάει ζεστός αέρας;» ρώτησε ο θείος Τάκης.*
○ κατεύθυνση
✓ Λες «Σε καλή **μεριά**!» σε κάποιον που μόλις έχει πάρει χρήματα.
♬ με-ριά

μερίδα [η] *ουσιαστικό* **(μερίδες)**
☑ Η **μερίδα** είναι μία ποσότητα φαγητού. ✎ *Μετά την προπόνηση στο ποδόσφαιρο ο Κώστας πεινάει πολύ και τρώει δύο **μερίδες** φαγητό.*
♬ με-ρί-δα

μέρος [το] *ουσιαστικό* **(μέρη)**
☑ Το **μέρος** είναι ένα σημείο ή ένας τόπος. ✎ *Σε ποιο **μέρος** της Αθήνας μένει η Αθηνά;*
✓ **Μέρος** είναι και η χώρα ή η περιοχή.
✎ *«Από ποιο **μέρος** είσαι;» ρώτησε η Αθηνά τον Ίγκλι. «Από την Αλβανία» απάντησε εκείνος.*
✓ Το **μέρος** είναι και το τμήμα από ένα σύνολο.
✎ *Ο Κώστας έκοψε το ψωμί σε δύο ίσα **μέρη**.*
♬ μέ-ρος

μέσα *επίρρημα*
☑ *Τα ψάρια ήταν **μέσα** στη γυάλα και η Ροζαλία τα κοίταζε.*
♬ μέ-σα

μεσαίος, **μεσαία**, **μεσαίο** *επίθετο* **(μεσαίοι, μεσαίες, μεσαία)**
☑ *«Πάτησε το **μεσαίο** από τα τρία*

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ **μ** ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

κουμπιά για ν' ανοίξει το ντιβιντί» είπε ο κύριος Γιάννης στην κυρία Μαργαρίτα. Πάτησε το κουμπί που βρίσκεται στη μέση.
✓ *Ο Κώστας φοράει το **μεσαίο** μέγεθος στις μπλούζες, ενώ η Αθηνά το μικρό.* Ο Κώστας φοράει ένα μέτριο μέγεθος στις μπλούζες, ούτε μεγάλο ούτε μικρό.
◇ **μέση, μέσο** ♬ με-σαί-ος

μεσάνυχτα [τα] *ουσιαστικό*
☑ Όταν έχουμε **μεσάνυχτα**, η ώρα είναι δώδεκα τη νύχτα.
◇ **νύχτα, μέση** ♬ με-σά-νυ-χτα

μέση [η] *ουσιαστικό*
☑ Η **μέση** είναι το στενό σημείο που ενώνει το πάνω με το κάτω μέρος του σώματός σου. ✎ *Η ζώνη κρατάει το παντελόνι ή τη φούστα στη **μέση** σου.*
✓ Όταν κόβεις κάτι στη **μέση**, το κόβεις σε δύο ίσα μέρη.
✓ Όταν κάτι γίνεται στη **μέση** του χρόνου, γίνεται στα μισά του, περίπου τον Ιούνιο.
✓ Όταν αφήνεις κάτι στη **μέση**, δεν το τελειώνεις. ◇ **μεσαίος, μέσο**
♬ μέ-ση ✎ 'το σώμα μας'

μεσημέρι [το] *ουσιαστικό* **(μεσημέρια)**
☑ Στις δώδεκα η ώρα έχουμε **μεσημέρι**, δηλαδή μέση της μέρας. Το **μεσημέρι** είναι μετά το πρωί και πριν το απόγευμα.
◇ Ο **μεσημεριανός** ύπνος είναι ο ύπνος του μεσημεριού.
Το **μεσημεριανό** είναι το γεύμα που τρώμε το μεσημέρι.

- Μέσα στο όνομά μου μπορείς να βρεις τη λέξη νύχτα. Τι είμαι;
....

♬ με-ση-μέ-ρι
✎ 'τη διάρκεια της ημέρας'

μέσο [το] *ουσιαστικό* **(μέσα)**
☑ *Η κυρία Μαργαρίτα πληρώνεται στα **μέσα** του μήνα, δηλαδή στις δεκαπέντε του κάθε μήνα.*
✓ Χρησιμοποιείς ένα **μέσο** για να πετύχεις το σκοπό σου.
✎ *«Η ειλικρίνεια και η εμπιστοσύνη είναι τα καλύτερα **μέσα** για ν' αποκτήσεις φίλους» είπε η δασκάλα.*
✓ Το λεωφορείο, το αυτοκίνητο και το τρένο είναι μεταφορικά **μέσα**.
◇ **μεσαίος, μέση** ♬ μέ-σο

μέσω *επίρρημα*
☑ *Ο θείος Τάκης πέταξε από Αθήνα για Λονδίνο **μέσω** Ρώμης.* Για να πάει στο Λονδίνο, πέρασε πρώτα από τη Ρώμη. ♬ μέ-σω

μεταδίδω, μεταδίδομαι *ρήμα*
(μετέδωσα, θα μεταδώσω)
☑ Όταν η τηλεόραση **μεταδίδει** ένα μήνυμα ή μία είδηση, τα ανακοινώνει.
✓ Όταν μία αρρώστια **μεταδίδεται**, περνάει εύκολα από άτομο σε άτομο. Όταν μία φωτιά **μεταδίδεται**, προχωράει από ένα μέρος σ' ένα άλλο. ◇ Όταν κάτι μεταδίδεται, γίνεται η **μετάδοση** του.
♬ με-τα-δί-δω

μετακίνηση [η] *ουσιαστικό*
(μετακινήσεις) → μετακινώ

μετακινώ, μετακινούμαι *ρήμα*
(μετακίνησα, θα μετακινήσω)
☑ Όταν **μετακινείς** κάτι, το βάζεις σε άλλη θέση. ✎ *Ο Κώστας **μετακίνησε** τον καναπέ για να πάρει το μπαλάκι*

που ήταν από κάτω.
✓ Όταν **μετακινείσαι**, αλλάζεις θέση και πηγαίνεις από ένα σημείο σ' ένα άλλο. ✎ *Η Αλίκη **μετακινήθηκε** στο πρώτο θρανίο για να βλέπει καλύτερα στον πίνακα.* ◇ Όταν μετακινείς κάτι, κάνεις μία **μετακίνηση**. **κινώ**
♬ με-τα-κι-νώ

μετακομίζω *ρήμα* **(μετακόμισα, θα μετακομίσω)**
☑ Όταν **μετακομίζεις**, αλλάζεις σπίτι και μεταφέρεσαι από ένα σπίτι σ' ένα άλλο. Όταν **μετακομίζεις**, μπορεί ν' αλλάζεις και πόλη ή χώρα.
✎ *Η οικογένεια του Ίγκλι **μετακόμισε** από την Αλβανία στην Ελλάδα.*
◇ Όταν μετακομίζεις, κάνεις **μετακόμιση**. ♬ με-τα-κο-μί-ζω

μετακόμιση [η] *ουσιαστικό* **(μετακομίσεις)** → μετακομίζω

μετάλλιο [το] *ουσιαστικό* **(μετάλλια)**
☑ Το **μετάλλιο** είναι το μεταλλικό στρόγγυλο βραβείο που παίρνουν οι αθλητές όταν νικούν. Τα **μετάλλια** μπορεί να είναι χρυσά, αργυρά και χάλκινα. ✎ *Η Ελλάδα κέρδισε πολλά **μετάλλια** στους Ολυμπιακούς αγώνες του 2004.*
◇ **μέταλλο**
♬ με-τάλ-λι-ο

μέταλλο [το] *ουσιαστικό* **(μέταλλα)**
☑ Το **μέταλλο** είναι ένα σκληρό και συνήθως λαμπερό υλικό, όπως το σίδερο και το ατσάλι. Με τα **μέταλλα** φτιάχνουμε συνήθως εργαλεία, αυτοκίνητα και μηχανές. Με τα πολύτιμα **μέταλλα**, όπως ο χρυσός και το ασήμι, φτιάχνουμε κοσμήματα.
◇ **μεταλλικός, μετάλλιο**
♬ μέ-ταλ-λο

μεταμορφώνω, **μεταμορφώνομαι**
ρήμα **(μεταμόρφωσα, θα μεταμορφώσω)**
☑ Όταν **μεταμορφώνεις** κάποιον, του αλλάζεις την εξωτερική εμφάνιση, τον κάνεις εντελώς διαφορετικό.
✎ *Η Κίρκη **μεταμόρφωσε** τους συντρόφους του Οδυσσέα σε γουρούνια.*
◇ *Ο Οδυσσέας έμεινε έκπληκτος μ' αυτή τη **μεταμόρφωση**.* **μορφή**
♬ με-τα-μορ-φώ-νω

μεταμόρφωση [η] *ουσιαστικό* **(μεταμορφώσεις)** → μεταμορφώνω

μεταμφιέζομαι *ρήμα* **(μεταμφιέστηκα, θα μεταμφιεστώ)**
☑ Όταν **μεταμφιέζεσαι**, αλλάζεις το ντύσιμό σου για να μη σε αναγνωρίζουν. ✎ *Στις Απόκριες η Αθηνά **μεταμφιέστηκε** πειρατής και κανένας δεν κατάλαβε ποια ήταν.*
○ μασκαρεύομαι ◇ Όταν **μεταμφιέζεσαι**, κάνεις μία **μεταμφίεση**. ♬ με-ταμ-φι-έ-ζο-μαι

μεταμφίεση [η] *ουσιαστικό* **(μεταμφιέσεις)** → μεταμφιέζομαι

μετανάστης [ο], **μετανάστρια** [η] *ουσιαστικό* **(μετανάστες, μετανάστριες)**
☑ **Μετανάστης** είναι κάποιος που φεύγει από την πατρίδα του για να βρει δουλειά σ' άλλη χώρα.
✎ *Οι γονείς του Ίγκλι είναι **μετανάστες** στην Ελλάδα από την Αλβανία.* ◇ **μεταναστεύω**
♬ με-τα-νά-στης

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

μετανιώνω *ρήμα* **(μετάνιωσα, θα μετανιώσω)**
☑ Όταν **μετανιώνεις** για κάτι, λυπάσαι που το έκανες. ✎ *Η Ελένη **μετάνιωσε** που μίλησε άσχημα στην Αθηνά και της ζήτησε συγνώμη.*
✓ Όταν το **μετανιώνεις**, αλλάζεις γνώμη. ✎ *Ο Ίγκλι το **μετάνιωσε** και σκέφτεται να μην πάει στην εκδρομή.*
♬ με-τα-νιώ-νω

μετάξι [το] *ουσιαστικό* **(μετάξια)**
☑ Το **μετάξι** είναι ένα απαλό ύφασμα από κλωστή που φτιάχνουν οι κάμπιες που λέγονται **μεταξοσκώληκες**.
✎ *Η κυρία Μαργαρίτα φοράει στο λαιμό της ένα μαντίλι από **μετάξι**.*
✓ Όταν κάτι είναι πολύ απαλό, λέμε πως είναι σαν **μετάξι**.
◇ Όταν κάτι είναι **μεταξένιο**, μοιάζει με μετάξι. Όταν κάτι είναι **μεταξωτό**, είναι φτιαγμένο από μετάξι.
♬ με-τά-ξι

μεταξύ *επίρρημα*
☑ *Η τάξη της Αθηνάς πήγε στο δημαρχείο **μεταξύ** του πρώτου και το δεύτερου διαλείμματος*, δηλαδή μετά το πρώτο και πριν από το δεύτερο.
✓ *Ο Κώστας και ο Νίκος είναι φίλοι. **Μεταξύ** τους υπάρχει μεγάλη φιλία.*
○ ανάμεσα ♬ με-τα-ξύ

μεταχειρίζομαι *ρήμα* **(μεταχειρίστηκα, θα μεταχειριστώ)**
☑ *Ο πατέρας του Νίκου είναι μηχανικός. Στη δουλειά του **μεταχειρίζεται** πολλά μηχανήματα.* Χρησιμοποιεί πολλά μηχανήματα.
✓ *«Δεν πρέπει να **μεταχειριζόμαστε** άσχημα τα ζώα» είπε η δασκάλα.* Δεν πρέπει να τους φερόμαστε άσχημα, να έχουμε κακή συμπεριφορά.
◇ Όταν κάτι είναι **μεταχειρισμένο**, έχει χρησιμοποιηθεί και δεν είναι πια καινούριο.
♬ με-τα-χει-ρί-ζο-μαι

Αν θέλεις να μάθεις τι έγινε με την εκδρομή του Κώστα ψάξε στις λέξεις *απότομος, εκδρομή, επιμένω, κακοκαιρία, ακυρώνω, πρόγραμμα, σέβομαι*

μεταφέρω, μεταφέρομαι *ρήμα* **(μετέφερα, θα μεταφέρω)**
☑ Όταν **μεταφέρεις** κάτι, το μετακινείς και το πας κάπου που δεν είναι πολύ κοντά. ✎ *Ο Ίγκλι και οι γονείς του νοίκιασαν ένα φορτηγό για να **μεταφέρουν** τα έπιπλά τους στο νέο σπίτι. Τα έπιπλα **μεταφέρθηκαν** από το παλιό στο νέο σπίτι μέσα σε μία μέρα.* ○ κουβαλώ
◇ Όταν μεταφέρεις κάτι, κάνεις μία **μεταφορά**.
♬ με-τα-φέ-ρω

μεταφορά [η] *ουσιαστικό* **(μεταφορές)**
→ μεταφέρω

μεταφράζω, μεταφράζομαι *ρήμα* **(μετάφρασα, θα μεταφράσω)**
☑ Όταν **μεταφράζεις** ένα κείμενο, μεταφέρεις τις λέξεις του κειμένου από μία γλώσσα σε μία άλλη.
✎ *«Δεν ξέρω καλά αγγλικά, μήπως μπορείς να μου **μεταφράσεις** αυτή τη διαφήμιση;» είπε η Αθηνά στην Αλίκη.*
◇ *«Μπορείς να μου δώσεις μία **μετάφραση** του κειμένου;» ρώτησε η Αθηνά.* ♬ με-τά-φρα-ση

μετάφραση [η] *ουσιαστικό* **(μεταφράσεις)** → μεταφράζω

μέτριος, **μέτρια, μέτριο** *επίθετο* **(μέτριοι, μέτριες, μέτρια)**
☑ Όταν κάποιος ή κάτι είναι **μέτριο**, έχει μεσαίο ύψος, βάρος ή μέγεθος.
✓ Ένας **μέτριος** καφές, δεν είναι ούτε πικρός ούτε γλυκός.
✓ Ένας **μέτριος** μαθητής, δεν είναι ούτε καλός ούτε κακός. ◇ **μέτρο**
♬ μέ-τρι-ος

μετρό [το] *ουσιαστικό*
☑ Το **μετρό** είναι ένα τρένο που τρέχει σε τούνελ κάτω από τη γη.
♬ με-τρό
- Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

μέτρο [το] *ουσιαστικό* **(μέτρα)**
☑ Το **μέτρο** είναι η μονάδα για να μετράμε τις επιφάνειες.
✎ *«Το τραπέζι της κουζίνας μας είναι ένα **μέτρο**» είπε ο Κώστας.*
✓ **Μέτρο** λέμε και το όργανο για να μετράμε τις επιφάνειες.
✎ *Ο κύριος Γιάννης είναι αρχιτέκτονας και χρησιμοποιεί το **μέτρο** για να φτιάξει τα σχέδιά του.*
✓ Όταν παίρνεις **μέτρα** από κάτι, το μετράς. ✎ *Η κυρία Μαργαρίτα πήρε τα **μέτρα** του καναπέ για ν' αγοράσει ένα κάλυμμα.* ♬ μέ-τρο

μετρώ και **μετράω, μετριέμαι** *ρήμα* **(μέτρησα, θα μετρήσω)**
☑ Όταν **μετράς** πράγματα ή πρόσωπα, χρησιμοποιείς αριθμούς για να υπολογίσεις πόσα είναι.
✎ *Η Αθηνά **μέτρησε** τους συμμαθητές της και τους έβγαλε 25.*
○ λογαριάζω
✓ Όταν ξέρεις να **μετράς**, ξέρεις να λες τους αριθμούς με τη σειρά.
✎ *Η Αθηνά ξέρει να **μετράει** ως το 1000!* ◇ Το **μέτρημα** είναι αυτό που κάνεις όταν **μετράς**.
♬ με-τρώ

μέτωπο [το] *ουσιαστικό* **(μέτωπα)**
☑ Το **μέτωπό** σου είναι το πάνω μέρος του προσώπου σου ανάμεσα στα μαλλιά και τα φρύδια.
✓ Το **μέτωπο** του πολέμου είναι η πρώτη γραμμή που γίνονται οι μάχες.
♬ μέ-τω-πο
✎ 'το σώμα μας'

μήκος [το] *ουσιαστικό* **(μήκη)**
☑ Όταν ξέρουμε το **μήκος** ενός πράγματος, ξέρουμε πόσο μακρύ είναι. ✎ *Για να βρει το **μήκος** του τραπεζιού, ο κύριος Γιάννης υπολόγισε με το μέτρο την απόσταση από τη μία πλευρά στην άλλη.*
● πλάτος ♬ μή-κος

μήλο [το] *ουσιαστικό* **(μήλα)**
☑ Το **μήλο** είναι ένα στρογγυλό φρούτο που έχει σπόρους στο εσωτερικό του. Υπάρχουν κόκκινα, κίτρινα και πράσινα **μήλα**.
✎ *Η κακιά βασίλισσα έδωσε στη Χιονάτη ένα δηλητηριασμένο **μήλο**.*

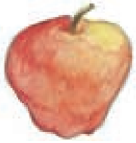

✓ Όταν παίζεις τα **μήλα**, είσαι ανάμεσα σε δύο φίλους σου και για να κερδίσεις πρέπει να πιάσεις τη μπάλα που πετάει ο ένας στον άλλο.
◇ Το δέντρο που κάνει **μήλα** είναι η **μηλιά**. ♬ μή-λο

- Η κακιά μάγισσα μ' έδωσε στη Χιονάτη. Τι είμαι;

....

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

μήνας [ο] *ουσιαστικό* **(μήνες)**
☑ Ο **μήνας** είναι μία περίοδος του χρόνου που έχει 28, 29, 30 ή 31 μέρες. Κάθε χρόνος έχει 12 **μήνες**.
♬ μή-νας
‘οι εποχές- οι μήνες- οι μέρες’

μήνυμα [το] *ουσιαστικό* **(μηνύματα)**
☑ Το **μήνυμα** είναι μία πληροφορία που δίνεις σε κάποιον ή παίρνεις από κάποιον που είναι μακριά. Το ηλεκτρονικό **μήνυμα** είναι ένα μήνυμα που στέλνεις ή που δέχεσαι στο κομπιούτερ. Το γραπτό **μήνυμα** το στέλνεις ή το δέχεσαι στο κινητό σου τηλέφωνο.
*Η κυρία Μαργαρίτα δε βρήκε τον κύριο Γιάννη και του άφησε ένα **μήνυμα** στον τηλεφωνητή.*
✓ *Το **μήνυμα** του παραμυθιού «Η Χιονάτη και οι εφτά νάνοι» είναι ότι η αγάπη νικάει τα πάντα.* ♬ μή-νυ-μα

μητέρα [η] *ουσιαστικό* **(μητέρες)**
☑ Η **μητέρα** σου είναι η γυναίκα που σε γέννησε και σε μεγαλώνει. **Μητέρα** λέμε και τη γυναίκα που έχει υιοθετήσει ένα παιδί.
*Η **μητέρα** του Κώστα είναι η κυρία Μαργαρίτα.* ○ μαμά, μάνα
◇ Η **μητρική** αγάπη είναι η αγάπη της μητέρας.
♬ μη-τέ-ρα ‘η οικογένεια’

μητριά [η] *ουσιαστικό* **(μητριές)**
☑ Η **μητριά** σου δεν είναι η πραγματική σου μητέρα αλλά έχει παντρευτεί το μπαμπά σου.
*Η κακιά βασίλισσα είναι η **μητριά** της Χιονάτης.* ♬ μη-τρι-ά

μηχανή [η] *ουσιαστικό* **(μηχανές)**
☑ Η **μηχανή** είναι ένα εργαλείο ή μία συσκευή που κάνει μία δουλειά αυτόματα ή μας βοηθά να την κάνουμε πιο εύκολα.
*Όταν ο θείος Τάκης πηγαίνει ταξίδι, παίρνει μαζί του τη φωτογραφική **μηχανή** και βγάζει φωτογραφίες.*
✓ Η **μηχανή** του αυτοκινήτου είναι εκείνη που το κάνει να κινείται και βρίσκεται συνήθως στο μπροστινό του μέρος. ◇ Ο **μηχανικός** είναι κάποιος που δουλεύει με μηχανές ή τις διορθώνει όταν χαλάσουν. Όταν κάτι είναι **μηχανικό**, λειτουργεί με μηχανή. **Μηχανάκι** ή μηχανή λέμε και τη μοτοσικλέτα. ♬ μη-χα-νή

μηχάνημα [το] *ουσιαστικό* **(μηχανήματα)**
☑ Το **μηχάνημα** είναι μία μηχανή με πολλά μέρη που κάνει μία συγκεκριμένη δουλειά. *Ο θείος Αλέκος έχει αγροτικά **μηχανήματα** για να κάνει τις δουλειές του.*
◇ Ο **μηχανισμός** είναι όλα τα κομμάτια που αποτελούν ένα μηχάνημα και συνδυάζονται για να λειτουργήσει. Ένα ρολόι-ξυπνητήρι έχει περίπλοκο **μηχανισμό**.
♬ μη-χά-νη-μα

μηχανικός [ο], [η] *ουσιαστικό* **(μηχανικοί)** → μηχάνημα

μικραίνω *ρήμα* **(μίκρυνα, θα μικρύνω)**
→ μικρός

μικρόβιο [το] *ουσιαστικό* **(μικρόβια)**
☑ Το **μικρόβιο** είναι ένας πολύ μικρός ζωντανός οργανισμός που προκαλεί αρρώστιες. ◇ **μικρός**, **μικροσκόπιο**
♬ μι-κρό-βι-ο

μικρός, **μικρή**, **μικρό** *επίθετο* **(μικροί, μικρές, μικρά)**
☑ Όταν κάτι είναι **μικρό**, το μέγεθός του είναι κάτω από το κανονικό. ✏ *Το ποντίκι είναι **μικρό** ζώο ενώ ο ελέφαντας μεγάλο.*
✓ Όταν κάποιος είναι **μικρός**, είναι νέος στην ηλικία. ✏ *Η Αθηνά είναι ακόμη **μικρή** αλλά όταν μεγαλώσει θέλει να γίνει ζωγράφος.*
✓ Ένας **μικρός** μισθός, είναι λίγος. Μία **μικρή** πόλη έχει λίγους κατοίκους.
✓ Το ***γ*** είναι ένα **μικρό** γράμμα ενώ το ***Γ*** κεφαλαίο.
✓ (σαν ουσιαστικό) Ένα **μικρό** που κλαίει είναι ένα μωρό.
● μεγάλος ◇ Όταν κάτι **μικραίνει**, γίνεται πιο μικρό.
● μεγαλώνω
♫ μι-κρός ✏ 'αντίθετα'

μικροσκόπιο [το] *ουσιαστικό* **(μικροσκόπια)**
☑ Με το **μικροσκόπιο** μπορείς να βλέπεις πολύ μικρά πράγματα που δε φαίνονται μόνο με τα μάτια σου.
◇ **μικρός**, **μικρόβιο**
♫ μι-κρο-σκό-πι-ο

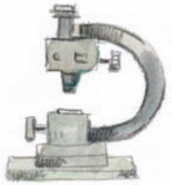

μικρόφωνο [το] *ουσιαστικό* **(μικρόφωνα)**
☑ Όταν μιλάς στο **μικρόφωνο**, η φωνή σου ακούγεται πιο δυνατά. Με το **μικρόφωνο** μπορείς να γράψεις τη φωνή σου σε μία κασέτα ή σ' ένα σιντί. ✏ *Οι τραγουδιστές τραγουδούν κρατώντας ένα **μικρόφωνο**.*
♫ μι-κρό-φω-νο

μιλώ και **μιλάω**, **μιλιέμαι** *ρήμα* **(μίλησα, θα μιλήσω)**
☑ Όταν **μιλάς**, προφέρεις λέξεις και λες κάτι. ✏ *«Σταμάτα να **μιλάς** συνέχεια, θέλω να **μιλήσω** κι εγώ!» είπε στον κύριο Μιχάλη η θεία του.*
✓ *Η κυρία Μαργαρίτα **μιλάει** δύο ξένες γλώσσες: γαλλικά και αγγλικά.*
✓ Όταν **μιλάς** με τους φίλους σου για κάτι, κουβεντιάζεις. ✏ *Ο Κώστας και ο Νίκος **μιλούν** κάθε μέρα για το ποδόσφαιρο.*
✓ Όταν δε **μιλιέσαι**, δε θέλεις να σου μιλάει κανείς. ♫ μι-λώ

μίμος [ο], [η] *ουσιαστικό* **(μίμοι)**
→ μιμούμαι

μιμούμαι *ρήμα* **(μιμήθηκα, θα μιμηθώ)**
☑ Όταν **μιμείσαι** κάποιον, μιλάς όπως μιλάει αυτός ή κάνεις ό,τι κάνει αυτός. ✏ *Του Κώστα του αρέσει να **μιμείται** τις κινήσεις που κάνει η Ροζαλία. Κουλουριάζεται και πηδάει σαν γάτα.* ◇ Ο **μίμος** είναι ένας ηθοποιός που **μιμείται** εύκολα τους άλλους. ♫ μι-μού-μαι

μισθός [ο] *ουσιαστικό* **(μισθοί)**
☑ Ο **μισθός** είναι τα χρήματα που παίρνει κάποιος όταν κάνει μία δουλειά. ♫ μι-σθός

μισό [το] *ουσιαστικό* **(μισά)**
→ μισός, μισή, μισό

μισός, **μισή**, **μισό** *επίθετο* **(μισοί, μισές, μισά)**
☑ Όταν κάτι είναι **μισό**, είναι το ένα από δύο ίσα μέρη. ✏ ***Μισό** κιλό κρέας είναι 500 γραμμάρια.*
● ολόκληρος, όλος
✓ Λέμε ότι έχεις μείνει **μισός**, όταν

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

έχεις αδυνατίσει πολύ.
✓ Λέμε ότι η δουλειά έχει μείνει **μισή**, όταν δεν έχει τελειώσει.
✓ Όταν είναι τρεις και **μισή**, ο μεγάλος δείκτης του ρολογιού δείχνει το 6 και ο μικρός το 3. ◇ Το **μισό** του δέκα είναι το πέντε. ♫ μι-σός

μίσος [το] *ουσιαστικό* **(μίση)** → μισώ

μισώ *ρήμα* **(μίσησα, θα μισήσω)**
☑ Όταν **μισείς** κάποιον, τρέφεις για εκείνον άσχημα συναισθήματα. Δεν τον αγαπάς καθόλου και θέλεις να του κάνεις κακό. ✎ *Η κακιά βασίλισσα **μισούσε** τη Χιονάτη και ήθελε να της κάνει κακό.*
✓ Όταν **μισείς** κάτι, δε σου αρέσει καθόλου. ✎ *Η Αθηνά **μισεί** τις φακές.*
● αγαπώ ◇ Όταν **μισείς** κάποιον, νιώθεις **μίσος**. ♫ μι-σώ

μνημείο [το] *ουσιαστικό* **(μνημεία)**
→ μνήμη

μνήμη [η] *ουσιαστικό* **(μνήμες)**
☑ Η **μνήμη** σου είναι η ικανότητα που έχεις να θυμάσαι. ✎ *Η Αθηνά έχει γερή **μνήμη** και δεν ξεχνάει τίποτα.*
✓ Στη **μνήμη** του υπολογιστή αποθηκεύονται οι πληροφορίες.
◇ Το **μνημείο** μπορεί είναι ένα άγαλμα που έγινε στη μνήμη κάποιου σημαντικού ανθρώπου ή κάποιου μεγάλου γεγονότος.
♫ μνή-μη

μοβ *επίθετο* **(μοβ)**
☑ **Μοβ** είναι το χρώμα που παίρνουμε, όταν ανακατεύουμε το κόκκινο και το μπλε. ✎ *Οι βιολέτες και οι πασχαλιές είναι λουλούδια που έχουν **μοβ** χρώμα.* ♫ μοβ

✎ 'τα χρώματα'
-Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

μόδα [η] *ουσιαστικό* **(μόδες)**
☑ Η **μόδα** είναι το στιλ ντυσίματος και κουρέματος που ακολουθούν πολλοί άνθρωποι σε κάθε εποχή. Όταν κάτι είναι στη **μόδα**, το φοράνε όλοι. Όταν κάτι γίνεται **μόδα**, το κάνουν όλοι. ✎ *Η κυρία Μαργαρίτα ακολουθεί πάντα τη **μόδα** και ντύνεται **μοντέρνα**.* ◇ *Φοράει πάντα **μοντέρνα** ρούχα.* ♫ μό-δα

μοδίστρα [η] *ουσιαστικό* **(μοδίστρες)**
☑ Η **μοδίστρα** είναι μία γυναίκα που η δουλειά της είναι να ράβει ρούχα.
✎ *Η κυρία Μαργαρίτα δεν αγοράζει έτοιμα ρούχα αλλά ράβει τα ρούχα της στη μαμά του Ίγκλι που είναι πολύ καλή **μοδίστρα**.* ○ ράφτρα
♫ μο-δί-στρα

μοιάζω *ρήμα* **(έμοιασα, θα μοιάσω)**
☑ Όταν κάτι **μοιάζει** με κάτι άλλο, είναι περίπου σαν κι εκείνο.
✎ *Η πάπια είναι ένα ζώο που **μοιάζει** με τη χήνα.*
◇ **όμοιος**
♫ μοιά-ζω

*Τα δίδυμα αδέλφια **μοιάζουν** μεταξύ τους.*

μοίρα [η] *ουσιαστικό* **(μοίρες)**
☑ Η **μοίρα** είναι η τύχη που θα έχεις στη ζωή σου, το **γραφτό** σου.
✎ *Οι άνθρωποι μπορούν να αλλάξουν τη **μοίρα** τους.* ♫ μοί-ρα

μοιράζω, **μοιράζομαι** *ρήμα* **(μοίρασα, θα μοιράσω)**
☑ Όταν **μοιράζεις** κάτι, το χωρίζεις σε ίσα μέρη.
✏ *Την Πρωτοχρονιά αφού έφαγαν όλοι ο θείος Σταμάτης **μοίρασε** τα χαρτιά της τράπουλας στους μεγάλους. Με το **μοίρασμα** της τράπουλας άρχισε το παιχνίδι.*
✓ Όταν **μοιράζεις** κάτι σε κάποιους, τους το δίνεις φροντίζοντας να φτάσει για όλους. ✏ *Η θεία Κατερίνα **μοίρασε** στα παιδιά καραμέλες και παιχνίδια. Ήταν δίκαιη στη **μοιρασιά**.*
◇ μοιρασιά, μοίρασμα
♫ μοι-ρά-ζω

μοκέτα [η] *ουσιαστικό* **(μοκέτες)**
☑ Η **μοκέτα** είναι ένα χαλί που καλύπτει όλο το πάτωμα.
✏ *Το δωμάτιο του Κώστα είναι στρωμένο με γαλάζια **μοκέτα**.*
♫ μο-κέ-τα

μολύβι [το] *ουσιαστικό* **(μολύβια)**
☑ Με το **μολύβι** μπορείς να γράψεις ή να ζωγραφίσεις.
Τα **μολύβια** μπορεί να είναι γκρι, μαύρα ή χρωματιστά.
♫ μο-λύ-βι

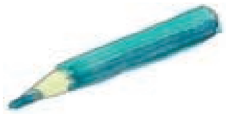

μονάδα [η] *ουσιαστικό* **(μονάδες)**
☑ Μονάδα λέμε τον αριθμό 1.
◇ μοναδικός, μόνος ♫ μο-νά-δα

μοναδικός, **μοναδική, μοναδικό** *επίθετο* **(μοναδικοί, μοναδικές, μοναδικά)**
☑ Όταν κάποιος είναι **μοναδικός**, είναι ένας και μόνος του, δεν υπάρχει άλλος. ✏ *Ο Νίκος είναι το ένα και **μοναδικό** παιδί των γονιών του.*
◇ μονάδα, μοναχός, μόνος
♫ μο-να-δι-κός

μοναξιά [η] *ουσιαστικό* **(μοναξιές)**
→ μόνος

μοναστήρι [το] *ουσιαστικό* **(μοναστήρια)** → μόνος

μοναχός, **μοναχή, μοναχό** και **μονάχος, μονάχη, μονάχο** *επίθετο* **(μοναχοί/μονάχοι, μοναχές/μονάχες, μοναχά/μονάχα)**
→ μόνος

μοναχός [ο], **μοναχή** [η] *ουσιαστικό* **(μοναχοί, μοναχές)**
☑ **Μοναχό** λέμε τον καλόγερο και **μοναχή** την καλόγρια.
◇ μόνος ♫ μο-να-χός

μόνιμος, **μόνιμη, μόνιμο** *επίθετο* **(μόνιμοι, μόνιμες, μόνιμα)**
☑ Όταν κάτι είναι **μόνιμο**, κρατάει για πάντα. ✏ *Η **μόνιμη** κατοικία της κυρίας Μαργαρίτας είναι στην Αθήνα.*
● προσωρινός ♫ μό-νι-μος

μονοπάτι [το] *ουσιαστικό* **(μονοπάτια)**
☑ Το **μονοπάτι** είναι ένα στενό δρομάκι για να περπατάνε οι άνθρωποι. Τ' αυτοκίνητα δεν μπορούν να περάσουν από ένα **μονοπάτι**.
♫ μο-νο-πά-τι

μονός, **μονή, μονό** *επίθετο* **(μονοί, μονές, μονά)**
☑ Το 1, το 3 και το 5 είναι **μονοί** αριθμοί. Το 2, το 4 και το 6 είναι **ζυγοί**. Ποιους άλλους **μονούς** και **ζυγούς** αριθμούς ξέρεις;
○ περιττός ● ζυγός
✓ Όταν κάτι είναι **μονό**, είναι για ένα

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

άτομο. *Η Αθηνά κοιμάται σε **μονό** κρεβάτι, ενώ οι γονείς της σε διπλό.* ● διπλός ♬ μο-νός

μόνος, **μόνη, μόνο** *επίθετο* **(μόνοι, μόνες, μόνα)**
☑ Όταν είσαι **μόνος**, δεν είναι κανείς μαζί σου.
*Όταν βροντάει, η Αθηνά φοβάται να κοιμηθεί **μόνη** της.*
○ μοναχός
✓ Όταν κάνεις κάτι **μόνος** σου, το κάνεις χωρίς τη βοήθεια κανενός.
*Η Αλίκη ξέρει να φτιάχνει **μόνη** της τυρόπιτα.* ○ μονάχος
✓ *Η **μόνη** φροντίδα του κυρίου Δημήτρη είναι να βρεθεί ο κλέφτης του μαγαζιού του.* ○ μοναδικός
◇ **μονάδα** ♬ μό-νος

μοντέλο [το] *ουσιαστικό* **(μοντέλα)**
☑ Όταν κάποιος είναι **μοντέλο**, παρουσιάζει καινούρια ρούχα σε **επιδείξεις** μόδας, δηλαδή μπροστά σε πολύ κόσμο. **Μοντέλο** είναι και κάποιος που στέκεται ακίνητος για να τον ζωγραφίσει ένας καλλιτέχνης.
*Η Αθηνά κάνει το **μοντέλο** και η θεία Κατερίνα τη ζωγραφίζει.*
✓ **Μοντέλο** λέμε και έναν τύπο προϊόντος που κυκλοφορεί στην αγορά.
*«Τα τελευταία **μοντέλα** των γαλλικών αυτοκινήτων είναι ακριβά» είπε ο κύριος Γιάννης στο θείο Τάκη.*
♬ μο-ντέ-λο

Αν θέλεις να μάθεις τι έγινε με το μαγαζί του κυρίου Δημήτρη, ψάξε μέσα στο λεξικό τις λέξεις
δικαστήριο, δικηγόρος, θηρίο, καημένος, πιάνω, τμήμα, φυλακή

μοντέρνος, **μοντέρνα, μοντέρνο** *επίθετο* **(μοντέρνοι, μοντέρνες, μοντέρνα)**
☑ Όταν ένα ρούχο είναι **μοντέρνο**, είναι μέσα στη μόδα. *Ο κύριος Γιάννης ντύνεται με **μοντέρνα** αλλά και άνετα ρούχα.* ● ντεμοντέ
✓ Όταν είσαι **μοντέρνος**, ακολουθείς τη μόδα ή έχεις σύγχρονες απόψεις.
● ντεμοντέ, παλιομοδίτικος
♬ μο-ντέρ-νος

μορφή [η] *ουσιαστικό* **(μορφές)**
☑ Η **μορφή** σου είναι η εξωτερική σου εμφάνιση, το πώς φαίνεσαι.
*Η κυρία Μαργαρίτα αγόρασε ζάχαρη σε **μορφή** κύβων.*
○ σχήμα *Βγαίνοντας από το μαγαζί είδε τον κύριο Μιχάλη να φωνάζει θυμωμένος. Η **μορφή** του ήταν τρομαχτική.* ○ όψη
♬ μορ-φή

μορφώνω, **μορφώνομαι** *ρήμα* **(μόρφωσα, θα μορφώσω)**
☑ Όταν **μορφώνεις** κάποιον, του προσφέρεις γνώσεις και τον εκπαιδεύεις σε κάτι.
*«Στο σχολείο πηγαίνεις για να **μορφωθείς** και να γίνεις σωστός άνθρωπος» είπε στον Ίγκλι ο πατέρας του.* ◇ *«Θέλω να γίνεις **μορφωμένος** άνθρωπος και ν' αποκτήσεις σωστή **μόρφωση**» είπε πάλι.* ♬ μορ-φώ-νω

μοσχάρι [το] *ουσιαστικό* **(μοσχάρια)**
☑ Το **μοσχάρι** είναι το μικρό της αγελάδας και του βοδιού.
✓ **Μοσχάρι** λέμε και το κρέας του μοσχαριού.
♬ μο-σχά-ρι

μοσχοβολώ και **μοσχοβολάω** *ρήμα* **(μοσχοβόλησα, θα μοσχοβολήσω)**
☑ Όταν κάτι **μοσχοβολάει**, μυρίζει πολύ όμορφα. ✎ *Τα τριαντάφυλλα του κυρίου Μιχάλη* ***μοσχοβολούν*** *σ' όλη τη γειτονιά.* ♫ μο-σχο-βο-λώ
-Λέμε και μοσκοβολώ.

μοτοσικλέτα [η] *ουσιαστικό* **(μοτοσικλέτες)**
☑ Η **μοτοσικλέτα** μοιάζει με βαρύ, μεγάλο ποδήλατο που έχει μηχανή.
○ μηχανή
♫ μο-το-σι-κλέ-τα
✎ 'η πόλη'

μουγγαίνω, **μουγγαίνομαι** *ρήμα* **(μούγγανα, θα μουγγάνω)** → μουγγός

μουγγαμάρα [η] *ουσιαστικό* **(μουγγαμάρες)** → μουγγός

μουγγός, **μουγγή**, **μουγγό** *επίθετο* **(μουγγοί, μουγγές, μουγγά)**
☑ Όταν είσαι **μουγγός**, δεν μπορείς να μιλήσεις.
✓ Όταν κάθεσαι **μουγγός**, κάθεσαι σιωπηλός. ○ βουβός
◇ **Μουγγαίνεσαι.** Παθαίνεις **μουγγαμάρα.** ♫ μουγ-γός

μουγκρητό [το] *ουσιαστικό* **(μουγκρητά)** → μουγκρίζω

μουγκρίζω *ρήμα* **(μούγκρισα, θα μουγκρίσω)**
☑ Όταν ένα ζώο **μουγκρίζει**, βγάζει για λίγη ώρα έναν άγριο ήχο. Βγάζει **μουγκρητά**. ✎ *«Οι αγελάδες του γείτονα* ***μουγκρίζουν****, όταν θέλουν να φάνε» λέει ο θείος Αλέκος.*
✓ Όταν **μουγκρίζεις** από τον πόνο, βγάζεις μία σιγανή, βαριά φωνή, επειδή πονάς. ◇ Ο Κώστας άκουσε ένα **μούγκρισμα**. Ήταν ο σκύλος του κυρίου Μιχάλη. **μουγκρητό**
♫ μου-γκρί-ζω

μουλάρι [το] *ουσιαστικό* **(μουλάρια)**
☑ Το **μουλάρι** είναι το ζώο που γεννιέται από ένα άλογο κι ένα γαϊδούρι.
✓ Λέμε ότι κάποιος είναι **μουλάρι**, όταν είναι αναίσθητος. ♫ μου-λά-ρι

μούμια [η] *ουσιαστικό* **(μούμιες)**
☑ Η **μούμια** είναι ένα πτώμα που οι αρχαίοι Αιγύπτιοι διατηρούσαν με ιατρικές μεθόδους.
✎ *«Στις πυραμίδες της Αιγύπτου υπήρχαν αρκετές* ***μούμιες****» είπε ο θείος Τάκης στην Αθηνά.* ♫ μού-μια

μουντζούρα [η] *ουσιαστικό* **(μουντζούρες)**
☑ Η **μουντζούρα** είναι ένας σκούρος λεκές, συνήθως από μπογιά ή μελάνι.
◇ Όταν **μουντζουρώνεις** κάτι το λερώνεις με **μουντζούρες**.
♫ μου-ντζού-ρα
-Λέμε και μουτζούρα

Το μωρό ***μουντζουρώνει*** *ένα χαρτί.*
Το γέμισε ***μουντζούρες****.*

μουντζουρώνω, **μουντζουρώνομαι** *ρήμα* **(μουτζούρωσα, θα μουτζουρώσω)**
→ μουντζούρα

μουντός, **μουντή**, **μουντό** *επίθετο* **(μουντοί, μουντές, μουντά)**
☑ Ένα **μουντό** χρώμα δεν είναι ούτε λαμπερό ούτε φωτεινό. *Η μπλούζα της κυρίας Μαργαρίτας ξέβαψε στο πλύσιμο κι έχει τώρα ένα **μουντό** γκρι χρώμα.* ♬ μου-ντός

μουρμούρα [η] *ουσιαστικό* **(μουρμούρες)** → μουρμουρίζω

μουρμουρίζω και **μουρμουράω** *ρήμα* **(μουρμούρισα, θα μουρμουρίσω)**
☑ Όταν **μουρμουρίζεις**, ψιθυρίζεις, δηλαδή λες κάτι σιγανά για να μη σ' ακούσουν. *Η Αθηνά και η Ελένη **μουρμούριζαν** για να μην τις ακούσει ο Νίκος. «Σταματήστε το **μουρμούρισμα**, κορίτσια!» είπε.*
✓ Όταν **μουρμουρίζεις** για κάτι, παραπονιέσαι. *Ο κύριος Μιχάλης άρχισε πάλι να **μουρμουρίζει**, επειδή τα παιδιά έκοψαν λουλούδια από τον κήπο του.* ◇ *Ήταν όλο **μουρμούρα**.* **μουρμούρισμα** ♬ μουρ-μου-ρί-ζω

μουσείο [το] *ουσιαστικό* **(μουσεία)**
☑ Στο **μουσείο** μπορείς να δεις έργα τέχνης και αντικείμενα παλαιότερων εποχών. ♬ μου-σεί-ο

μούσι [το] *ουσιαστικό* **(μούσια)**
☑ Το **μούσι** είναι οι τρίχες που φυτρώνουν στο πιγούνι ενός άντρα. *«Ο μπαρμπα-Στρουμφ έχει άσπρο **μούσι**.*
○ γένι ♬ μού-σι

- Ποια άλλα μουσικά όργανα ξέρεις;

- Πολλά χρώματα έχουν τη κατάληξη –ί: θαλασσί, μελιτζανί, σταχτί. Βρες κι άλλα.

μουσική [η] *ουσιαστικό* **(μουσικές)**
☑ Όταν κάποιος τραγουδάει ή παίζει κιθάρα, πιάνο ή βιολί, ακούγεται **μουσική**. Είναι ο ευχάριστος ήχος που ακούς.
◇ Το βιολί και το πιάνο είναι **μουσικά όργανα**. Η δουλειά του **μουσικού** είναι να παίζει ένα μουσικό όργανο ή να διδάσκει μουσική. ♬ μου-σι-κή
'τα μουσικά όργανα'

μουσικό όργανο [το] *ουσιαστικό* **(μουσικά όργανα)** → μουσική

μουσικός [ο], [η] *ουσιαστικό* **(μουσικοί)** → μουσική

μουσκεύω, **μουσκεύομαι** *ρήμα* **(μούσκεψα, θα μουσκέψω)**
☑ Όταν **μουσκεύεσαι**, βρέχεσαι πολύ. *Ο Κώστας έπαιζε μπάσκετ πολλή ώρα και **μουσκεύτηκε** στον ιδρώτα.*
✓ Όταν **μουσκεύεις** τα ρούχα, τα βουτάς στο νερό. ○ βρέχω
♬ μου-σκεύ-ω

μουσούδα [η] *ουσιαστικό* **(μουσούδες)**
☑ Η **μουσούδα** ενός ζώου είναι το στόμα και η μύτη του. *Η Ροζαλία έβαλε τη **μουσούδα** της μέσα στο μπολ με το γάλα.*
♬ μου-σού-δα

μουστάκι [το] *ουσιαστικό* **(μουστάκια)**
☑ Το **μουστάκι** είναι οι τρίχες που φυτρώνουν πάνω από τα χείλια των αντρών.
✓ *Κάθε φορά που τρώει, η Ροζαλία γεμίζει τα **μουστάκια** της με φαγητό.*

♬ μου-στά-κι

πιάνο
βιολί
τρομπέτα
ντραμς
κιθάρα
ακορντεόν

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

μουστάρδα [η] *ουσιαστικό* **(μουστάρδες)**
☑ Η **μουστάρδα** είναι μία κρύα, κίτρινη σάλτσα με δυνατή, **πικάντικη** γεύση που σερβίρεται συνήθως με το κρέας. ◇ Το **μουσταρδί** είναι το χρώμα της **μουστάρδας**.
♬ μου-στάρ-δα ✎ 'το πάρτι'

μούτρο [το] *ουσιαστικό* **(μούτρα)**
☑ Τα **μούτρα** σου είναι το πρόσωπό σου.
✓ Λέμε ότι κρατάς **μούτρα** σε κάποιον, όταν θυμώνεις μαζί του. Επίσης λέμε ότι πέφτεις με τα **μούτρα** σε κάτι, όταν ασχολείσαι πολύ μ' αυτό. Λέμε ακόμη ότι σπας τα **μούτρα** κάποιου, όταν τον δέρνεις. Όταν λέμε ότι κάνεις κάτι σαν τα **μούτρα** σου, εννοούμε ότι το καταστρέφεις. ◇ **Μουτράκι** λες χαϊδευτικά τα μούτρα σου.
♬ μού-τρο

μούχλα [η] *ουσιαστικό* **(μούχλες)**
☑ Όταν τα τρόφιμα πιάνουν **μούχλα**, χαλάνε και παίρνουν ένα σκούρο πράσινο χρώμα. ◇ Όταν κάτι πιάνει μούχλα, έχει **μουχλιάσει**. ♬ μού-χλα

μουχλιάζω *ρήμα* **(μούχλιασα, θα μουχλιάσω)** → μούχλα

μπαγιάτικος, μπαγιάτικη, μπαγιάτικο *επίθετο* **(μπαγιάτικοι, μπαγιάτικες, μπαγιάτικα)**
☑ Όταν τα τρόφιμα είναι **μπαγιάτικα**, χάνουν τη γεύση και τη φρεσκάδα τους, γιατί έχουν παλιώσει.
● φρέσκος ♬ μπα-γιά-τι-κος

- Είμαι το αντίθετο του φρέσκος. Τι είμαι;

μπάζα [τα] *ουσιαστικό*
☑ Τα **μπάζα** είναι τ' άχρηστα υλικά που μένουν από το γκρέμισμα μίας οικοδομής. ♬ μπά-ζα

μπάζω *ρήμα* **(έμπασα, θα μπάσω)**
☑ Όταν μία πόρτα ή ένα παράθυρο **μπάζει**, αφήνει το κρύο ή τον αέρα να περάσει. Όταν μία βάρκα **μπάζει** νερά, έχει τρυπήσει και το νερό μπαίνει μέσα της.
✓ Όταν ένα παντελόνι έχει **μπάσει**, έχει μικρύνει στο πλύσιμο. ○ μπαίνω
♬ μπά-ζω

μπαίνω *ρήμα* **(μπήκα, θα μπω)**
☑ Όταν **μπαίνεις** κάπου, είσαι έξω και πηγαίνεις μέσα σε κλειστό χώρο.
✎ *Η Ροζαλία **μπήκε** στο δωμάτιο της Αθηνάς από το παράθυρο.* ● βγαίνω
✓ Όταν ένα αγκάθι **μπαίνει** στο πόδι σου, χώνεται σ' αυτό. ● βγαίνω
✓ Όταν **μπαίνεις** στο παιχνίδι, συμμετέχεις σ' αυτό. ● βγαίνω
✓ Όταν τα ρούχα **μπαίνουν** στο πλύσιμο, στενεύουν. ○ μπάζω
♬ μπαί-νω

μπακάλης [ο], **μπακάλισσα** [η] *ουσιαστικό* **(μπακάληδες, μπακάλισσες)**
☑ Ο **μπακάλης** πουλάει τρόφιμα και είδη καθημερινής ανάγκης.
○ παντοπώλης
◇ Το **μπακάλικο** είναι το μαγαζί του μπακάλη. ○ παντοπωλείο
♬ μπα-κά-λης

μπακάλικο [το] *ουσιαστικό* **(μπακάλικα)**
→ μπακάλης

μπάλα [η] *ουσιαστικό* **(μπάλες)**
☑ Η **μπάλα** είναι η στρογγυλή σφαίρα που χτυπάς, κλοτσάς ή ρίχνεις, όταν κάνεις ένα σπορ.
Με **μπάλα** παίζεται το ποδόσφαιρο, το μπάσκετ και το βόλεϊ.
✓ **Μπάλα** λέμε και το ποδόσφαιρο.
✓ Έχουμε και τις **χιονόμπαλες** από χιόνι. ◇ Το **μπαλάκι** είναι μία μικρή μπάλα. ♬ μπά-λα

μπαλαρίνα [η] *ουσιαστικό* **(μπαλαρίνες)**
→ μπαλέτο

μπαλέτο [το] *ουσιαστικό* **(μπαλέτα)**
☑ Το **μπαλέτο** είναι ένας χορός που οι χορευτές τον χορεύουν πατώντας στις μύτες των ποδιών τους.
Μπαλέτο λέμε και το σύνολο των χορευτών που χορεύουν αυτόν το χορό μπροστά στο κοινό.
✎ *Η Ελένη πηγαίνει σε σχολή* ***μπαλέτου*** *και θέλει να γίνει* ***μπαλαρίνα****. Σήμερα είδε στην τηλεόραση τα* ***μπαλέτα*** *Μπολσόι.*
♬ μπα-λέ-το

μπαλκόνι [το] *ουσιαστικό* **(μπαλκόνια)**
☑ Στις πολυκατοικίες, όλα τα διαμερίσματα που βρίσκονται ψηλά σε κάποιον όροφο έχουν μπροστά ή πίσω ένα ή περισσότερα **μπαλκόνια** με κάγκελα.

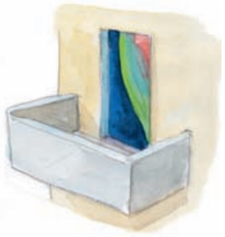

Εκεί καθόμαστε όταν ο καιρός είναι καλός. ○ βεράντα
♬ μπαλ-κό-νι

μπαλόνι [το] *ουσιαστικό* **(μπαλόνια)**
☑ Τα **μπαλόνια** είναι λαστιχένια και χρωματιστά και τα φουσκώνεις με αέρα. Με τα **μπαλόνια** παίζουμε ή στολίζουμε το σπίτι, όταν έχουμε γιορτή. ♬ μπα-λό-νι ✎ 'το πάρτι'

μπαλώνω *ρήμα* **(μπάλωσα, θα μπαλώσω)**
☑ Όταν **μπαλώνεις** ένα τρύπιο παντελόνι, το ράβεις.
✓ Όταν τα **μπαλώνεις**, προσπαθείς να καλύψεις ένα λάθος σου.
◇ *«Μιχάλη, όλη την ώρα ασχολούμαι με το* ***μπάλωμα****! Οι κάλτσες σου είναι γεμάτες* ***μπαλώματα****!» είπε η θεία του.* ♬ μπα-λώ-νω

μπάμια [η] *ουσιαστικό* **(μπάμιες)**
☑ Η **μπάμια** είναι ένα μικρό, πράσινο και χνουδωτό λαχανικό που τρώγεται μαγειρεμένο.
Οι **μπάμιες** βγάζουν ένα παχύ υγρό που μοιάζει με μύξα.
♬ μπά-μια

μπαμπάς [ο] *ουσιαστικό* **(μπαμπάδες)**
☑ Οι **μπαμπάς** σου είναι ο ένας από τους γονείς σου. Είναι ο άντρας της μαμάς σου. ✎ *Ο* ***μπαμπάς*** *του Κώστα είναι ο κύριος Γιάννης.*
○ πατέρας
✓ Ο **μπαμπάς** είναι κι ένα γλυκό με ψημένη ζύμη, σιρόπι και σαντιγί.
♬ μπα-μπάς

- Ποια παιχνίδια παίζουμε με μπαλάκι;

μπαμπούλας [ο] *ουσιαστικό* **(μπαμπούλες)**
☑ Ο **μπαμπούλας** είναι ένα φανταστικό πλάσμα που τρομάζει τα παιδιά. Λέμε πως ένας άνθρωπος είναι **μπαμπούλας** ή κάνει τον **μπαμπούλα**, όταν μας φοβίζει.
✎ *Ο κύριος Μιχάλης είναι ο **μπαμπούλας** της γειτονιάς. Όλα τα παιδιά τον φοβούνται.*
♬ μπα-μπού-λας

μπανάνα [η] *ουσιαστικό* **(μπανάνες)**
☑ Η **μπανάνα** είναι ένα μακρύ, κίτρινο φρούτο που φυτρώνει σε ζεστές χώρες. ◇ Το δέντρο που κάνει μπανάνες είναι η **μπανανιά**.
♬ μπα-νά-να

μπανιέρα [η] *ουσιαστικό* **(μπανιέρες)**
→ μπάνιο

μπάνιο [το] *ουσιαστικό* **(μπάνια)**
☑ **Μπάνιο** λέμε το δωμάτιο του σπιτιού που έχει τη **μπανιέρα**, το νιπτήρα και την τουαλέτα.
✓ Όταν κάνεις **μπάνιο**, πλένεις το σώμα σου.
✓ **Μπάνιο** είναι και το κολύμπι στη θάλασσα. ◇ Όταν είσαι στο μπάνιο, πλένεσαι στη **μπανιέρα**.
♬ μπά-νιο ✎ 'το μπάνιο'

μπάντα [η] *ουσιαστικό* **(μπάντες)**
☑ Η **μπάντα** είναι μία ομάδα ανθρώπων που παίζουν μαζί μουσική.
✎ *Η Αθηνά πήγε στην πλατεία ν' ακούσει τη **μπάντα** του δήμου με τη μαμά της.* ○ ορχήστρα
♬ μπά-ντα

μπαούλο [το] *ουσιαστικό* **(μπαούλα)**
☑ Στο **μπαούλο** φυλάς πολύτιμα αντικείμενα. ○ κιβώτιο
♬ μπα-ού-λο

μπαρ [το] *ουσιαστικό* **(μπαρ)**
☑ Το **μπαρ** είναι ένα μαγαζί που σερβίρει ποτά.
✓ **Μπαρ** λέμε κι ένα έπιπλο που το έχουμε για να βάζουμε τα ποτά του σπιτιού. ♬ μπαρ
- Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

μπάρμπας [ο] *ουσιαστικό* **(μπαρμπάδες)**
☑ Στα χωριά το θείο το φωνάζουν **μπάρμπα**. ○ θείος
✓ **Μπάρμπα** λέμε κι έναν άνθρωπο μεγάλης ηλικίας.
♬ μπάρ-μπας

μπαρμπούνι [το] *ουσιαστικό* **(μπαρμπούνια)**
☑ Το **μπαρμπούνι** είναι ένα νόστιμο κόκκινο ψάρι με μουστάκια.
♬ μπαρ-μπού-νι

μπάσκετ [το] *ουσιαστικό*
☑ Το **μπάσκετ** είναι ένα άθλημα που παίζεται με δύο αντίπαλες ομάδες. Κάθε ομάδα προσπαθεί να βάλει τη μπάλα στο καλάθι της άλλης περισσότερες φορές για να κερδίσει.
○ καλαθοσφαίριση
◇ **Μπασκετμπολίστα** λέμε τον αθλητή που παίζει μπάσκετ.
♬ μπά-σκετ
- Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

καθρέφτης
αφρόλουτρο
βρύση
καζανάκι
χαρτί υγείας
νιπτήρας
λεκάνη
αφρός
παπάκι
μπανιέρα

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

μπαστούνι [το] *ουσιαστικό*
(μπαστούνια)
☑ Το **μπαστούνι** είναι το ξύλινο ραβδί που κρατούν οι ηλικιωμένοι και οι τυφλοί για να περπατούν.
♬ μπα-στού-νι

μπαταρία [η] *ουσιαστικό* **(μπαταρίες)**
☑ Η **μπαταρία** κάνει ένα ραδιόφωνο να λειτουργήσει χωρίς να είναι στην πρίζα, επειδή αποθηκεύει ηλεκτρική ενέργεια. **Μπαταρία** έχουν και τα ρολόγια και τα αυτοκίνητα.
♬ μπα-τα-ρί-α

μπάχαλο [το] *ουσιαστικό*
☑ Όταν τα κάνεις **μπάχαλο**, τα μπερδεύεις, τα κάνεις όλα άνω κάτω.
♬ μπά-χα-λο

μπαχαρικό [το] *ουσιαστικό* **(μπαχαρικά)**
☑ Το **μπαχαρικό** βγαίνει από φυτά, έχει έντονη μυρωδιά και νοστιμεύει τα φαγητά και τα γλυκά. Το πιπέρι και η κανέλα είναι **μπαχαρικά**.
O μυρωδικά ♬ μπα-χα-ρι-κό

μπεζ *επίθετο*
☑ Το **μπεζ** χρώμα είναι ένα πολύ ανοιχτό καφέ χρώμα. Η άμμος έχει **μπεζ** χρώμα.
- Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

μπέικον [το] *ουσιαστικό*
☑ Το **μπέικον** είναι αλατισμένο χοιρινό κρέας με αρκετό λίπος. Είναι αλλαντικό και το αγοράζεις σε φέτες.
♬ μπέι-κον
- Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

μπεκρής [ο], **μπεκρού** [η] *ουσιαστικό*
(μπεκρήδες, μπεκρούδες)
☑ **Μπεκρής** είναι κάποιος που πίνει και μεθάει συχνά.
Οι **μπεκρήδες** έχουν κόκκινη μύτη από το ποτό και παραπατούν στο δρόμο. ♬ μπε-κρής

μπελάς [ο] *ουσιαστικό* **(μπελάδες)**
☑ Ο **μπελάς** είναι μία κατάσταση δύσκολη, άσχημη ή επικίνδυνη για σένα. ✎ *Ο Ίγκλι έσπασε κατά λάθος του τζάμι του κυρίου Μιχάλη και δεν ήξερε τι να κάνει. «Θα μπω σε μεγάλους **μπελάδες**» σκέφτηκε.*
♬ μπε-λάς

μπέμπης [ο], **μπέμπα** [η] *ουσιαστικό*
(μπέμπηδες, μπέμπες)
☑ **Μπέμπη** ή **μπέμπα** λέμε ένα μωρό που έχει γεννηθεί πριν από λίγο καιρό. ✎ *Ο **μπέμπης** της θείας Κατερίνας θα βαφτιστεί σε λίγους μήνες. Θα τον πουν Δημήτρη.*
♬ μπέ-μπα

μπέρτα [η] *ουσιαστικό* **(μπέρτες)**
☑ *Ο Νίκος ντύθηκε Ζορό τις Απόκριες και φόρεσε μία μαύρη **μπέρτα**.* ♬ μπέρ-τα

μπερδεύω, **μπερδεύομαι** *ρήμα*
(μπέρδεψα, θα μπερδέψω)
☑ Όταν **μπερδεύεις** κάτι, το

μπλέκεις ή αλλάζεις τη σειρά του.
✏ *«Μη **μπερδεύεις** τα ρούχα μου!» είπε στον Κώστα η Αθηνά προσπαθώντας να **ξεμπερδέψει** τα μαλλιά της με τη χτένα.*
✓ *«Πρόσεξε μη **μπερδευτείς** στο χαλί και πέσεις!» είπε στο Νίκο η Ελένη.*
○ σκαλώνω, μπλέκομαι
✓ *Ο Κώστας **μπερδεύει** τις πράξεις στην αριθμητική.*
*Οι πράξεις αυτές τον **μπερδεύουν** συνέχεια. Δεν μπορεί να τις ξεχωρίσει, δεν τις καταλαβαίνει καλά και **μπερδεύεται** συνέχεια.*
◇ Όταν κάτι σε μπερδεύει, σου δημιουργεί **μπέρδεμα**.
♫ μπερ-δεύ-ω

*Η Ροζαλία **μπερδεύτηκε** στο κουβάρι.*

μπετόν [το] *ουσιαστικό*
☑ Το **μπετόν** είναι ένα μείγμα από τσιμέντο, νερό, άμμο και χαλίκια.
✏ *Στις πόλεις τα κτίρια είναι φτιαγμένα από **μπετόν** και γυαλί.*
♫ μπε-τόν
- Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

μπιζού [το] *ουσιαστικό*
☑ Τα **μπιζού** είναι τα γυναικεία κοσμήματα. ♫ μπι-ζού
- Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

μπικίνι [το] *ουσιαστικό* **(μπικίνια)**
☑ Το **μπικίνι** είναι ένα γυναικείο μαγιό με δύο κομμάτια, ένα για το πάνω μέρος του σώματος κι ένα για το κάτω. ♫ μπι-κί-νι

μπιμπερό [το] *ουσιαστικό*
☑ Το **μπιμπερό** είναι ένα μπουκάλι με πιπίλα και το έχουμε για να πίνει το μωρό το γάλα του.
♫ μπι-μπε-ρό
- Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

μπίρα [η] *ουσιαστικό* **(μπίρες)**
☑ Η **μπίρα** είναι ένα ποτό με άσπρο αφρό που γίνεται από κριθάρι και πίνεται παγωμένο. ♫ μπί-ρα
Δες αφρός

μπισκότο [το] *ουσιαστικό* **(μπισκότα)**
☑ Το **μπισκότο** είναι ένα κομμάτι γλυκού ζυμαριού ψημένο στο φούρνο. ✏ *Στην Ελένη αρέσουν τα γεμιστά **μπισκότα**.*
♫ μπι-σκό-το

μπιφτέκι [το] *ουσιαστικό* **(μπιφτέκια)**
☑ Το **μπιφτέκι** είναι ένα στρογγυλό κομμάτι κιμά, ζυμωμένο με μπαχαρικά και ψημένο στο φούρνο. ♫ μπι-φτέ-κι

μπιχλιμπίδι [το] *ουσιαστικό* **(μπιχλιμπίδια)**
☑ Το **μπιχλιμπίδι** είναι ένα μικρό στολίδι μικρής αξίας. ✏ *Η Αλίκη φοράει πλαστικά βραχιόλια, δαχτυλίδια κι άλλα **μπιχλιμπίδια**.*
♫ μπι-χλι-μπί-δι

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

μπλάνκο [το] *ουσιαστικό*
☑ Το **μπλάνκο** είναι ένα άσπρο παχύ υγρό για να σβήνεις τα λάθη στο τετράδιό σου. ○ σβηστικό
♬ μπλάν-κο
- Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

μπλε *επίθετο*
☑ **Μπλε** είναι το σκούρο γαλάζιο χρώμα. ♬ μπλε
- Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

μπλέκω, **μπλέκομαι** *ρήμα* **(έμπλεξα, θα μπλέξω)**
☑ Όταν **μπλέκεις** κάτι με κάτι άλλο, τα μπερδεύεις ή τα ενώνεις.
✎ *Η θεία Έλλη δεν **μπλέκει** τ' άσπρα με τα χρωματιστά ρούχα στο πλυντήριο.*
✓ Όταν **μπλέκεις** με κάποιον, κάνεις παρέα με αυτόν.
✎ *«Πρέπει να προσέχεις μη **μπλέξεις** με κακές παρέες!» είπε ο κύριος Γιάννης στον Κώστα.*
✓ *Ο κύριος Δημήτρης δεν είχε ποτέ **μπλεχτεί** με την αστυνομία αλλά από τότε που μπήκαν κλέφτες στο μαγαζί του συνεργάζεται μαζί της.* Δεν είχε ασχοληθεί με την αστυνομία.
◇ *«Τι **μπλέξιμο** κι αυτό!» λέει.*
♬ μπλέ-κω

μπλοκάρω *ρήμα* **(μπλόκαρα, θα μπλοκάρω)**
☑ Όταν τ' αυτοκίνητα **μπλοκάρουν** τους δρόμους, τους κλείνουν κι έτσι εμποδίζουν την κυκλοφορία.
✎ *Στο έργο τα περιπολικά της αστυνομίας **μπλόκαραν** τους δρόμους για να πιάσουν τους κλέφτες.*
✓ Όταν κάτι **μπλοκάρει**, μένει ακίνητο και δεν ανοίγει.
✎ *Το παράθυρο είχε **μπλοκάρει** και η κυρία Μαργαρίτα έπρεπε να βάλει πολλή δύναμη για να το ανοίξει.*
◇ **μπλοκάρισμα** ♬ μπλο-κά-ρω

Αν θέλεις να μάθεις τι έγινε με το μαγαζί του κυρίου Δημήτρη, ψάξε μέσα στο λεξικό τις λέξεις *δικαστήριο, δικηγόρος, θηρίο, καημένος, πιάνω, τμήμα, φυλακή*

μπλούζα [η] *ουσιαστικό* **(μπλούζες)**
☑ Η **μπλούζα** είναι ένα ρούχο για το πάνω μέρος του σώματός σου. Υπάρχουν μπλούζες **μακρυμάνικες**, **κοντομάνικες** ή **αμάνικες** με τιράντες ή χωρίς τιράντες.
◇ **μπλουζάκι** ♬ μπλού-ζα
✎ 'τα ρούχα'

μπογιά [η] *ουσιαστικό* **(μπογιές)**
☑ Η **μπογιά** είναι ένα χρωματιστό υγρό που το χρησιμοποιείς για να βάφεις τους τοίχους.
✓ **Μπογιές** είναι και τα χρωματιστά μολύβια που έχεις για να ζωγραφίζεις.
◇ **Μπογιατζής** είναι αυτός που η δουλειά του είναι να βάφει τοίχους. Όταν βάφεις κάτι με μπογιά, το **μπογιατίζεις**.

♬ μπο-γιά

μπογιατίζω, **μπογιατίζομαι** *ρήμα* **(μπογιάτισα, θα μπογιατίσω)** → μπογιά

μπόι [το] *ουσιαστικό*
☑ Το **μπόι** σου είναι το ύψος σου.
✎ *Ο θείος Τάκης είναι Κρητικός και έχει σχεδόν δύο μέτρα **μπόι**.* ♬ μπόι
-Δε χρησιμοποιείται στον πληθυντικό αριθμό.

μπολ [το] *ουσιαστικό*
☑ Το **μπολ** είναι ένα μικρό στρογγυλό δοχείο χωρίς χερούλι. Είναι φτιαγμένο από γυαλί ή πλαστικό. Στο **μπολ** σερβίρουμε παγωτό ή γλυκό ή ανακατεύουμε υλικά, όταν μαγειρεύουμε.
◇ **μπολάκι** ♬ μπολ
-Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

μπόλικος, **μπόλικη, μπόλικο** *επίθετο* **(μπόλικοι, μπόλικες, μπόλικα)**
☑ Όταν κάτι είναι **μπόλικο**, είναι πολύ. ✎ *Ήταν επτά το πρωί. Ο Κώστας έριξε **μπόλικο** νερό στο πρόσωπό του για να ξυπνήσει.*
♬ μπό-λι-κος

μπόρα [η] *ουσιαστικό* **(μπόρες)**
☑ Η **μπόρα** είναι μία δυνατή και ξαφνική βροχή που κρατάει για λίγο.
♬ μπό-ρα

μπορώ *ρήμα* **(μπόρεσα, θα μπορέσω)**
☑ *Ο Κώστας **μπορεί** να παίζει ποδόσφαιρο για τέσσερις ώρες συνέχεια χωρίς να κουράζεται.* Έχει τη δύναμη να το κάνει, είναι ικανός να το κάνει.
✓ *Η Ελένη δεν **μπορεί** το Νίκο και τα πειράγματά του.* Δεν αντέχει.
✓ *«**Μπορούμε** να παίξουμε έξω;» ρώτησε ο Κώστας τη μητέρα του.* Μας επιτρέπεις να πάμε έξω;
✓ *«Αύριο θα βρέξει;» ρώτησε η κυρία Μαργαρίτα. «**Μπορεί**» απάντησε ο κύριος Γιάννης.* Είναι πιθανό να βρέξει.
○ ίσως ♬ μπο-ρώ

μπότα [η] *ουσιαστικό* **(μπότες)**
☑ Η **μπότα** είναι ένα κλειστό παπούτσι. Είναι ψηλό μέχρι το γόνατο. ♬ μπό-τα ✎ 'τα ρούχα'

μποτιλιάρισμα [το] *ουσιαστικό* **(μποτιλιαρίσματα)**
☑ Όταν έχει **μποτιλιάρισμα** στους δρόμους, τ' αυτοκίνητα είναι τόσο πολλά που δεν μπορούν να προχωρήσουν ή προχωρούν πολύ αργά. ♬ μπο-τι-λιά-ρι-σμα

μπουγάδα [η] *ουσιαστικό* **(μπουγάδες)**
☑ Η **μπουγάδα** είναι το πλύσιμο των ρούχων με το χέρι.
✎ *Η θεία του κυρίου Μιχάλη προτιμά να βάζει **μπουγάδα** κάθε Σάββατο.*
✓ **Μπουγάδα** λέμε και τα πλυμένα και απλωμένα ρούχα.
♬ μπου-γά-δα

μπουκάλι [το] *ουσιαστικό* **(μπουκάλια)**
☑ Το **μπουκάλι** είναι ένα γυάλινο ή πλαστικό δοχείο για να βάζεις υγρά.
✎ *Η θεία Κατερίνα αγόρασε πολλά **μπουκάλια** κρασί για τη γιορτή του θείου Σταμάτη.* ♬ μπου-κά-λι
✎ 'το πάρτι'

μπουκέτο [το] *ουσιαστικό* **(μπουκέτα)**
☑ Το **μπουκέτο** είναι πολλά και μικρά λουλούδια δεμένα μαζί.

○ ανθοδέσμη
♬ μπου-κέ-το

μπουκιά [η] *ουσιαστικό* **(μπουκιές)**
☑ Η **μπουκιά** είναι το φαγητό που μπορείς να βάλεις στο στόμα σου.
♬ μπου-κιά

μπούκλα [η] *ουσιαστικό* **(μπούκλες)**
☑ Η **μπούκλα** είναι μία τούφα από σγουρά μαλλιά. ♬ μπού-κλα

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

μπουκώνω, **μπουκώνομαι** *ρήμα*
(μπούκωσα, θα μπουκώσω)
☑ Όταν **μπουκώνεις** κάποιον, του γεμίζεις το στόμα καθώς τον ταΐζεις.
✓ Όταν **μπουκώνεις**, χορταίνεις και δεν μπορείς να φας άλλο.
✓ Όταν **μπουκώνει** η μύτη σου, έχεις συνάχι και δεν μπορείς ν' αναπνεύσεις. ♬ μπου-κώ-νω

μπουλντόζα [η] *ουσιαστικό*
(μπουλντόζες)
☑ Η **μπουλντόζα** είναι ένα μεγάλο αυτοκίνητο που το έχουμε για να μετακινούμε χώματα ή βαριά πράγματα ή για να γκρεμίζουμε κτίρια.
♬ μπουλ-ντό-ζα

μπουμπούκι [το] *ουσιαστικό*
(μπουμπούκια)
☑ Το **μπουμπούκι** είναι ένα λουλούδι που τα πέταλά του δεν έχουν ακόμη ανοίξει.
♬ μπου-μπού-κι

μπουμπούνας [ο] *ουσιαστικό*
(μπουμπούνες)
☑ **Μπουμπούνα** λέμε χαϊδευτικά το βλάκα. ♬ μπου-μπού-νας

μπουμπουνητό [το] *ουσιαστικό*
(μπουμπουνητά) → μπουμπουνίζει

μπουμπουνίζει *ρήμα*
(μπουμπούνισε, θα μπουμπουνίσει)
☑ Όταν πέφτουν αστραπές ή κεραυνοί, **μπουμπουνίζει**, δηλαδή ακούγεται ένας δυνατός ήχος.
○ βροντάει ◇ Όταν μπουμπουνίζει, ακούγονται **μπουμπουνητά**.
○ βροντή ♬ μπου-μπου-νί-ζει
-Συναντάμε το ρήμα μόνο στο τρίτο πρόσωπο ενικού αριθμού.

μπουνιά [η] *ουσιαστικό* **(μπουνιές)**
☑ Όταν δίνεις **μπουνιά** σε κάποιον, σφίγγεις τα δάχτυλα του χεριού σου και τον χτυπάς δυνατά. ○ γροθιά
♬ μπου-νιά

μπουντρούμι [το] *ουσιαστικό*
(μπουντρούμια)
☑ Το **μπουντρούμι** είναι ένα υπόγειο κελί σε μία φυλακή. **Μπουντρούμι** λέμε κι ένα υπόγειο σκοτεινό σπίτι.
♬ μπου-ντρού-μι

μπούρδα [η] *ουσιαστικό* **(μπούρδες)**
☑ Η **μπούρδα** είναι μία βλακεία ή ένα ψέμα που λες σε κάποιον.
✎ *Η Ελένη και η Αθηνά λένε πως οι ιστορίες του Νίκου είναι **μπούρδες**.*
♬ μπούρ-δα

μπουρίνι [το] *ουσιαστικό* **(μπουρίνια)**
☑ Το **μπουρίνι** είναι μία ξαφνική καταιγίδα. ○ θύελλα
✓ Λέμε ότι κάποιος είναι στα **μπουρίνια** του, όταν τον έχει πιάσει ένας ξαφνικός θυμός.
♬ μπου-ρί-νι

μπουρμπουλήθρα [η] *ουσιαστικό*
(μπουρμπουλήθρες)
☑ Η **μπουρμπουλήθρα** είναι μία μικρή μπάλα από αέρα. **Μπουρμπουλήθρες** έχει η σαπουνάδα. ○ σαπουνόφουσκα
♬ μπουρ-μπου-λή-θρα

μπουσουλώ και **μπουσουλάω** *ρήμα*
(μπουσούλησα, θα μπουσουλήσω)
☑ Όταν **μπουσουλάς**, περπατάς στα

τέσσερα ακουμπώντας στα γόνατα και στα χέρια σου.
✎ *Το μωρό της θείας Κατερίνας **μπουσουλάει** για να φτάσει τη μαμά του.* ○ αρκουδίζω ♬ μπου-σου-λώ

μπούτι [το] *ουσιαστικό* **(μπούτια)**
☑ Το **μπούτι** είναι το πάνω μέρος του ποδιού σου που αρχίζει από τη λεκάνη και τελειώνει στο γόνατο. **Μπούτι** είναι και το πάνω μέρος του ποδιού των ζώων.
✎ *Ο Κώστας τρώει το **μπούτι** από το κοτόπουλο, ενώ η Αθηνά προτιμά το στήθος.* ♬ μπού-τι ✎ 'το σώμα μας'

μπουφάν [το] *ουσιαστικό*
☑ Το **μπουφάν** είναι ένα κοντό και χοντρό ρούχο με μακριά μανίκια, γιακά και φερμουάρ. Το φοράς πάνω από άλλα ρούχα για να σε προστατεύει από το κρύο.
✎ *Το χειμώνα η Αλίκη φοράει ένα αδιάβροχο **μπουφάν** με γούνα στο γιακά.* ♬ μπου-φάν
-Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

μπουφές [ο] *ουσιαστικό* **(μπουφέδες)**
☑ Ο **μπουφές** είναι ένα τραπέζι με διάφορα φαγητά, ποτά και γλυκά. Από τον **μπουφέ** σερβίρονται οι καλεσμένοι σε μία γιορτή.
✓ **Μπουφές** είναι και το κυλικείο στα τρένα και τα πλοία.
✓ **Μπουφέ** λέμε κι ένα μεγάλο ξύλινο έπιπλο που το χρησιμοποιούμε για να βάζουμε πιάτα, κατσαρόλες, πετσέτες ή άλλα πράγματα. ♬ μπου-φές

μπούφος [ο] *ουσιαστικό* **(μπούφοι)**
☑ Ο **μπούφος** είναι ένα πουλί που δεν κοιμάται τη νύχτα και μοιάζει με την κουκουβάγια.
✓ **Μπούφο** λέμε και το βλάκα.
♬ μπού-φος

μπράτσο [το] *ουσιαστικό* **(μπράτσα)**
☑ Το **μπράτσο** σου είναι το μέρος του χεριού σου από τον ώμο μέχρι και τον αγκώνα. ✎ *Ο κύριος Γιάννης σήκωσε τα μανίκια της μπλούζας του μέχρι τα **μπράτσα** του.*
✓ Στο **μπράτσο** της πολυθρόνας μπορείς ν' ακουμπήσεις το χέρι σου.
◇ Τα **μπρατσάκια** είναι φουσκωτά σωσίβια που φορούν τα παιδιά στα μπράτσα τους.
♬ μπρά-τσο ✎ 'το σώμα μας'

μπριζόλα [η] *ουσιαστικό* **(μπριζόλες)**
☑ Η **μπριζόλα** είναι μία λεπτή φέτα κρέατος που τρώγεται ψητή ή τηγανητή. Η **μπριζόλα** μπορεί να είναι **μοσχαρίσια**, **χοιρινή** ή **αρνίσια**.

♬ μπρι-ζό-λα

μπρίκι [το] *ουσιαστικό* **(μπρίκια)**
☑ Στο **μπρίκι** βράζουμε νερό, γάλα ή καφέ. Είναι ένα πολύ μικρό κατσαρολάκι μ' ένα μακρύ χερούλι.
♬ μπρί-κι

μπροστά *επίρρημα*
☑ Όταν κάτι βρίσκεται **μπροστά** ή **μπροστά** σου, είναι πριν από σένα στη θέση ή τη σειρά. ✎ *Η Αθηνά κάθεται **μπροστά** από τον Κώστα και δίπλα στην Ελένη.*
✓ Όταν βάζω **μπροστά** κάτι, το ξεκινώ ή το κάνω να δουλεύει.
✎ *Ο κύριος Γιάννης έβαλε **μπροστά** το αυτοκίνητο και ξεκίνησε για τη δουλειά.* ○ εμπρός ● πίσω
◇ **μπροστινός** ♬ μπρο-στά

μπρούμυτα *επίρρημα*
☑ Όταν κάποιος κοιμάται **μπρούμυτα**, κοιμάται με το πρόσωπο, το στήθος και την κοιλιά προς τα κάτω. ● ανάσκελα ♬ μπρού-μυ-τα
Δες ανάσκελα

μυαλό [το] *ουσιαστικό* **(μυαλά)**
☑ Το **μυαλό** είναι μέσα στο κεφάλι σου και ελέγχει όλο το σώμα σου. Με το **μυαλό** σκέφτεσαι, θυμάσαι κι αισθάνεσαι. ○ εγκέφαλος
✓ Λέμε ότι στύβεις το **μυαλό** σου, όταν προσπαθείς πολύ να θυμηθείς κάτι. Όταν λέμε ότι τα **μυαλά** σου παίρνουν αέρα, εννοούμε ότι ξεμυαλίζεσαι. Λέμε ότι κάποιος είναι **μυαλό**, όταν είναι πολύ έξυπνος.
♬ μυα-λό

μύγα [η] *ουσιαστικό* **(μύγες)**
☑ Η **μύγα** είναι ένα μαύρο έντομο με δύο φτερά και έξι πόδια.
✎ *Η κυρία Μαργαρίτα σκέπασε το φαγητό, γιατί μέσα στο σπίτι υπήρχαν **μύγες**.*
◇ Η **χρυσόμυγα** έχει χρυσοπράσινο χρώμα.

♬ μύ-γα
✎ 'τα έντομα'

μύθος [ο] *ουσιαστικό* **(μύθοι)**
☑ Ο **μύθος** είναι μία φανταστική ιστορία με ήρωες θεούς, ζώα και φυτά που μας διδάσκει να είμαστε καλοί.
✓ **Μύθος** είναι και κάτι που δεν είναι αληθινό αλλά ψεύτικο. ✎ *Οι πληροφορίες του Νίκου στα κορίτσια αποδείχτηκαν **μύθος**, αφού καμιά από αυτές δεν ήταν αληθινή.*
○ παραμύθι ◇ **Μυθικούς** ήρωες λέμε τους ήρωες των μύθων και **μυθολογία** όλους τους μύθους ενός λαού.
♬ μύ-θος

- Στην Αθηνά αρέσουν οι μύθοι του Αισώπου. Εσύ ποιον μύθο του Αισώπου γνωρίζεις;

μύλος [ο] *ουσιαστικό* **(μύλοι)**
☑ Ο **μύλος** είναι ένα μηχάνημα για ν' αλέθεις το σιτάρι. **Μύλος** είναι και το μηχάνημα για ν' αλέθουμε τον καφέ και το πιπέρι ή να λιώνουμε τα φρούτα και τα λαχανικά.
✓ **Μύλος** είναι και το κτίριο όπου αλέθουμε το σιτάρι. Οι παλιοί **μύλοι** που δούλευαν με τη βοήθεια του νερού λέγονταν **νερόμυλοι**, ενώ εκείνοι που δούλευαν με τον αέρα **ανεμόμυλοι**. ♬ μύ-λος

μύξα [η] *ουσιαστικό* **(μύξες)**
☑ Η **μύξα** είναι το υγρό που βγαίνει, όταν φυσάς τη μύτη σου ή όταν είσαι κρυωμένος. ♬ μύ-ξα

μυρίζω, **μυρίζομαι** *ρήμα* **(μύρισα, θα μυρίσω)**
☑ *Η κυρία Μαργαρίτα **μύριζε** τα λουλούδια που έκοψε από τον κήπο του κυρίου Μιχάλη. Τα είχε συνέχεια κάτω από τη μύτη της. Η **μυρωδιά** τους ήταν τόσο γλυκιά που δεν ήθελε να σταματήσει να την αναπνέει.*
✓ Όταν κάτι **μυρίζει**, βγάζει μία όμορφη ή άσχημη μυρωδιά.
✎ *Όταν η κυρία Μαργαρίτα μαγειρεύει, το φαγητό της **μυρίζει** σ' όλη τη γειτονιά. Αν όμως μείνει έξω από το ψυγείο πολλές μέρες, τότε το φαγητό χαλάει και **μυρίζει** άσχημα.*
✓ Όταν **μυρίζεσαι** κάτι, καταλαβαίνεις κάτι με τη μύτη σου ή

με το μυαλό σου. *Ο σκύλος του κυρίου Μιχάλη **μυρίστηκε** τη Ροζαλία.*
◊ Το **μυρωδικό** είναι μία αρωματική ουσία που νοστιμεύει το φαγητό.
○ μπαχαρικό **μυρωδιά** ○ άρωμα
♬ μυ-ρί-ζω

μυρμήγκι [το] *ουσιαστικό* **(μυρμήγκια)**
☑ Το **μυρμήγκι** είναι ένα πολύ μικρό μαύρο έντομο που ζει σε φωλιές μέσα στο χώμα. Τα **μυρμήγκια** είναι πολύ εργατικά έντομα.
✓ Λέμε ότι κάποιος δουλεύει σαν **μυρμήγκι**, όταν είναι πολύ εργατικός.
♬ μυρ-μή-γκι
'τα έντομα'

μυρωδιά [η] *ουσιαστικό* **(μυρωδιές)**
→ μυρίζω

μυρωδικό [το] *ουσιαστικό* **(μυρωδικά)**
→ μυρίζω

μυστήριο [το] *ουσιαστικό* **(μυστήρια)**
☑ Το **μυστήριο** είναι κάτι άγνωστο ή παράξενο. *Ο Νίκος λέει ιστορίες **μυστηρίου** με φαντάσματα για να τρομάζει τα κορίτσια.* ◊ **μυστικός**, **μυστικό** ♬ μυ-στή-ρι-ο

μυστικό [το] *ουσιαστικό* **(μυστικά)**
→ μυστικός

μυστικός, **μυστική**, **μυστικό** *επίθετο*
(μυστικοί, μυστικές, μυστικά)
☑ Όταν κάτι είναι **μυστικό**, είναι κρυφό και δεν πρέπει να το μάθει κανείς. *Στον πύργο της κακιάς βασίλισσας υπήρχε ένα **μυστικό** δωμάτιο που δεν το ήξερε κανείς.*
○ κρυφός ● φανερός
◊ Ένα **μυστικό** είναι μία πληροφορία που την κρατάς κρυφή και δεν την ξέρει κανείς άλλος.
♬ μυ-στι-κός

μύτη [η] *ουσιαστικό* **(μύτες)**
☑ Η **μύτη** μας βρίσκεται στο πρόσωπό μας. Με τη **μύτη** αναπνέουμε τον αέρα και μυρίζουμε τις μυρωδιές.
✓ Με τη **μύτη** του μολυβιού σου μπορείς να γράψεις. Η **μύτη** του παπουτσιού σου είναι μπροστά στα δάχτυλα των ποδιών σου.
✓ Όταν περπατάς στις **μύτες** των ποδιών σου, περπατάς στα μπροστινά σου δάχτυλα για να μην κάνεις θόρυβο.
✓ Λέμε ότι χώνεις τη **μύτη** σου παντού, όταν θέλεις ν' ασχολείσαι με όλα. Ακόμη λέμε ότι ένα φαγητό σου σπάει τη **μύτη**, όταν μυρίζει πολύ ωραία.
♬ μύ-τη 'το σώμα μας'

μυωπία [η] *ουσιαστικό* **(μυωπίες)**
☑ Όταν έχεις **μυωπία**, δε βλέπεις μακριά και φοράς γυαλιά.
*Ο Νίκος φοράει γυαλιά **μυωπίας** για να βλέπει καλά στον πίνακα.*
♬ μυ-ω-πί-α

μωρό [το] *ουσιαστικό* **(μωρά)**
☑ Το **μωρό** είναι ένα νεογέννητο παιδί μέχρι και δύο χρονών.
*Το **μωρό** της θείας Κατερίνας είναι οκτώ μηνών.* ○ βρέφος
♬ μω-ρό 'η οικογένεια'

Ν ν

νάνος [ο] *ουσιαστικό* **(νάνοι)**
☑ Ο **νάνος** είναι ένας πολύ κοντός άνθρωπος. ✎ *Οι εφτά **νάνοι** αγαπούσαν και προστάτευαν τη Χιονάτη.*
♫ νά-νος

νανουρίζω, **νανουρίζομαι** *ρήμα* **(νανούρισα, θα νανουρίσω)**
☑ Όταν **νανουρίζεις** ένα παιδί, του τραγουδάς σιγανά ένα τραγούδι και το κουνάς για να κοιμηθεί.
✓ Όταν κάτι σε **νανουρίζει**, σε κάνει να θέλεις να κοιμηθείς.
✎ *«Η τηλεόραση με **νανουρίζει** και κοιμάμαι» είπε ο κύριος Μιχάλης.*
◇ Το **νανούρισμα** είναι το τραγούδι που λέμε σ' ένα παιδί, καθώς το κουνάμε για να κοιμηθεί.
♫ να-νου-ρί-ζω

ναός [ο] *ουσιαστικό* **(ναοί)**
☑ Ο **ναός** είναι ένα κτίριο όπου λατρεύουμε το Θεό. ✎ *Η χριστιανική εκκλησία και το μουσουλμανικό τζαμί είναι **ναοί**. Ο Παρθενώνας είναι ο αρχαίος **ναός** της θεάς Αθηνάς.*
♫ να-ός

ναυάγιο [το] *ουσιαστικό* **(ναυάγια)**
→ ναυαγώ

ναυαγός [ο], [η] *ουσιαστικό* **(ναυαγοί)**
→ ναυαγώ

ναυαγώ *ρήμα* **(ναυάγησα, θα ναυαγήσω)**
☑ Όταν ένα πλοίο **ναυαγεί**, βυθίζεται στη θάλασσα.
✎ *Ο Τιτανικός χτύπησε πάνω σ' ένα παγόβουνο και **ναυάγησε** στον Ατλαντικό Ωκεανό.*
✓ Όταν **ναυαγείς** σ' ένα νησί, το πλοίο σου έχει **ναυαγήσει**, κι εσύ καταφέρνεις να κολυμπήσεις μέχρι τη στεριά. ◇ Ο **ναυαγός** είναι κάποιος που έχει ναυαγήσει.
Το **ναυάγιο** είναι η βύθιση ενός πλοίου. **Ναυάγιο** είναι και τα συντρίμμια ενός πλοίου που ναυάγησε. ♫ ναυ-α-γώ

ναυπηγείο [το] *ουσιαστικό* **(ναυπηγεία)**
→ πλοίο

ναύτης [ο] *ουσιαστικό* **(ναύτες)**
☑ Ο **ναύτης** είναι κάποιος που δουλεύει σ' ένα πλοίο και παίρνει

διαταγές από τους ανωτέρους του, δηλαδή από τον **πλοίαρχο** ή τους **αξιωματικούς**. ◇ Ο **ναυτικός** δουλεύει στο πλοίο και μπορεί να είναι ναύτης ή αξιωματικός. Στη δουλειά του χρησιμοποιεί **ναυτικούς** χάρτες. Το **ναυτικό** μίας χώρας είναι όλα τα πλοία της μαζί.
♬ ναύ-της

ναυτικός [ο] *ουσιαστικό* **(ναυτικοί)**
→ ναύτης

νεαρός, **νεαρή, νεαρό** *επίθετο* **(νεαροί, νεαρές, νεαρά)** → νέος

νεκρός, **νεκρή, νεκρό** *επίθετο* **(νεκροί, νεκρές, νεκρά)**
☑ Όταν ένας άνθρωπος είναι **νεκρός**, δε ζει πια. ✎ *Στο έργο που έβλεπε η θεία Κατερίνα ο κλέφτης έπεσε **νεκρός** στο πάτωμα. Τον σκότωσε ο αστυνομικός.*
✓ (σαν ουσιαστικό) *Στην Ελλάδα τους **νεκρούς** τους θάβουμε στο χώμα, ενώ στην Ιαπωνία τους καίνε.* ● ζωντανός
◇ Στο **νεκροταφείο** θάβουμε τους **νεκρούς**. ♬ νε-κρός

νεκροταφείο [το] *ουσιαστικό* **(νεκροταφεία)** → νεκρός

νεογέννητος, **νεογέννητη, νεογέννητο** *επίθετο* **(νεογέννητοι, νεογέννητες, νεογέννητα)** → νέος

νέος, **νέα, νέο** *επίθετο* **(νέοι, νέες, νέα)**
☑ Όταν κάποιος είναι **νέος**, είναι μικρός στην ηλικία. ✎ *«Όταν είσαι **νέο** παλικάρι, δεν κουράζεσαι εύκολα και κάνεις πολλά πράγματα» είπε ο θείος Τάκης στον Κώστα.* ● γέρος
✓ (σαν ουσιαστικό) **Νέους** λέμε τους ανθρώπους μικρής ηλικίας. ✎ *Οι **νέοι** της Αθήνας διαδήλωσαν για την ειρήνη στον κόσμο.* ● γέρος
✓ Όταν κάτι είναι **νέο**, μόλις έχει φτιαχτεί ή αγοραστεί. ✎ *Στη γειτονιά της Αλίκης χτίστηκε μία **νέα** πολυκατοικία.* ○ καινούριος
● παλιός ◇ (σαν ουσιαστικό) Τα **νέα** είναι οι ειδήσεις που ακούμε ή βλέπουμε κάθε μέρα. Ο **νεαρός** είναι ο έφηβος. **Νεογέννητος** είναι αυτός που μόλις έχει γεννηθεί. ♬ νέ-ος

νεράιδα [η] *ουσιαστικό* **(νεράιδες)**
☑ Στα παραμύθια η **νεράιδα** είναι μία πολύ όμορφη γυναίκα που ζει στη φύση και κάνει μαγικά.
♬ νε-ράι-δα
✎ 'τα παραμύθια'

νερό [το] *ουσιαστικό* **(νερά)**
☑ Το **νερό** είναι το καθαρό, διάφανο υγρό που πίνεις για να ξεδιψάσεις. Οι λίμνες και τα ποτάμια έχουν μέσα τους πάρα πολύ **νερό**.
✓ Λέμε ότι ξέρεις το μάθημά σου **νερό**, όταν το ξέρεις πολύ καλά. Ακόμη λέμε ότι πηγαίνεις με τα **νερά** κάποιου, όταν κάνεις ό,τι θέλει.
◇ Στο **νεροχύτη** πλένουμε τα πιάτα

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

μας. Βρίσκεται στην κουζίνα του σπιτιού μας. ♬ νε-ρό

νεροχύτης [ο] *ουσιαστικό* **(νεροχύτες)** → νερό

νευριάζω *ρήμα* **(νευρίασα, θα νευριάσω)** → νεύρο

νεύρο [το] *ουσιαστικό* **(νεύρα)**
☑ Τα **νεύρα** είναι σαν λεπτές κλωστές και βρίσκονται μέσα στο σώμα σου. Δίνουν μηνύματα από το μυαλό στο υπόλοιπο σώμα σου για να μπορείς να βλέπεις,
ν' ακούς, να μυρίζεις, να πιάνεις ή να περπατάς.
✓ Λέμε ότι κάποιος έχει **νεύρα**, όταν είναι θυμωμένος. Ακόμη λέμε ότι κάτι σου σπάει τα **νεύρα**, όταν σ' ενοχλεί και σε θυμώνει.
◇ Όταν **νευριάζεις**, έχεις νεύρα και θυμώνεις. ○ θυμώνω, τσατίζομαι
● ηρεμώ **Νευρικός** είναι όποιος νευριάζει εύκολα. ● ήρεμος
♬ νεύ-ρο

νέφος [το] *ουσιαστικό* **(νέφη)**
☑ Το **νέφος** είναι το παχύ σύννεφο που δημιουργείται στον ουρανό των πόλεων από τα πολλά **καυσαέρια**.
✎ *Όταν έχει πολλή ζέστη και κίνηση, μπορείς να δεις **νέφος** στον ουρανό της Αθήνας.*
✓ **Νέφη** λέμε και τα σύννεφα.
♬ νέ-φος

νήμα [το] *ουσιαστικό* **(νήματα)**
☑ Το **νήμα** είναι μία χοντρή κλωστή για να πλέκεις ή να υφαίνεις κάτι. ✎ *Η θεία του κυρίου Μιχάλη αγόρασε πέντε κουβάρια **νήμα** για να του φτιάξει μία ζακέτα.* ♬ νή-μα

νηπιαγωγείο [το] *ουσιαστικό* **(νηπιαγωγεία)** → νήπιο

νηπιαγωγός [ο], [η] *ουσιαστικό* **(νηπιαγωγοί)** → νήπιο

νήπιο [το] *ουσιαστικό* **(νήπια)**
☑ Το **νήπιο** είναι ένα παιδί δύο με πέντε χρονών. ◇ Τα νήπια πηγαίνουν στο **νηπιαγωγείο**, δηλαδή στο σχολείο για νήπια.
Τη δασκάλα τους τη λέμε **νηπιαγωγό**.
♬ νή-πι-ο

νησί [το] *ουσιαστικό* **(νησιά)**
☑ Το **νησί** είναι ένα κομμάτι γης που έχει γύρω γύρω θάλασσα.
✎ *Η Κρήτη είναι ένα μεγάλο **νησί** της Ελλάδας.* ◇ **Νησιώτης** είναι αυτός που κατάγεται από νησί.
♬ νη-σί

νησιώτης [ο], **νησιώτισσα** [η] *ουσιαστικό* **(νησιώτες, νησιώτισσες)**
→ νησί

νηστεία [η] *ουσιαστικό* **(νηστείες)**
→ νηστεύω

νηστεύω *ρήμα* **(νήστεψα, θα νηστέψω)**
☑ Όταν **νηστεύουμε**, δεν τρώμε κάποια φαγητά για λίγες μέρες.
Οι χριστιανοί **νηστεύουν** πριν τα Χριστούγεννα, το Πάσχα και τον Δεκαπενταύγουστο.
Οι μουσουλμάνοι **νηστεύουν**, όταν έχουν το **ραμαζάνι**.
◇ *Ο παππούς και η γιαγιά του Κώστα κρατούν **νηστεία** ολόκληρη τη Σαρακοστή. Τρώνε συχνά ελιές, ρύζι, φακές και φασόλια που είναι **νηστίσιμα** φαγητά.*
♬ νη-στεύ-ω

νηστικός, **νηστική, νηστικό** *επίθετο* **(νηστικοί, νηστικές, νηστικά)**
☑ Όταν είσαι **νηστικός**, δεν έχεις φάει και πεινάς. ✏ *Ο Κώστας και η Αθηνά τρώνε κάθε μέρα πρωινό για να μην είναι **νηστικοί** στο σχολείο.*
● χορτάτος ♬ νη-στι-κός

νηστίσιμος, **νηστίσιμη, νηστίσιμο** *επίθετο* **(νηστίσιμοι, νηστίσιμες, νηστίσιμα)**
→ νηστεύω

νιανιά [τα] *ουσιαστικό*
☑ *Η θεία Κατερίνα έκανε το κρέας **νιανιά** για να μπορέσει το μωρό να το φάει.* Το έλιωσε.
♬ νια-νιά

νιάνιαρο [το] *ουσιαστικό* **(νιάνιαρα)**
☑ **Νιάνιαρο** λέμε κοροϊδευτικά το μικρό παιδί. ♬ νιά-νια-ρο

νιαουρίζω *ρήμα* **(νιαούρισα, θα νιαουρίσω)**
☑ Όταν η Ροζαλία φωνάζει, **νιαουρίζει**.
◇ Βγάζει **νιαουρίσματα**.
♬ νια-ου-ρί-ζω

νιάτα [τα] *ουσιαστικό*
☑ *Ο θείος Αλέκος θυμάται πώς ήταν στα **νιάτα** του.* Όταν ήταν νέος.
○ νεότητα, νιότη
● γηρατειά, γεράματα
✓ *Λέει ότι τα σημερινά **νιάτα** διασκεδάζουν πολύ και διαβάζουν λίγο.* Οι σημερινοί νέοι. ◇ **νέος**
♬ νιά-τα

νίκη [η] *ουσιαστικό* **(νίκες)** → νικώ

νικητής [ο], **νικήτρια** [η] *ουσιαστικό* **(νικητές, νικήτριες)** → νικώ

νικώ και **νικάω, νικιέμαι** *ρήμα* **(νίκησα, θα νικήσω)**
☑ Όταν **νικάς** σ' έναν πόλεμο, διώχνεις τον εχθρό. ✏ *Οι Έλληνες **νίκησαν** τους Ιταλούς στον πόλεμο του 1940.* ○ επικρατώ
✓ Όταν **νικάς** σ' έναν αγώνα, κερδίζεις τον αγώνα. ✏ *Ο Κώστας ήταν χαρούμενος. Η ομάδα του σχολείου του **νίκησε** τις ομάδες των άλλων σχολείων και κέρδισε το κύπελλο.* ○ κερδίζω ● χάνω
◇ *Ο Κώστας χάρηκε τη **νίκη** της ομάδας του. Η **νίκη** που πέτυχε ήταν σπουδαία. Όλοι έλεγαν ότι η ομάδα του ήταν η μεγάλη **νικήτρια** του αγώνα.* ♬ νι-κώ

νιπτήρας [ο] *ουσιαστικό* **(νιπτήρες)**
☑ Στο **νιπτήρα** πλένουμε τα χέρια, το πρόσωπο και τα δόντια μας. Βρίσκεται στο μπάνιο του σπιτιού μας. ♬ νι-πτή-ρας ✏ 'το μπάνιο'

νιφάδα [η] *ουσιαστικό* **(νιφάδες)**
☑ Η **νιφάδα** είναι το καθένα από τα μικρά κομμάτια του χιονιού που πέφτει. ♬ νι-φά-δα

νιώθω *ρήμα* **(ένιωσα, θα νιώσω)**
☑ *Η Αθηνά **ένιωσε** έναν πόνο στο χέρι της όταν έπιασε το τριαντάφυλλο. Ένα αγκάθι είχε τρυπήσει το δάχτυλό της.* Η Αθηνά πόνεσε.
✓ *Ο Κώστας **ένιωθε** τέτοια χαρά που κέρδισε η ομάδα του, που ήθελε να το πει σε όλους τους φίλους του.* Ήταν πολύ χαρούμενος.
○ αισθάνομαι
♬ νιώ-θω ✏ 'πώς νιώθω'
- Μπορείς να βρεις πως νιώθουν στην επόμενη σελίδα οι ήρωες των παραμυθιών;

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ **ν** ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

νόημα [το] *ουσιαστικό* **(νοήματα)**
☑ *Ο Κώστας διάβασε πολλές φορές το μάθημα για να καταλάβει το **νόημά** του.* Για να καταλάβει τι θέλει να πει το μάθημα ○ σημασία
✓ *Ο θείος Τάκης οδηγούσε γρήγορα. Ο τροχονόμος του έκανε **νόημα** με το χέρι να σταματήσει.* Κούνησε το χέρι του με τρόπο για να του δείξει ότι πρέπει να σταματήσει. ♬ νόη-μα

νοιάζει *ρήμα* **(ένοιαξε, θα νοιάξει)**
☑ *«Τι σε **νοιάζει** εσένα τι θα κάνουν τα κορίτσια; Ας παίξουν ό,τι θέλουν!» είπε θυμωμένα ο Κώστας στο Νίκο.* Τι σ' ενδιαφέρει; Γιατί σε απασχολεί; ◇ **νοιάζομαι** ♬ νοιά-ζει

νοιάζομαι *ρήμα* **(νοιάστηκα, θα νοιαστώ)**
☑ *Ο κύριος Μιχάλης έχει απότομους τρόπους και δε **νοιάζεται** αν στεναχωρεί τα παιδιά με τις φωνές τους.* Δεν τον νοιάζει, δεν τον ενδιαφέρει. ◇ **νοιάζει** ♬ νοιά-ζο-μαι

νοίκι [το] *ουσιαστικό* **(νοίκια)**
→ νοικιάζω

νοικιάζω, **νοικιάζομαι/ενοικιάζομαι** *ρήμα* **(νοίκιασα, θα νοικιάσω)**
☑ Όταν **νοικιάζεις** κάτι, πληρώνεις για να το χρησιμοποιήσεις για λίγο.
✎ *Η οικογένεια του Ίγκλι δεν έχει ακόμα δικό της σπίτι και **νοικιάζει** ένα διαμέρισμα στην Αθήνα. Το βρήκαν επειδή είδαν στην είσοδο της πολυκατοικίας ένα άσπρο χαρτί που έγραφε με κόκκινα γράμματα : ΕΝΟΙΚΙΑΖΕΤΑΙ.*
◇ Αν είσαι **ενοικιαστής** ή **νοικάρης**, νοικιάζεις ένα σπίτι.
Το **ενοίκιο** ή το **νοίκι** είναι τα χρήματα που πληρώνεις για να νοικιάσεις ένα σπίτι.
♬ νοι-κιά-ζω

νοικοκύρης [ο], **νοικοκυρά** [η] *ουσιαστικό* **(νοικοκύρηδες, νοικοκυρές)**
☑ Ο **νοικοκύρης** του σπιτιού είναι ο πατέρας που φροντίζει να καλύπτει τις ανάγκες του σπιτιού και βοηθάει τη μητέρα.
○ οικοδεσπότης
Η **νοικοκυρά** του σπιτιού είναι η μητέρα. ○ οικοδέσποινα
✓ **Νοικοκυρά** λέμε τη γυναίκα που της αρέσει να ασχολείται με τις δουλειές του σπιτιού, δηλαδή που ασχολείται με το **νοικοκυριό**.
✓ **Νοικοκυρά** λέμε και τη γυναίκα που δεν εργάζεται. ◇ *Η θεία Κατερίνα και ο θείος Σταμάτης έφτιαξαν το **νοικοκυριό** τους πριν παντρευτούν.* Αγόρασαν δηλαδή κουζίνα, ψυγείο, τηλεόραση, έπιπλα και όλα όσα χρειάζεται ένα σπίτι. ♬ νοι-κο-κύ-ρης

νοικοκυριό [το] *ουσιαστικό* **(νοικοκυριά)** → νοικοκύρης

νομάρχης [ο], [η] *ουσιαστικό* **(νομάρχες)** → νομός

νομίζω *ρήμα* **(νόμισα, θα νομίσω)**
☑ *«Είδες τη Ροζαλία πουθενά;» ρώτησε η Αθηνά. «**Νομίζω** ότι την είδα κοντά στο περίπτερο» απάντησε ο Κώστας.* Έχω αυτή τη γνώμη, αλλά δεν είμαι σίγουρος.
○ μου φαίνεται
✓ *«Αν **νομίζεις** ότι η γάτα σου χάθηκε, τότε να ψάξω να τη βρω» είπε ο κύριος Γιάννης στην Αθηνά.* Αν πιστεύεις ότι η γάτα χάθηκε, τότε θα ψάξω. ○ πιστεύω ♬ νο-μί-ζω

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

νόμισμα [το] *ουσιαστικό* **(νομίσματα)**
☑ Το 1 ευρώ, τα 50 λεπτά, τα 20 λεπτά, τα 10 λεπτά, τα 5 λεπτά, τα 2 λεπτά και το 1 λεπτό είναι **νομίσματα**. Τα **νομίσματα** είναι φτιαγμένα από μέταλλο.
○ κέρμα ● χαρτονόμισμα
✓ Τα χρήματα που χρησιμοποιούν σε κάθε χώρα είναι το **νόμισμα** της χώρας αυτής. ✏ *Το ευρώ είναι το σημερινό **νόμισμα** της Ελλάδας. Παλιά το **νόμισμά** της ήταν η δραχμή.*
◇ Τα 5, τα 20 και τα 50 ευρώ είναι **χαρτονομίσματα**. Είναι φτιαγμένα από χαρτί. ♬ νό-μι-σμα

νομός [ο] *ουσιαστικό* **(νομοί)**
☑ Ο **νομός** είναι μία μεγάλη περιοχή της Ελλάδας που έχει ένα **νομάρχη** για ν' αποφασίζει για καθετί που έχει σχέση με την περιοχή. Η Ελλάδα έχει 53 **νομούς**. ♬ νο-μός

νόμος [ο] *ουσιαστικό* **(νόμοι)**
☑ Οι **νόμοι** είναι οι γραπτοί κανόνες που έχει κάθε χώρα για να ξέρουν οι κάτοικοι τι πρέπει να κάνουν και τι όχι. ✏ *Ο **νόμος** λέει πως όλα τα παιδιά πρέπει να πηγαίνουν στο σχολείο.*
◇ Κάτι είναι **νόμιμο**, όταν γίνεται όπως το λέει ο νόμος.
♬ νό-μος

νονός [ο], **νονά** [η] *ουσιαστικό* **(νονοί, νονές)**
☑ Ο **νονός** και η **νονά** σου είναι αυτοί που σε βάφτισαν, όταν ήσουν μωρό. ♬ νο-νός

νοσοκομείο [το] *ουσιαστικό* **(νοσοκομεία)** → νοσοκόμος

νοσοκόμος [ο], **νοσοκόμα** [η] *ουσιαστικό* **(νοσοκόμοι, νοσοκόμες)**
☑ Η δουλειά του **νοσοκόμου** και της **νοσοκόμας** είναι να βοηθούν τους γιατρούς και να φροντίζουν τους άρρωστους ανθρώπους.
○ νοσηλευτής, νοσηλεύτρια
◇ Τα **νοσοκομεία** είναι κτίρια όπου οι γιατροί και οι νοσοκόμοι φροντίζουν τους άρρωστους ανθρώπους να γίνουν καλά.
♬ νο-σο-κό-μος ✏ 'στο νοσοκομείο'

νόστιμος, **νόστιμη**, **νόστιμο** *επίθετο* **(νόστιμοι, νόστιμες, νόστιμα)**
☑ Όταν ένα φαγητό είναι **νόστιμο**, έχει ωραία μυρωδιά και γεύση, είναι καλά μαγειρεμένο και μας αρέσει να το τρώμε. ✏ *Χθες η κυρία Μαργαρίτα μαγείρεψε ένα πολύ **νόστιμο** φαγητό με φρέσκο ψάρι.*
○ γευστικός ● άνοστος
◇ *«Μμμ, τι γεύση, τι **νοστιμιά** είναι αυτή!» είπε ο Κώστας. «Κοίτα, η Ροζαλία γλείφει ήδη τα μουστάκια της».* ♬ νό-στι-μος

νότα [η] *ουσιαστικό* **(νότες)**
☑ Η μουσική γράφεται με **νότες**. Οι **νότες** είναι επτά: Ντο, Ρε, Μι Φα, Σολ, Λα, Σι. ♬ νό-τα

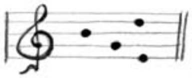

νοτιάς [ο] *ουσιαστικό* **(νοτιάδες)**
☑ Ο **νοτιάς** είναι ο άνεμος που φυσάει από το νότο και φέρνει συνήθως βροχές και υγρασία.
● βοριάς ◇ **νότος**, **νότιος**
♬ νο-τιάς

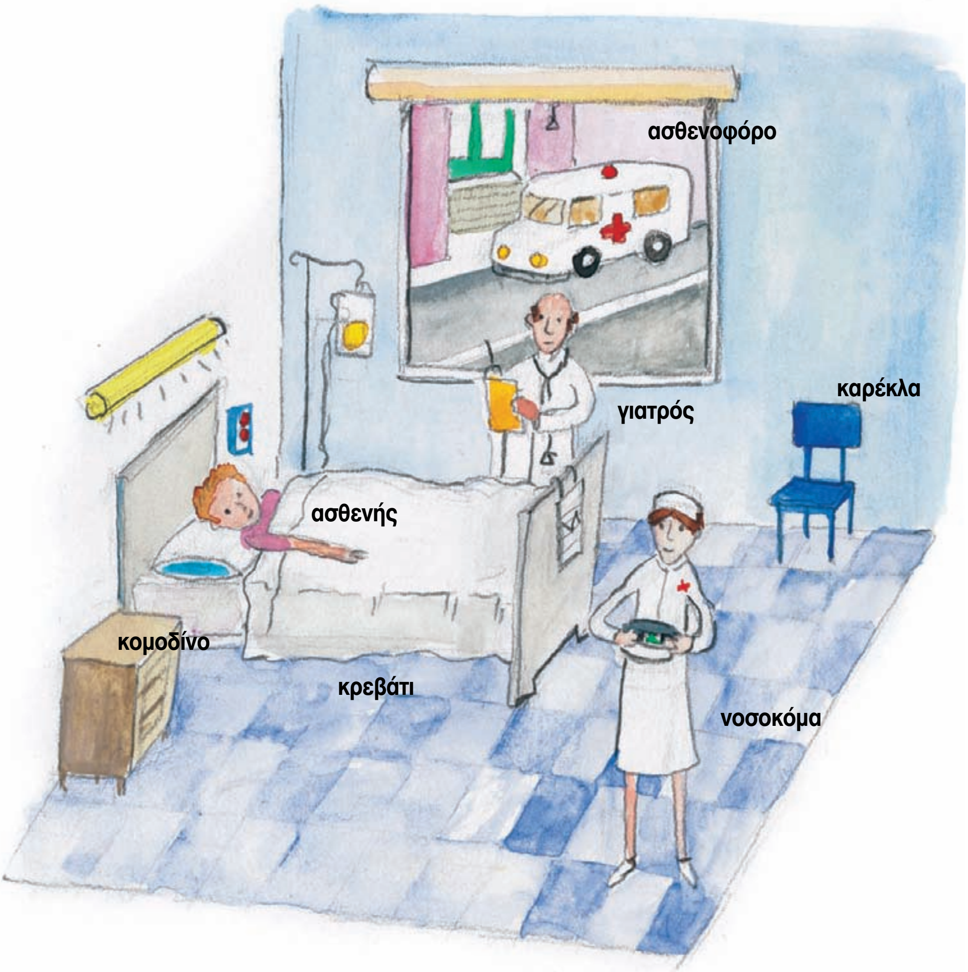
ασθενοφόρο
καρέκλα
γιατρός
ασθενής
κομοδίνο
κρεβάτι
νοσοκόμα

νότιος, **νότια, νότιο** *επίθετο* **(νότιοι, νότιες, νότια)** → νότος

νότος [ο] *ουσιαστικό*
☑ Ο **νότος** είναι ένα από τα τέσσερα σημεία του ορίζοντα.
Όταν κοιτάμε προς την ανατολή, ο **νότος** βρίσκεται στα δεξιά μας.
● βορράς ◇ Στη **Νότια** Ελλάδα πέφτουν πιο πολλές βροχές κάθε χρόνο. **νοτιάς** ♬ νό-τος

νούμερο [το] *ουσιαστικό* **(νούμερα)**
☑ Τα **νούμερα** είναι οι αριθμοί.
✏ *Το 5 είναι το τυχερό **νούμερο** του Κώστα. Ο θείος Τάκης δεν ήξερε το **νούμερο** του τηλεφώνου του κυρίου Μιχάλη.* ○ αριθμός
✓ Το **νούμερο** είναι ο αριθμός που μας δείχνει πόσο μικρά ή μεγάλα είναι τα ρούχα ή τα παπούτσια που φοράμε. ✏ *Η πωλήτρια ρώτησε τη μητέρα της Αθηνάς τι **νούμερο** παπούτσι φοράει.*
✓ Στο τσίρκο οι ακροβάτες και οι κλόουν κάνουν **νούμερα**.
♬ νού-με-ρο

νους [ο] *ουσιαστικό*
☑ Ο **νους** είναι το μυαλό μας.
✏ *«Πού τρέχει ο **νους** σας;» ρώτησε η δασκάλα, όταν είδε τους μαθητές της να χαζεύουν.*
✓ *«Φεύγω για λίγο, να έχεις το **νου** σου στο μωρό» είπε η θεία Κατερίνα στο θείο Σταμάτη.* Να προσέχεις να μη του συμβεί κάτι. ○ μυαλό
♬ νους

νούφαρο [το] *ουσιαστικό* **(νούφαρα)**
☑ Το **νούφαρο** είναι ένα φυτό που φυτρώνει μέσα στις λίμνες. Έχει μεγάλα στρογγυλά φύλλα και λουλούδια που **επιπλέουν** στο νερό.
♬ νού-φα-ρο

νταλίκα [η] *ουσιαστικό* **(νταλίκες)**
☑ Η **νταλίκα** είναι ένα μεγάλο φορτηγό που μεταφέρει πολύ βαριά πράγματα. ♬ ντα-λί-κα

νταντά [η] *ουσιαστικό* **(νταντάδες)**
☑ Η δουλειά της **νταντάς** είναι να φροντίζει τα μικρά παιδιά μίας οικογένειας. ◇ Όταν **νταντεύεις** ένα μικρό παιδί, το φροντίζεις και το προσέχεις σαν να είσαι η νταντά του.
♬ ντα-ντά

ντεμοντέ *επίθετο* → μόδα

ντεπόζιτο [το] *ουσιαστικό* **(ντεπόζιτα)**
☑ Το **ντεπόζιτο** είναι ένα μεγάλο δοχείο μέσα στο οποίο βάζουμε νερό ή άλλα υγρά. Στο **ντεπόζιτο** του αυτοκινήτου βάζουμε βενζίνη.
○ ρεζερβουάρ ♬ ντε-πό-ζι-το
- Λέμε και τεπόζιτο.

ντέφι [το] *ουσιαστικό* **(ντέφια)**
☑ Το **ντέφι** είναι μουσικό όργανο. Μοιάζει μ' ένα ξύλινο στρογγυλό στεφάνι που γύρω του κρέμονται μικρά κομματάκια από μέταλλο. Από τη μία μεριά του είναι σκεπασμένο με λεπτό δέρμα. Το κρατάμε με το

αριστερό χέρι και το χτυπάμε με το δεξί. ♬ ντέ-φι

ντιβάνι [το] *ουσιαστικό*
☑ Το **ντιβάνι** είναι ένα μικρό και χαμηλό κρεβάτι που το χρησιμοποιούμε και σαν καναπέ.
♬ ντι-βά-νι

ντιβιντί (DVD) [το] *ουσιαστικό*
→ σιντί (CD)

ντοκιμαντέρ [το] *ουσιαστικό*
☑ Το **ντοκιμαντέρ** είναι μία μικρή ταινία που δείχνει πραγματικά γεγονότα και δίνει πληροφορίες για ένα θέμα. ✎ *Η τάξη του Κώστα παρακολούθησε ένα **ντοκιμαντέρ** με θέμα «Η ελιά και το λάδι στην Ελλάδα».* ♬ ντο-κι-μα-ντέρ
- Ξένη λέξη. Δε χρησιμοποιείται στον πληθυντικό.

ντομάτα [η] *ουσιαστικό* **(ντομάτες)**
☑ Η **ντομάτα** είναι ο μικρός, στρογγυλός, μαλακός και κόκκινος καρπός της **ντοματιάς**. Με τη **ντομάτα** φτιάχνουμε σαλάτα ή σάλτσα που τη βάζουμε σε διάφορα φαγητά.
◇ Ο **ντοματοχυμός** είναι το ζουμί της ντομάτας. Τον βάζουμε στα φαγητά ή τον πίνουμε σαν χυμό. **ντοματιά**
♬ ντο-μά-τα

ντόμινο [το] *ουσιαστικό*
☑ Το **ντόμινο** είναι ένα επιτραπέζιο παιχνίδι. Παίζεται με μικρά άσπρα πλακάκια που έχουν πάνω τους μικρές τελίτσες.
♬ ντό-μι-νο
-Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

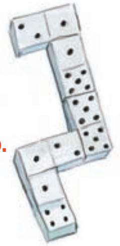

ντόπιος, **ντόπια, ντόπιο** *επίθετο* **(ντόπιοι, ντόπιες, ντόπια)**
☑ Όταν κάποιος ζει στον τόπο που γεννήθηκε, είναι **ντόπιος**. ✎ *Στο χωριό του θείου Αλέκου μείνανε λίγοι **ντόπιοι** κάτοικοι. Ο θείος λέει ότι οι περισσότεροι **ντόπιοι** φεύγουν και πηγαίνουν στις μεγάλες πόλεις.* ● ξένος
✓ Τα προϊόντα που παράγονται στον τόπο που τ' αγοράζουμε και τα τρώμε είναι **ντόπια** προϊόντα.
○ εγχώριος ♬ ντό-πιος

ντοσιέ [το] *ουσιαστικό*
☑ Το **ντοσιέ** είναι ένας φάκελος με σκληρό εξώφυλλο. Μέσα στο **ντοσιέ** βάζουμε χαρτιά, αφού πρώτα τα τρυπήσουμε για να τα στερεώσουμε από τη μία μεριά. ✎ *Οι μαθητές στην τάξη της Αθηνάς έχουν ένα **ντοσιέ** ο καθένας για να βάζουν εκεί μέσα τις εργασίες τους.*
♬ ντο-σιέ

-Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

ντουβάρι [το] *ουσιαστικό* **(ντουβάρια)**
☑ **Ντουβάρι** λέμε τον τοίχο.
✏ *Το σπίτι δίπλα στο μαγαζί του κυρίου Δημήτρη καταστράφηκε τελείως από τη φωτιά. Έμειναν μόνο τα τέσσερα* ***ντουβάρια****.* ♫ ντου-βά-ρι

ντουζ [το] *ουσιαστικό*
☑ Όταν κάνεις **ντουζ**, πλένεις το σώμα σου με νερό που πέφτει από ψηλά σαν βροχή.
✓ Στο **ντουζ** πλένουμε το σώμα μας με νερό που πέφτει με πίεση από ψηλά. ✏ *Στην παραλία που πήγε η οικογένεια του Ίγκλι υπήρχαν πολλά* ***ντουζ*** *για να ξεπλένονται οι άνθρωποι, όταν βγαίνουν από τη θάλασσα.*
♫ ντουζ ✏ 'το σώμα μας'
-Λέμε και ντους.
-Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

ντουλάπα [η] *ουσιαστικό* **(ντουλάπες)**
☑ Η **ντουλάπα** είναι ένα ψηλό έπιπλο με ράφια που ανοίγει με πόρτα. Στη **ντουλάπα** φυλάμε τα καθαρά ρούχα, τα σεντόνια, τις κουβέρτες και άλλα πράγματα.
Τις **ντουλάπες** συνήθως τις έχουμε στα υπνοδωμάτια. ♫ ντου-λά-πα
✏ 'τα ρούχα'

ντουλάπι [το] *ουσιαστικό* **(ντουλάπια)**
☑ Στον τοίχο της κουζίνας και του μπάνιου έχουμε **ντουλάπια**, δηλαδή μικρά έπιπλα με πορτάκια. Μέσα τους βάζουμε τρόφιμα, πιάτα, σαμπουάν ή άλλα πράγματα.
♫ ντου-λά-πι ✏ 'η κουζίνα'

ντρέπομαι *ρήμα* **(ντράπηκα, θα ντραπώ)**
☑ Όταν **ντρέπεσαι**, φοβάσαι να πεις ή να κάνεις κάτι που θέλεις, επειδή πιστεύεις ότι οι άλλοι άνθρωποι θα γελάσουν με αυτό που θα πεις ή θα κάνεις. ✏ *Μερικές φορές ο Ίγκλι* ***ντρέπεται*** *να μιλήσει στην τάξη, γιατί πιστεύει ότι δεν ξέρει καλά ελληνικά.*
✓ Όταν **ντρέπεσαι**, αισθάνεσαι άσχημα, γιατί έχεις κάνει κάτι που δεν ήταν σωστό κι ενόχλησε τους άλλους.
✏ *Η Αθηνά* ***ντράπηκε*** *που μίλησε απότομα στην Ελένη και της ζήτησε συγνώμη.* ◇ *Ο Ίγκλι είναι* ***ντροπαλό*** *παιδί και δε μιλάει εύκολα σε ξένους. Ένιωσε όμως* ***ντροπή*** *που έσπασε το τζάμι του κυρίου Μιχάλη και γι' αυτό ζήτησε συγνώμη.* ♫ ντρέ-πο-μαι

ντροπαλός, ντροπαλή, ντροπαλό *επίθετο* **(ντροπαλοί, ντροπαλές, ντροπαλά)**
→ ντρέπομαι

ντροπή [η] *ουσιαστικό* **(ντροπές)**
→ ντρέπομαι

ντροπιάζω, ντροπιάζομαι *ρήμα* **(ντρόπιασα, θα ντροπιάσω)**
☑ **Ντροπιάζεις** κάποιον, όταν τον κάνεις να αισθανθεί άσχημα για κάτι άσχημο που έκανες εσύ.
✏ *«Η δασκάλα μού είπε ότι ήσουν πολύ άτακτος σήμερα» είπε στο Νίκο ο πατέρας του. «Κρίμα, με* ***ντρόπιασες*** *στη δασκάλα».*
♫ ντρο-πιά-ζω

ντύνω, ντύνομαι *ρήμα* **(έντυσα, θα ντυθώ)**
☑ Όταν **ντύνεις** κάποιον, του βάζεις τα ρούχα του. Όταν ντύνεσαι φοράς τα ρούχα σου. ✏ *Η θεία Κατερίνα* ***έντυσε*** *το μωράκι της με ζεστά ρούχα και το έβγαλε βόλτα στο πάρκο.*
● ξεντύνω γδύνω

✓ *«Φέτος στις Απόκριες σκέφτομαι να **ντυθώ** Ινδιάνος» είπε ο Κώστας στο Νίκο.* Σκέφτομαι να μασκαρευτώ.
✓ Όταν **ντύνεις** ένα βιβλίο ή ένα τετράδιο, του βάζεις ένα κάλυμμα απέξω για να μη σκίζεται εύκολα.
✏ *Ο Κώστας και η Αθηνά **έντυσαν** τα καινούρια τους βιβλία με μπλε πλαστικό αυτοκόλλητο.*
◇ *«Κατερίνα, το **ντύσιμό** σου είναι υπέροχο!» είπε ο θείος Σταμάτης.*
♬ ντύ-νω

νυστάζω *ρήμα* **(νύσταξα, θα νυστάξω)**

☑ Όταν **νυστάζεις**, θέλεις να πας για ύπνο.
✓ *«Με **νύσταξε** η τηλεόραση με τις βλακείες που δείχνει. Πάω για ύπνο» είπε η Αθηνά.* ◇ *«Να κλείσουμε λοιπόν την τηλεόραση και να πάμε για ύπνο» απάντησε ο Κώστας. «Κλείνουν τα μάτια μου από τη **νύστα**».*
♬ νυ-στά-ζω

νύφη [η] *ουσιαστικό* **(νύφες)**

☑ **Νύφη** λέμε τη γυναίκα που πηγαίνει στην εκκλησία για να παντρευτεί ή που έχει μόλις παντρευτεί.
✓ Οι γονείς και τ' αδέρφια ενός παντρεμένου άνδρα έχουν τη γυναίκα του **νύφη**. ♬ νύ-φη

νύχι [το] *ουσιαστικό* **(νύχια)**

☑ Σ' όλα τα δάχτυλα των χεριών και των ποδιών σου έχεις **νύχια**.
✏ *Η θεία Κατερίνα έβαψε τα **νύχια** της πολύ προσεκτικά. Αφού ντύθηκε κοιτάχτηκε από την κορυφή ως τα **νύχια**.*
✓ *Η Αλίκη περπάτησε στα **νύχια** για να μην ξυπνήσει το μωρό της θείας Κατερίνας.* Στις άκρες των ποδιών για να μη κάνει θόρυβο.
◇ Με το **νυχοκόπτη** κόβουμε τα νύχια μας. ♬ νύ-χι

νύχτα [η] *ουσιαστικό* **(νύχτες)**

☑ Τη **νύχτα** δεν υπάρχει το φως του ήλιου. Υπάρχει σκοτάδι. Πολλές φορές αν κοιτάξουμε τη νύχτα τον ουρανό, βλέπουμε το φεγγάρι και τ' αστέρια. Τη **νύχτα** κοιμόμαστε.
○ βράδυ ● μέρα
◇ *Μόλις **νύχτωσε**, η κυρία Μαργαρίτα έβαλε το **νυχτικό** της και πήγε για ύπνο. «Ώρα για το **νυχτερινό** μας ύπνο» είπε στα παιδιά. «Άντε λοιπόν! Δεν είστε ούτε **νυχτοφύλακες** που φυλάνε τα εργοστάσια τη νύχτα ούτε **νυχτολούλουδα** που βγάζουν τα λουλούδια τους τη νύχτα και τα κλείνουν τη μέρα».* ♬ νύ-χτα
✏ 'η διάρκεια της μέρας'

νυχτερίδα [η] *ουσιαστικό* **(νυχτερίδες)**

☑ Η **νυχτερίδα** είναι ένα μικρό μαύρο ζώο που μπορεί να πετάει. Βρίσκει την τροφή της τη νύχτα.
◇ **νύχτα** ♬ νυ-χτε-ρί-δα

νυχτερινός, νυχτερινή, νυχτερινό

επίθετο **(νυχτερινοί, νυχτερινές, νυχτερινά)**
→ νύχτα

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

νυχτικό [το] *ουσιαστικό* **(νυχτικά)**
→ νύχτα
-Λέμε και η νυχτικιά.

νυχτώνω *ρήμα* **(νύχτωσα, θα νυχτώσω)**
→ νύχτα

νωρίς *επίρρημα*
☑ Όταν ξυπνάς **νωρίς**, ξυπνάς πολύ πρωί, μόλις αρχίζει να ξημερώνει. Όταν πηγαίνεις κάπου **νωρίς**, πηγαίνεις πριν από την ώρα που συνήθως πας ή πρέπει να πας τις άλλες φορές.
✎ *Ο κύριος Γιάννης πήγε **νωρίς** στη δουλειά του σήμερα. Δεν είχε έρθει κανείς ακόμα. Ήταν μόνος του στο γραφείο.* ● αργά
✓ *«Ευτυχώς φτάσαμε **νωρίς** στο σταθμό και προλάβαμε το τρένο» είπε ο θείος Τάκης.* Φτάσαμε στην ώρα μας. ♫ νω-ρίς

Ξ ξ

ξάδελφος [ο], **ξαδέλφη** [η] *ουσιαστικό* **(ξάδελφοι, ξαδέλφες)**
☑ Ο **ξάδελφος** ή η **ξαδέλφη** σου είναι το αγόρι ή το κορίτσι του θείου ή της θείας σου. *Η Αλίκη, η κόρη της θείας Κατερίνας, είναι* ***ξαδέλφη*** *του Κώστα και της Αθηνάς.*
◇ **ξαδελφούλης, ξαδελφούλα, ξαδελφάκι** ♬ ξά-δελ-φος
– Λέμε και ξάδερφος και ξαδέρφη. Στον πληθυντικό λέμε και τα ξαδέλφια ή τα ξαδέρφια. Λέμε επίσης και εξάδελφος, εξαδέλφη.

ξακουστός, **ξακουστή, ξακουστό** *επίθετο* **(ξακουστοί, ξακουστές, ξακουστά)**
☑ Όταν κάτι είναι **ξακουστό**, είναι γνωστό σε πάρα πολύ κόσμο. *Οι ξένοι που έρχονται στην Ελλάδα επισκέπτονται την* ***ξακουστή*** *Ακρόπολη των Αθηνών.*
○ φημισμένος, διάσημος
● άγνωστος ◇ **ακούω**
♬ ξα-κου-στός

ξανά *επίρρημα*
☑ Όταν κάνεις κάτι **ξανά**, το κάνεις άλλη μία φορά. *«Κώστα, διάβασε το μάθημα* ***ξανά****, σε παρακαλώ» είπε η κυρία Μαργαρίτα».*
✓ Μπορείς να βάλεις το **ξανα-** μπροστά από άλλες λέξεις για να δείξεις ότι αυτό που λένε οι λέξεις γίνεται μία φορά ακόμα. *Η Αθηνά* ***ξανάγραψε*** *την ορθογραφία για να τη μάθει καλά.*
♬ ξα-νά

ξανθός, **ξανθή/ξανθιά, ξανθό** *επίθετο* **(ξανθοί, ξανθές/ξανθιές, ξανθά)**
☑ Όταν κάποιος έχει **ξανθά** μαλλιά, τα μαλλιά του έχουν χρώμα προς το ανοιχτό κίτρινο ή χρυσαφί.
✓ (σαν ουσιαστικό) **Ξανθιά** είναι η γυναίκα που έχει ξανθά μαλλιά.
«Κατερίνα, ποια είναι η ***ξανθιά*** *που παίζει στο έργο;» ρώτησε ο θείος Σταμάτης.*
◇ **ξανθομάλλης, ξανθούλης, ξανθούλα, ξανθούλικος**
♬ ξαν-θός

ξάπλα [η] *ουσιαστικό* **(ξάπλες)**
→ ξαπλώνω

ξαπλώνω *ρήμα* **(ξάπλωσα, θα ξαπλώσω)**
☑ Όταν **ξαπλώνεις**, πέφτεις στο κρεβάτι για να κοιμηθείς ή για να ξεκουραστείς. ● στέκομαι όρθιος
✓ *Στο έργο ο αστυνομικός έδωσε μία μπουνιά στον κλέφτη και τον* ***ξάπλωσε*** *κάτω. Τον έριξε κάτω.*
◇ *Ο θείος Αλέκος αγαπάει πολύ την* ***ξάπλα*** *μπροστά στη τηλεόραση. Τον ξεκουράζει να είναι* ***ξαπλωμένος****. «Όλο* ***ξαπλωτός*** *κάθεσαι, θείε» τον*

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

πειράζει η Αθηνά. ● όρθιος
♬ ξα-πλώ-νω

ξαστεριά [η] *ουσιαστικό* **(ξαστεριές)**
☑ Όταν τη νύχτα έχει **ξαστεριά**, ο ουρανός είναι καθαρός χωρίς σύννεφα και γεμάτος αστέρια.
● συννεφιά ◇ Όταν έχει ξαστεριά, ο ουρανός είναι **ξάστερος**.
● συννεφιασμένος **αστέρι**
♬ ξα-στε-ριά

ξάστερος, **ξάστερη, ξάστερο** *επίθετο* **(ξάστεροι, ξάστερες, ξάστερα)**
→ ξαστεριά

ξαφνιάζω, **ξαφνιάζομαι** *ρήμα* **(ξάφνιασα, θα ξαφνιάσω)**
☑ Όταν **ξαφνιάζεις** κάποιον, τον τρομάζεις, επειδή κάνεις ξαφνικά κάτι που δεν περιμένει.
✎ *Η Αθηνά είδε ξαφνικά το Νίκο μπροστά της και **ξαφνιάστηκε**. Δεν τον είχε ακούσει να μπαίνει στο δωμάτιο.*
✓ *Όλοι **ξαφνιάστηκαν** όταν έμαθαν για την εξαφάνιση της Ροζαλίας.* Ένιωσαν έκπληξη.
◇ **ξαφνικός** ♬ ξαφ-νιά-ζω

ξαφνικά *επίρρημα* → ξαφνικός

ξαφνικός, **ξαφνική, ξαφνικό** *επίθετο* **(ξαφνικοί, ξαφνικές, ξαφνικά)**
☑ Όταν κάτι είναι **ξαφνικό**, συμβαίνει γρήγορα και χωρίς να το περιμένουμε. ✎ *Χθες το απόγευμα έπιασε μία **ξαφνική** βροχή. Η Ροζαλία δεν πρόλαβε να κρυφτεί κι έγινε μούσκεμα.* ● αναμενόμενος
◇ *Άρχισε να βρέχει **ξαφνικά**.*
ξαφνιάζω ♬ ξαφ-νι-κός

ξε-
☑ Πολλές φορές, όταν βάζω το **ξε-** μπροστά σε μία λέξη, τότε η σημασία της γίνεται αντίθετη απ' ό,τι πριν. ✎ *Η Αθηνά κόλλησε τ' αυτοκόλλητα στα τετράδιά της αλλά μετά είδε ότι είχε βάλει λάθος αυτοκόλλητα σε δύο τετράδια. Τα **ξεκόλλησε** ένα ένα και τα ξανακόλλησε σωστά.* ♬ ξε-

ξεγελώ και **ξεγελάω, ξεγελιέμαι** *ρήμα* **(ξεγέλασα, θα ξεγελάσω)**
☑ Όταν **ξεγελάς** κάποιον, του λες ψέματα και τον κάνεις να πιστέψει αυτό που θέλεις εσύ ή να κάνει αυτό που θέλεις εσύ.
✎ *Στο έργο που έβλεπε η θεία Κατερίνα ο κλέφτης **ξεγέλασε** τη γιαγιά και της πήρε τα χρήματα.*
○ κοροϊδεύω
◇ **γελώ** ♬ ξε-γε-λώ

ξεγλιστρώ *ρήμα* **(ξεγλίστρησα, θα ξεγλιστρήσω)**
☑ Όταν **ξεγλιστράς** από κάτι που σε κάνει να αισθάνεσαι άσχημα, καταφέρνεις να ξεφύγεις απ' αυτό.
✎ *Ο Κώστας **ξεγλίστρησε** από την ερώτηση που δεν ήξερε ν' απαντήσει λέγοντας ότι δεν είχε καταλάβει καλά το μάθημα.*
○ ξεφεύγω
◇ **ξεγλίστρημα γλιστρώ**
♬ ξε-γλι-στρώ

ξεγυμνώνω, ξεγυμνώνομαι *ρήμα* **(ξεγύμνωσα, θα ξεγυμνώσω)**
☑ Όταν **ξεγυμνώνεις** κάποιον, του βγάζεις όλα τα ρούχα του.
◇ ξεγύμνωμα, γυμνός
♬ ξε-γυ-μνώ-νω

ξεθωριάζω *ρήμα* **(ξεθώριασα, θα ξεθωριάσω)**
☑ *Η κυρία Μαργαρίτα δεν αφήνει τα χρωματιστά ρούχα απλωμένα στον ήλιο για πολλή ώρα, γιατί τα χρώματά τους **ξεθωριάζουν**.* Γίνονται πιο ανοιχτά προς το άσπρο. ○ ξεβάφω
◇ ξεθώριασμα ♬ ξε-θω-ριά-ζω

ξεκαρδίζομαι *ρήμα* **(ξεκαρδίστηκα, θα ξεκαρδιστώ)**
☑ Όταν **ξεκαρδίζεσαι** στα γέλια, γελάς με την καρδιά σου, πάρα πολύ.
✎ *Η Αθηνά και η Ελένη **ξεκαρδίστηκαν** στα γέλια με τ' ανέκδοτα του Νίκου.*
◇ ξεκαρδιστικός, καρδιά
♬ ξε-καρ-δί-ζο-μαι

ξεκινώ και ξεκινάω *ρήμα* **(ξεκίνησα, θα ξεκινήσω)**
☑ Όταν **ξεκινάς** να κάνεις κάτι, αρχίζεις να κάνεις κάτι.
✎ *Ο θείος Σταμάτης **ξεκίνησε** να βλέπει σινεμά από πολύ μικρός.*
✓ Όταν **ξεκινάς** από κάπου, φεύγεις από εκεί για να πας κάπου άλλου.
✎ *Ο θείος Σταμάτης **ξεκίνησε** από το σπίτι για να πάει σινεμά αλλά στο δρόμο κατάλαβε ότι είχε ξεχάσει το πορτοφόλι του.* ◇ *Με το **ξεκίνημα** του έργου έσβησαν τα φώτα στο σινεμά.*
♬ ξε-κι-νώ

ξεκουφαίνω, ξεκουφαίνομαι *ρήμα* **(ξεκούφανα, θα ξεκουφάνω)**
☑ Όταν **ξεκουφαίνεις** κάποιον με τις φωνές σου, φωνάζεις τόσο πολύ και τόσο δυνατά, που τον ενοχλείς και δεν μπορεί να σ' ακούσει άλλο.
◇ κουφός
♬ ξε-κου-φαί-νω

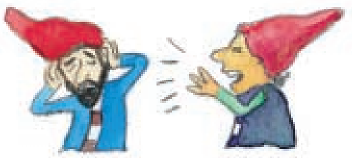

ξεμαλλιάζω, ξεμαλλιάζομαι *ρήμα* **(ξεμάλλιασα, θα ξεμαλλιάσω)**
☑ Όταν **ξεμαλλιάζεις** κάποιον, τον τραβάς δυνατά από τα μαλλιά, συνήθως επειδή τσακώνεσαι μαζί του.
✓ Όταν σε **ξεμαλλιάζει** ο αέρας, σου χαλάει το χτένισμα των μαλλιών σου.
◇ μαλλιά ♬ ξε-μαλ-λιά-ζω

ξενοδοχείο [το] *ουσιαστικό* **(ξενοδοχεία)**
☑ Όταν ταξιδεύουμε μακριά από το σπίτι μας ή κάνουμε διακοπές, μπορούμε να μείνουμε μερικές νύχτες στο **ξενοδοχείο**.
◇ Ο **ξενοδόχος** είναι αυτός που έχει το ξενοδοχείο. **ξένος**
♬ ξε-νο-δο-χεί-ο

ξένος, ξένη, ξένο *επίθετο* **(ξένοι, ξένες, ξένα)**
☑ Όταν κάτι είναι **ξένο**, δεν είναι δικό σου. ✎ *«Δεν πρέπει να πειράζουμε τα **ξένα** βιβλία και τετράδια» είπε η δασκάλα.*
✓ Όταν κάποιος είναι **ξένος**, δεν είναι Έλληνας αλλά κατάγεται από

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

άλλη χώρα. ○ αλλοδαπός
✓ *«Να είσαι πιο ευγενικός μπροστά σε* ***ξένους*** *ανθρώπους» είπε στον κύριο Μιχάλη η θεία του.* Μπροστά σε ανθρώπους που δεν ανήκουν στην οικογένειά σου.
✓ (σαν ουσιαστικό) *«Να ντυθείς καλά, γιατί έχουμε* ***ξένους*** *απόψε στο σπίτι» είπε η θεία Κατερίνα στο θείο Σταμάτη.* Έχουμε **επισκέπτες**.
◇ **ξενοδοχείο** ♬ ξέ-νος

ξενύχτης [ο], **ξενύχτισσα** [η] *ουσιαστικό* **(ξενύχτηδες** και **ξενύχτισσες)**
→ ξενυχτώ

ξενύχτι [το] *ουσιαστικό* **(ξενύχτια)**
→ ξενυχτώ

ξενυχτώ και **ξενυχτάω** *ρήμα* **(ξενύχτησα, θα ξενυχτήσω)**
☑ Όταν **ξενυχτάς**, μένεις ξύπνιος όλη τη νύχτα ή τις περισσότερες ώρες της νύχτας.
✓ *Του κυρίου Γιάννη δεν του αρέσει να* ***ξενυχτάει***. Δεν του αρέσει να διασκεδάζει μέχρι το πρωί.
◇ *«Κάθε Δεκαπενταύγουστο κάνουμε ένα μεγάλο* ***ξενύχτι*** *στο πανηγύρι της Παναγίας» είπε ο Κώστας. «Γινόμαστε κι εμείς* ***ξενύχτηδες****» συμπλήρωσε η Αθηνά χαμογελώντας.* **νύχτα**
♬ ξε-νυ-χτώ

ξεπαγιάζω *ρήμα* **(ξεπάγιασα, θα ξεπαγιάσω)**
☑ *«Χθες το βράδυ δεν είχαμε καλοριφέρ, γιατί είχε διακοπή ρεύματος και* ***ξεπαγιάσαμε*** *από το κρύο» είπε η Αθηνά.* Κρυώσαμε πάρα πολύ.
◇ **ξεπάγιασμα, πάγος**
♬ ξε-πα-γιά-ζω

ξεπατώνω, **ξεπατώνομαι** *ρήμα* **(ξεπάτωσα, θα ξεπατώσω)**
☑ *Τα παπούτσια της Αλίκης* ***ξεπατώθηκαν*** *από το πολύ τρέξιμο.* Χάλασαν.
✓ Όταν **ξεπατώνεσαι** στη δουλειά, κουράζεσαι πάρα πολύ. ✎ *Η θεία Κατερίνα* ***ξεπατώθηκε*** *στη δουλειά για να καθαρίσει και να ετοιμάσει το σπίτι για τη γιορτή του θείου Σταμάτη.*
◇ **ξεπάτωμα, πάτος** ♬ ξε-πα-τώ-νω

ξεπερνώ και **ξεπερνάω, ξεπερνιέμαι** *ρήμα* **(ξεπέρασα, θα ξεπεράσω)**
☑ Όταν **ξεπερνάς** κάποιον, πηγαίνεις μπροστά απ' αυτόν και τον αφήνεις πίσω. ✎ *Ο Ίγκλι* ***ξεπέρασε*** *τον Κώστα κι έφτασε πρώτος στην πόρτα του σχολείου.*
○ προηγούμαι ● μένω πίσω
✓ Όταν **ξεπερνάς** κάποιον, δείχνεις ότι είσαι καλύτερος απ' αυτόν σε κάτι. ✎ *Η Αθηνά* ***ξεπέρασε*** *όλους τους συμμαθητές της στο διαγώνισμα της αριθμητικής.*
○ βγαίνω πρώτος
✓ *Ο αγώνας* ***ξεπέρασε*** *τη μία ώρα.* Κράτησε πάνω από μία ώρα.
◇ **περνώ** ♬ ξε-περ-νώ

ξεπετώ, **ξεπετάγομαι** *ρήμα* **(ξεπέταξα, θα ξεπετάξω)**
☑ Όταν **ξεπετάς** κάτι, το τελειώνεις πολύ γρήγορα.
✎ *Ο Κώστας* ***ξεπέταξε*** *το διάβασμα για να παίξει ποδόσφαιρο.*
✓ Όταν **ξεπετάγεσαι**, εμφανίζεσαι ξαφνικά μπροστά σε κάποιον χωρίς να το περιμένει.
✎ *Ο σκύλος του κυρίου Μιχάλη* ***ξεπετάχτηκε*** *μπροστά στην Ελένη και την τρόμαξε.* ◇ **ξεπέταγμα**
♬ ξε-πε-τώ

ξεπηδώ και **ξεπηδάω** *ρήμα* **(ξεπήδησα, θα ξεπηδήσω)**
☑ Όταν κάτι **ξεπηδά**, βγαίνει προς τα πάνω μέσα από κάτι άλλο.
✎ *«Κοίτα το νερό που **ξεπηδάει** από την πηγή» είπε ο θείος Αλέκος στην Αθηνά.* ○ ξεπετάγομαι
◇ **πηδώ** ♫ ξε-πη-δώ

ξεπλένω, **ξεπλένομαι** *ρήμα* **(ξέπλυνα, θα ξεπλύνω)**
☑ Όταν **ξεπλένεις** κάτι, του ρίχνεις καθαρό νερό για να φύγει η σαπουνάδα και να τελειώσεις έτσι το πλύσιμό του. ✎ *Η Αλίκη **ξεπλένει** καλά τα μαλλιά της, όταν λούζεται για να μη μείνει σαμπουάν πάνω τους.*
◇ **πλένω** ♫ ξε-πλέ-νω

ξεριζώνω, **ξεριζώνομαι** *ρήμα* **(ξερίζωσα, θα ξεριζώσω)**
☑ *Ο δυνατός αέρας **ξερίζωσε** το δέντρο που είναι έξω από το σπίτι του κυρίου Μιχάλη.* Το έβγαλε από το χώμα με τις ρίζες τους. ◇ **ρίζα**
♫ ξε-ρι-ζώ-νω

ξερός, **ξερή**, **ξερό** *επίθετο* **(ξεροί, ξερές, ξερά)**
☑ Όταν κάτι είναι **ξερό**, δεν έχει καθόλου νερό. ✎ *Μετά το ποδόσφαιρο, ο Κώστας ένιωθε το στόμα του **ξερό**. Διψούσε πολύ.*
○ στεγνός ● υγρός
✓ *Ο κύριος Γιάννης ξέχασε τα μπιφτέκια στη φωτιά κι έγιναν **ξερά**.* Έχασαν το ζουμί τους.
● μαλακός
✓ *Η Αλίκη έπεσε **ξερή** στο κρεβάτι. Ήταν τόσο κουρασμένη.* Έπεσε αναίσθητη. *Η Αθηνά έμεινε **ξερή**, όταν έμαθε τα κακά νέα για τη Ροζαλία.* Κοκάλωσε.
◇ *Τα λουλούδια της κυρίας Μαργαρίτας **ξεράθηκαν** από την πολλή ζέστη.* **ξερονήσι** ♫ ξε-ρός

ξέρω *ρήμα* **(ήξερα, θα ξέρω)**
☑ Όταν **ξέρεις** κάτι, το γνωρίζεις, το έχεις στο μυαλό σου και δε χρειάζεται να το μάθεις.
✎ *Ο Κώστας **ήξερε** για τη γιορτή που ετοίμαζε η θεία Κατερίνα αλλά δεν είπε τίποτα για να μη χαλάσει την έκπληξη.*
✓ Όταν **ξέρεις** κάτι, το γνωρίζεις καλά, επειδή το έχεις διαβάσει πολλές φορές ή επειδή έχεις ασχοληθεί μαζί του και το έχεις μάθει.
✎ *«Σήμερα **ξέρω** πολύ καλά την ορθογραφία μου» είπε ο Ίγκλι.*
✓ Όταν **ξέρεις** κάποιον, τον

γνωρίζεις επειδή έχετε συναντηθεί μαζί κι άλλες φορές. ✏ *Ο Νίκος **ξέρει** πολλά παιδιά από την τάξη της Αθηνάς.* ♬ ξέ-ρω

ξεσηκώνω, **ξεσηκώνομαι** *ρήμα* **(ξεσήκωσα, θα ξεσηκώσω)**
☑ Όταν **ξεσηκώνεις** κάποιον, του χαλάς την ηρεμία και την ησυχία. ✏ *Ο κύριος Μιχάλης **ξεσήκωσε** όλη τη γειτονιά με τις φωνές του.*
✓ Όταν **ξεσηκώνεις** κάποιον, τον κάνεις να θέλει να βγει έξω να διασκεδάσει. Εκείνος τότε **ξεσηκώνεται.** ✏ *Ο Κώστας και ο Νίκος είδαν τον καλό καιρό και **ξεσηκώθηκαν** για να πάνε εκδρομή.*
◇ **σηκώνω** ♬ ξε-ση-κώ-νω

ξεσκονίζω, **ξεσκονίζομαι** *ρήμα* **(ξεσκόνισα, θα ξεσκονίσω)**
☑ Όταν **ξεσκονίζεις**, παίρνεις ένα πανί ή μία βούρτσα και μαζεύεις τη σκόνη που υπάρχει στα έπιπλα του σπιτιού για να γίνουν καθαρά. ✏ *Η μητέρα του Ίγκλι **ξεσκονίζει** τακτικά το σπίτι τους.* ◇ *Της αρέσει να ασχολείται με το **ξεσκόνισμα**. Είναι όλη την ώρα με το **ξεσκονόπανο** στο χέρι.* **σκόνη**
♬ ξε-σκο-νί-ζω

Αν θέλεις να μάθεις τι έγινε με τη Ροζαλία που χάθηκε, ψάξε μέσα στο λεξικό τις λέξεις *αναστατώνω, ανησυχώ, εξαφανίζομαι, βρίσκω, καταφεύγω, κουλουριάζω, κουνώ, χαίρομαι, χοροπηδώ*

ξεσκονόπανο [το] *ουσιαστικό* **(ξεσκονόπανα)** → ξεσκονίζω

ξεσπώ και **ξεσπάω** *ρήμα* **(ξέσπασα, θα ξεσπάσω)**
☑ Όταν κάτι **ξεσπά**, τότε γίνεται απότομα και με μεγάλη δύναμη. ✏ *Χθες **ξέσπασε** δυνατή βροχή και γέμισαν οι δρόμοι με νερά.*
*Η Αθηνά δεν έβρισκε τη Ροζαλία και **ξέσπασε** σε κλάματα, όταν της είπαν ότι είχε χαθεί στη βροχή.* ♬ ξε-σπώ

ξετρελαίνω, **ξετρελαίνομαι** *ρήμα* **(ξετρελάθηκα, θα ξετρελαθώ)**
☑ Όταν κάτι σε **ξετρελαίνει**, σου αρέσει πάρα πολύ, σ' ενθουσιάζει. ✏ *Το καινούργιο ποδήλατο **ξετρέλανε** την Αθηνά.* ○ ξεμυαλίζω
◇ **τρελαίνω, τρελός, τρέλα**
♬ ξε-τρε-λαί-νω

ξετρυπώνω *ρήμα* **(ξετρύπωσα, θα ξετρυπώσω)**
☑ Όταν **ξετρυπώνεις** κάτι, βρίσκεις κάτι που ήταν κρυμμένο, που δε φαινόταν ή που ήταν ξεχασμένο κάπου. ✏ *«Πού την **ξετρύπωσες** αυτή την κούκλα, Αθηνά;» ρώτησε η κυρία Μαργαρίτα. «Έχω να τη δω από τότε που ήσουν πολύ μικρή κι έπαιζες μαζί της».* ○ βρίσκω
✓ *«Από πού **ξετρύπωσε** πάλι αυτός;» ρώτησε η Αθηνά, όταν είδε το Νίκο να εμφανίζεται ξαφνικά.*
◇ **τρύπα, τρυπώνω**
♬ ξε-τρυ-πώ-νω

ξεφαντώνω *ρήμα* **(ξεφάντωσα, θα ξεφαντώσω)**
☑ Όταν **ξεφαντώνεις**, διασκεδάζεις πολύ με χορό και τραγούδια. ✏ *«Σήμερα έχουμε γιορτή στο σπίτι»*

είπε η θεία Κατερίνα. «Θα φάμε, θα πιούμε και θα ***ξεφαντώσουμε****».*
○ γλεντώ ◇ *«Τι ωραία γιορτή, τι* ***ξεφάντωμα*** *ήταν αυτό» είπε ο κύριος Γιάννης, όταν έφυγαν από το σπίτι της θείας Κατερίνας και του θείου Σταμάτη.* ○ γλέντι ♬ ξε-φα-ντώ-νω

ξεφεύγω *ρήμα* **(ξέφυγα, θα ξεφύγω)**
☑ Όταν **ξεφεύγεις**, καταφέρνεις να φύγεις μακριά από κάποιον που σε κυνηγά. ✎ *Η Ροζαλία έτρεχε πολύ γρήγορα και* ***ξέφυγε*** *από το σκύλο που την κυνηγούσε.*
✓ Όταν κάτι σου **ξεφεύγει**, μετακινείται από τη θέση που βρίσκεται. ✎ *«Μου* ***ξέφυγε*** *το βάζο από τα χέρια κι έπεσε στο πάτωμα» είπε ο Κώστας στη μητέρα του.*
✓ Όταν κάτι σου **ξεφεύγει**, λες ένα μυστικό ή μία άσχημη λέξη που δεν έπρεπε να πεις.
✎ *«Πρόσεξε μη σου* ***ξεφύγει*** *τίποτε» είπε η Αθηνά στον Κώστα. «Θα χαλάσει η έκπληξη που ετοιμάζουμε για τη γιορτή του θείου Σταμάτη».*
♬ ξε-φεύ-γω

ξεφλουδίζω, **ξεφλουδίζομαι** *ρήμα* **(ξεφλούδισα, θα ξεφλουδίσω)**
☑ Όταν **ξεφλουδίζεις** ένα φρούτο, βγάζεις τη φλούδα που έχει και κρατάς το υπόλοιπο.
✎ *Της Αθηνάς της αρέσουν πιο πολύ οι μπανάνες, γιατί τις* ***ξεφλουδίζει*** *πιο εύκολα από τ' άλλα φρούτα.*
✓ Όταν **ξεφλουδίζεις** ή **ξεφλουδίζεσαι**, βγαίνουν μικρά κομμάτια ξερό δέρμα από τα χέρια και το πρόσωπό σου, επειδή

ξεράθηκαν από τον ήλιο και τη θάλασσα. ◇ **φλούδα**
♬ ξε-φλου-δί-ζω

ξεφορτώνω, **ξεφορτώνομαι** *ρήμα* **(ξεφόρτωσα, θα ξεφορτώσω)**
☑ *Οι εργάτες έτρεξαν να* ***ξεφορτώσουν*** *το φορτηγό.* Έτρεξαν να βγάλουν τα πράγματα από το φορτηγό.
✓ *Η θεία Κατερίνα αγόρασε καινούρια έπιπλα και θέλει να* ***ξεφορτωθεί*** *τα παλιά.* Θέλει να διώξει τα παλιά, γιατί την ενοχλούν.
◇ **φορτίο**, **φορτώνω**
♬ ξε-φορ-τώ-νω

ξεφουρνίζω *ρήμα* **(ξεφούρνισα, θα ξεφουρνίσω)**
☑ Όταν **ξεφουρνίζεις** κάτι, το βγάζεις από το φούρνο που το είχες βάλει για να ψηθεί. ● φουρνίζω
✓ Λέμε ακόμη ότι **ξεφουρνίζεις** κάτι, όταν λες κάτι ξαφνικά χωρίς να το περιμένει κανείς. ✎ *Μόλις ο Ίγκλι γύρισε σπίτι, το* ***ξεφούρνισε****. Ήθελε να πάει εκδρομή με τον Κώστα και το Νίκο.* ◇ **φούρνος**
♬ ξε-φουρ-νί-ζω

ξέφτι [το] *ουσιαστικό* **(ξέφτια)**
→ ξεφτίζω

ξεφτίζω *ρήμα* **(ξέφτισα θα ξεφτίσω)**
☑ Όταν ένα ρούχο **ξεφτίζει**, ξηλώνεται σιγά σιγά, επειδή το φοράμε συνέχεια. ✎ *«Μην το βάλεις αυτό το παντελόνι, Αθηνά!» είπε κυρία Μαργαρίτα. «Έχει αρχίσει να* ***ξεφτίζει*** *και πρέπει να το ράψουμε».*
◇ Όταν κάτι ξεφτίζει, γεμίζει **ξέφτια**, δηλαδή κρέμονται από τις άκρες του μικρές κλωστές. ♬ ξε-φτί-ζω

ξεφυλλίζω *ρήμα* **(ξεφύλλισα, θα ξεφυλλίσω)**
☑ Όταν **ξεφυλλίζεις** ένα βιβλίο ή ένα περιοδικό, γυρίζεις ένα ένα τα φύλλα του γρήγορα και διαβάζεις πολύ λίγες λέξεις σε κάθε σελίδα, συνήθως αυτές που έχουν έντονα ή χρωματιστά γράμματα και μεγάλο μέγεθος ή βλέπεις μόνο τις εικόνες που υπάρχουν.
◇ **φύλλο**
♬ ξε-φυλ-λί-ζω

ξεφυτρώνω *ρήμα* **(ξεφύτρωσα, θα ξεφυτρώσω)**
☑ Όταν κάποιος **ξεφυτρώνει**, παρουσιάζεται ξαφνικά χωρίς να τον περιμένει κανείς. ✎ *«Από πού **ξεφύτρωσε** πάλι αυτός;» ρώτησε ο Ίγκλι, όταν είδε το σκύλο του κυρίου Μιχάλη να έρχεται ξαφνικά μπροστά του.* ○ ξεπετάγομαι
◇ **φυτρώνω** ♬ ξε-φυ-τρώ-νω

ξεφωνητό [το] *ουσιαστικό* **(ξεφωνητά)**
→ ξεφωνίζω

ξεφωνίζω *ρήμα* **(ξεφώνισα, θα ξεφωνίσω)**
☑ Όταν **ξεφωνίζεις**, φωνάζεις πολύ δυνατά. ✎ *-Τι **ξεφωνίζεις** έτσι, Μιχάλη; -Κάποιος έσπασε το τζάμι, θεία!* ◇ *Ο κύριος Μιχάλης χάλασε τον κόσμο με τα **ξεφωνητά** του.* **φωνή**
♬ ξε-φω-νί-ζω

ξέφωτο [το] *ουσιαστικό* **(ξέφωτα)**
☑ Το **ξέφωτο** είναι ένα κομμάτι γης μέσα στο δάσος που δεν έχει καθόλου δέντρα. ◇ **φως**
♬ ξέ-φω-το

ξεχασιάρης, **ξεχασιάρα, ξεχασιάρικο** *επίθετο* **(ξεχασιάρηδες, ξεχασιάρες, ξεχασιάρικα)** → ξεχνώ

ξεχειλίζω *ρήμα* **(ξεχείλισα, θα ξεχειλίσω)**
☑ Όταν το ποτήρι **ξεχειλίζει**, τότε το ποτήρι έχει γεμίσει και το νερό χύνεται απέξω. ✎ *«Σταμάτα, μη βάζεις άλλο νερό, το ποτήρι έχει **ξεχειλίσει** και θα βρέξεις το τραπεζομάντιλο!» φώναξε ο θείος Τάκης στην Αθηνά.*
✓ Λέμε ότι **ξεχείλισε** το ποτήρι, όταν θέλουμε να δείξουμε ότι δεν έχουμε πια υπομονή. ◇ *Ο θείος Αλέκος λέει ότι με το **ξεχείλισμα** του ποταμού γέμισαν με νερό όλα τα χωράφια του χωριού.* **χείλος** ♬ ξε-χει-λί-ζω

ξεχειλώνω *ρήμα* **(ξεχείλωσα, θα ξεχειλώσω)**
☑ Όταν τα ρούχα σου **ξεχειλώνουν**, τότε γίνονται πιο φαρδιά και μεγάλα απ' ό,τι πριν.
✎ *«Μην τραβάς την μπλούζα σου έτσι, θα την **ξεχειλώσεις**!» είπε η κυρία Μαργαρίτα στον Κώστα.*
◇ **ξεχείλωμα** ♬ ξε-χει-λώ-νω

ξεχνώ και **ξεχνάω, ξεχνιέμαι** *ρήμα* **(ξέχασα, θα ξεχάσω)**
☑ Όταν **ξεχνάς** κάτι, δεν το έχεις πια στο μυαλό σου, δεν το θυμάσαι.
✎ *Ο Ίγκλι **ξέχασε** σε ποιο μέρος είχε βάλει τ' αυτοκινητάκια του. Άρχισε λοιπόν να ψάχνει στο πατάρι. Εκεί βρήκε πολλά **ξεχασμένα** παιχνίδια, αλλά όχι τ' αυτοκινητάκια του.*
● θυμάμαι

✓ Όταν **ξεχνάς** να κάνεις κάτι, παραλείπεις κάτι που έπρεπε να κάνεις. ✎ *Ο Κώστας **ξέχασε** να φέρει το τετράδιο της αριθμητικής και δεν μπορούσε ν' αντιγράψει τις ασκήσεις από τον πίνακα.*
● θυμάμαι
✓ *Ο Νίκος **ξεχάστηκε** με το ποδόσφαιρο και γύρισε αργά στο σπίτι.* ◇ *Ο Κώστας δεν είναι **ξεχασιάρης**. Χθες για πρώτη φορά ξέχασε το τετράδιό του.*
♬ ξε-χνώ

ξεχωρίζω *ρήμα* (ξεχώρισα, θα ξεχωρίσω)

☑ *Ο Κώστας **ξεχώρισε** τις ξύλινες μπογιές από τους μαρκαδόρους.* Έβαλε τις μπογιές αλλού και τους μαρκαδόρους αλλού.
✓ *Η δασκάλα της Αθηνάς δεν **ξεχωρίζει** κανένα παιδί, όλα τ' αγαπά το ίδιο.* ○ προτιμώ
✓ *Μέσα στο σκοτάδι δεν ήταν εύκολο να **ξεχωρίσεις** αν ήταν η Ροζαλία ή άλλη γάτα.* Δεν ήταν εύκολο να καταλάβεις. ○ διακρίνω
◇ *Ο Κώστας βάζει τις ξύλινες μπογιές και τους μαρκαδόρους σε **ξεχωριστές** θήκες στην κασετίνα του.*
○ χωριστός, διαφορετικός
♬ ξε-χω-ρί-ζω

ξηλώνω, ξηλώνομαι *ρήμα* (ξήλωσα, θα ξηλώσω)

☑ Όταν **ξηλώνεις** ένα ρούχο, ξεχωρίζεις τις ραφές του κόβοντας τις κλωστές που τις ενώνουν.
✎ *Η μητέρα του Ίγκλι έραψε τη μπλούζα που **ξηλώθηκε**.*
✓ *Ο αέρας ήταν τόσο δυνατός, που **ξήλωσε** τα κεραμίδια από τη σκεπή του σπιτιού του κυρίου Μιχάλη.* Τα έβγαλε με βίαιο τρόπο από τη θέση που ήταν. ◇ **ξήλωμα** ♬ ξη-λώ-νω

ξημέρωμα [το] *ουσιαστικό* (ξημερώματα) → ξημερώνω

ξημερώνω, ξημερώνομαι *ρήμα* (ξημέρωσα, θα ξημερώσω)

☑ Όταν **ξημερώνει**, τότε αρχίζει να φαίνεται το πρώτο φως της ημέρας.
✓ Όταν **ξημερώνεσαι**, μένεις όλη την νύχτα ξύπνιος, χωρίς να κοιμηθείς, μέχρι ν' αρχίσει να φωτίζει η επόμενη ημέρα.
○ ξενυχτώ ◇ *Το **ξημέρωμα** της Κυριακής βρήκε έτοιμους τον Κώστα και την Αθηνά να πάνε για ψάρεμα με τη βάρκα του θείου Τάκη.*
♬ ξη-με-ρώ-νω

ξηρά [η] *ουσιαστικό*

☑ Η **ξηρά** είναι τα μεγάλα κομμάτια της γης που δε σκεπάζονται από νερό. ○ στεριά ◇ **ξερός**
♬ ξη-ρά

ξηρασία [η] *ουσιαστικό* (ξηρασίες)

☑ **Ξηρασία** έχουμε, όταν δε βρέχει καθόλου για πολλούς μήνες.
○ υγρασία ◇ **ξερός, ξεραίνομαι**
♬ ξη-ρα-σί-α

ξίδι [το] *ουσιαστικό* (ξίδια)

☑ Το **ξίδι** είναι ένα καφετί ξινό υγρό που το ρίχνουμε στο φαγητό μας για να δίνει γεύση. ♬ ξί-δι

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

ξινός, **ξινή, ξινό** *επίθετο* **(ξινοί, ξινές, ξινά)**
☑ **Ξινός** είναι αυτός που η γεύση του μοιάζει με τη γεύση του ξιδιού ή του λεμονιού. ◇ **ξινίζω**, **ξινίλα**, **ξινούτσικος** ♬ ξι-νός

ξίφος [το] *ουσιαστικό* **(ξίφη)**
☑ Το **ξίφος** είναι ένα όπλο με μία μακριά λεπίδα που κόβει και από τις δύο μεριές. ○ σπαθί
◇ Η **ξιφασκία** είναι άθλημα.
♬ ξί-φος

ξοδεύω, **ξοδεύομαι** *ρήμα* **(ξόδεψα, θα ξοδέψω)**
☑ Όταν **ξοδεύεις** τα χρήματά σου, δίνεις χρήματα για ν' αγοράσεις πολλά και διάφορα πράγματα. Όταν **ξοδεύεσαι**, ξοδεύεις πολλά χρήματα. Κάνεις πολλά **έξοδα**. ✎ *Η Αθηνά **ξόδεψε** όλα τα χρήματά της αγοράζοντας τσίχλες και καραμέλες.*
✓ *Το αυτοκίνητο του κυρίου Μιχάλη **ξοδεύει** λίγη βενζίνη*. Καίει λίγη βενζίνη.
✓ *«Δεν πιστεύω να **ξοδέψεις** όλο σου το χρόνο στο ποδόσφαιρο;» είπε η κυρία Μαργαρίτα στον Κώστα.*
◇ **έξοδα** ♬ ξο-δεύ-ω

ξύλο [το] *ουσιαστικό* **(ξύλα)**
☑ Ο κορμός και τα κλαδιά των δέντρων είναι από **ξύλο**. Με το **ξύλο** φτιάχνουμε έπιπλα, πόρτες και άλλα αντικείμενα. **Ξύλο** λέμε κι ένα κομμάτι ξύλο.
✓ Λέμε ότι δίνεις ή ρίχνεις **ξύλο** σε κάποιον, όταν τον δέρνεις. Ακόμη λέμε ότι τρως **ξύλο**, όταν σε δέρνουν. Όταν πέφτει **ξύλο**, γίνεται καβγάς.
◇ *Το αγαπημένο παγωτό του Κώστα είναι το παγωτό **ξυλάκι**.* **ξυλοκόπος**, **ξυλουργός** ♬ ξύ-λο

ξυλοκόπος [ο] *ουσιαστικό* **(ξυλοκόποι)**
☑ Ο **ξυλοκόπος** κόβει ξύλα στο δάσος. ◇ Ο **ξυλουργός** δουλεύει κάθε μέρα στο **ξυλουργείο** του φτιάχνοντας ξύλινες πόρτες κι έπιπλα.
♬ ξυ-λο-κό-πος

ξυλουργείο [το] *ουσιαστικό* **(ξυλουργεία)** → ξυλοκόπος

ξυλουργός [ο] *ουσιαστικό* **(ξυλουργοί)** → ξυλοκόπος

ξύνω, **ξύνομαι** *ρήμα* **(έξυσα, θα ξύσω)**
☑ Όταν **ξύνεις** το κεφάλι σου ή το χέρι σου, τα τρίβεις με τα νύχια του χεριού σου απαλά το κεφάλι σου ή το χέρι σου. ✎ *Τον καημένο τον Κώστα! Στην εκδρομή τον τσίμπησε ένα κουνούπι στο χέρι και όλο το **ξύνει**.*
✓ Όταν **ξύνεις** το μολύβι σου, το κάνεις να έχει λεπτή μύτη.
✎ *Η Αθηνά **έξυσε** τις μπογιές της και όταν τελείωσε το **ξύσιμο**, άρχισε να ζωγραφίζει.* ◇ Με την **ξύστρα** ξύνεις το μολύβι σου. **ξύσιμο**
♬ ξύ-νω

ξυπνητήρι [το] *ουσιαστικό* **(ξυπνητήρια)** → ξυπνώ

ξύπνιος, **ξύπνια, ξύπνιο** *επίθετο* **(ξύπνιοι, ξύπνιες, ξύπνια)** → ξυπνώ

ξυπνώ και **ξυπνάω** *ρήμα* **(ξύπνησα, θα ξυπνήσω)**

☑ Όταν **ξυπνάς**, σταματάς να κοιμάσαι. ✎ *Ο Κώστας **ξύπνησε** πιο αργά σήμερα.*

✓ *«Μην **ξυπνάς** τον Κώστα, άφησέ τον να κοιμηθεί λίγο ακόμη, είναι άρρωστος» είπε η κυρία Μαργαρίτα στην Αθηνά.*

◇ *Του Κώστα δεν του αρέσει το πρωινό **ξύπνημα**. Σήμερα δεν άκουσε το **ξυπνητήρι** που χτυπούσε. Η Αθηνά που ήταν **ξύπνια** έκλεισε το ρολόι κι έτρεξε να τον ξυπνήσει για να μην αργήσουν στο σχολείο.*

♬ ξυ-πνώ

ξυπόλητος, **ξυπόλητη, ξυπόλητο** *επίθετο* **(ξυπόλητοι, ξυπόλητες, ξυπόλητα)**

☑ **Ξυπόλητος** είναι αυτός που δε φοράει παπούτσια.

✎ *Ο Ίγκλι περπατάει **ξυπόλητος** μέσα στο σπίτι του το καλοκαίρι.*

♬ ξυ-πό-λη-τος

ξυραφάκι [το] *ουσιαστικό* **(ξυραφάκια)** → ξυρίζω

ξυρίζω, **ξυρίζομαι** *ρήμα* **(ξύρισα, θα ξυρίσω)**

☑ Όταν κάποιος **ξυρίζεται** ή **ξυρίζει** το πρόσωπό του, κόβει τις τρίχες του προσώπου του με **ξυραφάκι** ή **ξυριστική μηχανή** πολύ κοντά στη ρίζα για να μη φαίνονται.

✎ *Ο κύριος Γιάννης **ξυρίζεται** κάθε πρωί.*

◇ *Χρειάζεται αρκετό χρόνο για το **ξύρισμά** του κάθε πρωί.*

♬ ξυ-ρί-ζω

ξυριστική μηχανή [η] *ουσιαστικό* **(ξυριστικές μηχανές)** → ξυρίζω

ξύστρα [η] *ουσιαστικό* **(ξύστρες)** → ξύνω

- Με χρησιμοποιείς κάθε μέρα στο σχολείο. Τι είμαι; ....

Ο ο

όαση [η] *ουσιαστικό* **(οάσεις)**
☑ Η **όαση** είναι ένα μικρό κομμάτι της ερήμου που έχει νερό και μερικά δέντρα. Εκεί σταματούν οι περαστικοί για να ξεκουραστούν και να δροσιστούν. ♬ ό-α-ση

όγκος [ο] *ουσιαστικό* **(όγκοι)**
☑ *«Ο **όγκος** του καναπέ είναι μεγάλος» είπε η κυρία Μαργαρίτα.* Ο καναπές πιάνει πολύ χώρο.
✓ *Ο κύριος Δημήτρης βρήκε έναν **όγκο** από σκουπίδια μπροστά στην πόρτα του μαγαζιού του.* Βρήκε πολλά σκουπίδια. ○ σωρός, πλήθος
♬ ό-γκος

οδηγός [ο], [η] *ουσιαστικό* **(οδηγοί)**
→ οδηγώ

οδηγώ, **οδηγούμαι** *ρήμα* **(οδήγησα, θα οδηγήσω)**
☑ Όταν κάποιος **οδηγεί** ένα αυτοκίνητο, κάθεται στο τιμόνι του, το κάνει να κινείται και το πηγαίνει ακριβώς εκεί που θέλει.
✓ *Η Αθηνά **οδήγησε** την Ελένη στο μπάνιο του σπιτιού για να πλύνει τα χέρια της.* Την πήγε μέχρι το μπάνιο.
✓ *Ξέρεις πού **οδηγεί** αυτό το μονοπάτι; Ρώτησε ο Κώστας το Νίκο.*
◇ *Ο Κώστας και οι φίλοι του πήγαν στο δάσος και παραλίγο να χαθούν, γιατί δεν είχαν **οδηγό** να τους δείξει το δρόμο. Ευτυχώς περνούσε ένας **οδηγός** φορτηγού και τους έδωσε **οδηγίες** για το δρόμο.*

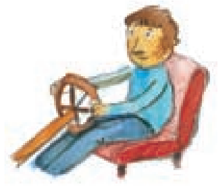

♬ ο-δη-γώ

οδοντίατρος και **οδοντογιατρός** [ο], [η] *ουσιαστικό* **(οδοντίατροι /οδοντογιατροί)**
☑ Ο **οδοντίατρος** είναι ο γιατρός που φροντίζει τα δόντια μας όταν χαλάσουν.
◇ **οδοντιατρείο**
♬ ο-δο-ντί-α-τρος

οδοντόβουρτσα [η] *ουσιαστικό* **(οδοντόβουρτσες)**
☑ Με την **οδοντόβουρτσα** καθαρίζουμε τα δόντια μας.
◇ **δόντι** ♬ ο-δο-ντό-βουρ-τσα

οδοντόκρεμα [η] *ουσιαστικό* **(οδοντόκρεμες)**
☑ Βάζουμε την **οδοντόκρεμα** στην οδοντόβουρτσα για να καθαρίσουμε τα δόντια μας. ◇ **δόντι**
♬ ο-δο-ντό-κρε-μα

οδός [η] *ουσιαστικό* **(οδοί)**
☑ Η **οδός** είναι ο δρόμος όπου περπατάς ή κατοικείς. ◇ **οδικός**
♬ ο-δός
- Η οδός είναι από τις λίγες λέξεις που τελειώνουν σε –ος και είναι θηλυκού γένους. Άλλες τέτοιες λέξεις είναι:

η μέθοδος, η είσοδος, η έξοδος και η πρόοδος, η έρημος, η λεωφόρος.

οθόνη [η] *ουσιαστικό* **(οθόνες)**
☑ Η **οθόνη** της τηλεόρασης είναι η επιφάνειά της. Είναι συνήθως από γυαλί κι εκεί βλέπουμε ό,τι δείχνει η τηλεόραση. **Οθόνη** έχει κι ο υπολογιστής. *Ο κύριος Γιάννης βρήκε τον Κώστα να κάθεται μπροστά στην **οθόνη** της τηλεόρασης και την Αθηνά μπροστά στην **οθόνη** του υπολογιστή.*
✓ *«Εγώ πάλι προτιμώ τη μεγάλη **οθόνη** του σινεμά από την τηλεόραση» είπε η κυρία Μαργαρίτα.*
♬ ο-θό-νη

οικία [η] *ουσιαστικό* **(οικίες)**
☑ **Οικία** λέμε το σπίτι.
◇ Στην κουζίνα χρησιμοποιούμε **οικιακές** συσκευές για να κάνουμε οικιακές **εργασίες**. Τις δουλειές του σπιτιού τις λέμε και **οικιακά**. Μερικοί για τα οικιακά έχουν μία **οικιακή** βοηθό.
♬ οι-κί-α

οικιακός, **οικιακή**, **οικιακό** *επίθετο*
(οικιακοί, οικιακές, οικιακά)
→ οικία

οικογένεια [η] *ουσιαστικό* **(οικογένειες)**
☑ Ο πατέρας, η μητέρα και τα παιδιά είναι μία **οικογένεια**.
◇ *Σήμερα πήγε όλη η οικογένεια του κυρίου Γιάννη στον **οικογενειακό** της γιατρό. Ο κύριος Γιάννης είναι καλός **οικογενειάρχης**, φροντίζει τη γυναίκα και τα παιδιά του και δεν του αρέσει να ασχολείται με τα **οικογενειακά** των άλλων.*
♬ οι-κο-γέ-νει-α ✎ 'η οικογένεια'

οικογενειάρχης [ο] *ουσιαστικό*
(οικογενειάρχες) → οικογένεια

οικοδομή [η] *ουσιαστικό* **(οικοδομές)**
→ οικοδόμος

οικοδόμος [ο] *ουσιαστικό* **(οικοδόμοι)**
☑ Ο **οικοδόμος** είναι ο εργάτης που δουλεύει για να χτιστεί ένα σπίτι.
○ χτίστης ◇ *Δίπλα στο σπίτι του κυρίου Μιχάλη γίνεται μία νέα **οικοδομή**.*
Οικοδομή λέμε ένα κτίριο που χτίζεται ή που έχει χτιστεί.

♬ οι-κο-δό-μος

οικονομία [η] *ουσιαστικό* **(οικονομίες)**
☑ Όταν κάνεις **οικονομία**, ξοδεύεις τόσα χρήματα όσα χρειάζονται για ν' αγοράσεις αυτά που έχεις ανάγκη.
✎ *Ο Κώστας κάνει **οικονομία** στα χρήματά του για να του φτάσουν μέχρι το τέλος της βδομάδας.*
● σπατάλη
✓ *Μερικές φορές του περισσεύουν χρήματα και τα βάζει στον κουμπαρά του. Πέρυσι με τις **οικονομίες** του αγόρασε ένα ποδήλατο.*
♬ οι-κο-νο-μί-α

οικόπεδο [το] *ουσιαστικό* **(οικόπεδα)**
☑ Το **οικόπεδο** είναι ένα κομμάτι γης όπου θα χτιστεί ένα σπίτι.
✎ *Οι γονείς του Κώστα αγόρασαν ένα **οικόπεδο** κοντά στη θάλασσα.*
♬ οι-κό-πε-δο

οινόπνευμα [το] *ουσιαστικό*
(οινοπνεύματα)
☑ Το **οινόπνευμα** είναι ένα υγρό που το χρησιμοποιούμε σαν φάρμακο.

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ **ο** π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

η κυρία Μαργαρίτα και
ο κύριος Γιάννης,
οι γονείς του Κώστα και
της Αθηνάς
η θεία Κατερίνα
η γιαγιά
ο παππούς
Ο Κώστας, ο αδελφός
της Αθηνάς
ο θείος Σταμάτης
η Αθηνά
Ο Νίκος
είναι φίλος
του Κώστα
Ο Δημητράκης, το μωρό
της θείας Κατερίνας,
ξάδελφος του Κώστα και
της Αθηνάς

Έχει μία δυνατή μυρωδιά και πιάνει εύκολα φωτιά. *Ο γιατρός καθάρισε το χέρι του Κώστα με **οινόπνευμα** πριν του κάνει το εμβόλιο.*
✓ **Οινόπνευμα** είναι και το υγρό που βρίσκεται μέσα σε πολλά ποτά, όπως στη μπίρα και στο κρασί. Όταν πίνουμε τέτοια ποτά, μπορεί να μεθύσουμε. ○ αλκοόλ
♬ οι-νό-πνευ-μα

ολόκληρος, **ολόκληρη, ολόκληρο** *επίθετο* **(ολόκληροι, ολόκληρες, ολόκληρα)**
☑ Όταν κάτι είναι **ολόκληρο**, δεν του λείπει τίποτε. *Ο δάσκαλος έφερε στην τάξη ένα **ολόκληρο** κουτί με κιμωλίες.* ○ ακέραιος ● μισός
✓ Όταν διαβάζουμε **ολόκληρο** το μάθημα, διαβάζουμε το μάθημα από την αρχή μέχρι το τέλος του.
○ όλος ♬ ο-λό-κλη-ρος

όλος, **όλη, όλο** *επίθετο* **(όλοι, όλες, όλα)**
☑ Όταν πίνεις **όλο** το γάλα σου, πίνεις όσο γάλα υπάρχει στο ποτήρι σου. ○ ολόκληρος ♬ ό-λος
- Όταν βάζεις τη λέξη ολο- μπροστά από επίθετα, η σημασία τους γίνεται πιο έντονη, π.χ. ολόμαυρος, ολοζώντανος.

Ολυμπιάδα [η] *ουσιαστικό* **(Ολυμπιάδες)**
☑ Η **Ολυμπιάδα** είναι οι Ολυμπιακοί Αγώνες που γίνονται κάθε τέσσερα χρόνια. *Η **Ολυμπιάδα** του 2004 έγινε στην Αθήνα.* ◇ **Ολυμπιακοί Αγώνες** ♬ Ο-λυ-μπι-ά-δα

ομάδα [η] *ουσιαστικό* **(ομάδες)**
☑ Μία **ομάδα** είναι μερικά άτομα που κάνουν κάτι μαζί ή που βρίσκονται κάπου μαζί. *Στην τάξη της Αθηνάς μία **ομάδα** μαθητών έκοβε το χαρτόνι και μία άλλη κολλούσε πάνω σε κάθε κομμάτι τις ζωγραφιές.*
✓ Μία **ομάδα** είναι μερικοί αθλητές που ασχολούνται με το ίδιο άθλημα, έχουν την ίδια στολή και το ίδιο σήμα και προσπαθούν να κερδίζουν στους αγώνες. *Η **ομάδα** του σχολείου του Κώστα κέρδισε στο χθεσινό αγώνα με το γειτονικό σχολείο.*
◇ Το μπάσκετ είναι **ομαδικό** άθλημα.
♬ ο-μά-δα

ομαλός, **ομαλή, ομαλό** *επίθετο* **(ομαλοί, ομαλές, ομαλά)**
☑ Ο **ομαλός** δρόμος είναι επίπεδος και δεν έχει λακκούβες. ● ανώμαλος
♬ ο-μα-λός

ομελέτα [η] *ουσιαστικό* **(ομελέτες)**
☑ Η **ομελέτα** είναι ένα φαγητό που γίνεται με αυγά που τα χτυπάμε και τα τηγανίζουμε σε λάδι ή βούτυρο.
♬ ο-με-λέ-τα

ομιλητής [ο], **ομιλήτρια** [η] *ουσιαστικό* **(ομιλητές, ομιλήτριες)** ύ ομιλία

ομιλία [η] *ουσιαστικό* **(ομιλίες)**
☑ Όταν κάποιος δίνει μία **ομιλία**, μιλάει σχετικά με ένα θέμα. Βγάζει λόγο. *Πριν από λίγες μέρες η θεία Κατερίνα έδωσε μία **ομιλία** για την τέχνη στην αρχαία Ελλάδα. Ήταν πολύ όμορφα.* ◇ *Βέβαια λέει ότι ο άντρας της, ο κύριος Σταμάτης, είναι καλύτερος **ομιλητής** από αυτήν, γιατί είναι δικηγόρος. Καμιά φορά*

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

*παραπονιέται που ο αδελφός της ο κύριος Γιάννης δεν είναι πολύ **ομιλητικός** και δε μιλάει συχνά.* **μιλώ**
♬ ο-μι-λί-α

ομίχλη [η] *ουσιαστικό* **(ομίχλες)**
☑ Όταν υπάρχει **ομίχλη**, ένα απαλό σύννεφο είναι πολύ κοντά στο έδαφος και δεν μπορούμε να δούμε μακριά. ♬ ο-μί-χλη

όμοιος, **όμοια**, **όμοιο** *επίθετο* **(όμοιοι, όμοιες, όμοια)**
☑ Τα **όμοια** τετράδια έχουν το ίδιο χρώμα, το ίδιο μέγεθος και το ίδιο σχέδιο. ○ ίδιος ● διαφορετικός
◇ *Στην τάξη του Κώστα είναι δύο κορίτσια που έχουν πολύ μεγάλη **ομοιότητα** μεταξύ τους. Είναι δίδυμες.*
♬ ό-μοι-ος

ομοιότητα [η] *ουσιαστικό* **(ομοιότητες)** → όμοιος

ομολογώ *ρήμα* **(ομολόγησα, θα ομολογήσω)**
☑ Όταν **ομολογείς** κάτι, δέχεσαι ότι εσύ το έκανες. ✎ *Ο Κώστας **ομολόγησε** ότι αυτός έριξε κάτω το βάζο με τα λουλούδια και ζήτησε συγνώμη.* ○ παραδέχομαι ● αρνούμαι ◇ *Η **ομολογία** του έκανε την κυρία Μαργαρίτα να μην τον τιμωρήσει αυστηρά.*
♬ ο-μο-λο-γώ

ομορφαίνω *ρήμα* **(ομόρφυνα, θα ομορφύνω)** → όμορφος

όμορφος, **όμορφη**, **όμορφο** *επίθετο* **(όμορφοι, όμορφες, όμορφα)**
☑ Όταν κάτι είναι **όμορφο**, είναι ωραίο και σου αρέσει να το βλέπεις. ○ ωραίος ● άσχημος
✎ *Ο πρίγκιπας μαγεύτηκε από την **ομορφιά** της Χιονάτης. «Τι **όμορφη** που είναι! Και είναι τόσο **όμορφα** ντυμένη! Αν την παντρευτώ, θα **ομορφαίνει** τη ζωή μου κάθε μέρα» σκέφτηκε.* ◇ **ομορφιά**, **ομορφαίνω**
♬ ό-μορ-φος

ομπρέλα [η] *ουσιαστικό* **(ομπρέλες)**
☑ Κρατάς **ομπρέλα** για να μη βραχείς από τη βροχή.
Το καλοκαίρι στην παραλία έχουμε **ομπρέλα θαλάσσης** για να μη μας καίει ο ήλιος. ♬ ο-μπρέ-λα

ονειρεύομαι *ρήμα* **(ονειρεύτηκα, θα ονειρευτώ)**
☑ Όταν **ονειρεύεσαι**, βλέπεις στον ύπνο σου ότι συμβαίνουν διάφορα πράγματα. Βλέπεις **όνειρα**.
✎ *Η Αθηνά κοιμόταν και **ονειρεύτηκε** πως είχε φτερά και πετούσε.*
✓ Όταν είσαι ξύπνιος κι **ονειρεύεσαι**, σκέφτεσαι πράγματα που θέλεις να κάνεις. Κάνεις **όνειρα**. ✎ *Η Αθηνά **ονειρεύεται** να γίνει ζωγράφος όταν μεγαλώσει.*
◇ *Ο Κώστας είδε στ' **όνειρό** του πως ήταν καλοκαίρι κι έκανε μπάνιο στην παραλία. Η Αλίκη πάλι καθόταν στην πολυθρόνα κι **ονειροπολούσε**. Έκανε όνειρα για το μέλλον.*
♬ ό-νει-ρεύ-ο-μαι

όνειρο [το] *ουσιαστικό* **(όνειρα)**
→ ονειρεύομαι

όνομα [το] *ουσιαστικό* **(ονόματα)**
☑ Όλοι μας έχουμε ένα **όνομα**. Εσένα πως σε λένε;
◇ *Το **ονοματεπώνυμό** σου ποιο είναι; Η Αθηνά **ονόμασε** τη γάτα της Ροζαλία.* ♬ ό-νο-μα

ονομάζω, **ονομάζομαι** *ρήμα* **(ονόμασα, θα ονομάσω)** → όνομα

οξεία [η] *ουσιαστικό* **(οξείες)**
☑ Η **οξεία** είναι το σημάδι (ʹ) που βάζουμε στις λέξεις για να ξέρουμε σε ποια συλλαβή θα τις τονίσουμε.
♬ ο-ξεί-α

οξυγόνο [το] *ουσιαστικό* **(οξυγόνα)**
☑ Το **οξυγόνο** είναι ο καθαρός αέρας που αναπνέουμε.
✎ *«Αναπνεύσαμε **οξυγόνο** στην εκδρομή που κάναμε στο βουνό» είπε ο Νίκος.* ♬ ο-ξυ-γό-νο

οπαδός [ο], [η] *ουσιαστικό* **(οπαδοί)**
☑ **Οπαδό** λέμε αυτόν που αγαπάει μία ομάδα, παρακολουθεί τους αγώνες της και την **υποστηρίζει**.
✎ *Ο θείος Τάκης είναι **οπαδός** της ομάδας μπάσκετ της πόλης του.*
♬ ο-πα-δός

όπλο [το] *ουσιαστικό* **(όπλα)**
☑ Οι στρατιώτες πολεμούν με **όπλα**.
◇ *Πηγαίνουν στον πόλεμο **οπλισμένοι**.* ♬ ό-πλο

όραση [η] *ουσιαστικό* **(οράσεις)**
☑ *Ο παππούς του Κώστα δεν έχει καλή **όραση** και γι' αυτό φοράει γυαλιά.* Δε βλέπει καλά.
◇ *Στο χωριό του θείου Αλέκου η γέφυρα είναι **ορατή** από μακριά, γιατί είναι πολύ μεγάλη. Μπορούμε να τη δούμε από μακριά.*
♬ ό-ρα-ση

οργανισμός [ο] *ουσιαστικό* **(οργανισμοί)**
☑ Ο **οργανισμός** είναι όλα μαζί τα μέρη και τα όργανα του σώματός μας. ✎ *«Το νερό είναι απαραίτητο για τον **οργανισμό** μας» είπε ο κύριος Γιάννης στον Κώστα και την Αθηνά.*
✓ Καθετί που είναι ζωντανό είναι ένας **οργανισμός**.
✎ *Τα ζώα είναι διαφορετικοί **οργανισμοί** από τα φυτά.*
♬ ορ-γα-νι-σμός

όργανο [το] *ουσιαστικό* **(όργανα)**
☑ Η καρδιά και το στομάχι είναι **όργανα** του ανθρώπινου σώματος. Τα **όργανα** κάνουν μία ορισμένη δουλειά.
✓ Η κιθάρα και το βιολί είναι μουσικά **όργανα** που παίζουν μουσική.
♬ όρ-γα-νο

οργανώνω, **οργανώνομαι** *ρήμα* **(οργάνωσα, θα οργανώσω)**
☑ Όταν **οργανώνεις** μία γιορτή, κανονίζεις πώς ακριβώς θα γίνει η γιορτή.
✎ *Η θεία Κατερίνα **οργάνωσε** μία γιορτή για τα γενέθλια του θείου Σταμάτη.*
◇ *Στην **οργάνωση** της γιορτής βοήθησε και η κυρία Μαργαρίτα.*
♬ ορ-γα-νώ-νω

οργώνω, **οργώνομαι** *ρήμα* **(όργωσα, θα οργώσω)**
☑ Όταν ο γεωργός **οργώνει**, σκάβει το χωράφι του με το **αλέτρι** ή με το

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

τρακτέρ για να μπορεί μετά να το καλλιεργήσει. ◇ *Το* ***όργωμα*** *της γης γίνεται το φθινόπωρο.*
♬ ορ-γώ-νω

όρεξη [η] *ουσιαστικό* **(ορέξεις)**
☑ Όταν έχεις **όρεξη**, θέλεις να φας το φαγητό σου.
✎ *Ο Κώστας και οι φίλοι του πήγαν εκδρομή στο βουνό. Η εκδρομή τους άνοιξε την* ***όρεξη*** *κι έφαγαν πολύ.*
● ανορεξία
✓ Όταν έχεις **όρεξη** για κάτι, θέλεις να το κάνεις.
✎ *Στη γιορτή ο Κώστας και η Αθηνά είχαν* ***όρεξη*** *για μουσική και ο θείος Σταμάτης τους άφησε να τραγουδήσουν ένα τραγούδι.*
○ διάθεση, κέφι ♬ ό-ρε-ξη

όρθιος, **όρθια, όρθιο** *επίθετο* **(όρθιοι, όρθιες, όρθια)**
☑ Όταν είσαι **όρθιος**, στέκεσαι στα πόδια σου χωρίς να κάθεσαι κάπου ή να είσαι ξαπλωμένος.
✎ *Έξω από το σινεμά είχε μία τεράστια ουρά. Η θεία Κατερίνα και ο θείος Σταμάτης μπήκαν κι αυτοί στην ουρά και περίμεναν* ***όρθιοι*** *πολλή ώρα.* ● καθιστός, ξαπλωτός
✓ *«Καλύτερα να βάλουμε τα βιβλία* ***όρθια*** *στη βιβλιοθήκη» είπε η Αθηνά στον Κώστα.* Να τα βάλουμε δηλαδή με τη στενή πλευρά τους προς τα κάτω. ♬ όρ-θι-ος

ορθογραφία [η] *ουσιαστικό*
☑ Όταν ξέρεις **ορθογραφία**, ξέρεις να γράφεις σωστά τις λέξεις χωρίς να κάνεις λάθη. ♬ ορ-θο-γρα-φί-α

ορίζοντας [ο] *ουσιαστικό* **(ορίζοντες)**
☑ Ο **ορίζοντας** είναι η γραμμή που νομίζουμε ότι υπάρχει εκεί που ο ουρανός ακουμπά τη γη ή τη θάλασσα. ✎ *Ο Κώστας κοιτούσε για ώρες μακριά στον* ***ορίζοντα*** *για να δει αν έρχεται κάποιο πλοίο στην Κρήτη. Καθόταν εκεί μέχρι που σκοτείνιασε και ο ήλιος εξαφανίστηκε στον* ***ορίζοντα****.* ♬ ο-ρί-ζο-ντας

οριζόντιος, **οριζόντια, οριζόντιο** *επίθετο* **(οριζόντιοι, οριζόντιες, οριζόντια)**
☑ Όταν κάτι είναι **οριζόντιο**, είναι παράλληλο προς το έδαφος, δεν είναι όρθιο ή πλάγιο.
✎ *«Το τραπέζι είναι* ***οριζόντιο*** *για να μη γλιστρούν τα πιάτα και πέφτουν κάτω» είπε γελώντας η κυρία Μαργαρίτα στην Αθηνά.* ◇ **ορίζοντας**
♬ ο-ρι-ζό-ντι-ος

όριο [το] *ουσιαστικό* **(όρια)**
☑ Το **όριο** είναι μία γραμμή ή ένα σημείο πέρα από το οποίο δεν μπορεί να γίνει κάτι. ✎ *Τα* ***όρια*** *ενός γηπέδου ποδοσφαίρου είναι η άσπρη γραμμή που βρίσκεται γύρω του.*
✓ Τα **όρια** μεταξύ δύο χωρών είναι τα σύνορά τους. Είναι η γραμμή που τα χωρίζει. ✎ *Ο ποταμός Έβρος είναι το φυσικό* ***όριο*** *μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας.* ♬ ό-ρι-ο

ορισμένος, **ορισμένη, ορισμένο** *μετοχή* **(ορισμένοι, ορισμένες, ορισμένα)**
☑ Όταν κάτι είναι **ορισμένο**, έχει αποφασιστεί ακριβώς πώς θα είναι.

✎ *«Η επίσκεψη στο μουσείο είναι **ορισμένη** για την άλλη Τρίτη» είπε η Αλίκη στην Αθηνά. Έχει κανονιστεί για την Τρίτη.* ● αόριστος
✓ (σαν αντωνυμία, μόνο στον πληθυντικό) ***Ορισμένοι** μαθητές μιλάνε μέσα στην τάξη.* Κάποιοι, μερικοί. ♬ ο-ρι-σμέ-νος

ορμώ *ρήμα* **(όρμησα, θα ορμήσω)**
☑ Όταν **ορμάς** κάπου, κινείσαι προς τα μπροστά με δύναμη και ταχύτητα και συνήθως μ' εχθρική πρόθεση.
✎ *Ο θείος Αλέκος είπε ότι ο σκύλος του **όρμησε** σ' ένα λύκο για να τον διώξει μακριά από το κοπάδι του γείτονα.* ◇ *Ο σκύλος έτρεξε προς το λύκο με **ορμή**.* ○ δύναμη ♬ ορ-μώ

όρος [ο] *ουσιαστικό* **(όροι)**
☑ Ο **όρος** είναι κάτι που πρέπει να συμβεί πριν από κάτι άλλο.
✎ *Ο Κώστας λέει ότι θα πάνε εκδρομή με τον **όρο** ότι θα κάνει καλό καιρό.* ♬ ό-ρος

όρος [το] *ουσιαστικό* **(όρη)**
☑ Το **όρος** είναι το βουνό.
✎ *Ο Κώστας βρήκε στο χάρτη της Ελλάδας το **όρος** Όλυμπος.*
○ βουνό ◇ *«Η Ήπειρος είναι μία **ορεινή** περιοχή της Ελλάδας και η Πίνδος είναι η πιο γνωστή **οροσειρά** της» είπε η δασκάλα. Όλοι όμως οι **ορειβάτες** θέλουν ν' ανεβούν στην κορυφή του όρους Όλυμπος.*
♬ ό-ρος

όροφος [ο] *ουσιαστικό* **(όροφοι)**
☑ Μία πολυκατοικία έχει πολλούς **ορόφους**. ♬ ό-ρο-φος

ορφανός, **ορφανή**, **ορφανό** *επίθετο* **(ορφανοί, ορφανές, ορφανά)**
☑ Ένα παιδί είναι **ορφανό**, όταν έχει χάσει τον έναν ή και τους δύο γονείς του. ♬ ορ-φα-νός

ορχήστρα [η] *ουσιαστικό* **(ορχήστρες)**
☑ Η **ορχήστρα** είναι μία ομάδα από μουσικούς που ο καθένας έχει ένα μουσικό όργανο κι όλοι μαζί παίζουν το ίδιο μουσικό κομμάτι.

♬ ορ-χή-στρα

όσπριο [το] *ουσιαστικό* **(όσπρια)**
☑ Οι φακές, τα φασόλια, τα ρεβίθια κι ο αρακάς είναι **όσπρια**.
♬ ό-σπρι-α

οστό [το] *ουσιαστικό* **(οστά)**
☑ Τα **οστά** είναι τα κόκαλα που έχουμε στο σώμα μας.
♬ ο-στό

όστρακο [το] *ουσιαστικό* **(όστρακα)**
☑ Το **όστρακο** κλείνει μέσα του και προστατεύει το μαλακό μέρος κάποιων ζώων.
✎ *Ο Κώστας και η Αθηνά μαζεύουν πολλά πολύχρωμα **όστρακα** στις παραλίες της Κρήτης.*
○ κοχύλι, κέλυφος ♬ ό-στρα-κο

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

όσφρηση [η] *ουσιαστικό*
☑ *Χθες η Αθηνά δεν είχε καθόλου* ***όσφρηση****, γιατί ήταν συναχωμένη.* Δεν μπορούσε να μυρίσει τίποτα.
♬ ό-σφρη-ση

ουδέτερος, ουδέτερη, ουδέτερο
επίθετο **(ουδέτεροι, ουδέτερες, ουδέτερα)**
☑ Όταν σ' έναν καβγά είσαι **ουδέτερος**, δεν παίρνεις τη θέση ούτε του ενός ούτε του άλλου.
♬ ου-δέ-τε-ρος

ούλο [το] *ουσιαστικό* **(ούλα)**
☑ Τα **ούλα** κρατούν τα δόντια σου στη θέση τους. ♬ ού-λο

ούζο [το] *ουσιαστικό* **(ούζα)**
☑ Το **ούζο** είναι ένα ποτό για τους μεγάλους. Έχει μέσα πολύ οινόπνευμα. Όταν του ρίχνεις νερό, γίνεται άσπρο. ♬ ού-ζο

ουρά [η] *ουσιαστικό* **(ουρές)**
☑ Πολλά ζώα έχουν **ουρά**.
✎ *Ο σκύλος του κυρίου Μιχάλη κούνησε την* ***ουρά*** *του από χαρά, μόλις είδε την Αθηνά και την Ελένη.*
✓ Η **ουρά** του αεροπλάνου είναι το πίσω μέρος του.
✓ *Έξω από το σινεμά περίμεναν* ***ουρές*** *ανθρώπων. Ο θείος Σταμάτης ήθελε να φύγουν αλλά η θεία Κατερίνα είπε να μπουν στην* ***ουρά*** *και να περιμένουν.* ○ σειρά ♬ ου-ρά

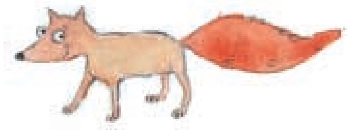

Μία αλεπού με μεγάλη ***ουρά***

ουράνιο τόξο [το] *ουσιαστικό*
→ ουρανός, τόξο

ουρανοξύστης [ο] *ουσιαστικό*
(ουρανοξύστες)
☑ Ο **ουρανοξύστης** είναι ένα κτίριο με πάρα πολλούς ορόφους και μεγάλο ύψος. Στην Αμερική έχει πολλούς **ουρανοξύστες**.
◇ **ουρανός**
♬ ου-ρα-νο-ξύ-στης

ουρανός [ο] *ουσιαστικό* **(ουρανοί)**
☑ Βλέπουμε τον **ουρανό** ψηλά πάνω από το κεφάλι μας, όταν είμαστε έξω. Όταν κάνει καλό καιρό, είναι γαλάζιος. Όταν βρέχει, είναι γκρίζος και γεμάτος σύννεφα.
◇ *Μόλις σταμάτησε η βροχή, βγήκε στον ουρανό ένα* ***ουράνιο τόξο****.*
♬ ου-ρα-νός

ουρλιάζω *ρήμα* **(ούρλιαξα, θα ουρλιάξω)**
☑ Τα άγρια ζώα **ουρλιάζουν**.
✎ *Ο θείος Αλέκος αναστατώθηκε, όταν άκουσε ένα λύκο να* ***ουρλιάζει****. Είχαν μπει στο χωριό λύκοι;*
✓ Όταν οι άνθρωποι **ουρλιάζουν**, φωνάζουν πολύ δυνατά.
✎ *«Να μην ξαναγίνει αυτό!»* ***ούρλιαξε*** *ο κύριος Μιχάλης, όταν είδε το σπασμένο παράθυρο.*
◇ *Τα παιδιά άκουσαν το* ***ουρλιαχτό*** *του κυρίου Μιχάλη και φοβήθηκαν.*
♬ ουρ-λιά-ζω

οφθαλμίατρος [ο] *ουσιαστικό*
(οφθαλμίατροι)
☑ Ο **οφθαλμίατρος** είναι ο γιατρός που φροντίζει τα μάτια μας.
♬ ο-φθα-λμί-α-τρος

όχθη [η] *ουσιαστικό* **(όχθες)**
☑ Η **όχθη** του ποταμού ή της λίμνης είναι η στεριά που βρίσκεται στην άκρη του ποταμού ή της λίμνης και βρέχεται από το νερό.
♬ ό-χθη

οχιά [η] *ουσιαστικό* **(οχιές)**
☑ Η **οχιά** είναι ένα επικίνδυνο φίδι που ζει στην Ελλάδα. Το χρώμα του είναι γκρίζο ή καφέ.
✓ **Οχιά** λέμε και κάποιον άνθρωπο που είναι κακός, ύπουλος κι επικίνδυνος. ♬ ο-χιά

όψη [η] *ουσιαστικό* **(όψεις)**
☑ *Άλλαξε η **όψη** της κυρίας Μαργαρίτας με το καινούριο χτένισμα.* Άλλαξε το πρόσωπό της.
✓ Η **όψη** ενός πράγματος είναι αυτό που εμείς βλέπουμε. *«Άλλαξε η **όψη** της Αθήνας με τους Ολυμπιακούς Αγώνες» είπε η Αλίκη.* ♬ ό-ψη

Ππ

παγάκι [το] *ουσιαστικό* **(παγάκια)**
→ πάγος

παγίδα [η] *ουσιαστικό* **(παγίδες)**
☑ Για να πιάσουμε ένα ποντίκι, ένα λαγό ή κάποιο άλλο ζώο, στήνουμε μία **παγίδα**. Συνήθως η **παγίδα** είναι κρυμμένη και δε φαίνεται, κι έτσι το ζώο πέφτει ή μπαίνει μέσα σ' αυτή.
○ φάκα
✓ Λέμε ότι ένας δρόμος είναι γεμάτος **παγίδες** για τους οδηγούς, όταν είναι γεμάτος κινδύνους που δε φαίνονται. ◇ *Μία **ποντικοπαγίδα** **παγίδεψε** την ουρά της Ροζαλίας. Την έπιασε. Η Ροζαλία **παγιδεύτηκε**.*
♫ πα-γί-δα

παγιδεύω, **παγιδεύομαι** *ρήμα*
(παγίδεψα, θα παγιδέψω) → παγίδα

παγκάκι [το] *ουσιαστικό* **(παγκάκια)**
☑ Το **παγκάκι** είναι ένα κάθισμα για τρία ή τέσσερα άτομα στις πλατείες, τα πεζοδρόμια και τις παιδικές χαρές.
♫ πα-γκά-κι

πάγκος [ο] *ουσιαστικό* **(πάγκοι)**
✓ Ο **πάγκος** είναι ένα κάθισμα, φτιαγμένο από μία σανίδα για να κάθονται πολλά άτομα. Στον **πάγκο** δεν υπάρχει πίσω μέρος για ν' ακουμπάμε την πλάτη μας.
✓ Ο **πάγκος** της κουζίνας είναι μία μακρόστενη επιφάνεια. Πάνω στον **πάγκο** κόβουμε φρούτα και λαχανικά ή κάνουμε άλλες δουλειές. Στη λαϊκή αγορά οι πωλητές πουλούν φρούτα και λαχανικά πάνω σε **πάγκους**. ♫ πά-γκος

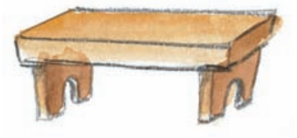

- Πού αλλού υπάρχουν πάγκοι;

παγκόσμιος, **παγκόσμια**, **παγκόσμιο**
επίθετο **(παγκόσμιοι, παγκόσμιες, παγκόσμια)**
☑ *Σήμερα στο σχολείο της Αθηνάς τα παιδιά τραγούδησαν για την **παγκόσμια** ειρήνη,* δηλαδή για την ειρήνη σ' ολόκληρο τον κόσμο.
◇ **κόσμος**
♫ πα-γκό-σμι-ος

παγοδρομία [η] *ουσιαστικό*
(παγοδρομίες) → πάγος

παγοδρόμιο [το] *ουσιαστικό*
(παγοδρόμια) → πάγος

παγόνι [το] *ουσιαστικό* **(παγόνια)**
☑ Το **παγόνι** είναι ένα μεγάλο πουλί με πολύχρωμη και μεγάλη ουρά που μοιάζει με βεντάλια. ♫ πα-γό-νι
🖌 'τα ζώα'

παγοπέδιλο [το] *ουσιαστικό* **(παγοπέδιλα)** → πάγος

πάγος [ο] *ουσιαστικό* **(πάγοι)**
☑ Όταν κάνει πάρα πολύ κρύο, το νερό γίνεται **πάγος**. Όταν το νερό μίας λίμνης **παγώνει,** γίνεται **πάγος** και, όταν θέλουμε να περπατήσουμε πάνω του, γλιστράει πολύ.
◇ *Η Αθηνά βάζει συνήθως* ***παγάκια*** *στην πορτοκαλάδα της για να την* ***παγώσει****. Αγαπάει τις* ***παγοδρομίες*** *και θαυμάζει τους αθλητές που φορούν* ***παγοπέδιλα*** *και τρέχουν πάνω σε ειδικές πίστες με πάγο, τα* ***παγοδρόμια****. Τρομάζει, όμως, όταν ακούει ιστορίες με πλοία που πέφτουν πάνω σε* ***παγόβουνα*** *στην Ανταρκτική.*
παγωτό ♬ πά-γος

παγωνιά [η] *ουσιαστικό* **(παγωνιές)**
→ παγώνω

παγώνω *ρήμα* **(πάγωσα, θα παγώσω)**
☑ Όταν **παγώνεις** κάτι, το κάνεις πάγο. Όταν κάτι **παγώνει**, γίνεται πάγος. ✎ *Ο Κώστας βγήκε έξω κι είδε ότι το χιόνι είχε* ***παγώσει****.*
✓ Όταν **παγώνεις**, κρυώνεις πολύ, νιώθεις παγωμένος.
✎ *«Τι κρύο είναι αυτό,* ***πάγωσα****!» είπε ο Κώστας.* ◇ *Όλη τη νύχτα είχε* ***παγωνιά*** *κι έκανε κρύο.* **πάγωμα, παγωμάρα** ♬ πα-γώ-νω

παγωτό [το] *ουσιαστικό* **(παγωτά)**
☑ Το **παγωτό** είναι ένα παγωμένο γλυκό φτιαγμένο από διάφορα υλικά, όπως γάλα, σοκολάτα και φρούτα.

◇ **παγωτατζής**
♬ πα-γω-τό

παζάρι [το] *ουσιαστικό* **(παζάρια)**
☑ Το **παζάρι** είναι μία αγορά σε δημόσιο χώρο. Εκεί μαζεύονται οι έμποροι και πουλούν φρούτα, λαχανικά κι άλλα πράγματα πάνω σε πάγκους. ○ λαϊκή αγορά
✓ Όταν κάνεις **παζάρι** ή **παζάρια**, προσπαθείς ν' αγοράσεις κάτι σε χαμηλότερη τιμή. ◇ Όταν κάνεις παζάρι, **παζαρεύεις** την τιμή.
♬ πα-ζά-ρι

παζλ [το] *ουσιαστικό*
☑ Το **παζλ** είναι ένα επιτραπέζιο παιχνίδι με πολλά μικρά κομμάτια, που πρέπει να μπουν στη σωστή θέση για να φανεί μία εικόνα.
♬ παζλ
-Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

παθαίνω *ρήμα* **(έπαθα, θα πάθω)**
☑ Όταν **παθαίνεις** κάτι, σου συμβαίνει κάτι κακό. ✎ *«Ξέρεις τι* ***έπαθε*** *η Αθηνά; Έχασε τη Ροζαλία» είπε η Ελένη στο Νίκο.*
✓ *«Αχ, την* ***έπαθα****! Έδωσα στο φούρναρη 10 ευρώ για 1 κιλό ψωμί, κι εκείνος κατά λάθος μου έδωσε πίσω 1 ευρώ» είπε η κυρία Μαργαρίτα.* Την πάτησα.
✓ *«Είδα κι* ***έπαθα*** *για να σηκώσω τις*

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

βαλίτσες» είπε ο θείος Τάκης.
Κουράστηκα πολύ.
✓ *«Πώς το **έπαθες** και σταμάτησες τα αστεία;» είπε η Αθηνά στο Νίκο.*
Τι έγινε και τα σταμάτησες;
♬ πα-θαί-νω

πάθος [το] *ουσιαστικό* **(πάθη)**
☑ Όταν έχεις **πάθος** για κάτι, έχεις μεγάλη επιθυμία κι αγάπη γι' αυτό. ✎ *Η Αθηνά έχει **πάθος** με τη ζωγραφική. Ζωγραφίζει κάθε φορά που έχει ελεύθερο χρόνο.* ♬ πά-θος

παιδαγωγός [ο], [η] *ουσιαστικό* **(παιδαγωγοί)** → παιδί

παιδεία [η] *ουσιαστικό*
☑ Όταν δίνεις **παιδεία** σε κάποιον, του δίνεις γνώσεις και του μαθαίνεις τρόπους συμπεριφοράς για να γίνει καλύτερος άνθρωπος. **Παιδεία** λέμε και τη μόρφωση που δίνουν οι δάσκαλοι στο σχολείο.
○ καλλιέργεια, εκπαίδευση
♬ παι-δεί-α
-Προσοχή! Η λέξη δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

παιδεύω, **παιδεύομαι** *ρήμα* **(παίδεψα, θα παιδέψω)**
☑ Όταν **παιδεύεις** κάποιον, τον ταλαιπωρείς ή τον βασανίζεις. Όταν **παιδεύεσαι**, ταλαιπωρείσαι και κουράζεσαι πολύ για να κάνεις κάτι.
✎ *Ο Κώστας **παιδεύτηκε** πολύ, μέχρι να τελειώσει το παζλ.*
♬ παι-δεύ-ω

παιδί [το] *ουσιαστικό* **(παιδιά)**
☑ **Παιδί** λέμε ένα μικρό αγόρι ή ένα μικρό κορίτσι. **Παιδί** λέμε και το γιο ή την κόρη κάποιου.
◇ Οι νηπιαγωγοί, οι δάσκαλοι και οι καθηγητές είναι **παιδαγωγοί**. Ο **παιδίατρος** είναι ο γιατρός που εξετάζει τα παιδιά. Τα παιδιά παίζουν συχνά στην **παιδική χαρά**, έναν ανοιχτό χώρο με κούνιες και τραμπάλες ή στον **παιδότοπο**, έναν κλειστό χώρο με πολλά παιχνίδια. Μερικές φορές πηγαίνουν και βλέπουν **παιδικό** θέατρο. **παιδάκι**
♬ παι-δί

παιδίατρος [ο], [η] *ουσιαστικό* **(παιδίατροι)** → παιδί

παιδική χαρά [η] *ουσιαστικό* **(παιδικές χαρές)** → παιδί

παιδότοπος [ο] *ουσιαστικό* **(παιδότοποι)** → παιδί

παίζω *ρήμα* **(έπαιξα, θα παίξω)**
☑ Όταν **παίζεις** μόνος σου ή με κάποιον άλλο, ασχολείσαι μ' ένα παιχνίδι και περνάς ευχάριστα την ώρα σου. ✎ *Σήμερα ο Κώστας και η Αθηνά **έπαιξαν** κρυφτό.*
✓ Όταν **παίζεις** κάποιον, τότε τον δέχεσαι στο παιχνίδι να παίξει μαζί σου.
✓ Λέμε ότι η δουλειά των ποδοσφαιριστών είναι να **παίζουν** ποδόσφαιρο. Ακόμη λέμε ότι οι πιανίστες **παίζουν** πιάνο και οι ηθοποιοί **παίζουν** ρόλους.
◇ **Παίκτη** λέμε αυτόν που παίζει ένα παιχνίδι ή έναν αθλητή του μπάσκετ, του ποδοσφαίρου και άλλων αθλημάτων. (Λέμε και παίχτης). Όταν μας αρέσει το **παίξιμο** ενός ηθοποιού, μας αρέσει ο τρόπος που παίζει το ρόλο του. **παιχνίδι**
♬ παί-ζω

παίκτης [ο], **παίκτρια** [η] *ουσιαστικό* **(παίκτες, παίκτριες)** → παίζω

παινεύω, **παινεύομαι** *ρήμα* **(παίνεψα, θα παινέψω)**
☑ Όταν **παινεύεις** κάποιον, λες καλά λόγια γι' αυτόν στους άλλους.
○ επαινώ ● κατηγορώ
◇ **έπαινος** ♬ παι-νεύ-ω

παίρνω *ρήμα* **(πήρα, θα πάρω)**
☑ Όταν **παίρνεις** κάτι, το πιάνεις με τα χέρια σου και το φέρνεις κοντά σου. ✎ *Ο Κώστας **πήρε** το βιβλίο κι άρχισε να διαβάζει.*
✓ Όταν **παίρνεις** κάτι, το αγοράζεις. ✎ *Ο κύριος Γιάννης **πήρε** καινούριο αυτοκίνητο.*
✓ *Η κυρία Μαργαρίτα **πήρε** σήμερα ταξί για να μην αργήσει στη δουλειά της.*
✓ *«**Πάρτε** γρήγορα δρόμο από εδώ!» φώναξε θυμωμένος ο κύριος Μιχάλης στα παιδιά.* Φύγετε!
✓ Όταν **παίρνουν** τα μυαλά σου αέρα, περηφανεύεσαι για κάτι παραπάνω απ' ό,τι θα έπρεπε.
♬ παίρ-νω

παιχνίδι [το] *ουσιαστικό* **(παιχνίδια)**
☑ Τα αυτοκινητάκια και οι κούκλες είναι μερικά **παιχνίδια** που αγαπούν τα παιδιά. Με τα **παιχνίδια** παίζουμε. **Παιχνίδι** είναι και καθετί που μπορείς να κάνεις με τους φίλους σου για να περάσετε ευχάριστα τον ελεύθερο χρόνο σας.
✎ *Το κρυφτό είναι ένα από τα **παιχνίδια** που παίζουν τα παιδιά.*

◇ *Η Ροζαλία είναι πολύ **παιχνιδιάρα**, παίζει συνέχεια ακόμα και με την ουρά της.*
♬ παι-χνί-δι

παιχνιδιάρης, **παιχνιδιάρα**, **παιχνιδιάρικο** *επίθετο* **(παιχνιδιάρηδες, παιχνιδιάρες, παιχνιδιάρικα)** → παιχνίδι

πακετάρω *ρήμα* **(πακετάρισα, θα πακετάρω)** → πακέτο

πακέτο [το] *ουσιαστικό* **(πακέτα)**
☑ Το **πακέτο** είναι ένα κουτί ή ένα δέμα που έχει μέσα ίδια πράγματα. Πολλές φορές αγοράζουμε τρόφιμα σε **πακέτο**, όπως ένα **πακέτο** μακαρόνια. ○ κουτί, κούτα
◇ Όταν **πακετάρεις** κάποια πράγματα, τα βάζεις σε πακέτο.

♬ πα-κέ-το

παλαμάκια [τα] *ουσιαστικό*
☑ Όταν χτυπάμε **παλαμάκια**, χτυπάμε μεταξύ τους τις παλάμες και τα δάχτυλα των χεριών μας για να δείξουμε την ευχαρίστησή μας για κάτι.
○ χειροκρότημα
◇ **παλάμη**
♬ πα-λα-μά-κια

Πότε λέμε ότι κάποιος μας πήρε στο λαιμό του;
Πότε λέμε ότι παίρνουμε το αίμα μας πίσω;
Πότε λέμε ότι παίρνουμε κάποιον στο ψιλό;

παλάμη [η] *ουσιαστικό* **(παλάμες)**
☑ Η **παλάμη** είναι το μέσα μέρος του χεριού μας πριν από τα δάχτυλα μέχρι τον καρπό.
♬ πα-λά-μη ✎ ‘το σώμα μας’

παλάτι [το] *ουσιαστικό* **(παλάτια)**
☑ Το **παλάτι** είναι το μεγάλο σπίτι όπου ζει ο βασιλιάς και η βασίλισσα.
♬ πα-λά-τι

παλέτα [η] *ουσιαστικό* **(παλέτες)**
☑ Πάνω στην **παλέτα** ο ζωγράφος ετοιμάζει τα χρώματα που θα χρησιμοποιήσει.
♬ πα-λέ-τα
Δες ζωγράφος, πινέλο

παλεύω *ρήμα* **(πάλεψα, θα παλέψω)**
☑ Όταν **παλεύεις** με κάποιον, αγωνίζεσαι μαζί του σώμα με σώμα και προσπαθείς να τον ρίξεις κάτω έτσι ώστε να μην μπορεί να κουνηθεί.
◇ Στους Ολυμπιακούς αγώνες υπάρχει το αγώνισμα της **πάλης**.
♬ πα-λεύ-ω

πάλη [η] *ουσιαστικό* → παλεύω

- Αν βάλω το παν- πριν από το έξυπνος, ποια λέξη φτιάχνω;
....

παλικάρι [το] *ουσιαστικό* **(παλικάρια)**
☑ Το **παλικάρι** είναι ένας γενναίος και δυνατός άνδρας. ○ λεβέντης
♬ πα-λι-κά-ρι

παλιόπαιδο [το] *ουσιαστικό* **(παλιόπαιδα)**
☑ **Παλιόπαιδο** λέμε το παιδί που κάνει αταξίες και ζαβολιές.
♬ πα-λιό-παι-δο

παλιός, **παλιά, παλιό** *επίθετο* **(παλιοί, παλιές, παλιά)**
☑ Όταν κάτι είναι **παλιό**, φτιάχτηκε πριν από πολύ καιρό. ✎ *Ο κύριος Μιχάλης μένει στο σπίτι που έχτισε ο πατέρας του. Το σπίτι του είναι **παλιό**.*
✓ Κάτι που είναι **παλιό**, δεν υπάρχει πια και στη θέση του είναι κάτι άλλο.
✎ *«Αυτό ήταν το **παλιό** μας αυτοκίνητο. Τώρα αγοράσαμε καινούργιο» είπε η Αθηνά στην Ελένη.*
● καινούριος, νέος
◇ Όταν κάτι **παλιώνει**, γίνεται παλιό.
♬ πα-λιός ✎ ‘αντίθετα’

παλιώνω *ρήμα* **(πάλιωσα, θα παλιώσω)** → παλιός

παλτό [το] *ουσιαστικό* **(παλτό/παλτά)**
☑ Το **παλτό** είναι ένα χοντρό και μακρύ ρούχο. Το φοράμε το χειμώνα πάνω από τα ρούχα μας για να ζεσταινόμαστε από το κρύο.
♬ παλ-τό ✎ ‘τα ρούχα’

πάνα [η] *ουσιαστικό* **(πάνες)**
✓ **Πάνες** φοράνε τα μωρά για να μη λερώνουν τα ρούχα τους, όταν τα κάνουν πάνω τους. ♬ πά-να

πανάκριβος, **πανάκριβη, πανάκριβο** *επίθετο* **(πανάκριβοι, πανάκριβες,**

πανάκριβα)
☑ Λέμε ότι κάτι είναι **πανάκριβο**, όταν κοστίζει πολλά χρήματα για να το αγοράσεις. ● πάμφθηνος
♫ πα-νά-κρι-βος

πανέξυπνος, πανέξυπνη, πανέξυπνο
επίθετο **(πανέξυπνοι, πανέξυπνες, πανέξυπνα)**
☑ *«Ο Κώστας είναι **πανέξυπνο** παιδί» είπε η δασκάλα στον κύριο Γιάννη.* Είναι πολύ έξυπνος.
♫ πα-νέ-ξυ-πνος

πανεπιστήμιο [το] *ουσιαστικό*
(πανεπιστήμια)
☑ Στο **πανεπιστήμιο** μπορούν να σπουδάσουν κάποια επιστήμη οι μαθητές που τελειώνουν το λύκειο.
✎ *Ο κύριος Γιάννης πήγε στο **πανεπιστήμιο** και σπούδασε αρχιτέκτονας.* ♫ πα-νε-πι-στή-μι-ο

πανέρι [το] *ουσιαστικό* **(πανέρια)**
☑ Το **πανέρι** είναι ένα καλάθι. Μ' αυτό μεταφέρουμε τρόφιμα.
♫ πα-νέ-ρι

πανηγύρι [το] *ουσιαστικό*
(πανηγύρια)
☑ Σ' ένα **πανηγύρι** γιορτάζουμε όλοι μαζί την ημέρα της γιορτής ενός αγίου γλεντώντας και διασκεδάζοντας.
✓ **Πανηγύρι** λέμε και κάθε διασκέδαση που έχει πολύ κόσμο και πολύ θόρυβο. ○ γλέντι
♫ πα-νη-γύ-ρι

πανί [το] *ουσιαστικό* **(πανιά)**
☑ Το **πανί** είναι ένα κομμάτι ύφασμα. Συνήθως μ' αυτό ξεσκονίζουμε.
◇ *Το καλοκαίρι ο Κώστας φοράει **πάνινα** παπούτσια.*
✓ **Πανιά** έχουν και μερικά πλοία για να κινούνται με τη βοήθεια του ανέμου.
✓ *Η Αθηνά έγινε σαν το **πανί**, όταν κατάλαβε πως έχασε τη Ροζαλία.* Έχασε το χρώμα της. ♫ πα-νί

πανικός [ο] *ουσιαστικό*
☑ Όταν είμαστε σε **πανικό** ή μας πιάνει **πανικός**, αισθανόμαστε μεγάλο φόβο και κάνουμε πράγματα χωρίς να σκεφτόμαστε.
● ψυχραιμία ♫ πα-νι-κός

πανό [το] *ουσιαστικό*
☑ Το **πανό** είναι ένα μεγάλο κομμάτι ύφασμα, χαρτί ή πλαστικό που πάνω του είναι γραμμένα συνθήματα ή διαφημίσεις.
Το **πανό** είναι κρεμασμένο ψηλά σε τοίχο ή ανάμεσα σε κολόνες ή στηρίζεται σε μεγάλα ξύλα που κρατούν στα χέρια τους διαδηλωτές.
♫ πα-νό
-Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

πανοπλία [η] *ουσιαστικό* **(πανοπλίες)**
☑ **Πανοπλία** φορούσαν οι στρατιώτες πολύ παλιά στην Αρχαία Ελλάδα και στο Βυζάντιο για να προστατεύονται από τα όπλα των εχθρών.
♫ πα-νο-πλί-α

Αν θέλεις να μάθεις τι έγινε με τη Ροζαλία που χάθηκε, ψάξε μέσα στο λεξικό τις λέξεις
αναστατώνω, ανησυχώ, εξαφανίζομαι, βρίσκω, καταφεύγω, κουλουριάζω, κουνώ, χαίρομαι, χοροπηδώ

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

παντελόνι [το] *ουσιαστικό* **(παντελόνια)**
☑ Το **παντελόνι** είναι ένα ρούχο που καλύπτει το σώμα από τα πόδια μας μέχρι τη μέση μας.
Το φορούν οι άντρες και οι γυναίκες.
♬ πα-ντε-λό-νι ✎ 'τα ρούχα'

παντζάρι [το] *ουσιαστικό* **(παντζάρια)**
☑ Το **παντζάρι** είναι ένα κόκκινο φυτό που φυτρώνει κάτω από τη γη και τρώγεται βραστό σαν σαλάτα.
♬ πα-ντζά-ρι

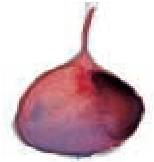

παντοπωλείο [το] *ουσιαστικό* **(παντοπωλεία)**
☑ Το **παντοπωλείο** είναι ένα μικρό, συνήθως, μαγαζί που πουλάει τρόφιμα και άλλα είδη πρώτης ανάγκης. ○ μίνι μάρκετ
◇ *Ο κύριος Δημήτρης που έχει το παντοπωλείο είναι **παντοπώλης**.*
♬ πα-ντο-πω-λεί-ο

παντοπώλης [ο] *ουσιαστικό* **(παντοπώληδες)** → παντοπωλείο

παντόφλα [η] *ουσιαστικό* **(παντόφλες)**
☑ Τις **παντόφλες** τις φοράς μέσα στο σπίτι για να είναι ξεκούραστα και ζεστά τα πόδια σου.
♬ πα-ντό-φλα ✎ 'τα ρούχα'

παντρεύω, παντρεύομαι *ρήμα* **(πάντρεψα, θα παντρέψω)**
☑ Όταν ένας άνδρας και μία γυναίκα **παντρεύονται**, κάνουν μεταξύ τους γάμο και γίνονται **αντρόγυνο**.
✎ *Η θεία Κατερίνα είναι **παντρεμένη** με το θείο Σταμάτη.* ♬ πα-ντρεύ-ω
Δες γάμος

Αν θέλεις να μάθεις τι έγινε με το μαγαζί του κυρίου Δημήτρη, ψάξε μέσα στο λεξικό τις λέξεις
δικαστήριο, δικηγόρος, θηρίο, καημένος, πιάνω, τμήμα, φυλακή

πάνω *επίρρημα*
☑ Όταν κάτι βρίσκεται **πάνω**, βρίσκεται ψηλά σε σχέση με κάτι άλλο. ✎ *Η Αθηνά κοίταξε **πάνω** από το κεφάλι της, στα πιο ψηλά ράφια της βιβλιοθήκης. Τα βιβλία που ήθελε ήταν **πάνω πάνω**.*
✓ Όταν κάτι βρίσκεται **πάνω** σε κάτι άλλο, είναι ακουμπισμένο σ' αυτό και καλύπτει ένα μικρό ή μεγάλο μέρος του. ✎ *Η Αθηνά έβαλε την τσάντα της **πάνω** σε μία καρέκλα.*
● κάτω ♬ πά-νω
-Λέμε και επάνω.

*Η κούκλα είναι **πάνω** στο κρεβάτι και το αυτοκινητάκι κάτω από το κρεβάτι.*

παξιμάδι [το] *ουσιαστικό* **(παξιμάδια)**
☑ Το **παξιμάδι** είναι ψωμί που το έχουμε ψήσει για δεύτερη φορά, ώστε να ξεραθεί. ♬ πα-ξι-μά-δι

παπαγάλος [ο] *ουσιαστικό* **(παπαγάλοι)**
☑ Ο **παπαγάλος** είναι ένα πουλί με πολύχρωμα φτερά που μπορεί να ζήσει μέσα σε κλουβί κοντά στον άνθρωπο. Μερικοί **παπαγάλοι** μαθαίνουν να επαναλαμβάνουν λέξεις ακούγοντας τους ανθρώπους.

◇ *Η δασκάλα ζήτησε από τους μαθητές της να μην **παπαγαλίζουν** το μάθημα, αλλά να το λένε με δικά τους λόγια.* ♬ πα-πα-γά-λος

παπαρούνα [η] *ουσιαστικό* **(παπαρούνες)**
☑ Η **παπαρούνα** είναι ένα κόκκινο λουλούδι με λεπτό μαύρο κοτσάνι που ανθίζει την άνοιξη μαζί με τις μαργαρίτες. ♬ πα-πα-ρού-να
✎ 'τα λουλούδια'

παπάς [ο] *ουσιαστικό* **(παπάδες)**
☑ Ο **παπάς** είναι αυτός που κάνει τη Θεία Λειτουργία στην εκκλησία.
Τα ρούχα του τα λέμε **ράσα**.
○ ιερέας ♬ πα-πάς

πάπια [η] *ουσιαστικό* **(πάπιες)**
☑ Η **πάπια** είναι ένα πουλί που ζει κοντά στο νερό κι έχει πλατύ ράμφος. Έχει πόδια σαν **πτερύγια** για να κολυμπάει γρήγορα.
✓ Λέμε ότι κάποιος κάνει την **πάπια**, όταν κάνει πως δεν καταλαβαίνει.
♬ πά-πια ✎ 'το αγρόκτημα'

πάπλωμα [το] *ουσιαστικό* **(παπλώματα)**
☑ Με το **πάπλωμα** σκεπαζόμαστε το χειμώνα, όταν έχει πολύ κρύο. Το **πάπλωμα** είναι μαλακό και γεμισμένο συνήθως με πούπουλα ή βαμβάκι.
♬ πά-πλω-μα

παπούτσι [το] *ουσιαστικό* **(παπούτσια)**
☑ Τα **παπούτσια** τα φοράμε στα πόδια μας για να προστατευόμαστε, όταν περπατάμε, τρέχουμε ή κάνουμε γυμναστική. ♬ πα-πού-τσι
✎ 'τα ρούχα'

παππούς [ο] *ουσιαστικό* **(παππούδες)**
☑ Ο **παππούς** είναι ο πατέρας του μπαμπά σου ή της μαμάς σου.
♬ παπ-πούς ✎ 'η οικογένεια'

παράβαση [η] *ουσιαστικό* **(παραβάσεις)**
☑ Κάνεις μία **παράβαση**, όταν δεν υπακούς σ' ένα νόμο ή σ' έναν κανόνα. ✎ *Όταν περνάμε το δρόμο με κόκκινο, κάνουμε μία σοβαρή κι επικίνδυνη **παράβαση**.* ◇ Όταν ένας οδηγός περνάει το δρόμο με κόκκινο, είναι **παραβάτης**. ♬ πα-ρά-βα-ση

παραβάτης [ο], **παραβάτιδα** [η] *ουσιαστικό* **(παραβάτες, παραβάτιδες)**
→ παράβαση

παραγγελία [η] *ουσιαστικό* **(παραγγελίες)**
☑ Όταν δίνεις μία **παραγγελία**, ζητάς από κάποιον να κάνει κάτι.
✎ *Πριν φύγει η κυρία Μαργαρίτα άφησε **παραγγελία** στα παιδιά να τακτοποιήσουν τα δωμάτιά τους.*
✓ Όταν δίνεις **παραγγελία** σ' ένα εστιατόριο ή ένα ζαχαροπλαστείο, λες στο σερβιτόρο τι θέλεις να σου φέρει. ◇ Όταν τρώμε σε ταβέρνα, **παραγγέλνουμε** αυτό που θέλουμε να φάμε. ♬ πα-ραγ-γε-λί-α

παραγγέλνω και **παραγγέλλω** *ρήμα* **(παράγγειλα, θα παραγγείλω)**
→ παραγγελία

παραγεμίζω *ρήμα* **(παραγέμισα, θα παραγεμίσω)**
☑ Όταν **παραγεμίζεις** κάτι, το γεμίζεις πολύ περισσότερο απ' ό,τι πρέπει. ✎ *«Κώστα, μην **παραγεμίζεις** την τσάντα σου με βιβλία, γιατί θα σκιστεί» είπε ο κύριος Γιάννης.* ◇ **παραγέμισμα**
♬ πα-ρα-γε-μί-ζω

παράγκα [η] *ουσιαστικό* **(παράγκες)**
☑ Η **παράγκα** είναι ένα μικρό πρόχειρο σπιτάκι, φτιαγμένο από ξύλο και άλλα υλικά. ✎ *«Ξέρεις πού είναι η **παράγκα** του Καραγκιόζη;» ρώτησε ο Μπαρμπα-Γιώργος έναν περαστικό.* ○ καλύβα
♬ πα-ρά-γκα

παραγωγή [η] *ουσιαστικό* **(παραγωγές)**
→ παράγω

παραγωγός [ο], [η] *ουσιαστικό* **(παραγωγοί)** → παράγω

παράγω, παράγομαι *ρήμα* **(παρήγαγα, θα παραγάγω)**
☑ Όταν ένα εργοστάσιο **παράγει** κάτι, φτιάχνει κάτι σε μεγάλες ποσότητες. ✎ *Η τάξη του Κώστα επισκέφτηκε ένα εργοστάσιο που **παράγει** σοκολάτες.* ○ φτιάχνω, βγάζω
✓ Όταν ένα μέρος **παράγει** κάτι, είναι γνωστό για κάποιο προϊόν που βγάζει. ✎ *Η Καλαμάτα **παράγει** ελιές και λάδι. Έχει μεγάλη **παραγωγή** λαδιού.* ◇ Στη λαϊκή αγορά υπάρχουν πολλοί **παραγωγοί** που πουλάνε φρούτα, ντομάτες, πατάτες και λαχανικά. ♬ πα-ρά-γω

Ο πατέρας του πατέρα σου κρύβεται στην προηγούμενη σελίδα. Μπορείς να βρεις ποιος είναι;

....

παράδειγμα [το] *ουσιαστικό* **(παραδείγματα)**
☑ Όταν δίνουμε ένα **παράδειγμα** για μία λέξη στο «στο λεξικό σου», φτιάχνουμε μία πρόταση μ' αυτή τη λέξη για να σε βοηθήσουμε να καταλάβεις ποια είναι η σημασία της και πώς χρησιμοποιείται στη γλώσσα.
✓ *Η Ελένη δίνει πάντα το καλό **παράδειγμα**: σηκώνεται στο λεωφορείο για να καθίσουν οι μεγαλύτεροι.* ♬ πα-ρά-δειγ-μα

παράδεισος [ο] *ουσιαστικό* **(παράδεισοι)**
☑ Στον **παράδεισο** έβαλε ο Θεός τον Αδάμ και την Εύα να ζήσουν. Είναι ένα ονειρεμένο μέρος που εκεί πάνε όλοι οι καλοί άνθρωποι μετά το θάνατό τους. ● κόλαση
✓ **Παράδεισο** λέμε κι ένα όμορφο μέρος. ◇ Όταν κάτι είναι **παραδεισένιο**, είναι πολύ όμορφο.
♬ πα-ρά-δει-σος

παραδέχομαι *ρήμα* **(παραδέχτηκα, θα παραδεχτώ)**
☑ *Η Αθηνά δεν ήθελε να **παραδεχτεί** ότι η Ροζαλία χάθηκε.* Δεν το δεχόταν, δε συμφωνούσε.
✓ *Ο Κώστας δεν **παραδέχεται** το Νίκο για αρχηγό της ομάδας στο*

ποδόσφαιρο. Νομίζει ότι ο Νίκος δεν είναι άξιος για αρχηγός.
✓ *Ο Ίγκλι* ***παραδέχτηκε*** *τελικά ότι αυτός έσπασε το τζάμι του κυρίου Μιχάλη.* Το ομολόγησε.
● αρνούμαι ♬ πα-ρα-δέ-χο-μαι

παραδίνω και **παραδίδω, παραδίνομαι** *ρήμα* **(παρέδωσα, θα παραδώσω)**
☑ Η δουλειά του ταχυδρόμου είναι να **παραδίνει** γράμματα και η δουλειά του δασκάλου να **παραδίδει** μαθήματα.
✓ Όταν κάποιος **παραδίνεται** σε κάποιον εχθρό, τον αφήνει να τον πιάσει. ◇ Όταν κάποιος δεν προσέχει στην **παράδοση** ενός μαθήματος, δεν προσέχει στο μάθημα. Όταν κάποιος κρατάει τις **παραδόσεις** ενός τόπου, κρατάει τα έθιμα που περνούν από γενιά σε γενιά. Είναι **παραδοσιακός**.
♬ πα-ρα-δί-νω

παράδοση [η] *ουσιαστικό* **(παραδόσεις)**
→ παραδίνω

παραθερίζω *ρήμα* **(παραθέρισα, θα παραθερίσω)**
☑ Όταν **παραθερίζεις** κάπου, περνάς τις καλοκαιρινές σου διακοπές σ' ένα μέρος.
◇ *Το καλοκαίρι στα ελληνικά νησιά υπάρχουν πάρα πολλοί* ***παραθεριστές****.* ♬ πα-ρα-θε-ρί-ζω

παραθεριστής [ο], **παραθερίστρια** [η] *ουσιαστικό* **(παραθεριστές, παραθερίστριες)** → παραθερίζω

παράθυρο [το] *ουσιαστικό* **(παράθυρα)**
☑ Από το **παράθυρο** της αίθουσας μπαίνει το φως του ήλιου. Τα **παράθυρα** έχουν τζάμι, κι έτσι βλέπεις έξω στην αυλή του σχολείου. **Παράθυρα** έχουν τα κτίρια και τ' αυτοκίνητα για να μπαίνει αέρας και φως. ◇ Κάθε βράδυ κλείνουμε τα **παραθυρόφυλλα** του σπιτιού μας για να μη μπαίνει φως και να μπορούμε να κοιμηθούμε. ○ παντζούρι
♬ παρά-θυ-ρο ✎ 'το σπίτι'

παραθυρόφυλλο [το] *ουσιαστικό* **(παραθυρόφυλλα)** → παράθυρο

παραίτηση [η] *ουσιαστικό* **(παραιτήσεις)** → παραιτούμαι

παραιτούμαι *ρήμα* **(παραιτήθηκα, θα παραιτηθώ)**
☑ Όταν **παραιτείσαι** από τη δουλειά σου, σταματάς να δουλεύεις, γιατί έτσι αποφάσισες. ✎ *Ο μπαμπάς του Νίκου* ***παραιτήθηκε*** *από τη δουλειά του, γιατί βρήκε αλλού καλύτερη.*
◇ *Η* ***παραίτησή*** *του ήταν για καλό.*
♬ πα-ραι-τού-μαι

παρακαλώ και **παρακαλάω** *ρήμα* **(παρακάλεσα, θα παρακαλέσω)**
☑ Όταν **παρακαλάς**, ζητάς μ' ευγενικό τρόπο να σου κάνουν μία χάρη. ✎ *Ο Κώστας* ***παρακάλεσε*** *την Αθηνά να τον βοηθήσει να τακτοποιήσει το δωμάτιό του.*
✓ Όταν κάποιος σου λέει «Ευχαριστώ», απαντάς «**Παρακαλώ**».
♬ πα-ρα-κα-λώ

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο **π** ρ σ τ υ φ χ ψ ω

παρακάτω *επίρρημα*
☑ *«Θα σε περιμένω **παρακάτω** στο πάρκο» είπε η Αθηνά στην Ελένη.* Λίγο πιο κάτω. ● παραπάνω
✓ *«Και τι γίνεται **παρακάτω** στο παραμύθι, θείε Αλέκο;» ρώτησε έκπληκτος ο Κώστας.*
Τι γίνεται μετά, στη συνέχεια;
♬ πα-ρα-κά-τω

παρακολούθηση [η] *ουσιαστικό* **(παρακολουθήσεις)** → παρακολουθώ

παρακολουθώ, **παρακολουθούμαι** *ρήμα* **(παρακολούθησα, θα παρακολουθήσω)**
☑ *Από τότε που οι κλέφτες μπήκαν στο μαγαζί του κυρίου Δημήτρη, εκείνος συνέχεια νομίζει πως κάποιος τον **παρακολουθεί**.* Πως κάποιος τον ακολουθεί από κοντά για να δει πού πάει και τι κάνει.
✓ Όταν **παρακολουθείς** κάποιον, προσέχεις τι κάνει και τι λέει.
✎ *Η Ελένη **παρακολουθεί** με πολύ ενδιαφέρον τη δασκάλα της, όταν κάνει μάθημα.* ◇ **παρακολούθηση**
♬ πα-ρα-κο-λου-θώ

παραλείπω *ρήμα* **(παρέλειψα, θα παραλείψω)**
☑ Όταν **παραλείπεις** κάτι, ξεχνάς να κάνεις κάτι που έπρεπε.
✎ *Ο Κώστας **παρέλειψε** να πει στην μητέρα του ότι θ' αργούσε να γυρίσει κι εκείνη ανησύχησε.*
♬ πα-ρα-λεί-πω

Αν θέλεις να μάθεις τι έγινε με το μαγαζί του κυρίου Δημήτρη, ψάξε μέσα στο λεξικό τις λέξεις
δικαστήριο, δικηγόρος, θηρίο, καημένος, πιάνω, τμήμα, φυλακή

παραλία [η] *ουσιαστικό* **(παραλίες)**
☑ Η **παραλία** είναι το κομμάτι της στεριάς που είναι δίπλα στη θάλασσα κι έχει συνήθως άμμο.
○ ακροθαλασσιά, ακρογιαλιά
◇ **παραλιακός** ♬ πα-ρα-λί-α

παραλίγο *επίρρημα*
☑ *«Άργησα να ξυπνήσω το πρωί και **παραλίγο** να χάσω το πλοίο» είπε ο θείος Τάκης.* Λίγο ακόμη και θα το έχανα. ♬ πα-ρα-λί-γο

παράλληλος, **παράλληλη, παράλληλο** *επίθετο* **(παράλληλοι, παράλληλες, παράλληλα)**
☑ Οι γραμμές του τρένου είναι **παράλληλες** μεταξύ τους, δηλαδή είναι η μία δίπλα στην άλλη και πάντα σε ίση απόσταση. ✎ *Ο Κώστας παρατήρησε ότι τα καλώδια του ρεύματος πάνω στις κολόνες είναι **παράλληλα**.* ♬ πα-ράλ-λη-λος

παράλογος, **παράλογη, παράλογο** *επίθετο* **(παράλογοι, παράλογες, παράλογα)**
☑ Όταν κάποιος είναι **παράλογος**, δεν είναι λογικός, σκέφτεται και κάνει πράγματα που φαίνονται παράξενα στους άλλους. Κάνει **παράλογα** πράγματα. ♬ πα-ρά-λο-γος

παραμελώ, **παραμελούμαι** *ρήμα* **(παραμέλησα, θα παραμελήσω)**
☑ Όταν **παραμελείς** κάποιον ή κάτι, δεν ενδιαφέρεσαι και δεν ασχολείσαι μαζί τους. ✎ *Η Αθηνά **παραμέλησε** τα μαθήματά της τον τελευταίο καιρό. «Θα φταίει που έχασε τη Ροζαλία» σκέφτηκε η δασκάλα της.*
♬ πα-ρα-με-λώ

παράμερα *επίρρημα* → παραμερίζω

παραμερίζω *ρήμα* **(παραμέρισα, θα παραμερίσω)**
☑ *«**Παραμέρισε** λίγο να περάσω!» φώναξε η Αθηνά στο Νίκο.* Κάνε στην άκρη! ◇ *Το σπίτι του θείου Αλέκου είναι λίγο **παράμερα**, στην άκρη του χωριού.* ♬ πα-ρα-με-ρί-ζω

παραμυθάς [ο], **παραμυθού** [η] *ουσιαστικό* **(παραμυθάδες, παραμυθούδες)**
→ παραμύθι

παραμύθι [το] *ουσιαστικό* **(παραμύθια)**
☑ Τα **παραμύθια** είναι φανταστικές ιστορίες που διαβάζουμε ή διηγούμαστε στα παιδιά για να περάσουν ευχάριστα την ώρα τους.
✎ *«Η Χιονάτη και οι επτά νάνοι» είναι το αγαπημένο **παραμύθι** της Αθηνάς.*
◇ *Οι παππούδες και οι γιαγιάδες είναι οι καλύτεροι **παραμυθάδες** των παιδιών. Λένε τις καλύτερες ιστορίες.* Όταν κάποιος είναι πολύ όμορφος, λέμε ότι έχει **παραμυθένια** ομορφιά, γιατί είναι σαν να βγήκε από παραμύθι.
♬ πα-ρα-μύ-θι ✎ 'τα παραμύθια'

παρανομία [η] *ουσιαστικό* **(παρανομίες)** → παράνομος

παράνομος, παράνομη, παράνομο *επίθετο* **(παράνομοι, παράνομες, παράνομα)**
☑ Όταν κάτι είναι **παράνομο**, δε συμφωνεί με τους νόμους και γι' αυτό τιμωρείται.
✎ *Το παρκάρισμα των αυτοκινήτων στα πεζοδρόμια είναι **παράνομο**.*
✓ **Παράνομο** λέμε κι αυτόν που παραβιάζει τους νόμους.
✎ *Οι κλέφτες είναι **παράνομοι**.*
● νόμιμος ◇ Όταν κάποιος είναι παράνομος, **παρανομεί**, κάνει **παρανομίες**. ♬ πα-ρά-νο-μος

παρανομώ *ρήμα* **(παρανόμησα, θα παρανομήσω)** → παράνομος

παρανυφάκι [το] *ουσιαστικό* **(παρανυφάκια)**
☑ Το **παρανυφάκι** είναι το μικρό παιδί, αγόρι ή κορίτσι που πηγαίνει μαζί με τη νύφη στην εκκλησία κρατώντας την ουρά του νυφικού της. ◇ **νύφη** ♬ πα-ρα-νυ-φά-κι

παραξενιά [η] *ουσιαστικό* **(παραξενιές)**
→ παράξενος

παράξενος, παράξενη, παράξενο *επίθετο* **(παράξενοι, παράξενες, παράξενα)**
☑ Όταν κάποιος ή κάτι είναι **παράξενο**, δεν είναι συνηθισμένο και μας προκαλεί έκπληξη.
✎ *Η Αθηνά αγόρασε ένα **παράξενο** καπέλο με πολλά χρώματα.*
○ περίεργος, ασυνήθιστος
✓ Όταν κάποιος είναι **παράξενος**, είναι ανάποδος και είναι δύσκολο να τον καταλάβουμε. ○ περίεργος, ιδιότροπος ◇ *Ο Νίκος **παραξενεύτηκε** που ο Κώστας δεν ήθελε να πάει για μπάλα. «Τι **παραξενιές** είναι αυτές!», σκέφτηκε.* Τι περίεργα πράγματα.
♬ πα-ρά-ξε-νος

παραπάνω *επίρρημα*
☑ *«Πρέπει ν' ανέβεις **παραπάνω** στη σκάλα για να φτάσεις το βιβλίο από το τελευταίο ράφι της βιβλιοθήκης» είπε η κυρία Μαργαρίτα στην Αθηνά.* Λίγο πιο πάνω.
● παρακάτω ♬ πα-ρα-πά-νω

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

μάγισσα
πύργος
σκούπα
νεράιδα
δράκος
τζίνι
πειρατής
λυχνάρι
Πινόκιο
Χιονάτη
Κοκκινοσκουφίτσα
λύκος
βασίλισσα
ιππότης
γοργόνα
βασιλιάς

παραπατώ και **παραπατάω** *ρήμα* **(παραπάτησα, θα παραπατήσω)**
☑ Όταν **παραπατάς**, μπερδεύεις τα βήματά σου. Συχνά **παραπατάει** κάποιος που είναι κουρασμένος ή μεθυσμένος. ○ στραβοπατώ
♬ πα-ρα-πα-τώ

παραπέρα *επίρρημα*
☑ *«Πηγαίνετε να παίξετε μπάλα **παραπέρα** μη χαλάσετε τα λουλούδια μου με τη μπάλα σας!» φώναξε ο κύριος Μιχάλης στα παιδιά.* Λίγο πιο πέρα.
♬ πα-ρα-πέ-ρα

παραπονιέμαι *ρήμα* **(παραπονέθηκα, θα παραπονεθώ)**
→ παράπονο

παράπονο [το] *ουσιαστικό* **(παράπονα)**
☑ Όταν έχεις **παράπονο**, είσαι λυπημένος, γιατί κάτι που περίμενες δεν έγινε ή γιατί οι άλλοι δε σου δίνουν σημασία.
✓ Όταν όμως κάνεις **παράπονα** σε κάποιον, του λες ότι έκανε κάτι που δεν έπρεπε ή δε σου άρεσε. Δηλαδή **παραπονιέσαι**.
✎ *Ο κύριος Μιχάλης έκανε **παράπονα** στην κυρία Μαργαρίτα ότι τα παιδιά μπαίνουν στον κήπο του.*
◇ *Όλο **παραπονιέται**.*
♬ πα-ρά-πο-νο

παρασέρνω και **παρασύρω**, **παρασύρομαι** *ρήμα* **(παρέσυρα, θα παρασύρω)**
☑ Όταν φυσάει δυνατός αέρας στη θάλασσα και **παρασέρνει** μία βάρκα στα βαθιά, την τραβάει με ορμή προς τα μέσα. ✎ *Ο αέρας **παρέσυρε** όλα τα φύλλα που είχαν πέσει και τα μάζεψε μπροστά στην πόρτα του κυρίου Μιχάλη.*
✓ *«Μαμά, συγνώμη που σου έκρυψα πως θα πάω να παίξω μπάλα. Με **παρέσυρε** η Αθηνά» είπε ο Κώστας.* Μ' έπεισε η Αθηνά να το κάνω.
♬ πα-ρα-σύ-ρω

παράσταση [η] *ουσιαστικό* **(παραστάσεις)**
☑ Η **παράσταση** είναι ένα θεατρικό έργο που παρουσιάζει μία ομάδα ηθοποιών.
♬ πα-ρά-στα-ση

παρατήρηση [η] *ουσιαστικό* **(παρατηρήσεις)** → παρατηρώ

παρατηρώ *ρήμα* **(παρατήρησα, θα παρατηρήσω)**
☑ Όταν **παρατηρείς** κάτι, το κοιτάς με πολλή προσοχή.
✎ *Η Αθηνά **παρατηρούσε** πώς ο κύριος Μιχάλης κάρφωνε τις σανίδες.* Παρακολουθούσε.
*Ο Κώστας **παρατήρησε** ότι κάτι είχε αλλάξει στη συμπεριφορά του κυρίου Μιχάλη.* Το κατάλαβε.
✓ Όταν **παρατηρείς** κάποιον, του λες τι δεν κάνει σωστά. Του κάνεις **παρατήρηση**. ◇ **παρατήρηση**
♬ πα-ρα-τη-ρώ

παρατώ και **παρατάω, παρατιέμαι** *ρήμα* **(παράτησα, θα παρατήσω)**
☑ Όταν **παρατάς** κάτι, το αφήνεις

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

εκεί που είναι χωρίς να ενδιαφέρεσαι γι' αυτό. Το αφήνεις **παρατημένο**. ✏ *Ο Κώστας **παράτησε** τα παιχνίδια του στο σαλόνι και πήγε να παίξει μπάλα.*
✓ *«Δεν πρέπει να τα **παρατάμε** με την πρώτη δυσκολία!» είπε η δασκάλα στην Αθηνά.* Να εγκαταλείπουμε τις προσπάθειές μας. ♬ πα-ρα-τώ

παραφυλάω *ρήμα* **(παραφύλαξα, θα παραφυλάξω)**
☑ *Στην ταινία που έβλεπε η θεία Κατερίνα οι αστυνομικοί **παραφύλαξαν** πίσω από την πόρτα κι έπιασαν τους κλέφτες.* Ήταν κρυμμένοι και περίμεναν τους κλέφτες. ○ παραμονεύω
♬ πα-ρα-φυ-λά-ω

παραχωρώ, παραχωρούμαι *ρήμα* **(παραχώρησα, θα παραχωρήσω)**
☑ Όταν **παραχωρείς** κάτι που έχεις σε κάποιον, του επιτρέπεις να το χρησιμοποιήσει. ✏ *Η Ελένη **παραχώρησε** τη θέση της στο λεωφορείο σ' έναν παππού.*
○ προσφέρω, δίνω
◇ **παραχώρηση** ♬ πα-ρα-χω-ρώ

παρδαλός, παρδαλή, παρδαλό *επίθετο* **(παρδαλοί, παρδαλές, παρδαλά)**
☑ Όταν κάτι είναι **παρδαλό**, έχει πολλά κι έντονα χρώματα.
✏ *Ο κλόουν φοράει **παρδαλά** ρούχα.*
● μονόχρωμος ♬ παρ-δα-λός

παρέα [η] *ουσιαστικό* **(παρέες)**
☑ Η **παρέα** μας είναι οι φίλοι μας. Μ' εκείνους παίζουμε. Μ' εκείνους κάνουμε **παρέα**. ○ συντροφιά
♬ πα-ρέ-α

παρέλαση [η] *ουσιαστικό* **(παρελάσεις)**
☑ Στην Ελλάδα κάνουμε **παρέλαση** για να γιορτάσουμε την εθνική γιορτή της 28ης Οκτωβρίου 1940 και της 25ης Μαρτίου 1821.
♬ πα-ρέ-λα-ση

παρελθόν [το] *ουσιαστικό*
☑ Το **παρελθόν** είναι ο χρόνος που έχει περάσει μέχρι τώρα.
✓ Ό,τι έγινε χθες είναι **παρελθόν**.
● παρόν, μέλλον ♬ πα-ρελ-θόν

παρεξήγηση [η] *ουσιαστικό* **(παρεξηγήσεις)** → παρεξηγώ

παρεξηγώ, παρεξηγούμαι *ρήμα* **(παρεξήγησα, θα παρεξηγήσω)**
☑ Όταν **παρεξηγείσαι**, προσβάλλεσαι από τη συμπεριφορά κάποιου. ✏ *Ο Κώστας **παρεξηγήθηκε**, όταν ο Νίκος τον κορόιδεψε που δεν έβαλε γκολ στο χθεσινό αγώνα.* ◇ *Μεταξύ των παιδιών έγινε **παρεξήγηση** αλλά τώρα παίζουν πάλι μαζί.*
♬ πα-ρε-ξη-γώ

παρηγοριά [η] *ουσιαστικό* **(παρηγοριές)** → παρηγορώ

παρηγορώ, παρηγοριέμαι *ρήμα* **(παρηγόρησα, θα παρηγορήσω)**
☑ Όταν **παρηγορείς** κάποιον που είναι λυπημένος, του μιλάς και προσπαθείς να τον κάνεις να αισθανθεί καλύτερα. ◇ *Η Αθηνά*

*έλεγε ανέκδοτα στον άρρωστο αδερφό της για **παρηγοριά** μέχρι να γίνει καλά.* ♬ πα-ρη-γο-ρώ

παρκάρισμα [το] *ουσιαστικό* **(παρκαρίσματα)** → παρκάρω

παρκάρω *ρήμα* **(πάρκαρισα, θα παρκάρω)**
☑ Όταν ο πατέρας ή η μητέρα σου **παρκάρει** το αυτοκίνητο, το αφήνει κάπου όσο χρόνο δεν το χρησιμοποιεί. ◇ Όταν πηγαίνουμε για ψώνια στο σούπερ μάρκετ, αφήνουμε το αυτοκίνητο στο υπόγειο **πάρκιγκ** που υπάρχει για τους πελάτες. ○ γκαράζ Το **παρκάρισμα** δεν είναι πάντα εύκολο, γιατί ο χώρος είναι στενός. Έξω όμως είναι πιο δύσκολο να βρεις **πάρκιγκ**.
♬ παρ-κά-ρω

πάρκιγκ και **πάρκιν** [το] *ουσιαστικό* → παρκάρω

πάρκο [το] *ουσιαστικό* **(πάρκα)**
☑ Το **πάρκο** είναι ένα μεγάλο κομμάτι γης με δέντρα, φυτά και χώρους για παιχνίδι. Εκεί μπορείς να κάνεις περίπατο και να παίξεις με τους φίλους σου. ♬ πάρ-κο

παρμπρίζ [το] *ουσιαστικό*
☑ Το **παρμπρίζ** του αυτοκινήτου είναι το μπροστινό τζάμι του.
♬ παρ-μπρίζ
-Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

παροιμία [η] *ουσιαστικό* **(παροιμίες)**
☑ Η **παροιμία** είναι μία αλήθεια βγαλμένη από την πείρα της ζωής του λαού. Να μία **παροιμία**: «Όποιος βιάζεται, σκοντάφτει».
Τι θέλει να πει; ♬ πα-ροι-μί-α

παρόν [το] *ουσιαστικό*
☑ Το **παρόν** είναι ο χρόνος που κυλάει τώρα. ● παρελθόν, μέλλον
◇ **παρουσία, παρών** ♬ πα-ρόν

παρουσία [η] *ουσιαστικό* **(παρουσίες)**
☑ *Ο δάσκαλος ελέγχει κάθε μέρα τις **παρουσίες** των μαθητών στην τάξη για να ξέρει ποιος λείπει.* Ελέγχει στον κατάλογο αν βρίσκονται όλοι οι μαθητές στην τάξη. ● απουσία
◇ *Ο Κώστας είναι **παρών** κάθε μέρα στο μάθημα. Δε λείπει ποτέ.*
♬ πα-ρου-σί-α

παρουσιάζω, **παρουσιάζομαι** *ρήμα* **(παρουσίασα, θα παρουσιάσω)**
☑ Όταν **παρουσιάζεις** κάτι, δείχνεις κάτι σε κάποιον άλλον.
✎ *Ο υπάλληλος **παρουσίασε** στον κύριο Γιάννη τα καινούρια αυτοκίνητα που υπήρχαν στο κατάστημα.*
✓ *Η Ροζαλία **παρουσιάστηκε** ξαφνικά μπροστά στην Αθηνά κι εκείνη τρόμαξε.* Εμφανίστηκε.
○ φαίνομαι ◇ Οι **παρουσιαστές** παρουσιάζουν τα προγράμματα της τηλεόρασης. **παρουσίαση**
♬ πα-ρου-σι-ά-ζω

παρουσιαστής [ο], **παρουσιάστρια** [η] *ουσιαστικό* **(παρουσιαστές, παρουσιάστριες)** → παρουσιάζω

Πες μερικές παροιμίες που ξέρεις.

πάρτι [το] *ουσιαστικό*
☑ **Πάρτι** κάνεις, όταν έχεις τη γιορτή ή τα γενέθλιά σου.
Τότε έρχονται οι φίλοι σου και διασκεδάζετε μαζί τραγουδώντας και χορεύοντας.
♬ πάρ-τι ✎ 'το πάρτι'
-Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

παρών, **παρούσα, παρόν** *επίθετο*
(παρόντες, παρούσες, παρόντα)
→ παρουσία

πασαλείφω, **παραλείφομαι** *ρήμα*
(πασάλειψα, θα πασαλείψω)
☑ *Ο Κώστας είχε **πασαλείψει** τη μπλούζα του με σοκολάτα.* Την είχε δηλαδή λερώσει εδώ κι εκεί.
◇ **πασάλειμμα** ♬ πα-σα-λεί-φω

πασπαλίζω *ρήμα* **(πασπάλισα, θα πασπαλίσω)**
☑ Όταν **πασπαλίζεις** κάτι, το σκεπάζεις με λεπτή σκόνη.
✎ *Η κυρία Μαργαρίτα **πασπάλισε** το γλυκό με ζάχαρη άχνη.*
◇ **πασπάλισμα** ♬ πα-σπα-λί-ζω

πάστα [η] *ουσιαστικό* **(πάστες)**
☑ Η **πάστα** είναι ένα κομμάτι γλυκό με κρέμα και διάφορες γεύσεις που το αγοράζουμε από το ζαχαροπλαστείο. ♬ πά-στα

Πάσχα [το] *ουσιαστικό*
☑ Το **Πάσχα** οι χριστιανοί γιορτάζουν την Ανάσταση του Χριστού.
✎ *Κάθε **Πάσχα** η οικογένεια του Κώστα πηγαίνει στο χωριό του θείου Αλέκου. Εκεί βάφουν κόκκινα αυγά και ψήνουν αρνί στη σούβλα.*
♬ Πά-σχα

πασχαλίτσα [η] *ουσιαστικό*
(πασχαλίτσες)
☑ Η **πασχαλίτσα** είναι ένα μικρό κόκκινο έντομο με μαύρα πόδια και μαύρες **βούλες** πάνω στα φτερά της.
♬ πα-σχα-λί-τσα ✎ 'τα έντομα'

πατάκι [το] *ουσιαστικό* **(πατάκια)**
☑ Το **πατάκι** είναι ένα μικρό χαλί μπροστά στην πόρτα του σπιτιού μας για να σκουπίζουμε τα παπούτσια πριν μπούμε μέσα.
♬ πα-τά-κι

πατάρι [το] *ουσιαστικό* **(πατάρια)**
☑ Κάθε σπίτι έχει ένα **πατάρι**. Είναι μία μικρή αποθήκη που μοιάζει με ντουλάπι και βρίσκεται πάνω από το μπάνιο. ♬ πα-τά-ρι

πατάτα [η] *ουσιαστικό* **(πατάτες)**
☑ Η **πατάτα** είναι ένας στρογγυλός καρπός που φυτρώνει κάτω από τη γη. Η φλούδα της έχει ανοιχτό καφέ χρώμα και όταν την καθαρίσεις, από μέσα είναι κίτρινη. ✎ *Στα παιδιά αρέσουν πολύ οι **τηγανητές** πατάτες.*
◇ *Η Αθηνά τρώει **πατατάκια**, όταν πηγαίνει στο σινεμά.* Είναι τηγανισμένες και τραγανές φέτες πατάτας. ○ τσιπς
♬ πα-τά-τα
✎ 'το πάρτι'

πατατάκι [το] *ουσιαστικό* **(πατατάκια)**
→ πατάτα

πατέρας [ο] *ουσιαστικό* **(πατέρες)**
→ μπαμπάς

γιρλάντες
κουτάλι
χάμπουργκερ
καραμέλες
πατατάκια
κεράκι
τούρτα
μουστάρδα
κέτσαπ
δώρα
αναψυκτικό
παγωτό
ποτήρι
καλαμάκι
μπολ
κέικ
ποπ κορν

πατερίτσα [η] *ουσιαστικό* **(πατερίτσες)**
☑ Η **πατερίτσα** είναι ένα ειδικό μπαστούνι που χρησιμοποιούν για να στηρίζονται και να περπατούν όσοι έχουν χτυπήσει άσχημα το πόδι τους.
♬ πα-τε-ρί-τσα

πατημασιά [η] *ουσιαστικό* **(πατημασιές)**
☑ Η **πατημασιά** είναι το σημάδι των παπουτσιών που αφήνουμε στο χώμα, όταν περπατάμε.
♬ πα-τη-μα-σιά

πατινάζ [το] *ουσιαστικό*
☑ Το **πατινάζ** είναι ένα άθλημα. Ο αθλητής που κάνει **πατινάζ** τρέχει και κάνει ασκήσεις πάνω στον πάγο φορώντας ειδικά παγοπέδιλα.
♬ πα-τι-νάζ
-Ξένη λέξη. Δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

πατίνι [το] *ουσιαστικό* **(πατίνια)**
☑ Το **πατίνι** είναι μία σανίδα με ρόδες και τιμόνι. Μ' αυτό μπορείς να μετακινείσαι σπρώχνοντας με το ένα πόδι σου.
✓ Τα **πατίνια** είναι ειδικά παπούτσια με ρόδες για να τρέχουμε. ♬ πα-τί-νι

πάτος [ο] *ουσιαστικό* **(πάτοι)**
☑ Ο **πάτος** της θάλασσας είναι το πιο χαμηλό σημείο της. ○ βυθός
✓ Ο **πάτος** των παπουτσιών είναι το κάτω μέρος τους. ○ σόλα
◇ *Όταν κολυμπάει, ο Κώστας δεν πηγαίνει στα βαθιά, γιατί εκεί δεν* ***πατώνει.*** ♬ πά-τος

πατούσα [η] *ουσιαστικό* **(πατούσες)**
☑ Η **πατούσα** είναι το κάτω μέρος του ποδιού μας. Με την **πατούσα** ακουμπάς στο πάτωμα, όταν περπατάς.
♬ πα-τού-σα

πατρίδα [η] *ουσιαστικό* **(πατρίδες)**
☑ Η Ελλάδα είναι η **πατρίδα** μας, η χώρα που γεννηθήκαμε και ζούμε.
♬ πα-τρί-δα

πατώ και **πατάω, πατιέμαι** *ρήμα* **(πάτησα, θα πατήσω)**
☑ Όταν **πατάς** κάτι, το πιέζεις με το πόδι σου. ✎ *Η Αθηνά* ***πάτησε*** *τα υγρά φύλλα στο δρόμο, γλίστρησε κι έπεσε.*
✓ Όταν **πατάς** το κουμπί του ασανσέρ, το πιέζεις με το χέρι σου.
✓ Όταν ένα αυτοκίνητο **πατάει**

κάποιον, πέφτει πάνω του και τον τραυματίζει. ♬ πα-τώ

πάτωμα [το] *ουσιαστικό* **(πατώματα)**
☑ Πάνω στο **πάτωμα** του σπιτιού μας περπατάμε.
♬ πά-τω-μα ✎ 'το σπίτι'

πατώνω *ρήμα* **(πάτωσα, θα πατώσω)**
→ πάτος

παύω *ρήμα* **(έπαψα, θα πάψω)**
☑ Όταν **παύεις** κάτι, σταματάς να το κάνεις. ✎ *«Σας παρακαλώ να **πάψετε** να μιλάτε μεταξύ σας» είπε η δασκάλα.* ◇ *«Ας κάνουμε μία **παύση** για φαγητό και μετά συνεχίζουμε πάλι!» είπε ο κύριος Γιάννης στους συνεργάτες του.* Ένα διάλειμμα.
♬ παύ-ω

παχαίνω *ρήμα* **(πάχυνα, θα παχύνω)**
→ παχύς

πάχος [το] *ουσιαστικό* **(πάχη)**
→ παχύς

παχουλός, **παχουλή**, **παχουλό** *επίθετο* **(παχουλοί, παχουλές, παχουλά)** → παχύς

παχύς, **παχιά**, **παχύ** *επίθετο* **(παχιοί, παχιές, παχιά)**
☑ Ένας **παχύς** άνθρωπος έχει πολύ περισσότερο βάρος απ' ό,τι θα έπρεπε να έχει ανάλογα με την ηλικία και το ύψος του. ○ χοντρός
● αδύνατος ◇ *Ο θείος Αλέκος είναι **παχουλός** αλλά δε θέλει να κάνει δίαιτα. Μ' αυτό το **πάχος** θα έχει μεγάλο πρόβλημα υγείας.*
*Δε βλέπει ότι έχει **παχύνει** πολύ τελευταία;* ○ χοντραίνω
● αδυνατίζω ♬ πα-χύς

πεδιάδα [η] *ουσιαστικό* **(πεδιάδες)**
☑ Η **πεδιάδα** είναι ένα μεγάλο κομμάτι γης που δεν έχει βουνά, κι εκεί οι γεωργοί μπορούν να καλλιεργούν δέντρα και φυτά.
✎ *Η **πεδιάδα** της Θεσσαλίας είναι η πιο μεγάλη **πεδιάδα** στην Ελλάδα.*
○ κάμπος ♬ πε-δι-ά-δα

πέδιλο [το] *ουσιαστικό* **(πέδιλα)**
☑ Το **πέδιλο** είναι ένα είδος παπουτσιού που έχει ανοίγματα γύρω γύρω και το φοράμε το καλοκαίρι.
✓ **Πέδιλα** λέμε και τα παπούτσια που φοράμε για να κάνουμε διάφορα αθλήματα, όπως σκι και παγοδρομία.
♬ πέ-δι-λο

πεζοδρόμιο [το] *ουσιαστικό* **(πεζοδρόμια)** → πεζός

πεζόδρομος [ο] *ουσιαστικό* **(πεζόδρομοι)** → πεζός

πεζός, **πεζή**, **πεζό** *επίθετο* **(πεζοί, πεζές, πεζά)**
☑ **Πεζό** λέμε τον άνθρωπο που περπατάει, που πηγαίνει κάπου με τα πόδια κι όχι με το αυτοκίνητο.
◇ (σαν ουσιαστικό) Οι **πεζοί** περπατούν πάνω στα **πεζοδρόμια** για να μην κινδυνεύουν από τα αυτοκίνητα. Στους **πεζόδρομους** δεν επιτρέπεται να περνούν αυτοκίνητα.
♬ πε-ζός ✎ 'η πόλη'

πεθαίνω *ρήμα* **(πέθανα, θα πεθάνω)**
☑ Όταν κάποιος **πεθαίνει**, δε ζει πια.

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο **π** ρ σ τ υ φ χ ψ ω

*Πολλά ζώα **πεθαίνουν**, όταν ένα δάσος πιάσει φωτιά.* ● ζω
◇ *Οι πυροσβέστες έσωσαν αρκετά από τα ζώα του δάσους που κινδύνευαν. Βρήκαν όμως και πολλά **πεθαμένα**.* ♬ πε-θαί-νω

πεθαμένος, **πεθαμένη**, **πεθαμένο** *μετοχή* **(πεθαμένοι, πεθαμένες, πεθαμένα)**
→ πεθαίνω

πεθερός [ο], **πεθερά** [η] *ουσιαστικό* **(πεθεροί, πεθερές)**
☑ *Η κυρία Μαργαρίτα καλεί συχνά την **πεθερά** και τον **πεθερό** της για φαγητό στο σπίτι.* Δηλαδή τη μητέρα και τον πατέρα του κυρίου Γιάννη, του άντρα της. ♬ πε-θε-ρός
- Ο πεθερός και η πεθερά μαζί λέγονται και πεθερικά.

πείθω *ρήμα* **(έπεισα, θα πείσω)**
☑ Όταν **πείθεις** κάποιον, τον κάνεις να δεχτεί την γνώμη σου.
*Ο Κώστας ήθελε να δουν τηλεόραση με την Αθηνά κι εκείνη τον **έπεισε** να παίξουν κρυφτό.* ♬ πεί-θω

πείνα [η] *ουσιαστικό* → πεινώ

πεινασμένος, **πεινασμένη**, **πεινασμένο** *μετοχή* **(πεινασμένοι, πεινασμένες, πεινασμένα)** → πεινώ

πεινώ και **πεινάω** *ρήμα* **(πείνασα, θα πεινάσω)**
☑ Όταν **πεινάς**, θέλεις να φας κάτι.
◇ *Ο Κώστας κι η Αθηνά είχαν μεγάλη **πείνα**, γιατί δεν είχαν φάει τίποτα από το πρωί. Ήταν τόσο **πεινασμένοι**, που μόλις γύρισαν στο σπίτι έφαγαν αμέσως.*
♬ πει-νώ ‘πώς νιώθω’

πείρα [η] *ουσιαστικό*
☑ Όταν έχεις **πείρα**, ξέρεις να κάνεις κάτι πολύ καλά, χωρίς λάθη.
*Η κυρία Μαργαρίτα έχει μεγάλη **πείρα** στο μαγείρεμα και κάνει νόστιμα φαγητά.* ● απειρία
♬ πεί-ρα
- Η λέξη δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

πειράζω *ρήμα* **(πείραξα, θα πειράξω)**
☑ *«Με **πείραξε** η συμπεριφορά του κυρίου Μιχάλη! Μα να μου πει να μην ξαναπατήσω στον κήπο του!» είπε η Αθηνά στενοχωρημένη.* Μ' ενόχλησε.
✓ *Ο Νίκος όλο **πειράζει** την Αθηνά κι εκείνη θυμώνει!* Της κάνει αστεία χωρίς να θέλει να την προσβάλλει.
✓ *«Αθηνά σταμάτα να **πειράζεις** τα μαλλιά μου» είπε η κυρία Μαργαρίτα.* Σταμάτα να τα πιάνεις.
✓ Λέμε «δεν **πειράζει**», όταν κάποιος μας ζητάει συγνώμη και θέλουμε να δείξουμε ότι δεν έγινε κάτι κακό.
◇ *Ο Νίκος είναι μεγάλο **πειραχτήρι**. Τα **πειράγματά** του ενοχλούν πολύ την Αθηνά. Αυτή τη φορά όμως **πειράχτηκε** πολύ!*
♬ πει-ρά-ζω

πείραμα [το] *ουσιαστικό* **(πειράματα)**
☑ *Η δασκάλα έκανε ένα **πείραμα**: έβρασε νερό σε μία κατσαρόλα για να δείξει στα παιδιά πώς γίνεται ο ατμός.*
◇ Όταν κάνεις πειράματα, **πειραματίζεσαι**. Στην ιατρική χρησιμοποιούν ζώα για τα πειράματα, τα **πειραματόζωα**.
♬ πεί-ρα-μα

πειραματίζομαι *ρήμα* **(πειραματίστηκα, θα πειραματιστώ)**
→ πείραμα

πειραματόζωο [το] *ουσιαστικό* **(πειραματόζωα)** → πείραμα

πειρατής [ο] *ουσιαστικό* **(πειρατές)**
☑ Τα παλιά τα χρόνια υπήρχαν **πειρατές** που ταξίδευαν στις θάλασσες και λήστευαν τα πλοία.
♫ πει-ρα-τής ✎ 'τα παραμύθια'

πειραχτήρι [το] *ουσιαστικό* **(πειραχτήρια)** → πειράζω

πείσμα [το] *ουσιαστικό* **(πείσματα)**
☑ Έχεις **πείσμα**, όταν προσπαθείς πολύ να κάνεις κάτι και κανείς και τίποτα δεν μπορεί να σε σταματήσει.
✎ *Η ομάδα του Κώστα κατάφερε να νικήσει, επειδή όλοι οι παίκτες είχαν πολύ μεγάλο **πείσμα**.* ◇ *Οι παίκτες **πείσμωσαν**, όταν είδαν ότι ο διαιτητής βοηθούσε την άλλη ομάδα κι έτσι έβαλαν τα δυνατά τους. Οι παίκτες ήταν πολύ **πεισματάρηδες**.*
♫ πεί-σμα

πεισματάρης, **πεισματάρα**, **πεισματάρικο** *επίθετο* **(πεισματάρηδες, πεισματάρες, πεισματάρικα)** → πείσμα

πεισμώνω *ρήμα* **(πείσμωσα, θα πεισμώσω)** → πείσμα

πέλαγος [το] *ουσιαστικό* **(πελάγη/ πέλαγα)**
☑ Το **πέλαγος** είναι η ανοιχτή θάλασσα, μακριά από την ακτή.
✓ *Η Αθηνά πλέει σε **πελάγη** ευτυχίας από τότε που βρέθηκε η Ροζαλία.* Είναι πολύ ευτυχισμένη.
♫ πέ-λα-γος

πελαργός [ο] *ουσιαστικό* **(πελαργοί)**
☑ Ο **πελαργός** είναι ένα μεγάλο πουλί με ψηλά πόδια και μεγάλο ράμφος. Χτίζει τη φωλιά του ψηλά στα καμπαναριά ή σε κολόνες.
♫ πε-λαρ-γός ✎ 'τα ζώα'

πελάτης [ο], **πελάτισσα** [η] *ουσιαστικό* **(πελάτες, πελάτισσες)**
☑ Όταν αγοράζεις κάτι από ένα κατάστημα, γίνεσαι **πελάτης** του καταστήματος.
◇ Η **πελατεία** ενός μαγαζιού είναι όλοι οι πελάτες του μαζί.
♫ πε-λά-της

πελώριος, **πελώρια**, **πελώριο** *επίθετο* **(πελώριοι, πελώριες, πελώρια)**
☑ *Στη θάλασσα τα κύματα ήταν **πελώρια**.* Τα κύματα ήταν πάρα πολύ μεγάλα. ○ τεράστιος
♫ πε-λώ-ρι-ος

πένθος [το] *ουσιαστικό* **(πένθη)**
☑ Όταν πεθάνει κάποιος συγγενής ή κάποιος φίλος μας, έχουμε **πένθος**. Είμαστε πολύ λυπημένοι. **Πενθούμε**.
○ λύπη ● χαρά ◇ **πενθώ**
♫ πέν-θος

πεντάλ [το] *ουσιαστικό*
☑ Πατάμε τα πόδια μας πάνω στα **πεντάλ** για να μπορέσουμε να κάνουμε ποδήλατο.
♫ πε-ντάλ
-Λέμε και πεντάλι και πετάλι.
-Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

Πότε λέμε ότι κάποιος είναι πεντακάθαρος;

Πότε λέμε ότι ένα φαγητό είναι πεντανόστιμο;

πεντάμορφος, **πεντάμορφη**, **πεντάμορφο** *επίθετο* **(πεντάμορφοι, πεντάμορφες, πεντάμορφα)**
☑ **Πεντάμορφο** λέμε κάποιον που είναι πάρα πολύ όμορφος.
○ πανέμορφος
♬ πε-ντά-μορ-φος

πεπόνι [το] *ουσιαστικό* **(πεπόνια)**
☑ Το **πεπόνι** είναι ένα καλοκαιρινό φρούτο με κίτρινο χρώμα και στρογγυλό ή μακρουλό σχήμα που έχει μέσα του πολλά σπόρια. Είναι μικρότερο από το καρπούζι.

♬ πε-πό-νι

πέρα *επίρρημα*
☑ *Στο ποδόσφαιρο όταν η μπάλα περνάει* ***πέρα*** *από την άσπρη γραμμή, τότε το παιχνίδι σταματάει. Όταν* περνάει μετά το σημείο αυτό.
♬ πέ-ρα

περασμένος, **περασμένη**, **περασμένο** *μετοχή* **(περασμένοι, περασμένες, περασμένα)** → περνώ

περηφάνια [η] *ουσιαστικό*
→ περήφανος

περήφανος, **περήφανη**, **περήφανο** *επίθετο* **(περήφανοι, περήφανες, περήφανα)**
☑ Όταν κάποιος είναι **περήφανος**, χαίρεται και αισθάνεται πολύ **ικανοποιημένος** από τον εαυτό του για ό,τι κατάφερε να κάνει.
✎ *Η Αθηνά ήταν πολύ* ***περήφανη****, γιατί ήταν η μόνη που πήρε άριστα.*
◇ *Η Αθηνά αισθάνθηκε μεγάλη* ***περηφάνια****.* ♬ πε-ρή-φα-νος
-Λέμε και υπερήφανος και υπερηφάνεια.

περιβάλλον [το] *ουσιαστικό* **(περιβάλλοντα)**
☑ Το **περιβάλλον** είναι η στεριά, η θάλασσα, ο αέρας, τα φυτά και τα ζώα που υπάρχουν πάνω στη γη.
✓ *«Είσαι πολύ τυχερή, Αθηνά, που στο οικογενειακό σου* ***περιβάλλον*** *έχεις μία ζωγράφο, τη θεία σου» είπε η Ελένη.* Ανάμεσα στους ανθρώπους της οικογένειάς σου.
♬ πε-ρι-βάλ-λον

περιβόλι [το] *ουσιαστικό* **(περιβόλια)**
☑ Το **περιβόλι** είναι ένα μικρό χωράφι που μέσα σ' αυτό καλλιεργούμε λαχανικά ή δέντρα όπως ντοματιές και κερασιές.
○ κήπος ♬ πε-ρι-βό-λι

περιγράφω *ρήμα* **(περιέγραψα, θα περιγράψω)**
☑ Όταν **περιγράφεις** κάτι, προσπαθείς να πεις πώς ακριβώς είναι. ✎ *Η δασκάλα ζήτησε από τον Ίγκλι να* ***περιγράψει*** *την πόλη που γεννήθηκε.* ◇ *Η* ***περιγραφή*** *ήταν τόσο καλή που ήταν σαν να ήμαστε εκεί.* ♬ πε-ρι-γρά-φω

περιέργεια [η] *ουσιαστικό*
→ περίεργος

περίεργος, **περίεργη**, **περίεργο** *επίθετο* **(περίεργοι, περίεργες, περίεργα)**
☑ **Περίεργο** λέμε κάποιον που θέλει να μαθαίνει τα πάντα.
✎ *-Γιατί, μαμά, ο κύριος Μιχάλης έχει τόσες μέρες κλειστά τα παράθυρά του;*
-Μην είσαι ***περίεργος****, Κώστα. Δεν είναι κάτι που σ' ενδιαφέρει.*
● αδιάφορος
✓ *«****Περίεργα*** *πράγματα συμβαίνουν*

στην αυλή του κυρίου Μιχάλη» σκέφτηκε η Αθηνά, όταν τον είδε να καρφώνει σανίδες. Παράξενα πράγματα. ● συνηθισμένος
◇ *Ο Κώστας είχε μεγάλη **περιέργεια** και ρωτούσε να μάθει για τον κύριο Μιχάλη.* ♬ πε-ρί-ερ-γος

περιεχόμενο [το] *ουσιαστικό* **(περιεχόμενα)** → περιέχω

περιέχω *ρήμα* **(περιείχα, θα περιέχω)**
☑ *Ο φάκελος που έφερε ο ταχυδρόμος **περιέχει** ένα γράμμα για τον κύριο Γιάννη.* Έχει μέσα του ένα γράμμα.
◇ *«Το **περιεχόμενο** του φακέλου είναι για τον πατέρα σας» είπε η κυρία Μαργαρίτα και κράτησε το φάκελο για να του τον δώσει το απόγευμα.*
♬ πε-ρι-έ-χω

περιθώριο [το] *ουσιαστικό* **(περιθώρια)**
☑ **Περιθώριο** υπάρχει στις άκρες κάθε σελίδας τετραδίου. Εκεί δε γράφουμε τίποτα.
✓ *«Έχεις μία μέρα **περιθώριο** να αποφασίσεις αν θα έρθεις μαζί μας αύριο για μπάλα» είπε ο Κώστας στο Νίκο.* Δηλαδή ο Κώστας θα περιμένει μόνο μία μέρα την απόφαση του Νίκου.
♬ πε-ρι-θώ-ρι-ο

περικυκλώνω, περικυκλώνομαι *ρήμα* **(περικύκλωσα, θα περικυκλώσω)**
☑ Όταν **περικυκλώνεις** κάτι, κάνεις έναν κύκλο γύρω του. ✎ *Οι μαθητές **περικύκλωσαν** τους παίκτες της αγαπημένης τους ομάδας για να τους ζητήσουν αυτόγραφα.* Μαζεύτηκαν γύρω τους.
♬ πε-ρι-κυ-κλώ-νω

περιμένω *ρήμα* **(περίμενα, θα περιμένω)**
☑ Όταν **περιμένεις** κάποιον ή κάτι, μένεις στο ίδιο σημείο ή στον ίδιο χώρο, μέχρι να έρθει ή να συμβεί.
✎ *Ο Κώστας και η Αθηνά **περιμένουν** τον κύριο Γιάννη να έρθει να τους πάρει από το σχολείο.*
✓ *Η Αλίκη **περιμένει** να τα πάει καλύτερα φέτος στις εξετάσεις.* Ελπίζει να τα πάει καλύτερα.
♬ πε-ρι-μέ-νω

περιοδικό [το] *ουσιαστικό* **(περιοδικά)**
☑ Τα **περιοδικά** έχουν άρθρα με διάφορα θέματα, ιστορίες, εικόνες και άλλες πληροφορίες. Τα διαβάζουμε για να περνάμε ευχάριστα το χρόνο μας αλλά και να μαθαίνουμε διάφορα πράγματα.

♬ πε-ρι-ο-δι-κό

περίοδος [η] *ουσιαστικό* **(περίοδοι)**
☑ Μία **περίοδος** είναι οι μέρες ή οι μήνες ή τα χρόνια που διαρκεί κάτι.
✎ *Η **περίοδος** των χριστουγεννιάτικων διακοπών για τα σχολεία κρατάει δεκαπέντε ημέρες.*
♬ πε-ρί-ο-δος

περιορίζω, περιορίζομαι *ρήμα* **(περιόρισα, θα περιορίσω)**
☑ Όταν **περιορίζεις** κάποιον, του βάζεις όρια και δεν τον αφήνεις να ξεφύγει. ✎ *Η δασκάλα **περιόρισε** τα παιδιά που έπαιζαν μπάλα σ' ένα μέρος της αυλής για να μην ενοχλούν τους υπόλοιπους μαθητές. Ο **περιορισμός** αυτός δεν άρεσε στα παιδιά.*
✓ *Η θεία Έλλη **περιόρισε** το*

φαγητό, γιατί θέλει να αδυνατίσει. Το ελάττωσε. ◇ **περιορισμός**
♬ πε-ρι-ο-ρί-ζω

περιοχή [η] *ουσιαστικό* **(περιοχές)**
☑ *Ο Ίγκλι προτιμάει να πηγαίνει διακοπές σε **περιοχές** κοντά στη θάλασσα.* ○ μέρος ♬ πε-ρι-ο-χή

περίπατος [ο] *ουσιαστικό* **(περίπατοι)**
☑ Όταν πας **περίπατο**, κάνεις μία μικρή βόλτα περπατώντας.
✓ Όταν λέμε ότι κάτι πάει **περίπατο**, εννοούμε ότι χάθηκε εντελώς, ότι καταστράφηκε τελείως.
♬ πε-ρί-πα-τος

περιπέτεια [η] *ουσιαστικό* **(περιπέτειες)**
☑ Οι **περιπέτειες** είναι οι δυσκολίες που περνάς για να καταφέρεις κάτι. Μπορεί να σε βάζουν σε κίνδυνο, αλλά σου μαθαίνουν και πολλά ενδιαφέροντα πράγματα για τη ζωή και τον εαυτό σου.
✓ *Η **περιπέτεια** της Κοκκινοσκουφίτσας της δίδαξε ότι πρέπει ν' ακούει τις συμβουλές της μητέρας της.* ♬ πε-ρι-πέ-τει-α

περιπλάνηση [η] *ουσιαστικό* **(περιπλανήσεις)** → περιπλανιέμαι

περιπλανιέμαι *ρήμα* **(περιπλανήθηκα, θα περιπλανηθώ)**
☑ Όταν **περιπλανιέσαι** σε κάποιο μέρος, γυρίζεις εδώ και εκεί χωρίς συγκεκριμένο σκοπό.
✎ *Η Κοκκινοσκουφίτσα **περιπλανήθηκε** αρκετά μέσα στο δάσος μέχρι να φτάσει στο σπίτι της γιαγιάς της.*
○ περιφέρομαι, τριγυρίζω
◇ **περιπλάνηση**
♬ πε-ρι-πλα-νιέ-μαι

περιποιούμαι *ρήμα* **(περιποιήθηκα, θα περιποιηθώ)**
☑ Όταν **περιποιείσαι** κάποιον, τον φροντίζεις μ' ενδιαφέρον και προσοχή. ○ φροντίζω
◇ *Η Αθηνά έχει αναλάβει την **περιποίηση** της Ροζαλίας. Την ταΐζει καθημερινά και της δείχνει την αγάπη της.* **Περιποιημένα** μαλλιά είναι αυτά που τα έχουμε χτενίσει με προσοχή
♬ πε-ρι-ποι-ού-μαι

περιπτεράς [ο], **περιπτερού** [η] *ουσιαστικό* **(περιπτεράδες, περιπτερούδες)**
→ περίπτερο

περίπτερο [το] *ουσιαστικό* **(περίπτερα)**
☑ Τα **περίπτερα** είναι μικρά καταστήματα στα πεζοδρόμια και στις πλατείες που πουλούν περιοδικά, εφημερίδες και διάφορα άλλα μικροαντικείμενα.
◇ *Ο **περιπτεράς** δουλεύει σε περίπτερο.*
♬ πε-ρί-πτε-ρο

περισσεύω *ρήμα* **(περίσσεψα, θα περισσέψω)**
☑ Όταν σου **περισσεύει** κάτι, έχεις χρησιμοποιήσει όσο χρειάζεσαι κι έχεις κι άλλο ακόμη. ✎ *Ο Κώστας βάζει στον κουμπαρά του τα χρήματα που του **περισσεύουν** από το χαρτζιλίκι του.* ♬ πε-ρισ-σεύ-ω

περισσότερος, περισσότερη, περισσότερο *επίθετο* **(περισσότεροι, περισσότερες, περισσότερα)**
☑ *Ένα μπουκάλι χωράει **περισσότερο** νερό από ένα ποτήρι.* Πιο πολύ νερό. ● λιγότερος
♬ πε-ρισ-σό-τε-ρος

περιστέρι [το] *ουσιαστικό* **(περιστέρια)**
☑ Το **περιστέρι** είναι ένα άσπρο πουλί που ζει στις πόλεις. ✎ *Λέμε ότι το **περιστέρι** είναι το σύμβολο της ειρήνης.* ♬ πε-ρι-στέ-ρι

περιτύλιγμα [το] *ουσιαστικό* **(περιτυλίγματα)**
☑ *Ο κύριος Γιάννης τύλιξε το δώρο του θείου Τάκη σ' ένα πολύ όμορφο χαρτί. «Τι ωραίο **περιτύλιγμα**!» είπε ο θείος Τάκης, όταν είδε το δώρο του.*
♬ πε-ρι-τύ-λιγ-μα

περιφέρεια [η] *ουσιαστικό* **(περιφέρειες)**
☑ Η **περιφέρεια** είναι η γραμμή που υπάρχει γύρω γύρω σ' έναν κύκλο. ♬ πε-ρι-φέ-ρει-α

περίφημος, περίφημη, περίφημο *επίθετο* **(περίφημοι, περίφημες, περίφημα)**
☑ **Περίφημο** λέμε κάποιον, όταν έχει μεγάλη φήμη και είναι γνωστός παντού. ✎ *Η θεία Κατερίνα είναι μία **περίφημη** ζωγράφος, πολύ γνωστή στην Αθήνα.* ○ ξακουστός
● άγνωστος
✓ Λέμε ότι κάτι είναι **περίφημο**, όταν είναι πολύ ωραίο. ○ καταπληκτικός
♬ πε-ρί-φη-μος

περιφράζω *ρήμα* **(περίφραξα/περιέφραξα, θα περιφράξω)**
☑ Όταν **περιφράζεις** κάτι, βάζεις σύρμα γύρω γύρω για να το προστατεύσεις. ✎ *Οι εργάτες του δήμου **περίφραξαν** την παιδική χαρά για να μην μπαίνουν μέσα διάφορα ζώα.* ◇ *Για την **περίφραξη** της παιδικής χαράς έβαλαν ψηλά κάγκελα.*
♬ πε-ρι-φρά-ζω
-Λέμε και περιφράσσω.

περιφρονώ *ρήμα* **(περιφρόνησα, θα περιφρονήσω)**
☑ Όταν **περιφρονείς** κάποιον, δεν του δίνεις σημασία, γιατί δεν τον εκτιμάς. ○ υποτιμώ ● εκτιμώ, σέβομαι ◇ **περιφρόνηση**
♬ πε-ρι-φρο-νώ

περίχωρα [τα] *ουσιαστικό*
☑ Τα **περίχωρα** είναι οι περιοχές που βρίσκονται γύρω από μία πόλη ή χωριό. ♬ πε-ρί-χω-ρα

περνώ και περνάω *ρήμα* **(πέρασα, θα περάσω)**
☑ *Ο Κώστας και η Αθηνά **περνούν** μπροστά από μία εκκλησία για να πάνε στο σχολείο.*
✓ *Η κυρία Μαργαρίτα **πέρασε** απέναντι από το δρόμο μία γιαγιά που*

- Πότε λέμε περασμένα ξεχασμένα;
Συμπλήρωσε την παρακάτω πρόταση:
- Όταν σκέφτομαι κάτι, λέμε ότι μου .... από το μυαλό.

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο **π** ρ σ τ υ φ χ ψ ω

στηριζόταν σε μπαστούνι.
Την οδήγησε απέναντι.
✓ *«Πώς **περνάς**, Αλίκη;» ρώτησε η Αθηνά την Αλίκη στο τηλέφωνο. Τι κάνεις;*
✓ *«Α, δε θα σου **περάσει** αυτή το φορά! Θα πας» είπε η κυρία Μαργαρίτα στον Κώστα. «Μου **πέρασε** η ιδέα να μην πάω, μαμά, αλλά, το ξέχασα αμέσως».*
◇ Όταν ένα **πέρασμα** είναι στενό, μόλις που χωράμε να περάσουμε. *Οι **περαστικοί** κάνουν το σταυρό τους, όταν βρεθούν μπροστά σε εκκλησία.*
○ διαβάτης ♬ περ-νώ

περούκα [η] *ουσιαστικό* **(περούκες)**
☑ Η **περούκα** είναι τα ψεύτικα μαλλιά που βάζουμε στο κεφάλι μας για να αλλάξουμε την εμφάνισή μας.
♬ πε-ρού-κα

*Ο κλόουν φοράει **περούκα**.*

περπατώ και **περπατάω** *ρήμα*
(περπάτησα, θα περπατήσω)
☑ Όταν **περπατάς**, πηγαίνεις με τα πόδια από ένα σημείο σ' ένα άλλο.
✎ *Ο Κώστας και η Αθηνά **περπατούν** από το σπίτι μέχρι το σχολείο κάθε μέρα.*
○ βαδίζω
◇ *Το **περπάτημα** κάνει καλό στην υγεία μας.*
♬ περ-πα-τώ

πέρυσι και **πέρσι** *επίρρημα*
☑ ***Πέρυσι** η οικογένεια του Κώστα πήγε διακοπές στην Κρήτη.*
Την προηγούμενη χρονιά.
♬ πέ-ρυ-σι

πέσιμο [το] *ουσιαστικό* **(πεσίματα)**
→ πέφτω

πέστροφα [η] *ουσιαστικό* **(πέστροφες)**
☑ Η **πέστροφα** είναι ένα ψάρι που ζει στα ποτάμια και τις λίμνες.
♬ πέ-στρο-φα

πέταγμα [το] *ουσιαστικό* **(πετάγματα)**
→ πετώ

πετάγομαι και **πετιέμαι** *ρήμα*
(πετάχτηκα, θα πεταχτώ) → πετώ

πέταλο [το] *ουσιαστικό* **(πέταλα)**
☑ Το **πέταλο** είναι ένα κομμάτι σίδερο που το βάζουμε στο κάτω μέρος των ποδιών του αλόγου για να μπορεί να περπατάει σταθερά στο δρόμο.

✓ *«Το βασιλόπουλο μαδούσε τη Μαργαρίτα βγάζοντας τα **πέταλά** της για να δει αν τον αγαπάει η Χιονάτη.*
♬ πέ-τα-λο

πεταλούδα [η] *ουσιαστικό* **(πεταλούδες)**
☑ Οι **πεταλούδες** είναι έντομα με πολύχρωμα φτερά που πετούν από λουλούδι σε λουλούδι την άνοιξη και το καλοκαίρι. ♬ πε-τα-λού-δα
✎ 'τα έντομα'

πέταμα [το] *ουσιαστικό* → πετώ

πετεινός [ο] *ουσιαστικό* **(πετεινοί)**
☑ Ο **πετεινός** είναι το αρσενικό της κότας. ○ κόκορας
♬ πε-τει-νός

πέτρα [η] *ουσιαστικό* **(πέτρες)**
✓ Η **πέτρα** είναι ένα πολύ σκληρό υλικό που το βρίσκουμε στο έδαφος. Οι βράχοι είναι από **πέτρα**. Τα χαλίκια είναι μικρές **πέτρες**.
✓ Τα διαμάντια και τα ρουμπίνια είναι πολύτιμες **πέτρες**. Τα λέμε και πολύτιμους **λίθους**.
✓ *Το ψωμί έχει γίνει* ***πέτρα****, το έχουμε από την Παρασκευή και είναι Τρίτη.* Είναι πολύ σκληρό.
◇ *Στην Ήπειρο υπάρχουν πολλά* ***πέτρινα*** *γεφύρια.* Είναι γεφύρια από πέτρα. ♬ πέ-τρα

πετρέλαιο [το] *ουσιαστικό* **(πετρέλαια)**
☑ Το **πετρέλαιο** είναι ένα υγρό **καύσιμο** που το χρησιμοποιούμε στο καλοριφέρ και τη σόμπα για να ζεσταινόμαστε το χειμώνα.
♬ πε-τρέ-λαι-ο

πέτσα [η] *ουσιαστικό* **(πέτσες)**
☑ Η **πέτσα** είναι το δέρμα των ανθρώπων και των ζώων.
✓ Το γιαούρτι έχει **πέτσα.** Μερικοί την τρώνε κι άλλοι την πετούν.
◇ **πέτσινος** ♬ πέ-τσα

πετσέτα [η] *ουσιαστικό* **(πετσέτες)**
☑ Όταν βγαίνουμε από το μπάνιο κι είμαστε βρεγμένοι, σκουπιζόμαστε με μία **πετσέτα** από μαλακό ύφασμα για να στεγνώσουμε.
✓ Όταν τρώμε, χρησιμοποιούμε χάρτινες ή υφασμάτινες **πετσέτες** για να σκουπίζουμε το στόμα και τα χέρια μας. ◇ **χαρτοπετσέτα**
♬ πε-τσέ-τα

πετυχαίνω *ρήμα* **(πέτυχα, θα πετύχω)**
☑ Όταν **πετυχαίνεις** κάτι, έχεις προσπαθήσει πολύ γι' αυτό και το καταφέρνεις. ✎ *Ο κύριος Γιάννης* ***πέτυχε*** *τα δύο πράγματα που ήθελε περισσότερο: να κάνει οικογένεια και να είναι καλός στη δουλειά του.*
✓ *«Μπράβο, Μαργαρίτα, το γλυκό* ***πέτυχε****!» είπε ο κύριος Γιάννης.* Το γλυκό έγινε όπως έπρεπε, είχε επιτυχία.
✓ *«Με τη δεύτερη προσπάθεια* ***πέτυχα*** *με το βελάκι το στόχο» είπε ενθουσιασμένος ο Κώστας που πήγε με τον πατέρα του στο λούνα-παρκ.*
◇ *Ο κύριος Γιάννης είναι* ***πετυχημένος*** *αρχιτέκτονας,* δηλαδή είναι πολύ καλός αρχιτέκτονας, έχει επιτυχία στη δουλειά του. **επιτυχία**
♬ πε-τυ-χαί-νω

πετώ και **πετάω, πετιέμαι** και **πετάγομαι** *ρήμα* **(πέταξα, θα πετάξω)**
☑ Όταν τα πουλιά **πετούν**, ανοίγουν τα φτερά τους και φεύγουν στον ουρανό.

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο **π** ρ σ τ υ φ χ ψ ω

Όταν ένα αεροπλάνο **πετάει**, κινείται στον αέρα.
✓ Όταν **πετάς** κάτι, το ρίχνεις κάπου μακριά από σένα.
✎ *«Πρόσεξε πού **πετάς** την μπάλα, Ίγκλι!» φώναξε ο Κώστας.*
✓ Όταν κάτι σου είναι άχρηστο, το **πετάς**. Είναι για **πέταμα**.
✓ Λέμε ότι **πετάς** στα σύννεφα, όταν είσαι πολύ χαρούμενος.
✓ Όταν **πετάγεσαι** σε μία συζήτηση, διακόπτεις ξαφνικά τους άλλους για να μιλήσεις εσύ.
Όταν **πετάγεσαι** σ' ένα μαγαζί, πηγαίνεις εκεί και γυρίζεις πίσω γρήγορα. ◇ *Μ' ένα **πέταγμα** ο Πιτσικόκος βρέθηκε έξω από το παράθυρο.* **πέταμα**, **πτήση**
♬ πε-τώ

πεύκο [το] *ουσιαστικό* **(πεύκα)**
☑ Το **πεύκο** είναι ένα δέντρο που αντί για φύλλα έχει μακριές πράσινες βελόνες, τις **πευκοβελόνες**. Οι καρποί του **πεύκου** είναι τα **κουκουνάρια**.
♬ πεύ-κο

πέφτω *ρήμα* **(έπεσα, θα πέσω)**
☑ Όταν **πέφτεις**, κατεβαίνεις με όλο σου το βάρος από πάνω προς τα κάτω.
✎ *Η Αθηνά **έπεσε** με το ποδήλατο και χτύπησε.*
✓ Όταν **πέφτει** χιόνι, χιονίζει. Όταν **πέφτει** βροχή, βρέχει.
✓ *Ο θείος Τάκης ήταν πολύ κουρασμένος από τα πολλά ταξίδια κι **έπεσε** νωρίς για ύπνο.*
O πλαγιάζω
✓ *Γυρίζοντας από την εκδρομή τους, ο Κώστας, ο Νίκος κι ο Ίγκλι **έπεσαν** πάνω στον κύριο Μιχάλη.* Βρέθηκαν μπροστά του χωρίς να το περιμένουν.
✓ *Όταν η Αθηνά έμαθε ότι ο κύριος Μιχάλης έδιωξε τη Ροζαλία, **έπεσε** από τα σύννεφα.* Ένιωσε μεγάλη έκπληξη, δεν το περίμενε.
◇ **πέσιμο** ♬ πέ-φτω

πηγάδι [το] *ουσιαστικό* **(πηγάδια)**
☑ Το **πηγάδι** είναι μία βαθιά τρύπα στη γη που έχει πάντα νερό. Γύρω γύρω υπάρχει συνήθως ένας μικρός πέτρινος τοίχος.
◇ **πηγή**
♬ πη-γά-δι

- Πότε λέμε ότι κάποιος πέφτει με τα μούτρα στο φαγητό;

- Πότε λέμε ότι πέφτουμε στα πόδια κάποιου;

Τι έγινε τελικά με τον Πιτσικόκο; Ψάξε στις λέξεις *ελεύθερος, πετώ, πηδώ, προετοιμάζω*

πηγαίνω και **πάω** *ρήμα* **(πήγα, θα πάω)**
☑ Όταν **πηγαίνεις** κάπου, ξεκινάς από ένα μέρος και φτάνεις σ' ένα άλλο. ✎ *Ο θείος Τάκης παίρνει συχνά το αεροπλάνο από την Κρήτη και **πηγαίνει** στο Λονδίνο.*
● έρχομαι, επιστρέφω
✓ *Ο κύριος Μιχάλης **πήγε** τη θεία του στο νοσοκομείο για να κάνει εξετάσεις.* ○ οδηγώ, μεταφέρω
✓ *Η Αθηνά **πηγαίνει** πρώτη δημοτικού.* Η Αθηνά είναι μαθήτρια της πρώτης τάξης.
✓ *«Σου **πάει** πολύ το κόκκινο χρώμα, Αθηνά» είπε η Ελένη.*
○ ταιριάζω ◇ *Η Ελένη **πηγαινοέρχεται** συχνά στο σπίτι της Αθηνάς.* Πηγαίνει συχνά στο σπίτι της Αθηνάς κι επιστρέφει πίσω στο δικό της.
♬ πη-γαί-νω

πηγή [η] *ουσιαστικό* **(πηγές)**
☑ Η **πηγή** είναι ένα μέρος στη γη απ' όπου βγαίνει νερό. Το νερό των ποταμών βγαίνει από μία **πηγή** και χύνεται στη θάλασσα.
◇ **πηγάδι**
♬ πη-γή

πηδάλιο [το] *ουσιαστικό* **(πηδάλια)**
☑ Το **πηδάλιο** είναι το τιμόνι του πλοίου ή του αεροπλάνου.
♬ πη-δά-λι-ο

πηδώ και **πηδάω** *ρήμα* **(πήδηξα, θα πηδήξω)**
☑ Όταν **πηδάς**, τινάζεσαι προς τα πάνω για να φτάσεις κάπου ή για να περάσεις πάνω από κάτι.
✎ *Η Ροζαλία **πήδηξε** στο τραπέζι για να πιάσει τον Πιτσικόκο αλλά αυτός ξέφυγε και πέταξε έξω.*
✓ *Η Αθηνά **πήδηξε** από τη χαρά της, μόλις έμαθε πως πήρε το πρώτο βραβείο ζωγραφικής.* Χάρηκε πάρα πολύ. ◇ **πήδημα**, **χοροπηδώ**
♬ πη-δώ

πήζω *ρήμα* **(έπηξα, θα πήξω)**
☑ Όταν ένα υγρό **πήζει**, γίνεται σαν κρέμα ή σκληραίνει. ✎ *Η κυρία Μαργαρίτα ανακάτευε συνέχεια τη σάλτσα, μέχρι να **πήξει**.* ● αραιώνω
◇ Όταν κάτι έχει πήξει, είναι **πηχτό**. **πήξιμο** ● αραιός ♬ πή-ζω

πηλός [ο] *ουσιαστικό*
☑ Ο **πηλός** είναι από χώμα και νερό, πλάθεται όπως η πλαστελίνη και μετά ψήνεται για να σκληρύνει.
◇ Με τον πηλό φτιάχνουμε **πήλινα** αντικείμενα, όπως βάζα, γλάστρες, πιάτα και φλιτζάνια. ♬ πη-λός

πιάνο [το] *ουσιαστικό* **(πιάνα)**
☑ Το **πιάνο** είναι ένα μουσικό όργανο με άσπρα και μαύρα πλήκτρα. Είναι **έγχορδο** όργανο, δηλαδή ο ήχος του βγαίνει από τις χορδές που βρίσκονται στο εσωτερικό του.
◇ Αυτός που παίζει πιάνο σε συναυλίες μόνος του ή σε ορχήστρα λέγεται **πιανίστας**.
♬ πιά-νο ✎ 'τα μουσικά όργανα'

πιάνω, **πιάνομαι** *ρήμα* **(έπιασα, θα πιάσω)**
☑ Όταν **πιάνεις** κάτι, το παίρνεις με το χέρι σου και το κρατάς.
✎ *«Μπαμπά, σταμάτα να **πιάνεις** την κούνια μου! Άφησέ με μόνη μου!» είπε*

η Αθηνά. ○ κρατώ ● αφήνω
✓ Όταν **πιάνεις** κάτι, βάζεις το χέρι σου πάνω του. *Ο Κώστας **έπιασε** τη μπλούζα του με βρόμικα χέρια.*
○ αγγίζω, ακουμπώ
✓ Λέμε ότι έχεις **πιάσει** κάποιον, όταν τον έχεις κυνηγήσει και τον κρατάς χωρίς αυτός να το θέλει. *Η αστυνομία **έπιασε** αυτόν που έκλεψε τον κύριο Δημήτρη.*
✓ Όταν σε **πιάνουν** τα κλάματα, κλαις. Όταν σε **πιάνει** πείνα, πεινάς.
✓ Όταν κάτι **πιάνει** φωτιά, καίγεται. Όταν κάτι είναι μεγάλο, λέμε ότι **πιάνει** πολύ χώρο.
✓ *Ο μπαμπάς του Ίγκλι είναι οικοδόμος και **πιάνει** δουλειά πολύ πρωί.*
✓ *Το φουστάνι της Ελένης **πιάστηκε** σε μία καρέκλα.* ○ μαγκώνω, σκαλώνω
✓ Όταν κουβαλάς κάτι βαρύ, **πιάνεται** η μέση σου και πονάει.
◇ **πιάσιμο** ♬ πιά-νω

πιάτο [το] *ουσιαστικό* **(πιάτα)**
☑ Όταν καθόμαστε στο τραπέζι για να φάμε, ο καθένας έχει το **πιάτο** του με το φαγητό του.
♬ πιά-το
‘η κουζίνα’, ‘το πάρτι’

πιγκουίνος [ο] *ουσιαστικό* **(πιγκουίνοι)**
☑ Ο **πιγκουίνος** είναι ένα πολύ μεγάλο πουλί που κολυμπάει γρήγορα αλλά δεν μπορεί να πετάξει. Ζει σε παγωμένες θάλασσες και τρώει ψάρια.

♬ πι-γκου-ί-νος

- Πότε λέμε ότι κάποιος πιάνει πουλιά στον αέρα;

πιγούνι [το] *ουσιαστικό* **(πιγούνια)**
☑ **Πιγούνι** είναι το μέρος του προσώπου που είναι κάτω από το στόμα μας.
○ σαγόνι ♬ πι-γού-νι
‘το σώμα μας’

πιέζω, **πιέζομαι** *ρήμα* **(πίεσα, θα πιέσω)**
☑ Όταν **πιέζεις** κάτι, το πατάς δυνατά συνήθως με το χέρι σου.
*«Μην **πιέζεις** πολύ το μπαλόνι! Θα σπάσει και θα κάνει πολύ θόρυβο» είπε ο κύριος Γιάννης στην Αθηνά.*
✓ Όταν **πιέζεις** κάποιον, προσπαθείς να τον κάνεις να δεχτεί κάτι που δε θέλει. *Ο κύριος Μιχάλης **πίεσε** τον Κώστα να του πει ποιος έσπασε το τζάμι.* ○ αναγκάζω, καταπιέζω
◇ **πίεση** ♬ πι-έ-ζω

πιέτα [η] *ουσιαστικό* **(πιέτες)**
☑ *Η Αλίκη αγόρασε μία φούστα με **πιέτες** για τη γιορτή της.* Η φούστα είναι έτσι φτιαγμένη, ώστε να διπλώνεται σε πολλές μεριές.
○ πτυχή, τσάκιση
♬ πιέ-τα

πίθηκος [ο], **πιθηκίνα** [η] *ουσιαστικό* **(πίθηκοι, πιθηκίνες)**
☑ Ο **πίθηκος** είναι ένα τριχωτό ζώο που ζει στη ζούγκλα, έχει πολύ μακριά χέρια και πηδάει από το ένα κλαδί στο άλλο. Η **μαϊμού** και ο **γορίλας** είναι **πίθηκοι**.
♬ πί-θη-κος ‘τα ζώα’

πίκρα [η] *ουσιαστικό* **(πίκρες)**
→ πικρός

πικραίνω, **πικραίνομαι** ρήμα **(πίκρανα, θα πικράνω)** → πικρός

πικρός, **πικρή**, **πικρό** *επίθετο* **(πικροί, πικρές, πικρά)**
☑ Όταν κάτι είναι **πικρό**, έχει πολύ δυσάρεστη γεύση. ✎ *Ο θείος Αλέκος πίνει τον καφέ του* ***πικρό****, χωρίς ζάχαρη.* ● γλυκός
✓ *Η στενοχώρια κι η απογοήτευση είναι* ***πικρά*** *συναισθήματα*, δηλαδή πολύ δυσάρεστα. ◇ Όταν νιώθει κανείς **πίκρα**, είναι στενοχωρημένος, κάτι τον έχει **πικράνει**. ;
♬ πι-κρός

πιλάφι [το] *ουσιαστικό* **(πιλάφια)**
☑ Το **πιλάφι** είναι φαγητό που γίνεται συνήθως από ρύζι βρασμένο και λάδι ή βούτυρο.
♬ πι-λά-φι

πιλότος [ο] *ουσιαστικό* **(πιλότοι)**
→ αεροπλάνο

πίνακας [ο] *ουσιαστικό* **(πίνακες)**
☑ Ο **πίνακας** είναι φτιαγμένος από μαύρο ξύλο ή άσπρο πλαστικό και κρέμεται στον τοίχο της τάξης μας. Στον **πίνακα** γράφουμε με κιμωλία ή μαρκαδόρο κάτι που θέλουμε να διαβάσει όλη η τάξη.
✓ Ο **πίνακας** ανακοινώσεων είναι ένα επίπεδο κομμάτι από ξύλο ή **φελό** στον τοίχο όπου στερεώνουμε ανακοινώσεις με πινέζες ή καρφίτσες.
✓ **Πίνακα** λέμε και τη ζωγραφιά που έχουμε βάλει μέσα σ' ένα κάδρο.
◇ *Η θεία Κατερίνα πήγε στην* ***πινακοθήκη*** *για να δει τους πίνακες μεγάλων Ιταλών ζωγράφων.*
♬ πί-να-κας
✎ 'στο σχολείο'

πινακίδα [η] *ουσιαστικό* **(πινακίδες)**
☑ Οι **πινακίδες** είναι επίπεδες πλάκες που πάνω τους είναι γραμμένες ή ζωγραφισμένες διάφορες πληροφορίες. Υπάρχουν **πινακίδες** στους δρόμους, στα μαγαζιά και σ' άλλους δημόσιους χώρους. **Πινακίδες** έχουν και τ' αυτοκίνητα στο μπροστινό και στο πίσω μέρος τους.
● ταμπέλα
♬ πι-να-κί-δα

πινέζα [η] *ουσιαστικό* **(πινέζες)**
☑ Η **πινέζα** μοιάζει με μικρό καρφάκι που έχει πλατύ κεφάλι. Με την **πινέζα** στερεώνουμε φωτογραφίες ή σημειώματα στον τοίχο, στην πόρτα ή σε κάποιο πίνακα.
♬ πι-νέ-ζα

πινέλο [το] *ουσιαστικό* **(πινέλα)**
☑ Για να ζωγραφίσουμε με νερομπογιές ή για να βάψουμε τις πόρτες και τα παράθυρα του σπιτιού, χρησιμοποιούμε **πινέλο**. Το **πινέλο** είναι ξύλινο κι έχει στην άκρη του πολλές τρίχες. ♬ πι-νέ-λο
Δες ζωγράφος, πινέλο

πίνω, **πίνομαι** *ρήμα* **(ήπια, θα πιω)**
☑ Όταν **πίνω**, ρουφώ από το στόμα νερό, γάλα, πορτοκαλάδα ή άλλο

- Τι πληροφορίες μας δίνουν οι πινακίδες στα μαγαζιά, τους δρόμους και τ' αυτοκίνητα;

υγρό που μετά πηγαίνει στο στομάχι μου. *Ο Νίκος **πίνει** ένα ποτήρι γάλα, πριν φύγει για το σχολείο.*
◇ Το κρασί, η μπίρα κι ό,τι άλλο έχει οινόπνευμα και το πίνουμε λέγεται **ποτό**. ♬ πί-νω

πιόνι [το] *ουσιαστικό* **(πιόνια)**
☑ Στο σκάκι, στη ντάμα, στον γκρινιάρη και σ' άλλα επιτραπέζια παιχνίδια παίζουμε με **πιόνια**. Κάθε παίκτης παίζει με **πιόνια** διαφορετικού χρώματος. Στο σκάκι τα **πιόνια** είναι μαύρα και άσπρα.
♬ πιό-νι **Δες σκάκι**

πίπα [η] *ουσιαστικό* **(πίπες)**
☑ Η **πίπα** μοιάζει με μικρό ξύλινο σωλήνα με φαρδιά τρύπα στη μία άκρη για να βάζουμε καπνό. Όταν η **πίπα** είναι αναμμένη, ρουφάμε από την άλλη άκρη και καπνίζουμε.
♬ πί-πα

πιπέρι [το] *ουσιαστικό* **(πιπέρια)**
☑ Το **πιπέρι** είναι ένας μικρός στρογγυλός καρπός που καίει πολύ. Το χρησιμοποιούμε στο φαγητό για να δώσουμε γεύση. Στο τραπέζι του φαγητού υπάρχει πάντα αλάτι και **πιπέρι**. ◇ **αλατοπίπερο**
♬ πι-πέ-ρι

πιπεριά [η] *ουσιαστικό* **(πιπεριές)**
☑ Η **πιπεριά** είναι ένα λαχανικό με πράσινο, κόκκινο ή κίτρινο χρώμα και πολύ μικρούς σπόρους στο εσωτερικό του.
♬ πι-πε-ριά

πιπίλα [η] *ουσιαστικό* **(πιπίλες)**
☑ Η **πιπίλα** είναι από πλαστικό και μοιάζει με τη ρώγα του γυναικείου στήθους. Όταν τα μωρά είναι ανήσυχα, πεινούν ή νυστάζουν, βάζουν την **πιπίλα** στο στόμα τους, την πιπιλίζουν κι αυτό τα ησυχάζει.
◇ Όταν **πιπιλίζεις** μία καραμέλα, την κρατάς στο στόμα σου και τη γλείφεις σιγά σιγά, μέχρι να λιώσει. ♬ πι-πί-λα

πιπιλίζω και **πιπιλάω** *ρήμα* **(πιπίλισα, θα πιπιλίσω)** → πιπίλα

πιρούνι [το] *ουσιαστικό* **(πιρούνια)**
☑ Με το **πιρούνι** καρφώνουμε κομμάτια φαγητού για να τα βάλουμε στο στόμα μας. ◇ **μαχαιροπίρουνο**
♬ πι-ρού-νι ✎ 'η κουζίνα'

πισίνα [η] *ουσιαστικό* **(πισίνες)**
☑ Η **πισίνα** είναι μία μεγάλη δεξαμενή γεμάτη με νερό όπου κολυμπάμε και κάνουμε βουτιές. **Πισίνες** έχουν συνήθως τα κολυμβητήρια και κάποια μεγάλα ξενοδοχεία. ♬ πι-σί-να

πισινός [ο] *ουσιαστικό* **(πισινοί)**
→ πίσω

πίστα [η] *ουσιαστικό* **(πίστες)**
☑ Πολλά κέντρα διασκέδασης έχουν μία **πίστα**, δηλαδή ένα χώρο ειδικά φτιαγμένο γι' αυτούς που θέλουν να διασκεδάσουν χορεύοντας.
✓ Στους αγώνες αυτοκίνητων τ' αυτοκίνητα τρέχουν σε **πίστες**.
♬ πί-στα
-Πού αλλού μπορούμε να δούμε πίστα;

πιστεύω *ρήμα* **(πίστεψα, θα πιστέψω)**
☑ Όταν **πιστεύεις** ότι κάτι πρόκειται να γίνει, είσαι σίγουρος ότι μπορεί να γίνει. ✐ *Ο κύριος Δημήτρης **πιστεύει** ότι θα βρεθεί αυτός που τον έκλεψε.*
○ νομίζω
✓ Όταν **πιστεύεις** σε κάποιον ή σε κάτι, ξέρεις πως υπάρχει, πως είναι αληθινό και σημαντικό.
✐ *Οι άνθρωποι που προσεύχονται συχνά, **πιστεύουν** στο Θεό. Έχουν **πίστη**.*
✓ Όταν **πιστεύεις** κάποιον, ξέρεις πως σου λέει την αλήθεια.
✐ *Ο κύριος Μιχάλης δεν **πίστεψε** τον Κώστα. Νόμιζε πως του έλεγε ψέματα.*
◇ **απίστευτος**, **εμπιστοσύνη**, **πιστευτός**, **πίστη**, **πιστός**
♬ πι-στεύ-ω

πιστόλι [το] *ουσιαστικό* **(πιστόλια)**
☑ Το **πιστόλι** είναι ένα μικρό όπλο με σφαίρες που μπορεί να σκοτώσει ανθρώπους. Οι αστυνομικοί έχουν **πιστόλια**. ◇ Το **νεροπίστολο** είναι ένα πλαστικό παιχνίδι που μοιάζει με πιστόλι. Γεμίζουμε τα **νεροπίστολα** με νερό και καταβρεχόμαστε. **Πιστολάκι** λέμε το σεσουάρ. Μ' αυτό στεγνώνουμε τα μαλλιά μας.

♬ πι-στό-λι

πιστός, **πιστή**, **πιστό** *επίθετο* **(πιστοί, πιστές, πιστά)**
☑ *Ο Κώστας και ο Νίκος είναι **πιστοί** φίλοι.* Έχουν εμπιστοσύνη ο ένας στον άλλον και προσπαθούν να είναι πάντα καλοί φίλοι.
◇ (σαν ουσιαστικό) Οι **πιστοί** είναι αυτοί που πιστεύουν σε μία θρησκεία.
πιστεύω ♬ πι-στός

πίσω *επίρρημα*
☑ *Η Ροζαλία κάθισε **πίσω** από την Αθηνά κι άρχισε να νιαουρίζει.*
Η Ροζαλία κάθισε από τη μεριά που δεν έβλεπε η Αθηνά.
● μπροστά
✓ *«Προχώρα πιο γρήγορα, γιατί θα μείνεις **πίσω**».* Θα καθυστερήσεις.
✓ *«Παιδιά, πάω για λίγο στο γραφείο, θα είμαι **πίσω** στις έξι» είπε ο κύριος Γιάννης.* Θα επιστρέψω στις έξι.
✓ *«Θέλω να μου δώσεις **πίσω** το βιβλίο που σου δάνεισα, Αθηνά!» είπε η Αλίκη.* Θέλω να μου το επιστρέψεις.
✓ (σαν επίθετο) *Ο κύριος Μιχάλης έβαλε τα κουταβάκια στο **πίσω** μέρος του κήπου.*
● μπροστινός
◇ Ο **πισινός** είναι το πίσω μέρος της λεκάνης μας, ο ποπός μας.
♬ πί-σω **Δες τελευταίος**

πίτα [η] *ουσιαστικό* **(πίτες)**
☑ Η **πίτα** είναι ένα φαγητό αλμυρό ή γλυκό που το φτιάχνουμε βάζοντας ένα μείγμα από διάφορα υλικά ανάμεσα σε δύο στρώσεις ζύμης ή

Αν θέλεις να μάθεις τι έγινε με το μαγαζί του κυρίου Δημήτρη, ψάξε μέσα στο λεξικό τις λέξεις
δικαστήριο, δικηγόρος, θηρίο, καημένος, πιάνω, τμήμα, φυλακή

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

φύλλου και ψήνοντάς το στο φούρνο. Φτιάχνουμε **πίτες** με τυρί, σπανάκι ή άλλα υλικά.
✓ Όταν τρώμε σουβλάκι με **πίτα**, τρώμε σουβλάκι τυλιγμένο μέσα σε ψημένη στρογγυλή και λεπτή ζύμη.
◇ **τυρόπιτα**, **σπανακόπιτα**, **κοτόπιτα**, **καρυδόπιτα**, **κρεατόπιτα**, **βασιλόπιτα** ♬ πί-τα

πιτζάμα [η] *ουσιαστικό* **(πιτζάμες)**
☑ Η **πιτζάμα** είναι ένα παντελόνι και μία μπλούζα από λεπτό και μαλακό ύφασμα που τα φοράμε, όταν κοιμόμαστε. Υπάρχουν γυναικείες και αντρικές **πιτζάμες**.
♬ πι-τζά-μα
-Λέμε και μπιτζάμα.

*Ο Νίκος φόρεσε τις **πιτζάμες** του και πήγε για ύπνο.*

πίτσα [η] *ουσιαστικό* **(πίτσες)**
☑ Η **πίτσα** είναι ιταλικό φαγητό. Είναι συνήθως μία στρογγυλή ζύμη με ντομάτα, τυρί, ζαμπόν και διάφορα άλλα υλικά. Η **πίτσα** ψήνεται στο φούρνο.
◇ *«Δεν πρόφτασα να μαγειρέψω, πάμε στην **πιτσαρία** να φάμε πίτσα και μακαρόνια;» ρώτησε η κυρία Μαργαρίτα,* δηλαδή στο εστιατόριο που φτιάχνει πίτσες και μακαρόνια.
♬ πί-τσα

πιτσιλίζω και **πιτσιλάω, πιτσιλιέμαι** *ρήμα* **(πιτσίλισα, θα πιτσιλίσω)**
☑ Όταν **πιτσιλάς** κάποιον ή κάτι, τον βρέχεις με σταγόνες νερού.
✎ *«Πρόσεξε μην **πιτσιλίσεις** τη Ροζαλία, Κώστα, καθώς ποτίζεις. Οι γάτες σιχαίνονται το νερό!» φώναξε η Αθηνά.*
◇ *«Παιδιά, σταματήστε το **πιτσίλισμα**, θα γίνετε μούσκεμα στο τέλος!» φώναξε η κυρία Μαργαρίτα.* Οι **πιτσιλιές** είναι σταγόνες από κάποιο υγρό που έχουν πέσει πάνω σε κάτι. ♬ πι-τσι-λώ

πιτσιρίκος [ο], **πιτσιρίκα** [η], **πιτσιρίκι** [το] *ουσιαστικό* **(πιτσιρίκοι, πιτσιρίκες, πιτσιρίκια)**
☑ Λέμε **πιτσιρίκο** ένα μικρό αγόρι και **πιτσιρίκα** ένα μικρό κορίτσι. Λέμε **πιτσιρίκι** ένα μικρό παιδί, αγόρι ή κορίτσι.
♬ πι-τσι-ρί-κος

πλαγιά [η] *ουσιαστικό* **(πλαγιές)**
→ πλάγιος

πλαγιάζω *ρήμα* **(πλάγιασα, θα πλαγιάσω)**
☑ Όταν **πλαγιάζεις**, ξαπλώνεις στο κρεβάτι για να κοιμηθείς.
◇ **πλάγιος** ♬ πλα-γιά-ζω

πλάγιος, **πλάγια, πλάγιο** *επίθετο* **(πλάγιοι, πλάγιες, πλάγια)**
☑ Όταν κάτι είναι **πλάγιο**, δεν είναι όρθιο, αλλά γέρνει, είναι λοξό.
✎ *Με **πλάγια** γράμματα είναι γραμμένα και τα παραδείγματα στο λεξικό που κρατάς.*
◇ *Ο Κώστας, ο Ίγκλι και ο Νίκος ανέβηκαν την **πλαγιά** του λόφου κι έφτασαν στο εκκλησάκι που είναι στην κορυφή.* Ανέβηκαν δηλαδή την ανηφορική πλευρά του. **πλάγια**
♬ πλά-γι-ος

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

πλαζ [η] *ουσιαστικό*
☑ Η **πλαζ** είναι μία μεγάλη παραλία με άμμο, ομπρέλες, καρέκλες και **καντίνες** που προσφέρουν φαγητό κι αναψυκτικά.
-Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

πλάθω, **πλάθομαι** *ρήμα* **(έπλασα, θα πλάσω)**
☑ Όταν **πλάθω** κάτι, του δίνω μία μορφή, ένα σχήμα. *Το Πάσχα η Αθηνά και η κυρία Μαργαρίτα **πλάθουν** κουλουράκια και τα βάζουν στο φούρνο να ψηθούν.*
◇ *Για να τα πλάσουν, ανοίγουν πρώτα τη ζύμη μ' ένα ξύλινο ραβδί, τον **πλάστη**. Στο σχολείο η Αθηνά και η Ελένη φτιάχνουν ανθρωπάκια από **πλαστελίνη**.* **πλάσμα**
♬ πλά-θω

πλάι *επίρρημα*
☑ Όταν κάτι ή κάποιος είναι **πλάι** σε κάτι ή σε κάποιον άλλο, βρίσκεται κοντά του, στην αριστερή ή στη δεξιά πλευρά. ○ δίπλα, κοντά
✓ *Η Ελένη και η Αθηνά κάθονται **πλάι πλάι** στο ίδιο θρανίο.* Κάθονται κοντά η μία στην άλλη.
♬ πλάι

πλάκα [η] *ουσιαστικό* **(πλάκες)**
☑ Η **πλάκα** είναι ένα πλατύ, λεπτό κι επίπεδο κομμάτι από πέτρα ή κάποιο άλλο σκληρό υλικό. Στρώνουμε μαρμάρινες **πλάκες** μέσα ή έξω από το σπίτι.
✓ Μία **πλάκα** σοκολάτας είναι ένα κομμάτι σοκολάτας.
✓ **Πλάκα** λέμε κι ένα αστείο που κάνει ή λέει κάποιος. Λέμε ότι σπάμε **πλάκα**, όταν διασκεδάζουμε και γελάμε με κάτι αστείο. Όταν λες κάτι για **πλάκα**, δεν το λες στα σοβαρά, το λες στ' αστεία. ◇ **πλακάκι**
♬ πλά-κα

πλακάκι [το] *ουσιαστικό* **(πλακάκια)**
☑ Τα **πλακάκια** είναι μικρές και συνήθως τετράγωνες πλάκες που βάζουμε στους τοίχους και τα πατώματα, κυρίως στα μπάνια και τις κουζίνες για να τα προστατέψουμε από τα νερά. ◇ **πλάκα** ♬ πλα-κά-κι
✎ 'η κουζίνα', 'το μπάνιο'

πλακώνω, **πλακώνομαι** *ρήμα* **(πλάκωσα, θα πλακώσω)**
☑ Όταν **πλακώνεις** κάτι ή κάποιον, πέφτεις με όλο σου το βάρος επάνω του.
✓ Όταν **πλακώνεις** κάποιον στο ξύλο, τον δέρνεις πολύ δυνατά.
♬ πλα-κώ-νω

πλανήτης [ο] *ουσιαστικό* **(πλανήτες)**
☑ Η Γη είναι ένας **πλανήτης** και γυρίζει γύρω από τον ήλιο μαζί με άλλους **πλανήτες**, όπως τον Άρη ή τον Πλούτωνα. ♬ πλα-νή-της

πλάσμα [το] *ουσιαστικό* **(πλάσματα)**
☑ Λέμε πως οι άνθρωποι και τα ζώα είμαστε **πλάσματα** του Θεού, δηλαδή πως μας έχει δημιουργήσει ο Θεός.
✓ **Πλάσμα** λέμε γενικά κι έναν

- Ποιους άλλους πλανήτες ξέρεις;

Αν θέλεις να μάθεις τι έγινε με τη Ροζαλία που χάθηκε, ψάξε μέσα στο λεξικό τις λέξεις *αναστατώνω, ανησυχώ, εξαφανίζομαι, βρίσκω, καταφεύγω, κουλουριάζω, κουνώ, χαίρομαι, χοροπηδώ*

άνθρωπο. *Τα παιδιά είναι αθώα **πλάσματα**.* ◇ πλάθω ♬ πλά-σμα

πλαστελίνη [η] *ουσιαστικό* **(πλαστελίνες)** → πλάθω

πλαστικό [το] *ουσιαστικό* **(πλαστικά)**
☑ Το **πλαστικό** είναι ένα ελαφρύ και φτηνό υλικό που φτιάχνεται στα εργοστάσια και παίρνει ό,τι μορφή θέλουμε να του δώσουμε.
Πλένεται εύκολα και δε χαλάει.
*Το μωρό της θείας Κατερίνας έχει παιχνίδια από **πλαστικό**.*
◇ (σαν επίθετο) Έχει **πλαστικά** παιχνίδια. ♬ πλα-στι-κό

πλαστός, **πλαστή**, **πλαστό** *επίθετο* **(πλαστοί, πλαστές, πλαστά)**
☑ Όταν κάτι είναι **πλαστό**, είναι αντιγραφή ενός πράγματος, δεν είναι αληθινό. Υπάρχουν **πλαστοί** πίνακες και **πλαστά** χαρτονομίσματα.
● γνήσιος
♬ πλα-στός

πλαταίνω *ρήμα* **(πλάτυνα, θα πλατύνω)**
→ πλατύς

πλατάνι [το] και **πλάτανος** [ο] *ουσιαστικό* **(πλατάνια, πλάτανοι)**
☑ Το **πλατάνι** είναι ένα πολύ μεγάλο δέντρο που χάνει τα φύλλα του το χειμώνα. Φυτρώνει σε μέρη με πολύ νερό ή υγρασία. ♬ πλα-τά-νι

πλατεία [η] *ουσιαστικό* **(πλατείες)**
☑ Η **πλατεία** είναι ένας μεγάλος ανοιχτός και κεντρικός χώρος σε μία πόλη ή ένα χωριό όπου μαζεύεται πολύς κόσμος, οι μεγάλοι για βόλτα ή καφέ και τα παιδιά για παιχνίδι.
♬ πλα-τεί-α

πλάτη [η] *ουσιαστικό* **(πλάτες)**
☑ Η **πλάτη** είναι το πίσω μέρος του σώματός σου, από τους ώμους μέχρι τη μέση σου.
✓ Η **πλάτη** είναι και το μέρος του καθίσματος όπου ακουμπάμε την πλάτη μας, όταν καθόμαστε.
♬ πλά-τη ‘το σώμα μας’

πλάτος [το] *ουσιαστικό* **(πλάτη)**
☑ *Η θεία Έλλη μέτρησε το μήκος και το **πλάτος** του τραπεζιού για ν' αγοράσει καινούριο τραπεζομάντιλο.* Το **πλάτος** ενός τραπεζιού είναι η μικρότερη του πλευρά, ενώ το μήκος η μεγαλύτερη.
○ φάρδος ◇ πλατύς ♬ πλά-τος

πλατύς, **πλατιά**, **πλατύ**, *επίθετο* **(πλατιοί, πλατιές, πλατιά)**
☑ Όταν κάτι είναι **πλατύ**, έχει μεγάλο πλάτος. *Τα πεζοδρόμια στη γειτονιά μας είναι πολύ **πλατιά** κι ο κόσμος περπατάει άνετα, χωρίς να στριμώχνεται.*
○ φαρδύς ● στενός
◇ Όταν κάτι **πλαταίνει**, γίνεται πλατύ. ○ φαρδαίνω ● στενεύω
πλάτος ♬ πλα-τύς

πλέκω, **πλέκομαι** *ρήμα* **(θα πλέξω, έπλεξα)**
☑ Όταν **πλέκεις** κάτι, το φτιάχνεις με μάλλινα νήματα που τα περνάς το ένα μέσα στο άλλο με βελόνες.
✎ *Η θεία Κατερίνα **πλέκει** πουλόβερ για το γιο της.*
✓ *Η Αθηνά έχει καστανά, μακριά μαλλιά και τα **πλέκει** κοτσίδες.*
◇ Όταν μαθαίνεις να πλέκεις, μαθαίνεις **πλέξιμο**. **πλεχτός**, **πλεχτό**
♬ πλέ-κω

πλένω, **πλένομαι** *ρήμα* **(θα πλύνω, έπλυνα)**
☑ Όταν **πλένεις** κάτι, το καθαρίζεις με νερό και σαπούνι ή άλλο καθαριστικό.
✓ Όταν **πλένεσαι**, καθαρίζεις το σώμα σου με νερό και σαπούνι.
◇ *Το **πλύσιμο** στο χέρι παίρνει ώρα, γι' αυτό ο κόσμος έχει πια **πλυντήρια**.* Στο **πλυντήριο** ρούχων πλένουμε τα ρούχα και στο **πλυντήριο** πιάτων τα πιάτα.
άπλυτος, **ξεπλένω** ♬ πλέ-νω

*Ο Κώστας **πλένει** το ποδήλατο της Αθηνάς.*

πλευρά [η] *ουσιαστικό* **(πλευρές)**
☑ *Ένα νόμισμα έχει δύο **πλευρές**.* Έχει δύο μεριές, δύο όψεις.
✓ Η κάθε γραμμή ενός τριγώνου ή ενός τετραγώνου είναι μία από τις **πλευρές** του.
◇ **πλευρό** ♬ πλευ-ρά

πλευρό [το] *ουσιαστικό* **(πλευρά)**
☑ Τα **πλευρά** είναι τα δώδεκα κόκαλα που έχουμε ανάμεσα στο στήθος και τη μέση. Τα έξι είναι στη δεξιά μεριά του σώματος και τ' άλλα έξι στην αριστερή.
◇ **πλευρά** ♬ πλευ-ρό
✎ 'το σώμα μας'

πλεχτός, **πλεχτή**, **πλεχτό** *επίθετο* **(πλεχτοί, πλεχτές, πλεχτά)**
☑ Ένα **πλεχτό** ρούχο είναι το ρούχο που έχει πλέξει κάποιος στο χέρι ή στη μηχανή. ◇ (σαν ουσιαστικό) *Όταν κάνει πολύ κρύο φοράμε τα **πλεχτά** μας για να ζεσταινόμαστε,* δηλαδή φοράμε πλεχτά ρούχα.
πλέκω, **πλέξιμο** ♬ πλε-χτός

πλέω *ρήμα* **(έπλευσα, θα πλεύσω)**
☑ Τα πλοία και οι βάρκες **πλέουν** στο νερό, δηλαδή κινούνται στην επιφάνεια του νερού και δε βουλιάζουν. ◇ **επιπλέω** ♬ πλέ-ω

πληγή [η] ουσιαστικό **(πληγές)**
☑ *Η κυρία Μαργαρίτα κόπηκε με το μαχαίρι του ψωμιού κι έκανε μία βαθιά **πληγή** στο δάχτυλό της. Από την **πληγή** έτρεχε αίμα.*
◇ *Η κυρία Μαργαρίτα **πληγώθηκε** με το μαχαίρι του ψωμιού.*
Όταν κάποιος έχει πληγές, είναι **πληγωμένος**. Όταν κάποιος είναι πολύ απογοητευμένος από κάτι,

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

αισθάνεται **πληγωμένος**.
♬ πλη-γή **Δες τραυματίας**

πληγώνω, **πληγώνομαι** *ρήμα* **(θα πληγώσω, πλήγωσα)** → πληγή

πλήκτρο [το] *ουσιαστικό* **(πλήκτρα)**
☑ Όταν παίζουμε πιάνο, πατάμε τα **πλήκτρα**. Το πιάνο έχει άσπρα και μαύρα **πλήκτρα**. Κάθε πλήκτρο παίζει μία **νότα**.
✓ Οι γραφομηχανές και οι ηλεκτρονικοί υπολογιστές έχουν **πλήκτρα**. Κάθε πλήκτρο γράφει ένα γράμμα. ◇ Όλα μαζί τα πλήκτρα του ηλεκτρονικού υπολογιστή λέγονται **πληκτρολόγιο**. ♬ πλή-κτρο
Δες πιάνο, υπολογιστής

πληκτρολόγιο [το] *ουσιαστικό* **(πληκτρολόγια)** → πλήκτρο

πλημμύρα [η] *ουσιαστικό* **(πλημμύρες)**
☑ Όταν βρέχει πολύ, γίνονται **πλημμύρες**, δηλαδή γεμίζουν οι δρόμοι με νερό. ✎ *Τα υπόγεια των σπιτιών γέμισαν νερά με τις **πλημμύρες**.* ◇ *Τα υπόγεια των σπιτιών **πλημμύρισαν**.*
♬ πλημ-μύ-ρα

πλημμυρίζω *ρήμα* **(πλημμύρισα, θα πλημμυρίσω)** → πλημμύρα

πλην πρόθεση
☑ Το «**πλην**» είναι το σύμβολο της αφαίρεσης. ✎ *Τρία **πλην** δύο ίσον ένα ή 3-2 = 1*. ○ μείον ● συν
♬ πλην

πληροφορία [η] *ουσιαστικό* **(πληροφορίες)**
☑ Η **πληροφορία** είναι κάτι που μαθαίνεις για ένα θέμα που σ' ενδιαφέρει.
✎ *Ο Ίγκλι πήγε στο σταθμό και ζήτησε **πληροφορίες** για τα δρομολόγια των τρένων.*
◇ Όταν δίνεις μία πληροφορία σε κάποιον, τον **πληροφορείς** σχετικά μ' ένα θέμα. Η **πληροφορική** είναι η επιστήμη που διδάσκει πώς να οργανώνουμε πληροφορίες με τη βοήθεια ηλεκτρονικού υπολογιστή.
♬ πλη-ρο-φο-ρί-α

πληροφορική [η] *ουσιαστικό* → πληροφορία

πληροφορώ, **πληροφορούμαι** *ρήμα* **(πληροφόρησα, θα πληροφορήσω)** → πληροφορία

πλήρωμα [το] *ουσιαστικό* **(πληρώματα)**
☑ Το **πλήρωμα** είναι όλοι αυτοί που δουλεύουν σ' ένα πλοίο ή σ' ένα αεροπλάνο.
✎ *Οι αεροσυνοδοί και οι πιλότοι είναι το **πλήρωμα** του αεροπλάνου.*
♬ πλή-ρω-μα

πληρώνω, **πληρώνομαι** *ρήμα* **(πλήρωσα, θα πληρώσω)**
☑ Όταν **πληρώνεις**, δίνεις χρήματα για ν' αγοράσεις κάτι ή για να χρησιμοποιήσεις κάτι που δεν είναι δικό σου. ✎ *Οι γονείς του Ίγκλι **πληρώνουν** νοίκι για το σπίτι που νοικιάζουν.*
✓ Όταν **πληρώνεσαι**, παίρνεις χρήματα για μία δουλειά που έχεις κάνει.
✓ Όταν κάνεις κάτι κακό, λέμε ότι το **πληρώνεις** μία μέρα, δηλαδή τιμωρείσαι γι' αυτό.
◇ **πληρωμή** ♬ πλη-ρώ-νω

πλησιάζω *ρήμα* **(πλησίασα, θα πλησιάσω)**
☑ Όταν **πλησιάζεις** κάποιον ή κάτι, πηγαίνεις προς το μέρος του.
● απομακρύνομαι ♬ πλη-σι-ά-ζω

πλοίο [το] *ουσιαστικό* **(πλοία)**
☑ Το **πλοίο** είναι ένα μεγάλο θαλάσσιο μεταφορικό μέσο. Τα **επιβατικά** πλοία μεταφέρουν επιβάτες που ταξιδεύουν στα νησιά. Με τα **εμπορικά** πλοία μεταφέρονται τα εμπορεύματα.
○ βαπόρι, καράβι ◇ Ο **πλοίαρχος** δίνει οδηγίες για την πορεία του πλοίου. ○ καπετάνιος
♬ πλοί-ο **Δες λιμάνι**

πλοκάμι [το] *ουσιαστικό* **(πλοκάμια)**
☑ Το χταπόδι έχει οκτώ **πλοκάμια** με βεντούζες που το βοηθούν να μετακινείται και να πιάνει την τροφή του. ♬ πλο-κά-μι **Δες χταπόδι**

πλούσιος, πλούσια, πλούσιο *επίθετο* **(πλούσιοι, πλούσιες, πλούσια)**
☑ Όταν κάποιος έχει ακριβά πράγματα, σπίτια και πολλά λεφτά, είναι **πλούσιος**. ● φτωχός
◇ (σαν ουσιαστικό) *Οι **πλούσιοι** ξεχνούν πως υπάρχει φτώχεια στον κόσμο. Λένε όμως πως τα **πλούτη** δε φέρνουν πάντα την ευτυχία, δηλαδή* τα πολλά λεφτά δε μας κάνουν πάντα ευτυχισμένους. **πλουσιόπαιδο**
♬ πλού-σι-ος

*Ο **πλούσιος** και ο φτωχός*

πλούτος [ο] *ουσιαστικό* **(τα πλούτη)**
→ πλούσιος

πλυντήριο [το] *ουσιαστικό* **(πλυντήρια)**
→ πλένω

πνεύμα [το] *ουσιαστικό* **(πνεύματα)**
☑ Το **πνεύμα** μας είναι η σκέψη μας, η εξυπνάδα μας, το μυαλό μας.
✓ **Πνεύμα** λέμε και την ψυχή του ανθρώπου. ♬ πνεύ-μα

πνεύμονας [ο] *ουσιαστικό* **(πνεύμονες)**
☑ Μέσα στο στήθος μας έχουμε δύο **πνεύμονες**, τον αριστερό και το δεξιό, που μας βοηθούν ν' αναπνέουμε. ♬ πνεύ-μο-νας
- Λέμε και το πνευμόνι.

πνίγω, πνίγομαι *ρήμα* **(έπνιξα, θα πνίξω)**
☑ Όταν κάτι σε **πνίγει** ή όταν **πνίγεσαι**, δεν μπορείς να αναπνεύσεις και μπορεί να πεθάνεις.
✎ *«Μα τι κάνει ο κύριος Μιχάλης; Βάζει τα σκυλάκια στο νερό, λες να τα **πνίξει**; Δεν πιστεύω να **πνιγούν**!» σκέφτηκε η Αθηνά.*
✓ Όταν απελπίζεσαι με το παραμικρό πρόβλημα, λέμε πως **πνίγεσαι** σε μία κουταλιά νερό.
◇ **πνίξιμο** ♬ πνί-γω

ποδηλάτης [ο], **ποδηλάτισσα** [η] *ουσιαστικό* **(ποδηλάτες, ποδηλάτισσες)**
→ ποδήλατο

ποδήλατο [το] *ουσιαστικό* **(ποδήλατα)**
☑ *Η Αθηνά έμαθε πολύ γρήγορα να κάνει **ποδήλατο**. Οδηγεί πολύ προσεκτικά και πηγαίνει γρήγορα όπου θέλει.* Όλα τα **ποδήλατα** έχουν δύο ρόδες, δύο πεντάλ, ένα τιμόνι με δύο φρένα και τη σέλα για να

καθόμαστε. ◇ *Η Αθηνά έχει γίνει σωστή* ***ποδηλάτισσα****. Κυκλοφορεί γρήγορα και με άνεση στους δρόμους της γειτονιάς. Είναι πολύ καλή στην* ***ποδηλασία****.* ♬ πο-δή-λα-το

πόδι [το] *ουσιαστικό* **(πόδια)**
☑ Ο άνθρωπος έχει δύο **πόδια** το δεξί και το αριστερό για να στέκεται όρθιος και να περπατάει. Το μπούτι, τα γόνατα, οι γάμπες, ο αστράγαλος, η φτέρνα και τα δάχτυλα είναι μέρη του **ποδιού**.
✓ **Πόδι** λέμε και το κάτω μέρος του ποδιού, δηλαδή το μέρος του που είναι κάτω από τον αστράγαλο και πατάει στο έδαφος.
✓ Τα τραπέζια και οι καρέκλες στέκονται πάνω σε τέσσερα **πόδια**.
✓ Όταν το βάζεις στα **πόδια**, τρέχεις και φεύγεις γρήγορα μακριά. Όταν σηκώνεις όλη την πολυκατοικία στο **πόδι**, την αναστατώνεις.
◇ Το πόδι λέγεται μερικές φορές και **ποδάρι**. **ποδόσφαιρο** ♬ πό-δι
✎ 'το σώμα μας'

- Πότε λέμε ότι κάποιος πνίγεται στη δουλειά;

- Πότε λέμε ότι κόβονται τα πόδια κάποιου;

- Πότε λέμε ότι βάζουμε τα δύο πόδια κάποιου σ' ένα παπούτσι;

ποδιά [η] *ουσιαστικό* **(ποδιές)**
☑ Η **ποδιά** είναι ένα κομμάτι ύφασμα που το δένουμε γύρω από τη μέση και πίσω από το σβέρκο μας. Οι νοικοκυρές φορούν **ποδιά** για να μη λερωθούν, όταν κάνουν τις δουλειές του σπιτιού.
✓ Οι γιατροί και οι νοσοκόμες φορούν άσπρη **ποδιά**.
○ ιατρική μπλούζα
♬ πο-διά

ποδοσφαιριστής [ο], **ποδοσφαιρίστρια** [η] *ουσιαστικό* **(ποδοσφαιριστές, ποδοσφαιρίστριες)**
→ ποδόσφαιρο

ποδόσφαιρο [το] *ουσιαστικό*
☑ Το **ποδόσφαιρο** είναι ένα άθλημα που παίζεται με δύο ομάδες. Οι παίκτες κάθε ομάδας κλοτσούν τη μπάλα και προσπαθούν να βάλουν γκολ στα δίχτυα της άλλης ομάδας.
◇ Οι παίκτες στο ποδόσφαιρο λέγονται **ποδοσφαιριστές**. **πόδι**
♬ πο-δό-σφαι-ρο
-Η λέξη δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

πόζα [η] *ουσιαστικό* **(πόζες)**
☑ Η **πόζα** είναι η στάση που παίρνει κανείς για να τον βγάλουν φωτογραφία ή για να τον ζωγραφίσουν. ✎ *Η Αθηνά δεν κουνήθηκε από τη θέση της, μέχρι η θεία Κατερίνα να της πει ν' αλλάξει* ***πόζα****.*
✓ Όταν τραβάς **πόζες** με τη φωτογραφική μηχανή, τραβάς φωτογραφίες.
♬ πό-ζα

ποίημα [το] *ουσιαστικό* **(ποιήματα)**
☑ Το **ποίημα** είναι μία μικρή ιστορία που είναι γραμμένη σε στίχους και τη λέμε με ρυθμό.
Να ένα **ποίημα**:
«Φεγγαράκι μου λαμπρό
φέγγε μου να περπατώ
να πηγαίνω στο σχολειό,
να μαθαίνω γράμματα,
γράμματα σπουδάματα
του Θεού τα πράματα».
✓ Όταν κάτι είναι πολύ όμορφο και το θαυμάζουμε, λέμε πως είναι **ποίημα**.
◇ Τα ποιήματα τα γράφουν οι **ποιητές**.
♬ ποί-η-μα

ποιητής [ο], **ποιήτρια** [η] *ουσιαστικό* **(ποιητές, ποιήτριες)** → ποίημα

ποικιλία [η] *ουσιαστικό* **(ποικιλίες)**
☑ *Στον κήπο της θείας Έλλης υπάρχει τόσο μεγάλη **ποικιλία** λουλουδιών, που για να τα δει κανείς όλα χρειάζεται ώρα.*
Η θεία Έλλη έχει πολλά διαφορετικά λουλούδια στον κήπο της.
♬ ποι-κι-λί-α

πολεμιστής [ο], **πολεμίστρια** [η] *ουσιαστικό* **(πολεμιστές, πολεμίστριες)**
→ πόλεμος

πόλεμος [ο] *ουσιαστικό* **(πόλεμοι)**
☑ Όταν γίνεται **πόλεμος**, ο στρατός μίας χώρας κάνει επίθεση με όπλα στο στρατό μίας άλλης χώρας.
● ειρήνη
◇ Στον πόλεμο οι στρατιώτες **πολεμούν** εναντίον του εχθρού. Οι στρατιώτες λέγονται και **πολεμιστές**.
♬ πό-λε-μος

πολεμώ και **πολεμάω** *ρήμα* **(πολέμησα, θα πολεμήσω)**
→ πόλεμος

πόλη [η] *ουσιαστικό* **(πόλεις)**
☑ *Ο Κώστας και η Αθηνά ζουν στην Αθήνα, τη μεγαλύτερη **πόλη** της Ελλάδας. Έχει πολλές πολυκατοικίες, πολλές γειτονιές και πολλούς κατοίκους.* ◇ Οι **πολίτες** είναι οι κάτοικοι ενός κράτους. Εκλέγουν τους **πολιτικούς**, που αποφασίζουν γι' αυτούς και τον τόπο τους.
♬ πό-λη ✎ 'η πόλη'

πολιτισμός [ο] *ουσιαστικό* **(πολιτισμοί)**
☑ Ο **πολιτισμός** είναι η ιστορία, τα γράμματα, οι τέχνες, οι επιστήμες, η οικονομία και οι παραδόσεις ενός τόπου ή μίας συγκεκριμένης εποχής.
✎ *Ο ευρωπαϊκός **πολιτισμός** στηρίχτηκε στον ελληνικό και το ρωμαϊκό πολιτισμό.*
♬ πο-λι-τι-σμός

πολλαπλασιάζω, πολλαπλασιάζομαι *ρήμα* **(πολλαπλασίασα, θα πολλαπλασιάσω)**
☑ *Αν **πολλαπλασιάσεις** το 2 με το 5, έχεις 10.* ● διαιρώ ◇ Όταν πολλαπλασιάζεις έναν αριθμό μ' έναν άλλον, τότε κάνεις **πολλαπλασιασμό**. Η πράξη *2 **επί** 5 ίσον δέκα* λέγεται πολλαπλασιασμός. ● διαίρεση
♬ πολ-λα-πλα-σι-ά-ζω

πολλαπλασιασμός [ο] *ουσιαστικό* **(πολλαπλασιασμοί)**
→ πολλαπλασιάζω

- Μπορείς να θυμηθείς τα ονόματα δύο μεγάλων Ελλήνων ποιητών;

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο **π** ρ σ τ υ φ χ ψ ω

καταστήματα
λεωφορείο
ΦΑΡΜΑΚΕΙΟ
ΡΟΥΧΑ
ΤΡΑΠΕΖΑ
ΑΝΘΗ
σήμα
πεζοί
πεζοδρόμιο
διασταύρωση
τροχονόμος
διάβαση πεζών
αυτοκίνητο
φανάρι
στάση λεωφορείου
ταξί
ΤΑΞΙ
τηλεφωνικός
θάλαμος

πόλος [ο] *ουσιαστικό* **(πόλοι)**
☑ Πάνω στη γη υπάρχουν δύο **πόλοι**, ο Βόρειος και ο Νότιος.
Ο Βόρειος **πόλος** είναι στο πάνω μέρος και ο Νότιος στο κάτω μέρος.
◇ Στους πόλους κάνει πολύ κρύο, **πολικό** κρύο.
♬ πό-λος

πολυθρόνα [η] *ουσιαστικό* **(πολυθρόνες)**
☑ Η **πολυθρόνα** είναι ένα αναπαυτικό κάθισμα για ένα άτομο. Έχει δύο μπράτσα και πλάτη και την έχουμε συνήθως στο σαλόνι. Η **κουνιστή πολυθρόνα** είναι μία άνετη πολυθρόνα που κουνιέται μπρος και πίσω.
♬ πο-λυ-θρό-να

πολυκατάστημα [το] *ουσιαστικό* **(πολυκαταστήματα)**
☑ Το **πολυκατάστημα** είναι ένα πολύ μεγάλο μαγαζί με πολλούς ορόφους. Σε κάθε όροφο έχει διαφορετικά τμήματα όπου μπορούμε ν' αγοράσουμε ρούχα, βιβλία, έπιπλα, κολόνιες ή άλλα πράγματα.
◇ **κατάστημα**
♬ πο-λυ-κα-τά-στη-μα

πολυκατοικία [η] *ουσιαστικό* **(πολυκατοικίες)**
☑ Η **πολυκατοικία** είναι ένα μεγάλο σπίτι με πολλούς ορόφους και πολλά διαμερίσματα.
◇ **κατοικία**
♬ πο-λυ-κα-τοι-κί-α
Δες κεραία

πολύς, **πολλή, πολύ** επίθετο **(πολλοί, πολλές, πολλά)**
☑ Όταν κάτι είναι **πολύ**, είναι μεγάλο στον αριθμό. ✎ *Παρά τις συμβουλές του γιατρού, ο θείος Αλέκος δεν έχασε* ***πολλά*** *κιλά.* Δεν αδυνάτισε αρκετά.
✓ *Η Ροζαλία βγαίνει από το σπίτι* ***πολλές*** *φορές τη μέρα.*
Βγαίνει συχνά.
✓ Όταν κάτι είναι **πολύ**, είναι μεγάλο σε ένταση ή σε βαθμό.
✎ *«Ησυχάστε επιτέλους! Κάνετε* ***πολλή*** *φασαρία» είπε η κυρία Μαργαρίτα στα παιδιά.* ● λίγος
✓ Αν βάλουμε το **πολύ-** στην αρχή μίας λέξης, μπορούμε να φτιάξουμε καινούριες λέξεις.
✎ *Αν βγάλεις το* ***πολύ-*** *από τις λέξεις* ***πολυκατάστημα***, ***πολυκατοικία***, *ποιες λέξεις μένουν;*
◇ (σαν επίρρημα) *Ο θείος Αλέκος συνέχισε να τρώει* ***πολύ*** *και να έχει* ***πολύ*** *μεγάλη κοιλιά.*
♬ πολύς
-Προσοχή στην ορθογραφία! Γράφουμε: ***πολύς άνεμος, πολλή βροχή, πολύ χιόνι.***

πολύτεκνος, **πολύτεκνη, πολύτεκνο** *επίθετο* **(πολύτεκνοι, πολύτεκνες, πολύτεκνα)**
☑ Οι **πολύτεκνοι** γονείς έχουν πολλά παιδιά, πάνω από τρία.
♬ πο-λύ-τε-κνος

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

πολύτιμος, **πολύτιμη**, **πολύτιμο** *επίθετο* **(πολύτιμοι, πολύτιμες, πολύτιμα)**
☑ Όταν κάτι είναι **πολύτιμο**, έχει μεγάλη αξία σε χρήματα.
✏ *Το κολιέ της θείας Κατερίνας είναι φτιαγμένο από* ***πολύτιμες*** *πέτρες. Είναι πανάκριβο.*
✓ *Η φιλία του Κώστα είναι* ***πολύτιμη*** *για τον Νίκο*. Είναι πολύ σημαντική.
♬ πο-λύ-τι-μος

πολύφωτο [το] *ουσιαστικό* **(πολύφωτα)**
☑ Το **πολύφωτο** είναι ένα μεγάλο φωτιστικό με πολλές λάμπες. Το βάζουμε συνήθως στο σαλόνι.
◇ **φως** ♬ πο-λύ-φω-το

πολύχρωμος, **πολύχρωμη**, **πολύχρωμο** *επίθετο* **(πολύχρωμα, πολύχρωμες, πολύχρωμα)**
☑ Όταν κάτι είναι **πολύχρωμο**, έχει πολλά χρώματα. ◇ **χρώμα**
♬ πο-λύ-χρω-μος

πόμολο [το] *ουσιαστικό* **(πόμολα)**
☑ Για ν' ανοίξουμε ή να κλείσουμε πόρτες και παράθυρα, τα πιάνουμε από το **πόμολό** τους. ○ χερούλι
♬ πό-μο-λο ✏ 'το σπίτι'

πονηρός, **πονηρή**, **πονηρό** *επίθετο* **(πονηροί, πονηρές, πονηρά)**
☑ *Για να μην τον φοβηθεί η Κοκκινοσκουφίτσα και φύγει, ο κακός λύκος ντύθηκε με τα ρούχα της γιαγιάς της. Είναι πολύ* ***πονηρός***. Καταφέρνει αυτά που θέλει με διάφορα κόλπα. ◇ **πονηριά**
♬ πο-νη-ρός

- Πώς λέμε μία φωλιά που έχει ποντίκια;

ποντίκι [το] και **ποντικός** [ο] *ουσιαστικό* **(ποντίκια/ποντικοί)**
☑ Το **ποντίκι** είναι ένα μικρό ζώο, που έχει γκρι ή καφέ χρώμα, μακριά λεπτή ουρά και κοφτερά δόντια. Ζει στους **υπονόμους**, στα υπόγεια και στα χωράφια. Οι γάτες κυνηγούν τα **ποντίκια**.
✓ Το **ποντίκι** είναι και το μικρό εργαλείο του υπολογιστή που όταν το κουνάς, βάζεις το βελάκι της οθόνης στη θέση που θέλεις.
◇ **ποντικοπαγίδα, ποντικοφάρμακο**
♬ πο-ντί-κι

πόντος [ο] *ουσιαστικό* **(πόντοι)**
☑ Ένα μέτρο έχει εκατό **πόντους** κι ο πόντος έχει δέκα χιλιοστά.
✏ *Η Αλίκη ψήλωσε πέντε* ***πόντους*** *σ' ένα καλοκαίρι.*
○ εκατοστόμετρο
✓ *Η αγαπημένη ομάδα της Αθηνάς στο μπάσκετ πέτυχε τριάντα* ***πόντους*** *στο χθεσινό αγώνα*. Κέρδισε τριάντα βαθμούς.
♬ πό-ντος

πόνος [ο] *ουσιαστικό* **(πόνοι)**
→ πονώ

πονώ και **πονάω** *ρήμα* **(πόνεσα, θα πονέσω)**
☑ Όταν **πονάς** κάπου, πηγαίνεις στο γιατρό για να δεις γιατί νιώθεις **πόνο**. Ο **πόνος** είναι ένα δυσάρεστο συναίσθημα που μας κάνει να υποφέρουμε. **Πόνο** νιώθουμε, όταν είμαστε άρρωστοι ή στενοχωρημένοι ή έχουμε πληγωθεί.
◇ Όταν πονάς στο κεφάλι σου, έχεις **πονοκέφαλο**, κι όταν πονάς στην κοιλιά σου, έχεις **πονόκοιλο**.
♬ πο-νώ ✎ 'πώς νιώθω'

ποπ κορν [το] *ουσιαστικό*
☑ Το **ποπ κορν** είναι ψημένα σπόρια από καλαμπόκι.
♬ ποπ-κορν ✎ 'το πάρτι'
-Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

ποπό *επιφώνημα*
☑ Λέμε «**ποπό**!» όταν φοβόμαστε ή θαυμάζουμε κάτι.
✎ *«**Ποπό**, πάει το τζάμι!» φώναξε ο Ίγκλι τρομαγμένος.* ♬ πο-πό

πορεία [η] *ουσιαστικό* **(πορείες)**
☑ Η **πορεία** είναι ο δρόμος που κάνει κάποιος με τα πόδια, όταν θέλει να πάει κάπου. ✎ *Μετά από δύο ώρες **πορεία** στο βουνό, τα παιδιά σταμάτησαν για λίγο για να φάνε κάτι.* Είχαν περπατήσει δύο ώρες.
✓ *Το πλοίο άλλαξε **πορεία**, γιατί ο καιρός ήταν πολύ άσχημος.* Άλλαξε κατεύθυνση. ○ διαδρομή
♬ πο-ρεί-α

πόρτα [η] *ουσιαστικό* **(πόρτες)**
☑ Μπαίνουμε σ' ένα δωμάτιο ή σε κάποιον άλλο κλειστό χώρο από την **πόρτα** του. **Πόρτες** υπάρχουν σε πολλά μέρη, όπως στα κτίρια, στα λεωφορεία και στα αυτοκίνητα.
◇ **εξώπορτα, μπαλκονόπορτα**
♬ πόρ-τα ✎ 'το σπίτι'

πορτατίφ [το] *ουσιαστικό*
☑ Το φωτιστικό που έχουμε πάνω στο γραφείο το λέμε **πορτατίφ**. **Πορτατίφ** έχουμε και πάνω στο **κομοδίνο**, δηλαδή στο τραπεζάκι που έχουμε δίπλα στο κρεβάτι μας.

♬ πορ-τα-τίφ
-Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

πορτμπαγκάζ [το] *ουσιαστικό*
☑ Το **πορτμπαγκάζ** είναι το πίσω μέρος του αυτοκινήτου που ανοίγει και κλείνει κι έχει χώρο για να βάζουμε τις βαλίτσες και άλλα πράγματα. ♬ πορτ-μπα-γκάζ
-Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

πορτοκαλάδα [η] *ουσιαστικό* **(πορτοκαλάδες)** → πορτοκάλι

πορτοκαλής, **πορτοκαλιά, πορτοκαλί** *επίθετο* **(πορτοκαλιοί, πορτοκαλιές, πορτοκαλιά)**
☑ Όταν κάτι είναι **πορτοκαλί**, έχει το χρώμα του πορτοκαλιού, δηλαδή έχει ένα χρώμα ανάμεσα στο κόκκινο και το κίτρινο.
✓ (σαν ουσιαστικό) *Το **πορτοκαλί** είναι το αγαπημένο χρώμα του Ίγκλι.*
◇ **πορτοκάλι** ♬ πορ-το-κα-λής
✎ 'τα χρώματα'

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

πορτοκάλι [το] *ουσιαστικό* **(πορτοκάλια)**
☑ Το **πορτοκάλι** είναι ένα φθινοπωρινό στρογγυλό, πορτοκαλί φρούτο με γλυκόξινη γεύση και χοντρή μυρωδάτη φλούδα. Το τρώμε ή το στύβουμε για να πιούμε το χυμό του. ◇ Το πορτοκάλι φυτρώνει στην **πορτοκαλιά**. Ο χυμός πορτοκάλι λέγεται **πορτοκαλάδα**. **Πορτοκαλάδα** λέγεται και το αναψυκτικό με γεύση πορτοκάλι που έχει **ανθρακικό**.

♬ πορ-το-κά-λι

πορτοφόλι [το] *ουσιαστικό* **(πορτοφόλια)**
☑ Στο **πορτοφόλι** βάζεις τα χρήματά σου. Είναι μία μικρή θήκη από δέρμα, ύφασμα ή πλαστικό που χωράει στην τσέπη σου ή στην τσάντα σου.
♬ πορ-το-φό-λι

ποσό [το] *ουσιαστικό* **(ποσά)**
☑ Πολλά χρήματα μαζεμένα κάνουν ένα μεγάλο **ποσό** χρημάτων. Λίγα χρήματα κάνουν ένα μικρό **ποσό**.
✎ *Ο Κώστας και η Αθηνά σκέφτονταν τι μπορούσαν ν' αγοράσουν με το **ποσό** που μάζεψαν από τα κάλαντα.*
◇ *Ο θείος Αλέκος κάνει δίαιτα. Δεν τρώει μεγάλη **ποσότητα** ζάχαρης αλλά τρώει μεγάλες **ποσότητες** από φρούτα και λαχανικά.* Τρώει δηλαδή λίγη ζάχαρη και πολλά φρούτα και λαχανικά. ♬ πο-σό

- Αν μου αλλάξεις μία συλλαβή φτιάχνεις το όνομα ενός φρούτου. Ποια λέξη είμαι; ....

ποσότητα [η] *ουσιαστικό* **(ποσότητες)**
→ ποσό

πόστερ [το] *ουσιαστικό*
☑ Τα **πόστερ** είναι οι αφίσες που κρεμάμε στον τοίχο για να ομορφύνουμε ένα χώρο. ○ αφίσα
♬ πό-στερ
-Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

ποτάμι [το] και **ποταμός** [ο] *ουσιαστικό* **(ποτάμια/ποταμοί)**
☑ **Το ποτάμι** είναι πολύ νερό που ξεκινάει από μία πηγή και φτάνει μέχρι τη θάλασσα. Το νερό του **ποταμού** κυλάει συνέχεια. Την αρχή του **ποταμού** τη λέμε **κοίτη** και τις λωρίδες ξηράς που βρίσκονται και από τις δύο μεριές του τις λέμε **όχθες**. ♬ πο-τά-μι

ποτήρι [το] *ουσιαστικό* **(ποτήρια)**
☑ Πίνουμε χυμό, νερό, κρασί ή κάποιο άλλο ποτό σε **ποτήρι**. Υπάρχουν γυάλινα, πλαστικά και χάρτινα **ποτήρια**. Πίνουμε νερό σε **νεροπότηρα**, κρασί σε **ποτήρια** κρασιού και μπίρα σε **ποτήρια** μπίρας.
✓ *Ο Κώστας πίνει ένα **ποτήρι** χυμό πορτοκάλι κάθε πρωί*, δηλαδή πίνει τόσο χυμό όσο χωράει στο ποτήρι.
♬ πο-τή-ρι
✎ 'η κουζίνα', 'το πάρτι'

ποτίζω, **ποτίζομαι** *ρήμα* **(πότισα, θα ποτίσω)**
☑ Όταν **ποτίζεις**, ρίχνεις νερό στα φυτά για να μην ξεραθούν.
◇ *Η κυρία Μαργαρίτα έχει ένα **ποτιστήρι** για να ποτίζει τις γλάστρες στη βεράντα. Όμως το καλοκαίρι τα*

φυτά χρειάζονται καθημερινό ***πότισμα****. Αποφάσισε λοιπόν να βάλει* ***ποτιστικό*** *μηχάνημα για να ποτίζονται αυτόματα.* ♬ πο-τί-ζω

ποτιστήρι [το] *ουσιαστικό* **(ποτιστήρια)**
→ ποτίζω

πουκάμισο [το] *ουσιαστικό* **(πουκάμισα)**
☑ Το **πουκάμισο** είναι ένα ρούχο από λεπτό ύφασμα που κουμπώνει μπροστά με μικρά κουμπιά, έχει γιακά και κοντά ή μακριά μανίκια. Καλύπτει το σώμα από το λαιμό ως τη μέση.
♬ που-κά-μι-σο

πουλί [το] *ουσιαστικό* **(πουλιά)**
☑ Τα **πουλιά** έχουν φτερά, δύο πόδια κι ένα ράμφος για να τσιμπούν την τροφή τους. Τα **πουλιά** γεννούν αυγά, κελαηδούν ή βγάζουν κραυγές και τα περισσότερα απ' αυτά πετάνε.
○ πτηνό ◇ **Πουλάκι** λέμε το μικρό πουλί. Για κάποιον που τρώει πολύ λίγο, λέμε ότι τρώει σαν **πουλάκι**.
♬ που-λί

πούλμαν [το] *ουσιαστικό*
☑ Με το **πούλμαν** κάνουμε ταξίδια και πηγαίνουμε εκδρομές. Είναι ένα μεγάλο λεωφορείο με πολλές θέσεις για πολλούς επιβάτες. ♬ πούλ-μαν
-Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

πουλόβερ [το] *ουσιαστικό*
☑ Το **πουλόβερ** είναι μία πλεχτή μπλούζα με μακριά μανίκια.
♬ που-λό-βερ
-Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

πουλώ και **πουλάω, πουλιέμαι** *ρήμα* **(πούλησα, θα πουλήσω)**
☑ Όταν **πουλάς** κάτι, το δίνεις σε κάποιον και παίρνεις χρήματα γι' αντάλλαγμα.
✎ *Ο θείος Αλέκος* ***πούλησε*** *το σπίτι του στην Αθήνα.* ● αγοράζω ◇ Όταν έχεις κάτι για **πούλημα**, έχεις αποφασίσει να το πουλήσεις. Αυτός που πουλάει κάτι, είναι ο **πωλητής** και αυτό που κάνει λέγεται **πώληση**.
♬ που-λώ

πούπουλο [το] *ουσιαστικό* **(πούπουλα)**
☑ Τα **πούπουλα** είναι τα πιο μικρά φτερά των πουλιών.
Στα μαξιλάρια και τα παπλώματα βάζουμε **πούπουλα** χήνας ή πάπιας.
✓ Όταν κάτι είναι πολύ ελαφρύ, λέμε πως είναι ελαφρύ σαν **πούπουλο**.
✓ Λέμε ότι έχεις κάποιον στα **πούπουλα**, όταν τον φροντίζεις πολύ και του κάνεις όλες τις χάρες.
♬ πού-που-λο

- Πότε λέμε ότι κάποιος πιάνει πουλιά στον αέρα;

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο **π** ρ σ τ υ φ χ ψ ω

πουρμπουάρ [το] *ουσιαστικό*
☑ *Όταν ο θείος Αλέκος έπινε τον καφέ του στο καφενείο, άφηνε πάντα ένα* ***πουρμπουάρ*** *στο γκαρσόνι.* Έδινε παραπάνω λεφτά για το γκαρσόνι που τον σέρβιρε.
○ φιλοδώρημα
♬ πουρ-μπου-άρ
-Λέμε και μπουρμπουάρ.
-Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

πράγμα [το] *ουσιαστικό* **(πράγματα)**
☑ *Τι* ***πράγμα*** *είναι αυτό;* Τι είναι αυτό; Ένα **πράγμα** μπορεί να είναι οτιδήποτε, όχι όμως κάτι ζωντανό.
○ αντικείμενο
✓ *Οι εφτά νάνοι ήταν πολύ ακατάστατοι. Η Χιονάτη αποφάσισε να καθαρίσει το σπίτι τους και να τακτοποιήσει τα* ***πράγματά*** *τους.* Τα προσωπικά τους αντικείμενα.
♬ πράγ-μα

πραγματικός, **πραγματική**, **πραγματικό** *επίθετο* **(πραγματικοί, πραγματικές, πραγματικά)**
☑ Όταν κάτι είναι **πραγματικό**, υπάρχει στ' αλήθεια, δεν το φανταζόμαστε.
✎ *Η ιστορία της Κοκκινοσκουφίτσας δεν είναι* ***πραγματική****, είναι παραμύθι.*
○ αληθινός ● φανταστικός, ψεύτικος ♬ πραγ-μα-τι-κός

πραλίνα [η] *ουσιαστικό* **(πραλίνες)**
☑ Η σοκολάτα **πραλίνα** είναι σοκολάτα με αμύγδαλα, φουντούκια ή άλλους ξηρούς καρπούς.
✓ Οι **πραλίνες** είναι γεμιστά σοκολατάκια διάφορων ειδών.
♬ πρα-λί-να

πράξη [η] *ουσιαστικό* **(πράξεις)**
☑ Μία **πράξη** είναι κάτι που κάνουμε.
✎ *Ο κύριος Μιχάλης έκανε μία πολύ καλή* ***πράξη****. Έφτιαξε ένα ξύλινο σπιτάκι για τα κουταβάκια.*
✓ Ο πολλαπλασιασμός, η πρόσθεση, η αφαίρεση και η διαίρεση είναι **πράξεις** της αριθμητικής. ♬ πρά-ξη

πράσινος, **πράσινη**, **πράσινο** *επίθετο* **(πράσινοι, πράσινες, πράσινα)**
☑ Όταν κάτι είναι **πράσινο**, έχει το χρώμα του χορταριού ή των φύλλων.
✓ (σαν ουσιαστικό) *Το* ***πράσινο*** *πάει πολύ στο Νίκο που έχει ξανθά μαλλιά.*
✓ Όταν κάποιος ζηλεύει πολύ, λέμε ότι γίνεται **πράσινος** από ζήλια.
✓ (σαν ουσιαστικό) *Στη γειτονιά της Αθηνάς υπάρχει πολύ* ***πράσινο****.* Πολλά δέντρα, φυσικό περιβάλλον.
◇ Η **πρασινάδα** είναι πολλά πράσινα φυτά μαζεμένα σ' ένα μέρος. Όταν κάτι **πρασινίζει**, παίρνει πράσινο χρώμα.
♬ πρά-σι-νο ✎ 'τα χρώματα'

πράσο [το] *ουσιαστικό* **(πράσα)**
☑ Το **πράσο** είναι ένα λαχανικό με μακριά φύλλα, μισά πράσινα, μισά άσπρα. Μοιάζει με το φρέσκο κρεμμυδάκι, είναι όμως πιο χοντρό και πιο μακρύ. Τα **πράσα** τα βάζουμε στις χορτόπιτες και τις σούπες.
✓ Λέμε ότι πιάνεις κάποιον στα **πράσα**, όταν τον βλέπεις να κάνει κάτι κακό στα κρυφά.

♬ πρά-σο

πρατήριο [το] *ουσιαστικό* **(πρατήρια)**
☑ Το **πρατήριο** είναι ένα κατάστημα που πουλάει πάντα ένα

συγκεκριμένο προϊόν.
✎ *Το βενζινάδικο λέγεται και **πρατήριο** βενζίνης.* ♬ πρα-τή-ρι-ο

πρέπει *ρήμα* **(έπρεπε, θα πρέπει)**
☑ Όταν **πρέπει** να κάνεις κάτι, είσαι υποχρεωμένος να το κάνεις, ακόμη κι αν αυτό δε σου αρέσει.
✎ *«Κώστα, σήκω αμέσως από το κρεβάτι, γιατί **πρέπει** να ετοιμαστείς για το σχολείο» είπε η κυρία Μαργαρίτα.*
✓ *«**Πρέπει** να είναι κοντά το εκκλησάκι παιδιά, κουράγιο» είπε ο Κώστας στους φίλους του.* Μάλλον είναι κοντά. ♬ πρέ-πει
-Χρησιμοποιείται μόνο στο τρίτο πρόσωπο του ενικού αριθμού.

πρήζω, **πρήζομαι** *ρήμα* **(έπρηξα, θα πρήξω)**
☑ Όταν κάποιο μέρος του σώματός σου **πρήζεται**, φουσκώνει και πονάει.
✎ *Ο Ίγκλι χτύπησε το χέρι του στο ποδόσφαιρο και **πρήστηκε** το δάχτυλό του.*
✓ Λέμε ότι **πρήζεις** κάποιον, όταν τον ενοχλείς πάρα πολύ.

◇ **πρήξιμο**
○ φούσκωμα
♬ πρή-ζω

πρίγκιπας [ο], **πριγκίπισσα** [η] *ουσιαστικό* **(πρίγκιπες, πριγκίπισσες)**
☑ Τα παιδιά ενός βασιλιά και μίας βασίλισσας γίνονται **πρίγκιπες** και **πριγκίπισσες**. ♬ πρί-γκι-πας

πρίζα και **μπρίζα** [η] *ουσιαστικό* **(πρίζες/μπρίζες)**
☑ Για να λειτουργήσει η τηλεόραση, το σίδερο και το ψυγείο, βάζουμε το καλώδιο στην **πρίζα**. Η **πρίζα** είναι το μέρος απ' όπου παίρνουν ηλεκτρικό ρεύμα οι ηλεκτρικές συσκευές.
♬ πρί-ζα ✎ 'το δωμάτιο'

πριν *επίρρημα*
☑ *«Τι μου είπες **πριν**;» ρώτησε η κυρία Μαργαρίτα την Αθηνά.* Τι μου είπες πιο νωρίς, πριν από λίγο;
● μετά
✓ ***Πριν** ανοίξει το βάζο με το γλυκό, η Αθηνά κοίταξε μήπως τη δει κανείς.* Πρώτα κοίταξε ολόγυρα και μετά άνοιξε το βάζο.
✓ Όταν ένα πράγμα είναι **πριν** από κάποιο άλλο, βλέπουμε πρώτα αυτό και μετά το άλλο.
✎ *Καθώς ερχόμαστε στο σπίτι από το μετρό, το σχολείο των παιδιών βρίσκεται **πριν** από το ταχυδρομείο.*
● μετά ♬ πριν

πριόνι [το] *ουσιαστικό* **(πριόνια)**
☑ Το **πριόνι** είναι ένα μεταλλικό εργαλείο με πολλά μυτερά δοντάκια. Με το **πριόνι** κόβουμε κλαδιά και ξύλα. ✎ *Ο κύριος Μιχάλης πήρε ένα **πριόνι** κι άρχισε να **πριονίζει** τις σανίδες.* ♬ πρι-ό-νι
✎ 'τα εργαλεία'

πριονίζω *ρήμα* **(πριόνισα, θα πριονίσω)**
→ πριόνι

προάστιο [το] *ουσιαστικό* **(προάστια)**
☑ Η περιοχή που είναι λίγο έξω από μία πόλη, λέγεται **προάστιο**.
✎ *Η Κηφισιά είναι βόρειο **προάστιο** της Αθήνας.* ♬ προ-ά-στι-ο

προαύλιο [το] *ουσιαστικό* **(προαύλια)**
☑ Το **προαύλιο** είναι η αυλή μπροστά

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

σ' ένα κτίριο.
✏ *Στο διάλειμμα οι μαθητές βγαίνουν στο **προαύλιο** του σχολείου.*
♬ προ-αύ-λι-ο

πρόβα [η] *ουσιαστικό* **(πρόβες)**
☑ Όταν κάνεις **πρόβα** στο θέατρο, παίζεις το ρόλο σου πριν την παράσταση για να τον μάθεις καλά.
✓ *Η θεία Κατερίνα έκανε μία τελευταία **πρόβα** το νυφικό της στη μοδίστρα.* Το δοκίμασε για τελευταία φορά, πριν το φορέσει στο γάμο της.
○ δοκιμή ♬ πρό-βα

πρόβατο [το], **προβατίνα** [η] *ουσιαστικό* **(πρόβατα/προβατίνες)**
☑ Το **πρόβατο** είναι ένα ήσυχο ζώο που βόσκει στο χορτάρι και βελάζει, δηλαδή κάνει «μπεεεμπεεε».
Τρώμε το κρέας του, πίνουμε το γάλα του και χρησιμοποιούμε το μαλλί του. Πολλά **πρόβατα** μαζί, κάνουν ένα **κοπάδι** πρόβατα.

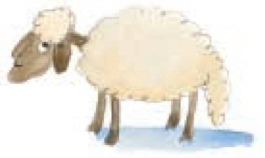

♬ πρό-βα-το

προβλέπω, **προβλέπομαι** *ρήμα* **(πρόβλεψα, θα προβλέψω)**
☑ Όταν **προβλέπεις** κάτι, μαντεύεις ή νιώθεις κάτι που θα γίνει στο μέλλον. ✏ *Μερικές φορές οι μάγισσες στα παραμύθια **προβλέπουν** το μέλλον.* ◇ Όταν προβλέπεις κάτι, κάνεις **πρόβλεψη**.
βλέπω ♬ προ-βλέ-πω

πρόβλημα [το] *ουσιαστικό* **(προβλήματα)**
☑ *Η θεία Κατερίνα θέλει να κάνει ένα πάρτι έκπληξη στο θείο Σταμάτη. Πώς θα μαγειρέψει όμως για το πάρτι χωρίς αυτός να το καταλάβει; Πρέπει να βρει γρήγορα μία λύση σ' αυτό το **πρόβλημα**.*
✓ *Η δασκάλα δίνει στα παιδιά **προβλήματα** αριθμητικής για να τα λύσουν στο σπίτι.*
✓ Όταν έχεις **προβλήματα** υγείας, δεν αισθάνεσαι καλά και πηγαίνεις στο γιατρό. ♬ πρό-βλη-μα

προβλήτα [η] *ουσιαστικό* **(προβλήτες)**
☑ Η **προβλήτα** του λιμανιού είναι ένα στενόμακρο κομμάτι ξηράς όπου δένονται τα πλοία. ♬ προ-βλή-τα

προβοσκίδα [η] *ουσιαστικό* **(προβοσκίδες)**
☑ Κάθε ελέφαντας έχει στη θέση της μύτης μία **προβοσκίδα** που μοιάζει σαν ελαστικός σωλήνας. Με την **προβοσκίδα** πιάνει την τροφή του για να τη βάλει στο στόμα του και ρουφάει νερό για να πιει και να βρέξει το σώμα του. ♬ προ-βο-σκί-δα

πρόγραμμα [το] *ουσιαστικό* **(προγράμματα)**
☑ Όταν κάνεις το **πρόγραμμα** της επόμενης ημέρας, ξέρεις από πριν τι θα κάνεις κάθε ώρα της ημέρας.
◇ Όταν σχεδιάζεις από πριν αυτό που θέλεις να κάνεις, το **προγραμματίζεις**. ✏ *Αφού δεν έγινε η εκδρομή του σχολείου, ο Νίκος, ο Κώστας και ο Ίγκλι **προγραμμάτισαν** τη δική τους εκδρομή στο βουνό.*
♬ πρό-γραμ-μα

προδίνω και **προδίδω**, **προδίνομαι** *ρήμα* **(πρόδωσα, θα προδώσω)**
☑ Όταν **προδίνεις** κάποιον, δεν κρατάς τις υποσχέσεις που του έχεις

δώσει ή μαρτυράς ένα μυστικό του. ✎ *Όλοι στην παρέα ήξεραν πως ο Ίγκλι έσπασε το τζάμι του κύριου Μιχάλη, κανείς όμως δεν τον **πρόδωσε**.* ◇ **προδότης**
♬ προ-δί-νω

προδότης [ο], **προδότρα** [η] *ουσιαστικό* **(προδότες, προδότρες)**
→ προδίδω

πρόεδρος [ο], [η] *ουσιαστικό* **(πρόεδροι)**
☑ Ο **πρόεδρος** μίας ομάδας, μίας εταιρείας ή μίας χώρας είναι πάνω απ' όλους, είναι ο αρχηγός τους.
✎ *Τα παιδιά έμαθαν πως ο **Πρόεδρος** της Ελληνικής Δημοκρατίας θα επισκεφτεί το Ηράκλειο και τα Χανιά.*
♬ πρό-ε-δρος

προετοιμάζω, **προετοιμάζομαι** *ρήμα* **(προετοίμασα, θα προετοιμάσω)**
☑ Όταν **προετοιμάζεις** κάτι, κάνεις ό,τι μπορείς από πριν για να πάνε όλα καλά τη στιγμή που πρέπει.
✎ *Η θεία Κατερίνα **προετοίμασε** τη γιορτή με κάθε λεπτομέρεια, και τελικά είχε μεγάλη επιτυχία.* ○ ετοιμάζω
✓ *Η Αθηνά **προετοιμάστηκε** για να πει στον Κώστα την αλήθεια. Δεν ήταν εύκολο να του εξηγήσει, γιατί ελευθέρωσε τον Πιτσικόκο.* Σκέφτηκε από πριν τι θα του πει.
◇ *Η **προετοιμασία** της γιορτής πήρε πολύ χρόνο στη θεία Κατερίνα.*
♬ προ-ε-τοι-μά-ζω

προηγούμενος, **προηγούμενη**, **προηγούμενο** *επίθετο* **(προηγούμενοι, προηγούμενες, προηγούμενα)**
☑ *Την **προηγούμενη** χρονιά η Αθηνά πήγαινε ακόμη νηπιαγωγείο.* Τη χρονιά πριν από τη φετινή.
♬ προ-η-γού-με-νος

πρόθεση [η] *ουσιαστικό* **(προθέσεις)**
☑ Η **πρόθεση** είναι αυτό που σχεδιάζει κανείς στο μυαλό του για να κάνει αργότερα. ✎ *Ο κύριος Μιχάλης είχε καλές **προθέσεις**: ήθελε να κρατήσει τα κουταβάκια στην αυλή του και να τα περιποιείται.* Είχε καλό σκοπό. ♬ πρό-θε-ση

πρόθυμος, **πρόθυμη**, **πρόθυμο** *επίθετο* **(πρόθυμοι, πρόθυμες, πρόθυμα)**
☑ Όταν κάποιος είναι **πρόθυμος**, θέλει πολύ να βοηθήσει, να κάνει αυτό που του ζητούν. ✎ *Οι εφτά νάνοι ήταν πολύ **πρόθυμοι** να βοηθήσουν τη Χιονάτη.* ◇ *Οι νάνοι έκαναν με **προθυμία** αυτό που τους ζήτησε η Χιονάτη.* ♬ πρό-θυ-μος

προϊόν [το] *ουσιαστικό* **(προϊόντα)**
☑ Τα **προϊόντα** είναι όλα αυτά τα πράγματα που φτιάχνει ο άνθρωπος συνήθως για να τα πουλήσει στους άλλους. **Προϊόντα** λέμε και τους καρπούς των φυτών, όπως τα πορτοκάλια ή αυτά που γίνονται από τους καρπούς, όπως το λάδι.
✎ *Η κυρία Μαργαρίτα αγοράζει τα καλύτερα **προϊόντα** για την κουζίνα της, γιατί θέλει να μαγειρεύει νόστιμα και υγιεινά.* ♬ προ-ϊ-όν

προκαλώ, **προκαλούμαι** *ρήμα* **(προκάλεσα, θα προκαλέσω)**
☑ Όταν **προκαλείς** κάποιον, κάνεις

Τι έγινε τελικά με τον Πιτσικόκο; Ψάξε στις λέξεις *ελεύθερος, πετώ, πηδώ, προετοιμάζω*

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

κάτι επίτηδες για να θυμώσει και να κάνει κάτι. *Ο Νίκος **προκαλεί** συνέχεια την Αθηνά με τα πειράγματά του. Της πειράζει τα μαλλιά κι εκείνη θυμώνει και τον κυνηγάει.*
✓ *Οι βροχές **προκάλεσαν** πολλές ζημιές στους δρόμους και τα σπίτια.* Οι βροχές ήταν η αιτία για τις ζημιές.
◇ **προκλητικός** ♫ προ-κα-λώ

προλαβαίνω, **προλαβαίνομαι** *ρήμα*
(πρόλαβα, θα προλάβω)
☑ Όταν **προλαβαίνεις** κάποιον ή κάτι, φτάνεις κοντά του πριν φύγει.
*Ο Κώστας έτρεξε να **προλάβει** τον Πιτσικόκο αλλά αυτός πέταξε γρήγορα έξω από το παράθυρο.*
○ προφταίνω ● χάνω
✓ *Χθες ο θείος Αλέκος ήταν στην Αθήνα αλλά είχε πολλή δουλειά και δεν **προλάβαινε** να δει τ' ανίψια του.* Δεν είχε χρόνο.
○ προφταίνω ♫ προ-λα-βαί-νω

πρόοδος [η] *ουσιαστικό* **(πρόοδοι)**
☑ Παλιά ταξιδεύαμε πάνω σ' ένα άλογο ή ένα γάιδαρο. Τώρα ταξιδεύουμε πιο γρήγορα μέσα σε αυτοκίνητα, τρένα και αεροπλάνα. Κάνουμε **πρόοδο**. Γινόμαστε όλο και καλύτεροι. ♫ πρό-ο-δος

πρόπερσι *επίρρημα*
☑ **Πρόπερσι** είναι δύο χρόνια πριν από το φετινό χρόνο.
*«**Πρόπερσι** το καλοκαίρι πήγαμε στη Σπάρτη, **πέρυσι** πήγαμε στην Κρήτη, **φέτος** είναι η σειρά της Σπάρτης λοιπόν» είπε ο Κώστας.*
♫ πρό-περ-σι

προπονώ, **προπονούμαι** *ρήμα*
(προπόνησα, θα προπονήσω)
☑ Όταν **προπονείσαι**, γυμνάζεσαι τακτικά και προετοιμάζεσαι σ' ένα άθλημα για να είσαι όσο γίνεται καλύτερος στους αγώνες.
*Ο Κώστας **προπονείται** κάθε Σάββατο στο ποδόσφαιρο.*
◇ Όταν προπονείσαι, κάνεις **προπόνηση**. Αυτός που προπονεί μία ομάδα λέγεται **προπονητής**.
♫ προ-πο-νώ

προσβάλλω, **προσβάλλομαι** *ρήμα*
(πρόσβαλα, θα προσβάλω)
☑ Όταν **προσβάλλεις** κάποιον, κάνεις ή λες κάτι που τον κάνει να αισθανθεί πολύ άσχημα.
*Η θεία του κυρίου Μιχάλη είπε πως το γλυκό που την κέρασε η κυρία Μαργαρίτα δεν τρωγόταν. Την **πρόσβαλε** πολύ άσχημα.*
◇ *Η κυρία Μαργαρίτα θύμωσε με την **προσβολή** που της έγινε.*
♫ προ-σβάλ-λω

προσγειώνομαι *ρήμα*
(προσγειώθηκα, θα προσγειωθώ)
☑ Όταν ένα αεροπλάνο φτάνει στον **προορισμό** του, δηλαδή εκεί που ήθελε να φτάσει, **προσγειώνεται**, δηλαδή κατεβαίνει μέχρι το έδαφος, ακουμπάει με τους τροχούς του στην πίστα του αεροδρομίου, προχωρά σ' αυτήν για λίγο και τελικά σταματάει.
○ απογειώνομαι ◇ Όταν τ' αεροπλάνα αρχίζουν να κατεβαίνουν προς τη γη, αρχίζει η **προσγείωση**. Τ' αεροπλάνα προσγειώνονται στο διάδρομο **προσγείωσης**.
○ απογείωση
♫ προ-σγει-ώ-νο-μαι

προσγείωση [η] *ουσιαστικό*
(προσγειώσεις) → προσγειώνομαι

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

προσευχή [η] *ουσιαστικό* **(προσευχές)**
☑ Όταν κάνεις **προσευχή**, μιλάς στο Θεό για να του ζητήσεις κάτι ή για να τον ευχαριστήσεις για κάτι.
◇ Όταν κάνεις προσευχή, **προσεύχεσαι**. ♬ προ-σευ-χή

προσεύχομαι *ρήμα* **(προσευχήθηκα, θα προσευχηθώ)** → προσευχή

προσέχω *ρήμα* **(πρόσεξα, θα προσέξω)**
☑ Όταν **προσέχεις** αυτά που σου λέει κάποιος, ενδιαφέρεσαι γι' αυτά και τον ακούς μ' ενδιαφέρον.
✎ *Η Αθηνά **προσέχει** πολύ στο μάθημα, δεν είναι αφηρημένη.*
✓ Όταν **προσέχεις**, είσαι συγκεντρωμένος σ' αυτό που κάνεις και το κάνεις καλά.
✎ *Ο Κώστας δεν **προσέχει** πάντα, όταν παίζει. Χθες κλότσησε την μπάλα κι έσπασε ένα βάζο.*
✓ Όταν προειδοποιείς κάποιον για ένα κίνδυνο, του λες «**πρόσεχε**!».
✓ Όταν **προσέχεις** κάποιον, είσαι κοντά του και φροντίζεις να μην πάθει τίποτα. ◇ *Η Αθηνά παρακολουθεί με **προσοχή** το μάθημα. Είναι πολύ **προσεκτική** στην τάξη. Ο Κώστας όμως δεν είναι **προσεκτικός**, κάνει αταξίες.*
● απρόσεκτος, αφηρημένος
♬ προ-σέ-χω

πρόσθεση [η] *ουσιαστικό* **(προσθέσεις)**
→ προσθέτω

προσθέτω *ρήμα* **(πρόσθεσα, θα προσθέσω)**
☑ *Αν **προσθέσεις** τρία πορτοκάλια σε άλλα τέσσερα, έχεις επτά πορτοκάλια, δηλαδή 3 + 4 = 7.*
● αφαιρώ ◇ *Όταν προσθέτεις το 3 στο 4, κάνεις μία **πρόσθεση**.* Η **πρόσθεση** είναι μία από τις τέσσερις πράξεις της αριθμητικής.
● αφαίρεση ♬ προ-σθέ-τω

προσκαλώ, **προσκαλούμαι** *ρήμα* **(προσκάλεσα, θα προσκαλέσω)**
☑ Όταν **προσκαλείς** κάποιον, του λες να έρθει στο σπίτι σου ή σε μία γιορτή που έχεις οργανώσει εσύ.
✎ *Η θεία Κατερίνα κι ο θείος Σταμάτης **προσκάλεσαν** πολύ κόσμο στα βαφτίσια του μωρού.*
◇ *Έστειλαν **προσκλήσεις** σε πολλούς συγγενείς και φίλους.* Η πρόσκληση που στέλνει κάποιος όταν παντρεύεται, λέγεται **προσκλητήριο**. **καλώ**
♬ προ-σκα-λώ

πρόσκληση [η] *ουσιαστικό* **(προσκλήσεις)** → προσκαλώ

προσκλητήριο [το] *ουσιαστικό* **(προσκλητήρια)** → προσκαλώ

πρόσκοπος [ο], **προσκοπίνα** [η] *ουσιαστικό* **(πρόσκοποι, προσκοπίνες)**
☑ Οι **πρόσκοποι** συναντιούνται κάθε εβδομάδα, πηγαίνουν εκδρομές, φροντίζουν τη φύση και κάνουν καλές πράξεις.
◇ Οι πρόσκοποι κάνουν **προσκοπισμό**. ♬ πρό-σκο-πος

προσκυνώ *ρήμα* **(προσκύνησα, θα προσκυνήσω)**
☑ Όταν κάποιος **προσκυνά** μια εικόνα στην εκκλησία, γονατίζει ή σκύβει μπροστά της και τη φιλά, για να δείξει την πίστη του.
◇ Οι **προσκυνητές** είναι αυτοί που επισκέπτονται έναν τόπο λατρείας για

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

να προσκυνήσουν. Κάνουν **προσκύνημα**. ♬ προ-σκυ-νώ

προσοχή [η] *ουσιαστικό*
→ προσέχω

προσπαθώ *ρήμα* **(προσπάθησα, θα προσπαθήσω)**
☑ Όταν **προσπαθείς**, κάνεις ό,τι μπορείς για να πετύχεις κάτι.
✎ *Ο θείος Αλέκος **προσπαθεί** ν' αδυνατίσει αλλά δεν είναι εύκολο.*
◇ *Μετά από πολλές **προσπάθειες** ο θείος Αλέκος έχασε μόνο δύο κιλά.*
♬ προ-σπα-θώ

προστατεύω, **προστατεύομαι** *ρήμα* **(προστάτευσα, θα προστατεύσω)**
☑ Όταν **προστατεύεις** κάποιον ή κάτι, προσέχεις να μην πάθει τίποτα κακό. ○ προφυλάσσω
◇ Είσαι ο **προστάτης** του, του δίνεις **προστασία**. ♬ προ-στα-τεύ-ω

προστάτης [ο], **προστάτιδα** [η] *ουσιαστικό* **(προστάτες, προστάτιδες)**
→ προστατεύω

πρόστιμο [το] *ουσιαστικό* **(πρόστιμα)**
☑ *Ο θείος Σταμάτης πλήρωσε **πρόστιμο** 150 ευρώ, γιατί έτρεχε πολύ στον αυτοκινητόδρομο.* Έκανε μία **παράβαση** και τιμωρήθηκε με **πρόστιμο**. ♬ πρό-στι-μο

προσφέρω, **προσφέρομαι** *ρήμα* **(πρόσφερα, θα προσφέρω)**
☑ Όταν **προσφέρεις** κάτι σε κάποιον, του το δίνεις χωρίς να ζητάς τίποτα γι' αντάλλαγμα.
✎ *Ο θείος Τάκης και η Αλίκη **πρόσφεραν** στον Κώστα και την Αθηνά μία μεγάλη φουσκωτή βάρκα για να παίζουν στη θάλασσα.*
◇ Όταν βοηθάμε κάποιον χωρίς να περιμένουμε αντάλλαγμα, κάνουμε μία **προσφορά**. **Προσφορές** λέγονται και οι καλές τιμές στις εκπτώσεις.
♬ προ-σφέ-ρω

πρόσφυγας [ο] *ουσιαστικό* **(πρόσφυγες)**
☑ Οι **πρόσφυγες** αναγκάζονται ν' αφήσουν την πατρίδα τους και να πάνε σε άλλη χώρα, γιατί κινδυνεύουν. Υπάρχουν και **οικονομικοί πρόσφυγες**, που αφήνουν την πατρίδα τους, γιατί δε βρίσκουν δουλειά.
♬ πρό-σφυ-γας

προσωπικός, **προσωπική**, **προσωπικό** *επίθετο* **(προσωπικοί, προσωπικές, προσωπικά)**
☑ *Ο Κώστας και η Αθηνά είχαν ο καθένας το σακίδιό του με τα **προσωπικά** τους πράγματα για τις διακοπές.* Στο σακίδιό τους είχαν τα δικά τους πράγματα.
✓ (σαν ουσιαστικό) Το **προσωπικό** ενός καταστήματος είναι όλοι οι άνθρωποι που εργάζονται εκεί.
♬ προ-σω-πι-κός

πρόσωπο [το] *ουσιαστικό* **(πρόσωπα)**
☑ Το **πρόσωπο** είναι το μπροστινό μέρος του κεφαλιού. Στο **πρόσωπο** βρίσκονται τα μάτια, η μύτη και το στόμα.
✓ **Πρόσωπο** λέμε κι έναν άνθρωπο.
✎ *Στο θέατρο η κυρία Μαργαρίτα χαιρέτησε διάφορα γνωστά της **πρόσωπα**.*
✓ Οι ήρωες ενός έργου είναι τα **πρόσωπα** του έργου.
♬ πρό-σω-πο ✎ 'το σώμα μας'

πρόταση [η] *ουσιαστικό* **(προτάσεις)**
☑ Η **πρόταση** σ' ένα κείμενο αρχίζει με κεφαλαίο γράμμα και τελειώνει με τελεία. Υπάρχει πάντα ένα ρήμα στην **πρόταση**. ✎ *«Ένα σπίτι» δεν είναι **πρόταση**. «Χτίζω ένα σπίτι» είναι μία **πρόταση**.*
✓ Όταν προτείνεις κάτι σε κάποιον, του κάνεις μία **πρόταση**.
✎ *Ο πρίγκιπας έκανε **πρόταση** γάμου στη Χιονάτη.* ◇ **προτείνω**
♬ πρό-τα-ση

προτείνω, **προτείνομαι** *ρήμα* **(πρότεινα, θα προτείνω)**
☑ Όταν **προτείνεις** κάτι σε κάποιον, του δίνεις μία ιδέα, κι αυτός δέχεται ή αρνείται. ✎ *Ο θείος Τάκης **πρότεινε** στα παιδιά να κάνουν μία βόλτα με τη βάρκα τους.* ◇ **πρόταση**
♬ προ-τεί-νω

προτιμώ και **προτιμάω, προτιμιέμαι** *ρήμα* **(προτίμησα, θα προτιμήσω)**
☑ Όταν **προτιμάς** κάτι, το θέλεις περισσότερο από κάτι άλλο.
✎ *Ο Κώστας πάντα **προτιμούσε** το ποδόσφαιρο από το μπάσκετ.*
○ διαλέγω ◇ Όταν προτιμάς κάτι, έχεις μία **προτίμηση** σε κάτι.
♬ προ-τι-μώ

προφέρω, **προφέρομαι** *ρήμα* **(πρόφερα, θα προφέρω)**
☑ Όταν **προφέρεις** μία λέξη, τη λες καθαρά. ✎ *Ο Ίγκλι δεν μπορούσε να **προφέρει** καλά κάποιες λέξεις στα ελληνικά και τα παιδιά τον κορόιδευαν.* ◇ *Τώρα όμως έχει πολύ καλή **προφορά**, μιλάει σχεδόν σαν Έλληνας.* Ο **προφορικός** λόγος είναι αυτά που λέμε, όταν μιλάμε.
● γραπτός ♬ προ-φέ-ρω

προφταίνω *ρήμα* **(πρόφτασα, θα προφτάσω)**
☑ *Ο Πιτσικόκος **πρόφτασε** να φύγει πριν τον αρπάξει η Ροζαλία.* Έφυγε πριν τον αρπάξει, πρόλαβε κι έφυγε.
✓ Όταν **προφταίνεις** κάποιον ή κάτι, φτάνεις κοντά του πριν φύγει.
✎ *Ο Νίκος δεν **πρόφτασε** το λεωφορείο για το σχολείο. Το είδε που έφευγε την ώρα που πλησίαζε στη στάση.* ○ προλαβαίνω
● χάνω ♬ προ-φταί-νω

προφυλακτήρας [ο] *ουσιαστικό* **(προφυλακτήρες)** → προφυλάσσω

προφύλαξη [η] *ουσιαστικό* **(προφυλάξεις)** → προφυλάσσω

προφυλάσσω, **προφυλάσσομαι** και **προφυλάγομαι** *ρήμα* **(προφύλαξα, θα προφυλάξω)**
☑ Όταν **προφυλάσσεις** κάποιον ή κάτι, φροντίζεις να μην πάθει κάτι κακό, τον προστατεύεις. ✎ *Η κυρία Μαργαρίτα παίρνει πάντα μία μεγάλη ομπρέλα στην παραλία για να **προφυλάσσονται** τα παιδιά από το δυνατό ήλιο.* ◇ Οι **προφυλακτήρες** προφυλάσσουν το αυτοκίνητο από τα χτυπήματα εμπρός και πίσω. Χρειάζονται για την **προφύλαξή** του από τα χτυπήματα.
♬ προ-φυ-λάσ-σω

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

πρόχειρος, **πρόχειρη**, **πρόχειρο** *επίθετο* **(πρόχειροι, πρόχειρες, πρόχειρα)**
☑ Όταν κάτι είναι **πρόχειρο**, έχει γίνει γρήγορα, χωρίς ιδιαίτερη προσοχή. ✎ *Η κυρία Μαργαρίτα δεν πρόφτασε να ψωνίσει κι έτσι έφτιαξε κάτι **πρόχειρο** για φαγητό.*
◇ *Ο κύριος Γιάννης ντύνεται πολύ **πρόχειρα** στις διακοπές κι η κυρία Μαργαρίτα φωνάζει. Ντύνεται, λέει με **προχειρότητα**, δεν προσέχει το ντύσιμό του, φοράει ό,τι να 'ναι.*
♬ πρό-χει-ρος

προχθές και **προχτές** *επίρρημα*
☑ **Προχθές** είναι δύο μέρες πριν από τη σημερινή και μία μέρα πριν από τη χθεσινή. ✎ *Οι επτά νάνοι τσακώνονταν συχνά για τις δουλειές. «Χθες έκοψα εγώ ξύλα» έλεγε ο Γκρινιάρης. «Και **προχθές** εγώ, σήμερα ας τα κόψει κάποιος άλλος» είπε ο Χαζούλης.* ◇ χθες
♬ προ-χθές

προχωρώ και **προχωράω** *ρήμα* **(προχώρησα, θα προχωρήσω)**
☑ Όταν **προχωράς**, πηγαίνεις προς τα εμπρός.
✎ *Στην εκδρομή ο Νίκος **προχωρούσε** πολύ γρήγορα, κι οι άλλοι του φώναζαν να τους περιμένει.*
● σταματώ ♬ προ-χω-ρώ

πρωθυπουργός [ο], [η] *ουσιαστικό* **(πρωθυπουργοί)** → υπουργός

πρωί [το] *ουσιαστικό* **(πρωινά)**
☑ Το **πρωί** είναι ο χρόνος της μέρας, από την ανατολή του ήλιου μέχρι το μεσημέρι. ● βράδυ
✓ *Ο μπαμπάς του Ίγκλι δουλεύει από το **πρωί** ως το βράδυ, δηλαδή δουλεύει πάρα πολλές ώρες.*
✓ (σαν επίρρημα) *«Είναι πολύ **πρωί**, μείνε λίγο ακόμη στο κρεβάτι» είπε η μαμά στον Κώστα.*
◇ *Το **πρωινό** ξύπνημα γίνεται πιο εύκολο μ' ένα δροσερό χυμό.*
(σαν ουσιαστικό) *Μετά τρώνε ένα ωραίο **πρωινό** στην κουζίνα.*
♬ πρω-ί
✎ 'η διάρκεια της μέρας'

- Πότε λέμε την παροιμία «η καλή μέρα από το πρωί φαίνεται»;

πρωταγωνιστής [ο], **πρωταγωνίστρια** [η] *ουσιαστικό* **(πρωταγωνιστές, πρωταγωνίστριες)**
☑ Όταν κάποιος είναι **πρωταγωνιστής** στο θέατρο ή στο σινεμά, έχει τον πρώτο ρόλο, το σημαντικότερο ρόλο στο έργο που παίζει.
♬ πρω-τα-γω-νι-στής

πρωτάθλημα [το] *ουσιαστικό* **(πρωταθλήματα)** → πρωταθλητής

πρωταθλητής [ο], **πρωταθλήτρια** [η] *ουσιαστικό* **(πρωταθλητές, πρωταθλήτριες)**
☑ Ο **πρωταθλητής** είναι ο καλύτερος αθλητής στο άθλημά του. Είναι ο νικητής στους περισσότερους αγώνες. ✎ *Η Αλίκη ονειρεύεται να γίνει **πρωταθλήτρια** στο τρέξιμο.*
◇ *Η Αλίκη ονειρεύεται να κερδίσει το **πρωτάθλημα**.*
♬ πρω-τα-θλη-τής

πρωτάκι [το] *ουσιαστικό* **(πρωτάκια)**
☑ **Πρωτάκι** λέμε το μαθητή της πρώτης δημοτικού. ◇ **πρώτος**
♬ πρω-τά-κι

πρωτεύουσα [η] *ουσιαστικό* **(πρωτεύουσες)**
☑ Στην **πρωτεύουσα** μίας χώρας, βρίσκονται η Βουλή, η κυβέρνηση και τα υπουργεία της. Συνήθως είναι η μεγαλύτερη πόλη της χώρας.
✎ *Η **πρωτεύουσα** της Ελλάδας είναι η Αθήνα.*
◇ Αυτός που μένει στην πρωτεύουσα λέγεται **πρωτευουσιάνος**.
● επαρχιώτης
♬ πρω-τεύ-ου-σα

πρωτευουσιάνος [ο], **πρωτευουσιάνα** [η] *ουσιαστικό* **(πρωτευουσιάνοι, πρωτευουσιάνες)**
→ πρωτεύουσα

πρωτοβρόχι [το] *ουσιαστικό* **(πρωτοβρόχια)**
☑ Τα **πρωτοβρόχια** είναι οι πρώτες βροχές, όταν κρυώνει ο καιρός στο τέλος του καλοκαιριού και στην αρχή του φθινοπώρου. ◇ **βροχή**
♬ πρω-το-βρό-χι

πρώτος, **πρώτη**, **πρώτο** *επίθετο* **(πρώτοι, πρώτες, πρώτα)**
☑ Όταν είσαι **πρώτος**, δεν υπάρχει άλλος πριν από σένα, όλοι οι άλλοι έρχονται μετά.
✎ *Ο Κώστας στάθηκε **πρώτος** στη σειρά, γιατί ήταν ο πιο ψηλός.*
✓ Όταν είσαι **πρώτος** σε κάτι, είσαι ο καλύτερος.
✎ *Η Αλίκη είναι πάντα **πρώτη** στο τρέξιμο. Δεν της παραβγαίνει κανείς. Πάντα παίρνει την **πρωτιά**.*
● τελευταίος
◇ Όταν κάτι γίνεται **πρώτα**, γίνεται πριν από κάτι άλλο. ***Πρώτα** πλένουμε τα χέρια μας και μετά τρώμε.*
● ύστερα, έπειτα
◇ **πρωταγωνιστής**, **πρωταθλητής**, **πρωτεύουσα**, **πρωτιά**, **πρωτοβρόχια**, **Πρωτοχρονιά**
♬ πρώ-τος

Πρωτοχρονιά [η] *ουσιαστικό*
☑ Η **Πρωτοχρονιά** είναι η πρώτη μέρα κάθε χρόνου, δηλαδή η πρώτη Ιανουαρίου.
♬ Πρω-το-χρο-νιά

πτηνό [το] *ουσιαστικό* **(πτηνά)**
☑ Τα πουλιά που πετούν λέγονται και **πτηνά**. ◇ **πτήση**
♬ πτη-νό

πτήση [η] *ουσιαστικό* **(πτήσεις)**
☑ Όταν τα πουλιά και τα αεροπλάνα πετούν, κάνουν **πτήσεις**.
✎ *Όταν ο θείος Τάκης ταξιδεύει, παίρνει πάντα τη βραδινή **πτήση**.*
◇ **πτηνό** ♬ πτή-ση

πτυχή [η] *ουσιαστικό* **(πτυχές)**
☑ *Στο γάμο της θείας Κατερίνας η Αθηνά φόρεσε μία ελαφριά φούστα που έσφιγγε στη μέση με ζώνη κι έπεφτε μέχρι το γόνατο κάνοντας **πτυχές**.* Το ύφασμα της φούστας δεν ήταν ίσιο, διπλωνόταν σε πολλές μεριές.
○ πιέτα, τσάκιση
♬ πτυ-χή

πτυχίο [το] *ουσιαστικό* **(πτυχία)**
☑ Το **πτυχίο** είναι το δίπλωμα που παίρνουμε, όταν τελειώνουμε τις σπουδές μας.
✎ *Ο κύριος Γιάννης σπούδασε στο*

- Πότε είναι η Πρωταπριλιά και η Πρωτομαγιά;

Πολυτεχνείο και πήρε ***πτυχίο*** *αρχιτεκτονικής.*
♬ πτυ-χί-ο

πτώμα [το] *ουσιαστικό* **(πτώματα)**
☑ Το **πτώμα** είναι το σώμα ενός πεθαμένου ανθρώπου ή ζώου.
✓ Λέμε ότι κάποιος είναι **πτώμα**, όταν είναι πολύ κουρασμένος.
♬ πτώ-μα

πτώση [η] *ουσιαστικό* **(πτώσεις)**
☑ *Η* ***πτώση*** *του αεροπλάνου προκάλεσε το θάνατο πολλών ανθρώπων.* Το αεροπλάνο έπεσε με όλο του το βάρος προς τα κάτω.
✓ *Το χειμώνα έχουμε* ***πτώση*** *της θερμοκρασίας.*
Κάνει περισσότερο κρύο.
♬ πτώ-ση

πυκνός, **πυκνή**, **πυκνό** *επίθετο* **(πυκνοί, πυκνές, πυκνά)**
☑ *Η Αθηνά έχει πολύ* ***πυκνά*** *μαλλιά.*
Έχει πολλά, πλούσια μαλλιά.
● αραιός
✓ *«Το χειμώνα στο χωριό πιάνει* ***πυκνή*** *ομίχλη και δε βλέπουμε μπροστά μας» είπε ο Κώστας.*
◇ Όταν κάτι **πυκνώνει**, γίνεται πυκνό. ● αραιώνω
♬ πυ-κνός

πυκνώνω *ρήμα* **(πύκνωσα, θα πυκνώσω)** → πυκνός

πύλη [η] *ουσιαστικό* **(πύλες)**
☑ Η **πύλη** είναι μία μεγάλη πόρτα που οδηγεί σε άλλο χώρο.
✎ *Η Σταχτοπούτα σταμάτησε την άμαξά της μπροστά στην* ***πύλη*** *του παλατιού.*
♬ πύ-λη

πυξίδα [η] *ουσιαστικό* **(πυξίδες)**
☑ Η βελόνα της **πυξίδας** μάς δείχνει πού είναι ο Βορράς, ο Νότος, η Δύση και η Ανατολή.
Τα πλοία και τα αεροπλάνα έχουν πυξίδα για να βρίσκουν το δρόμο τους, δηλαδή για να **προσανατολίζονται**.
♬ πυ-ξί-δα

πυρ [το] ουσιαστικό **(πυρά)**
☑ Η φωτιά λεγόταν παλιότερα **πυρ**.
✓ Όταν είσαι ή γίνεσαι **πυρ** και μανία, είσαι πάρα πολύ θυμωμένος.
✓ Όταν φωνάζεις «**πυρ!**», διατάζεις κάποιον να πυροβολήσει.
◇ Όταν κάτι είναι **πύρινο**, είναι από φωτιά ή μοιάζει με φωτιά. **πύραυλος**, **πυρκαγιά**, **πυροσβέστης**
♬ πυρ

πυραμίδα [η] *ουσιαστικό* **(πυραμίδες)**
☑ Στην Αίγυπτο έχει πολλές **πυραμίδες**.
♬ πυ-ρα-μί-δα

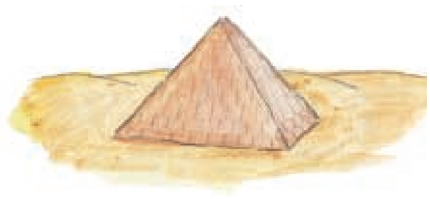

πύραυλος [ο] *ουσιαστικό* **(πύραυλοι)**
☑ Ο **πύραυλος** είναι μία μηχανή που μεταφέρει τους αστροναύτες στο διάστημα.
✎ *Ο άνθρωπος έφτασε στο φεγγάρι με* ***πύραυλο.***

○ διαστημόπλοιο
✓ Λέμε ότι κάποιος γίνεται **πύραυλος**, όταν φεύγει πάρα πολύ γρήγορα κι εξαφανίζεται.
✓ Ο **πύραυλος** είναι και παγωτό. Το παγωτό είναι μέσα σ' ένα χωνί από μπισκότο που μοιάζει με **πύραυλο**.
♫ πύ-ραυ-λος

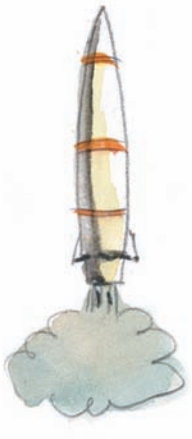

πύργος [ο] *ουσιαστικό* **(πύργοι)**
☑ Ο **πύργος** είναι ένα από τα πιο ψηλά σημεία ενός κάστρου. Εκεί ανέβαιναν οι άνθρωποι για να δουν αν έρχεται ο εχθρός. Το σχήμα του είναι συνήθως στρογγυλό.
✓ **Πύργο** λέμε κι ένα πολύ ψηλό κτίριο ή ένα κτίριο που μοιάζει με πύργο.
✎ *Στο Παρίσι βρίσκεται ο **Πύργος** του Άιφελ.* ♫ πύρ-γος
✎ 'τα παραμύθια'

πυρετός [ο] *ουσιαστικό* **(πυρετοί)**
☑ Όταν έχεις **πυρετό**, είσαι πολύ ζεστός κι αισθάνεσαι πολύ άσχημα, γιατί είσαι άρρωστος.
♫ πυ-ρε-τός

πυρήνας [ο] *ουσιαστικό* **(πυρήνες)**
☑ Ο **πυρήνας** είναι το κέντρο του κυττάρου.
✓ **Πυρήνα** λέμε και το κουκούτσι των καρπών.
♫ πυ-ρή-νας

πυρκαγιά [η] *ουσιαστικό* **(πυργκαγιές)**
☑ Η **πυρκαγιά** είναι μία μεγάλη φωτιά σε κτίριο ή σε δάσος που προκαλεί πολλές καταστροφές.
♫ πυρ-κα-γιά

πυροβολώ, πυροβολούμαι *ρήμα*
(πυροβόλησα, θα πυροβολήσω)
☑ Όταν ρίχνεις σφαίρες με το πιστόλι, **πυροβολείς**.
✎ *Στην εκδρομή ο Νίκος κι ο Ίγκλι **πυροβολούσαν** συνέχεια τον Κώστα, που στο τέλος έγινε μούσκεμα από τα νεροπίστολά τους.* ◇ **πυρ**
♫ πυ-ρο-βο-λώ

πυροσβεστήρας [ο] *ουσιαστικό*
(πυροσβεστήρες) → πυροσβέστης

πυροσβέστης [ο] *ουσιαστικό*
(πυροσβέστες)
☑ Οι **πυροσβέστες** βοηθούν τον κόσμο όταν γίνονται πυρκαγιές, πλημμύρες, σεισμοί και άλλες καταστροφές. ◇ Οι πυροσβέστες είναι υπάλληλοι της **πυροσβεστικής υπηρεσίας**. Για να σβήσουμε μία μικρή φωτιά, ρίχνουμε αφρό ή νερό με τον **πυροσβεστήρα**. **πυρ**
♫ πυ-ρο-σβέ-στης

- Ο Λευκός Πύργος σε ποια πόλη της Ελλάδας βρίσκεται;

....

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

πυροτέχνημα [το] *ουσιαστικό* **(πυροτεχνήματα)**
☑ *Η Αθηνά κι ο Κώστας ανεβαίνουν στην ταράτσα κάθε Πρωτοχρονιά για να θαυμάσουν τα* ***πυροτεχνήματα*** *που σκάνε στον ουρανό.* Τα **πυροτεχνήματα** κάνουν δυνατό θόρυβο και σκορπάνε πολύχρωμα φώτα στον ουρανό. ◇ **πυρ**
♬ πυ-ρο-τέ-χνη-μα

πώληση [η] *ουσιαστικό* **(πωλήσεις)**
→ πουλώ

πωλητής [ο], **πωλήτρια** [η] *ουσιαστικό* **(πωλητές, πωλήτριες)**
→ πουλώ

Ρ ρ

ραβδί [το] *ουσιαστικό* **(ραβδιά)**
☑ *Η νονά της Σταχτοπούτας είναι η καλή νεράιδα με το μαγικό* ***ραβδί****.*
✓ **Ραβδί** είναι κι ένα λεπτό και μακρύ κομμάτι ξύλο που το έχουμε για να χτυπάμε κάτι. ○ βέργα
♬ ρα-βδί ✎ 'παραμύθια'

ράβω, **ράβομαι** *ρήμα* **(έραψα, θα ράψω)**
☑ Όταν **ράβεις**, χρησιμοποιείς κλωστή και βελόνα για να ενώσεις κομμάτια ύφασμα και να φτιάξεις έτσι ένα ρούχο.
✓ Όταν μία πληγή είναι πολύ βαθιά, ο γιατρός τη **ράβει** για να κλείσει πιο γρήγορα. ◇ *Της μαμάς του Ίγκλι της αρέσει πολύ το* ***ράψιμο***, της αρέσει πολύ να ράβει. Οι **ραφές** σ' ένα ρούχο είναι εκεί που ενώνονται τα κομμάτια του υφάσματος. Ο **ράφτης** είναι αυτός που ράβει ρούχα για τους άλλους. Όταν μία πληγή έχει κλείσει καλά, ο γιατρός βγάζει τα **ράμματα**.
♬ ρά-βω

ράγα [η] *ουσιαστικό* **(ράγες)**
☑ Οι **ράγες** είναι δύο παράλληλες μεταλλικές γραμμές στο έδαφος που πάνω τους τρέχουν τα τρένα.
○ σιδηροδρομική γραμμή ♬ ρά-γα

ραγίζω *ρήμα* **(ράγισα, θα ραγίσω)**
☑ Ένα φλιτζάνι ή ένα ποτήρι που πέφτει μπορεί να **ραγίσει** χωρίς να σπάσει. ◇ Αν ραγίσει, φαίνεται το **ράγισμα**, δηλαδή μία γραμμή σαν σκίσιμο στην επιφάνειά του αλλά δε χωρίζεται σε κομμάτια όπως όταν σπάει. ♬ ρα-γί-ζω

ραδίκι [το] *ουσιαστικό* **(ραδίκια)**
☑ Τα **ραδίκια** είναι χόρτα που μαζεύουμε στην εξοχή ή αγοράζουμε στην αγορά. Τα τρώμε βραστά σαν σαλάτα. ♬ ρα-δί-κι

ράδιο [το] *ουσιαστικό*
☑ Το **ράδιο** είναι το ραδιόφωνο.
◇ Το **ραδιοταξί** είναι το ταξί που καλούμε παίρνοντας τηλέφωνο από το σπίτι μας. **ραδιόφωνο**, **ραδιοσταθμός** ♬ ρά-δι-ο

ραδιοσταθμός [ο] *ουσιαστικό* **(ραδιοσταθμοί)** → ραδιόφωνο

ραδιοταξί [το] *ουσιαστικό* → ράδιο

ραδιόφωνο [το] *ουσιαστικό* **(ραδιόφωνα)**

- Πώς λέμε τη γυναίκα που ράβει ρούχα για άλλους;
- Τι μηχανή χρησιμοποιεί;

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

☑ Στο **ραδιόφωνο** ακούμε μουσική, διάφορες εκπομπές και τις ειδήσεις.
◇ *Η Αλίκη ακούει στο ραδιόφωνο τα τραγούδια που μεταδίδει ο αγαπημένος της **ραδιοσταθμός**.*
ραδιοφωνάκι, **ράδιο**
♫ ρα-δι-ό-φω-νο

ρακέτα [η] *ουσιαστικό* **(ρακέτες)**
☑ Χρησιμοποιούμε **ρακέτα** για να παίξουμε τένις ή πιγκ πογκ. Έχει ένα χερούλι για να την κρατάμε κι ένα στρογγυλό επίπεδο μέρος για να χτυπάμε μ' αυτό τη μπάλα. Η **ρακέτα** του πιγκ πογκ είναι μικρή και ξύλινη, ενώ του τένις είναι μεγαλύτερη κι έχει ένα πλαστικό δίχτυ. ♫ ρα-κέ-τα

ράλι [το] *ουσιαστικό*
☑ Οι αγώνες αυτοκινήτων λέγονται **ράλι**. ♫ ρά-λι
-Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

ράμμα [το] *ουσιαστικό* **(ράμματα)**
→ ράβω

ράμφος [το] *ουσιαστικό* **(ράμφη)**
☑ Τα πουλιά έχουν **ράμφος**.
Μ' αυτό τρώνε, πίνουν και τσιμπούν. Είναι σκληρό κι έχει διάφορα σχήματα. Του πελαργού είναι μακρύ, ενώ της κότας μυτερό και κοντό.
♫ ράμ-φος ✎ 'τα ζώα'

– Πώς είναι το ράμφος του αετού;

ραντάρ [το] *ουσιαστικό*
☑ Όλα τα σκάφη, όπως τα πλοία, τα αεροπλάνα και τα υποβρύχια έχουν **ραντάρ**. Το **ραντάρ** δείχνει σε μία οθόνη τα αντικείμενα που βρίσκονται στο δρόμο τους. ♫ ρα-ντάρ
-Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

ραντεβού [το] *ουσιαστικό*
☑ Όταν κλείνεις **ραντεβού** με κάποιον, κανονίζεις από πριν να τον συναντήσεις μία συγκεκριμένη ημέρα και ώρα. ♫ ρα-ντε-βού
-Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

ράντζο [το] *ουσιαστικό* **(ράντζα)**
☑ Το **ράντζο** είναι ένα πρόχειρο κρεβάτι με πόδια από ξύλο ή μέταλλο κι ένα χοντρό ύφασμα αντί για στρώμα. Όταν δεν το χρειαζόμαστε, το διπλώνουμε για να μην πιάνει χώρο. ♫ ρά-ντζο

ραντίζω, **ραντίζομαι** *ρήμα* **(ράντισα, θα ραντίσω)**
☑ Όταν **ραντίζεις** κάτι, του ρίχνεις σταγόνες νερού ή άλλου υγρού.
✎ *Ο θείος Αλέκος έχει ειδικές μηχανές για να **ραντίζει** τα χωράφια του με φάρμακο.* ○ ψεκάζω ◇ *Το **ράντισμα** των χωραφιών γίνεται έτσι πολύ γρήγορα.* ○ ψέκασμα
♫ ρα-ντί-ζω

ραπτομηχανή [η] *ουσιαστικό* **(ραπτομηχανές)**
☑ Με τη **ραπτομηχανή** ράβουμε γρηγορότερα απ' ό,τι με το χέρι χρησιμοποιώντας βελόνα.
◇ **ράβω**, **ράπτης**, **ράψιμο**
♫ ρα-πτο-μη-χα-νή

ράσο [το] *ουσιαστικό* **(ράσα)**
☑ Τα **ράσα** είναι τα μαύρα, φαρδιά και μακριά ρούχα που φοράνε οι παπάδες, οι μοναχοί και οι μοναχές.
♬ ρά-σο

ράτσα [η] *ουσιαστικό* **(ράτσες)**
☑ Υπάρχουν διάφορες **ράτσες** σκυλιών, όπως τα σκυλιά Δαλματίας, τα κανίς, τα μπουλντόγκ και τα λυκόσκυλα. Αν και όλα είναι σκυλιά, δε μοιάζουν καθόλου μεταξύ τους.
♬ ρά-τσα

ραφή [η] *ουσιαστικό* **(ραφές)**
→ ράβω

ράφι [το] *ουσιαστικό* **(ράφια)**
☑ Οι ντουλάπες και οι βιβλιοθήκες έχουν **ράφια**. Τα **ράφια** είναι λεπτές σανίδες που πάνω τους τακτοποιούμε τα πράγματά μας.
♬ ρά-φι ✎ 'το δωμάτιο'

ράφτης [ο], **ράφτρα** [η] *ουσιαστικό* **(ράφτες, ράφτρες)** → ράβω

ράχη [η] *ουσιαστικό* **(ράχες)**
☑ Η **ράχη** είναι το πίσω μέρος του σώματος, από τη μέση μέχρι το σβέρκο. ○ πλάτη
✓ Η **ράχη** της καρέκλας είναι το μέρος που ακουμπάμε την πλάτη μας, όταν καθόμαστε. ○ πλάτη
♬ ρά-χη

ρεβίθι [το] *ουσιαστικό* **(ρεβίθια)**
☑ Τα **ρεβίθια** είναι όσπρια με στρογγυλό σχήμα και σχεδόν άσπρο χρώμα, που τα τρώμε σαν σούπα.
◇ Το ρεβίθι είναι ο καρπός της **ρεβιθιάς**. ♬ ρε-βί-θι
Δες στραγάλι

ρεζέρβα [η] *ουσιαστικό* **(ρεζέρβες)**
☑ *Η Αθηνά έχει πάντα ένα λάστιχο **ρεζέρβα** για το ποδήλατό της. Έτσι αν σκάσει ένα από τα λάστιχα, θα μπορεί να το αλλάξει.* ♬ ρε-ζέρ-βα

ρεζίλι [το] *ουσιαστικό* **(ρεζίλια)**
☑ Όταν γίνεσαι **ρεζίλι**, νιώθεις ντροπή για κάτι δυσάρεστο που σου συνέβη μπροστά στους άλλους.
◇ Όταν κάνεις κάποιον ρεζίλι, τον **ρεζιλεύεις**. ♬ ρε-ζί-λι

ρεκόρ [το] *ουσιαστικό*
☑ Το **ρεκόρ** σ' ένα άθλημα είναι το καλύτερο αποτέλεσμα που έχει πετύχει κανείς. ♬ ρε-κόρ
-Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

ρέμα [το] *ουσιαστικό* **(ρέματα)**
☑ Το **ρέμα** είναι ένα απότομο άνοιγμα της γης με ορμητικό νερό.
✓ Λέμε «μπρος γκρεμός και πίσω **ρέμα**», όταν ξέρουμε πως όποια απόφαση κι αν πάρουμε, το αποτέλεσμα θα είναι το ίδιο κακό.
♬ ρέ-μα

ρεπορτάζ [το] *ουσιαστικό*
☑ *Στις ειδήσεις βλέπουμε πολλά **ρεπορτάζ** για ό,τι συμβαίνει στον κόσμο.* Πληροφορίες και εικόνες που μαζεύουν οι δημοσιογράφοι σχετικά με ενδιαφέροντα θέματα ή πράγματα

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

που γίνονται κάθε μέρα στον κόσμο.
◇ Αυτός που κάνει τα ρεπορτάζ, λέγεται **ρεπόρτερ**. ♬ ρε-πορ-τάζ
-Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

ρεπόρτερ [ο], [η] *ουσιαστικό*
→ ρεπορτάζ

ρεσεψιόν [η] *ουσιαστικό*
☑ Η **ρεσεψιόν** είναι το γραφείο που υποδέχεται τους πελάτες ενός ξενοδοχείου ή τους επιβάτες ενός πλοίου. ♬ ρε-σε-ψιόν
-Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

ρέστα [τα] *ουσιαστικό*
☑ Τα **ρέστα** είναι τα λεφτά που σου επιστρέφουν, όταν πληρώνεις περισσότερα από το ποσό που σου ζητούν. ♬ ρέ-στα
- Δεν έχει ενικό αριθμό.

ρετιρέ [το] *ουσιαστικό*
☑ Το **ρετιρέ** είναι ο τελευταίος όροφος μίας πολυκατοικίας. Τα **ρετιρέ** έχουν μεγάλη βεράντα.
♬ ρε-τι-ρέ
-Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

ρετσίνα [η] *ουσιαστικό* **(ρετσίνες)**
☑ Η **ρετσίνα** είναι ένα ελληνικό άσπρο κρασί με άρωμα από ρετσίνι.
◇ Το **ρετσίνι** είναι ένα υγρό που βγαίνει από τον κορμό του πεύκου και κολλάει σαν κόλλα. ♬ ρε-τσί-να

ρεύμα [το] *ουσιαστικό* **(ρεύματα)**
☑ Όταν κάνει **ρεύμα**, μπαίνει δυνατός αέρας από κάπου.
✓ Με το ηλεκτρικό **ρεύμα** λειτουργούν όλες οι ηλεκτρικές συσκευές κι έχουμε φως.
♬ ρεύ-μα

ρεύομαι *ρήμα* **(ρεύτηκα, θα ρευτώ)**
☑ Όταν τρως πολύ, έχεις ανάγκη να **ρευτείς**, δηλαδή να βγάλεις από το στόμα σου αέρια κάνοντας θόρυβο.
◇ **ρέψιμο** ♬ ρεύ-ο-μαι

ρευστός, **ρευστή**, **ρευστό** *επίθετο* **(ρευστοί, ρευστές, ρευστά)**
☑ Όταν κάτι είναι **ρευστό**, κυλάει όπως ένα υγρό. ● πηχτός
♬ ρευ-στός

ρημάζω, **ρημάζομαι** *ρήμα* **(ρήμαξα, θα ρημάξω)**
☑ Όταν **ρημάζεις** κάτι, το καταστρέφεις τελείως, το κάνεις ερείπιο. ✎ *Το χιόνι **ρήμαξε** πολλά σπίτια στο χωριό του θείου Αλέκου.*
✓ Όταν κάτι **ρημάζει**, καταστρέφεται σιγά σιγά και γίνεται έρημο, γιατί κανείς δεν το φροντίζει πια. ✎ *Αν δεν είχε πάει ο θείος Αλέκος στο χωριό, το σπίτι του παππού θα είχε **ρημάξει**.*
◇ *«**Ρημαδιό** έγινε το δωμάτιο με τα κυνηγητά σας!» είπε η κυρία Μαργαρίτα. Έγινε άνω κάτω.*
♬ ρη-μά-ζω

ρηχός, **ρηχή**, **ρηχό** *επίθετο* **(ρηχοί, ρηχές, ρηχά)**
☑ Όταν το νερό είναι **ρηχό**, μπορούμε να πατήσουμε στο βυθό, γιατί έχει μικρό βάθος. ● βαθύς
✓ (σαν ουσιαστικό) *Στη θάλασσα ο Κώστας και η Αθηνά κολυμπάνε στα **ρηχά**.* ◇ Όταν το νερό **ρηχαίνει**, μικραίνει το βάθος του. ● βαθαίνω
♬ ρη-χός ✎ 'αντίθετα'

ρίγα [η] *ουσιαστικό* **(ρίγες)**
☑ *Η μπλούζα της θείας Κατερίνας είναι άσπρη με μπλε **ρίγες**.* Δηλαδή έχει μπλε γραμμές πάνω της.
◇ *Η θεία Κατερίνα φοράει **ριγέ** μπλούζα.* ♬ ρί-γα

ρίγανη [η] *ουσιαστικό*
☑ Η **ρίγανη** είναι θάμνος με αρωματικά φύλλα και λουλούδια. Την ξεραίνουμε, την τρίβουμε και τη βάζουμε στο φαγητό για να το νοστιμέψει. ♬ ρί-γα-νη

ριγέ *επίθετο* → ρίγα

ρίζα [η] *ουσιαστικό* **(ρίζες)**
☑ Τα φυτά παίρνουν την τροφή που χρειάζονται από τις **ρίζες** τους που είναι κάτω από τη γη.
✓ Τα δόντια και τα μαλλιά μας έχουν κι αυτά **ρίζες**. ◇ Λέμε ότι ένα φυτό **ριζώνει**, όταν κάνει γερές ρίζες και μεγαλώνει εκεί που το φυτέψαμε. Όταν κάποιος **ριζώνει** σ' έναν τόπο, συνηθίζει να ζει εκεί και δε θέλει πια να φύγει. ♬ ρί-ζα

ριζώνω *ρήμα* **(ρίζωσα, θα ριζώσω)**
→ ρίζα

ρισκάρω *ρήμα* **(ρίσκαρα, θα ρισκάρω)**
☑ Όταν **ρισκάρεις**, αποφασίζεις να κάνεις κάτι επικίνδυνο ή βάζεις κάτι σε κίνδυνο. ✎ *Οι πυροσβέστες **ρισκάρουν** τη ζωή τους κάθε φορά που τρέχουν να σώσουν κάποιον.*
◇ Όταν ρισκάρεις, παίρνεις ένα **ρίσκο**, κάνεις κάτι πολύ επικίνδυνο.
♬ ρι-σκά-ρω

ρίχνω, **ρίχνομαι** *ρήμα* **(έριξα, θα ρίξω)**
☑ Όταν **ρίχνεις** κάτι, το κάνεις να πέσει κάτω. ✎ *Το βάζο που **έριξε** ο Κώστας με την μπάλα, έγινε χίλια κομμάτια.*
✓ *Όταν ο Κώστας και η Αθηνά γυρίζουν από το σχολείο, **ρίχνουν** τις τσάντες τους στο πάτωμα και τρέχουν για το μεσημεριανό τους.* Τις πετούν κάτω.
✓ *Χθες στο χωριό του θείου Αλέκου ένα κοπάδι από λύκους **ρίχτηκε** στα πρόβατα.* Έπεσε πάνω τους με ορμή. Έκανε επίθεση.
✓ Όταν **ρίχνεις** ένα ρούχο πάνω σου, φοράς στα γρήγορα κάτι πρόχειρο. Όταν **ρίχνεις** μία ματιά σε κάτι, το κοιτάζεις στα γρήγορα. Όταν **ρίχνεις** ένα χαστούκι σε κάποιον, τον χτυπάς στο μάγουλο με το χέρι σου. Όταν **ρίχνει** πολλή βροχή, βρέχει πολύ. ◇ *Η θεία Κατερίνα φοράει συχνά **ριχτά** ρούχα.* Άνετα, φαρδιά ρούχα από μαλακό ύφασμα. **ρίξιμο**
♬ ρί-χνω

ριψοκίνδυνος, **ριψοκίνδυνη**, **ριψοκίνδυνο** *επίθετο* **(ριψοκίνδυνοι, ριψοκίνδυνες, ριψοκίνδυνα)**

– Σε τι πιάτο τρώμε τη σούπα; Σε ρηχό ή σε βαθύ;

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

☑ Όταν κάνεις κάτι **ριψοκίνδυνο**, κάνεις κάτι που μπορεί να είναι επικίνδυνο για σένα. ✎ *Οι βουτιές που κάνει ο Κώστας στη θάλασσα είναι **ριψοκίνδυνες** και ο θείος Τάκης του φωνάζει να προσέχει.*
◇ **ριψοκινδυνεύω**
♬ ρι-ψο-κίν-δυ-νος

ρόδα [η] *ουσιαστικό* **(ρόδες)**
☑ Τα αυτοκίνητα, τα ποδήλατα και οι μοτοσικλέτες κινούνται πάνω σε στρογγυλές **ρόδες**. ○ τροχός
♬ ρό-δα

ροδάκινο [το] *ουσιαστικό* **(ροδάκινα)**
☑ Τα **ροδάκινα** είναι στρογγυλά φρούτα με λεπτή και χνουδωτή φλούδα και μεγάλο κουκούτσι. Η σάρκα τους είναι κίτρινη και πολύ ζουμερή. ◇ Η **ροδακινιά** είναι το δέντρο που κάνει ροδάκινα.
♬ ρο-δά-κι-νο

ρόδι [το] *ουσιαστικό* **(ρόδια)**
☑ Το **ρόδι** είναι ένα φρούτο με χοντρή και σκληρή φλούδα και μικρούς κόκκινους σπόρους. Την Πρωτοχρονιά σπάμε **ρόδι** στο πάτωμα για να έχουμε καλή τύχη.
◇ Η **ροδιά** είναι το δέντρο που κάνει ρόδια. ♬ ρό-δι

– Αν μου αλλάξεις το τελευταίο γράμμα τσουλάω. Ποια λέξη είμαι;
....

ρόδο [το] *ουσιαστικό* **(ρόδα)**
☑ **Ρόδο** λέμε το τριαντάφυλλο.
◇ Όταν κάτι είναι **ρόδινο**, έχει το χρώμα του ρόδου.
○ τριανταφυλλής ♬ ρό-δο

ροζ *επίθετο*
☑ Όταν κάτι είναι **ροζ**, έχει πολύ ανοιχτό κόκκινο χρώμα.
✎ *Η Αθηνά φοράει **ροζ** κάλτσες.*
✓ (σαν ουσιαστικό)*Το **ροζ** είναι το αγαπημένο χρώμα της Αθηνάς. Γι' αυτό και ονόμασε τη γάτα της Ροζαλία.* ♬ ροζ
-Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.
✎ 'τα χρώματα'

ροκανίδι [το] *ουσιαστικό* **(ροκανίδια)**
→ ροκανίζω

ροκανίζω, **ροκανίζομαι** *ρήμα* **(ροκάνισα, θα ροκανίσω)**
☑ Όταν **ροκανίζω** ένα ξύλο, το ξύνω για να κάνω πιο λεία την επιφάνειά του.
✓ Όταν **ροκανίζω** κάτι σκληρό, το μασάω για ώρα.
◇ Τα **ροκανίδια** είναι τα πολύ ψιλά και μικρά κομματάκια από ξύλο που πέφτουν, όταν το πριονίζουμε.
♬ ρο-κα-νί-ζω

ρολό [το] *ουσιαστικό* **(ρολά)**
☑ Κάτι που είναι τυλιγμένο σε **ρολό** μοιάζει με σωλήνα. Ένα **ρολό** χαρτί είναι το χαρτί της τουαλέτας.
✓ *Κάθε πρωί ο κύριος Δημήτρης ανεβάζει τα **ρολά** του μαγαζιού του για να το ανοίξει.* ♬ ρο-λό

ρολόι [το] *ουσιαστικό* **(ρολόγια)**
☑ Το **ρολόι** μάς δείχνει τι ώρα είναι. Έχει αριθμούς, ένα μεγάλο **δείκτη** που δείχνει τα λεπτά κι ένα μικρό που δείχνει τις ώρες που περνούν.
♬ ρο-λόι Δες ώρα

ρόλος [ο] *ουσιαστικό* **(ρόλοι)**
☑ Στο σινεμά και στο θέατρο οι ηθοποιοί παίζουν ο καθένας το **ρόλο** του, δηλαδή λένε και κάνουν αυτά που λένε και κάνουν τα πρόσωπα του έργου. ♬ ρό-λος

ρόμβος [ο] *ουσιαστικό* **(ρόμβοι)**
☑ Ο **ρόμβος** είναι ένα σχήμα με τέσσερις ίσες πλευρές και με τέσσερις γωνίες, δύο **αμβλείες** που είναι πιο φαρδιές και δύο **οξείες** που είναι πιο στενές.
♬ ρόμ-βος ✎ 'τα σχήματα'

ρόμπα [η] *ουσιαστικό* **(ρόμπες)**
☑ Η **ρόμπα** είναι ένα ρούχο που φοράμε μόνο στο σπίτι, όταν σηκωνόμαστε από το κρεβάτι μας ή πριν ξαπλώσουμε. ♬ ρό-μπα

ρομπότ [το] ουσιαστικό
☑ Το **ρομπότ** είναι μία μηχανή με μορφή ανθρώπου που είναι φτιαγμένη έτσι ώστε να κάνει κάποιες ανθρώπινες δουλειές. Βλέπουμε **ρομπότ** σε ταινίες επιστημονικής φαντασίας.
♬ ρο-μπότ
-Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

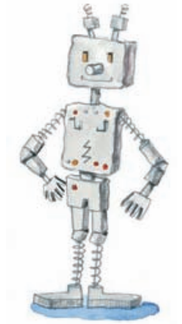

ρόπαλο [το] *ουσιαστικό* **(ρόπαλα)**
☑ Το **ρόπαλο** είναι ένα χοντρό και βαρύ ξύλο που το χρησιμοποιούσαν παλιότερα σαν όπλο. ♬ ρό-πα-λο

ρουθούνι [το] *ουσιαστικό* **(ρουθούνια)**
☑ Τα **ρουθούνια** είναι οι δύο τρύπες που έχουμε στη μύτη για ν' αναπνέουμε. ◇ Όταν **ρουθουνίζουμε**, αναπνέουμε από τη μύτη με θόρυβο. ♬ ρου-θού-νι
✎ 'το σώμα μας'

ρουκέτα [η] *ουσιαστικό* **(ρουκέτες)**
☑ Στις γιορτές ρίχνουμε **ρουκέτες** που όταν σκάνε στον ουρανό, κάνουν θόρυβο και βγάζουν πολύχρωμα φώτα.
○ πυροτέχνημα ♬ ρου-κέ-τα

ρουμπίνι [το] *ουσιαστικό* **(ρουμπίνια)**
☑ Το **ρουμπίνι** είναι μία κόκκινη, γυαλιστερή και πολύ ακριβή πέτρα που μπαίνει σε κοσμήματα.
♬ ρου-μπί-νι

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

ρουφηξιά [η] *ουσιαστικό* **(ρουφηξιές)**
→ ρουφώ

ρουφώ και **ρουφάω, ρουφιέμαι** *ρήμα* **(ρούφηξα, θα ρουφήξω)**
☑ Όταν **ρουφάς** ένα υγρό, το πίνεις παίρνοντας μικρή αναπνοή από το στόμα και κάνοντας μερικές φορές έναν ελαφρό θόρυβο με τα χείλια σου. *Όταν η Αθηνά πίνει χυμό, τον **ρουφάει** με το καλαμάκι.*
✓ Όταν τρέχουν οι μύξες σου και δεν έχεις χαρτομάντιλο να σκουπιστείς, **ρουφάς** τη μύτη σου.
◇ *Ο θείος Αλέκος έπινε το ζεστό του καφεδάκι με μικρές **ρουφηξιές** για να το απολαύσει, δηλαδή το έπινε σιγά σιγά με μικρές* **γουλιές**. *Ο Κώστας ήταν κρυωμένος κι ακουγόταν το **ρούφηγμα** της μύτης του.* Ακουγόταν που ρουφούσε τη μύτη του.
♬ ρου-φώ ‘το πάρτι’

ρούχο [το] *ουσιαστικό* **(ρούχα)**
☑ Ντυνόμαστε με **ρούχα**. Είναι τα παντελόνια, οι φούστες, τα φορέματα, οι μπλούζες και ό,τι άλλο φοράμε για να μην είμαστε γυμνοί και για να μην κρυώνουμε.
✓ Λέμε ότι τρώγεσαι με τα **ρούχα** σου, όταν δεν ξέρεις τι θέλεις κι όλα σ’ εκνευρίζουν. ♬ ρού-χο
‘τα ρούχα’

ρόφημα [το] *ουσιαστικό* **(ροφήματα)**
☑ Το **ρόφημα** είναι κάτι που πίνεται ζεστό, όπως το τσάι, το χαμομήλι, το κακάο και ο καφές.
◇ **ρουφώ** ♬ ρό-φη-μα

– Από τι φτιάχνεται το λαχανόρυζο;

ροχαλίζω *ρήμα* **(ροχάλισα, θα ροχαλίσω)**
☑ Όταν **ροχαλίζεις** στον ύπνο σου, αναπνέεις με θόρυβο.
*Ο Κώστας **ροχάλιζε** όλη τη νύχτα, γιατί η μύτη του ήταν βουλωμένη.* ◇ Ο θόρυβος αυτός που κάνεις στον ύπνο σου λέγεται **ροχαλητό**. ♬ ρο-χα-λί-ζω

ρυάκι [το] *ουσιαστικό* **(ρυάκια)**
☑ Το **ρυάκι** είναι ένα πολύ μικρό ποτάμι. Βγαίνει κι αυτό από μία πηγή, είναι όμως πολύ πιο μικρό. ♬ ρυ-ά-κι

ρύζι [το] *ουσιαστικό* **(ρύζια)**
☑ Το **ρύζι** είναι ένα δημητριακό που φυτρώνει σε γη σκεπασμένη με νερό. Το τρώμε βραστό.
◇ Με ρύζι, γάλα, ζάχαρη και κανέλα φτιάνουμε ένα γλυκό, το **ρυζόγαλο**. Όταν μαγειρέψουμε το ρύζι με αρακά, καλαμπόκι και άλλα υλικά, φτιάχνουμε **ριζότο**.
♬ ρύ-ζι

ρυθμίζω, ρυθμίζομαι *ρήμα* **(ρύθμισα, θα ρυθμίσω)**
☑ Όταν **ρυθμίζεις** ένα μηχάνημα, το κάνεις να λειτουργεί καλά ή όπως εσύ θέλεις. *Η Αλίκη **ρύθμισε** το ξυπνητήρι της για να ξυπνήσει νωρίς και να διαβάσει λίγο πριν το διαγώνισμα.*
✓ Όταν **ρυθμίζεις** ένα θέμα, το οργανώνεις έτσι ώστε να μην υπάρχουν προβλήματα μ’ αυτό.
*Ο κύριος Γιάννης **ρύθμισε** τη δουλειά του έτσι ώστε να έχει χρόνο*

ντουλάπα
καλσόν
καπέλο
κρεμάστρα
γραβάτα
ζώνη
παλτό
συρτάρι
κάλτσες
φόρεμα
μπότες
βρακάκι
παντελόνι
γάντια
δαχτυλίδι
φούστα
φανελάκι
παπούτσια
παντόφλες

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

για την οικογένειά του. ○ κανονίζω, τακτοποιώ ◇ **ρυθμός** ♬ ρυθ-μί-ζω

ρυθμός [ο] *ουσιαστικό* **(ρυθμοί)**
☑ *Η Αθηνά χόρευε στο **ρυθμό** της μουσικής. Πότε γρήγορα, πότε αργά.* Ακολουθούσε στο σωστό χρόνο τους ήχους της μουσικής.
◇ **ρυθμίζω** ♬ ρυθ-μός

ρυτίδα [η] *ουσιαστικό* **(ρυτίδες)**
☑ Οι παππούδες και οι γιαγιάδες έχουν πολλές **ρυτίδες** στο πρόσωπό τους, γιατί όσο μεγαλώνουμε το δέρμα μας στεγνώνει και ζαρώνει.
◇ Το δέρμα τους δεν είναι φρέσκο και λείο, είναι **ρυτιδιασμένο**, δηλαδή γεμάτο ρυτίδες. ♬ ρυ-τί-δα

ρυτιδιασμένος, **ρυτιδιασμένη**, **ρυτιδιασμένο** *μετοχή* **(ρυτιδιασμένοι, ρυτιδιασμένες, ρυτιδιασμένα)**
→ ρυτίδα

ρώγα [η] *ουσιαστικό* **(ρώγες)**
☑ Κάθε τσαμπί σταφύλι έχει πολλές **ρώγες**. Μέσα στις ρώγες βρίσκονται τα κουκούτσια του σταφυλιού.
✓ Στην άκρη κάθε στήθους έχουμε μία **ρώγα**. Από τη **ρώγα** του γυναικείου στήθους βγαίνει το γάλα που βυζαίνουν τα μωρά. ♬ ρώ-γα

ρωτώ και **ρωτάω** *ρήμα* **(ρώτησα, θα ρωτήσω)**
☑ Όταν **ρωτάς** κάποιον κάτι, ζητάς να μάθεις κάποια πληροφορία.
✎ *Η κακιά βασίλισσα **ρωτούσε** κάθε μέρα τον καθρέφτη της ποια είναι η ομορφότερη.* ◇ *Η βασίλισσα έκανε κάθε μέρα την ίδια **ερώτηση**.*
♬ ρω-τώ

Σσ

σαββατοκύριακο [το] *ουσιαστικό* **(σαββατοκύριακα)**
☑ Το **σαββατοκύριακο** είναι οι δύο τελευταίες μέρες της εβδομάδας, το Σάββατο και η Κυριακή.
♬ σαβ-βα-το-κύ-ρια-κο

σαγιονάρα [η] *ουσιαστικό* **(σαγιονάρες)**
☑ Οι **σαγιονάρες** είναι πλαστικές καλοκαιρινές παντόφλες. Τις φοράμε συνήθως στην παραλία.
♬ σα-γιο-νά-ρα

σαγόνι [το] *ουσιαστικό* **(σαγόνια)**
☑ **Σαγόνι** λέμε το μέρος του προσώπου που είναι κάτω από το στόμα. ○ πιγούνι
✓ Τα **σαγόνια** είναι δύο κόκαλα στο κάτω μέρος του προσώπου, πάνω και κάτω από το στόμα. Στα **σαγόνια** φυτρώνουν τα δόντια. ♬ σα-γό-νι

σαΐνι [το] *ουσιαστικό* **(σαΐνια)**
☑ Λέμε **σαΐνι** κάποιον που είναι πάρα πολύ έξυπνος. ♬ σα-ΐ-νι

σαΐτα [η] *ουσιαστικό* **(σαΐτες)**
☑ Φτιάχνουμε **σαΐτες** από χαρτί. Μοιάζουν με βέλη και τις πετάμε ο ένας στον άλλον.
✓ Όταν κάποιος τρέχει πολύ γρήγορα, λέμε πως τρέχει σαν **σαΐτα**.
♬ σα-ΐ-τα

σάκα [η] *ουσιαστικό* **(σάκες)**
☑ **Σάκα** λέμε την τσάντα που κρατούν οι μαθητές, όταν πηγαίνουν στο σχολείο. ○ σχολική τσάντα
◇ σακί, σακούλα, σάκος ♬ σά-κα

σακάκι [το] *ουσιαστικό* **(σακάκια)**
☑ Το **σακάκι** είναι ένα αντρικό ή γυναικείο ρούχο που φοράμε στο πάνω μέρος του σώματός μας, πάνω από μπλούζα ή πουκάμισο.
Έχει συνήθως μακριά μανίκια, φτάνει μέχρι τη μέση ή μέχρι τους γοφούς και κουμπώνει μπροστά. ♬ σα-κά-κι

σακί [το] *ουσιαστικό* **(σακιά)**
☑ Το **σακί** είναι ένας μικρός σάκος. Μέσα στο **σακί** βάζουμε διάφορα πράγματα, όπως πατάτες, χώμα και άμμο. ○ τσουβάλι
✓ Ένα **σακί** σιτάρι είναι τόσο σιτάρι, όσο χωράει ένα **σακί**.
◇ σάκος, σακούλα ♬ σα-κί

σάκος [ο] *ουσιαστικό* **(σάκοι)**
☑ Ο **σάκος** είναι μία τσάντα από πανί, πλαστικό ή δέρμα. Κλείνει στο πάνω μέρος της μ' ένα κορδόνι ή ένα φερμουάρ. Στον **ταξιδιωτικό σάκο** βάζουμε τα πράγματά μας, όταν ταξιδεύουμε. Στον **ταχυδρομικό σάκο**

– Οι δάσκαλοι δουλεύουν το Σαββατοκύριακο; Οι νοσοκόμες; Οι αστυνομικοί;

βάζει ο ταχυδρόμος τα γράμματα και τα πακέτα που μας φέρνει.
○ τσουβάλι
◇ σακί, σακούλα
♬ σά-κος

σακούλα [η] *ουσιαστικό* **(σακούλες)**
☑ Οι **σακούλες** είναι οι πλαστικές ή χάρτινες τσάντες που μας δίνουν στα μαγαζιά για να βάζουμε τα ψώνια μας.
◇ σακί, σάκος
♬ σα-κού-λα

σαλάμι [το] *ουσιαστικό* **(σαλάμια)**
☑ Το **σαλάμι** είναι ένα στρογγυλό και μακρύ αλλαντικό από κρέας, λίπος και μπαχαρικά. Το τρώμε κρύο, κομμένο σε λεπτές φέτες.
♬ σα-λά-μι

σαλάτα [η] *ουσιαστικό* **(σαλάτες)**
☑ Η **σαλάτα** είναι ανακατεμένα κρύα λαχανικά, βρασμένα ή ωμά που σερβίρονται συνήθως με λάδι και ξίδι ή λεμόνι.
✓ *«Τα έκανα **σαλάτα** στις εξετάσεις» είπε η Αλίκη. «Δεν έγραψα τίποτα σωστά, όλα λάθος».* ♬ σα-λά-τα

σαλεύω *ρήμα* **(σάλεψα, θα σαλέψω)**
☑ Όταν **σαλεύεις**, κουνιέσαι ελάχιστα. ✎ *Όταν είδε τον κύριο Μιχάλη, ο Κώστας κρύφτηκε πίσω από ένα δέντρο και δε **σάλεψε** μέχρι να φύγει.* ♬ σα-λεύ-ω

σάλι [το] *ουσιαστικό*
☑ Το **σάλι** είναι ένα μεγάλο πλεκτό ύφασμα που ρίχνουν οι γυναίκες στους ώμους τους για να μην κρυώνουν.
♬ σά-λι

σαλιάρα [η] *ουσιαστικό* **(σαλιάρες)**
→ σάλιο

σαλιάρης, **σαλιάρα**, **σαλιάρικο** *επίθετο* **(σαλιάρηδες, σαλιάρες, σαλιάρικα)**
→ σάλιο

σαλιγκάρι [το] *ουσιαστικό* **(σαλιγκάρια)**
☑ Το **σαλιγκάρι** είναι ένα μικρό ζώο με κεραίες στο κεφάλι. Κουβαλάει ένα όστρακο στην πλάτη του και προχωράει πολύ αργά.
♬ σα-λι-γκά-ρι

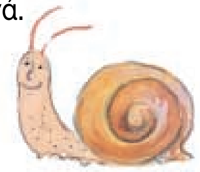

σάλιο [το] *ουσιαστικό* **(σάλια)**
☑ Το **σάλιο** είναι το υγρό που βγαίνει από το στόμα μας.
✓ Λέμε πως σου τρέχουν τα **σάλια**, όταν θέλεις πάρα πολύ να φας ή ν' αποκτήσεις κάτι. ◇ Τα μωρά φοράνε **σαλιάρα**, όταν τρώνε για να μη βρομίζουν τα ρούχα τους. *Η Αθηνά και ο Κώστας λένε το Δημητράκη **σαλιάρη**, γιατί τρέχουν συνέχεια σάλια από το στόμα του.* ♬ σά-λιο

σαλόνι [το] *ουσιαστικό* **(σαλόνια)**
☑ Το **σαλόνι** είναι το μεγαλύτερο δωμάτιο του σπιτιού όπου δεχόμαστε τους επισκέπτες μας.
✓ **Σαλόνι** λέμε και τα έπιπλα που έχουμε στο σαλόνι. ♬ σα-λό-νι

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

σαλπάρω *ρήμα* **(σάλπαρα, θα σαλπάρω)**
☑ Όταν το πλοίο **σαλπάρει**, σηκώνει τις άγκυρες, σφυρίζει δυνατά και φεύγει από το λιμάνι.
● αράζω ♬ σαλ-πά-ρω

σάλτο [το] *ουσιαστικό* **(σάλτα)**
☑ Το **σάλτο** είναι ένα μεγάλο πήδημα. ♬ σάλ-το

σάλτσα [η] *ουσιαστικό* **(σάλτσες)**
☑ Η **σάλτσα** είναι ένα πηχτό υγρό που είναι φτιαγμένο από διάφορα υλικά και το βάζουμε στο φαγητό για να γίνει πιο νόστιμο.
Στα μακαρόνια βάζουμε συχνά **σάλτσα** ντομάτα. ♬ σάλ-τσα

σαμάρι [το] *ουσιαστικό* **(σαμάρια)**
☑ Το **σαμάρι** είναι το κάθισμα που βάζουμε στην πλάτη ενός αλόγου για να καθόμαστε, όταν ανεβαίνουμε πάνω του. ○ σέλα ♬ σα-μά-ρι

σαματάς [ο] *ουσιαστικό* **(σαματάδες)**
☑ Ο **σαματάς** είναι ένας δυνατός θόρυβος. ○ φασαρία ● ησυχία
♬ σα-μα-τάς

σαμπουάν [το] *ουσιαστικό*
☑ **Σαμπουάν** λέμε το υγρό σαπούνι που χρησιμοποιούμε για να πλένουμε τα μαλλιά μας.
♬ σα-μπου-άν
-Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

σανδάλι [το] *ουσιαστικό* **(σανδάλια)**
☑ Τα **σανδάλια** είναι ελαφριά ίσια πέδιλα με λεπτή σόλα και λεπτά λουριά.
♬ σαν-δά-λι

σανίδα [η] *ουσιαστικό* **(σανίδες)**
☑ Η **σανίδα** είναι ένα λεπτό μακρόστενο κομμάτι ξύλο.
✎ *Ο κύριος Μιχάλης έφτιαξε ένα σπιτάκι από **σανίδες** για τα κουταβάκια του.* ♬ σα-νί-δα

σανός [ο] και **σανό** [το] *ουσιαστικό* **(σανά)**
☑ Το **σανό** είναι το ξερό χόρτο που δίνουμε για φαγητό στα ζώα.
♬ σα-νό
-Ο *σανός* και το *σανό* έχουν τον ίδιο πληθυντικό, τα *σανά*.

σαντιγί [η] *ουσιαστικό*
☑ Η **σαντιγί** είναι χτυπημένη κρέμα γάλακτος με ζάχαρη.
Τη βάζουμε στα γλυκά και στις φρουτοσαλάτες.
♬ σα-ντι-γί

-Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

σάντουιτς [το] *ουσιαστικό*
☑ Το **σάντουιτς** είναι ένα πρόχειρο κρύο γεύμα που για να το φτιάξουμε, βάζουμε ζαμπόν, τυρί, ντομάτα ή άλλα υλικά ανάμεσα σε δύο φέτες ψωμιού. ♬ σά-ντου-ιτς
-Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

σαξόφωνο [το] *ουσιαστικό* **(σαξόφωνα)**
☑ Το **σαξόφωνο** είναι ένα **πνευστό** μουσικό όργανο, δηλαδή χρειάζεται να φυσάμε μέσα σ' αυτό για να βγάλει ήχο. Μοιάζει με στριφτό, παχύ σωλήνα που έχει τρύπες.
♬ σα-ξό-φω-νο

σαπίζω *ρήμα* **(σάπισα, θα σαπίσω)**
☑ Όταν τα τρόφιμα **σαπίζουν**, χαλάνε και μυρίζουν πολύ άσχημα. Είναι για πέταμα. ◇ Όταν ένα φρούτο έχει σαπίσει, είναι **σάπιο**.
♬ σα-πί-ζω

σάπιος, σάπια, σάπιο *επίθετο* **(σάπιοι, σάπιες, σάπια)** → σαπίζω

σαπουνάδα [η] *ουσιαστικό* **(σαπουνάδες)** → σαπούνι

σαπούνι [το] *ουσιαστικό* **(σαπούνια)**
☑ Με το **σαπούνι** πλενόμαστε ή πλένουμε κάτι. Όταν το **σαπούνι** μπει στο νερό, αφρίζει.
◇ Κάνει **σαπουνάδα**, που είναι γεμάτη από μικρές φούσκες, τις **σαπουνόφουσκες**. Όταν πλένεις κάτι με σαπούνι, το **σαπουνίζεις**.

♬ σα-πού-νι
✎ 'το μπάνιο'

σαπουνίζω, σαπουνίζομαι *ρήμα* **(σαπούνισα, θα σαπουνίσω)**
→ σαπούνι

σαράβαλο [το] *ουσιαστικό* **(σαράβαλα)**
☑ Όταν κάτι είναι σε πολύ κακή κατάσταση, λέμε ότι είναι **σαράβαλο**. ✎ *Ο κύριος Δημήτρης έχει ένα παλιό φορτηγάκι, σκέτο* ***σαράβαλο****.*
♬ σα-ρά-βα-λο

σαρανταποδαρούσα [η] *ουσιαστικό* **(σαρανταποδαρούσες)**
☑ Η **σαρανταποδαρούσα** είναι ένα έντομο που μοιάζει με σκουλήκι κι έχει σαράντα δύο πόδια.
♬ σα-ρα-ντα-πο-δα-ρού-σα

– Πότε λέμε ότι κάποιον τον έχουν σαπίσει στο ξύλο;

σαρδέλα [η] *ουσιαστικό* **(σαρδέλες)**
☑ Οι **σαρδέλες** είναι μικρά θαλασσινά ψάρια που τρώμε πολύ στην Ελλάδα. Τις αγοράζουμε και σε κονσέρβα.
✓ *«Ταξιδέψαμε σαν* ***σαρδέλες****» είπε ο κύριος Τάκης.* Πολύ στριμωγμένοι.
♬ σαρ-δέ-λα

σάρκα [η] *ουσιαστικό* **(σάρκες)**
☑ Η **σάρκα** είναι το κρέας στο σώμα των ανθρώπων και των ζώων.
◇ Ο σκύλος, η γάτα και το λιοντάρι είναι **σαρκοφάγα** ζώα. Τρέφονται δηλαδή με τη σάρκα άλλων ζώων.
♬ σάρ-κα

σαρκοφάγος, σαρκοφάγα, σαρκοφάγο *επίθετο* **(σαρκοφάγοι, σαρκοφάγες, σαρκοφάγα)** → σάρκα

σαστίζω *ρήμα* **(σάστισα, θα σαστίσω)**
☑ Όταν σου συμβαίνει κάτι που δεν περίμενες, **σαστίζεις** και δεν ξέρεις τι να κάνεις. ✎ *Ο πρίγκιπας* ***σάστισε*** *όταν είδε τη Σταχτοπούτα. Ξαφνιάστηκε με την ομορφιά της.*
◇ Έμεινε **σαστισμένος**.
○ έκπληκτος ♬ σα-στί-ζω

σαστισμένος, σαστισμένη, σαστισμένο *μετοχή* **(σαστισμένοι, σαστισμένες, σαστισμένα)** → σαστίζω

σαύρα [η] *ουσιαστικό* **(σαύρες)**
☑ Η **σαύρα** είναι ένα ερπετό που

έχει **πράσινο** δέρμα, τέσσερα πόδια και μακριά ουρά. Τρέχει πολύ γρήγορα και της αρέσει να κάθεται στον ήλιο.
♫ σαύ-ρα

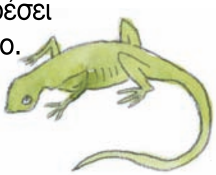

σαχλαμάρα [η] *ουσιαστικό* **(σαχλαμάρες)** → σαχλός

σαχλός, **σαχλή, σαχλό** *επίθετο* **(σαχλοί, σαχλές, σαχλά)**
☑ Όταν κάποιος είναι **σαχλός**, δεν είναι σοβαρός κι αυτά που κάνει ή λέει δεν είναι πολύ έξυπνα.
✓ Όταν ένα έργο ή ένα βιβλίο είναι **σαχλό**, δεν έχει κανένα ενδιαφέρον, καμιά ουσία.
○ ανόητος ◇ Όταν κάποιος λέει **σαχλαμάρες**, λέει χαζά, ανόητα πράγματα, γίνεται σαχλός.
♫ σα-χλός

σβέλτος, **σβέλτη, σβέλτο** *επίθετο* **(σβέλτοι, σβέλτες, σβέλτα)**
☑ Όταν κάποιος είναι **σβέλτος**, κάνει τις δουλειές του με γρήγορες κινήσεις. ◇ **σβέλτα** ♫ σβέλ-τος

σβέρκος [ο] *ουσιαστικό* **(σβέρκοι)**
☑ Ο **σβέρκος** είναι το πίσω μέρος του λαιμού ανάμεσα στο κεφάλι και την πλάτη. ♫ σβέρ-κος

σβήνω, **σβήνομαι** *ρήμα* **(έσβησα, θα σβήσω)**
☑ Όταν **σβήνεις** κάτι, το κάνεις να μην καίει, να μην έχει πια φωτιά.
✎ *Η Αθηνά θα **σβήσει** σε λίγους μήνες εφτά κεράκια.*

● ανάβω
✓ Όταν **σβήνεις** το φως, πατάς το διακόπτη για να γίνει σκοτάδι.
● ανάβω
✓ Όταν **σβήνεις** μία λέξη που έχεις γράψει, την εξαφανίζεις από εκεί που είναι γραμμένη με γόμα, με σφουγγάρι ή με κάτι άλλο.
◇ **σβήστρα** ○ γόμα **σβήσιμο**
♫ σβή-νω

σβόλος [ο] *ουσιαστικό* **(σβόλοι)**
☑ Ο **σβόλος** είναι μία μπαλίτσα ξεραμένη λάσπη που διαλύεται, όταν την τρίψεις. ♫ σβό-λος

σβούρα [η] *ουσιαστικό* **(σβούρες)**
☑ Η **σβούρα** είναι ένα ξύλινο ή μεταλλικό παιχνίδι σε σχήμα κώνου που μπορείς να το κάνεις να γυρίζει πολύ γρήγορα.
✓ Όταν κάποιος γυρίζει σαν **σβούρα**, δεν κάθεται σε ησυχία, όλο αλλάζει θέση.
♫ σβού-ρα

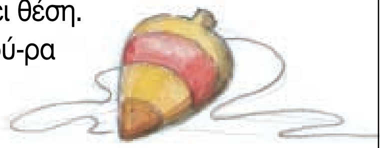

σγουρός, **σγουρή, σγουρό** *επίθετο* **(σγουροί, σγουρές, σγουρά)**
☑ Όταν τα μαλλιά σου σχηματίζουν μπούκλες, είναι **σγουρά**.
○ κατσαρός ● ίσιος
◇ *Όταν τα μαλλιά του Κώστα στεγνώνουν, **σγουραίνουν**.* Κάνουν μπούκλες. ○ κατσαρώνω ● ισιώνω
♫ σγου-ρός

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

σέβομαι *ρήμα* **(σεβάστηκα, θα σεβαστώ)**
☑ Όταν **σέβεσαι** κάποιον, του φέρεσαι σωστά κι ακούς τη γνώμη του, γιατί είναι πιο μεγάλος ή γιατί ξέρει περισσότερα πράγματα από σένα.
✓ Όταν **σέβεσαι** κάτι που σου λένε ή τη γνώμη κάποιου, προσπαθείς να μην κάνεις το αντίθετο απ' αυτό, υπακούς. *Ο Κώστας και οι φίλοι του **σεβάστηκαν** τις οδηγίες των γονιών τους και γύρισαν στην ώρα τους από την εκδρομή.*
◇ Όταν σέβεσαι κάποιον, αισθάνεσαι **σεβασμό** γι' αυτόν. ♬ σέ-βο-μαι

σεζόν [η] *ουσιαστικό*
☑ Μία **σεζόν** είναι ένα χρονικό διάστημα που στη διάρκειά του γίνεται κάτι συγκεκριμένο.
*Η τουριστική **σεζόν** αρχίζει τον Απρίλιο και τελειώνει τον Οκτώβριο.* ○ περίοδος, εποχή
♬ σε-ζόν
-Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

σειρά [η] *ουσιαστικό* **(σειρές)**
☑ Όταν βάζεις κάποια πράγματα στη **σειρά**, τα βάζεις το ένα δίπλα στο άλλο ή το ένα πίσω από το άλλο.
✓ *Όταν η Αλίκη πηγαίνει σε συναυλίες, πιάνει θέση στην πρώτη **σειρά** για να είναι κοντά στη σκηνή.*
✓ *Η δασκάλα είπε στα παιδιά να μην τη διακόπτουν όταν μιλάει αλλά να περιμένουν τη **σειρά** τους για να μιλήσουν.*
✓ Κάθε γραμμή με λέξεις στο βιβλίο σου είναι μία **σειρά**.
✓ Μία τηλεοπτική **σειρά** είναι ένα σίριαλ στην τηλεόραση. ♬ σει-ρά

*Ο Κώστας είναι πρώτος στη **σειρά** έξω από το κυλικείο, ενώ η Αθηνά τελευταία. Περιμένουν ν' αγοράσουν τυρόπιτες.*

σειρήνα [η] *ουσιαστικό* **(σειρήνες)**
☑ Στη μυθολογία οι **σειρήνες** ήταν όμορφες γυναίκες που με τα τραγούδια τους έκαναν τους ναυτικούς ν' αλλάζουν πορεία.
✓ Η **σειρήνα** είναι ένα μηχάνημα που βγάζει πολύ δυνατό ήχο για να μας ειδοποιήσει ότι υπάρχει κίνδυνος.
♬ σει-ρή-να

σεισμός [ο] *ουσιαστικό* **(σεισμοί)**
☑ Ο **σεισμός** είναι ένα δυνατό τράνταγμα της γης που μπορεί να προκαλέσει μεγάλες ζημιές στα κτίρια και τους δρόμους. Ένας ισχυρός **σεισμός** μπορεί να σκοτώσει τους ανθρώπους που βρίσκονται μέσα στα κτίρια ή περπατούν στους δρόμους. ◇ Οι επιστήμονες που μελετούν τους σεισμούς λέγονται **σεισμολόγοι**. Τα θύματα των σεισμών, δηλαδή οι τραυματίες κι εκείνοι που δεν μπορούν να μείνουν πια στα γκρεμισμένα τους σπίτια λέγονται **σεισμοπαθείς**. ♬ σει-σμός

σέλα [η] *ουσιαστικό* **(σέλες)**
☑ Η **σέλα** είναι το κάθισμα που βάζουμε στην πλάτη του αλόγου για να μη γλιστράμε όταν καθόμαστε επάνω του. ○ σαμάρι

✓ Η **σέλα** είναι το κάθισμα του ποδήλατου. ♬ σέ-λα

σελήνη [η] *ουσιαστικό*

☑ Η **σελήνη** είναι το φεγγάρι. Είναι δορυφόρος της γης, δηλαδή γυρίζει γύρω από τη γη. ♬ σε-λή-νη

- Η λέξη δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

σελίδα [η] *ουσιαστικό* **(σελίδες)**

☑ Το κάθε φύλλο ενός βιβλίου, ενός τετραδίου ή μίας εφημερίδας έχει δύο πλευρές που λέγονται **σελίδες**.

◇ Ο **σελιδοδείκτης** είναι ένα μακρόστενο κομμάτι ύφασμα, χαρτόνι ή δέρμα που βάζουμε σ' ένα βιβλίο για να βρούμε τη σελίδα που μας ενδιαφέρει.

♬ σε-λί-δα

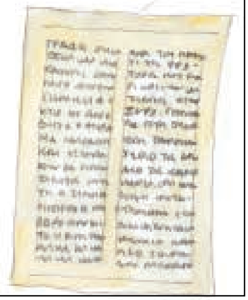

σελοτέιπ [το] *ουσιαστικό*

☑ Το **σελοτέιπ** είναι μία ταινία που έχει κόλλα από τη μία πλευρά. Με το **σελοτέιπ** κολλάμε κυρίως χαρτιά, για παράδειγμα ένα σημείωμα στον τοίχο ή το χαρτί, όταν τυλίγουμε ένα πακέτο. ♬ σε-λο-τέιπ

-Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

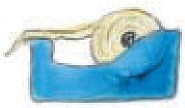

σεμνός, **σεμνή, σεμνό** *επίθετο* **(σεμνοί, σεμνές, σεμνά)**

☑ Όταν κάποιος είναι **σεμνός**, ντύνεται και φέρεται με σοβαρότητα και δεν καμαρώνει φανερά για τα σημαντικά πράγματα που έχει ή που κάνει. ● άσεμνος ◇ Όταν είσαι σεμνός, φέρεσαι με **σεμνότητα**.

♬ σε-μνός

σενάριο [το] *ουσιαστικό* **(σενάρια)**

☑ Το **σενάριο** είναι μία ιστορία που γράφτηκε για να γίνει ταινία. Είναι δηλαδή η υπόθεση της ταινίας, τα λόγια των πρωταγωνιστών και οι οδηγίες για το γύρισμα της ταινίας.

♬ σε-νά-ρι-ο

σεντόνι [το] *ουσιαστικό* **(σεντόνια)**

☑ Τα **σεντόνια** είναι μεγάλα κομμάτια ύφασμα, συνήθως άσπρα, που τα χρησιμοποιούμε για να στρώσουμε το κρεβάτι μας. Με το **κατωσέντονο** σκεπάζουμε το στρώμα και με το **πανωσέντονο** σκεπαζόμαστε εμείς. ♬ σε-ντό-νι

σερβίρω, **σερβίρομαι** *ρήμα* **(σέρβιρα, θα σερβίρω)**

☑ Όταν **σερβίρουμε** το φαγητό, το βάζουμε στα πιάτα για να το φάνε όσοι κάθονται στο τραπέζι.

✎ *Η κυρία Μαργαρίτα **σέρβιρε** τη σούπα σε βαθιά πιάτα.*

✓ Όταν **σερβίρουμε** κάποιον, του βάζουμε να φάει και να πιει.

◇ Ο **σερβιτόρος** είναι αυτός που σερβίρει στα εστιατόρια και τις καφετέριες. ○ γκαρσόνι

Το **σερβίτσιο** είναι τα πιάτα, τα ποτήρια, τα φλιτζάνια και τα μαχαιροπίρουνα που βάζουμε στο τραπέζι για να φάμε και να πιούμε. ♬ σερ-βί-ρω

σέρβις [το] *ουσιαστικό*
☑ Όταν ένας μηχανικός κάνει **σέρβις** σ' ένα αυτοκίνητο ή σε μία μηχανή, κοιτάζει να δει αν λειτουργούν καλά και αν χρειάζεται, τα επισκευάζει.
✓ **Σέρβις** λέμε και τον τρόπο που εξυπηρετούν τους πελάτες στα ξενοδοχεία και στα εστιατόρια.
♬ σέρ-βις
-Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

σερβιτόρος [ο], **σερβιτόρα** [η], *ουσιαστικό* **(σερβιτόροι, σερβιτόρες)**
→ σερβίρω

σερβίτσιο [το] *ουσιαστικό* **(σερβίτσια)**
→ σερβίρω

σερίφης [ο] *ουσιαστικό* **(σερίφηδες)**
☑ Ο **σερίφης** είναι ένας αστυνομικός που δουλεύει για συγκεκριμένο χρονικό διάστημα σε μία περιοχή των Ηνωμένων Πολιτειών. Παλιότερα φορούσε ένα μεταλλικό αστέρι στο στήθος, όπως οι **σερίφηδες** στα καουμπόικα έργα. ♬ σε-ρί-φης

σέρνω και **σύρω, σέρνομαι** και **σύρομαι** *ρήμα* **(έσυρα, θα σύρω)**
☑ Όταν **σέρνεις** κάτι, το τραβάς προς το μέρος που είσαι ή προς τα εκεί που πηγαίνεις.
✎ *Ο θείος Τάκης **σέρνει** πίσω του μία βαλίτσα. Μόλις επέστρεψε από ταξίδι.*
○ τραβώ
✓ Όταν **σέρνεις** το χορό, είσαι πρώτος στη σειρά και οδηγείς τους άλλους χορευτές.
✓ Λέμε ότι **σέρνεις** κάποιον από τη μύτη, όταν τον κάνεις ό,τι θέλεις. Ακόμη λέμε ότι **σέρνεις** τα πόδια σου, όταν βαριέσαι πολύ ή δεν αισθάνεσαι καλά.
✓ Όταν **σέρνεσαι**, προχωράς με την κοιλιά στο πάτωμα, σαν φίδι.
♬ σέρ-νω

*Ένας από τους κλέφτες **έσερνε** πίσω του το σακί με τα λεφτά του κυρίου Δημήτρη.*

σερφάρω *ρήμα* **(σέρφαρα, θα σερφάρω)** → σέρφιγκ

σέρφιγκ [το] *ουσιαστικό*
☑ Το **σέρφιγκ** είναι θαλάσσιο άθλημα. Ο αθλητής που κάνει σέρφιγκ λέγεται **σέρφερ** και κινείται πάνω στα κύματα πατώντας σε μία σανίδα, με ή χωρίς πανί.
◇ Όταν κάνεις σέρφιγκ, **σερφάρεις**. **Σερφάρουμε** όμως και στο ίντερνετ. *Της Αλίκης της αρέσει να **σερφάρει** στο ίντερνετ και να βλέπει διάφορες **ιστοσελίδες**, δηλαδή σελίδες που δίνουν πληροφορίες για ένα θέμα.*
♬ σέρ-φιγκ
-Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

σεσουάρ [το] *ουσιαστικό*
☑ Το **σεσουάρ** είναι μία ηλεκτρική συσκευή που μοιάζει με πιστόλι και βγάζει ζεστό ή κρύο αέρα για να στεγνώνουμε τα βρεγμένα μας μαλλιά. ○ πιστολάκι ♬ σε-σου-άρ
-Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

σεφ [ο] *ουσιαστικό*
☑ **Σεφ** λέγεται ο μάγειρας που οργανώνει τη δουλειά στην κουζίνα ενός εστιατορίου και δίνει εντολές στους άλλους μάγειρες. Είναι ο **αρχιμάγειρας**.
-Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

σηκώνω, **σηκώνομαι** *ρήμα* **(σήκωσα, θα σηκώσω)**
☑ Όταν **σηκώνεις** κάτι, το μετακινείς προς τα πάνω, του αλλάζεις θέση και το βάζεις κάπου ψηλότερα. ✎ *«Αθηνά, **σήκωσε** γρήγορα την τσάντα σου από το πάτωμα» είπε ο κύριος Γιάννης.* ● κατεβάζω
✓ Όταν **σηκώνεις** κάποιον από τη θέση του, τον κάνεις να σταθεί όρθιος ή ν' αλλάξει θέση.
✓ Όταν **σηκώνεσαι**, ξυπνάς και φεύγεις από το κρεβάτι σου.
● ξαπλώνω
✓ Λέμε ότι **σηκώνεις** χέρι σε κάποιον, όταν τον χτυπάς. Επίσης λέμε ότι δε **σηκώνεις** αστεία, όταν τα παίρνεις όλα στα σοβαρά.
◇ *Όταν ο Κώστας έσπασε το πόδι του, τον πήγαν **σηκωτό** στο νοσοκομείο. Δεν τον άφησαν να περπατήσει.* **σήκωμα** ♬ ση-κώ-νω

σήμα [το] *ουσιαστικό* **(σήματα)**
☑ Το **σήμα** είναι μία εικόνα ή ένας ήχος που μας βοηθάει ν' αναγνωρίσουμε ή να καταλάβουμε γρήγορα κάτι. ✎ *Όπου και να κοιτάξεις υπάρχουν **σήματα**, όπως τα **σήματα** της τροχαίας και τα μουσικά **σήματα** των εκπομπών.*
✓ Το **σήμα** είναι μία κίνηση που σημαίνει κάτι. ✎ *Ο κύριος Μιχάλης έκανε από μακριά **σήμα** στον Κώστα να σταματήσει.*
◇ **σημαδεύω, σημάδι, σημαδούρα** ♬ σή-μα

σημαδεύω, **σημαδεύομαι** *ρήμα* **(σημάδεψα, θα σημαδέψω)** → σημάδι

σημάδι [το] *ουσιαστικό* **(σημάδια)**
☑ Όταν βάζεις ένα **σημάδι** σε κάτι, το κάνεις να ξεχωρίζει από άλλα πράγματα γύρω του για να το βρεις αργότερα. ✎ *Η δασκάλα έβαλε ένα κόκκινο **σημάδι** στις εργασίες που της άρεσαν.*
✓ *Μερικοί λεκέδες αφήνουν **σημάδι** ακόμα και μετά το πλύσιμο.* Δε φεύγουν τελείως, φαίνονται και μετά το πλύσιμο.

– Όταν ένας μαθητής σηκώνει το χέρι του στο μάθημα, τι θέλει να κάνει;

– Σε τι μας βοηθούν τα σήματα της τροχαίας; Τα μουσικά σήματα;

✓ Όταν βάζεις κάτι ή κάποιον **σημάδι**, προσπαθείς να ρίξεις κάτι πάνω του για να τον χτυπήσεις.
○ στόχος ◇ Όταν **σημαδεύεις** κάτι, του βάζεις ένα σημάδι για να το αναγνωρίσεις αργότερα. Όταν **σημαδεύεις** κάποιον, τον βάζεις σημάδι ή του αφήνεις σημάδι.
Η **σημαδούρα** είναι ένα σημάδι στη θάλασσα που δείχνει πως εκεί τα νερά είναι επικίνδυνα ή πως υπάρχει άγκυρα από κάτω. **σήμα** ♬ ση-μά-δι

σημαδούρα [η] *ουσιαστικό* **(σημαδούρες)** → σημάδι

σημαία [η] *ουσιαστικό* **(σημαίες)**
☑ Η **σημαία** είναι ένα μεγάλο ορθογώνιο πανί με τα χρώματα και τα σύμβολα ενός κράτους.
♬ ση-μαί-α

σημαίνω *ρήμα* **(σήμανα, θα σημάνω)**
☑ Όταν ρωτάς να μάθεις τι θα πει «σαρανταποδαρούσα», θέλεις να σου εξηγήσουν τι **σημαίνει** αυτή η λέξη, δηλαδή ποια είναι η **σημασία** της.
✓ *Το ποδόσφαιρο **σημαίνει** πολλά για τον Κώστα. Όταν παίζει καλά, είναι ευτυχισμένος.*
Ο Κώστας ενδιαφέρεται πολύ για το ποδόσφαιρο. Είναι πολύ **σημαντικό** γι' αυτόν. ◇ Κάθε λέξη σημαίνει κάτι, έχει μία **σημασία**. *Για τον κύριο Γιάννη και την κυρία Μαργαρίτα η ευτυχία των παιδιών τους έχει πολύ μεγάλη **σημασία**.*
Είναι πολύ **σημαντική**. ♬ ση-μαί-νω

– Ζωγράφισε στην τάξη σου μία ελληνική σημαία και συζήτησε γι' αυτή.
– Πότε είναι η γιορτή της σημαίας;

σημείο [το] *ουσιαστικό* **(σημεία)**
☑ *Σε ποιο **σημείο** στην Καλλιθέα θέλεις να συναντηθούμε;*
Σε ποιο μέρος, πού ακριβώς;
✓ Τα τέσσερα **σημεία** του ορίζοντα είναι ο βορράς, ο νότος, η ανατολή και η δύση.
✓ *Η Ροζαλία δεν έδωσε **σημεία** ζωής για αρκετές μέρες.*
Δε φάνηκε καθόλου.
♬ ση-μεί-ο

σημειώνω, **σημειώνομαι** *ρήμα* **(σημείωσα, θα σημειώσω)**
☑ Όταν **σημειώνεις** κάτι, βάζεις κάπου με στιλό ή μολύβι ένα σημάδι.
✎ *Ο Κώστας **σημείωσε** μ' ένα σταυρό στο ημερολόγιο τις μέρες που θα έχει προπόνηση.*
✓ Όταν **σημειώνεις** κάτι, γράφεις κάτι που δε θέλεις να ξεχάσεις.
✎ *Η θεία Κατερίνα **σημείωσε** δίπλα στα ονόματα των καλεσμένων της το τηλέφωνό τους.* ◇ *Ο κύριος Γιάννης έγραψε σ' ένα χαρτί ότι θ' αργήσει να γυρίσει κι άφησε το **σημείωμα** στο τραπέζι για να το δει η κυρία Μαργαρίτα.* Το **σημειωματάριο** είναι ένα τετράδιο όπου σημειώνεις αυτά που θέλεις να θυμάσαι.
♬ ση-μει-ώ-νω

σήμερα *επίρρημα*
☑ **Σήμερα** είναι η **σημερινή** μέρα, δηλαδή η μέρα που περνάει τη στιγμή που μιλάμε.
✓ **Σήμερα** είναι η εποχή στην οποία ζούμε, η **σημερινή** εποχή.
Σήμερα η Αθήνα έχει γεμίσει με αυτοκίνητα. ◇ «Το ψωμί είναι **σημερινό**, είναι πολύ φρέσκο» είπε ο φούρναρης. Το ψωμί έγινε σήμερα. ♬ σή-με-ρα

σιγά *επίρρημα*
☑ Όταν κάποιος μιλάει **σιγά**, δεν ακούγεται πολύ. *Η Αλίκη μιλάει **σιγά** για να μην καταλάβουν οι γονείς της πως είναι ακόμα ξύπνια.*
○ σιγανά ● δυνατά
✓ Όταν κάποιος κάνει κάτι **σιγά**, το κάνει αργά. *Η θεία του κυρίου Μιχάλη προχωράει πολύ **σιγά**, γιατί πονάνε τα πόδια της.* ● γρήγορα
✓ *«**Σιγά**! Θα πέσεις!» φώναξε η θεία Κατερίνα στο Δημητράκη.* Πρόσεξε!
✓ ***Σιγά σιγά** η θεία Κατερίνα κατάφερε να γίνει μία γνωστή ζωγράφος.* Με τον καιρό, λίγο λίγο.
◇ Όταν κάτι είναι **σιγανό**, δεν ακούγεται πολύ. ♬ σι-γά

σιγανός, **σιγανή**, **σιγανό** *επίθετο*
(σιγανοί, σιγανές, σιγανά) → σιγά

σίγουρος, **σίγουρη**, **σίγουρο** *επίθετο*
(σίγουροι, σίγουρες, σίγουρα)
☑ Όταν κάτι δεν είναι επικίνδυνο, είναι **σίγουρο**, γίνεται με ασφάλεια. *Ο θείος Τάκης δε φοβάται τα αεροπλάνα. Λέει πως είναι το πιο **σίγουρο** μέσο μεταφοράς.*
✓ Όταν είσαι **σίγουρος** για κάτι, ξέρεις πως θα γίνει, δεν **αμφιβάλλεις** γι' αυτό. *Η Αθηνά ήταν **σίγουρη** πως η ζωγραφιά της θα άρεσε πολύ σε όλους.*
○ βέβαιος ◇ Όταν κάνεις κάτι με **σιγουριά**, είσαι σίγουρος γι' αυτό που κάνεις. ♬ σί-γου-ρος

σίδερο [το] *ουσιαστικό* **(σίδερα)**
☑ Το **σίδερο** είναι ένα πολύ σκληρό μέταλλο. Τα κάγκελα του κήπου είναι συχνά φτιαγμένα από **σίδερο**.
✓ Το **σίδερο** είναι η μικρή **σιδερένια** ηλεκτρική συσκευή που χρησιμοποιούμε για να **σιδερώσουμε**, δηλαδή να ισιώσουμε τα τσαλακωμένα ρούχα. ◇ Όταν κάτι είναι από σίδερο, είναι **σιδερένιο**. **σιδερώνω** ♬ σί-δε-ρο
Δες λυγίζω

σιδερώνω, **σιδερώνομαι** *ρήμα*
(σιδέρωσα, θα σιδερώσω) → σίδερο

σιέλ *επίθετο*
☑ Όταν κάτι είναι **σιέλ**, έχει πολύ ανοιχτό γαλάζιο χρώμα.
✓ (σαν ουσιαστικό) Το **σιέλ** είναι ένα χρώμα λίγο πιο ανοιχτό από το γαλάζιο. ♬ σιέλ ✎ 'τα χρώματα'
-Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

σιλουέτα [η] *ουσιαστικό* **(σιλουέτες)**
☑ **Σιλουέτα** λέμε τις γραμμές του ανθρώπινου σώματος, τη μορφή του όπως φαίνεται από μακριά. *Η Αθηνά είδε από μακριά τη **σιλουέτα** του κυρίου Μιχάλη.*
✓ **Σιλουέτα** είναι και το λεπτό σώμα. *Η θεία Έλλη έκανε **σιλουέτα** με τη δίαιτα που ακολούθησε.*
♬ σι-λου-έ-τα

σινεμά [το] *ουσιαστικό*
☑ Πάμε **σινεμά** για να δούμε ένα έργο. Είναι ένας μεγάλος χώρος με καρέκλες για τους θεατές και μία μεγάλη οθόνη όπου παίζονται τα έργα. ● κινηματογράφος
♬ σι-νε-μά
-Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

σιντί [το] *ουσιαστικό*
☑ Πριν από λίγα χρόνια ακούγαμε μουσική από κασέτες και βλέπαμε ταινίες στο βίντεο. Τώρα ακούμε μουσική από **σιντί** και βλέπουμε ταινίες από **ντιβιντί**. Τα **σιντί** και τα **ντιβιντί** είναι μικροί δίσκοι.
✓ **Σιντί** και **ντιβιντί** λέμε και τις ηλεκτρικές συσκευές που παίζουν αυτούς τους δίσκους. ♬ σι-ντί
-Ξένη λέξη. Δεν ούτε στον ενικό ούτε αλλάζει στον πληθυντικό αριθμό. Το σιντί γράφεται και CD και το ντιβιντί γράφεται και DVD.

σιντριβάνι [το] *ουσιαστικό* **(σιντριβάνια)**
☑ Το **σιντριβάνι** είναι μία μικρή λιμνούλα που την έχουν φτιάξει οι άνθρωποι και απ' όπου πετάγεται συνέχεια νερό. Τα **σιντριβάνια** στολίζουν τα πάρκα και τις πλατείες.
♬ σι-ντρι-βά-νι

σίριαλ [το] *ουσιαστικό*
☑ Το **σίριαλ** είναι ένα έργο που παίζεται στην τηλεόραση.
Έχει πολλά επεισόδια και συνήθως παίζεται κάθε μέρα ή κάθε βδομάδα την ίδια μέρα. ○ τηλεοπτική σειρά
♬ σί-ρι-αλ

-Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

σιρόπι [το] *ουσιαστικό* **(σιρόπια)**
☑ Το **σιρόπι** ένα **παχύρρευστο** υγρό από νερό και ζάχαρη που τα έχουμε βράσει μαζί.
Το βάζουμε σε πολλά γλυκά, όπως στον **μπακλαβά** και στα **μελομακάρονα**.
✓ Το **σιρόπι** είναι ένα υγρό φάρμακο με γλυκιά γεύση που το παίρνουμε συνήθως με το κουταλάκι, όταν είμαστε άρρωστοι. ♬ σι-ρό-πι

σιτάρι [το] *ουσιαστικό* **(σιτάρια)**
☑ Το **σιτάρι** είναι ένα δημητριακό που φυτρώνει μία φορά το χρόνο στα χωράφια. Ο σπόρος του λέγεται κι αυτός **σιτάρι**. Τον αλέθουμε για να φτιάξουμε αλεύρι.
♬ σι-τά-ρι
-Λέμε και στάρι.

σίφουνας [ο] *ουσιαστικό* **(σίφουνες)**
☑ Ο **σίφουνας** είναι ένας πολύ δυνατός αέρας που προκαλεί μεγάλες καταστροφές.
✓ Λέμε ότι κάποιος τρέχει σαν **σίφουνας**, όταν τρέχει πάρα πολύ γρήγορα και με μεγάλη ορμή.
♬ σί-φου-νας

σιχαίνομαι *ρήμα* **(σιχάθηκα, θα σιχαθώ)**
☑ Όταν **σιχαίνεσαι** κάτι, σε πιάνει αηδία μ' αυτό και δε θέλεις να το βλέπεις ή να το πιάσεις.

○ αηδιάζω ◇ **σιχαμάρα, σιχαμερός**
♬ σι-χαί-νο-μαι

σιωπή [η] *ουσιαστικό* **(σιωπές)**
☑ Όταν γίνεται **σιωπή**, δε μιλάει κανείς ή δεν ακούγεται κανένας θόρυβος.
✐ *«**Σιωπή**! Δε θέλω άλλη φασαρία στην τάξη» είπε η δασκάλα αυστηρά.*
○ ησυχία ◇ Όταν κάποιος δε λέει τίποτα, είναι **σιωπηλός**. ♬ σιω-πή

σκάβω, **σκάβομαι** *ρήμα* **(έσκαψα, θα σκάψω)**
☑ Όταν **σκάβεις** τον κήπο, χτυπάς το έδαφος κι ανακατεύεις το χώμα με κάποιο εργαλείο για να μπορέσεις να φυτέψεις λουλούδια και λαχανικά.
✓ Όταν **σκάβεις** ένα λάκκο, βγάζεις χώμα από τη γη και κάνεις μία μεγάλη τρύπα. ◇ **σκάψιμο**
♬ σκά-βω

σκάζω *ρήμα* **(έσκασα, θα σκάσω)**
→ σκάω

σκάκι [το] *ουσιαστικό*
☑ Το **σκάκι** είναι ένα παιχνίδι που παίζεται από δύο παίχτες. Κάθε παίκτης έχει 16 πιόνια, άσπρα ή μαύρα που τα μετακινεί πάνω στη **σκακιέρα** ακολουθώντας τους κανόνες του παιχνιδιού.
◇ Η **σκακιέρα** είναι ένα τετράγωνο επίπεδο ξύλο χωρισμένο σε 64 μαύρα και άσπρα τετραγωνάκια.
♬ σκά-κι

σκακιέρα [η] *ουσιαστικό* **(σκακιέρες)**
→ σκάκι

σκάλα [η] *ουσιαστικό* **(σκάλες)**
✓ Όταν θέλεις να πας από έναν όροφο σ' έναν άλλο με τα πόδια, ανεβαίνεις ή κατεβαίνεις από τις **σκάλες**.
✓ Όταν θέλεις να πιάσεις κάτι που βρίσκεται ψηλά, ανεβαίνεις σε μία **σκάλα** για να το φτάσεις. Η **σκάλα** αυτή είναι **φορητή**, δηλαδή μπορείς να τη μεταφέρεις εκεί που θέλεις.
◇ Για ν' ανέβεις τις σκάλες, πατάς στα **σκαλιά**. Το σκαλί λέγεται και **σκαλοπάτι**. ♬ σκά-λα

σκαλί [το] *ουσιαστικό* **(σκαλιά)**
→ σκάλα

σκαλίζω, **σκαλίζομαι** *ρήμα* **(σκάλισα, θα σκαλίσω)**
☑ Όταν **σκαλίζεις** το χώμα, το σκάβεις ελαφρά και το ανακατεύεις.
✓ Όταν **σκαλίζεις** τη μύτη σου, βάζεις το δάχτυλο στο ρουθούνι για να το καθαρίσεις από τις μύξες.
✓ Όταν **σκαλίζεις** τα πράγματά σου, ψάχνεις μέσα στα πράγματά σου για να βρεις κάτι.
✓ Όταν **σκαλίζεις** ένα ξύλο, χαράζεις κάτι πάνω του μ' ένα μυτερό εργαλείο. ◇ **σκάλισμα**
♬ σκα-λί-ζω

σκαλοπάτι [το] *ουσιαστικό* **(σκαλοπάτια)** → σκάλα

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

σκαλώνω *ρήμα* **(σκάλωσα, θα σκαλώσω)**
☑ *Το φόρεμα της Αλίκης **σκάλωσε** σ' ένα καρφί.* Το φόρεμα πιάστηκε σ' ένα καρφί κι έτσι η Αλίκη δεν μπορούσε να προχωρήσει.
♬ σκα-λώ-νω

σκαμνί [το] *ουσιαστικό* **(σκαμνιά)**
☑ Το **σκαμνί** είναι ένα κοντό ξύλινο κάθισμα χωρίς πλάτη.
○ σκαμπό, σκαμνάκι ♬ σκα-μνί

σκαμπανεβάζω *ρήμα*
☑ Όταν έχει τρικυμία, τα μικρά καράβια **σκαμπανεβάζουν** στα κύματα. Μας πηγαίνουν πότε πάνω, πότε κάτω. ◇ Έχουμε **σκαμπανεβάσματα.**
♬ σκα-μπα-νε-βά-ζω

σκαμπίλι [το] *ουσιαστικό* **(σκαμπίλια)**
☑ Το **σκαμπίλι** είναι ένα δυνατό χτύπημα που δίνουμε με την παλάμη μας στο μάγουλο κάποιου.
○ χαστούκι ♬ σκα-μπί-λι

σκαμπό [το] *ουσιαστικό*
☑ Το **σκαμπό** είναι ένα κάθισμα χωρίς πλάτη, συνήθως κοντό και ντυμένο με ύφασμα.
○ σκαμνί
♬ σκα-μπό
✎ 'το δωμάτιο'
-Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

σκανταλιά [η] *ουσιαστικό* **(σκανταλιές)**
☑ **Σκανταλιά** λέμε μία μικρή αταξία.
◇ *Ο Γιώργος είναι πολύ* ***σκανταλιάρης***, κάνει δηλαδή πολλές σκανταλιές. ♬ σκα-ντα-λιά

σκανταλιάρης, σκανταλιάρα, σκανταλιάρικο *επίθετο* **(σκανταλιάρηδες, σκανταλιάρες, σκανταλιάρικα)**
→ σκανταλιά

σκαντζόχοιρος [ο] *ουσιαστικό* **(σκαντζόχοιροι)**
☑ Ο **σκαντζόχοιρος** είναι ένα μικρό ζώο που έχει βελόνες στην πλάτη του. Όταν φοβάται, κουλουριάζεται και μοιάζει με μπάλα.
♬ σκα-ντζό-χοι-ρος

σκαρφαλώνω *ρήμα* **(σκαρφάλωσα, θα σκαρφαλώσω)**
☑ Όταν **σκαρφαλώνεις** κάπου, ανεβαίνεις ψηλά χρησιμοποιώντας τα χέρια και τα πόδια σου.
◇ **σκαρφάλωμα**
♬ σκαρ-φα-λώ-νω

σκαρφίζομαι *ρήμα* **(σκαρφίστηκα, θα σκαρφιστώ)**
☑ Όταν **σκαρφίζεσαι** κάτι, σου έρχεται μία έξυπνη και πρωτότυπη ιδέα. ✎ *Ο κακός λύκος **σκαρφίστηκε** ένα σωρό κόλπα για να φάει την Κοκκινοσκουφίτσα.*
♬ σκαρ-φί-ζο-μαι

σκαρώνω *ρήμα* **(σκάρωσα, θα σκαρώσω)**
☑ Όταν **σκαρώνεις** κάτι, σχεδιάζεις

να κάνεις κάποια αταξία ή κάποια φάρσα σε κάποιον.
✓ Όταν **σκαρώνεις** κάτι, το σχεδιάζεις και το φτιάχνεις σε πολύ λίγο χρόνο. ✏ *Ο Κώστας **σκάρωσε** στα γρήγορα ένα τραπέζι από πέτρες και ξύλα.* ♬ σκα-ρώ-νω

σκασίλα [η] *ουσιαστικό* **(σκασίλες)**
→ σκάω

σκασμός [ο] *ουσιαστικό* → σκάω

σκατό [το] *ουσιαστικό* **(σκατά)**
☑ Τα **σκατά** είναι τα κακά των ανθρώπων και των ζώων.
✓ Λέμε ότι τα κάναμε **σκατά**, όταν κάποια πράγματα δεν έγιναν όπως τα θέλαμε.
◇ Όταν τα **σκατώνεις**, τα κάνεις θάλασσα, δηλαδή δεν πετυχαίνεις, δεν τα πας καλά σ' αυτό που κάνεις.
♬ σκα-τό
- Καλό είναι να μη λέμε «σκατά» και «σκατώ-νω» μπροστά στους άλλους, γιατί δεν είναι ευγενικό.

σκατώνω *ρήμα* **(σκάτωσα, θα σκατώσω)** → σκατό

σκάφος [το] *ουσιαστικό* **(σκάφη)**
☑ **Σκάφος** λέμε ένα πλοίο ή ένα αεροπλάνο. ♬ σκά-φος

σκάω και **σκάζω** *ρήμα* **(έσκασα, θα σκάσω)**
☑ Όταν σπας κάτι φουσκωτό με θόρυβο, το **σκας**. ✏ *Στο πάρτι της Αθηνάς τα παιδιά **έσκασαν** ένα σωρό μπαλόνια.*
✓ Όταν **σκάνε** τα χείλια σου από το κρύο, ξεραίνονται και ξεφλουδίζουν.
✓ Λέμε ότι κάποιος μας **σκάει**, όταν μας εκνευρίζει.
✓ *«Ο κλέφτης του κυρίου Δημήτρη το **έσκασε**».* Ξέφυγε. *«Μας την **έσκασε**» είπε ο κύριος Δημήτρης στον αστυνομικό.* Μας ξεγέλασε.
✓ Όταν φωνάζεις «**Σκάσε**!» σε κάποιον, είσαι πολύ θυμωμένος και θέλεις να τον κάνεις να σωπάσει.
◇ *Η Ελένη βάζει αλοιφή για το **σκάσιμο** των χειλιών.* Όταν λες «**σκασμός**» σε κάποιον είναι σαν να του λες «σκάσε». Όταν λες «**σκασίλα** μου», δείχνεις πως δε νοιάζεσαι για κάτι. ♬ σκά-ω

σκέιτμπορντ [το] *ουσιαστικό*
☑ Το **σκέιτμπορντ** είναι ένα μεγάλο πατίνι σαν σανίδα με ροδάκια. Αυτός που κάνει **σκέιτμπορντ** είναι πάνω στη σανίδα και τρέχει κάνοντας ακροβατικά. ♬ σκέιτ-μπορντ
-Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

σκελετός [ο] *ουσιαστικό* **(σκελετοί)**
☑ Ο **σκελετός** είναι όλα τα κόκαλα ενός ανθρώπου ή ενός ζώου.
Ο **σκελετός** στηρίζει το σώμα μας.
✓ Λέμε πως κάποιος είναι σαν

Αν θέλεις να μάθεις τι έγινε με το μαγαζί του κυρίου Δημήτρη, ψάξε μέσα στο λεξικό τις λέξεις *δικαστήριο, δικηγόρος, θηρίο, καημένος, πιάνω, τμήμα, φυλακή*

– Πότε λέμε ότι σκάει κάποιος από τη ζέστη; Στα γέλια; Από το φαγητό;

σκελετός, όταν είναι πάρα πολύ αδύνατος.
✓ **Σκελετό** έχουν και τα γυαλιά. Πάνω στο **σκελετό** είναι στερεωμένοι οι φακοί των γυαλιών.
♬ σκε-λε-τός

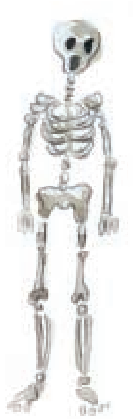

σκεπάζω, σκεπάζομαι *ρήμα* (σκέπασα, θα σκεπάσω)

☑ Όταν **σκεπάζεις** κάτι, απλώνεις ή βάζεις πάνω του κάτι άλλο για να το προστατέψεις ή για να μη φαίνεται. ○ καλύπτω
✓ Όταν **σκεπάζεις** το πρόσωπο με τα χέρια σου, το κρύβεις. ◇ Στα κρεβάτια βάζουμε **σκεπάσματα**, δηλαδή κουβέρτες και παπλώματα.
♬ σκε-πά-ζω

*Η κυρία Μαργαρίτα **σκέπασε** τον Κώστα, πριν κοιμηθεί. Άπλωσε την κουβέρτα πάνω του.*

σκεπή [η] *ουσιαστικό* (σκεπές)

☑ **Σκεπή** λέμε το πάνω μέρος του σπιτιού. Η **σκεπή** σκεπάζει το σπίτι και συνήθως είναι φτιαγμένη από ξύλο και κεραμίδια. ○ στέγη
✓ Η **σκεπή** του αυτοκινήτου είναι το πάνω μέρος του αυτοκινήτου.
♬ σκε-πή ✎ 'το σπίτι'

σκέρτσο [το] *ουσιαστικό* (σκέρτσα)

☑ Όταν κάποιος κάνει **σκέρτσα**, προσπαθεί να φανεί χαριτωμένος και να τραβήξει την προσοχή των άλλων.
○ νάζι ♬ σκέρ-τσο

σκέτος, σκέτη, σκέτο *επίθετο* (σκέτοι, σκέτες, σκέτα)

☑ Όταν τρώμε ή πίνουμε κάτι **σκέτο**, δεν το έχουμε ανακατέψει με άλλες ουσίες. ✎ *Η κυρία Μαργαρίτα πίνει τον καφέ της **σκέτο**, δηλαδή χωρίς γάλα ή ζάχαρη.*
✓ Όταν κάτι είναι **σκέτο**, είναι μόνο του, χωρίς αυτά που θα περίμενε κανείς να δει μαζί του. ✎ *«**Σκέτο** πουκάμισο θα βάλεις Γιάννη, χωρίς σακάκι; Κάνει κρύο έξω» είπε η κυρία Μαργαρίτα.* ♬ σκέ-τος

σκεύος [το] *ουσιαστικό* (σκεύη)

☑ Τα **σκεύη** μαγειρικής είναι τα αντικείμενα που έχουμε στην κουζίνα για να ετοιμάζουμε και να μαγειρεύουμε το φαγητό. **Σκεύη** λέμε συνήθως τις κατσαρόλες, τα τηγάνια και τα ταψιά. ◇ **κατασκευάζω**
♬ σκεύ-ος

σκέφτομαι και σκέπτομαι *ρήμα* (σκέφτηκα, θα σκεφτώ)

☑ *«Τι **σκέφτεσαι**;» ρώτησε ο Κώστας τον Ίγκλι.* Τι έχεις μέσα στο μυαλό σου; Τι **σκέψεις** κάνεις;
✓ *«Ήθελα να ξέρω ποιος **σκέφτηκε** να πάμε στο βουνό» είπε ο Ίγκλι.* Ποιος είχε αυτή την ιδέα.
✓ *«Τι **σκέφτεστε** να πάρετε μαζί σας*

στην εκδρομή παιδιά;» ρώτησε ο Κώστας. Τι σκοπεύετε, τι σχεδιάζετε να πάρετε;
✓ *Όταν ο θείος Τάκης ταξιδεύει, **σκέφτεται** πολύ την Αλίκη και τη θεία Έλλη. Δεν τις ξεχνά, τις έχει στο μυαλό του.* ◇ **σκέψη, σκεφτικός**
♬ σκέ-φτο-μαι

σκέψη [η] *ουσιαστικό* (**σκέψεις**)

☑ Οι **σκέψεις** είναι οι ιδέες που περνάνε από το μυαλό μας κάθε στιγμή. Κάνουμε ευχάριστες ή δυσάρεστες **σκέψεις**. Κάνουμε **σκέψεις** για τους άλλους ανθρώπους ή για μας και γι' αυτά που έχουμε να κάνουμε. Το μυαλό μας είναι γεμάτο **σκέψεις**.
✓ *Ο Κώστας προσπαθεί να βγάλει από τη **σκέψη** του τον Πιτσικόκο. Προσπαθεί να τον ξεχάσει.*
○ μυαλό ◇ *Ο κύριος Δημήτρης είναι πολύ **σκεφτικός** τελευταία.* Δε μιλάει πολύ, είναι βυθισμένος στις σκέψεις του. **σκέφτομαι** ♬ σκέ-ψη

σκηνή [η] *ουσιαστικό* (**σκηνές**)

☑ Η **σκηνή** είναι μία κατασκευή από αδιάβροχο ύφασμα και μεταλλικά στηρίγματα. Τη **σκηνή** τη στήνουμε όταν θέλουμε να κοιμηθούμε στη φύση. Οι πρόσκοποι και οι τουρίστες που κάνουν κάμπιγκ μένουν σε **σκηνές**.
✓ Η **σκηνή** ενός θεάτρου είναι το μέρος όπου ανεβαίνουν οι ηθοποιοί και παίζουν το ρόλο τους. Βρίσκεται απέναντι από τα καθίσματα των θεατών.
✓ Όταν βλέπουμε **σκηνές** ενός έργου, δεν βλέπουμε όλο το έργο αλλά μόνο κάποια σύντομα κομμάτια.
◇ Ο **σκηνοθέτης** κάνει τη **σκηνοθεσία** ενός έργου, δηλαδή δίνει οδηγίες στους ηθοποιούς και φροντίζει για τον τρόπο που θα παιχτεί και θα παρουσιαστεί το έργο.
♬ σκη-νή

σκηνοθέτης [ο], **σκηνοθέτρια** [η]

ουσιαστικό (**σκηνοθέτες/σκηνοθέτριες**)
→ σκηνή

σκι [το] *ουσιαστικό*

☑ Το **σκι** είναι ένα χειμερινό άθλημα, δηλαδή γίνεται το χειμώνα. Στο **σκι** ο αθλητής φοράει τα πέδιλα του σκι και γλιστρά πάνω στις χιονισμένες πλαγιές ενός βουνού.
✓ Στη θάλασσα κάνεις θαλάσσιο **σκι**.
✓ Τα **σκι** είναι τα ειδικά πέδιλα για το χειμερινό ή το θαλάσσιο σκι. ♬ σκι
-Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

σκιά [η] *ουσιαστικό* (**σκιές**)

☑ Η **σκιά** είναι ο χώρος όπου δε

Αν θέλεις να μάθεις τι έγινε με την εκδρομή του Κώστα ψάξε στις λέξεις *απότομος, εκδρομή, επιμένω, κακοκαιρία, ακυρώνω, πρόγραμμα, σέβομαι*

Τι έγινε τελικά με τον Πιτσικόκο; Ψάξε στις λέξεις *ελεύθερος, πετώ, πηδώ, προετοιμάζω*

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

φτάνει το φως του ήλιου.
*Ο Κώστας και ο Ίγκλι κάθισαν στη **σκιά** του δέντρου για να ξεκουραστούν.*
✓ Όταν στέκεσαι μπροστά στο φως, βλέπεις τη **σκιά** σου.
○ ίσκιος ● φως ♬ σκι-ά
Δες Καραγκιόζης

σκιάχτρο [το] *ουσιαστικό* **(σκιάχτρα)**
☑ Το **σκιάχτρο** είναι μία πρόχειρα φτιαγμένη μεγάλη κούκλα που βάζουν οι αγρότες στα χωράφια τους για να φοβίζουν τα πουλιά και να μην τρώνε τους σπόρους και τους καρπούς.
♬ σκιά-χτρο

σκίζω και **σχίζω, σκίζομαι** *ρήμα* **(έσκισα, θα σκίσω)**
☑ Όταν **σκίζεις** ένα χαρτί ή ένα ύφασμα, το χωρίζεις σε δύο ή περισσότερα μέρη τραβώντας το από τις δύο άκρες του με τα δύο σου χέρια.
✓ Λέμε ότι **σκίζεις** στα μαθήματα ή σ' ένα παιχνίδι, όταν είσαι πάρα πολύ καλός σ' αυτά. ◇ *Η θεία Κατερίνα φοράει συχνά μακριές **σκιστές** φούστες*, δηλαδή φούστες με άνοιγμα που φαίνεται σαν **σκίσιμο**. *Η θεία Κατερίνα φοράει φούστες με μικρό **σκίσιμο** στο πίσω μέρος.* ♬ σκί-ζω

*Το μωρό **έσκισε** την εργασία της Αθηνάς κατά λάθος.*

– Ξέρεις τι είναι το θέατρο σκιών;

σκίουρος [ο] *ουσιαστικό* **(σκίουροι)**
☑ Ο **σκίουρος** είναι ένα μικρό ζώο του δάσους με κοκκινωπή γούνα. Έχει μία μεγάλη φουντωτή ουρά, πιο μεγάλη από το υπόλοιπο σώμα.
♬ σκί-ου-ρος

σκίσιμο [το] *ουσιαστικό* **(σκισίματα)**
→ σκίζω

σκίτσο [το] *ουσιαστικό* **(σκίτσα)**
☑ *Η θεία Κατερίνα είπε στην Αθηνά πως όταν μεγαλώσει λίγο θα της μάθει να φτιάχνει **σκίτσα***, δηλαδή θα της μάθει να σχεδιάζει γρήγορα με μολύβι. ◇ *Η Αθηνά θα μάθει να **σκιτσάρει***, δηλαδή να κάνει σκίτσα. *Όταν μεγαλώσει, θα γίνει ζωγράφος ή **σκιτσογράφος***. ♬ σκί-τσο

σκλάβος [ο], **σκλάβα** [η] *ουσιαστικό* **(σκλάβοι, σκλάβες)**
☑ Παλιότερα υπήρχαν **σκλάβοι** που δούλευαν για κάποιον άλλο χωρίς να πληρώνονται και ήταν υποχρεωμένοι να κάνουν ό,τι ήθελε ο αφέντης τους, γιατί αλλιώς τους περίμενε τιμωρία.
◇ Όταν κάποιος είναι σκλάβος, ζει μέσα στη **σκλαβιά**. Όταν **σκλαβώνεις** κάποιον, τον κάνεις σκλάβο σου.
○ φυλακίζω
● ελευθερώνω ♬ σκλά-βος

σκλαβώνω, σκλαβώνομαι *ρήμα* **(σκλάβωσα, θα σκλαβώσω)**
→ σκλάβος

σκληραίνω *ρήμα* **(σκλήρυνα, θα σκληρύνω)** → σκληρός

σκληρός, **σκληρή, σκληρό** *επίθετο* **(σκληροί, σκληρές, σκληρά)**
☑ Όταν κάτι είναι **σκληρό**, όπως τα μέταλλα και το ξύλο, δε λυγίζει, δε σπάει ή δεν κόβεται εύκολα.
● μαλακός
✓ Όταν τα μαλλιά μας, το δέρμα μας ή ένα ύφασμα είναι **σκληρά**, δε μας είναι ευχάριστο να τα χαϊδεύουμε ή να τ' αγγίζουμε. ● απαλός, μαλακός
✓ *Η βασίλισσα ήταν πολύ* ***σκληρή*** *με τη Χιονάτη.* Η βασίλισσα δεν ήταν καθόλου καλή με τη Χιονάτη.
● κακός ◇ Όταν κάποιος είναι σκληρός, φέρεται με **σκληρότητα**. Όταν κάτι **σκληραίνει**, γίνεται σκληρό. ● μαλακώνω *Πολλοί άνθρωποι φέρονται* ***σκληρά*** *στα ζώα,* δηλαδή τα τυραννούν.
♬ σκλη-ρός

σκοινάκι και **σχοινάκι** [το] *ουσιαστικό* **(σκοινάκια/σχοινάκια)** → σκοινί

σκοινί και **σχοινί** [το] *ουσιαστικό* **(σκοινιά)**
☑ Το **σκοινί** είναι ένα λεπτό ή χοντρό κορδόνι, φτιαγμένο από πολλά λεπτά νήματα που τα έχουν στρίψει όλα μαζί. Με το **σκοινί** δένουμε πακέτα και στερεώνουμε ή κρεμάμε αντικείμενα. ✎ *Ο Κώστας και η Αθηνά έδεσαν τη βάρκα μ' ένα* ***σκοινί*** *σ' ένα βράχο.*
◇ *Στο διάλειμμα τα κορίτσια παίζουν* ***σκοινάκι***. ♬ σκοι-νί

σκόνη [η] *ουσιαστικό* **(σκόνες)**
☑ Η **σκόνη** είναι πολύ ψιλό και ξεραμένο χώμα. Είναι τόσο ελαφρύ, που κυκλοφορεί στον αέρα μέχρι να ακουμπήσει κάπου, όπως στο πάτωμα ή στα έπιπλα.
✎ *Η Χιονάτη τίναξε τα χαλιά του σπιτιού για να φύγουν οι* ***σκόνες***.
✓ Αγοράζουμε γάλα, κανέλα ή σαπούνι σε **σκόνη**, δηλαδή ξεραμένα και τριμμένα.
✓ *«Τους κάναμε* ***σκόνη*** *στο ποδόσφαιρο!» φώναξε ο Κώστας,* δηλαδή νικήσαμε με μεγάλη ευκολία.
◇ **ξεσκονίζω, ξεσκονόπανο**
♬ σκό-νη

σκοντάφτω *ρήμα* **(σκόνταψα, θα σκοντάψω)**
☑ Όταν **σκοντάφτεις** κάπου, πέφτεις καθώς περπατάς πάνω σε πέτρα ή άλλο εμπόδιο.
✓ Όταν **σκοντάφτεις**, χάνεις την **ισορροπία** σου και μπορεί να πέσεις κάτω. ♬ σκο-ντά-φτω

σκοπεύω *ρήμα* **(σκόπευα)**
→ σκοπός

σκοπός [ο] *ουσιαστικό* **(σκοποί)**
☑ Όταν έχεις ένα **σκοπό**, έχεις βάλει κάτι στο μυαλό σου και θέλεις πολύ να το πετύχεις. ✎ *Η Αθηνά έχει βάλει* ***σκοπό*** *στη ζωή της να γίνει μία πολύ καλή ζωγράφος.*
✓ **Σκοπό** λέμε κι αυτόν που στέκεται κάπου και φυλάει ένα χώρο.
○ φύλακας, φρουρός
◇ Όταν **σκοπεύεις** να πας εκδρομή, το έχεις βάλει σκοπό. Όταν ένας κυνηγός **σκοπεύει** ένα αγριογούρουνο, στρέφει το όπλο εναντίον του για να το πυροβολήσει.
♬ σκο-πός

– Πότε λέμε ότι κάποιος είναι σκληρό καρύδι;

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

σκορδαλιά [η] *ουσιαστικό* **(σκορδαλιές)**
→ σκόρδο

σκόρδο [το] *ουσιαστικό* **(σκόρδα)**
☑ Το **σκόρδο** είναι ένα άσπρο φυτό που φυτρώνει κάτω από τη γη. Έχει δυνατή μυρωδιά.
Το βάζουμε στο φαγητό για να νοστιμέψει.
◇ Όταν φτιάχνεις **σκορδαλιά**, ανακατεύεις ψωμί, λάδι, ξίδι και μερικές **σκελίδες** σκόρδο, δηλαδή μερικά κομμάτια σκόρδου.
♬ σκόρ-δο

σκορπίζω και **σκορπώ, σκορπάω** *ρήμα* **(σκόρπισα, θα σκορπίσω)**
☑ *Η Αθηνά έβγαλε όλα τα παιχνίδια της από τα συρτάρια και τα **σκόρπισε** στο χαλί.*
Τα πέταξε εδώ κι εκεί. ● μαζεύω
✓ *Μόλις χτύπησε το κουδούνι, τα παιδιά **σκόρπισαν** και πήγε το καθένα στο σπίτι του.*
✓ Όταν ένα λουλούδι **σκορπάει** τη μυρωδιά του, ο αέρας την πηγαίνει πολύ μακριά. ◇ *«Αθηνά, το δωμάτιό σου είναι γεμάτο **σκόρπια** παιχνίδια!» φώναξε η κυρία Μαργαρίτα.*
♬ σκορ-πί-ζω

*Ο αέρας **σκόρπισε** τα φύλλα.*

σκόρπιος, **σκόρπια, σκόρπιο** *επίθετο* **(σκόρπιοι, σκόρπιες, σκόρπια)**
→ σκορπίζω

σκορπιός [ο] *ουσιαστικό* **(σκορπιοί)**
☑ Ο **σκορπιός** είναι ένα μικρό ζώο που μοιάζει με αράχνη.
Ζει στις ζεστές χώρες, έχει οκτώ πόδια και δύο **τσιμπίδες**, ενώ το σώμα του καταλήγει σε μία ουρά που έχει ένα δηλητηριώδες κεντρί.
♬ σκορ-πιός

σκοτάδι [το] *ουσιαστικό* **(σκοτάδια)**
→ σκοτεινός

σκοτεινιάζω *ρήμα* **(σκοτείνιασα, θα σκοτεινιάσω)** → σκοτεινός

σκοτεινός, **σκοτεινή, σκοτεινό** *επίθετο* **(σκοτεινοί, σκοτεινές, σκοτεινά)**
☑ Ένα **σκοτεινό** δωμάτιο δεν έχει πολύ φως. ✎ *Όταν κόπηκε το ρεύμα, όλα τα δωμάτια ήταν **σκοτεινά** και δεν έβλεπε κανείς.*
✓ Όταν φοράς **σκοτεινά** χρώματα, φοράς ρούχα με σκούρο χρώμα.
○ σκούρος ● φωτεινός, ανοιχτός
◇ Όταν ένα σπίτι είναι σκοτεινό, είναι μέσα στο **σκοτάδι**. Όταν **σκοτεινιάζει**, πέφτει ο ήλιος κι έρχεται το βράδυ.
○ νυχτώνει, σουρουπώνει, βραδιάζει
● χαράζει, ξημερώνει, φέγγει
◇ Όταν ένα δωμάτιο **σκοτεινιάζει**, γίνεται σκοτεινό. ♬ σκο-τει-νός

σκοτώνω, **σκοτώνομαι** *ρήμα* **(σκότωσα, θα σκοτώσω)**
☑ Όταν **σκοτώνω** κάποιον, τον κάνω να μη ζει πια, επειδή το θέλω ή και κατά λάθος. ○ θανατώνω
✓ *Ο κύριος Γιάννης **σκοτώνεται** στη δουλειά.* Κουράζεται πολύ!
✓ *Ο Νίκος ξέχασε τα κλειδιά του και*

σκοτώνει *την ώρα του περπατώντας, μέχρι να γυρίσει η μαμά του.* Το κάνει για να περάσει η ώρα του. ◇ *Αυτή η δουλειά είναι* ***σκότωμα****, είναι πολύ κουραστική.*
♬ σκο-τώ-νω

σκουλαρίκι [το] *ουσιαστικό* **(σκουλαρίκια)**
☑ Το **σκουλαρίκι** είναι ένα κόσμημα που φοριέται στο αυτί.
♬ σκου-λα-ρί-κι **Δες κόσμημα**

σκουλήκι [το] *ουσιαστικό* **(σκουλήκια)**
☑ Το **σκουλήκι** είναι ένα μικρό ζώο με μαλακό, λεπτό και μακρύ σώμα. Δεν έχει πόδια, σέρνεται και ζει στο χώμα. ◇ Όταν ένα φρούτο **σκουληκιάζει**, βγάζει σκουλήκια.
♬ σκου-λή-κι

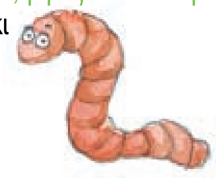

σκουληκιάζω *ρήμα* **(σκουλήκιασα, θα σκουληκιάσω)** → σκουλήκι

σκουντούφλης [ο], **σκουντούφλα** [η] *ουσιαστικό* **(σκουντούφληδες, σκουντούφλες)** → σκουντουφλώ

σκουντουφλώ και **σκουντουφλάω** *ρήμα* **(σκουντούφλησα, θα σκουντουφλήσω)**
☑ Όταν κάποιος **σκουντουφλά**, σκοντάφτει, επειδή ζαλίζεται, είναι μεθυσμένος ή νυστάζει.
◇ Όταν είσαι **σκουντούφλης**, σκουντουφλάς συχνά.
♬ σκου-ντου-φλώ

σκουντώ και **σκουντάω** *ρήμα* **(σκούντηξα, θα σκουντήξω)**
☑ Όταν **σκουντάς** κάποιον ή κάτι, τον σπρώχνεις με τον αγκώνα ή με τον ώμο σου. ◇ *Ο Κώστας έδωσε ένα δυνατό* ***σκούντημα*** *στην Αθηνά.* ♬ σκου-ντώ

σκούπα [η] *ουσιαστικό* **(σκούπες)**
☑ Η **σκούπα** έχει ένα ξύλο για να την πιάνουμε, το **σκουπόξυλο**, και μία βούρτσα για να διώχνουμε τη σκόνη και τα σκουπίδια από το πάτωμα ή από το έδαφος. Υπάρχουν και ηλεκτρικές **σκούπες** που λειτουργούν με ρεύμα.
◇ *Η θεία Κατερίνα* ***σκουπίζει*** *κάθε μέρα το σπίτι.* Το καθαρίζει με τη σκούπα. *Τα ψίχουλα από το χαλί όμως τα καθαρίζει με το ηλεκτρικό* ***σκουπάκι****.* ♬ σκού-πα

σκουπίδι [το] *ουσιαστικό* **(σκουπίδια)**
☑ **Σκουπίδι** λέμε καθετί άχρηστο ή βρόμικο που πετάμε. Όταν πετάς κάτι στα **σκουπίδια**, το ρίχνεις σ' ένα δοχείο για τα άχρηστα πράγματα.
✓ *«Τα* ***σκουπίδια*** *δεν πέρασαν εδώ και τρεις μέρες και ο δρόμος είναι βρόμικος!» παραπονέθηκε η κυρία Μαργαρίτα.* Το **σκουπιδιάρικο** δεν πέρασε. ◇ Οι **σκουπιδιάρηδες** είναι υπάλληλοι του δήμου που μαζεύουν τα σκουπίδια από τους **σκουπιδοτενεκέδες** του δρόμου και

τα ρίχνουν σ' ένα μεγάλο φορτηγό, το **σκουπιδιάρικο**.
♬ σκου-πί-δι

σκουπιδιάρης [ο] *ουσιαστικό* **(σκουπιδιάρηδες)** → σκουπίδι

σκουπιδιάρικο [το] *ουσιαστικό* **(σκουπιδιάρικα)** → σκουπίδι

σκουπίζω, **σκουπίζομαι** *ρήμα* **(σκούπισα, θα σκουπίσω)** → σκούπα

σκουραίνω *ρήμα* **(σκούρυνα, θα σκουρύνω)** → σκούρος

σκουριά [η] *ουσιαστικό* **(σκουριές)**
☑ Η **σκουριά** είναι το **κόκκινο χρώμα** που βλέπεις πάνω σε παλιά μέταλλα που έχουν βραχεί.
◇ *Τα κάγκελα του κυρίου Μιχάλη **σκούριασαν** από τη βροχή.* Γέμισαν σκουριά. ♬ σκου-ριά

σκουριάζω *ρήμα* **(σκούριασα, θα σκουριάσω)** → σκουριά

σκούρος, **σκούρα/σκούρη**, **σκούρο** *επίθετο* **(σκούροι, σκούρες, σκούρα)**
☑ Ένα **σκούρο** χρώμα είναι σκοτεινό. ● ανοιχτός, φωτεινός
✎ *Ο κύριος Δημήτρης φοράει **σκούρα** ρούχα, γκρι, καφέ και μαύρα για να μη λερώνουν εύκολα.*
✓ Λέμε ότι τα βρίσκεις **σκούρα**, όταν βρίσκεις μεγάλες δυσκολίες και εμπόδια. ◇ *Η κυρία Μαργαρίτα **σκούρυνε** τα μαλλιά της.* Τα έβαψε πιο σκούρο χρώμα. ♬ σκού-ρος

σκούφος [ο] *ουσιαστικό* **(σκούφοι)**
☑ Ο **σκούφος** είναι ένα πλεχτό καπέλο που σκεπάζει όλο το κεφάλι μας για να μην κρυώνουμε.
♬ σκού-φος
-Λέμε και το σκουφί και η σκούφια.

σκύβω *ρήμα* **(έσκυψα, θα σκύψω)**
☑ Όταν **σκύβεις**, γέρνεις το σώμα σου μπροστά χαμηλώνοντας το κεφάλι σου. ✎ *Ο Κώστας έσπασε το βάζο κι **έσκυψε** για να μαζέψει τα κομμάτια από το πάτωμα.*
◇ *Ο κύριος Μιχάλης πάλι περπατάει **σκυφτός** στο δρόμο και σκέφτεται.*
σκύψιμο ♬ σκύ-βω

σκύλος [ο], **σκύλα** [η] *ουσιαστικό* **(σκύλοι, σκύλες)**
☑ Ο **σκύλος** είναι ένα ήμερο, κατοικίδιο ζώο. Είναι φύλακας του σπιτιού και των ανθρώπων.
Κάνει γαβ γαβ, δηλαδή **γαβγίζει**.
✓ Λέμε πως κάποιος είναι **σκυλί**, όταν έχει πολλή δύναμη και μεγάλη αντοχή. ♬ σκύ-λος ✎ 'το αγρόκτημα'
-Λέμε και το σκυλί.

σκυτάλη [η] *ουσιαστικό*
☑ Η **σκυτάλη** είναι ένα μικρό ξύλινο ραβδί που κρατούν οι αθλητές στο αγώνισμα της **σκυταλοδρομίας**.
◇ Στη **σκυταλοδρομία** αθλητές από την ίδια ομάδα μοιράζονται μία μεγάλη απόσταση δρόμου. Όταν τελειώσει τη **διαδρομή** που έχει να κάνει ο κάθε αθλητής, δίνει τη σκυτάλη στον επόμενο.
♬ σκυ-τά-λη

σκυφτός, σκυφτή, σκυφτό *επίθετο* **(σκυφτοί, σκυφτές, σκυφτά)** → σκύβω

σλιπ [το] *ουσιαστικό*
☑ Το **σλιπ** είναι το εσώρουχο που φορούν οι άντρες και οι γυναίκες κάτω από τη μέση τους. ○ βρακί, σώβρακο ◇ **σλιπάκι** ♬ σλιπ
-Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

σλίπιν-μπαγκ [το] *ουσιαστικό*
☑ Το **σλίπιν-μπαγκ** είναι ένα ζεστό πάπλωμα που το τυλίγουμε και το βάζουμε σε σάκο.
Το χρησιμοποιούμε συνήθως στα ταξίδια, όταν κοιμόμαστε έξω ή σε σκηνή. ○ υπνόσακος
♬ σλί-πιν μπαγκ
-Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

σμήνος [το] *ουσιαστικό* **(σμήνη)**
☑ Το **σμήνος** είναι ένα πλήθος από μέλισσες, σφήγκες ή πουλιά.
○ σμάρι
✓ **Σμήνος** λέμε και την ομάδα πολεμικών αεροπλάνων. ♬ σμή-νος

σνακ [το] *ουσιαστικό*
☑ Το **σνακ** είναι ένα πρόχειρο γεύμα, κάτι που μπορείς να φας γρήγορα κι εύκολα, όπως τα σάντουιτς και τα μπισκότα. ♬ σνακ
-Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

σοβαρεύω *ρήμα* **(σοβάρεψα, θα σοβαρέψω)** → σοβαρός

σοβαρός, σοβαρή, σοβαρό *επίθετο* **(σοβαροί, σοβαρές, σοβαρά)**
☑ Όταν κάποιος είναι **σοβαρός**, δεν κάνει αστεία, ούτε γελάει και σκέφτεται πολύ πριν πει ή πριν κάνει κάτι.
✓ *Ο κύριος Γιάννης λέει πως η ειρήνη στον κόσμο είναι ένα πολύ **σοβαρό** θέμα.* Η ειρήνη είναι πολύ σημαντικό θέμα. ◇ Όταν είσαι σοβαρός, έχεις **σοβαρότητα**.
Όταν **σοβαρεύεις**, γίνεσαι σοβαρός. ♬ σο-βα-ρός

σόγια [η] *ουσιαστικό*
☑ Η **σόγια** είναι ένα φυτό που το τρώμε συχνά αντί για κρέας.
✎ *Σε κάθε νηστεία η κυρία Μαργαρίτα μαγειρεύει **σόγια**.*
◇ **σογιέλαιο** ♬ σό-για

σόδα [η] *ουσιαστικό* **(σόδες)**
☑ Η **σόδα** είναι μία άσπρη σκόνη που τη βάζουμε στα γλυκά και στα φαγητά.
✓ Η **σόδα** είναι κι ένα αναψυκτικό που το πίνουμε για να χωνέψουμε, όταν έχουμε φάει πολύ. ♬ σό-δα

σοδειά [η] *ουσιαστικό* **(σοδειές)**
☑ Η **σοδειά** είναι όλα τα προϊόντα που μαζεύει ή παράγει ένας γεωργός κάθε χρονιά. ○ συγκομιδή
♬ σο-δειά

σόι [το] *ουσιαστικό* **(σόγια)**
☑ Το **σόι** σου είναι όλοι οι συγγενείς σου.
✓ *«Μα τι **σόι** άνθρωπος είναι ο*

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

κύριος Μιχάλης; Άλλοτε φωνάζει συνέχεια κι άλλοτε είναι καλός σαν παιδί» είπε η κυρία Μαργαρίτα. Τι είδους άνθρωπος είναι; ♬ σό-ι

σοκ [το] *ουσιαστικό*
☑ Όταν κάποιος παθαίνει **σοκ**, ταράζεται ή ξαφνιάζεται απότομα από κάτι κακό. ◇ Όταν **σοκάρεις** κάποιον, τον ξαφνιάζεις απότομα, του προκαλείς σοκ. ♬ σοκ
-Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

σοκάκι [το] *ουσιαστικό* **(σοκάκια)**
☑ Το **σοκάκι** είναι ένας μικρός και στενός δρόμος. ♬ σο-κά-κι

σοκάρω *ρήμα* **(σόκαρα, θα σοκάρω)**
→ σοκ

σοκολάτα [η] *ουσιαστικό* **(σοκολάτες)**
☑ Η **σοκολάτα** είναι ένα γλυκό που φτιάχνεται από ζάχαρη, κακάο και γάλα.
✓ Η **σοκολάτα** είναι και ρόφημα.
◇ Τα **σοκολατάκια** είναι μικρές μπουκίτσες από σοκολάτα, τυλιγμένες σε χαρτί. Τα σερβίρουμε στις γιορτές και τα κάνουμε δώρο. Ένα **σοκολατένιο** αυγό είναι φτιαγμένο από σοκολάτα. Το **σοκολατούχο** γάλα είναι γάλα με σοκολάτα. ♬ σο-κο-λά-τα

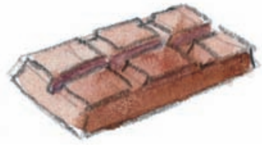

σόλα [η] *ουσιαστικό* **(σόλες)**
☑ Η **σόλα** είναι το κάτω μέρος του παπουτσιού σου.
✓ Λέμε ότι το κρέας μοιάζει με **σόλα**, όταν είναι πολύ σκληρό. ♬ σό-λα

σόμπα [η] *ουσιαστικό* **(σόμπες)**
☑ Η **σόμπα** είναι μία συσκευή που μας ζεσταίνει το χειμώνα. Υπάρχουν **σόμπες** που λειτουργούν με ξύλα, πετρέλαιο, **υγραέριο** ή ηλεκτρισμό. ○ θερμάστρα ♬ σό-μπα

σόου [το] *ουσιαστικό*
☑ Το **σόου** είναι ένα ευχάριστο θέαμα που έχει συνήθως μουσική και χορό. ✎ *Η θεία του κυρίου Μιχάλη βλέπει συχνά στην τηλεόραση* ***σόου*** *με καλεσμένους τραγουδιστές και ηθοποιούς.* ♬ σό-ου
- Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

σορτς [το] *ουσιαστικό*
☑ Το **σορτς** είναι ένα κοντό παντελόνι που το φοράς το καλοκαίρι. **Σορτς** φοράνε και οι περισσότεροι αθλητές. ○ σορτσάκι ♬ σορτς

- Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

σορτσάκι [το] *ουσιαστικό* **(σορτσάκια)**
→ σορτς

σουβενίρ [το] *ουσιαστικό*
☑ Το **σουβενίρ** είναι κάτι που παίρνεις από κάπου ή κάποιον και το κρατάς για να σου θυμίζει ένα μέρος ή ένα πρόσωπο. ○ ενθύμιο ♬ σου-βε-νίρ
-Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

σούβλα [η] *ουσιαστικό* **(σούβλες)**
☑ Η **σούβλα** είναι μακρύ σίδερο ή ξύλο, μυτερό στη μία άκρη για να το περνάμε μέσα από το κρέας που θέλουμε να ψήσουμε.
◇ Το **σουβλάκι** είναι μικρά κομμάτια από κρέας περασμένα σε μία λεπτή και μικρή βέργα για να ψηθούν. Όταν **σουβλίζεις** το κρέας, το περνάς στη σούβλα για να το ψήσεις. Όταν κάτι είναι **σουβλερό**, είναι μυτερό.
♬ σού-βλα

σουβλάκι [το] *ουσιαστικό* **(σουβλάκια)**
→ σούβλα

σουβλίζω *ρήμα* **(σούβλισα, θα σουβλίσω)** → σούβλα

σούζα [η] *ουσιαστικό* **(σούζες)**
☑ *Όταν ο κύριος Μιχάλης φωνάζει το σκύλο του, εκείνος στέκεται **σούζα**.* Μένει ακίνητος και στηρίζεται στα δύο πίσω του πόδια. ○ στέκομαι προσοχή
✓ *Θυμώνει όμως πολύ, όταν βλέπει νέα παιδιά να κάνουν **σούζες** πάνω στις μηχανές.* Να τρέχουν και να στηρίζονται μόνο στην πίσω ρόδα της μηχανής. ♬ σού-ζα

σουλούπι [το] *ουσιαστικό*
☑ Το **σουλούπι** σου είναι η εξωτερική σου εμφάνιση.
✎ *Εύκολα καταλαβαίνεις πως η θεία Κατερίνα είναι αδερφή του κυρίου Γιάννη, γιατί έχουν ίδιο **σουλούπι**.*
○ μορφή, παρουσιαστικό
◇ Όταν **σουλουπώνεις** κάποιον, του φτιάχνεις την εξωτερική εμφάνιση.
♬ σου-λού-πι

σουλουπώνω, **σουλουπώνομαι** *ρήμα* **(σουλούπωσα, θα σουλουπώσω)**
→ σουλούπι

σουξέ [το] *ουσιαστικό*
☑ Όταν έχεις **σουξέ** σε κάτι, έχεις μεγάλη επιτυχία.
✓ **Σουξέ** λέμε και το τραγούδι που γνωρίζει μεγάλη επιτυχία.
○ επιτυχία ♬ σου-ξέ
-Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό. Χρησιμοποιούμε τη λέξη αυτή όταν μιλάμε με τους φίλους μας και όχι όταν γράφουμε.

σούπα [η] *ουσιαστικό* **(σούπες)**
☑ Η **σούπα** είναι ένα ζεστό φαγητό με ζουμί από κρέας, ψάρι ή λαχανικά που το τρώμε σε βαθύ πιάτο.
✓ Λέμε πως κάτι έχει γίνει **σούπα**, όταν είναι άνοστο, βαρετό ή συνηθισμένο. ◇ **κοτόσουπα, κρεατόσουπα, λαχανόσουπα, ψαρόσουπα** ♬ σού-πα

σούπερ *επίθετο*
☑ Λέμε ότι κάτι είναι **σούπερ**, όταν είναι το πιο καλό, το πιο μεγάλο ή το πιο τέλειο. ♬ σού-περ
-Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό. Συνήθως χρησιμοποιούμε τη λέξη αυτή, όταν μιλάμε με τους φίλους μας.

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

σουπερμάρκετ [το] *ουσιαστικό*
☑ Το **σουπερμάρκετ** είναι ένα μεγάλο κατάστημα που πουλάει κυρίως τρόφιμα αλλά και άλλα είδη, όπως καλλυντικά, συσκευές ή και ρούχα. ♬ σου-περ-μάρ-κετ
-Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

σουπιά [η] *ουσιαστικό* **(σουπιές)**
☑ Η **σουπιά** είναι ένα ζώο της θάλασσας χωρίς κόκαλα.
Έχει δέκα **πλοκάμια** και όταν την πλησιάζει ένας εχθρός, πετάει το μελάνι της.
✓ Λέμε πως κάποιος είναι **σουπιά**, όταν ξεφεύγει από τις δυσκολίες με πονηρό τρόπο.
♬ σου-πιά
‘η θάλασσα’

σούρα [η] *ουσιαστικό* **(σούρες)**
→ σουρώνω

σουρώνω *ρήμα* **(σούρωσα, θα σουρώσω)**
☑ *Ο θείος Αλέκος πίνει πολύ τσάι του βουνού. Το βράζει και μετά το* ***σουρώνει*** *σ' ένα φλιτζάνι.*
Το στραγγίζει μ' ένα **σουρωτήρι** για να μη μείνουν φύλλα μέσα στο φλιτζάνι. ○ στραγγίζω
✓ *«Μη* ***σουρώσεις*** *πολύ το φόρεμα, γιατί θα σε παχαίνει!», είπε η κυρία Μαργαρίτα στη θεία Έλλη.* Μην του κάνεις πτυχές.
◇ *Η θεία Έλλη προτιμάει τις ίσιες φούστες, ενώ στην κυρία Μαργαρίτα πάνε περισσότερο οι φούστες με* ***σούρα****.* ○ πιέτα Με το **σουρωτήρι** σουρώνουμε τα μακαρόνια.
♬ σου-ρώ-νω

σουρωτήρι [το] *ουσιαστικό* **(σουρωτήρια)** → σουρώνω

σουσάμι [το] *ουσιαστικό* **(σουσάμια)**
☑ Το κουλούρι και το παστέλι είναι φτιαγμένα με **σουσάμι**, δηλαδή με μικρούς νόστιμους σπόρους.
◇ Ένα **σουσαμένιο** κουλούρι έχει επάνω του σουσάμι. ♬ σου-σά-μι

σούσουρο [το] *ουσιαστικό*
☑ *Μόλις η δασκάλα ανακοίνωσε πως τα παιδιά θα γράψουν αύριο τεστ, ακούστηκε ένα* ***σούσουρο****.*
Ακούστηκε ένας θόρυβος από τα παιδιά που ψιθύριζαν.
✓ *Όταν μαθεύτηκε πως ο κύριος Μιχάλης μάζεψε τα κουταβάκια στο σπίτι του έγινε μεγάλο* ***σούσουρο*** *στη γειτονιά. Άλλοι έλεγαν πως θα τα κρατήσει κι άλλοι πως θα τα δώσει αλλού.* ♬ σού-σου-ρο

σούστα [η] *ουσιαστικό* **(σούστες)**
☑ *–Γιατί όταν πηδάω στο κρεβάτι του μπαμπά και της μαμάς, τινάζομαι προς τα επάνω; ρώτησε η Αθηνά.*
–Μα, γιατί έχει ***σούστες****! είπε ο Κώστας.* ○ ελατήριο
✓ **Σούστες** βάζουμε και στα ρούχα. Είναι μικρά μεταλλικά κουμπιά με δύο μέρη. Το ένα μπαίνει μέσα στο άλλο, όταν τα πιέζουμε. ♬ σού-στα

σουτ [το] *ουσιαστικό*
☑ *Το τελευταίο* ***σουτ*** *του Κώστα έσωσε την ομάδα του, αφού η μπάλα μπήκε στα δίχτυα του τερματοφύλακα.* Το τελευταίο χτύπημα της μπάλας προς τα δίχτυα.
◇ *Όταν ο Κώστας* ***σουτάρει****, χτυπάει τη μπάλα, κάνει ένα σουτ.* ♬ σουτ

-Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

σουτ *επιφώνημα*
☑ Λέμε σε κάποιον «**Σουτ**!», όταν θέλουμε να κάνει ησυχία. ○ ησυχία, τσιμουδιά, σιωπή, άχνα ♬ σουτ

σουτάρω *ρήμα* **(σούταρα, θα σουτάρω)**
→ σουτ

σουτζουκάκι [το] *ουσιαστικό* **(σουτζουκάκια)**
☑ Τα **σουτζουκάκια** είναι μακρόστενα κεφτεδάκια συνήθως με κόκκινη σάλτσα. ♬ σου-τζου-κά-κι

σοφέρ [ο], **σοφερίνα** [η] *ουσιαστικό* **(σοφέρ, σοφερίνες)**
☑ Η δουλειά του **σοφέρ** είναι να οδηγεί αυτοκίνητα. ✎ *Ο διευθυντής της εταιρείας που δουλεύει η κυρία Μαργαρίτα έρχεται μ' ένα αυτοκίνητο που το οδηγεί **σοφέρ**.*
○ οδηγός ♬ σο-φέρ
-Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

σοφία [η] *ουσιαστικό* **(σοφίες)**
→ σοφός

σοφίτα [η] *ουσιαστικό* **(σοφίτες)**
☑ Η **σοφίτα** είναι ένα μικρό δωμάτιο κάτω από τη σκεπή ενός σπιτιού.
♬ σο-φί-τα

σοφός, **σοφή**, **σοφό** *επίθετο* **(σοφοί, σοφές, σοφά)**
☑ **Σοφό** λέμε κάποιον που έχει πολλές γνώσεις και ξέρει πολλά πράγματα.
✓ *Ο Ίγκλι πήρε μία **σοφή** απόφαση. Να διαβάσει περισσότερο για να μάθει τέλεια τα ελληνικά.* Πήρε μία σωστή απόφαση. ◇ Όταν κάποιος είναι σοφός, έχει **σοφία**, σκέφτεται **σοφά**. ♬ σο-φός

σπαγγέτι [το] *ουσιαστικό*
☑ Το **σπαγγέτι** είναι η ιταλική λέξη για τα λεπτά μακαρόνια.
♬ σπαγ-γέ-τι
-Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

σπαγγοραμμένος, **σπαγγοραμμένη**, **σπαγγοραμμένο** *επίθετο* **(σπαγγοραμμένοι, σπαγγοραμμένες, σπαγγοραμμένα)**
→ σπάγγος

σπάγγος [ο] *ουσιαστικό* **(σπάγγοι)**
☑ Ο **σπάγγος** είναι ένα πολύ λεπτό σκοινί.
✓ Λέμε ότι κάποιος είναι **σπάγγος**, όταν είναι πολύ τσιγκούνης.
○ τσιφούτης, τσιγκούνης, σπαγγοραμμένος ● ανοιχτοχέρης
◇ Όταν κάποιος είναι **σπαγγοραμμένος**, είναι πολύ τσιγκούνης. ♬ σπάγ-γος

σπαζοκεφαλιά [η] *ουσιαστικό* **(σπαζοκεφαλιές)** → σπάζω

σπάζω και **σπάω** *ρήμα* **(έσπασα, θα σπάσω)**
☑ *Ο Κώστας έριξε το αγαπημένο βάζο της κυρίας Μαργαρίτας και το **έσπασε**.* Δηλαδή το έκανε κομμάτια.

*Το βάζο **έσπασε** με θόρυβο και τα κομμάτια του πετάχτηκαν παντού.*
✓ *Η Αθηνά κόντεψε να **σπάσει** το πόδι της, όταν έπεσε από το ποδήλατο.* Κόντεψε να το χτυπήσει σοβαρά.
✓ *Τα νεύρα της Αθηνάς **έσπασαν**, που δεν μπορούσε να βρει τη Ροζαλία. Μετά όμως **έσπασε** το κεφάλι της για να σκεφτεί πού θα μπορούσε να είναι. Φοβήθηκε μήπως την πειράξει κανείς για να **σπάσει** πλάκα.* ◇ *Το πρόβλημα με τη Ροζαλία είναι μία **σπαζοκεφαλιά** για την Αθηνά. Δεν μπορούσε να το λύσει.* **σπάσιμο** ♬ σπά-ζω

σπαθί [το] *ουσιαστικό* **(σπαθιά)**
☑ Το **σπαθί** είναι ένα μακρύ όπλο σε σχήμα μαχαιριού. ○ ξίφος
✓ *Ο θείος Τάκης είναι άνθρωπος **σπαθί** κι ό,τι έχει κερδίσει, το έχει κερδίσει με το **σπαθί** του.* Δε λέει ψέματα κι έχει πετύχει στη ζωή με την αξία του. ♬ σπα-θί
✎ ‘παραμύθια’

σπανάκι [το] *ουσιαστικό* **(σπανάκια)**
☑ Το **σπανάκι** είναι ένα λαχανικό με πλατιά, σκούρα πράσινα φύλλα.
◇ **σπανακόπιτα**, **σπανακόρυζο**
♬ σπα-νά-κι

σπάνιος, **σπάνια**, **σπάνιο** *επίθετο* **(σπάνιοι, σπάνιες, σπάνια)**
☑ Όταν κάτι είναι **σπάνιο**, υπάρχει σε μικρό αριθμό, γίνεται λίγες φορές ή το βρίσκουμε δύσκολα.
✎ *Ο κύριος Δημήτρης κάνει συλλογή από **σπάνια** παλιά νομίσματα που δεν κυκλοφορούν πια.* ● συχνός
♬ σπά-νι-ος

– Πότε λέμε ότι κάποιον τον έχουν σπάσει στο ξύλο;

σπαρταρώ και **σπαρταράω** *ρήμα* **(σπαρτάρησα, θα σπαρταρήσω)**
☑ *Ένα ψάρι **σπαρταράει**, όταν είναι έξω από το νερό.* Τινάζεται από εδώ κι από εκεί πριν πεθάνει.
✓ *Η Ελένη άκουσε το αστείο του Νίκου και **σπαρταράει** από τα γέλια.* Χτυπιέται από τα γέλια.
♬ σπαρ-τα-ρώ

σπασίκλας [ο], **σπασίκλα** [η] *ουσιαστικό* **(σπασίκλες)**
☑ Όταν κάποιος διαβάζει συνέχεια χωρίς να ασχολείται και με άλλα πράγματα, τον κοροϊδεύουμε και τον λέμε **σπασίκλα**. ♬ σπα-σί-κλας

σπατάλη [η] *ουσιαστικό* **(σπατάλες)**
→ σπαταλώ

σπάταλος, **σπάταλη**, **σπάταλο** *επίθετο* **(σπάταλοι, σπάταλες, σπάταλα)**
→ σπαταλώ

σπαταλώ και **σπαταλάω**, **σπαταλιέμαι** *ρήμα* **(σπατάλησα, θα σπαταλήσω)**
☑ Όταν **σπαταλάς** κάτι, το ξοδεύεις χωρίς μέτρο και άσκοπα.
✎ *«Αν **σπαταλάς** έτσι το νερό, θα πληρώσουμε πολλά» είπε ο κύριος Μιχάλης στη θεία του.* ◇ *«Είσαι πολύ **σπάταλη**, θεία!» συμπλήρωσε και κάνεις μεγάλη **σπατάλη** νερού» συνέχισε.* ♬ σπα-τα-λώ

σπέρνω *ρήμα* **(έσπειρα, θα σπείρω)**
☑ Όταν ο γεωργός **σπέρνει** τη γη, σκορπίζει στο έδαφος σπόρους για να φυτρώσουν φυτά. ✎ *Ο θείος Αλέκος **σπέρνει** κάθε χρόνο το*

χωράφι του με σιτάρι. ● θερίζω
✓ *«Σταμάτα να **σπέρνεις** τα πράγματά σου από εδώ κι από εκεί!» φώναξε η θεία Μαργαρίτα στην Αθηνά.* Σταμάτα να τα σκορπάς.
◇ Ο **σπόρος** είναι το μικρό κουκούτσι που σπέρνουμε για να φυτρώσει ένα φυτό.
Τα **σπόρια** είναι οι μικροί σπόροι που υπάρχουν μέσα στο πεπόνι, το κολοκύθι και το καρπούζι.
♬ σπέρ-νω

σπέσιαλ *επίθετο*

☑ *Το φόρεμα που αγόρασε η θεία Κατερίνα ήταν στην αρχή πολύ ακριβό αλλά η πωλήτρια της έκανε μία **σπέσιαλ** τιμή: της έκοψε 60 ευρώ.* Της έκανε μία ιδιαίτερη, μία πολύ καλή τιμή. ♬ σπέ-σιαλ
-Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

σπήλαιο [το] *ουσιαστικό* **(σπήλαια)**

☑ Το **σπήλαιο** είναι μία μεγάλη σπηλιά με πολλές φυσικές ομορφιές. Είναι **αξιοθέατο**, δηλαδή ο κόσμος πηγαίνει να το επισκεφτεί.
♬ σπή-λαι-ο

σπηλιά [η] *ουσιαστικό* **(σπηλιές)**

☑ Η **σπηλιά** είναι μία πολύ μεγάλη τρύπα στην πλαγιά ενός βουνού ή μέσα σε βράχια.
♬ σπη-λιά

σπίθα [η] *ουσιαστικό* **(σπίθες)**

☑ *Από το αναμμένο τζάκι του θείου Τάκη πεταγόταν **σπίθες** φωτιάς.*
✓ **Σπίθα** είναι και μία λάμψη ηλεκτρισμού, όταν δύο καλώδια ενώνονται. ♬ σπί-θα

σπίρτο [το] *ουσιαστικό* **(σπίρτα)**

☑ Το **σπίρτο** είναι ένα μικρό και λεπτό κομμάτι ξύλου. Ανάβει όταν τρίβουμε τη μία άκρη του.
✎ *Η θεία Κατερίνα άναψε τα κεριά με τα **σπίρτα**, επειδή δεν είχε αναπτήρα.*
○ σπιρτόξυλο
◇ Το **σπιρτόκουτο** είναι το χάρτινο κουτί που έχει μέσα του σπίρτα.
♬ σπίρ-το

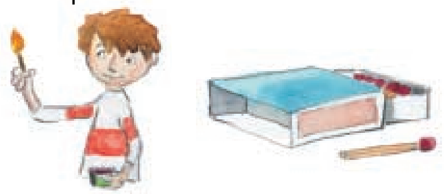

σπίτι [το] *ουσιαστικό* **(σπίτια)**

☑ Το **σπίτι** σου είναι το κτίριο όπου μένεις. Εκεί περνάς το χρόνο σου, κάθεσαι και κοιμάσαι.
✎ *Το **σπίτι** του κυρίου Μιχάλη είναι **μονοκατοικία**, ενώ το **σπίτι** του κυρίου Γιάννη είναι ένα διαμέρισμα σε πολυκατοικία.* ○ οικία, οίκος, κατοικία, σπιτικό ◇ *Η θεία Έλλη προτιμάει να φτιάχνει **σπιτικό** φαγητό. Είναι και **σπιτόγατα** και καλή **σπιτονοικοκυρά**. Φροντίζει με μεγάλη αγάπη το **σπιτικό** της.* ♬ σπί-τι ✎ 'το σπίτι'

σπιτονοικοκύρης [ο] **σπιτονοικοκυρά** [η] *ουσιαστικό* **(σπιτονοικοκύρηδες, σπιτονοικοκυρές)**

→ σπίτι

– Πότε λέμε σε κάποιον να μη φυτρώνει εκεί που δεν τον σπέρνουν;

σκεπή από τούβλα
παράθυρο
δέντρο
τοίχος
μπαλκόνι
πόρτα
σωλήνας
τζάμι
πόμολο
βαρέλι
γλάστρα
κατώφλι

σπορ [το] *ουσιαστικό*
☑ Το **σπορ** είναι ένα άθλημα.
✎ *-Με ποιο **σπορ** ασχολείσαι; ρώτησε ο Ίγκλι τον Κώστα.*
-Με το ποδόσφαιρο, απάντησε εκείνος.
✓ (σαν επίθετο) *Ο κύριος Γιάννης φόρεσε τα **σπορ** ρούχα του, γιατί σήμερα θα πάει εκδρομή.* Φόρεσε καθημερινά, άνετα ρούχα. ♬ σπορ
-Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

σπόρι [το] *ουσιαστικό* **(σπόρια)**
→ σπέρνω

σπόρος [ο] *ουσιαστικό* **(σπόροι)**
→ σπέρνω

σπουδάζω *ρήμα* **(σπούδασα, θα σπουδάσω)**
☑ Όταν **σπουδάζεις**, μελετάς και μαθαίνεις μία επιστήμη. ✎ *Η Αθηνά θέλει να **σπουδάσει** ζωγράφος στη Σχολή Καλών Τεχνών. Θέλει να **σπουδάσει** ζωγραφική.*
✓ Όταν οι γονείς **σπουδάζουν** τα παιδιά τους, τους πληρώνουν τα έξοδα για να πάνε στο Πανεπιστήμιο.
◇ *Η Αθηνά θέλει να γίνει **σπουδάστρια** στη Σχολή Καλών Τεχνών.* ○ φοιτήτρια Θέλει να κάνει εκεί τις **σπουδές** της. ♬ σπου-δά-ζω

σπουδαίος, σπουδαία, σπουδαίο *επίθετο* **(σπουδαίοι, σπουδαίες, σπουδαία)**
☑ *Η θεία Κατερίνα είναι **σπουδαία** ζωγράφος.* Είναι πολύ καλή ζωγράφος, σημαντική στη δουλειά της. ○ σημαντικός, αξιόλογος, εξαίρετος, περίφημος ● ασήμαντος
✓ *Η Αθηνά είπε στην Ελένη μία **σπουδαία** είδηση: «Επιτέλους η Ροζαλία βρέθηκε και είναι καλά!»* Της είπε μία σοβαρή και σημαντική για εκείνη είδηση. ♬ σπου-δαί-ος

σπουδαστής [ο], **σπουδάστρια,** η *ουσιαστικό* **(σπουδαστές, σπουδάστριες)**
→ σπουδάζω

σπουδές [οι] *ουσιαστικό*
→ σπουδάζω

σπουργίτι [το] και **σπουργίτης** [ο] *ουσιαστικό* **(σπουργίτια** και **σπουργίτες)**
☑ Το **σπουργίτι** είναι ένα πουλί με μικρό σώμα και γκρίζο ή καφέ χρώμα. Το βρίσκουμε συχνά στους κήπους των σπιτιών και τρώει έντομα και δημητριακά.
♬ σπουρ-γί-τι

σπρέι [το] *ουσιαστικό*
☑ Τα αποσμητικά, τα αρώματα, πολλά καλλυντικά αλλά και τα εντομοκτόνα είναι σε **σπρέι**.
✎ *Η κυρία Μαργαρίτα κούνησε το **σπρέι** δυνατά και ψέκασε με λακ τα χτενισμένα μαλλιά της.* ♬ σπρέι
-Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

σπρώχνω, σπρώχνομαι *ρήμα* **(έσπρωξα, θα σπρώξω)**
☑ Όταν **σπρώχνεις** κάποιον, τον πιέζεις και τον μετακινείς με βία.

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

✏ *Ο κύριος Μιχάλης θυμώνει και φωνάζει δυνατά, όταν τον **σπρώχνουν** στο λεωφορείο.*
○ σκουντώ
✓ *Η ανάγκη για χρήματα **έσπρωξε** τους κλέφτες να μπουν στο μαγαζί του κυρίου Δημήτρη.*
○ παρασέρνω ◇ **σπρώξιμο**
♬ σπρώ-χνω

σπυρί [το] *ουσιαστικό* (σπυριά)
☑ *Η Αθηνά έχει ανεμοβλογιά και γέμισε **σπυριά**. «Μην τα ξύσεις» της είπε ο γιατρός «γιατί θα σου μείνουν σημάδι».* ○ μπιμπίκι
✓ **Σπυρί** λέμε και τον σπόρο των φυτών. ✏ *Ο θείος Αλέκος έδωσε μερικά **σπυριά** σιτάρι στον Πιτσικόκο.*
○ κόκκος
◇ *Η Αλίκη έξυσε το **σπυράκι** της, κι αυτό έτρεξε αίμα. «Είσαι **σπυριάρα**!» την πείραξε ο θείος Τάκης. Στη θεία Έλλη αρέσει το **σπυρωτό** ρύζι που δεν είναι πολύ βρασμένο.*

♬ σπυ-ρί

σπυριάρης, σπυριάρα, σπυριάρικο *επίθετο* (σπυριάρηδες, σπυριάρες, σπυριάρικα)
→ σπυρί

Αν θέλεις να μάθεις τι έγινε με το μαγαζί του κυρίου Δημήτρη, ψάξε μέσα στο λεξικό τις λέξεις
δικαστήριο, δικηγόρος, θηρίο, καημένος, πιάνω, τμήμα, φυλακή

στάβλος [ο] *ουσιαστικό* (στάβλοι)
☑ **Στάβλο** λέμε ένα μέρος με στέγη όπου μένουν τ' άλογα, τα βόδια και οι αγελάδες, όταν δε βόσκουν έξω.
✓ *«Το δωμάτιό σου έχει γίνει **στάβλος**!» φώναξε η κυρία Μαργαρίτα στον Κώστα. «Να το καθαρίσεις γρήγορα!»* Είναι βρόμικο και ακατάστατο. ○ αχούρι
♬ στά-βλος

σταγόνα [η] *ουσιαστικό* (σταγόνες)
☑ Η **σταγόνα** είναι μία μικρή ποσότητα υγρού με στρογγυλό σχήμα. ✏ *Μόλις ξεκίνησαν να πέφτουν οι πρώτες **σταγόνες** βροχής, η Αθηνά έτρεξε στο σπίτι.*
○ στάλα, σταλαγματιά
◇ **στάζω** ♬ στα-γό-να

στάδιο [το] *ουσιαστικό* (στάδια)
☑ Το **στάδιο** είναι ένα μεγάλο γήπεδο.
✓ *-Σε ποιο **στάδιο** βρίσκεται η Αθηνά στη ζωγραφική; ρώτησε η κυρία Μαργαρίτα τη θεία Κατερίνα.*
*-Σε καλό **στάδιο**, απάντησε εκείνη. Έχει μάθει να σχεδιάζει και να συνδυάζει τα χρώματα.* ○ φάση
♬ στά-δι-ο

στάζω *ρήμα* (έσταξα, θα στάξω)
☑ Όταν ένα υγρό **στάζει**, χύνεται σταγόνα σταγόνα. ✏ *Τα μάτια της Αθηνάς **έσταζαν** δάκρυα, όταν σκεφτόταν τη Ροζαλία.* ○ σταλάζω
✓ Λέμε ότι το στόμα σου **στάζει** μέλι, όταν μιλάς όμορφα και γλυκά για κάποιον. Όταν σ' αγαπούν και σε φροντίζουν πολύ, λέμε ότι

σ' έχουν μη **στάξει** και μη βρέξει.
◇ σταγόνα, στάξιμο ♬ στά-ζω

σταθερός, **σταθερή**, **σταθερό** *επίθετο*
(σταθεροί, σταθερές, σταθερά)
☑ *«Ο καιρός θα μείνει* ***σταθερός*** *και τις άλλες μέρες» είπε ο θείος Τάκης.* Θα μείνει ο ίδιος, δε θ' αλλάξει καθόλου. ○ αμετακίνητος, αμετάβλητος ● ασταθής
✓ *«Κώστα, κράτα τη σκάλα* ***σταθερή*** *για ν' ανέβω στο πατάρι» είπε η Αθηνά. «Να μην κουνιέται καθόλου, έτσι»;* ♬ στα-θε-ρός

σταθμός [ο] *ουσιαστικό* **(σταθμοί)**
☑ Ο **σταθμός** είναι ο κλειστός χώρος όπου φτάνουν ή απ' όπου φεύγουν τα τρένα και τα λεωφορεία. **Σταθμό** λέμε και το χώρο όπου σταματά για λίγο το μετρό για να κατεβάσει ή να πάρει επιβάτες.
✓ *Η κυρία Μαργαρίτα ακούει παλιά ελληνικά τραγούδια στον αγαπημένο της ραδιοφωνικό* ***σταθμό****.*
✓ *Η θεία Κατερίνα σκέφτεται ν' αφήνει το μωρό της στον παιδικό* ***σταθμό****, μόλις μεγαλώσει αρκετά για να μπορεί να δουλεύει.* ♬ σταθ-μός

στάλα [η] *ουσιαστικό* **(στάλες)**
☑ *Ο Κώστας είδε από το παράθυρο τις πρώτες* ***στάλες*** *της βροχής που άρχισαν να πέφτουν.* ○ σταγόνα
✓ *«Ρίξε μία* ***στάλα*** *λάδι στη σαλάτα, Αθηνά!» είπε ο κύριος Γιάννης.* Λιγάκι λάδι. ○ σταλαγματιά, σταλιά
✓ *Δεν έχει* ***στάλα*** *λάδι η σαλάτα!* Δεν έχει καθόλου. ◇ σταλαγματιά, σταλιά, σταλάζω ♬ στά-λα

σταλαγματιά [η] *ουσιαστικό*
(σταλαγματιές) → στάλα

σταλιά [η] *ουσιαστικό* → στάλα

σταματώ και **σταματάω** *ρήμα*
(σταμάτησα, θα σταματήσω)
☑ *Η Αθηνά* ***σταμάτησε*** *να διαβάζει κι άρχισε να ψάχνει τη Ροζαλία.* Δε συνέχισε το διάβασμα.
✓ *Ο κύριος Μιχάλης ήταν θυμωμένος. Το αυτοκίνητό του χάλασε και* ***σταμάτησε*** *στη μέση του δρόμου.* Δεν προχωρούσε πια. *Λίγο αργότερα το έφτιαξε και πήγε να φύγει αλλά τον* ***σταμάτησε*** *ένας τροχονόμος.* ○ παύω ● συνεχίζω
◇ σταμάτημα ♬ στα-μα-τώ

στάμνα [η] *ουσιαστικό* **(στάμνες)**
☑ Τα παλιά χρόνια κουβαλούσαν νερό μ' ένα πήλινο δοχείο, τη **στάμνα**.
○ σταμνί
♬ στά-μνα

στάνη [η] *ουσιαστικό* **(στάνες)**
☑ Η **στάνη** είναι ένα μέρος με φράχτη γύρω του για να μένουν τα πρόβατα τη νύχτα. ○ μαντρί
♬ στά-νη

σταρ [ο], [η] *ουσιαστικό*
☑ **Σταρ** λέμε το διάσημο καλλιτέχνη της τηλεόρασης, του κινηματογράφου και της μουσικής.
○ αστέρας, αστέρι ♬ σταρ

-Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

στάρι [το] *ουσιαστικό* **(στάρια)** → σιτάρι

στάση [η] *ουσιαστικό* **(στάσεις)**
☑ Όταν το λεωφορείο κάνει **στάση**, σταματάει για να κατέβει ο κόσμος. **Στάση** λέμε και το μέρος όπου σταματά για λίγο το λεωφορείο, το τρένο και το μετρό.
✓ *«Όταν λέμε τον εθνικό ύμνο, πρέπει να είμαστε σε όρθια* ***στάση****!» είπε ο θείος Τάκης στην Αθηνά.* Να στεκόμαστε όρθιοι. ◇ *Η κατάσταση με τη Ροζαλία είναι* ***στάσιμη****: δεν έχει βρεθεί ακόμη.* Είναι ίδια, δεν άλλαξε.
♬ στά-ση

στάσιμος, **στάσιμη**, **στάσιμο** *επίθετο* **(στάσιμοι, στάσιμες, στάσιμα)** → στάση

σταυροδρόμι [το] *ουσιαστικό* **(σταυροδρόμια)**
☑ Στο **σταυροδρόμι** συναντιούνται δύο ή περισσότεροι δρόμοι.
○ διασταύρωση ◇ **σταυρός**
♬ σταυ-ρο-δρό-μι

σταυρόλεξο [το] *ουσιαστικό* **(σταυρόλεξα)**
☑ Το **σταυρόλεξο** είναι ένα παιχνίδι όπου ψάχνεις να βρεις λέξεις απαντώντας σε ερωτήσεις. Τις απαντήσεις τις γράφεις σε οριζόντια και κάθετα τετράγωνα.
◇ **σταυρός** ♬ σταυ-ρό-λε-ξο

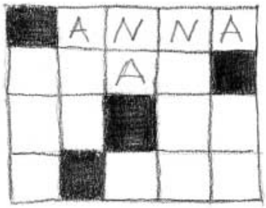

σταυρός [ο] *ουσιαστικό* **(σταυροί)**
☑ Ο **σταυρός** είναι το ιερό σύμβολο των Χριστιανών. ✎ *Ο Χριστός πέθανε πάνω στο σταυρό.*
✓ Σταυρό λέμε και καθετί που έχει σχήμα σταυρού. ✎ *Η θεία Κατερίνα φόρεσε στο μωρό της ένα χρυσό σταυρό.* Ένα κόσμημα σε σχήμα σταυρού. *Η κυρία Μαργαρίτα σημειώνει κάθε βδομάδα στην εφημερίδα μ' ένα* ***σταυρό*** *τα έργα που θέλει να δει.* Βάζει με το στιλό της ένα σημάδι που μοιάζει με σταυρό δίπλα στα έργα.
◇ *Ο Χριστός* ***σταυρώθηκε*** *στο σταυρό.* **σταυροδρόμι**
♬ σταυ-ρός

σταυρώνω, **σταυρώνομαι** *ρήμα* **(σταύρωσα, θα σταυρώσω)** → σταυρός

σταφίδα [η] *ουσιαστικό* **(σταφίδες)**
☑ Η **σταφίδα** είναι ρώγα από σταφύλι που την έχουμε ξεράνει.
♬ στα-φί-δα

σταφύλι [το] *ουσιαστικό* **(σταφύλια)**
☑ Το **σταφύλι** είναι το πράσινο, κίτρινο ή μοβ φρούτο που μεγαλώνει πάνω σε τσαμπιά. Είναι ο καρπός του αμπελιού. Από το **σταφύλι** βγαίνει το κρασί. ♬ στα-φύ-λι
Δες τσαμπί, αμπέλι

στάχτη [η] *ουσιαστικό* **(στάχτες)**
☑ Η **στάχτη** είναι η γκρίζα σκόνη που απομένει από καμένα ξύλα ή από κάρβουνα. ◇ Στο **σταχτοδοχείο** ρίχνει κανείς τη στάχτη από το τσιγάρο του. ♬ στά-χτη

σταχτοδοχείο [το] *ουσιαστικό* **(σταχτοδοχεία)** → στάχτη

στέγη [η] *ουσιαστικό* **(στέγες)**
☑ Η **στέγη** είναι το πλαγιαστό σκέπασμα που έχουν στην κορυφή τους τα σπίτια. Πάνω στη **στέγη** βάζουμε κεραμίδια. ○ σκεπή
♬ στέ-γη **Δες κεραμίδι**

στεγνός, **στεγνή**, **στεγνό** *επίθετο* **(στεγνοί, στεγνές, στεγνά)**
☑ Όταν κάτι είναι **στεγνό**, δεν έχει υγρασία ή νερό επάνω του.
✎ *«Πήγαινε γρήγορα και φόρεσε **στεγνά** ρούχα» είπε η κυρία Μαργαρίτα στην Αθηνά που ήρθε μούσκεμα από τη βροχή.*
● υγρός, βρεγμένος ◇ *«Κι άφησε τα ρούχα σου στο καλοριφέρ για να **στεγνώσουν**» συνέχισε.* ♬ στε-γνός

στεγνώνω *ρήμα* **(στέγνωσα, θα στεγνώσω)** → στεγνός

στέκα [η] *ουσιαστικό* **(στέκες)**
☑ Η **στέκα** είναι το μακρύ ραβδί που χρησιμοποιούμε για να παίξουμε μπιλιάρδο. Μ' αυτό χτυπάμε τη μπάλα.
✓ **Στέκα** λέμε και το κοκαλάκι που φοράμε για να συγκρατούμε τα μαλλιά μας.
✓ Λέμε πως κάποιος είναι **στέκα**, όταν είναι πολύ αδύνατος. ♬ στέ-κα

στέκομαι *ρήμα* **(στάθηκα, θα σταθώ)**
☑ *«Μη **στέκεσαι** στιγμή! Τρέξε να προλάβουμε το σχολικό, γιατί έχουμε αργήσει» φώναξε η Αθηνά στον Κώστα.* Μη σταματάς, συνέχισε να προχωράς!
✓ Όταν **στέκεσαι**, είσαι όρθιος.
✎ *Η θεία Κατερίνα και ο θείος Σταμάτης **στάθηκαν** πολλή ώρα στην ουρά για να μπούνε στο σινεμά.*
✓ *Η θεία του κυρίου Μιχάλη του έχει **σταθεί** πολλές φορές στη ζωή του.* Τον έχει βοηθήσει. ♬ στέ-κο-μαι

στέλνω *ρήμα* **(έστειλα, θα στείλω)**
☑ Όταν **στέλνεις** ένα γράμμα σε κάποιον, το δίνεις στο ταχυδρομείο για να πάει εκεί που θέλεις.
○ ταχυδρομώ
✓ *Ο Κώστας **έστειλε** την μπάλα στα δίχτυα της αντίπαλης ομάδας.*
✓ *Η κυρία Μαργαρίτα **έστειλε** τον Κώστα στο σουπερμάρκετ να πάρει μακαρόνια.* Του είπε να πάει εκεί.
◇ απο**στολ**έας ♬ στέλ-νω

στέμμα [το] *ουσιαστικό* **(στέμματα)**
☑ Το **στέμμα** είναι το κόσμημα που φορούν στο κεφάλι τους οι βασιλιάδες και οι βασίλισσες.
♬ στέμ-μα ✎ 'τα παραμύθια'

στεναχώρια [η] *ουσιαστικό* **(στεναχώριες)** → στεναχωρώ

στεναχωρώ, **στεναχωριέμαι** *ρήμα* **(στεναχώρησα, θα στεναχωρήσω)**
☑ Όταν **στεναχωρείς** κάποιον, τον κάνεις να λυπάται. Όταν **στεναχωριέσαι** για κάτι, λυπάσαι.
✎ *Ο Κώστας **στεναχωριέται** που χτύπησε το πόδι του και δεν μπορεί να παίξει ποδόσφαιρο. Το χτύπημα*

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

*τον **στεναχωρεί**.* ○ θλίβω, λυπώ ● ευχαριστώ ◇ *Η Αθηνά νιώθει **στεναχώρια** χωρίς τη Ροζαλία.* ♬ στε-να-χω-ρώ

στενεύω *ρήμα* **(στένεψα, θα στενέψω)** → στενός

στενοκέφαλος, στενοκέφαλη, στενοκέφαλο *επίθετο* **(στενοκέφαλοι, στενοκέφαλες, στενοκέφαλα)** → στενός

στενός, στενή, στενό *επίθετο* **(στενοί, στενές, στενά)**
☑ Όταν κάτι είναι **στενό**, έχει μικρό πλάτος. ✎ *Το δρομάκι που οδηγεί στο σπίτι του θείου Αλέκου είναι πολύ **στενό**: μόνο άλογα μπορούν να περάσουν αλλά όχι αυτοκίνητα.*
● φαρδύς, πλατύς
✓ Ένας **στενός** συγγενής είναι ένας κοντινός συγγενής σου.
◇ Όταν κάτι **στενεύει**, γίνεται στενό. Όταν φοράς κάτι πολύ στενό, σε **στενεύει**. Ένας **στενοκέφαλος** άνθρωπος δε σκέφτεται πολύ έξυπνα ούτε ακούει τη γνώμη των άλλων.
○ στενόμακρος ♬ στε-νός

στενοχωρώ, στενοχωριέμαι *ρήμα* **(στενοχώρησα, θα στενοχωρήσω)** → στεναχωρώ

Αν θέλεις να μάθεις τι έγινε με τη Ροζαλία που χάθηκε, ψάξε μέσα στο λεξικό τις λέξεις *αναστατώνω, ανησυχώ, εξαφανίζομαι, βρίσκω, καταφεύγω, κουλουριάζω, κουνώ, χαίρομαι, χοροπηδώ*

Αν θέλεις να μάθεις τι έγινε με το μαγαζί του κυρίου Δημήτρη, ψάξε μέσα στο λεξικό τις λέξεις *δικαστήριο, δικηγόρος, θηρίο, καημένος, πιάνω, τμήμα, φυλακή*

στερεός, στερεή, στερεό *επίθετο* **(στερεοί, στερεές, στερεά)**
☑ Όταν κάτι είναι **στερεό**, δεν είναι ούτε υγρό, όπως το νερό ούτε αέριο, όπως ο αέρας. Η γη, το χαρτί και το ξύλο είναι **στερεά**. Μπορούμε να τα πιάσουμε κι έχουν σχήμα. ◇ **στεριά**
♬ στε-ρε-ός

στερεοφωνικό [το] *ουσιαστικό* **(στερεοφωνικά)**
☑ Το **στερεοφωνικό** είναι μία ηλεκτρική συσκευή που παίζει και γράφει μουσική. ○ στέρεο
♬ στε-ρε-ο-φω-νι-κό

στερεώνω, στερεώνομαι *ρήμα* **(στερέωσα, θα στερεώσω)** → στερεός

στεριά [η] *ουσιαστικό* **(στεριές)**
☑ Η **στεριά** είναι το κομμάτι της γης που δεν καλύπτεται από νερό.
○ γη ● θάλασσα ♬ στε-ριά

στερώ, στερούμαι *ρήμα* **(στέρησα, θα στερήσω)**
☑ Όταν σου **στερώ** κάτι, σου παίρνω μακριά κάτι που σου ανήκει και που το έχεις ανάγκη. ✎ *Οι κλέφτες **στέρησαν** από τον κύριο Δημήτρη τα χρήματα αυτής της βδομάδας.*
✓ Όταν **στερείσαι** κάτι, δεν το έχεις.
✎ *Ο μπαμπάς του Ίγκλι δε θέλει να **στερηθούν** τα παιδιά του τίποτα, γι' αυτό δουλεύει πάρα πολύ.*
◇ **στέρηση** ♬ στε-ρώ

στεφάνι [το] *ουσιαστικό* **(στεφάνια)**
☑ Το **στεφάνι** είναι λουλούδια και κλαδιά πλεγμένα σε σχήμα κύκλου.

✓ Λέμε ότι βάζει κάποιος **στεφάνι**, όταν παντρεύεται. ◇ *Τους Ολυμπιονίκες τους **στεφάνωσαν** με στεφάνι ελιάς στους Ολυμπιακούς Αγώνες της Αθήνας το 2004.* ♬ στε-φά-νι

στεφανώνω, **στεφανώνομαι** *ρήμα* **(στεφάνωσα, θα στεφανώσω)** → στεφάνι

στηθοσκόπιο [το] *ουσιαστικό* **(στηθοσκόπια)** → στήθος

στήθος [το] *ουσιαστικό* **(στήθη** και **στήθια)**
☑ Το **στήθος** είναι το μπροστινό και πάνω μέρος του σώματος, ανάμεσα στο λαιμό και τη μέση. Οι μαμάδες ταΐζουν τα μωρά τους με γάλα από το **στήθος** τους. ○ στέρνο, βυζί
◇ Ο παιδίατρος εξετάζει το στήθος σου με το **στηθοσκόπιο** για να δει αν είσαι κρυωμένος. ♬ στή-θος
✎ 'το σώμα μας'

στήλη [η] *ουσιαστικό* **(στήλες)**
☑ Η **στήλη** είναι μία στενόμακρη πλάκα από πέτρα, στημένη όρθια σε δημόσιο χώρο.
✓ *Η κυρία Μαργαρίτα έβαλε τα βιβλία της σε μία **στήλη** για να καθαρίσει τη βιβλιοθήκη. Τα έβαλε σ' ένα σωρό που έμοιαζε με στήλη.*
✓ *Η κυρία Μαργαρίτα γράφει συχνά στη λογοτεχνική **στήλη** της εφημερίδας. Στη σελίδα της εφημερίδας που μιλάει για λογοτεχνία.* ♬ στή-λη

στήνω, **στήνομαι** *ρήμα* **(έστησα, θα στήσω)**
☑ Όταν **στήνεις** κάτι, το βάζεις να στέκεται όρθιο. ✎ *Ο θείος Αλέκος **έστησε** τη σκάλα κάτω από το δέντρο. Ήθελε να μαζέψει ελιές.*
✓ Όταν **στήνεις** μία σκηνή, τη φτιάχνεις για να μπεις μέσα.
✓ *«Δε μου αρέσει καθόλου να με **στήνουν** στα ραντεβού!» είπε η θεία Κατερίνα στο θείο Σταμάτη που είχε αργήσει.*
✓ Όταν **στήνεις** αυτί, κρυφακούς. Όταν **στήνεις** έναν καβγά, τον αρχίζεις. ♬ στή-νω

στηρίζω, **στηρίζομαι** *ρήμα* **(στήριξα, θα στηρίξω)**
☑ Όταν **στηρίζεις** κάποιον, τον κρατάς έτσι ώστε να είναι σταθερός, να μην κουνιέται. ✎ *Η θεία του κυρίου Μιχάλη έχει ένα μπαστούνι για να **στηρίζεται** όταν πονάει το πόδι της.*
✓ *Ο κύριος Γιάννης **στήριξε** το θείο Αλέκο, όταν πέθανε η γυναίκα του.*
◇ Η θεία του κυρίου Μιχάλη έχει για **στήριγμα** το μπαστούνι της. **υποστηρίζω** ♬ στη-ρί-ζω

στίβος [ο] *ουσιαστικό*
☑ Ο **στίβος** είναι το μέρος του σταδίου όπου γίνονται τα αθλήματα.
✓ **Στίβο** λέμε και τ' αθλήματα που γίνονται στο στίβο όπως το τρέξιμο. ♬ στί-βος ✎ 'τα αθλήματα'

στιγμή [η] *ουσιαστικό* **(στιγμές)**
☑ Η **στιγμή** είναι ένα πολύ μικρό

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

χρονικό διάστημα. ✎ *«Στάσου μία στιγμή να πάρω την τσάντα μου και φεύγουμε!» είπε η Αθηνά στην Αλίκη.*
○ ώρα, καιρός ♬ στιγ-μή

στιλ [το] *ουσιαστικό*
☑ *Ο θείος Τάκης ντύνεται με πολύ μοντέρνο **στιλ**.* Έχει μοντέρνο τρόπο ντυσίματος. ♬ στιλ
-Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

στιλό [το] *ουσιαστικό*
☑ Το **στιλό** έχει μέσα του μελάνι για να γράφεις στο χαρτί. ♬ στι-λό
-Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.
-Λέμε και ο στιλός.

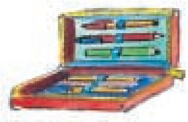

*Μία κασετίνα με **στιλό**.*

στιφάδο [το] *ουσιαστικό*
☑ Το **στιφάδο** είναι φαγητό που μαγειρεύεται με κρέας και κρεμμύδια. ♬ στι-φά-δο

στοά [η] *ουσιαστικό* **(στοές)**
☑ Η **στοά** είναι ένα πέρασμα με στέγη. Συνήθως στις δύο πλευρές του υπάρχουν μαγαζιά. ♬ στο-ά

στοιχειό [το] *ουσιαστικό* **(στοιχειά)**
☑ Το **στοιχειό** είναι ένα φάντασμα, ένα **ξωτικό** ή η ψυχή κάποιου πεθαμένου που εξακολουθεί να μένει και να τριγυρίζει σ' ένα μέρος.
◇ Στα παραμύθια όταν ένα φάντασμα μένει σ' ένα σπίτι και τριγυρνά μέσα στα δωμάτιά του φοβίζοντας τον κόσμο, το **στοιχειώνει**. Το σπίτι είναι **στοιχειωμένο**. ♬ στοι-χειό

στοιχείο [το] *ουσιαστικό* **(στοιχεία)**
☑ *Ένα από τα **στοιχεία** που οδήγησε την αστυνομία στη σύλληψη των κλεφτών ήταν η περιγραφή του κυρίου Δημήτρη.* Ένα από τα πράγματα που βοήθησαν.
♬ στοι-χεί-ο

στοιχειώνω *ρήμα* **(στοίχειωσα, θα στοιχειώσω)** → στοιχειό

στοίχημα [το] *ουσιαστικό* **(στοιχήματα)**
☑ *Ο Κώστας έβαλε **στοίχημα** με το Νίκο για το αποτέλεσμα του αγώνα ποδοσφαίρου. Ο Κώστας είπε πως θα νικήσουν, ενώ ο Νίκος πως δε θα νικήσουν. Όποιος κερδίσει το **στοίχημα** θα πληρώσει στον άλλον ένα ευρώ.*
◇ *Ο Κώστας και ο Νίκος **στοιχημάτισαν** για το αποτέλεσμα του αγώνα.* ♬ στοί-χη-μα

στοιχηματίζω *ρήμα* **(στοιχημάτισα, θα στοιχηματίσω)** → στοίχημα

στοιχίζω *ρήμα* **(στοίχισα, θα στοιχίσω)**
☑ *«Πόσο **στοίχισε** αυτή η μπλούζα;» ρώτησε η κυρία Μαργαρίτα.*
Πόσο την αγόρασες; ○ κοστίζω
✓ *Αν ήξερες πόσο του **στοιχίζει** του θείου Αλέκου η απουσία της γυναίκας του!* Πόσο τον στεναχωρεί!
♬ στοι-χί-ζω

στολή [η] *ουσιαστικό* **(στολές)**
☑ Όταν οι αστυνομικοί δουλεύουν, φορούν **στολή**. Φορούν όλοι τα ίδια ρούχα.
✓ **Στολή** είναι και η φορεσιά που φοράς τις Αποκριές για να

μασκαρευτείς. ♬ στο-λή
✎ 'στο νοσοκομείο', 'η πόλη'

στολίδι [το] *ουσιαστικό* **(στολίδια)**
☑ *Η κυρία Μαργαρίτα έβαλε στο δέντρο ασημένια και χρυσά χριστουγεννιάτικα **στολίδια**.*
Το γέμισε με μπάλες και αγγελάκια. Ήθελε να δείχνει όμορφο.
✓ *Στη θεία Κατερίνα δεν αρέσουν καθόλου τα πολλά **στολίδια**.*
Τα πολλά κοσμήματα. ◇ *Η κυρία Μαργαρίτα **στόλισε** το χριστουγεννιάτικο δέντρο.*
♬ στο-λί-δι

στολίζω, **στολίζομαι** *ρήμα* **(στόλισα, θα στολίσω)** → στολίδι

στόλος [ο] *ουσιαστικό* **(στόλοι)**
☑ **Στόλο** λέμε όλα τα εμπορικά ή πολεμικά πλοία μίας χώρας.
♬ στό-λος

στόμα [το] *ουσιαστικό* **(στόματα)**
☑ Το **στόμα** σου είναι το άνοιγμα που υπάρχει στο κάτω μέρος του προσώπου σου. Όταν είναι κλειστό, φαίνονται μόνο τα χείλη. Με το **στόμα** τρώμε, αναπνέουμε και μιλάμε.
✓ *Ο κύριος Γιάννης έφτασε στο γραφείο του με την ψυχή στο **στόμα**.* Την τελευταία στιγμή.
✓ *Από **στόμα** σε στόμα μαθεύτηκε ότι κάποιοι είδαν τη Ροζαλία να περπατάει αδυνατισμένη.* Από τον ένα στον άλλο. ♬ στό-μα
✎ 'το σώμα μας'

στομάχι [το] *ουσιαστικό* **(στομάχια)**
☑ Το **στομάχι** σου είναι το όργανο του σώματός σου που χωνεύει το φαγητό.
✓ Όταν δε συμπαθείς κάποιον, λέμε ότι σου κάθεται στο **στομάχι**.
♬ στο-μά-χι

στόμιο [το] *ουσιαστικό* **(στόμια)**
☑ Το **στόμιο** του μπουκαλιού είναι το άνοιγμά του. ♬ στό-μι-ο

στοπ [το] *ουσιαστικό*
☑ Το **στοπ** είναι το σήμα που απαγορεύει στ' αυτοκίνητα να προχωρήσουν στο δρόμο.
✓ (σαν επιφώνημα) *«**Στοπ**! Μην ανάβεις τσιγάρο, θείε, εδώ απαγορεύεται το κάπνισμα!» είπε η Αθηνά.* Σταμάτα αυτό που κάνεις.
♬ στοπ
-Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

στούντιο [το] *ουσιαστικό*
☑ **Στούντιο** λέμε το μέρος όπου γυρίζονται ταινίες και γίνονται εκπομπές για την τηλεόραση και το ραδιόφωνο.
✓ **Στούντιο** λέμε και το χώρο όπου δουλεύει ένας καλλιτέχνης.
○ ατελιέ ♬ στού-ντι-ο

στόχος [ο] *ουσιαστικό* **(στόχοι)**
☑ Ο **στόχος** σου είναι κάτι που το θέλεις πολύ και προσπαθείς να το πετύχεις. ✎ *Ο **στόχος** του Κώστα*

– Ποιοι άλλοι φορούν στολή;

είναι να γίνει ένας πολύ καλός ποδοσφαιριστής. ○ σκοπός
✓ *Ο κυνηγός έβαλε **στόχο** το λαγό.* Τον σημάδευε για να τον σκοτώσει. ○ σημάδι ♬ στό-χος

στραβολαιμιάζω *ρήμα* **(στραβολαίμιασα, θα στραβολαιμιάσω)**
→ στραβός

στραβόξυλο [το] *ουσιαστικό* **(στραβόξυλα)**
☑ Λέμε ότι κάποιος είναι **στραβόξυλο**, όταν είναι ανάποδος και κακός.
○ ιδιότροπος ♬ στρα-βό-ξυ-λο

στραβοπατώ *ρήμα* **(στραβοπάτησα, θα στραβοπατήσω)**
→ στραβός

στραβός, στραβή, στραβό *επίθετο* **(στραβοί, στραβές, στραβά)**
☑ Όταν κάποιος τραβάει **στραβές** γραμμές με το μολύβι του, τραβάει γραμμές που δεν είναι ίσιες αλλά λοξές.
✓ *«Μα, καλά, δε βλέπεις μπροστά σου; **Στραβός** είσαι;» φώναξε ο Νίκος στην Αθηνά που έπεσε κατά λάθος πάνω του.* ○ τυφλός
✓ *Ο κύριος Μιχάλης είναι **στραβός** ώρες ώρες.* Είναι ιδιότροπος.
✓ Λέμε ότι κάποιος κάνει τα **στραβά** μάτια, όταν κάνει πως δεν καταλαβαίνει.
◇ Όταν **στραβολαιμιάζεις**, στρίβεις το λαιμό σου απότομα και πιάνεσαι. *Η Αθηνά **στραβώθηκε** από τα φώτα του αυτοκινήτου και δεν έβλεπε. Έτσι **στραβοπάτησε** κι έπεσε πάνω στο Νίκο.* **στραβωμάρα** ♬ στρα-βός

στραβώνω, στραβώνομαι *ρήμα* **(στράβωσα, θα στραβώσω)** → στραβός

στραγάλι [το] *ουσιαστικό* **(στραγάλια)**
☑ Τα **στραγάλια** είναι ξερά ρεβίθια που τα ψήνουμε και τ' αλατίζουμε. Τα **στραγάλια** είναι ξηροί καρποί, όπως και τ' αμύγδαλα και τα φιστίκια.
♬ στρα-γά-λι

στραγγαλίζω *ρήμα* **(στραγγάλισα, θα στραγγαλίσω)**
☑ *«Θα σε **στραγγαλίσω**, αν σε πιάσω! Μην τολμήσεις να ξαναπειράξεις το σκύλο μου!» φώναξε ο κύριος Μιχάλης στον Κώστα.* Θα σε σκοτώσω σφίγγοντας το λαιμό σου!
○ πνίγω ♬ στραγ-γα-λί-ζω

στραγγίζω *ρήμα* **(στράγγισα/στράγγιξα, θα στραγγίσω/θα στραγγίξω)**
☑ *Η κυρία Μαργαρίτα έβρασε τα μακαρόνια και μετά τα **στράγγισε** στο σουρωτήρι για να φύγει όλο το νερό τους.* ○ σουρώνω
✓ *Το πλυντήριο της θείας Έλλης είναι παλιό. Δε **στραγγίζει** τα ρούχα ούτε και τα στεγνώνει.* Δε χύνει τα νερά τους. ○ στύβω
◇ **στραγγιστήρι** ○ σουρωτήρι
♬ στραγ-γί-ζω

στραμπουλώ και **στραμπουλάω, στραμπουλίζω** *ρήμα* **(στραμπούληξα** και **στραμπούλισα, θα στραμπουλήξω** και **θα στραμπουλίσω)**
☑ *Ο Κώστας γλίστρησε στα νερά και **στραμπούληξε** τον αστράγαλό του.* Τον κούνησε απότομα από τη θέση του. ◇ *Μετά το **στραμπούληγμα** το πόδι του πρήστηκε και μελάνιασε.*
♬ στρα-μπου-λώ

στρατηγός [ο] *ουσιαστικό* **(στρατηγοί)**
→ στρατός

στρατιώτης [ο], **στρατιωτίνα** [η] *ουσιαστικό* **(στρατιώτες, στρατιωτίνες)**
→ στρατός

στρατόπεδο [το] *ουσιαστικό* **(στρατόπεδα)** → στρατός

στρατός [ο] *ουσιαστικό* **(στρατοί)**
☑ Ο **στρατός** είναι μία ομάδα ανθρώπων που εκπαιδεύονται να πολεμούν και να προστατεύουν τη χώρα τους. ✎ *Ο θείος του Νίκου δουλεύει στο **στρατό**.* ○ στράτευμα, στρατιά ◇ *Είναι **στρατηγός**, δηλαδή αρχηγός των **στρατιωτών**. Όλοι οι στρατιώτες μένουν σ' ένα **στρατόπεδο**.* ♫ στρα-τός

στρέφω, **στρέφομαι** *ρήμα* **(έστρεψα, θα στρέψω)**
☑ Όταν **στρέφεις** το κεφάλι σου, το γυρίζεις προς άλλη κατεύθυνση.
○ στρίβω
✓ *Η Σελήνη **στρέφεται** γύρω από τη Γη.* Κινείται γύρω της, περιστρέφεται.
◇ *«Παρακάτω στο δρόμο έχει μία επικίνδυνη **στροφή**!» είπε ο κύριος Γιάννης στην κυρία Μαργαρίτα.* Όταν ένα ποίημα έχει δύο **στροφές**, χωρίζεται σε δύο κομμάτια, μεγαλύτερα από ένα στίχο.
♫ στρέ-φω

στρίβω *ρήμα* **(έστριψα, θα στρίψω)**
☑ *«Στο επόμενο στενό, **στρίψε** δεξιά» είπε ο κύριος Γιάννης στην κυρία Μαργαρίτα.* Άλλαξε κατεύθυνση προς τα δεξιά.
✓ *Ο Κώστας **έστριψε** το σώμα του αριστερά για να αποφύγει το χτύπημα της μπάλας που ερχόταν κατά πάνω του.*
✓ *«Του **έστριψε** η βίδα του κυρίου Μιχάλη κι ουρλιάζει έτσι;» ρώτησε φοβισμένη η θεία Έλλη.* Τρελάθηκε;
◇ *Η κυρία Μαργαρίτα φτιάχνει μία ωραία **στριφτή** πίτα.* **στρίψιμο**
♫ στρί-βω

στρίγκλα [η] *ουσιαστικό* **(στρίγκλες)**
☑ *«Η Αλίκη είναι **στρίγκλα**!» φώναξε η Αθηνά στην Ελένη. «Δε μου δίνει το κοκαλάκι της να το φορέσω».* Είναι πολύ κακιά.
♫ στρί-γκλα

στριγκλίζω *ρήμα* **(στρίγκλισα, θα στριγκλίσω)**
☑ Όταν κάποιος ή κάτι **στριγκλίζει**, βγάζει ένα δυνατό και ανατριχιαστικό ήχο. ○ τσιρίζω ♫ στρι-γκλί-ζω

στριμμένος, **στριμμένη**, **στριμμένο** *επίθετο* **(στριμμένοι, στριμμένες, στριμμένα)**
☑ *Ο κύριος Μιχάλης είναι λίγο **στριμμένος**.* Λίγο ιδιότροπος και ανάποδος. ♫ στριμ-μέ-νος

στριμώχνω, **στριμώχνομαι** *ρήμα* **(στρίμωξα, θα στριμώξω)**
☑ *Ο κύριος Γιάννης **στρίμωξε** τα ρούχα στη βαλίτσα και όταν τα έβγαλε ήταν πολύ τσαλακωμένα.* Έβαλε πιο πολλά ρούχα απ' όσα χωρούσε η βαλίτσα.
◇ **στρίμωγμα**, **στριμωχτά**
♫ στρι-μώ-χνω

στριφογυρίζω *ρήμα* **(στριφογύρισα, θα στριφογυρίσω)**
☑ *Ο Νίκος δεν μπορούσε να κοιμηθεί*

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

και ***στριφογύριζε*** *στο κρεβάτι του.* Γύριζε ανήσυχα πότε από τη μία και πότε από την άλλη μεριά.
◇ **στριφογυριστός**
♬ στρι-φο-γυ-ρί-ζω

στριφτός, **στριφτή, στριφτό** *επίθετο* **(στριφτοί, στριφτές, στριφτά)**
→ στρίβω

στροβιλίζω, **στροβιλίζομαι** *ρήμα* **(στροβίλισα, θα στροβιλίσω)**
☑ *Ο κύριος Γιάννης και η κυρία Μαργαρίτα* ***στροβιλίζονται*** *στο ρυθμό του χορού.* Κινούνται κυκλικά χορεύοντας και κάνουν στροφές γύρω από τον εαυτό τους.
♬ στρο-βι-λί-ζω

στρογγυλεύω *ρήμα* **(στρογγύλεψα, θα στρογγυλέψω)**
→ στρογγυλός

στρογγυλός, **στρογγυλή, στρογγυλό** *επίθετο* **(στρογγυλοί, στρογγυλές, στρογγυλά)**
☑ Όταν κάτι είναι **στρογγυλό**, έχει το σχήμα του κύκλου ή της μπάλας.
✎ *Η κυρία Μαργαρίτα αγόρασε ένα* ***στρογγυλό*** *τραπέζι.* ◇ Όταν κάτι **στρογγυλεύει**, γίνεται στρογγυλό. **στρογγυλοκάθομαι** ♬ στρογ-γυ-λός
–Λέμε και στρόγγυλος.

στρουθοκάμηλος [η] *ουσιαστικό* **(στρουθοκάμηλοι)**
☑ Η **στρουθοκάμηλος** είναι ένα πουλί της Αφρικής με μακρύ λαιμό και ψηλά πόδια. Τρέχει γρήγορα αλλά δεν μπορεί να πετάξει.
♬ στρου-θο-κά-μη-λος

στρουμπουλός, **στρουμπουλή, στρουμπουλό** *επίθετο* **(στρουμπουλοί, στρουμπουλές, στρουμπουλά)**
☑ Όταν κάποιος είναι **στρουμπουλός**, είναι παχουλός.
♬ στρου-μπου-λός

στροφή [η] *ουσιαστικό* **(στροφές)**
→ στρέφω

στρώμα [το] *ουσιαστικό* **(στρώματα)**
☑ Το **στρώμα** είναι ένας μαλακός σάκος, γεμισμένος με μαλλί, βαμβάκι ή άλλα υλικά. Το βάζουμε πάνω στο κρεβάτι ή στο πάτωμα και το χρησιμοποιούμε για να ξαπλώνουμε ή να κοιμόμαστε.
✓ *Ένα παχύ* ***στρώμα*** *χιονιού είχε σκεπάσει την αυλή του θείου Αλέκου στο χωριό.* ◇ **στρώνω** ♬ στρώ-μα

στρώνω, **στρώνομαι** *ρήμα* **(έστρωσα, θα στρώσω)**
☑ Όταν **στρώνεις** το κρεβάτι, απλώνεις πάνω του το σεντόνι ή την κουβέρτα.
✓ Όταν τα μαλλιά σου δε **στρώνουν**, δε γίνονται όπως τα θέλεις.
✓ *Στην αρχή η Αλίκη δεν έτρεχε γρήγορα. Μετά όμως* ***έστρωσε*** *κι έγινε η καλύτερη στο τρέξιμο.* Βελτιώθηκε.
✓ *Η Ροζαλία* ***στρώθηκε*** *στον καναπέ.* Καθόταν εκεί για πολλή ώρα.
✓ *Η Αθηνά* ***στρώθηκε*** *στη δουλειά και οι ζωγραφιές της έγιναν πολύ καλύτερες από πριν.*
◇ **στρώμα, στρώσιμο, στρώση**
♬ στρώ-νω

στύβω *ρήμα* **(έστυψα, θα στύψω)**
☑ Όταν **στύβεις** ένα πορτοκάλι, το πιέζεις δυνατά για να βγει ο χυμός του. ○ ξεζουμίζω
✓ *Η Αθηνά* ***στύβει*** *το μυαλό της για να βρει πού μπορεί να έχει πάει η Ροζαλία.* Κουράζει το μυαλό της προσπαθώντας να βρει τη λύση.
◇ Με το **λεμονοστύφτη** στύβεις τα λεμόνια. **στύψιμο**
♬ στύ-βω

στύλος [ο] *ουσιαστικό* **(στύλοι)**
☑ *Ο* ***στύλος*** *της ΔΕΗ στηρίζει τα καλώδια που από μέσα τους περνάει το ρεύμα.*
○ κολόνα, στήριγμα
♬ στύ-λος

Η Ροζαλία ανέβηκε στο ***στύλο****.*

συγγενείς [οι] *ουσιαστικό*
☑ Η θεία Κατερίνα και ο κύριος Γιάννης είναι **συγγενείς**. Τους δένει μία στενή σχέση. Είναι αδέρφια. **Συγγενείς** λέμε αυτούς που ανήκουν στην ίδια οικογένεια. ◇ Όταν δύο άνθρωποι είναι συγγενείς, έχουν **συγγένεια** μεταξύ τους.
♬ συγ-γε-νείς

συγγραφέας [ο], [η] *ουσιαστικό* **(συγγραφείς)**
☑ Ο **συγγραφέας** είναι κάποιος που γράφει βιβλία. ○ λογοτέχνης
◇ **γράφω** ♬ συγ-γρα-φέ-ας

συγκάτοικος [ο], [η] *ουσιαστικό* **(συγκάτοικοι)**
☑ Ο **συγκάτοικος** κάποιου είναι αυτός που μένει μαζί του στο ίδιο σπίτι. ◇ **κατοικία**, **κατοικώ**
♬ συ-γκά-τοι-κος

συγκεκριμένος, **συγκεκριμένη**, **συγκεκριμένο** *επίθετο* **(συγκεκριμένοι, συγκεκριμένες, συγκεκριμένα)**
☑ *«Μπορείτε, σας παρακαλώ, να μου δώσετε* ***συγκεκριμένες*** *πληροφορίες για να πάω στο ζωολογικό κήπο;» ρώτησε ο θείος Τάκης τον αστυνομικό.* Μπορείτε να μου πείτε πού ακριβώς είναι;
● γενικός ♬ συ-γκε-κρι-μέ-νος

συγκεντρώνω, **συγκεντρώνομαι** *ρήμα* **(συγκέντρωσα, θα συγκεντρώσω)**
☑ *Η Ελένη* ***συγκέντρωσε*** *τις κούκλες της πάνω στο κρεβάτι για να τις δείξει στην Αθηνά.*
Τις μάζεψε εκεί όλες.
✓ *«****Συγκεντρώσου*** *επιτέλους στο διάβασμα, Αθηνά!» φώναξε η κυρία Μαργαρίτα.* ◇ **συγκέντρωση**
♬ συ-γκε-ντρώ-νω

συγκέντρωση [η] *ουσιαστικό* **(συγκεντρώσεις)** → συγκεντρώνω

συγκίνηση [η] *ουσιαστικό* **(συγκινήσεις)** → συγκινώ

συγκινώ, **συγκινούμαι** *ρήμα*

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ **σ** τ υ φ χ ψ ω

(συγκίνησα, θα συγκινήσω)
☑ Όταν **συγκινείς** κάποιον, τον κάνεις να χαίρεται ή να λυπάται πολύ. ✎ *Το παραμύθι «Το κοριτσάκι με τα σπίρτα» **συγκίνησε** πολύ την Αθηνά. Η Αθηνά **συγκινήθηκε** πολύ. Ένιωθε πολύ **συγκινημένη**.*
◇ Όταν κάτι ή κάποιος σε συγκινεί, νιώθεις **συγκίνηση**. ♬ συ-γκι-νώ

συγκοινωνία [η] *ουσιαστικό* **(συγκοινωνίες)**
☑ Λέμε ότι ένα μέρος έχει **συγκοινωνία**, όταν μπορούμε να πάμε εκεί με λεωφορείο, με τρένο ή με άλλα **μέσα μεταφοράς**. **Συγκοινωνία** λέμε συχνά και τα ίδια τα μέσα μεταφοράς και κυρίως το λεωφορείο. ✎ *«Είναι αργά, δε θα βρεις **συγκοινωνία**» είπε ο κύριος Γιάννης στο θείο Τάκη.*
♬ συ-γκοι-νω-νί-α

συγκρίνω, **συγκρίνομαι** *ρήμα* **(σύγκρινα, θα συγκρίνω)**
☑ Όταν **συγκρίνεις** ανθρώπους ή πράγματα, προσπαθείς να βρεις πόσο μοιάζουν ή πόσο διαφέρουν.
✎ *Η Αθηνά **συγκρίνει** την κούκλα της μ' εκείνη της Ελένης. Έχουν ίδια μαλλιά αλλά διαφορετικά ρούχα.*
◇ Όταν συγκρίνεις δύο ανθρώπους, κάνεις **σύγκριση**. ♬ συ-γκρί-νω

σύγκριση [η] *ουσιαστικό* **(συγκρίσεις)**
→ συγκρίνω

συγκρότημα [το] *ουσιαστικό* **(συγκροτήματα)**
☑ Το **συγκρότημα** είναι μία ομάδα μουσικών, χορευτών ή άλλων καλλιτεχνών που δουλεύουν όλοι μαζί. ○ γκρουπ
✓ Ένα **ξενοδοχειακό συγκρότημα** είναι πολλά κτίρια, χτισμένα το ένα δίπλα στο άλλο που φιλοξενούν τουρίστες και επισκέπτες.
♬ συ-γκρό-τη-μα

συγκρούομαι *ρήμα* **(συγκρούστηκα, θα συγκρουστώ)**
☑ Όταν δύο αυτοκίνητα **συγκρούονται**, πέφτει με ορμή το ένα πάνω στο άλλο την ώρα που κινούνται.
✓ Όταν δύο πρόσωπα **συγκρούονται**, μαλώνουν μεταξύ τους. ◇ Όταν δύο αυτοκίνητα συγκρούονται, γίνεται μία **σύγκρουση**. ♬ συ-γκρού-ο-μαι

σύγκρουση [η] *ουσιαστικό* **(συγκρούσεις)** → συγκρούομαι

συγνώμη [η] *ουσιαστικό* **(συγνώμες)**
☑ *«Σας ζητώ **συγνώμη**!» φώναξε δυνατά η Αθηνά στην κυρία που πάτησε κατά λάθος.* Με συγχωρείτε!
✓ Λέμε πολλές φορές «**συγνώμη**» για να ρωτήσουμε κάτι ευγενικά.
✎ ***Συγνώμη**, κύριε, πώς θα πάω στο ζωολογικό κήπο;» ρώτησε ο θείος Τάκης.* ♬ συ-γνώ-μη
-Γράφουμε και συγγνώμη.

συγυρίζω, **συγυρίζομαι** *ρήμα* **(συγύρισα, θα συγυρίσω)**
☑ Όταν **συγυρίζεις** ένα δωμάτιο, τακτοποιείς τα πράγματα που βρίσκονται εκεί. ○ συμμαζεύω, νοικοκυρεύω
✓ Λέμε ότι **συγυρίζεις** κάποιον, όταν τον τιμωρείς. ○ κανονίζω
◇ **συγύρισμα** ♬ συ-γυ-ρί-ζω

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

συγχαρητήρια, τα *ουσιαστικό*
☑ Λες σε κάποιον «**συγχαρητήρια**» για να δείξεις το θαυμασμό σου ή για να τον παινέψεις για μία επιτυχία του.
● συλλυπητήρια
♬ συγ-χα-ρη-τή-ρι-α

σύγχρονος, **σύγχρονη**, **σύγχρονο**
επίθετο **(σύγχρονοι, σύγχρονες, σύγχρονα)**
☑ Όταν κάποιος ζει στη σημερινή εποχή, είναι **σύγχρονος.**
○ σημερινός ● αρχαίος
✓ *Ο Αχιλλέας και η Ελένη ήταν* ***σύγχρονοι****.* Έζησαν την ίδια εποχή.
◇ *Η Αθηνά και η Αλίκη έφτασαν τρέχοντας* ***συγχρόνως*** *στο τέρμα. Έφτασαν μαζί, την ίδια στιγμή.*
○ ταυτόχρονα ♬ σύγ-χρο-νος

συγχωρώ, **συγχωρούμαι** *ρήμα*
(συγχώρησα και **συγχώρεσα, θα συγχωρήσω** και **θα συγχωρέσω)**
☑ Όταν **συγχωρείς** κάποιον που σου έκανε κακό, του δίνεις τη συγνώμη σου χωρίς να τον τιμωρήσεις και χωρίς να τον εκδικηθείς.
♬ συγ-χω-ρώ

συζήτηση [η] *ουσιαστικό* **(συζητήσεις)**
→ συζητώ

συζητώ και **συζητάω, συζητιέμαι** *ρήμα*
(συζήτησα, θα συζητήσω)
☑ Όταν **συζητάς** για κάτι με κάποιον άλλο, μιλάτε γι' αυτό και λέει ο καθένας την άποψή του.
✎ *Ο κύριος Γιάννης και η κυρία Μαργαρίτα* ***συζητούσαν*** *πολλή ώρα για το πού θα πάνε διακοπές.*
○ κουβεντιάζω, συνομιλώ
◇ *Έκαναν μία* ***συζήτηση****.*
♬ συ-ζη-τώ

σύζυγος [ο], [η] *ουσιαστικό* **(σύζυγοι)**
☑ Ο κύριος Γιάννης και η κυρία Μαργαρίτα είναι **σύζυγοι**. Είναι παντρεμένοι, συνδέονται με γάμο μεταξύ τους. ♬ σύ-ζυ-γος

σύκο [το] *ουσιαστικό* **(σύκα)**
☑ Το **σύκο** είναι ένα φρούτο που όταν είναι φρέσκο έχει πράσινη ή μελιτζανιά φλούδα και μέσα του είναι κόκκινο με σπόρους. Όταν είναι ξερό, η φλούδα του είναι καφετιά.
✓ Όταν «λες τα **σύκα σύκα** και τη σκάφη σκάφη», μιλάς καθαρά χωρίς να διστάζεις. ◇ Το δέντρο που κάνει σύκα λέγεται **συκιά**.
♬ σύ-κο

συκώτι [το] *ουσιαστικό* **(συκώτια)**
☑ Το **συκώτι** είναι το όργανο του σώματός σου που καθαρίζει το αίμα. Βρίσκεται στη δεξιά μεριά της κοιλιάς σου.
✓ Λέμε ότι κάποιος σου πρήζει το **συκώτι**, όταν σε ταλαιπωρεί πολύ.
♬ συ-κώ-τι

συλλαβή [η] *ουσιαστικό* **(συλλαβές)**
☑ Η **συλλαβή** είναι μία πολύ μικρή λέξη ή ένα κομμάτι λέξης που το προφέρεις ξεχωριστά.
Για παράδειγμα η λέξη ***για*** είναι μία συλλαβή αλλά η λέξη ***γιαγιά*** χωρίζεται σε δύο συλλαβές: *για-γιά*. Στα ελληνικά κάθε συλλαβή πρέπει να έχει ένα φωνήεν. ◇ Όταν χωρίζω μία λέξη σε συλλαβές, κάνω **συλλαβισμό**, τη **συλλαβίζω**.
♬ συλ-λα-βή

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

συλλαβίζω *ρήμα* **(συλλάβισα, θα συλλαβίσω)** → συλλαβή

συλλογή [η] *ουσιαστικό* **(συλλογές)**
☑ *Ο κύριος Γιάννης έχει μία **συλλογή** από γραμματόσημα.* Μαζεύει γραμματόσημα απ' όλες τις εποχές και τα φυλάει σ' ένα άλμπουμ. *Η θεία Κατερίνα όμως έχει στο σπίτι της μία **συλλογή** από πίνακες γνωστών ζωγράφων.*
♬ συλ-λο-γή

σύλλογος [ο] *ουσιαστικό* **(σύλλογοι)**
☑ Ο **σύλλογος** είναι μία ομάδα ανθρώπων που δουλεύουν όλοι μαζί για να πετύχουν τον ίδιο στόχο.
✎ *Η θεία Έλλη συμμετέχει σ' ένα φιλανθρωπικό **σύλλογο** που μαζεύει χρήματα για τους φτωχούς.*
○ όμιλος, σωματείο ♬ σύλ-λο-γος

συλλυπητήρια [τα] *ουσιαστικό*
☑ Λες σε κάποιον **συλλυπητήρια** για να δείξεις τη λύπη σου για το θάνατο κάποιου συγγενή ή φίλου του ή για κάτι άσχημο που του συνέβη.
● συγχαρητήρια
♬ συλ-λυ-πη-τή-ρι-α

συμβαίνει *ρήμα* **(συνέβη, θα συμβεί)**
☑ *«Γιατί είσαι λυπημένη, Αθηνά;» ρώτησε ο Κώστας. «**Συνέβη** κάτι κακό»;* Ο Κώστας τη ρώτησε αν έγινε κάτι κακό. ♬ συμ-βαί-νει
-Προσοχή! Το ρήμα χρησιμοποιείται μόνο στο γ' πρόσωπο ενικού και πληθυντικού.

συμβόλαιο [το] *ουσιαστικό* **(συμβόλαια)**
☑ Το **συμβόλαιο** είναι μία γραπτή συμφωνία που γίνεται ανάμεσα στους ανθρώπους. Συνήθως το συμβόλαιο το κάνει ένας **συμβολαιογράφος**.
✎ *Όταν ο κύριος Γιάννης αγόρασε καινούριο σπίτι, υπέγραψε ένα **συμβόλαιο** με τον ιδιοκτήτη του.*
✓ *Ο λόγος του θείου Τάκη είναι **συμβόλαιο**.* Ό,τι λέει, το κάνει.
Ο δικηγόρος που κάνει ένα συμβόλαιο λέγεται **συμβολαιογράφος**.
♬ συμ-βό-λαι-ο

σύμβολο [το] *ουσιαστικό* **(σύμβολα)**
☑ Το + είναι το **σύμβολο** της πρόσθεσης. Όταν μπαίνει ανάμεσα σε δύο αριθμούς, καταλαβαίνουμε ότι πρέπει να τους προσθέσουμε.
✓ *Το περιστέρι είναι το **σύμβολο** της ειρήνης.* Όταν βλέπουμε μία ζωγραφιά μ' ένα περιστέρι, το μυαλό μας πηγαίνει στην ειρήνη.
○ σημάδι, σημείο ♬ σύμ-βο-λο

συμβουλεύω, συμβουλεύομαι *ρήμα* **(συμβούλεψα, θα συμβουλέψω)**
→ συμβουλή

συμβουλή [η] *ουσιαστικό* **(συμβουλές)**
☑ *Η Αθηνά πάντα ακούει τις **συμβουλές** του θείου Αλέκου.* Ακούει τη γνώμη του, επειδή έχει πολλές γνώσεις και ξέρει τι είναι σωστό να κάνει κάθε φορά.
◇ *Ο θείος Αλέκος **συμβουλεύει** πάντα σωστά την Αθηνά.*
♬ συμ-βου-λή

συμμαζεύω, συμμαζεύομαι *ρήμα* **(συμμάζεψα, θα συμμαζέψω)**
☑ Όταν **συμμαζεύεις** το δωμάτιό σου, βάζεις τα πράγματά σου σε τάξη.
○ συγυρίζω, τακτοποιώ
♬ συμ-μα-ζεύ-ω

συμμαθητής [ο], **συμμαθήτρια** [η] *ουσιαστικό* **(συμμαθητές, συμμαθήτριες)**

☑ *Η Ελένη και η Αθηνά είναι **συμμαθήτριες**.* Πηγαίνουν στην ίδια τάξη. *Ο Κώστας, ο Νίκος, η Ελένη και η Αθηνά είναι **συμμαθητές**.* Πηγαίνουν στο ίδιο σχολείο.
♬ συμ-μα-θη-τής

σύμμαχος [ο], [η] *ουσιαστικό* **(σύμμαχοι)**

☑ *Ο Νίκος είναι **σύμμαχος** του Κώστα στις σκανταλιές και τα πειράγματα.* Τον βοηθάει και τον υποστηρίζει. ◇ **συμμαχία**
♬ σύμ-μα-χος

συμμετέχω *ρήμα* **(συμμετείχα, θα συμμετάσχω)**

☑ Όταν **συμμετέχεις** σε κάτι, κάνεις κάτι μαζί με άλλους ανθρώπους.
○ παίρνω μέρος ✎ *Η δασκάλα κάνει σ' όλους ερωτήσεις, κι έτσι όλοι οι μαθητές **συμμετέχουν** στο μάθημα.*
◇ **συμμετοχή** ♬ συμ-με-τέ-χω

συμμορία [η] *ουσιαστικό* **(συμμορίες)**

☑ Η **συμμορία** είναι μία ομάδα κακοποιών που κάνουν πολλά εγκλήματα.
✓ **Συμμορία** λέμε μερικές φορές και μία ομάδα σκανταλιάρικων παιδιών.
♬ συμ-μο-ρί-α

συμπάθεια [η] *ουσιαστικό* **(συμπάθειες)** → συμπαθώ

συμπαθώ *ρήμα* **(συμπάθησα, θα συμπαθήσω)**

☑ Όταν **συμπαθείς** κάποιον, έχεις καλά συναισθήματα γι' αυτόν. Σου αρέσει. ● αντιπαθώ

◇ *Ο Νίκος είναι η μεγάλη **συμπάθεια** της κυρίας Μαργαρίτας. Τον συμπαθεί πιο πολύ απ' όλους τους φίλους του Κώστα. Τον βρίσκει πολύ **συμπαθητικό**.* ♬ συ-μπα-θώ

συμπαίκτης [ο], **συμπαίκτρια** [η] *ουσιαστικό* **(συμπαίκτες, συμπαίκτριες)**

☑ *Ο Νίκος είναι ο **συμπαίκτης** του Κώστα στο ποδόσφαιρο.* Παίζουν μαζί ποδόσφαιρο. ◇ **παίκτης**
♬ συ-μπαί-κτης

συμπέθερος [ο], **συμπεθέρα** [η] *ουσιαστικό* **(συμπέθεροι** και **συμπεθέρες)**

☑ Ο πατέρας της κυρίας Μαργαρίτας και ο πατέρας του κυρίου Γιάννη είναι **συμπέθεροι**. Οι μητέρες τους είναι **συμπεθέρες**.
♬ συ-μπέ-θε-ρος

συμπέρασμα [το] *ουσιαστικό* **(συμπεράσματα)**

☑ **Συμπέρασμα** είναι η γνώμη που σχηματίζεις, αφού σκεφτείς πρώτα καλά για κάτι. ✎ *Όταν η Αθηνά βλέπει τον Κώστα λυπημένο, βγάζει αμέσως το **συμπέρασμα** ότι έχασε η ομάδα του στο ποδόσφαιρο.*
♬ συ-μπέ-ρα-σμα

συμπεριφέρομαι *ρήμα* **(συμπεριφέρθηκα, θα συμπεριφερθώ)**
→ συμπεριφορά

συμπεριφορά [η] *ουσιαστικό* **(συμπεριφορές)**

☑ *«Όταν ο κύριος Μιχάλης φωνάζει και βρίζει, η άσχημη **συμπεριφορά** του με τρομάζει πολύ» είπε η Αθηνά.* Ο άσχημος τρόπος που φέρεται.
○ διαγωγή ◇ *Ο κύριος Μιχάλης*

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

συμπεριφέρεται άσχημα.
♫ συ-μπε-ρι-φο-ρά

συμπληρώνω, **συμπληρώνομαι** *ρήμα* **(συμπλήρωσα, θα συμπληρώσω)**
☑ Όταν **συμπληρώνεις** κάτι σε κάτι άλλο, προσθέτεις κάτι που του λείπει.
✎ *Η Αθηνά **συμπλήρωσε** το κομμάτι του παζλ που έλειπε κι έφτιαξε την εικόνα ενός σπιτιού.*
✓ Όταν **συμπληρώνεις** τα κενά σε μία άσκηση, γράφεις τη σωστή λέξη που λείπει. ♫ συ-μπλη-ρώ-νω

σύμπτωμα [το] *ουσιαστικό* **(συμπτώματα)**
☑ *«Τι **συμπτώματα** έχει η ανεμοβλογιά;» ρώτησε η Ελένη την κυρία Μαργαρίτα. «Σπυράκια, φαγούρα και πυρετό» απάντησε εκείνη.* ♫ σύ-μπτω-μα

σύμπτωση [η] *ουσιαστικό* **(συμπτώσεις)**
☑ *Μα, τι περίεργη **σύμπτωση**! Η Ροζαλία χάθηκε την ίδια μέρα που την κυνήγησε ο σκύλος του κυρίου Μιχάλη.* Μα τι περίεργο που έγιναν αυτά την ίδια μέρα! ♫ σύ-μπτω-ση

συμφέρον [το] *ουσιαστικό* **(συμφέροντα)** → συμφέρω

– Η λέξη συμμαθητής είναι φτιαγμένη από δύο κομματάκια: το **συν-**, που σημαίνει «μαζί» και το **μαθητής**.

– Από ποια κομματάκια είναι φτιαγμένη η λέξη συμπαίκτης;
.... και ....

Προσοχή! Λέμε συμπαίκτης αλλά συναθλητής, συνάδελφος.

συμφέρω *ρήμα* **(συνέφερα, θα συμφέρω)**
☑ Όταν κάτι σε **συμφέρει**, είναι ωφέλιμο και χρήσιμο για σένα.
✎ *«Γιάννη, θ' αγοράσω αυτήν την τσάντα, γιατί με **συμφέρει**. Έχει καλή τιμή» είπε η κυρία Μαργαρίτα.*
● βλάπτω ◇ *«Αγόρασέ την, Μαργαρίτα. Κοίτα λίγο και το **συμφέρον** σου» είπε ο άντρας της.*
♫ συμ-φέ-ρω

συμφιλιώνω, **συμφιλιώνομαι** *ρήμα* **(συμφιλίωσα, θα συμφιλιώσω)**
☑ Όταν **συμφιλιώνεις** κάποιους που έχουν μαλώσει, τους βοηθάς να ξαναγίνουν φίλοι. ○ μονοιάζω, φιλιώνω ♫ συμ-φι-λι-ώ-νω

συμφορά [η] *ουσιαστικό* **(συμφορές)**
☑ **Συμφορά** λέμε ένα μεγάλο κακό που έχει συμβεί. ♫ συμ-φο-ρά

σύμφωνο [το] *ουσιαστικό* **(σύμφωνα)**
☑ Τα ***β***, ***γ***, ***δ***, είναι **σύμφωνα**, ενώ τα ***α***, ***ε***, ***ο*** είναι φωνήεντα.
● φωνήεν ♫ σύμ-φω-νο

συμφωνώ *ρήμα* **(συμφώνησα, θα συμφωνήσω)**
☑ Όταν **συμφωνείς** με κάποιον, έχεις την ίδια γνώμη μ' εκείνον.
● διαφωνώ
✓ Όταν δύο άνθρωποι **συμφωνούν** να κάνουν κάτι, δίνουν υπόσχεση ότι θα το κάνουν. ✎ *Ο Κώστας **συμφώνησε** με τον κύριο Γιάννη να πάει για μπάλα, αφού πρώτα διαβάσει.* ◇ *Έκανε μία **συμφωνία** μαζί του. **Σύμφωνα** με όσα είπαν, έπρεπε πρώτα να διαβάσει και μετά να πάει στο γήπεδο.* ♫ συμ-φω-νώ

συναγερμός [ο] *ουσιαστικό*
(συναγερμοί)
☑ Ο **συναγερμός** είναι ένα σήμα που βγάζει ήχο ή φως και μας προειδοποιεί για κάτι. ✐ *Ο κύριος Δημήτρης κατάλαβε πως κάτι κακό συνέβαινε στο μαγαζί του, όταν άκουσε το **συναγερμό** να χτυπάει.*
♬ συ-να-γερ-μός

συναγωνίζομαι *ρήμα*
(συναγωνίστηκα, θα συναγωνιστώ)
☑ *Ο Κώστας και ο Ίγκλι **συναγωνίζονται** μεταξύ τους για το ποιος θα τρέξει πιο γρήγορα.* Προσπαθεί ο ένας να ξεπεράσει τον άλλο στο τρέξιμο.
◇ *Ο **συναγωνισμός** δεν είναι εύκολος.* ♬ συ-να-γω-νί-ζο-μαι

συνάδελφος [ο], [η] *ουσιαστικό*
(συνάδελφοι)
☑ **Συνάδελφός** μας είναι αυτός που κάνει την ίδια δουλειά με μας.
♬ συ-νά-δελ-φος
-Λέμε και η συναδέλφισσα.

συναίσθημα [το] *ουσιαστικό*
(συναισθήματα)
☑ Ο θυμός, η αγάπη, το μίσος και οτιδήποτε άλλο ευχάριστο ή δυσάρεστο νιώθουμε είναι **συναισθήματα**. ◇ Όταν κάποιος στενοχωριέται, γελά και κλαίει πολύ εύκολα, λέμε πως είναι **συναισθηματικός**. ♬ συ-ναί-σθη-μα

συνάντηση [η] *ουσιαστικό*
(συναντήσεις) → συναντώ

συναντώ και **συναντάω, συναντιέμαι** *ρήμα* **(συνάντησα, θα συναντήσω)**
☑ Όταν **συναντάς** κάποιον, τον βρίσκεις μπροστά σου. Όταν **συναντιέσαι** με κάποιον, βρίσκεστε κάπου και μιλάτε ή κάνετε παρέα.
○ ανταμώνω
✓ Όταν δύο τρένα **συναντιούνται**, πλησιάζει το ένα το άλλο στο ίδιο σημείο. Όταν δύο ποτάμια ή δύο δρόμοι **συναντιούνται**, ενώνονται μεταξύ τους. ◇ *Η **συνάντηση** της Αλίκης και της Αθηνάς έγινε στο σπίτι της Αλίκης.* ♬ συ-να-ντώ

συναρμολογώ *ρήμα*
(συναρμολόγησα, θα συναρμολογήσω)
☑ Όταν **συναρμολογείς** κάτι, ενώνεις τα μέρη του για να φτιάξεις κάτι μεγαλύτερο και πιο σύνθετο.
✐ *Ο Κώστας **συναρμολόγησε** το κάστρο που του αγόρασε ο κύριος Γιάννης. Πρώτα έφτιαξε το τείχος και μετά έβαλε πάνω του τις σημαίες.*
◇ *Είναι ένα **συναρμολογούμενο** κάστρο.* ♬ συ-ναρ-μο-λο-γώ

συναρπάζω *ρήμα* **(συνάρπασα, θα συναρπάσω)**
☑ Όταν κάτι σε **συναρπάζει**, σου προκαλεί μεγάλο ενθουσιασμό και συγκίνηση και τραβάει όλη σου την προσοχή. ✐ *Την Αθηνά τη **συναρπάζουν** οι ταινίες που έχουν πολλή περιπέτεια.*
○ μαγεύω, γοητεύω, ενθουσιάζω

μαλλιά
μάτια
αυτιά
μύτη
μάγουλα
στόμα

ντους
δάκτυλα
κεφάλι
χέρι
ώμος
σφουγγάρι
αγκώνας
κοιλιά
σαπούνι
γόνατο
γάμπα
αστράγαλος
φτέρνα

◇ *Τις βρίσκει **συναρπαστικές**.*
♬ συ-ναρ-πά-ζω

συναρπαστικός, **συναρπαστική**, **συναρπαστικό** *επίθετο* **(συναρπαστικοί, συναρπαστικές, συναρπαστικά)**
→ συναρπάζω

συναυλία [η] *ουσιαστικό* **(συναυλίες)**
☑ Σε μία **συναυλία** μία ομάδα ανθρώπων παίζει μουσική μπροστά σε πολύ κόσμο.
Η **συναυλία** είναι ένα μουσικό θέαμα.
✎ *Πολλοί διάσημοι τραγουδιστές έδωσαν **συναυλία** για τα παιδιά της Αφρικής.*
○ κοντσέρτο ♬ συ-ναυ-λί-α

συνάχι [το] *ουσιαστικό* **(συνάχια)**
☑ Όταν έχεις **συνάχι**, φτερνίζεσαι συνέχεια και από τη μύτη σου τρέχει μύξα. ◇ *Ο Κώστας έχει συνάχι, είναι **συναχωμένος**. **Συναχώθηκε**, επειδή έπαιζε ποδόσφαιρο μέσα στη βροχή.*
♬ συ-νά-χι

συναχώνομαι *ρήμα* **(συναχώθηκα, θα συναχωθώ)** → συνάχι

σύνδεσμος [ο] *ουσιαστικό* **(σύνδεσμοι)**
→ συνδέω

συνδετήρας [ο] *ουσιαστικό* **(συνδετήρες)** → συνδέω

συνδέω, **συνδέομαι** *ρήμα* **(σύνδεσα, θα συνδέσω)**
☑ Όταν **συνδέεις** δύο πράγματα, τα ενώνεις ή τα φέρνεις το ένα κοντά στο άλλο. ✎ *Ο κύριος Γιάννης **συνδέει** τα κομμάτια της βιβλιοθήκης με βίδες.* ○ δένω, ενώνω
● αποσυνδέω, χωρίζω
✓ Όταν δύο άνθρωποι **συνδέονται** φιλικά, τους ενώνει μία φιλία.
✓ Όταν δύο τόποι **συνδέονται** με τη συγκοινωνία, υπάρχει ένα μέσο μεταφοράς που πηγαίνει από τον ένα τόπο στο άλλο. ◇ *Η Αθηνά έπιασε τα χαρτιά της με **συνδετήρα**. **σύνδεση**, **σύνδεσμος***
♬ συν-δέ-ω

συνδετήρας

συνδυάζω, **συνδυάζομαι** *ρήμα* **(συνδύασα, θα συνδυάσω)**
☑ *Στις διακοπές της η Αθηνά **συνδυάζει** το διάβασμα με το παιχνίδι.* Κάνει δηλαδή στις διακοπές της δύο διαφορετικά πράγματα.
✓ *Η κυρία Μαργαρίτα **συνδύασε** τη μαύρη μπλούζα της με μία κόκκινη φούστα.* Τα έβαλε μαζί σαν σύνολο.
◇ Ο **συνδυασμός** ήταν πολύ καλός.
♬ συν-δυ-ά-ζω

συνεννόηση [η] *ουσιαστικό* **(συνεννοήσεις)** → συνεννοούμαι

συνεννοούμαι *ρήμα* **(συνεννοήθηκα, θα συνεννοηθώ)**
☑ *Η Αλίκη **συνεννοείται** πολύ καλά στ' αγγλικά.* Καταλαβαίνει τι της λένε αλλά δίνει κι εκείνη στους άλλους να καταλάβουν αυτό που θέλει.
✓ *Η Αθηνά και η Ελένη **συνεννοούνται** μία χαρά μεταξύ τους. Γι' αυτό είναι πολύ καλές φίλες.* Τα πάνε καλά μεταξύ τους.
● διαφωνώ
◇ **συνεννόηση**
♬ συ-νεν-νο-ού-μαι

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

συνέντευξη [η] *ουσιαστικό* **(συνεντεύξεις)**
☑ *Ο γνωστός δημοσιογράφος πήρε* ***συνέντευξη*** *από τον πρωθυπουργό.* Του έκανε συγκεκριμένες ερωτήσεις κι έτσι είχαν μία συζήτηση.
✓ *Η μαμά του Νίκου πήγε για* ***συνέντευξη*** *σ' ένα τουριστικό γραφείο. Εκεί της έκαναν πολλές ερωτήσεις για να δουν αν είναι κατάλληλη να πάρει τη θέση της γραμματέως.* ♬ συ-νέ-ντευ-ξη

συνέπεια [η] *ουσιαστικό* **(συνέπειες)**
☑ *Το κάπνισμα έχει κακές* ***συνέπειες*** *στην υγεία μας.* Έχει άσχημο αποτέλεσμα, κάνει κακό.
✓ Όταν κάποιος έχει **συνέπεια**, κρατά το λόγο του και κάνει αυτά που πρέπει να κάνει. ● ασυνέπεια
♬ συ-νέ-πει-α

συνεργάζομαι *ρήμα* **(συνεργάστηκα, θα συνεργαστώ)**
☑ Όταν **συνεργάζεσαι** με κάποιον, δουλεύετε μαζί για να πετύχετε έναν κοινό στόχο. ✎ *Η Αθηνά* ***συνεργάζεται*** *με τη θεία Κατερίνα για να φτιάξουν έναν πίνακα με ζώα.*
◇ Έχουν μία **συνεργασία**, είναι δηλαδή **συνεργάτιδες**. **έργο**, **εργάζομαι** ♬ συ-νερ-γά-ζο-μαι

συνεργασία [η] *ουσιαστικό* **(συνεργασίες)** → συνεργάζομαι

συνεργάτης [ο], **συνεργάτιδα** [η] *ουσιαστικό* **(συνεργάτες, συνεργάτιδες)**
→ συνεργάζομαι

συνεργείο [το] *ουσιαστικό* **(συνεργεία)**
☑ Οι μηχανικοί επισκευάζουν τα αυτοκίνητα στο **συνεργείο**. Είναι ο χώρος όπου δουλεύουν.
✓ *Ένα* ***συνεργείο*** *της ΔΕΗ ήρθε στη γειτονιά της Αθηνάς για ν' αλλάξει τις λάμπες των στύλων.* Μία ομάδα ανθρώπων που δουλεύουν μαζί. ♬ συ-νερ-γεί-ο

συνέχεια [η] *ουσιαστικό* **(συνέχειες)**
→ συνεχίζω

συνεχίζω, **συνεχίζομαι** *ρήμα* **(συνέχισα, θα συνεχίσω)**
☑ Όταν **συνεχίζεις** κάτι, κάνεις κάτι χωρίς διακοπή. ✎ *Ο θείος Αλέκος* ***συνεχίζει*** *να κάνει δίαιτα, γιατί πρέπει να χάσει αρκετά κιλά.*
○ εξακολουθώ
● διακόπτω, σταματώ
◇ *«Η αρχή του έργου ήταν λίγο βαρετή αλλά η* ***συνέχεια*** *μας άρεσε πολύ» είπε η θεία Κατερίνα.* Δηλαδή αυτό που ακολούθησε. ♬ συ-νε-χί-ζω

συνήθεια [η] *ουσιαστικό* **(συνήθειες)**
→ συνηθίζω

συνηθίζω, **συνηθίζομαι** *ρήμα* **(συνήθισα, θα συνηθίσω)**
☑ Όταν **συνηθίζεις** να κάνεις κάτι, το κάνεις πολύ συχνά.
✎ *Η θεία Κατερίνα και ο θείος Σταμάτης* ***συνηθίζουν*** *να πηγαίνουν για ψώνια κάθε Σάββατο πρωί.*

✓ *Στην αρχή η Αθηνά δεν μπορούσε να αντέξει την καινούρια της γειτονιά. Σιγά σιγά όμως τη **συνήθισε** κι άρχισε να της αρέσει.*
◇ *Η θεία Κατερίνα και ο θείος Σταμάτης έχουν τη **συνήθεια** να πηγαίνουν για ψώνια κάθε Σάββατο πρωί. Είναι η **συνηθισμένη** τους ασχολία. Είναι **συνηθισμένοι** να πηγαίνουν για ψώνια εκείνη τη μέρα. **Συνήθως** ψωνίζουν τρόφιμα για όλη τη βδομάδα.* ♬ συ-νη-θί-ζω

συνηθισμένος, **συνηθισμένη**, **συνηθισμένο** *μετοχή* **(συνηθισμένοι, συνηθισμένες, συνηθισμένα)**
→ συνηθίζω

συνθέτης [ο], **συνθέτρια** [η] *ουσιαστικό* **(συνθέτες, συνθέτριες)**
☑ **Συνθέτης** είναι αυτός που γράφει τη μουσική για ένα τραγούδι ή για ένα έργο. ◇ Ο συνθέτης **συνθέτει** μουσική. **σύνθετος** ♬ συν-θέ-της

σύνθετος, **σύνθετη**, **σύνθετο** *επίθετο* **(σύνθετοι, σύνθετες, σύνθετα)**
☑ *Μία **σύνθετη** λέξη είναι φτιαγμένη από περισσότερες λέξεις. Η λέξη ασπρόμαυρος είναι **σύνθετη**.*
● απλός ◇ **συνθέτω** ♬ σύν-θε-τος

συνθήκη [η] *ουσιαστικό* **(συνθήκες)**
☑ Όταν τα κράτη της Ευρωπαϊκής Ένωσης υπογράφουν μία **συνθήκη**, κάνουν μία συμφωνία.
✓ *Οι άνθρωποι εργάζονται για να βελτιώσουν τις **συνθήκες** της ζωής τους και να ζουν πιο καλά.*
Το πώς ζουν. ♬ συν-θή-κη

σύνθημα [το] *ουσιαστικό* **(συνθήματα)**
☑ Το **σύνθημα** είναι μία λέξη ή μία πολύ σύντομη φράση που τη λες για να σε αναγνωρίσει κάποιος.
✎ *Στο έργο που έβλεπε η θεία Κατερίνα για να μπει κανείς στο σπίτι που έμεναν οι κλέφτες, έπρεπε να πει το σύνθημα «ήλιος».*
✓ **Συνθήματα** λέμε και τις λέξεις ή τις φράσεις που ακούμε συνήθως σε διαδηλώσεις.
♬ σύν-θη-μα

συννεφιά [η] *ουσιαστικό* **(συννεφιές)**
→ σύννεφο

συννεφιάζω *ρήμα* **(συννέφιασα, θα συννεφιάσω)** → σύννεφο

σύννεφο [το] *ουσιαστικό* **(σύννεφα)**
☑ Τα **σύννεφα** είναι γκρίζα ή άσπρα και τα βλέπεις στον ουρανό πριν βρέξει. Είναι φτιαγμένα από σταγόνες νερού που μετά πέφτουν στη γη.
✓ **Σύννεφο** λέμε και καθετί που μοιάζει με σύννεφο.
✎ *Ξαφνικά ο αέρας δυνάμωσε και σηκώθηκε ένα **σύννεφο** σκόνης.*
○ νέφος
◇ Όταν ο ουρανός έχει πολλά σύννεφα, λέμε πως έχει **συννεφιά**. Λέμε πως **συννεφιάζει**.
♬ σύν-νε-φο

– Πότε λέμε ότι ένα ρούχο είναι συνηθισμένο;

– Πότε λέμε ότι κάποιος πετάει στα σύννεφα;

συνοδεία [η] *ουσιαστικό* **(συνοδείες)**
→ συνοδεύω

συνοδεύω **(συνόδευσα, θα συνοδεύσω)**
☑ Όταν **συνοδεύεις** κάποιον, πηγαίνεις μαζί του για να του κάνεις συντροφιά, να τον βοηθήσεις ή να τον προστατεύσεις. ✎ *Ο κύριος Γιάννης **συνόδευσε** την κυρία Μαργαρίτα στο χορό που οργάνωσε η εφημερίδα.* ○ συντροφεύω, ακολουθώ ◇ *Η κυρία Μαργαρίτα δεν πήγε μόνη της στο χορό, πήγε με **συνοδεία**.* ♬ συ-νο-δεύ-ω

σύνολο [το] *ουσιαστικό* **(σύνολα)**
☑ *Στην εκδρομή ήρθε το **σύνολο** των μαθητών.* Πήγαν όλοι μαζί, δεν έλειπε κανένας.
✓ **Σύνολο** λέγεται και το γυναικείο κουστούμι που αποτελείται από φούστα ή παντελόνι και ζακέτα ή μπλούζα. ♬ σύ-νο-λο

συνομήλικος, **συνομήλικη**, **συνομήλικο** *επίθετο* **(συνομήλικοι, συνομήλικες, συνομήλικα)**
☑ *Η Αθηνά και η Ελένη είναι **συνομήλικες**.* Έχουν δηλαδή την ίδια ηλικία. ◇ **ηλικία**
♬ συ-νο-μή-λι-κος

συνοικία [η] *ουσιαστικό* **(συνοικίες)**
☑ **Συνοικίες** λέμε τις γειτονιές μίας πόλης που υπάρχουν στο κέντρο και στα προάστια. Κάθε συνοικία έχει διαφορετικό όνομα.
✎ *Το κέντρο της Αθήνας και οι γύρω **συνοικίες** πλημμύρισαν από τη δυνατή καταιγίδα.* ♬ συ-νοι-κί-α

σύνορο [το] *ουσιαστικό* **(σύνορα)**
☑ **Σύνορο** είναι η γραμμή που χωρίζει ή που νομίζουμε ότι χωρίζει δύο κράτη. ✎ *Ο ποταμός Έβρος είναι το φυσικό **σύνορο** της Ελλάδας με την Τουρκία.* ✓ **Σύνορα** υπάρχουν κι ανάμεσα σε δύο χωράφια ή δύο κτήματα. ○ όριο ♬ σύ-νο-ρο

συνταγή [η] *ουσιαστικό* **(συνταγές)**
☑ Η **συνταγή** του γιατρού είναι το χαρτί που γράφει ποιο φάρμακο πρέπει να πάρει ο άρρωστος.
✓ Η **συνταγή** στη μαγειρική είναι οι γραπτές οδηγίες που λένε πώς να φτιάξουμε ένα γλυκό ή ένα φαγητό.
♬ συ-ντα-γή

σύνταξη [η] *ουσιαστικό* **(συντάξεις)**
☑ Η **σύνταξη** είναι τα χρήματα που παίρνει κάθε μήνα κάποιος που έχει σταματήσει να δουλεύει, επειδή είναι μεγάλος στην ηλικία ή έχει αρρωστήσει. ◇ **Συνταξιούχο** λέμε αυτόν που έχει βγει στη σύνταξη.
♬ σύ-ντα-ξη

συνταξιούχος [ο], [η] *ουσιαστικό* **(συνταξιούχοι)** → σύνταξη

σύντομος, **σύντομη**, **σύντομο** *επίθετο* **(σύντομοι, σύντομες, σύντομα)**
☑ Όταν κάτι είναι **σύντομο**, κρατάει λίγο. ✎ *Η κυρία Μαργαρίτα είχε μία πολύ **σύντομη** συνάντηση πέντε λεπτών με το διευθυντή.*
● μεγάλος, πολύωρος
✓ Όταν ένας δρόμος είναι πιο **σύντομος** από κάποιον άλλο, έχει μικρό μήκος. ● μακρύς
◇ **συντομία**, **σύντομα**
♬ σύ-ντο-μος

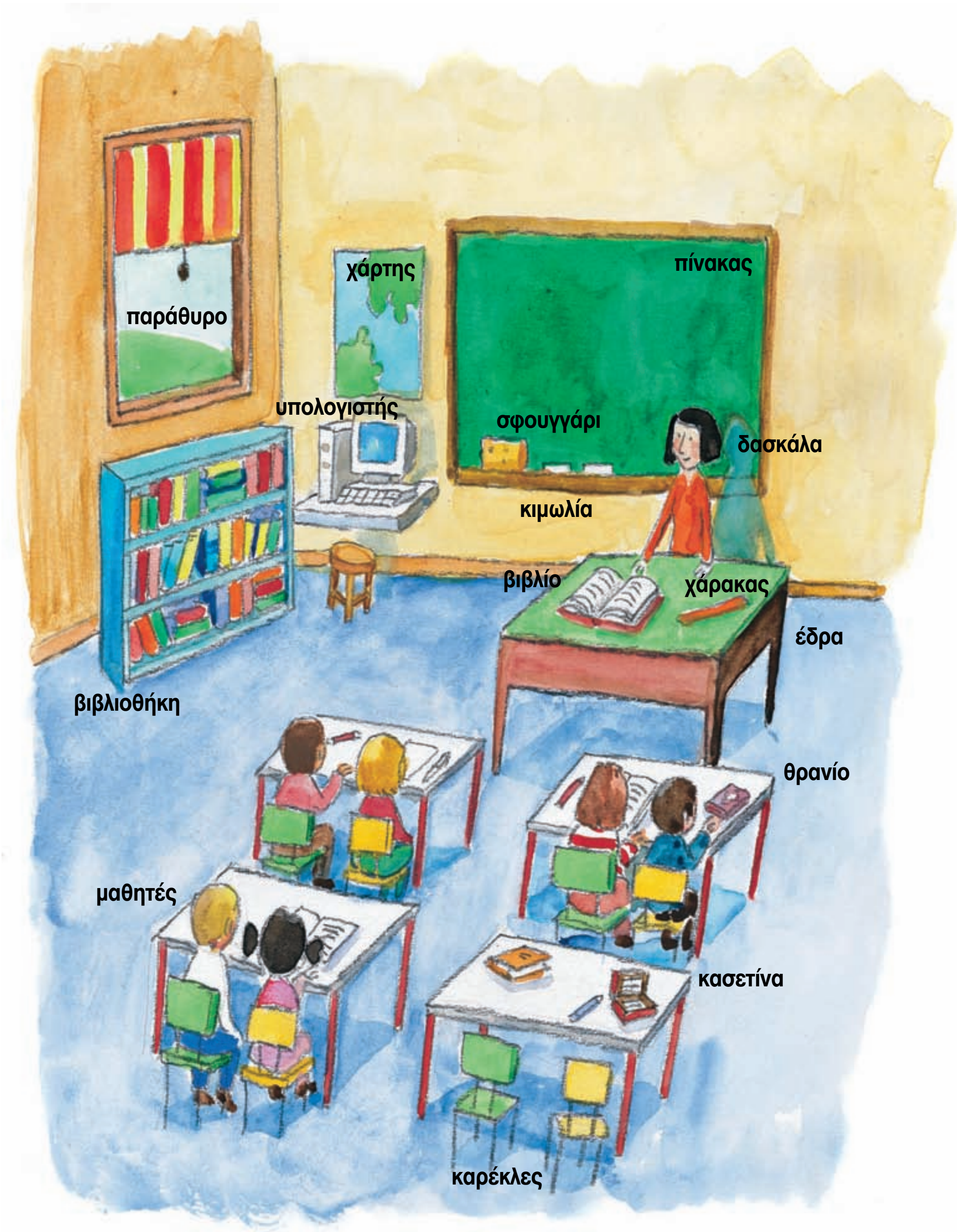
χάρτης
πίνακας
παράθυρο
υπολογιστής
σφουγγάρι
δασκάλα
κιμωλία
βιβλίο
χάρακας
έδρα
βιβλιοθήκη
θρανίο
μαθητές
κασετίνα
καρέκλες

συντροφιά [η] *ουσιαστικό* **(συντροφιές)**
☑ Η **συντροφιά** είναι μία ομάδα φίλων. ✏ *Στη **συντροφιά** του Κώστα και του Νίκου μπήκε τώρα και ο Ίγκλι.*
○ παρέα
✓ *Ο κύριος Μιχάλης έχει **συντροφιά** τη θεία και το σκύλο του. Ζουν μαζί.*
◇ *Ο σκύλος του κυρίου Μιχάλη είναι ο καλύτερος **σύντροφός** του. Του είναι πιστός και τον ακολουθεί παντού.* ○ φίλος ♬ σύ-ντρο-φος

συνώνυμο [το] *ουσιαστικό* **(συνώνυμα)**
☑ Το **συνώνυμο** της λέξης *καινούριος* είναι η λέξη *νέος*. Είναι μία διαφορετική λέξη που έχει περίπου την ίδια σημασία.
● αντίθετο, αντώνυμο
◇ (σαν επίθετο) Οι λέξεις *καινούριος* και *νέος* είναι **συνώνυμες**. Έχουν περίπου την ίδια σημασία.
♬ συ-νώ-νυ-μο

σύριγγα [η] *ουσιαστικό* **(σύριγγες)**
☑ *Η νοσοκόμα έβαλε το φάρμακο στη **σύριγγα** για να κάνει την ένεση στη θεία του κυρίου Μιχάλη.*
♬ σύ-ριγ-γα

σύρμα [το] *ουσιαστικό* **(σύρματα)**
☑ Το **σύρμα** είναι ένα λεπτό μεταλλικό νήμα. ✏ *Η Αθηνά κοίταζε τα πουλάκια που κάθονταν πάνω στα **σύρματα** του ηλεκτρικού ρεύματος.*
○ καλώδιο
✓ *Η κυρία Μαργαρίτα τρίβει τα ταψιά και τις κατσαρόλες με χοντρό **σύρμα** για να φεύγουν τα λίπη.* ♬ σύρ-μα

συρτάρι [το] *ουσιαστικό* **(συρτάρια)**
☑ Πολλά έπιπλα έχουν **συρτάρια**. Είναι θήκες που μοιάζουν με κουτιά κι έχουν ένα χερούλι για να τις τραβάς προς τα έξω, όταν θέλεις να βάλεις ή να βγάλεις κάτι. ✏ *Ο κύριος Γιάννης έκλεισε δυνατά το **συρτάρι** του γραφείου του.* ◇ **σύρω**
♬ συρ-τά-ρι ✏ 'τα ρούχα'

σύρτης [ο] *ουσιαστικό* **(σύρτες)**
☑ Ο **σύρτης** είναι ένα κομμάτι μέταλλο που το τραβάς για να κλείσεις μία πόρτα από μέσα.
○ μάνταλο
◇ **σύρω**
♬ σύρ-της

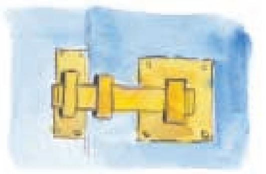

σύρω *ρήμα* **(έσυρα, θα σύρω)**
→ σέρνω

συσκευάζω *ρήμα* **(συσκεύασα, θα συσκευάσω)**
☑ Όταν **συσκευάζεις** κάτι, το βάζεις σ' ένα κουτί ή το τυλίγεις με χαρτί για να μπορείς να το μεταφέρεις.
✏ *Η θεία Μαργαρίτα **συσκεύασε** τα παλιά βιβλία για να τα μεταφέρει στο χωριό.* ○ αμπαλάρω ◇ *Η Αθηνά αγόρασε ένα σιντί για τη μαμά της και ζήτησε να το τυλίξουν σε **συσκευασία** δώρου.*
♬ συ-σκευ-ά-ζω

συσκευή [η] *ουσιαστικό* **(συσκευές)**
☑ Η **συσκευή** είναι μία μηχανή που αποτελείται από πολλά συναρμολογημένα κομμάτια.
✏ *Στο γάμο της η θεία Κατερίνα πήρε για δώρο πολλές ηλεκτρικές*

__συσκευές__: μία τηλεόραση, ένα ντιβιντί και μία καφετιέρα.
♬ συ-σκευ-ή

σύστημα [το] *ουσιαστικό* **(συστήματα)**
☑ Το **αναπνευστικό σύστημα** είναι το σύνολο των οργάνων που σε βοηθούν ν' αναπνέεις: για παράδειγμα οι πνεύμονες και το στόμα σου.
✓ Το **ηλιακό σύστημα** είναι το σύνολο των πλανητών που είναι γύρω από τον ήλιο.
✓ *Ο Νίκος το έχει* ***σύστημα*** *να κάνει πλάκες.* Το έχει συνήθεια.
◇ **συστηματικός** ♬ σύ-στη-μα

συχνός, **συχνή**, **συχνό** *επίθετο* **(συχνοί, συχνές, συχνά)**
☑ Όταν κάτι είναι **συχνό**, γίνεται ή εμφανίζεται αρκετές φορές, όχι όμως συνέχεια. ✎ *Οι* ***συχνές*** *επισκέψεις του θείου Τάκη έδωσαν μεγάλη χαρά στον κύριο Γιάννη: ήρθε τρεις φορές μέσα σ' ένα μήνα.*
○ τακτικός ● αραιός, σπάνιος
◇ *Στο κέντρο της Αθήνας τα λεωφορεία περνούν* ***συχνά****. Περνούν με μεγάλη* ***συχνότητα****.* ♬ συ-χνός

σφάζω *ρήμα* **(έσφαξα, θα σφάξω)**
☑ Όταν κάποιος **σφάζει** ένα ζώο, το σκοτώνει κόβοντας το λαιμό του με μαχαίρι.
✓ *«Έχω έναν πόνο στη μέση που με* ***σφάζει****!» φώναξε η θεία του κυρίου Μιχάλη.* Που με πονάει πολύ.
◇ **σφαγή**, **σφάξιμο**, **σφαγείο**
♬ σφά-ζω

σφαίρα [η] *ουσιαστικό* **(σφαίρες)**
☑ **Σφαίρα** λέμε κάτι στρογγυλό που μοιάζει με μπάλα.
✎ *«Πού είναι η Ελβετία;» ρώτησε η Αθηνά. «Εδώ!» φώναξε ο Κώστας και την έδειξε στην* ***υδρόγειο σφαίρα****.*
✓ **Σφαίρα** λέμε και το στρογγυλό κομμάτι από μέταλλο που βάζουν στο πιστόλι οι στρατιώτες για να πυροβολήσουν. ○ βόλι, βλήμα
◇ Η **σφαιροβολία** είναι ένα αγώνισμα. Σ' αυτό οι αθλητές ρίχνουν μακριά μία σιδερένια σφαίρα.
♬ σφαί-ρα

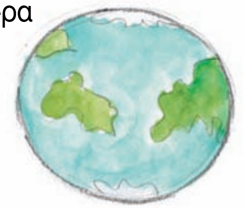

Η ***υδρόγειος σφαίρα***

σφαλιάρα [η] *ουσιαστικό* **(σφαλιάρες)**
☑ Όταν δίνεις σε κάποιον μία **σφαλιάρα**, τον χτυπάς δυνατά στο κεφάλι με ανοιχτή την παλάμη σου.
○ καρπαζιά, χαστούκι ♬ σφα-λιά-ρα

σφεντόνα [η] *ουσιαστικό* **(σφεντόνες)**
☑ Η **σφεντόνα** είναι ένα παιδικό όπλο. Το φτιάχνεις μ' ένα ξύλο κι ένα λάστιχο. Βάζεις μία πέτρα στο ξύλο, τραβάς το λάστιχο και τη στέλνεις μακριά. ♬ σφε-ντό-να

σφήκα [η] και **σφήγκα** [η] *ουσιαστικό* **(σφήκες/σφήγκες)**
☑ Η **σφήκα** είναι ένα έντομο με μαύρες και κίτρινες ρίγες που μοιάζει με μέλισσα. Οι **σφήκες** τσιμπούν και ρίχνουν δηλητήριο.
◇ Η **σφηκοφωλιά** είναι μία φωλιά με σφήγκες. ♬ σφή-κα

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

σφηκοφωλιά [η] *ουσιαστικό* **(σφηγκοφωλιές)** → σφήκα

σφηνώνω, **σφηνώνομαι** *ρήμα* **(σφήνωσα, θα σφηνώσω)**
☑ Όταν κάτι **σφηνώνει** σε κάτι άλλο, μπαίνει μέσα του και δεν μπορεί να βγει. ✎ *Το ημερολόγιο της Αθηνάς* ***σφήνωσε*** *στο συρτάρι και δεν μπορούσε να βγει.*
✓ *«Άμα σου* ***σφηνωθεί*** *κάτι στο μυαλό, δεν αλλάζεις γνώμη!» είπε η κυρία Μαργαρίτα στην Αθηνά.*
♬ σφη-νώ-νω

σφίγγω, **σφίγγομαι** **(έσφιξα, θα σφίξω)**
☑ Όταν **σφίγγεις** κάτι, το τραβάς ή το πιέζεις δυνατά και σταθερά με τα χέρια σου έτσι που να μην μπορεί να κουνηθεί.
✎ *«****Σφίξε*** *τα κορδόνια των παπουτσιών σου για να μη σου λυθούν, Αθηνά!» φώναξε η Ελένη. Δέσε τα πιο* ***σφιχτά****.*
✓ *«Τα παπούτσια είναι καινούρια και με* ***σφίγγουν****» είπε γκρινιάζοντας η Ελένη.*
Με στενεύουν.
✓ Όταν θέλουμε να πούμε σε κάποιον να κάνει κουράγιο, του λέμε να **σφίξει** την καρδιά του.
◇ *Κάθε φορά που η Αθηνά λέει ποίημα έχει ένα* ***σφίξιμο*** *στο στομάχι.* **σφιχτός**
♬ σφίγ-γω

σφιχταγκαλιάζω, **σφιχταγκαλιάζομαι** *ρήμα* **(σφιχταγκάλιασα, θα σφιχταγκαλιάσω)**
→ σφιχτός

σφιχτός, **σφιχτή**, **σφιχτό** *επίθετο* **(σφιχτοί, σφιχτές, σφιχτά)**
☑ Όταν ένα ρούχο σου είναι **σφιχτό**, σε σφίγγει.
✓ Ένα **σφιχτό** αυγό, είναι βρασμένο πολύ. ● μελάτος, μαλακός
◇ Όταν **σφιχταγκαλιάζεις** κάποιον, τον αγκαλιάζεις **σφιχτά**.
♬ σφι-χτός

σφουγγάρι [το] *ουσιαστικό* **(σφουγγάρια)**
☑ Το **σφουγγάρι** έχει πολλές τρύπες και ρουφάει εύκολα και γρήγορα το νερό. Χρησιμοποιούμε **σφουγγάρι** για να πλένουμε το σώμα μας και τα πιάτα. Με το **σφουγγάρι** σβήνεις και τον πίνακα στο σχολείο. ○ σπόγγος
◇ Όταν **σφουγγαρίζουμε**, καθαρίζουμε το πάτωμα με σφουγγάρι ή με **σφουγγαρόπανο**. Η **σφουγγαρίστρα** είναι ένα σφουγγαρόπανο με κοντάρι.
♬ σφου-γγά-ρι ✎ 'το σώμα μας'

σφουγγαρίζω, **σφουγγαρίζομαι** *ρήμα* **(σφουγγάρισα, θα σφουγγαρίσω)**
→ σφουγγάρι

σφουγγαρίστρα [η] *ουσιαστικό* **(σφουγγαρίστρες)** → σφουγγάρι

σφραγίδα [η] *ουσιαστικό* **(σφραγίδες)**
☑ Τη **σφραγίδα** τη βουτάς στο μελάνι και μετά τη χτυπάς στο χαρτί για ν' αφήσει τα ίχνη της. ◇ Με τη σφραγίδα **σφραγίζεις** ένα χαρτί. ♬ σφρα-γί-δα

σφυρί [το] *ουσιαστικό* **(σφυριά)**
☑ Το **σφυρί** είναι ένα βαρύ εργαλείο με σιδερένια μύτη και ξύλινο χερούλι για να καρφώνουμε τα καρφιά.
♬ σφυ-ρί

σφυρίζω *ρήμα* **(σφύριξα, θα σφυρίξω)**
☑ Όταν **σφυρίζεις**, βγάζεις έναν ήχο φυσώντας αέρα μέσα από τα χείλη σου. ◇ Μερικές φορές φυσάς τον αέρα μέσα σε μία **σφυρίχτρα** για ν' ακουστεί πιο δυνατά το **σφύριγμά** σου. ♬ σφυ-ρί-ζω

σφυρίχτρα [η] *ουσιαστικό* **(σφυρίχτρες)**
→ σφυρίζω

σχάρα [η] *ουσιαστικό* **(σχάρες)**
☑ Η **σχάρα** είναι ένα μεταλλικό μαγειρικό σκεύος. Πάνω στη **σχάρα** ψήνουμε κρέατα κι άλλα φαγητά στα κάρβουνα.
✓ **Σχάρα** έχουν και τ' αυτοκίνητα, οι μηχανές και τα ποδήλατα για να φορτώνουμε εκεί τα πράγματά μας.
✓ **Σχάρα** καλύπτει και τους υπονόμους για να μην πέφτουν μέσα άνθρωποι, ζώα και πράγματα.
♬ σχά-ρα
-Λέμε και σκάρα.

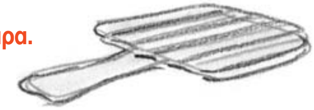

σχεδιάζω, **σχεδιάζομαι** *ρήμα*
(σχεδίασα, θα σχεδιάσω) → σχέδιο

σχέδιο [το] *ουσιαστικό* **(σχέδια)**
☑ *Ο κύριος Γιάννης είναι αρχιτέκτονας και φτιάχνει **σχέδια** σπιτιών.* Ζωγραφιές σπιτιών με μολύβι σε μεγάλα χαρτιά. ○ σκίτσο
✓ *Η φούστα της κυρίας Μαργαρίτας έχει πάνω της **σχέδια**. Έχει τετράγωνα και κύκλους.*
✓ *Η Αθηνά και ο Κώστας κάνουν **σχέδια** για το καλοκαίρι.* Κάνουν όνειρα, έχουν ένα σκοπό.
◇ Ένας **σχεδιαστής** μόδας φτιάχνει σχέδια από ρούχα, δηλαδή σκίτσα. Τα **σχεδιάζει**. ♬ σχέ-δι-ο

σχέση [η] *ουσιαστικό* **(σχέσεις)**
☑ Η **σχέση** είναι μικρή ή μεγάλη ομοιότητα ανάμεσα σε δύο ή περισσότερα πράγματα.
✎ *-Τι **σχέση** έχει ο σκύλος του κυρίου Μιχάλη με τα κουταβάκια;*
-Έχουν το ίδιο χρώμα, μοιάζουν.
✓ *Η Αθηνά και η Ελένη έχουν μία **σχέση** φιλίας.* Είναι φίλες. ○ δεσμός
✓ *Η κυρία Μαργαρίτα και ο κύριος Γιάννης έχουν καλές **σχέσεις** με όλους τους συγγενείς τους.* Έχουν επικοινωνία και περνούν χρόνο μαζί.
◇ Ένα βιβλίο **σχετικό** με τα λουλούδια μιλάει για τα λουλούδια.
♬ σχέ-ση

σχετικός, **σχετική**, **σχετικό** *επίθετο*
(σχετικοί, σχετικές, σχετικά) → σχέση

σχήμα [το] *ουσιαστικό* **(σχήματα)**
☑ Το **σχήμα** είναι η εξωτερική μορφή ενός σώματος.
Το τετράγωνο, το τρίγωνο και ο κύκλος είναι **σχήματα**.
✎ *Το μεγάλο **κάδρο** στο σαλόνι της κυρίας Μαργαρίτας έχει τετράγωνο σχήμα.* ◇ Όταν **σχηματίζεις** κάτι, του δίνεις σχήμα. *Η Αλίκη **σχημάτισε***

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

στην υγρή άμμο με το δάχτυλό της έναν κύκλο. ♬ σχή-μα
✐ 'τα σχήματα'

σχίζω *ρήμα* **(έσχισα, θα σχίσω)**
→ σκίζω

σχοινί [το] *ουσιαστικό* **(σχοινιά)**
→ σκοινί

σχολάω και **σχολώ** **(σχόλασα, θα σχολάσω)**
☑ Όταν ένας μαθητής **σχολάει**, τελειώνει το μάθημα και φεύγει από το σχολείο του.
✓ Όταν κάποιος **σχολάει** από τη δουλειά του, τελειώνει τη δουλειά του και φεύγει.
✓ Όταν ένας διευθυντής **σχολάει** κάποιον από τη δουλειά του, τον διώχνει απ' αυτήν. ♬ σχο-λά-ω

σχολείο [το] *ουσιαστικό* **(σχολεία)**
☑ Το **σχολείο** είναι ένα μέρος όπου πηγαίνουν τα παιδιά για να μάθουν καινούρια πράγματα. **Σχολείο** λέμε και όλους τους μαθητές και τους δασκάλους του σχολείου. Επίσης **σχολείο** λέμε και τα μαθήματα που γίνονται στο σχολείο. ✐ *Αύριο το **σχολείο** του Κώστα θα πάει εκδρομή. Τα παιδιά δε θα έχουν **σχολείο**.*
◇ Το **σχολικό** παίρνει τα παιδιά από το σπίτι τους και τα πηγαίνει στο σχολείο. ○ σχολικό λεωφορείο
Πολλές φορές έξω από το σχολείο υπάρχει ένας **σχολικός τροχονόμος**.
♬ σχο-λεί-ο
✐ 'στο σχολείο'

σχολικό [το] *ουσιαστικό* **(σχολικά)**
→ σχολείο

σχολικός, **σχολική**, **σχολικό** *επίθετο* **(σχολικοί, σχολικές, σχολικά)** → σχολείο

σώβρακο [το] *ουσιαστικό* **(σώβρακα)**
☑ Το **σώβρακο** είναι το εσώρουχο που φοράνε οι άντρες κάτω από τη μέση τους. ○ σλιπ ♬ σώ-βρα-κο

σώζω, **σώζομαι** **(έσωσα, θα σώσω)**
☑ Όταν **σώζεις** κάποιον ή κάτι, τους γλιτώνεις από κάποιο μεγάλο κακό.
✐ *Ο κύριος Δημήτρης **έσωσε** τη Ροζαλία από τις ρόδες του αυτοκινήτου.* ○ γλιτώνω
◇ *Ο κύριος Δημήτρης είναι ο **σωτήρας** της Ροζαλίας. Η Αθηνά ευχαρίστησε τον κύριο Δημήτρη για τη **σωτηρία** της Ροζαλίας.*
♬ σώ-ζω

σωληνάριο [το] *ουσιαστικό* **(σωληνάρια)**
☑ Το **σωληνάριο** είναι μία μακρόστενη θήκη που έχει μέσα της αλοιφές, οδοντόκρεμες ή χρώματα. Τα **σωληνάρια** έχουν ένα καπάκι για να κλείνουν. ♬ σω-λη-νά-ρι-ο

σωλήνας [ο] *ουσιαστικό* **(σωλήνες)**
☑ Μέσα από τους **σωλήνες** της πολυκατοικίας έρχεται το νερό στις βρύσες μας. ♬ σω-λή-νας

σώμα [το] *ουσιαστικό* **(σώματα)**
☑ *Το μωρό της θείας Κατερίνας είναι ακόμα πολύ μικρό. Όταν μεγαλώσει, θα αποκτήσει αντρικό **σώμα**.*
○ κορμί

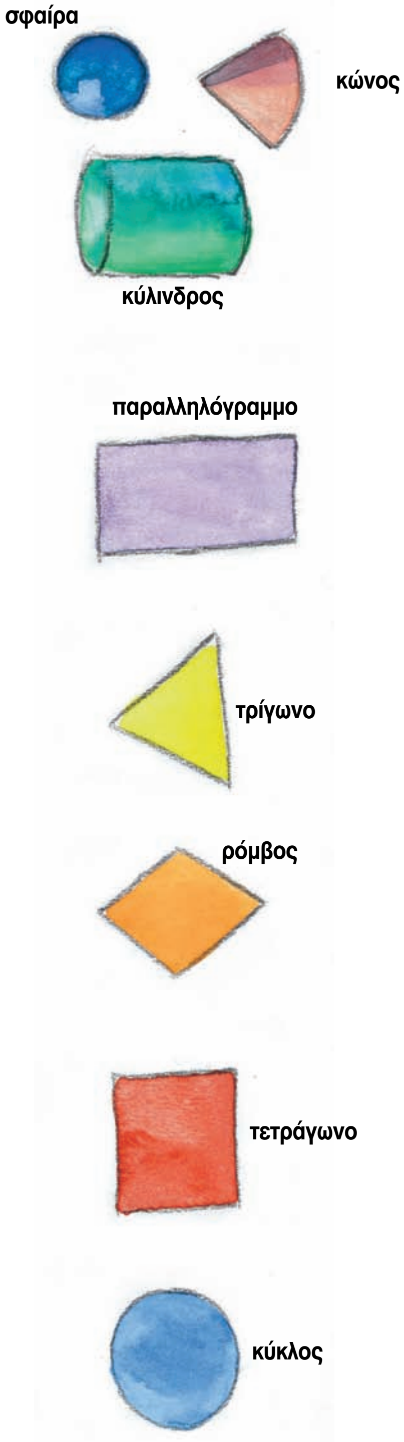
σφαίρα
κώνος
κύλινδρος
παραλληλόγραμμο
τρίγωνο
ρόμβος
τετράγωνο
κύκλος

✓ **Σώμα** λέμε και όλα τα μέλη και τα όργανά μας εκτός από το κεφάλι.
✓ Τα αστέρια είναι ουράνια **σώματα**.
♬ σώ-μα ✎ 'το σώμα μας'

σωπαίνω *ρήμα* **(σώπασα, θα σωπάσω)**
→ σιωπή

σωρός [ο] *ουσιαστικό* **(σωροί)**
☑ Ο **σωρός** είναι ένα σύνολο από πολλά πράγματα, ριγμένα το ένα πάνω στο άλλο. ○ στοίβα
✓ **Σωρός** είναι και η μεγάλη ποσότητα. ✎ *Ο Νίκος λέει ένα **σωρό** αστεία κι όλοι γελούν.*
♬ σω-ρός

*Ένας **σωρός** από σκουπίδια.*

σωσίβιο [το] *ουσιαστικό* **(σωσίβια)**
☑ Το **σωσίβιο** είναι ένα φουσκωμένο λάστιχο που επιπλέει στη θάλασσα. Το φορούν όσοι δεν ξέρουν κολύμπι.
○ κουλούρα
♬ σω-σί-βι-ο

σωστός, **σωστή, σωστό** *επίθετο* **(σωστοί, σωστές, σωστά)**
☑ Όταν κάτι είναι **σωστό**, δεν έχει κανένα λάθος. ✎ *Η Αθηνά έδωσε **σωστές** απαντήσεις στο τεστ κι έτσι πήρε «Άριστα». Απάντησε **σωστά**.*
○ ορθός ● λανθασμένος, λάθος
✓ *Η θεία Έλλη φοράει τα **σωστά** ρούχα για να φαίνεται αδύνατη.* Φοράει τα ρούχα που της ταιριάζουν.
○ κατάλληλος
✓ *«Εσύ έγινες **σωστός** άντρας, Κώστα!» φώναξε η θεία Έλλη που είχε καιρό να τον δει.* ○ αληθινός, πραγματικός ◇ **σωστά** ♬ σω-στός

Ττ

ταβάνι [το] *ουσιαστικό* **(ταβάνια)**
☑ Το **ταβάνι** είναι το μέρος του δωματίου που είναι πάνω από το κεφάλι σου. ○ οροφή ● πάτωμα
♬ τα-βά-νι

ταβέρνα [η] *ουσιαστικό* **(ταβέρνες)**
☑ Η **ταβέρνα** είναι ένα λαϊκό εστιατόριο που προσφέρει φαγητό και ποτό. ◇ **ψαροταβέρνα**
♬ τα-βέρ-να

τάβλι [το] *ουσιαστικό*
☑ Το **τάβλι** είναι ένα επιτραπέζιο παιχνίδι που παίζεται με δύο ζάρια και τριάντα **πούλια**.
♬ τά-βλι
-Η λέξη τάβλι δε χρησιμοποιείται στον πληθυντικό αριθμό.

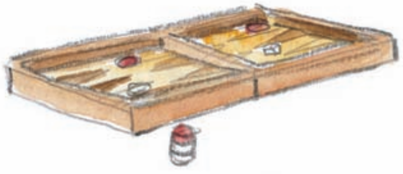

ταγέρ [το] *ουσιαστικό*
☑ Το **ταγέρ** είναι μία φούστα κι ένα σακάκι από το ίδιο ύφασμα που φοριούνται μαζί. ♬ τα-γέρ
-Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

τάζω *ρήμα* **(έταξα, θα τάξω)**
☑ Όταν **τάζεις** σε κάποιον κάτι, του το υπόσχεσαι. ✎ *«Ο μπαμπάς μού **έταξε** να πάμε μαζί για μπάλα αλλά το ξέχασε!» είπε ο Κώστας.*
✓ Όταν **τάζεις** κάτι στο Θεό ή τους Αγίους, υπόσχεσαι να τους το αφιερώσεις. ◇ *Η θεία του κύριου Μιχάλη έκανε **τάμα** μία λαμπάδα σαν το μπόι της.* ♬ τά-ζω

ταΐζω *ρήμα* **(τάισα, θα ταΐσω)**
☑ Όταν **ταΐζεις** κάποιον, του δίνεις να φάει. ◇ *Το μωρό της θείας Κατερίνας θέλει **τάισμα** κάθε τρεις ώρες.* ♬ τα-ΐ-ζω

ταινία [η] *ουσιαστικό* **(ταινίες)**
☑ Η **ταινία** είναι ένα έργο που βλέπεις στον κινηματογράφο ή στην τηλεόραση. ○ φιλμ
✓ **Ταινία** λέμε και μία μακρόστενη λουρίδα από χαρτί ή ύφασμα.
✎ *Ο κύριος Γιάννης έκλεισε το κουτί με μία κολλητική **ταινία**.*
○ κορδέλα ♬ ται-νί-α

ταίρι [το] *ουσιαστικό* → ταιριάζω

ταιριάζω *ρήμα* **(ταίριαξα και ταίριασα, θα ταιριάξω και θα ταιριάσω)**
☑ Όταν δύο πράγματα **ταιριάζουν**, συνήθως μοιάζουν μεταξύ τους και τα χρησιμοποιούμε μαζί σαν σύνολο.
✎ *«Αυτή η κόκκινη τσάντα **ταιριάζει** με τα κόκκινα παπούτσια μου» είπε η κυρία Μαργαρίτα.*
✓ *«Δε μου **ταιριάζει** αυτό το φόρεμα!» είπε η θεία Έλλη.*

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

Δε μου πάει. «*Με παχαίνει!*» *συνέχισε.*
✓ Όταν δεν **ταιριάζεις** με κάποιον, δεν έχετε ίδιο χαρακτήρα, δεν έχετε ίδιες ιδέες. ◇ *Χθες η Αθηνά δεν έβρισκε το **ταίρι** της κάλτσας της. Έτσι φόρεσε δύο κάλτσες που δεν ήταν και τόσο **ταιριαστές**. Ήταν παράταιρες.* ♬ ται-ριά-ζω

ταKOύνι [το] *ουσιαστικό* **(τακούνια)**
☑ Το **τακούνι** είναι το πίσω μέρος του παπουτσιού μας. Εκεί πατάει η φτέρνα του ποδιού μας.
Τα **τακούνια** είναι φτιαγμένα από λάστιχο, ξύλο ή δέρμα και βγαίνουν σε διάφορα σχέδια.
♬ τα-κού-νι

τακτικός, **τακτική**, **τακτικό** *επίθετο* **(τακτικοί, τακτικές, τακτικά)** → τάξη

τακτοποιώ, **τακτοποιούμαι** *ρήμα* **(τακτοποίησα, θα τακτοποιήσω)**
☑ Όταν **τακτοποιείς** τα πράγματά σου, τα τοποθετείς στη σωστή τους θέση. ○ συμμαζεύω, συγυρίζω
✎ *Κάθε Σάββατο ο Κώστας και η Αθηνά **τακτοποιούν** το δωμάτιό τους. Φροντίζουν να είναι **τακτοποιημένο**.*
✓ *Ο κύριος Γιάννης είπε πως θα **τακτοποιήσει** το ζήτημα της εκδρομής. Θα κανονίσει πού θα πάνε και πού θα μείνουν.* ○ ρυθμίζω, κανονίζω ◇ **τακτοποίηση**
♬ τα-κτο-ποι-ώ

ταλαιπωρώ, **ταλαιπωρούμαι** *ρήμα* **(ταλαιπώρησα, θα ταλαιπωρήσω)**
☑ Όταν **ταλαιπωρείς** κάποιον, τον κάνεις να πονά ή να στενοχωριέται. Τον κάνεις να υποφέρει.
✎ *Τα παιδιά της γειτονιάς **ταλαιπωρούν** συχνά τα ζώα: τους τραβούν την ουρά.*
✓ «*Με **ταλαιπώρησε** αυτή η άσκηση μέχρι να τη λύσω!*» *είπε η Αθηνά στην κυρία Μαργαρίτα.*
Με παίδεψε. ○ κουράζω, παιδεύω, βασανίζω, τυραννώ
● ανακουφίζω, ξεκουράζω
◇ *Ο κύριος Γιάννης έζησε μία φοβερή **ταλαιπωρία** περιμένοντας δύο ώρες όρθιος στην ουρά στην τράπεζα.*
♬ τα-λαι-πω-ρώ

ταλέντο [το] *ουσιαστικό* **(ταλέντα)**
☑ Όταν έχεις ένα **ταλέντο**, μπορείς να κάνεις κάτι πολύ καλά. Όλοι οι άνθρωποι γεννιούνται μ' ένα **ταλέντο**. ✎ *Η Αθηνά έχει το **ταλέντο** της θείας της: ζωγραφίζει πολύ όμορφα.* ○ χάρισμα
✓ **Ταλέντο** λέμε και κάποιον που έχει ταλέντο. ♬ τα-λέ-ντο

ταλκ [το] *ουσιαστικό*
☑ Το **ταλκ** είναι μία άσπρη αρωματική σκόνη που τη βάζουμε στο δέρμα μας. **Ταλκ** βάζουμε συχνά στα μωρά. ♬ ταλκ
-Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει στον ούτε στον ενικό ούτε πληθυντικό αριθμό.

ταμείο [το] *ουσιαστικό* **(ταμεία)**
☑ Το **ταμείο** είναι ένα κουτί ή ένα συρτάρι όπου φυλάμε τα χρήματα.
✓ **Ταμείο** λέμε και το γραφείο που είναι υπεύθυνο για τις πληρωμές.
◇ *Ο Κώστας είναι φέτος ο **ταμίας** της τάξης του: μαζεύει όλα τα χρήματα που του δίνουν κάθε μήνα οι συμμαθητές του.* ♬ τα-μεί-ο

ταμίας [ο], [η] *ουσιαστικό* **(ταμίες)**
→ ταμείο

ταμπέλα [η] *ουσιαστικό* **(ταμπέλες)**
☑ Η **ταμπέλα** είναι μία επιφάνεια από ξύλο, χαρτί ή πλαστικό που γράφει ένα μήνυμα για να πληροφορεί τον κόσμο για κάτι. **Ταμπέλες** έχουν απέξω τα μαγαζιά.
*Το μαγαζί του κυρίου Δημήτρη έχει πάνω από την είσοδο μία **ταμπέλα** που γράφει MINI MARKET.*
○ πινακίδα, επιγραφή ♬ τα-μπέ-λα

ταμπλό [το] *ουσιαστικό*
☑ Το **ταμπλό** είναι ένας πίνακας που έχει πάνω του κουμπιά ή όργανα για να ελέγχουμε μ' αυτά τις ηλεκτρικές συσκευές. *Η Αθηνά κοίταζε το τεράστιο **ταμπλό** του τηλεφωνικού κέντρου στο γραφείο του μπαμπά της.*
○ πίνακας
✓ **Ταμπλό** λέμε και την τετράγωνη επιφάνεια που είναι πίσω από το καλάθι του μπάσκετ. ♬ τα-μπλό

τανάλια [η] *ουσιαστικό* **(τανάλιες)**
☑ Η **τανάλια** είναι ένα εργαλείο που το χρησιμοποιούμε για να τραβάμε και να βγάζουμε τα καρφιά.
○ δαγκάνα, τσιμπίδα
♬ τα-νά-λια 'τα εργαλεία'

τάξη [η] *ουσιαστικό* **(τάξεις)**
☑ Η **τάξη** σου είναι ο χώρος όπου κάνεις μάθημα στο σχολείο.
✓ **Τάξη** λέμε και το σύνολο των μαθημάτων που πρέπει να διδασκόμαστε σε μία χρονιά.
*Η έκτη **τάξη** είναι η πιο δύσκολη απ' όλες τις τάξεις του Δημοτικού.*
✓ **Τάξη** είναι όμως και όλοι οι μαθητές που παρακολουθούν τα ίδια μαθήματα για μία χρονιά. *Όλη η τρίτη **τάξη** επισκέφτηκε το μουσείο.*
✓ Όταν όλα τα πράγματα στο δωμάτιό σου είναι τοποθετημένα στη θέση τους, υπάρχει **τάξη**.
● ακαταστασία ◇ *Ο Κώστας είναι πολύ **τακτικός**, πάντοτε έχει τάξη μέσα στο δωμάτιό του.* ● άτακτος, ακατάστατος **τακτοποιώ**
♬ τά-ξη 'στο σχολείο'

ταξί [το] *ουσιαστικό*
☑ Το **ταξί** είναι ένα αυτοκίνητο που μας μεταφέρει όπου θέλουμε κι εμείς πληρώνουμε γι' αυτό τον οδηγό.
◇ Ο οδηγός του ταξί, λέγεται **ταξιτζής**. ♬ τα-ξί 'η πόλη'
-Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

ταξιδεύω *ρήμα* **(ταξίδεψα, θα ταξιδέψω)**
☑ Όταν **ταξιδεύεις**, πηγαίνεις από τον τόπο που μένεις σ' έναν άλλο τόπο και μένεις εκεί για κάποιο χρονικό διάστημα.
✓ *«Πού **ταξιδεύεις** πάλι, Αθηνά;» φώναξε η δασκάλα.* Πού γυρνάει το μυαλό σου; Γιατί είσαι αφηρημένη;
◇ *Του θείου Τάκη του αρέσουν πολύ τα **ταξίδια**. Είναι ένας πρόθυμος **ταξιδιώτης**. Ο θείος Τάκης έχει ένα μεγάλο **ταξιδιωτικό** γραφείο στο Ηράκλειο.* ♬ τα-ξι-δεύ-ω

ταξίδι [το] *ουσιαστικό* **(ταξίδια)**
→ ταξιδεύω

– **Αν θέλεις να μάθεις τι έγινε με το μαγαζί του κυρίου Δημήτρη, ψάξε μέσα στο λεξικό τις λέξεις** *δικαστήριο, δικηγόρος, θηριό, καημένος, πιάνω, τμήμα, φυλακή*

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

ταξιδιώτης [ο], **ταξιδιώτισσα** [η] *ουσιαστικό* **(ταξιδιώτες, ταξιδιώτισσες)**
→ ταξιδεύω

ταξιτζής [ο], **ταξιτζού** [η] *ουσιαστικό* **(ταξιτζήδες)** → ταξί

τάπα [η] *ουσιαστικό* **(τάπες)**
☑ Η **τάπα** είναι ένα κομμάτι από ξύλο ή **φελλό**, συνήθως στρογγυλό για να βουλώνουμε ένα άνοιγμα.
✎ *Ο θείος Αλέκος έβγαλε την **τάπα** για ν' αδειάσει την μπανιέρα.*
♬ τά-πα

ταπεινός, ταπεινή, ταπεινό *επίθετο* **(ταπεινοί, ταπεινές, ταπεινά)**
☑ Όταν κάποιος είναι **ταπεινός**, δεν υπερηφανεύεται και δεν έχει μεγάλη ιδέα για τον εαυτό του. ○ σεμνός
✓ **Ταπεινό** λέμε και κάτι ασήμαντο ή κάτι που δε μας εντυπωσιάζει.
✎ *Οι επτά νάνοι ζούσαν σ' ένα μικρό **ταπεινό** σπιτάκι.* ◇ Όταν **ταπεινώνουμε** κάποιον, τον προσβάλλουμε με πολύ άσχημο τρόπο. ♬ τα-πει-νός

ταπεινώνω *ρήμα* **(ταπείνωσα, θα ταπεινώσω)** → ταπεινός

τάπερ [το] *ουσιαστικό*
☑ Το **τάπερ** είναι ένα πλαστικό ή γυάλινο δοχείο με καπάκι όπου βάζουμε τα τρόφιμα για να μένουν φρέσκα. ♬ τά-περ
-Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

ταπετσαρία [η] *ουσιαστικό* **(ταπετσαρίες)**
☑ **Ταπετσαρία** λέμε το κάλυμμα από χαρτί ή πλαστικό που βάζουμε στην επιφάνεια ενός τοίχου για να τον κάνουμε πιο όμορφο.
✓ Με **ταπετσαρία** ντύνουμε και τους καναπέδες και τις καρέκλες. Η **ταπετσαρία** είναι από ύφασμα, δέρμα ή πλαστικό. ♬ τα-πε-τσα-ρί-α

ταράζω, ταράζομαι *ρήμα* **(τάραξα, θα ταράξω)**
☑ Όταν κάποιος ή κάτι μας **ταράζει**, μας ταρακουνά. ✎ *Η Αθηνά **τάραξε** μ' ένα ξύλο το νερό της πισίνας.*
✓ Όταν κάτι μας **ταράζει**, μας αναστατώνει ή μας ταλαιπωρεί. Προκαλεί **ταραχή**. ✎ *Η εξαφάνιση της Ροζαλίας **τάραξε** πολύ την Αθηνά.*
○ αναστατώνω, τρομάζω
● ηρεμώ, καθησυχάζω
◇ Η Αθηνά δεν ήθελε να κάνει μπάνιο. Η θάλασσα ήταν πολύ **ταραγμένη**, γιατί φυσούσε πολύ. Ο Νίκος είναι μεγάλος **ταραξίας**, δημιουργεί συχνά φασαρίες, είναι δηλαδή **ταραχοποιός**. **ταραχή**
♬ τα-ρά-ζω

ταρακουνώ και **ταρακουνάω, ταρακουνιέμαι** *ρήμα* **(ταρακούνησα, θα ταρακουνήσω)**
☑ Όταν **ταρακουνάς** κάποιον, τον κουνάς δυνατά. ✎ *Ο Κώστας έπιασε την Αθηνά από τους ώμους και την **ταρακούνησε** δυνατά για να ξυπνήσει.*
○ ταράζω ● ηρεμώ
♬ τα-ρα-κου-νώ

ταράτσα [η] *ουσιαστικό* **(ταράτσες)**
☑ Η **ταράτσα** είναι η επίπεδη στέγη ενός κτιρίου. Είναι στρωμένη με τσιμέντο ή πλάκες. ✎ *Η θεία του κυρίου Μιχάλη απλώνει τα ρούχα της στην **ταράτσα**.* ♬ τα-ρά-τσα

τάρτα [η] *ουσιαστικό* **(τάρτες)**
☑ Η **τάρτα** είναι σαν στρογγυλή ανοιχτή πίτα που είναι φτιαγμένη από μία σφιχτή ζύμη. Αν είναι γλυκιά, έχει γέμιση από κρέμα και φρούτα ή μαρμελάδα. Αν είναι αλμυρή, τη γεμίζουμε με τυρί και άλλα υλικά.
♬ τάρ-τα

τάση [η] *ουσιαστικό* **(τάσεις)**
☑ *Ο Νίκος έχει την **τάση** να λέει αστεία, και όλοι να γελούν.* Συνήθως λέει αστεία.
✓ Όταν πέφτει η **τάση** του ρεύματος, δεν έχουμε ρεύμα. ♬ τά-ση

τατουάζ [το] *ουσιαστικό*
☑ Το **τατουάζ** είναι μία εικόνα ή ένα σχέδιο που χαράζουν κάποιοι άνθρωποι στο δέρμα τους με μπογιά που συνήθως δε φεύγει. ♬ τα-του-άζ
-Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

ταύρος [ο] *ουσιαστικό* **(ταύροι)**
☑ Ο **ταύρος** είναι το αρσενικό βόδι.
✓ **Ταύρο** λέμε και κάποιον που είναι πολύ δυνατός.
♬ ταύ-ρος

ταυτότητα [η] *ουσιαστικό* **(ταυτότητες)**
☑ Η **ταυτότητα** είναι ένα επίσημο χαρτί που γράφει τα στοιχεία μας κι έχει μία φωτογραφία μας. ✎ *Κάθε φορά που ταξιδεύουμε με αεροπλάνο πρέπει να έχουμε μαζί την αστυνομική μας **ταυτότητα**.*
✓ **Ταυτότητα** λέμε και το κόσμημα που φοράς στο χέρι σου και που γράφει το όνομά σου. ♬ ταυ-τό-τη-τα

τάφος [ο] *ουσιαστικό* **(τάφοι)**
☑ Ο **τάφος** είναι το μέρος όπου βάζουν το σώμα του νεκρού. Είναι ένας λάκκος μέσα στη γη που τον σκεπάζουν με χώμα.
✓ Λέμε ότι κάποιος είναι **τάφος**, όταν κρατάει τα μυστικά των άλλων και δε λέει τίποτε σε κανέναν.
◇ **νεκροταφείο**
♬ τά-φος

ταχυδακτυλουργός [ο], [η] *ουσιαστικό* **(ταχυδακτυλουργοί)**
☑ Ο **ταχυδακτυλουργός** μπορεί να μετακινεί και να εξαφανίζει πράγματα με τα επιδέξια δάχτυλά του. Οι θεατές που τον βλέπουν μένουν έκπληκτοι, γιατί αυτά που κάνει μοιάζουν με μαγικά.
♬ τα-χυ-δα-κτυ-λουρ-γός

ταχυδρομείο [το] *ουσιαστικό* **(ταχυδρομεία)** → ταχυδρόμος

ταχυδρόμος [ο], [η] *ουσιαστικό* **(ταχυδρόμοι)**
☑ Ο **ταχυδρόμος** μαζεύει και μοιράζει γράμματα, δέματα κι επιταγές. ◇ Το **ταχυδρομείο** είναι η υπηρεσία που αναλαμβάνει να

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

συγκεντρώσει και να μοιράσει τα γράμματα. **Ταχυδρομείο** όμως λέγεται και το κτίριο όπου μαζεύονται τα γράμματα, οι επιταγές και τα δέματα. Όταν στέλνεις ένα γράμμα με το **ηλεκτρονικό ταχυδρομείο**, το στέλνεις από τον υπολογιστή σου.
♬ τα-χυ-δρό-μος

ταχύτητα [η] *ουσιαστικό* **(ταχύτητες)**
☑ Όταν κάνεις κάτι με μεγάλη **ταχύτητα**, το κάνεις πολύ γρήγορα.
○ σβελτάδα, γρηγοράδα
✓ Η **ταχύτητα** ενός αυτοκινήτου είναι το πόσο γρήγορα μπορεί να πάει κάπου.
✎ *Όταν ο κύριος Γιάννης οδηγεί στην εθνική οδό, τρέχει με **ταχύτητα** 120 χιλιόμετρα την ώρα.*
♬ τα-χύ-τη-τα

ταψί [το] *ουσιαστικό* **(ταψιά)**
☑ Το **ταψί** είναι ένα μαγειρικό σκεύος. Μέσα σ' αυτό βάζουμε τα φαγητά που ψήνουμε στο φούρνο.
♬ τα-ψί

τέζα *επίρρημα*
☑ *Ο Νίκος έσπασε το πόδι του κι έμεινε **τέζα** στο κρεβάτι για ένα μήνα.*
Έμεινε ξαπλωμένος στο κρεβάτι.
♬ τέ-ζα

τείχος [το] *ουσιαστικό* **(τείχη)**
☑ Το **τείχος** είναι ένας ψηλός και γερός τοίχος από μεγάλες πέτρες που το έχτιζαν γύρω από τις αρχαίες πόλεις. ♬ τεί-χος

τελεία [η] *ουσιαστικό* **(τελείες)**
☑ **Τελεία** (**.**) βάζουμε στο τέλος κάθε πρότασης. ♬ τε-λεί-α

τέλειος, **τέλεια, τέλειο** *επίθετο* **(τέλειοι, τέλειες, τέλεια)**
☑ Όταν κάτι είναι **τέλειο**, δε θα μπορούσε να είναι καλύτερο απ' ό,τι είναι, δεν έχει λάθη. Λέμε ότι κάποιος είναι **τέλειος**, όταν δεν έχει κανένα ελάττωμα και καμία αδυναμία.
✎ *«Η μαμά μου είναι η καλύτερη μαμά του κόσμου, είναι **τέλεια**» είπε η Αθηνά.*
○ άριστος, ιδανικός
♬ τέ-λει-ος

τελειώνω *ρήμα* **(τέλειωσα/τελείωσα, θα τελειώσω)**
☑ Όταν **τελειώνεις** κάτι, φτάνεις στο τέλος του. ✎ *Η Αθηνά **τελειώνει** το βιβλίο που διαβάζει, βρίσκεται στις τελευταίες σελίδες του.*
○ ολοκληρώνω ● αρχίζω, ξεκινώ
✓ Όταν κάτι **τελειώνει**, φτάνει στο τέλος του. ✎ *«Σε λίγο **τελειώνει** η ταινία και θα φύγουμε» είπε η κυρία Μαργαρίτα στην Αθηνά.*
✓ *Το φόρεμα της Αθηνάς **τελειώνει** σε δαντέλα.*
Έχει τελείωμα με δαντέλα.
◇ **τέλος**
♬ τε-λειώ-νω και τε-λει-ώ-νω

τελευταίος, **τελευταία, τελευταίο** *επίθετο* **(τελευταίοι, τελευταίες, τελευταία)**
☑ Όταν είσαι **τελευταίος**, βρίσκεσαι στο τέλος μίας σειράς. Δεν υπάρχει άλλος μετά από εσένα.
● πρώτος
✓ *Ο Κώστας λέει πως ο Νίκος είναι ο **τελευταίος** στην τάξη.*
Ο χειρότερος μαθητής.
✓ *Τον **τελευταίο** καιρό η Αθηνά είναι πολύ αφηρημένη.* ♬ τε-λευ-ταί-ος

*Δύο νάνοι προχωρούσαν μπροστά και ο **τελευταίος** κρατούσε ένα φτυάρι στο χέρι.*

τέλος [το] *ουσιαστικό* **(τέλη)**
☑ Το **τέλος** είναι το σημείο όπου τελειώνει κάτι. ✎ *Το σπίτι του κυρίου Γιάννη βρίσκεται στο **τέλος** του δρόμου.* ○ τέρμα ● αρχή, ξεκίνημα
✓ *Ο διαιτητής σφύριξε το **τέλος** του αγώνα.* ○ πέρας, λήξη, φινάλε
◇ *«**Τελοσπάντων**! Θα έρθω κι εγώ μαζί σας» είπε ο Κώστας που δεν ήθελε να πάει σινεμά.* ♫ τέ-λος

τεμπέλης, **τεμπέλα, τεμπέλικο** *επίθετο* **(τεμπέληδες, τεμπέλες, τεμπέλικα)**
☑ Όταν κάποιος είναι **τεμπέλης**, δε θέλει ή βαριέται να δουλέψει.
○ ακαμάτης ● εργατικός
◇ Όταν κάποιος είναι τεμπέλης, έχει **τεμπελιά**. ♫ τε-μπέ-λης

τενεκές [ο] *ουσιαστικό* **(τενεκέδες)**
☑ Ο **τενεκές** είναι ένα δοχείο κατασκευασμένο από φτηνό μέταλλο. **Τενεκέ** όμως λέμε και το περιεχόμενο του δοχείου.
✎ *Ο θείος Τάκης έφερε δύο **τενεκέδες** λάδι.*
✓ Ο **τενεκές** των σκουπιδιών είναι ένα μεταλλικό ή πλαστικό δοχείο για τα σκουπίδια. Λέγεται αλλιώς και **σκουπιδοτενεκές**.
◇ *Ο Κώστας και η Αθηνά μαζεύουν **τενεκεδένια** κουτιά από αναψυκτικά.*
♫ τε-νε-κές

τένις [το] *ουσιαστικό*
☑ Το **τένις** είναι ένα άθλημα που παίζεται με μία ρακέτα κι ένα μπαλάκι. Είναι ένα παιχνίδι για δύο ή τέσσερις παίχτες. Ο καθένας χτυπάει τη μπάλα προς τον άλλο με σκοπό ο αντίπαλος να μην μπορέσει να τη στείλει πίσω.
○ αντισφαίριση ♫ τέ-νις
-Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

τέντα [η] *ουσιαστικό* **(τέντες)**
☑ Η **τέντα** είναι ένα χοντρό τεντωμένο πανί που μας προστατεύει από τη βροχή και τον ήλιο.
◇ **τεντώνω** ♫ τέ-ντα

τεντώνω, **τεντώνομαι** *ρήμα* **(τέντωσα, θα τεντώσω)**
☑ Όταν **τεντώνεις** κάτι, το τραβάς ώστε να το ισιώσεις ή να το κρατήσεις σε οριζόντια θέση.
✎ *Η Αθηνά **τέντωσε** τα χέρια της για να φτάσει τα βιβλία που ήταν ψηλά.*
✓ Όταν **τεντώνεσαι**, τεντώνεις τα χέρια ή τα πόδια σου.

○ απλώνομαι ● μαζεύομαι
◇ **τέντωμα** ♬ τε-ντώ-νω

τέρας [το] *ουσιαστικό* **(τέρατα)**
☑ Το **τέρας** είναι ένα φανταστικό και τρομακτικό πλάσμα.
✎ *«Ξέρεις το παραμύθι με την πεντάμορφη και το **τέρας**;» ρώτησε η Αθηνά την Ελένη.*
✓ **Τέρας** λέμε και κάποιον που είναι πολύ άσχημος ή πολύ κακός.
✓ **Τέρας** λέμε συχνά κι ένα παιδί που είναι πολύ ζωηρό. ♬ τέ-ρας

τεράστιος, **τεράστια, τεράστιο** *επίθετο* **(τεράστιοι, τεράστιες, τεράστια)**
☑ Όταν κάτι είναι **τεράστιο**, είναι πάρα πολύ μεγάλο.
○ πελώριος, γιγαντιαίος, θεόρατος
● μικροσκοπικός ◇ **τέρας**
♬ τε-ρά-στι-ος

τερηδόνα [η] *ουσιαστικό*
☑ Η **τερηδόνα** είναι μία αρρώστια που χαλάει τα δόντια σου και τα κάνει να σαπίζουν. Όταν δεν πλένεις συχνά τα δόντια σου, μαζεύεται **τερηδόνα**.
♬ τε-ρη-δό-να

τέρμα [το] *ουσιαστικό* **(τέρματα)**
☑ Το **τέρμα** του δρόμου ή μίας διαδρομής είναι εκεί που τελειώνει.
✓ *Η Αθηνά ήθελε να δώσει ένα **τέρμα** στις κοροϊδίες του Νίκου.*
○ τέλος, λήξη, φινάλε
*«**Τέρμα** οι κοροϊδίες!» του είπε.*
✓ *Στο ποδόσφαιρο νικάει όποια ομάδα βάλει γκολ στο **τέρμα** της άλλης.* Στα δίχτυα της άλλης ομάδας. Κι όταν πετυχαίνεις ένα **τέρμα**, βάζεις γκολ. ◇ Όταν **τερματίζεις** κάτι, του βάζεις τέρμα, το τελειώνεις ή το σταματάς. ♬ τέρ-μα

τεστ [το] *ουσιαστικό*
☑ Το **τεστ** είναι ένα σύνολο ερωτήσεων που πρέπει ν' απαντήσεις για να δεις εσύ αλλά και η δασκάλα σου αν έχεις μάθει κάτι. ○ διαγώνισμα ♬ τεστ
-Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

τετράγωνος, **τετράγωνη, τετράγωνο** *επίθετο* **(τετράγωνοι, τετράγωνες, τετράγωνα)**
☑ Όταν κάτι είναι **τετράγωνο**, έχει το σχήμα του **τετραγώνου**, έχει δηλαδή τέσσερις γωνίες.
✓ (σαν ουσιαστικό) Το **τετράγωνο** είναι το σχήμα που έχει τέσσερις ίσες πλευρές και τέσσερις ορθές γωνίες.
♬ τε-τρά-γω-νος ✎ 'τα σχήματα'

τετράδιο [το] *ουσιαστικό* **(τετράδια)**
☑ Στο **τετράδιο** γράφεις τα μαθήματά σου και τις ασκήσεις σου για το σχολείο.
○ σημειωματάριο ♬ τε-τρά-δι-ο

τετράποδο [το] *ουσιαστικό* **(τετράποδα)**
☑ **Τετράποδα** λέμε τα ζώα που έχουν τέσσερα πόδια. ✎ *Το άλογο και η αγελάδα είναι **τετράποδα**.*
♬ τε-τρά-πο-δο

τέχνη [η] *ουσιαστικό* **(τέχνες)**
☑ Η ζωγραφική, η γλυπτική, η μουσική, ο χορός, το σινεμά, το θέατρο και η αρχιτεκτονική είναι **τέχνες.**
✓ *Η κυρία Μαργαρίτα βάζει όλη της την **τέχνη** στη μαγειρική.* Όλη της την ικανότητα.
✓ *Ο θείος του Νίκου έμαθε την ξυλουργική **τέχνη** από τον πατέρα του. Είναι καλός **τεχνίτης**.* Πήρε από τον πατέρα του εκείνες τις γνώσεις που χρειάζονται για να κάνει το επάγγελμα του ξυλουργού.
◇ **Καλές τέχνες** λέμε τη ζωγραφική, την αρχιτεκτονική και τη γλυπτική. **Τεχνίτη** λέμε αυτόν που ξέρει καλά να κάνει ένα επάγγελμα που γίνεται με τα χέρια. ○ μάστορας
καλλιτέχνης, **τεχνική**, **τεχνικός**
♫ τέ-χνη

τεχνίτης [ο], **τεχνίτρα** [η] *ουσιαστικό* **(τεχνίτες, τεχνίτρες)** → τέχνη

τεχνολογία [η] *ουσιαστικό* **(τεχνολογίες)**
☑ **Τεχνολογία** λέμε τα μέσα που έχουμε για να φτιάξουμε αντικείμενα, συσκευές και μηχανές.
✎ *Του κυρίου Δημήτρη του αρέσει να χρησιμοποιεί κινητά τηλέφωνα. Λέει ότι είναι από τα πιο χρήσιμα προϊόντα της σύγχρονης **τεχνολογίας**.* ♫ τε-χνο-λο-γί-α

τζάκι [το] *ουσιαστικό* **(τζάκια)**
☑ Το **τζάκι** είναι το μέρος του σπιτιού όπου βάζεις ξύλα και ανάβεις φωτιά για να ζεσταθείς ή να ψήσεις κρέας. Ο καπνός της φωτιάς φεύγει μέσα από την καμινάδα που είναι πάνω από το **τζάκι.** ♫ τζά-κι

τζαμί [το] *ουσιαστικό* **(τζαμιά)**
☑ Το **τζαμί** είναι ένας ναός. Εκεί συγκεντρώνονται οι Μουσουλμάνοι για να προσευχηθούν. ♫ τζα-μί

τζάμι [το] *ουσιαστικό* **(τζάμια)**
☑ Το **τζάμι** είναι μία πλάκα από γυαλί που τη βάζουμε στις πόρτες ή τα παράθυρα. **Τζάμι** βάζουμε και πάνω σ' ένα τραπέζι ή ένα κάδρο για να το προστατέψουμε και να μη χαλάει εύκολα. ♫ τζά-μι

τζάμπα *επίρρημα*
☑ Όταν σου δίνουν κάτι **τζάμπα**, σου το δίνουν, χωρίς να πληρώσεις.
○ δωρεάν
✓ *«Σήμερα στη λαϊκή πουλούσαν το σπανάκι **τζάμπα**» είπε ο κύριος Μιχάλης στη θεία του.*
Το πουλούσαν πολύ φτηνά.
✓ *«**Τζάμπα** περιμένεις, Μιχάλη. Ο Δημήτρης δε θ' ανοίξει σήμερα το μαγαζί του» είπε ο κύριος Γιάννης.*
Χωρίς λόγο. ○ άδικα, μάταια
♫ τζά-μπα

– Παρατήρησε μερικά γνωστά έργα τέχνης και συζήτησε γι' αυτά στην τάξη.

τζατζίκι [το] *ουσιαστικό* **(τζατζίκια)**
☑ Το **τζατζίκι** είναι μία σαλάτα που τη φτιάχνουμε με γιαούρτι, σκόρδο και αγγούρι. ♬ τζα-τζί-κι

τζέντλεμαν [ο] *ουσιαστικό*
☑ *Ο κύριος Γιάννης είναι ένας **τζέντλεμαν**.* Έχει κομψή εμφάνιση και ευγενικούς τρόπους. ○ κύριος
♬ τζέ-ντλε-μαν
-Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

τζιν [το] *ουσιαστικό*
☑ Το **τζιν** είναι ένα χοντρό, βαμβακερό ύφασμα. Απ' αυτό φτιάχνουμε παντελόνια και φούστες. ✎ *Ο θείος Αλέκος φοράει συχνά πουλόβερ και **τζιν** παντελόνια.*
✓ **Τζιν** λέμε κι ένα παντελόνι που είναι φτιαγμένο απ' αυτό το ύφασμα.
♬ τζιν
-Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

τζίνι [το] *ουσιαστικό* **(τζίνια)**
☑ Το **τζίνι** είναι ένα φανταστικό πλάσμα που μπορεί να μεταμορφώνεται σε άλλον άνθρωπο ή σε ζώο και να κάνει ό,τι του ζητήσει κάποιος.
✓ **Τζίνι** λέμε και κάποιον που είναι πολύ έξυπνος και πολύ ικανός.
♬ τζί-νι ✎ 'τα παραμύθια'

τζίτζικας [ο] *ουσιαστικό* **(τζίτζικες)**
☑ Ο **τζίτζικας** είναι ένα μεγάλο έντομο που βγάζει ένα δυνατό, περίεργο ήχο.
✓ Όταν λέμε ότι σκάει ο **τζίτζικας** έξω, εννοούμε ότι κάνει πολλή ζέστη.
♬ τζί-τζι-κας
-Λέμε και το τζιτζίκι.

τηγάνι [το] *ουσιαστικό* **(τηγάνια)**
☑ Το **τηγάνι** είναι ένα ρηχό, πλατύ και στρογγυλό μαγειρικό σκεύος από μέταλλο που έχει ένα χερούλι. Στο τηγάνι βάζουμε λάδι και **τηγανίζουμε** φαγητά. ◇ *Η κυρία Μαργαρίτα σκέφτηκε ότι αφού **τηγάνισε** την ομελέτα και λέρωσε το τηγάνι, καλό θα ήταν να φτιάξει και καμιά **τηγανίτα** που αρέσει στον Κώστα. Ήταν η μέρα των **τηγανητών** φαγητών.*
♬ τη-γά-νι ✎ 'η κουζίνα'

τηγανίζω *ρήμα* **(τηγάνισα, θα τηγανίσω)**
→ τηγάνι

τηγανίτα [η] *ουσιαστικό* **(τηγανίτες)**
→ τηγάνι

τηλεγράφημα [το] *ουσιαστικό* **(τηλεγραφήματα)**
☑ Το **τηλεγράφημα** είναι ένα πολύ σύντομο γραπτό μήνυμα που στέλνεις με τη βοήθεια του ΟΤΕ σε κάποιον για να τον ειδοποιήσεις γρήγορα για κάτι. ♬ τη-λε-γρά-φη-μα

τηλεκάρτα [η] *ουσιαστικό* **(τηλεκάρτες)**
☑ Η **τηλεκάρτα** είναι μία κάρτα που τη χρησιμοποιούμε για να τηλεφωνήσουμε από κάποιο **καρτοτηλέφωνο**, δηλαδή ένα τηλέφωνο που είναι σε δημόσιο χώρο.
♬ τη-λε-κάρ-τα

τηλεκοντρόλ [το] *ουσιαστικό*
→ τηλεόραση
- Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

τηλεόραση [η] *ουσιαστικό* **(τηλεοράσεις)**
☑ *Στο σπίτι του κυρίου Μιχάλη έχουν μία **τηλεόραση** με μικρή οθόνη για να βλέπουν τις αγαπημένες τους εκπομπές και τις ειδήσεις.*
✓ **Τηλεόραση** λέμε και το πρόγραμμα που βλέπουμε στην τηλεόραση, δηλαδή το **τηλεοπτικό** πρόγραμμα. ✎ *Ο κύριος Γιάννης βλέπει κάθε βράδυ **τηλεόραση**. Βλέπει το βραδινό δελτίο ειδήσεων.*
◇ Με το **τηλεκοντρόλ** ανοίγεις και κλείνεις την τηλεόραση από μακριά. ○ τηλεχειριστήριο **τηλεθεατής**, **τηλεπαιχνίδι**, **τηλεπαρουσιαστής**, **τηλεοπτικός**
♬ τη-λε-ό-ρα-ση

τηλεφώνημα [το] *ουσιαστικό* **(τηλεφωνήματα)** → τηλέφωνο

τηλεφωνητής [ο], **τηλεφωνήτρια**, η *ουσιαστικό* **(τηλεφωνητές, τηλεφωνήτριες)**
→ τηλέφωνο

τηλέφωνο [το] *ουσιαστικό* **(τηλέφωνα)**
☑ Το **τηλέφωνο** είναι μία συσκευή που μεταφέρει τη φωνή μας μακριά.
✎ *Ο Κώστας σήκωσε το ακουστικό του **τηλεφώνου** και σχημάτισε τον αριθμό του σπιτιού του.*
✓ *Ο Κώστας έκανε ένα **τηλέφωνο** από το σχολείο στη μαμά του.* Ένα **τηλεφώνημα**. ◇ Όταν παίρνεις έναν αριθμό τηλεφώνου, κάνεις μία **τηλεφωνική** κλήση ή κάνεις ένα **τηλεφώνημα**, δηλαδή **τηλεφωνείς** σε κάποιον. Αν δεν το σηκώσει η τηλεφωνήτρια, μπορείς ν' αφήσεις μήνυμα στον αυτόματο **τηλεφωνητή**.
♬ τη-λέ-φω-νο

τηλεφωνώ, **τηλεφωνιέμαι** *ρήμα*
→ τηλέφωνο

τίγρη [η] *ουσιαστικό* **(τίγρεις)**
☑ Η **τίγρη** είναι ένα μεγάλο άγριο ζώο. Έχει πορτοκαλί τρίχωμα με μαύρες ρίγες και τρώει κρέας.
♬ τί-γρη

τιμή [η] *ουσιαστικό* **(τιμές)**
☑ *«Τι **τιμή** έχει αυτό το φόρεμα;» ρώτησε η κυρία Μαργαρίτα την πωλήτρια.* Πόσο κάνει;
✓ *«Θα είναι μεγάλη μου **τιμή** να έρθετε στο πάρτι των παιδιών μου!» είπε η κυρία Μαργαρίτα στη δασκάλα. «Θα με **τιμήσετε**, αν έρθετε».* Θα μου δείξετε ότι με εκτιμάτε.
✓ Η **τιμή** σου είναι το καλό σου όνομα, η καλή σου φήμη.
✓ *«Σου δίνω το λόγο της **τιμής** μου πως θα βρω εγώ ο ίδιος τη Ροζαλία» είπε ο Νίκος στην Αθηνά.* Σου το υπόσχομαι. ◇ Ένας **τίμιος** άνθρωπος, είναι δίκαιος και έντιμος: έχει τιμή. ○ έντιμος ● άτιμος **τιμώ**
♬ τι-μή

– **Ποιος άλλος βοήθησε την Αθηνά να βρει τη Ροζαλία; Ψάξε στις λέξεις** *τιμή, φήμη, ώρα*

– Τι μπορεί να σημαίνουν οι λέξεις τηλεθεατής, τηλεπαιχνίδι και τηλεπαρουσιαστής;

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ **τ** υ φ χ ψ ω

τίμιος, **τίμια**, **τίμιο** *επίθετο* **(τίμιοι, τίμιες, τίμια)** → τιμή

τιμόνι [το] *ουσιαστικό* **(τιμόνια)**
☑ Το **τιμόνι** είναι το όργανο που κάνει ένα αυτοκίνητο ή ένα πλοίο να στρίβει. ♬ τι-μό-νι **Δες αυτοκίνητο**

τιμώ και **τιμάω, τιμούμαι** *ρήμα* **(τίμησα, θα τιμήσω)** → τιμή

τιμωρία [η] *ουσιαστικό* **(τιμωρίες)**
→ τιμωρώ

τιμωρώ, **τιμωρούμαι** *ρήμα* **(τιμώρησα, θα τιμωρήσω)**
☑ Όταν **τιμωρούμε** κάποιον, τον κάνουμε να υποφέρει, επειδή έχει κάνει κάτι κακό ή δεν έχει υπακούσει σε κάποιους κανόνες.
✎ *Η κυρία Μαργαρίτα **τιμώρησε** τον Κώστα, επειδή έσπασε το βάζο. Του απαγόρευσε να πάει για ποδόσφαιρο.*
◇ *«Ήταν σκληρή αυτή η **τιμωρία** μαμά» είπε ο Κώστας.*
○ ποινή
♬ τι-μω-ρώ

τινάζω, **τινάζομαι** *ρήμα* **(τίναξα, θα τινάξω)**
☑ Όταν **τινάζεις** κάτι, το κουνάς δυνατά για να πέσει κάτι που είναι πάνω του. ○ τραντάζω
✎ *Η κυρία Μαργαρίτα **τίναξε** τα χαλιά της για να φύγει η σκόνη.*
✓ Όταν κάτι **τινάζεται**, πετιέται με δύναμη μακριά.
✎ *Ο σωλήνας του μπάνιου έσπασε και το νερό **τινάχτηκε** απότομα έξω.*
✓ *Ο Κώστας έβλεπε ένα κακό όνειρο και **τιναζόταν** συνεχώς στον ύπνο του.* Πεταγόταν από το φόβο του.
✓ Λέμε ότι κάποιος **τινάζει** ένα σχέδιο στον αέρα, όταν το καταστρέφει.
◇ **τίναγμα** ♬ τι-νά-ζω

τιράντα [η] *ουσιαστικό* **(τιράντες)**
☑ Μερικά παντελόνια και μερικές φούστες έχουν **τιράντες**. Είναι λουρίδες από ύφασμα που περνούν πάνω από τους ώμους μας.
♬ τι-ρά-ντα

*Η Αθηνά φοράει **τιράντες** στη φούστα της.*

τίτλος [ο] *ουσιαστικό* **(τίτλοι)**
☑ Ο **τίτλος** ενός βιβλίου, ενός τραγουδιού, μίας ταινίας ή ενός πίνακα είναι το όνομά του.
✓ Ο **τίτλος** μίας εφημερίδας είναι η πρόταση ή η λέξη που μπαίνει στην πρώτη σελίδα της με μεγάλα γράμματα. ♬ τίτ-λος

τμήμα [το] *ουσιαστικό* **(τμήματα)**
☑ *Η τρίτη δημοτικού είναι χωρισμένη σε τρία **τμήματα**.* Είναι χωρισμένη σε τρεις μικρότερες ομάδες μαθητών που κάνουν μάθημα σε ξεχωριστή τάξη. Το **τμήμα** είναι το κάθε κομμάτι από ένα σύνολο.
✓ *Οι κλέφτες του μαγαζιού του κυρίου Δημήτρη οδηγήθηκαν αμέσως στο αστυνομικό **τμήμα**.* Στο κτίριο όπου δουλεύουν οι αστυνομικοί.
♬ τμή-μα

τοίχος [ο] *ουσιαστικό* **(τοίχοι)**
☑ Κάθε κτίριο έχει **τοίχους**. Οι **τοίχοι** είναι φτιαγμένοι από πέτρες ή τούβλα, στηρίζουν τη στέγη ενός κτιρίου και το χωρίζουν σε διαφορετικά δωμάτια.
✓ Όταν λες «χτυπάω το κεφάλι μου στον **τοίχο**», εννοείς πως μετανιώνεις για ό,τι έχεις κάνει. ♬ τοί-χος

τόλμη [η] *ουσιαστικό* → τολμώ

τολμηρός, τολμηρή, τολμηρό *επίθετο* **(τολμηροί, τολμηρές, τολμηρά)** → τολμώ

τολμώ και **τολμάω** *ρήμα* **(τόλμησα, θα τολμήσω)**
☑ Όταν **τολμάς** να κάνεις κάτι ριψοκίνδυνο, έχεις το θάρρος να το κάνεις. ✎ *Ο Ίγκλι **τόλμησε** να πει στον κύριο Μιχάλη ότι αυτός έσπασε το τζάμι.*
✓ *«Ο Κώστας **τόλμησε** να μου πει πως δεν αγαπάω τη Ροζαλία!» φώναξε η Αθηνά.* Το είπε, ενώ δεν έπρεπε.
◇ *Ο θείος Τάκης είναι πολύ **τολμηρός**. Μπήκε στην ταραγμένη θάλασσα για να σώσει το παιδάκι που πνιγόταν. Η Αλίκη ήταν πολύ περήφανη για την **τόλμη** του μπαμπά της.* ♬ τολ-μώ

τομάρι [το] *ουσιαστικό* **(τομάρια)**
☑ Το **τομάρι** είναι το γδαρμένο δέρμα ενός ζώου. ♬ το-μά-ρι

τόμος [ο] *ουσιαστικό* **(τόμοι)**
☑ Ο **τόμος** είναι ένα βιβλίο από μία σειρά βιβλίων με ίδιο ή παρόμοιο περιεχόμενο. ✎ *Μία εγκυκλοπαίδεια αποτελείται από πολλούς **τόμους**.*
♬ τό-μος

τόνος [ο] *ουσιαστικό* **(τόνοι)**
☑ Ο **τόνος** είναι ένα σημάδι (΄) που βάζουμε στις λέξεις για να δείξουμε τη συλλαβή που προφέρεται πιο δυνατά. ✎ *Στη λέξη «σπίτι» ο **τόνος** είναι στην πρώτη συλλαβή.*
✓ **Τόνος** είναι και η ένταση της φωνής μας, δηλαδή το πόσο δυνατή είναι. ✎ *«Κώστας μην υψώνεις τον **τόνο** της φωνής σου!» είπε η Αθηνά.*
✓ **Τόνο** λέμε και τη μονάδα βάρους που είναι ίση με χίλια κιλά.
✎ *Ένα αυτοκίνητο ζυγίζει τουλάχιστον έναν **τόνο**.*
✓ Ο **τόνος** είναι κι ένα ψάρι που ζει σε θερμές θάλασσες. Τον φτιάχνουμε κονσέρβα και τον τρώμε σε σαλάτες.
◇ **τονοσαλάτα** ♬ τό-νος

τόξο [το] *ουσιαστικό* **(τόξα)**
☑ Το **τόξο** είναι ένα αρχαίο όπλο που μοιάζει με μισό κύκλο κι έχει μία χορδή δεμένη στα δύο του άκρα. Μ' αυτό ρίχνουμε βέλη.
✓ Το **ουράνιο τόξο** είναι οι χρωματιστές γραμμές που εμφανίζονται στον ουρανό μετά τη βροχή. ♬ τό-ξο

τόπι [το] *ουσιαστικό* **(τόπια)**
☑ Το **τόπι** είναι μία μικρή μπάλα.
✓ **Τόπι** λέμε και το ύφασμα που είναι τυλιγμένο γύρω από ξύλο ή χαρτόνι. ✎ *Η κυρία Μαργαρίτα αγόρασε ένα **τόπι** ύφασμα για να φτιάξει κουρτίνες.*
✓ Όταν κάποιον τον έχουν δείρει

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

πολύ, λέμε ότι τον έχουν κάνει **τόπι** στο ξύλο. ♬ τό-πι

τοπίο [το] *ουσιαστικό* **(τοπία)**
☑ Το **τοπίο** είναι αυτό που μπορείς να δεις μπροστά σου, όταν είσαι στην εξοχή. ✎ *Από το σπίτι του θείου Αλέκου μπορείς να δεις ένα πολύ όμορφο **τοπίο**: το βουνό κι ένα μικρό ρυάκι να περνά μέσα από τα δέντρα.*
◇ τόπος, τοποθεσία
♬ το-πί-ο

τοποθεσία [η] *ουσιαστικό* **τοποθεσίες)**
☑ *Το σπίτι του θείου Τάκη στην Κρήτη βρίσκεται σε μία ωραία **τοποθεσία** κοντά στη θάλασσα.* Βρίσκεται δηλαδή σε ωραίο μέρος.
◇ τόπος, τοποθετώ
♬ το-πο-θε-σί-α

τοποθετώ, τοποθετούμαι *ρήμα* **(τοποθέτησα, θα τοποθετήσω)**
☑ *Η Αθηνά **τοποθέτησε** με μεγάλη προσοχή τα καινούρια της βιβλία στη βιβλιοθήκη του σπιτιού.* Έβαλε δηλαδή τα καινούρια βιβλία στη βιβλιοθήκη. ◇ τόπος, τοποθεσία
♬ το-πο-θε-τώ

τόπος [ο] *ουσιαστικό* **(τόποι)**
☑ Ο **τόπος** είναι μία περιοχή.
✎ *«Η Κρήτη είναι ένας ωραίος **τόπος**!» είπε ο θείος Τάκης στον κύριο Γιάννη.* ○ μέρος
✓ *«Γέμισε ο **τόπος** πεταμένα ρούχα!» φώναξε η κυρία Μαργαρίτα. «Αθηνά, συμμάζεψε τα ρούχα σου!»* ○ χώρος
✓ Ο **τόπος** σου είναι η πατρίδα σου.
◇ τοπικός, τοποθετώ, τοποθεσία
♬ τό-πος

τοστ [το] *ουσιαστικό*
☑ Για να φτιάξεις ένα **τοστ**, βάζεις τυρί και ζαμπόν και άλλα υλικά ανάμεσα σε δύο φέτες ψωμί και μετά τα ψήνεις σε μία ειδική συσκευή, την **τοστιέρα**. ◇ τοστιέρα ♬ τοστ
-Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

τοστιέρα [η] *ουσιαστικό* **(τοστιέρες)**
→ τοστ

τουαλέτα [η] *ουσιαστικό* **(τουαλέτες)**
☑ Η **τουαλέτα** είναι το δωμάτιο του σπιτιού όπου πλένεσαι και κάνεις πιπί ή κακά. ○ μπάνιο
✓ **Τουαλέτα** λέμε κι ένα επίσημο γυναικείο φόρεμα. ♬ του-α-λέ-τα
✎ 'το μπάνιο'

τούβλο [το] *ουσιαστικό* **(τούβλα)**
☑ Με τα **τούβλα** χτίζουμε σπίτια. Είναι φτιαγμένα από κόκκινο ψημένο πηλό κι έχουν εσωτερικές τρύπες.
✓ Λέμε κοροϊδευτικά ότι κάποιος είναι **τούβλο**, όταν δεν καταλαβαίνει αυτό που του λένε ή όταν είναι κακός μαθητής.
○ ντουβάρι, κούτσουρο
♬ τού-βλο Δες χτίστης

τουλίπα [η] *ουσιαστικό* **(τουλίπες)**
☑ Η **τουλίπα** είναι ένα λουλούδι που φυτρώνει την άνοιξη. Μοιάζει με κουδουνάκι που είναι γυρισμένο ανάποδα κι έχει διάφορα χρώματα.
♬ του-λί-πα ✎ 'τα λουλούδια'

τούμπα [η] *ουσιαστικό* **(τούμπες)**
☑ Όταν κάνεις μία **τούμπα**, στηρίζεσαι στα δύο σου χέρια με το κεφάλι προς τα κάτω και τα πόδια

ψηλά, γυρνάς το σώμα σου και στέκεσαι και πάλι όρθιος.
✓ Όταν τρως μία **τούμπα**, πέφτεις με το κεφάλι προς τα κάτω.
○ κουτρουβάλα
✓ *Ο κύριος Γιάννης είδε ένα άσχημο ατύχημα στο δρόμο: ένα αυτοκίνητο πήρε δύο **τούμπες** κι έπεσε στο γκρεμό.*
○ αναποδογύρισμα ♬ τού-μπα

τούνελ [το] *ουσιαστικό*
☑ Το **τούνελ** είναι μία τρύπα κάτω από τη γη, μέσα από ένα βουνό ή κάτω από τη θάλασσα για να περνάει ένας αυτοκινητόδρομος ή μία σιδηροδρομική γραμμή.
♬ τού-νελ
-Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

τουρισμός [ο] *ουσιαστικό*
→ τουρίστας

τουρίστας [ο], **τουρίστρια** [η] *ουσιαστικό* **(τουρίστες, τουρίστριες)**
☑ Ο **τουρίστας** είναι κάποιος που ταξιδεύει μέσα στη χώρα του ή στο εξωτερικό για να ξεκουραστεί, να διασκεδάσει και να επισκεφτεί τα αξιοθέατα. ◇ *Ο θείος Τάκης ταξιδεύει συχνά ως τουρίστας. Κάνει δηλαδή συχνά **τουρισμό**. Πολλά από τα εισιτήρια δεν τα πληρώνει, αφού έχει δικό του **τουριστικό** γραφείο.*
♬ του-ρί-στας

τουρσί [το] *ουσιαστικό* **(τουρσιά)**
☑ Το **τουρσί** είναι ένα φαγητό που φτιάχνεται με λαχανικά που διατηρούνται στο ξίδι ή στο αλάτι.
♬ τουρ-σί

τούρτα [η] *ουσιαστικό* **(τούρτες)**
☑ Η **τούρτα** είναι ένα μεγάλο γλυκό που φτιάχνεται συνήθως με κρέμα ή σοκολάτα. Όταν έχουμε γενέθλια, φτιάχνουμε μία **τούρτα** γενεθλίων και πάνω της βάζουμε τόσα κεράκια όσο χρονών είμαστε.
♬ τούρ-τα ✎ 'το πάρτι'

τουρτουρίζω *ρήμα* **(τουρτούρισα, θα τουρτουρίσω)**
☑ Όταν **τουρτουρίζεις**, τρέμεις από το κρύο. ○ ριγώ ♬ τουρ-του-ρί-ζω

τούφα [η] *ουσιαστικό* **(τούφες)**
☑ Μία **τούφα** μαλλιά είναι πολλές τρίχες μαζί. ✎ *Η θεία Κατερίνα έβαψε μερικές **τούφες** από τα μαλλιά της καστανές.* ♬ τού-φα

τουφέκι [το] *ουσιαστικό* **(τουφέκια)**
☑ Το **τουφέκι** είναι ένα μακρύ όπλο με σφαίρες. ✎ *Ο θείος Αλέκος πηγαίνει συχνά για κυνήγι με το **τουφέκι** του.* ○ καραμπίνα
◇ Όταν κάποιος ρίχνει μία φορά με το τουφέκι, ρίχνει μία **τουφεκιά**. Όταν **τουφεκίζει** κάποιον, τον σημαδεύει με το τουφέκι και του ρίχνει σφαίρες.
♬ του-φέ-κι

τουφεκιά [η] *ουσιαστικό* **(τουφεκιές)**
→ τουφέκι

τουφεκίζω *ρήμα* **(τουφέκισα, θα τουφεκίσω)** → τουφέκι

τραβώ και **τραβάω, τραβιέμαι** *ρήμα* **(τράβηξα, θα τραβήξω)**
☑ Όταν **τραβάς** κάτι, το μετακινείς από τη θέση που βρίσκεται προς τα εκεί που κινείσαι ή στέκεσαι εσύ.

*✎ Ο κύριος Γιάννης **τράβηξε** την κουρτίνα για να μπει ο ήλιος στο δωμάτιο.*
✓ *«Μην **τραβάς** τόσο πολύ την κλωστή από τη φούστα σου, Αλίκη, θα ξηλωθεί!» φώναξε η θεία Έλλη.* Μην την τεντώνεις.
✓ *Ο αστυνομικός **τράβηξε** το πιστόλι του και οι κλέφτες το έβαλαν στα πόδια.* Το έβγαλε από τη θήκη του.
✓ *«**Τραβήξτε** μία ευθεία γραμμή στα τετράδιά σας» είπε η δασκάλα.* Σχηματίστε, σχεδιάστε.
✓ *Ο θείος Αλέκος έχει **τραβήξει** πολλά στη ζωή του.* Έχει υποφέρει.
◇ **τράβηγμα** ♬ τρα-βώ

τραγανίζω *ρήμα* **(τραγάνισα, θα τραγανίσω)** → τραγανός

τραγανός, τραγανή, τραγανό *επίθετο* **(τραγανοί, τραγανές, τραγανά)**
☑ Ένα **τραγανό** φαγητό είναι σκληρό και τρίζει, όταν το μασάς. *✎ Στη θεία Έλλη αρέσουν τα **τραγανά** κουλούρια.*
◇ ***Τραγανίζει** ένα με τον απογευματινό καφέ.*
♬ τρα-γα-νός

τράγος [ο] *ουσιαστικό* **(τράγοι)**
→ κατσίκα

τραγούδι [το] *ουσιαστικό* **(τραγούδια)**
→ τραγουδώ

τραγουδιστής [ο], **τραγουδίστρια** [η] *ουσιαστικό* **(τραγουδιστές, τραγουδίστριες)**
→ τραγουδώ

τραγουδώ και **τραγουδάω, τραγουδιέμαι** *ρήμα* **(τραγούδησα, θα τραγουδήσω)**
☑ Όταν **τραγουδάς**, φτιάχνεις μουσική με τη φωνή σου. Βγάζεις **μελωδικούς** ήχους. ◇ **Τραγούδι** λέμε τη μουσική που έχει λόγια, στίχους. **Τραγουδιστή** λέμε αυτόν που η δουλειά του είναι να τραγουδάει.
♬ τρα-γου-δώ

τρακ [το] *ουσιαστικό*
☑ **Τρακ** λέμε την αγωνία και το φόβο που σε πιάνει, όταν πρέπει να κάνεις κάτι για πρώτη φορά, να δώσεις εξετάσεις ή να εμφανιστείς μπροστά σε κόσμο. ◇ **τρακαρισμένος** ♬ τρακ
-Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

τρακάρω *ρήμα* **(τράκαρα, θα τρακάρω)**
☑ *Τον κύριο Γιάννη τον **τράκαρε** ένα αυτοκίνητο. Ευτυχώς το **τρακάρισμα** ήταν μικρό και δεν έπαθε κανένας μεγάλη ζημιά.* Τον χτύπησε, έπεσε πάνω του. *Τα δύο αυτοκίνητα **τράκαραν**.* Συγκρούστηκαν.
◇ Όταν δύο αυτοκίνητα είναι **τρακαρισμένα**, έχουν τρακάρει. Έχουν πάθει **τρακάρισμα**.
○ σύγκρουση ♬ τρα-κά-ρω

τρακτέρ [το] *ουσιαστικό*
☑ Το **τρακτέρ** είναι ένα μεγάλο αυτοκίνητο που σέρνει πίσω του διάφορα μηχανήματα. Τα **τρακτέρ** τα χρησιμοποιούν οι γεωργοί στις εργασίες τους.
♬ τρα-κτέρ
-Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει στον πληθυντικό αριθμό.

τραμ [το] *ουσιαστικό*
☑ Το **τραμ** μοιάζει με λεωφορείο αλλά κινείται με ρεύμα πάνω σε ράγες μέσα στην πόλη.
♬ τραμ
-Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

τραμπάλα [η] *ουσιαστικό* **(τραμπάλες)**
☑ Η **τραμπάλα** είναι ένα παιχνίδι που το παίζουμε στην παιδική χαρά. Στη μία πλευρά ενός ξύλου κάθεται ένα παιδί και στην άλλη πλευρά ένα άλλο. Το ξύλο μία ανεβαίνει και μία κατεβαίνει κι έτσι κουνάει τα δύο παιδιά.
♬ τρα-μπά-λα

*Ο Κώστας και η Αθηνά κάνουν **τραμπάλα**.*

τραντάζω, **τραντάζομαι** *ρήμα* **(τράνταξα, θα τραντάξω)**
☑ Όταν κάτι μας **τραντάζει**, μας κουνάει δυνατά. ✎ *Ο δυνατός σεισμός **τράνταξε** το σχολείο.*
○ ταρακουνώ
◇ *Η Αθηνά πέφτοντας από το ποδήλατο ένιωσε ένα δυνατό **τράνταγμα**.* Τραντάχτηκε. **τρανταχτός**
♬ τρα-ντά-ζω

τράπεζα [η] *ουσιαστικό* **(τράπεζες)**
☑ Βάζουμε τα χρήματά μας στην **τράπεζα** για να είναι ασφαλή.
Η **τράπεζα** μπορεί επίσης να μας δανείσει χρήματα για να πάρουμε σπίτι ή για να κάνουμε αγορές.
Τράπεζα λέμε και το κτίριο όπου βρίσκεται μία τράπεζα.
◇ Ο **τραπεζίτης** είναι αυτός που έχει μία τράπεζα. Ο **τραπεζικός** υπάλληλος είναι αυτός που εργάζεται σε τράπεζα. ♬ τρά-πε-ζα

τραπεζαρία [η] *ουσιαστικό* **(τραπεζαρίες)** → τραπέζι

τραπέζι [το] *ουσιαστικό* **(τραπέζια)**
☑ Το **τραπέζι** είναι ένα έπιπλο με επίπεδη επιφάνεια και τέσσερα πόδια. Πάνω στο **τραπέζι** τρώμε, γράφουμε, διαβάζουμε ή κάνουμε άλλες εργασίες.
✓ *«Μαργαρίτα, θα **στρώσουμε** το τραπέζι;» ρώτησε ο κύριος Γιάννης.* Θα ετοιμάσουμε το τραπέζι για να φάμε;
✓ *«Το βράδυ έχουμε **τραπέζι** το θείο Αλέκο» είπε η κυρία Μαργαρίτα».* Τον έχουμε καλέσει για φαγητό. *«Αύριο, όμως θα κάνουμε το **τραπέζι** στο Σταμάτη και την Κατερίνα».* Θα τους βγάλουμε έξω σ' ένα εστιατόριο για φαγητό. ◇ Η **τραπεζαρία** είναι το δωμάτιο ενός σπιτιού όπου τρώμε. Πάνω στο τραπέζι στρώνουμε **τραπεζομάντιλο**, συνήθως όταν θέλουμε να φάμε. ◇ **επιτραπέζιος**
♬ τρα-πέ-ζι

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ **τ** υ φ χ ψ ω

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

τραπεζίτης [ο] *ουσιαστικό* **(τραπεζίτες)**
→ τράπεζα

τραπεζομάντιλο [το] *ουσιαστικό* **(τραπεζομάντιλα)** → τραπέζι

τράπουλα [η] *ουσιαστικό* **(τράπουλες)**
☑ Η **τράπουλα** έχει 52 χαρτιά. Μ' αυτά παίζουμε τυχερά παιχνίδια.
◇ Τα χαρτιά της τράπουλας λέγονται **τραπουλόχαρτα**. ♬ τρά-που-λα

τραυλίζω *ρήμα* **(τραύλισα, θα τραυλίσω)**
☑ Όταν **τραυλίζεις**, μιλάς με δυσκολία, μπερδεύεις τις λέξεις και επαναλαμβάνεις συχνά την ίδια συλλαβή. **Τραυλίζεις** συνήθως, όταν έχεις αγωνία ή φοβάσαι. ✎ *Μόλις η Αθηνά είδε την αράχνη, **τραύλισε** «α-α-α-ρά-χνη!» από το φόβο της.*
♬ τραυ-λί-ζω

τραύμα [το] *ουσιαστικό* **(τραύματα)**
→ τραυματίζω

τραυματίας [ο], [η] *ουσιαστικό* **(τραυματίες)** → τραυματίζω

τραυματίζω, τραυματίζομαι *ρήμα* **(τραυμάτισα, θα τραυματίσω)**
☑ Όταν **τραυματίζουμε** κάποιον, τον πληγώνουμε. ✎ *Ο Κώστας **τραυμάτισε** κατά λάθος την Αθηνά με το ψαλίδι. Της έκοψε το δάχτυλο.*
○ χτυπώ
✓ Όταν **τραυματίζεσαι**, χτυπάς από μόνος σου και πληγώνεσαι.
◇ *Ο Κώστας χτύπησε στο ποδόσφαιρο. Τα **τραύματα** του Κώστα ήταν μερικές γρατζουνιές στο γόνατο και στον αγκώνα.* **Τραυματίας** είναι αυτός που έχει τραυματιστεί σε ατύχημα.
♬ τραυ-μα-τί-ζω

τρέλα [η] *ουσιαστικό* **(τρέλες)**
→ τρελός

τρελαίνω, τρελαίνομαι *ρήμα* **(τρέλανα, θα τρελάνω)** → τρελός

τρελός, τρελή, τρελό *επίθετο* **(τρελοί, τρελές, τρελά)**
☑ **Τρελό** λέμε όποιον είναι άρρωστος στο μυαλό. ○ παλαβός
✓ **Τρελό** όμως λέμε και κάποιον που δεν είναι λογικός ή είναι παράξενος.
✎ *«Τρελός είσαι Κώστα και ζητάς καρπούζι το χειμώνα;» είπε η Αθηνά.*
✓ Όταν είσαι **τρελός** για κάτι, το θέλεις πάρα πολύ. ✎ *Η Αλίκη είναι **τρελή** για το τρέξιμο.*
◇ **Τρελαίνεται** για το τρέξιμο. Όταν κάποιος είναι τρελός, έχει **τρέλα**. **τρελοκομείο** ♬ τρε-λός

τρεμούλα [η] *ουσιαστικό* **(τρεμούλες)**
→ τρέμω

τρεμουλιάζω *ρήμα* **(τρεμούλιασα, θα τρεμουλιάσω)** → τρέμω

τρέμω *ρήμα* **(έτρεμα, θα τρέμω)**
☑ Όταν **τρέμεις**, ταράζεσαι και το σώμα σου κάνει μικρές κινήσεις που δεν τις ελέγχει. Συνήθως **τρέμεις** από το κρύο, από φόβο, από το θυμό σου ή και από τον πυρετό.
✎ *Η Αθηνά βγήκε έξω χωρίς μπουφάν*

*και τώρα **τρέμει** από το κρύο.*
○ ανατριχιάζω
◇ Όταν σε πιάνει **τρεμούλα** από το κρύο, ανατριχιάζεις. ○ ρίγος
Όταν κάποιος **τρεμουλιάζει**, τρέμει ελαφρά. ♬ τρέ-μω

τρένο [το] *ουσιαστικό* **(τρένα)**
☑ Το **τρένο** είναι ένα μέσο μεταφοράς. Έχει μία μηχανή που σέρνει από πίσω της πολλά βαγόνια και όλα μαζί κινούνται πάνω στις ράγες. ♬ τρέ-νο
Δες ράγα, σιδηρόδρομος, βαγόνι

τρέξιμο [το] *ουσιαστικό* **(τρεξίματα)**
→ τρέχω

τρέφω, τρέφομαι *ρήμα* **(έθρεψα, θα θρέψω)**
☑ Όταν **τρέφεις** κάποιον, του δίνεις να φάει. ✎ *Η κυρία Μαργαρίτα **τρέφει** τα παιδιά της με υγιεινά φαγητά χωρίς λίπη.*
○ ταΐζω *Ο Πιτσικόκος **τρέφεται** με σπόρους.*
✓ *Ο θείος Αλέκος **τρέφει** αγελάδες και πρόβατα.* Τα έχει στο αγρόκτημά του, τα μεγαλώνει και τα ταΐζει.
✓ *Ο κύριος Μιχάλης **τρέφει** τη θεία του.* Αυτός της πληρώνει όλα τα έξοδα. ◇ Η **τροφή** είναι το φαγητό που τρώνε οι άνθρωποι αλλά και τα ζώα. ♬ τρέ-φω

τρέχω *ρήμα* **(έτρεξα, θα τρέξω)**
☑ Όταν **τρέχεις**, κινείσαι πολύ γρήγορα προς μία κατεύθυνση με το ένα πόδι στη γη και το άλλο στον αέρα.
✓ Όταν **τρέχεις** να βοηθήσεις κάποιον, πηγαίνεις με μεγάλη προθυμία κι ενδιαφέρον.
✓ *Ο κύριος Γιάννης **τρέχει** συνήθως στην εθνική οδό με 120 χιλιόμετρα την ώρα.* Οδηγεί γρήγορα.
✓ *«Τι **τρέχει** Αθηνά;» ρώτησε ο Κώστας.* Τι συμβαίνει; *«**Τρέχει** ο νους μου στη Ροζαλία» απάντησε εκείνη.* Τη σκέφτομαι. *«Α, καλά, **τρέχα** γύρευε! Πού να τη βρεις τώρα»;* Είναι δύσκολο.
◇ **τρέξιμο, τρεχάλα**
♬ τρέ-χω

τριαντάφυλλο [το] *ουσιαστικό* **(τριαντάφυλλα)**
☑ Το **τριαντάφυλλο** είναι ένα πολύ όμορφο λουλούδι με τριάντα φύλλα κι ένα κοτσάνι γεμάτο αγκάθια.
○ ρόδο ◇ Η **τριανταφυλλιά** είναι ένας μικρός θάμνος με αγκάθια που βγάζει τα τριαντάφυλλα.
♬ τρι-α-ντά-φυλ-λο
✎ 'τα λουλούδια'

– Αν μου βγάλεις τα δύο πρώτα γράμματα σταματώ να κινούμαι και γίνομαι όνομα άλλου ρήματος. Ποια λέξη είμαι;
....

– **Τι έγινε τελικά με τον Πιτσικόκο; Ψάξε στις λέξεις** *ελεύθερος, πετώ, πηδώ, προετοιμάζω*

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

τρίβω, **τρίβομαι** *ρήμα* **(έτριψα, θα τρίψω)**
☑ Όταν **τρίβεις** κάτι, το πιέζεις συνέχεια πάνω σε κάτι άλλο. Όταν **τρίβεις** κάτι που πλένεις, το πιέζεις συνέχεια με το σφουγγάρι για να γίνει πιο καθαρό. *Η Αλίκη **έτριψε** τα μάτια της κι εκείνα κοκκίνισαν.*
✓ *«Φέρε μου, σε παρακαλώ, τον **τρίφτη**, Αθηνά» είπε η κυρία Μαργαρίτα. «Θέλω να **τρίψω** το κρεμμύδι για τη σάλτσα».* Να το κόψω σε πολύ μικρά κομματάκια.
◇ *Από το πολύ **τρίψιμο**, κοκκίνισαν τα μάτια της Αλίκης.* **τρίφτης**
♬ τρί-βω

τριγυρίζω *ρήμα* **(τριγύρισα, θα τριγυρίσω)**
☑ Όταν **τριγυρίζεις**, γυρίζεις χωρίς σκοπό εδώ κι εκεί, κάνοντας βόλτες. ○ περιφέρομαι, περιπλανιέμαι
✓ *Μία συνάδελφος της κυρίας Μαργαρίτας **τριγυρίζει** τον διευθυντή της εφημερίδας. Μάλλον θέλει να ζητήσει αύξηση.* ○ γυροφέρνω
◇ Εδώ **τριγύρω** σημαίνει κάπου εδώ.
♬ τρι-γυ-ρί-ζω

τριγύρω *επίρρημα* → τριγυρίζω

τρίγωνο [το] *ουσιαστικό* **(τρίγωνα)**
☑ Το **τρίγωνο** είναι ένα γεωμετρικό σχήμα με τρεις πλευρές και τρεις γωνίες.
✓ **Τρίγωνο** λέμε και το μεταλλικό μουσικό όργανο που κρατάς και χτυπάς, όταν λες τα κάλαντα.
♬ τρί-γω-νο ‘τα σχήματα’

τρίζω *ρήμα* **(έτριξα, θα τρίξω)**
☑ Όταν κάτι **τρίζει**, τρίβεται σε μία σκληρή επιφάνεια και βγάζει έναν ξερό ήχο. *Η αυλόπορτα του κυρίου Μιχάλη **σκούριασε** και τρίζει.* ◇ *Το **τρίξιμο** της πόρτας είναι πολύ ενοχλητικό.* ♬ τρί-ζω

τρικ [το] *ουσιαστικό*
☑ *«Μην πιστεύεις όσα βλέπεις στον κινηματογράφο, Αθηνά» είπε η Αλίκη. «Πολλές σκηνές που σου φαίνονται απίθανες είναι **τρικ**».* Είναι ψεύτικες αλλά προσπαθούν να σε ξεγελάσουν για να νομίσεις πως είναι αληθινές.
○ τέχνασμα, κόλπο ♬ τρικ
-Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

τρικλίζω *ρήμα* **(τρίκλισα, θα τρικλίσω)**
☑ Όταν **τρικλίζεις**, περπατάς με βήμα που δεν είναι σταθερό.
*Ο κύριος Μιχάλης ήπιε λίγο παραπάνω απόψε και τώρα **τρικλίζει** στο δρόμο.* ○ παραπατώ
♬ τρι-κλί-ζω

τρικλοποδιά [η] *ουσιαστικό* **(τρικλοποδιές)**
☑ Όταν βάζεις **τρικλοποδιά** σε κάποιον, βάζεις το πόδι σου ανάμεσα στα δικά του, ενώ κινείται για να τον κάνεις να πέσει.
♬ τρι-κλο-πο-διά

τρικυμία [η] *ουσιαστικό* **(τρικυμίες)**
☑ Όταν έχει **τρικυμία**, η θάλασσα είναι πολύ ταραγμένη, γιατί έχει πολύ δυνατό άνεμο. ○ θαλασσοταραχή
♬ τρι-κυ-μί-α

τριφύλλι [το] *ουσιαστικό* **(τριφύλλια)**
☑ Το **τριφύλλι** είναι χορτάρι με τρία φύλλα και μία πολύ καλή τροφή για

τα ζώα. ♬ τρι-φύλ-λι

τρίχα [η] *ουσιαστικό* **(τρίχες)**
☑ Οι **τρίχες** είναι μαλλί που φυτρώνει στο δέρμα των ανθρώπων και των ζώων.
✓ **Τρίχα** λέμε και καθετί που μοιάζει με τρίχα. ✎ *Η Αθηνά προτιμάει τις οδοντόβουρτσες με μαλακή **τρίχα**.*
✓ *«Είδα ένα θρίλερ που μου σηκώθηκε η **τρίχα**» είπε η θεία Κατερίνα.* Τρόμαξα πολύ.
◇ *Το **τρίχωμα** της Ροζαλίας είναι πολύ μαλακό. Ο σκύλος του κυρίου Μιχάλη πάλι έχει πλούσιο **τρίχωμα**, είναι πολύ **τριχωτός**.* ♬ τρί-χα

τρίχωμα [το] *ουσιαστικό* **(τριχώματα)**
→ τρίχα

τρόλεϊ [το] *ουσιαστικό*
☑ Το **τρόλεϊ** είναι ένα μέσο μεταφοράς στην πόλη που μοιάζει με λεωφορείο και που παίρνει με δύο κεραίες ρεύμα από σύρματα.
♬ τρό-λε-ϊ
-Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

τρομάζω *ρήμα* **(τρόμαξα, θα τρομάξω)**
☑ Όταν **τρομάζεις**, αισθάνεσαι ξαφνικό και μεγάλο φόβο.
✎ *Η Αθηνά **τρόμαξε** από τις φωνές του κυρίου Μιχάλη.*
✓ Όταν **τρομάζεις** κάποιον, του προκαλείς φόβο. ✎ *«**Τρομάξατε** την κόρη μου, κύριε Μιχάλη» του είπε αργότερα η κυρία Μαργαρίτα.*
✓ ***Τρόμαξε** να χάσει λίγα κιλά ο θείος Αλέκος.* Δυσκολεύτηκε πολύ.
◇ *Η ταινία που είδε η θεία Κατερίνα ήταν **τρομακτική**. Της προκάλεσε **τρόμο**. Ήταν μία **τρομερή** εμπειρία.*
○ φοβερή *Οι πρωταγωνιστές ήταν κάποιοι ληστές που είχαν **τρομοκρατήσει** όλον τον κόσμο.* Είχαν προκαλέσει τρόμο σε όλους.
♬ τρο-μά-ζω

τρομερός, **τρομερή, τρομερό**
επίθετο **(τρομεροί, τρομερές, τρομερά)**
→ τρομάζω

τρομοκρατώ, **τρομοκρατούμαι**
ρήμα **(τρομοκράτησα, θα τρομοκρατήσω)**
→ τρομάζω

τρόμος [ο] *ουσιαστικό* → τρομάζω

τρομπέτα [η] *ουσιαστικό* **(τρομπέτες)**
☑ Η **τρομπέτα** είναι ένα μουσικό όργανο από μέταλλο που μοιάζει με σωλήνα ανοιχτό στη μία άκρη. Φυσάς στην **τρομπέτα** και πατάς τα κουμπιά της για να βγάλει ήχους. ♬ τρο-μπέ-τα ✎ 'τα μουσικά όργανα'

τρόπος [ο] *ουσιαστικό* **(τρόποι)**
☑ Όταν έχεις τον **τρόπο** να κάνεις κάτι, ξέρεις πώς να το κάνεις.
✎ *Ο Κώστας έλυσε τις ασκήσεις των μαθηματικών με τον **τρόπο** που τους έδειξε η δασκάλα.*
○ μέθοδος, τακτική
✓ *Ο κύριος Μιχάλης δεν έχει καλούς **τρόπους**. Συνέχεια φωνάζει και είναι αγενής.* ○ φέρσιμο, συμπεριφορά
♬ τρό-πος

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

τροφή [η] *ουσιαστικό* **(τροφές)**
→ τρέφω

τρόφιμα [τα] *ουσιαστικό* **(τρόφιμα)**
→ τρέφω

τροχιά [η] *ουσιαστικό* **(τροχιές)**
☑ Η **τροχιά** είναι η πορεία που ακολουθεί ένας πλανήτης στον ουρανό. ✎ *Η γη κινείται σε **τροχιά** γύρω από τον ήλιο.* ♬ τρο-χιά

τροχονόμος [ο], [η] *ουσιαστικό* **(τροχονόμοι)**
☑ Ο **τροχονόμος** είναι ο αστυνομικός που ρυθμίζει και ελέγχει την κίνηση στους δρόμους. Δουλεύει για την **Τροχαία**, δηλαδή για το τμήμα της αστυνομίας που είναι υπεύθυνο για την κυκλοφορία στους δρόμους.
◇ σχολικός τροχονόμος
♬ τρο-χο-νό-μος ✎ 'η πόλη'

τροχός [ο] *ουσιαστικό* **(τροχοί)**
☑ Το ποδήλατό σου έχει δύο **τροχούς**, ενώ το αυτοκίνητο τέσσερις. ○ ρόδα ◇ Το **τροχόσπιτο** είναι ένα σπίτι που το σέρνει ένα αυτοκίνητο. ♬ τρο-χός

τροχόσπιτο [το] *ουσιαστικό* **(τροχόσπιτα)** → τροχός

τρύπα [η] *ουσιαστικό* **(τρύπες)**
☑ Όταν κάνεις μία **τρύπα**, κάνεις ένα μικρό άνοιγμα πάνω σε κάτι.
✎ *Οι κάλτσες του κυρίου Μιχάλη έχουν όλες **τρύπες**.* ◇ *Είναι όλες **τρύπιες**. «Πώς γίνεται και τις **τρυπάει**!» σκέφτεται η θεία του. «Άσε που έχουν **τρυπήσει** και οι τσέπες του παντελονιού του!»* ♬ τρύ-πα

τρυπάνι [το] *ουσιαστικό* **(τρυπάνια)**
☑ Το **τρυπάνι** είναι ένα εργαλείο που το χρησιμοποιούμε για ν' ανοίγουμε τρύπες. ♬ τρυ-πά-νι
✎ 'τα εργαλεία'

τρύπιος, **τρύπια, τρύπιο** *επίθετο* **(τρύπιοι, τρύπιες, τρύπια)** → τρύπα

τρυπώ και **τρυπάω, τρυπιέμαι** *ρήμα* **(τρύπησα, θα τρυπήσω)** → τρύπα

τρυπώνω *ρήμα* **(τρύπωσα, θα τρυπώσω)**
☑ *«Πού **τρύπωσες** πάλι, Ροζαλία;»* φώναξε η Αθηνά. Πού κρύφτηκες;
✓ Όταν **τρυπώνεις** κάτι, το κρύβεις ή το βάζεις κάπου που δε φαίνεται.
✎ *«Πού **τρύπωσες** πάλι τα παπούτσια μου;» φώναξε στη θεία του ο κύριος Μιχάλης.*
✓ *Η θεία Κατερίνα **τρύπωσε** το μανίκι του σακακιού της.* Το έραψε πρόχειρα με αραιές βελονιές.
♬ τρυ-πώ-νω

τρυφερός, **τρυφερή, τρυφερό,** *επίθετο* **(τρυφεροί, τρυφερές, τρυφερά)**
☑ Όταν κάτι είναι **τρυφερό**, είναι απαλό και μαλακό.
✎ *Η θεία Κατερίνα διαλέγει το πιο **τρυφερό** κρέας για να μαγειρέψει για τον άντρα της.*
○ απαλός, μαλακός
● σκληρός
✓ *Ο θείος Γιάννης είναι ένας πολύ **τρυφερός** πατέρας. Αγαπάει τα παιδιά του και τους το δείχνει με χάδια.* ○ ευαίσθητος
◇ *Φέρεται με **τρυφερότητα**.*
♬ τρυ-φε-ρός

τρυφερότητα [η] *ουσιαστικό* **(τρυφερότητες)** → τρυφερός

τρώω και **τρώγω, τρώγομαι** *ρήμα* **(έφαγα, θα φάω)**
☑ Όταν **τρως**, μασάς και καταπίνεις το φαγητό σου.
✓ *«Με **τρώει** το χέρι μου!» είπε η Αθηνά.* Με φαγουρίζει.
✓ *Ο Κώστας **έφαγε** όλα τα λεφτά του στα παγωτά και τώρα δεν έχει τίποτα.* Τα ξόδεψε όλα.
✓ Λέμε ότι κάποιος **τρώει** σαν λύκος, όταν τρώει πολύ. Επίσης λέμε ότι κάποιος **τρώγεται** με τα ρούχα του, όταν γκρινιάζει συνέχεια. Όταν δεν αντέχουμε κάποιον, λέμε ότι δεν **τρώγεται** πια. ◇ τροφή, φαγητό
♬ τρώ-ω

*Η Αθηνά **τρώει** ένα κομματάκι κρέας.*

τσαγιέρα [η] *ουσιαστικό* **(τσαγιέρες)** → τσάι

τσαγκάρης [ο] *ουσιαστικό* **(τσαγκάρηδες)**
☑ Ο **τσαγκάρης** είναι αυτός που φτιάχνει ή επιδιορθώνει τα παπούτσια μας. ♬ τσα-γκά-ρης

τσάι [το] *ουσιαστικό*
☑ Το **τσάι** είναι φυτό. Βράζουμε τα ξερά φύλλα του και φτιάχνουμε ένα ζεστό ρόφημα. ◇ Στην **τσαγιέρα** φτιάχνουμε ή σερβίρουμε τσάι.
♬ τσάι

-Προσοχή ο πληθυντικός αριθμός «τσάγια» χρησιμοποιείται πολύ σπάνια.

*Μία **τσαγιέρα**.*

τσακίζω *ρήμα* **(τσάκισα, θα τσακίσω)**
☑ Όταν **τσακίζεις** κάτι, το σπας ή το κάνεις κομμάτια. ✎ *Ο Κώστας πάτησε πάνω σ' ένα καρύδι και το **τσάκισε** με το πόδι του.* ◇ Η **τσάκιση** σ' ένα παντελόνι είναι η γραμμή που σχηματίζεται, όταν το σιδερώνουμε. **τσάκισμα** ♬ τσα-κί-ζω

τσάκιση [η] *ουσιαστικό* **(τσακίσεις)**
→ τσακίζω

τσακωμός [ο] *ουσιαστικό* **(τσακωμοί)**
→ τσακώνομαι

τσακώνομαι *ρήμα* **(τσακώθηκα, θα τσακωθώ)**
☑ Όταν **τσακώνεσαι**, μαλώνεις με κάποιον. ✎ *Στο σχολείο η Αθηνά **τσακώνεται** συχνά με το Νίκο.*
○ μαλώνω, καβγαδίζω
◇ **τσακωμός** ○ καβγάς
♬ τσα-κώ-νο-μαι

τσακώνω *ρήμα* **(τσάκωσα, θα τσακώσω)**
☑ Όταν **τσακώνεις** κάποιον, τον πιάνεις συνήθως την ώρα που κάνει κάτι κακό.
✎ *Η Αθηνά **τσάκωσε** τον Κώστα την ώρα που έβαζε κρυφά το δάχτυλό του στο βάζο με το γλυκό.*
◇ *Η Αθηνά τον έκανε **τσακωτό**.*
♬ τσα-κώ-νω

τσαλακώνω, **τσαλακώνομαι**
ρήμα **(τσαλακώθηκα, θα τσαλακωθώ)**
☑ Όταν **τσαλακώνεις** ένα χαρτί, ένα ύφασμα ή κάτι άλλο, το διπλώνεις πρόχειρα χωρίς προσοχή και σχηματίζει ζάρες.
● ισιώνω
◇ **τσαλάκωμα**
♬ τσα-λα-κώ-νω

τσαλαπατώ και **τσαλαπατάω, τσαλαπατιέμαι** *ρήμα* **(τσαλαπάτησα, θα τσαλαπατήσω)**
☑ *Ο κύριος Μιχάλης είπε ότι τα παιδιά **τσαλαπάτησαν** τα λουλούδια του.* Είπε δηλαδή ότι τα κατάστρεψαν με τα πόδια τους.
○ ποδοπατώ ◇ **τσαλαπάτημα**
♬ τσα-λα-πα-τώ

τσαμπί [το] *ουσιαστικό* **(τσαμπιά)**
☑ Ένα **τσαμπί** σταφύλι είναι πολλές ρώγες μαζί γύρω από ένα κοτσάνι.
♬ τσα-μπί

τσάντα [η] *ουσιαστικό* **(τσάντες)**
☑ Την **τσάντα** την χρησιμοποιούμε για να βάζουμε μέσα και να κουβαλάμε διάφορα πράγματα. Οι **τσάντες** είναι φτιαγμένες από πλαστικό, δέρμα ή ύφασμα.
♬ τσά-ντα

τσάπα [η] *ουσιαστικό* **(τσάπες)**
☑ Η **τσάπα** είναι ένα εργαλείο. Μ' αυτό σκάβουμε στο χωράφι κι ανοίγουμε μεγάλες τρύπες στο χώμα.
♬ τσά-πα ✎ 'τα εργαλεία'

τσαρούχι [το] *ουσιαστικό* **(τσαρούχια)**
☑ Τα **τσαρούχια** είναι τα παπούτσια που φορούν οι τσολιάδες. Έχουν κόκκινη ή μαύρη φούντα.
♬ τσα-ρού-χι

τσατίζω και **τσαντίζω, τσατίζομαι** και **τσαντίζομαι** *ρήμα* **(τσατίστηκα, θα τσατιστώ)**
☑ Όταν **τσατίζεις** κάποιον, τον κάνεις να θυμώσει πολύ και να νευριάσει.
◇ *Ο Κώστας **τσατίστηκε** από τη συμπεριφορά των άλλων παιδιών κι έφυγε από το παιχνίδι. Η **τσατίλα** του Κώστα ήταν μεγάλη.* ♬ τσα-τί-ζω

τσατίλα [η] *ουσιαστικό* **(τσατίλες)**
→ τσατίζω

τσεκούρι [το] *ουσιαστικό* **(τσεκούρια)**
☑ Με το **τσεκούρι** μπορούμε να

κόψουμε δέντρα και ξύλα σε μικρά κομμάτια. ♬ τσε-κού-ρι
✐ 'τα εργαλεία'

τσέπη [η] *ουσιαστικό* **(τσέπες)**
☑ Βάζουμε τα χέρια μας στην **τσέπη** του ρούχου που φοράμε για να ζεσταθούν όταν έχει πολύ κρύο. Στην **τσέπη** επίσης βάζουμε τα χρήματα που έχουμε μαζί μας. ♬ τσέ-πη

τσιγάρο [το] *ουσιαστικό* **(τσιγάρα)**
☑ *Ο κύριος Γιάννης και η κυρία Μαργαρίτα δεν καπνίζουν* ***τσιγάρα****. Το κάπνισμα βλάπτει σοβαρά την υγεία.*
♬ τσι-γά-ρο

τσιγκούνης, τσιγκούνα, τσιγκούνικο *επίθετο* **(τσιγκούνηδες, τσιγκούνες, τσιγκούνικα)**
☑ **Τσιγκούνη** λέμε κάποιον που δε θέλει να ξοδεύει καθόλου χρήματα, ακόμα κι όταν έχει ανάγκη.
◇ *Η* ***τσιγκουνιά*** *του κυρίου Μιχάλη είναι πολύ μεγάλη. Προτιμά να μείνει νηστικός παρά να ξοδέψει λίγα από τα χρήματά του.* ♬ τσι-γκού-νης

τσιγκουνιά [η] *ουσιαστικό* **(τσιγκουνιές)**
→ τσιγκούνης

τσιμέντο [το] *ουσιαστικό* **(τσιμέντα)**
☑ Το **τσιμέντο** είναι ένα πολύ σκληρό υλικό που χρησιμοποιείται στο χτίσιμο των σπιτιών.
Με τσιμέντο είναι φτιαγμένοι και μερικοί δρόμοι. **Τσιμέντο** λέμε και μία επιφάνεια απ' αυτό το υλικό.
♬ τσι-μέ-ντο

τσιμουδιά [η] *ουσιαστικό*
☑ Όταν δε βγάζεις **τσιμουδιά**, δε μιλάς καθόλου, σωπαίνεις.
✐ *«****Τσιμουδιά****! Δε θέλω ν' ακούσω τίποτα!» είπε η κυρία Μαργαρίτα.* ♬ τσι-μου-διά

τσίμπημα [το] *ουσιαστικό* **(τσιμπήματα)**
→ τσιμπώ

τσιμπιδάκι [το] *ουσιαστικό* **(τσιμπιδάκια)**
☑ Τα **τσιμπιδάκια** τα φορούν τα κορίτσια για να κρατούν τα μαλλιά τους χτενισμένα. ○ κοκαλάκι
✓ Μ' ένα **τσιμπιδάκι** πιάνεις πολύ μικρά αντικείμενα. ♬ τσι-μπι-δά-κι

τσίμπλα [η] *ουσιαστικό* **(τσίμπλες)**
☑ Όταν ξυπνάμε το πρωί, έχουμε μερικές φορές **τσίμπλες** στις άκρες των ματιών μας. ♬ τσί-μπλα

τσιμπώ και **τσιμπάω, τσιμπιέμαι** *ρήμα* **(τσίμπησα, θα τσιμπήσω)**
☑ Όταν **τσιμπάς** κάποιον, πιάνεις σφιχτά το δέρμα του με τα δύο σου δάχτυλα ή τον τρυπάς με κάτι πολύ μυτερό και τον πονάς.
✐ *Ο Κώστας* ***τσίμπησε*** *την Αθηνά με τη μύτη του μολυβιού του κι αυτή θύμωσε. Τότε του* ***τσίμπησε*** *δυνατά το μάγουλο κι εκείνος άρχισε να φωνάζει.*
✓ Όταν σε **τσιμπάει** ένα έντομο,

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ **τ** υ φ χ ψ ω

σε τρυπάει με το κεντρί του.
✓ Όταν **τσιμπάς**, τρως πολύ λίγο από ένα φαγητό.
◇ *Το **τσίμπημα** της μέλισσας πονάει πολύ.* ♫ τσι-μπώ

τσιπς [τα] *ουσιαστικό*
☑ **Τσιπς** λέμε τα πατατάκια. ♫ τσιπς

τσιρίζω *ρήμα* **(τσίριξα, θα τσιρίξω)**
☑ Όταν **τσιρίζεις**, βγάζεις μία δυνατή και λεπτή φωνή. ✎ *Το μωρό **τσίριξε**, μόλις η θεία Κατερίνα του πήρε το παιχνίδι του.* ◇ *Το **τσίριγμα** του μωρού ήταν δυνατό.* ♫ τσι-ρί-ζω

τσίρκο [το] *ουσιαστικό* **(τσίρκα)**
☑ Στο **τσίρκο** οι ακροβάτες, οι ταχυδακτυλουργοί, οι κλόουν και πολλά ζώα δίνουν παραστάσεις για να διασκεδάσουν τους θεατές που τους παρακολουθούν.
♫ τσίρ-κο **Δες ακροβάτης**

τσίχλα [η] *ουσιαστικό* **(τσίχλες)**
☑ Την **τσίχλα** τη μασάμε στο στόμα αρκετή ώρα χωρίς να την καταπίνουμε. ♫ τσί-χλα

τσοπάνης [ο] *ουσιαστικό* **(τσοπάνηδες)**
☑ Ο **τσοπάνης** φυλάει και βόσκει πρόβατα ή κατσίκες.
○ βοσκός
♫ τσο-πά-νης
-Λέμε και τσομπάνης.

τσουβάλι [το] *ουσιαστικό* **(τσουβάλια)**
☑ Το **τσουβάλι** είναι ένας μεγάλος σάκος για να βάζουμε διάφορα προϊόντα, όπως πατάτες, σιτάρι και αλεύρι. ✎ *Ο θείος Αλέκος έφερε από το χωριό ένα **τσουβάλι** αλεύρι. Τόσο αλεύρι όσο χωράει το **τσουβάλι**.*
♫ τσου-βά-λι

τσουγκράνα [η] *ουσιαστικό* **(τσουγκράνες)**
☑ Με την **τσουγκράνα** καθαρίζουμε τον κήπο μας από τις πέτρες.
♫ τσου-γκρά-να ✎ 'τα εργαλεία'

τσουγκρίζω *ρήμα* **(τσούγκρισα, θα τσουγκρίσω)**
☑ *Το Πάσχα **τσουγκρίζουμε** τα κόκκινα αυγά και λέμε «Χριστός Ανέστη».* Τα χτυπάμε το ένα πάνω στο άλλο.
✓ *Ο Νίκος με την Αθηνά τα **τσούγκρισαν**.* Μάλωσαν πολύ.
♫ τσου-γκρί-ζω

τσούζω *ρήμα* **(έτσουξα, θα τσούξω)**
☑ Το οινόπνευμα **τσούζει**, όταν το βάζουμε στα χτυπήματά μας.
◇ *Ο Κώστας έβαλε στην πληγή του λίγο οινόπνευμα και τώρα δεν αντέχει το **τσούξιμο**.* **Τσουχτερός, τσούχτρα**
♫ τσού-ζω

τσουκνίδα [η] *ουσιαστικό* **(τσουκνίδες)**
☑ Η **τσουκνίδα** είναι ένα μικρό

πράσινο φυτό. Αν το ακουμπήσουμε, το δέρμα μας κοκκινίζει και τσούζει. ♬ τσου-κνί-δα

τσουλήθρα [η] *ουσιαστικό* **(τσουλήθρες)**
☑ Η **τσουλήθρα** είναι ένα από τα παιχνίδια που υπάρχουν στις παιδικές χαρές. Κάθεσαι στην κορυφή της και μετά γλιστράς με το σώμα σου προς τα κάτω. ♬ τσου-λή-θρα

τσουλούφι [το] *ουσιαστικό* **(τσουλούφια)**
☑ Το **τσουλούφι** είναι μία τούφα από μαλλιά που ξεχωρίζουν στο μπροστινό συνήθως μέρος του κεφαλιού. ♬ τσου-λού-φι

τσουλώ και **τσουλάω** *ρήμα* **(τσούλησα, θα τσουλήσω)**
☑ Όταν **τσουλάς**, γλιστράς πάνω σε κάτι. ✎ *Η Αθηνά νιώθει πολύ όμορφα όταν **τσουλάει** στην τσουλήθρα της παιδικής χαράς.*
◇ τσουλήθρα ♬ τσου-λώ

τσουρέκι [το] *ουσιαστικό* **(τσουρέκια)**
☑ Το **τσουρέκι** είναι ένα γλυκό και αφράτο ψωμί που φτιάχνουμε με αυγά, βούτυρο και γάλα.
♬ τσου-ρέ-κι

τσούρμο [το] *ουσιαστικό*
☑ *Ένα **τσούρμο** παιδιά έτρεχαν πίσω από τη δασκάλα και την παρακαλούσαν να πάνε εκδρομή.* Πολλά παιδιά. ♬ τσούρ-μο
-Προσοχή. Η λέξη δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

τσουχτερός, **τσουχτερή**, **τσουχτερό** *επίθετο* **(τσουχτεροί, τσουχτερές, τσουχτερά)**
☑ Όταν κάνει **τσουχτερό** κρύο, έχει πάρα πολύ κρύο.
✓ *Τα λόγια του κυρίου Μιχάλη στα παιδιά ήταν **τσουχτερά**.* Ήταν φαρμακερά και στεναχώρησαν τα παιδιά. ◇ τσούζω ♬ τσου-χτε-ρός

τσούχτρα [η] *ουσιαστικό* **(τσούχτρες)**
☑ Οι **τσούχτρες** κολυμπούν στη θάλασσα και αν μας ακουμπήσουν, το δέρμα μας κοκκινίζει και τσούζει.
○ μικρή μέδουσα ◇ τσούζω
♬ τσού-χτρα

τυλίγω, **τυλίγομαι** *ρήμα* **(τύλιξα, θα τυλίξω)**
☑ Όταν **τυλίγεις** κάτι, το καλύπτεις γύρω γύρω με κάτι άλλο.
✎ *Η κυρία Μαργαρίτα **τύλιξε** το δώρο της Αθηνάς με χρωματιστό χαρτί.*
✓ *Ο Κώστας **τύλιξε** το χαλί για να το ανεβάσει ο κύριος Γιάννης στο πατάρι.* ● ξετυλίγω
✓ *Η Αθηνά **τυλίχτηκε** με την κουβέρτα, γιατί έκανε κρύο.* Σκεπάστηκε. ◇ τύλιγμα ♬ τυ-λί-γω

τύμπανο [το] *ουσιαστικό* **(τύμπανα)**
☑ Το **τύμπανο** είναι ένα μουσικό όργανο που για να παίξει πρέπει να το χτυπάμε με το χέρι ή με ειδικό ξύλο. ○ ταμπούρλο, νταούλι
♬ τύ-μπα-νο

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

τύπος [ο] *ουσιαστικό* **(τύποι)**
☑ *Το αυτοκίνητο του κυρίου Γιάννη είναι νέου **τύπου** και τρέχει γρήγορα.* Νέου είδους.
✓ *Ο κύριος Μιχάλης είναι παράξενος **τύπος**.* Παράξενος χαρακτήρας.
✓ **Τύπο** λέμε κι αλλιώς τις εφημερίδες και τα περιοδικά.
♬ τύ-πος

τυπώνω, **τυπώνομαι** *ρήμα* **(τύπωσα, θα τυπώσω)**
☑ Οι λέξεις και οι εικόνες στα βιβλία σου έχουν **τυπωθεί**, ενώ οι λέξεις και οι εικόνες στα τετράδιά σου είναι φτιαγμένες με το χέρι.
○ εκτυπώνω ◇ **τύπος**
♬ τυ-πώ-νω

τύραννος [ο] *ουσιαστικό* **(τύραννοι)**
☑ Οι **τύραννοι** στην αρχαία Ελλάδα κυβερνούσαν βίαια και καταπιεστικά το λαό.
✓ **Τύραννο** λέμε και κάποιον που του αρέσει να βασανίζει τους άλλους.
◇ **τυραννώ** ♬ τύ-ραν-νος

τυρί [το] *ουσιαστικό* **(τυριά)**
☑ Το **τυρί** είναι μία τροφή που γίνεται, όταν πήξουμε το γάλα. Η φέτα, το κασέρι και η γραβιέρα είναι **τυριά**. ◇ Η **τυρόπιτα** είναι μία πίτα που μέσα της έχει τυρί. **τυριέρα**
♬ τυ-ρί

τυρόπιτα [η] *ουσιαστικό* **(τυρόπιτες)**
→ τυρί

τυφλός, **τυφλή**, **τυφλό**, *επίθετο* **(τυφλοί, τυφλές, τυφλά)**
☑ Όταν κάποιος δε βλέπει, είναι **τυφλός**. ○ στραβός
◇ **τυφλόμυγα**, **τυφλώνω**
♬ τυ-φλός

τυφλώνω, **τυφλώνομαι** *ρήμα* **(τύφλωσα, θα τυφλώσω)**
☑ Όταν κάτι σε **τυφλώνει**, σε κάνει να μη βλέπεις. ✎ *Το φως του ήλιου ήταν πολύ δυνατό και **τύφλωσε** την Αθηνά.* ○ στραβώνω ♬ τυ-φλώ-νω

τυχαίνω *ρήμα* **(έτυχα, θα τύχω)**
☑ Όταν **τυχαίνει** κάτι, γίνεται κατά τύχη.
✎ *Το φλουρί της πίτας **έτυχε** στον Κώστα.*
✓ *«Κύριε διευθυντά, μπορώ να φύγω;» είπε η κυρία Μαργαρίτα. «Μου **έτυχε** κάτι ξαφνικό. Η κόρη μου αρρώστησε». Μου συνέβη.*
◇ **τύχη** ♬ τυ-χαί-νω

τυχερός, **τυχερή**, **τυχερό** *επίθετο* **(τυχεροί, τυχερές τυχερά)** → τύχη

τύχη [η] *ουσιαστικό* **(τύχες)**
☑ Έχουμε **τύχη**, όταν κάτι που θέλουμε γίνεται χωρίς να κάνουμε εμείς τίποτε.
✎ *Ο Κώστας είχε μεγάλη **τύχη** και κέρδισε το φλουρί στη βασιλόπιτα.*
◇ *Ο Κώστας ήταν ο **τυχερός** της χρονιάς, γιατί κέρδισε το φλουρί στη βασιλόπιτα.* **τυχαίνω**
♬ τύ-χη

τώρα *επίρρημα*
☑ Όταν κάτι γίνεται **τώρα**, γίνεται αυτή τη στιγμή.
✎ *«**Τώρα** διαβάζω και δεν μπορώ να παίξω μαζί σου» είπε η Αθηνά, και ο Κώστας έφυγε από το δωμάτιό της.*
◇ **τωρινός** ♬ τώ-ρα

Υυ

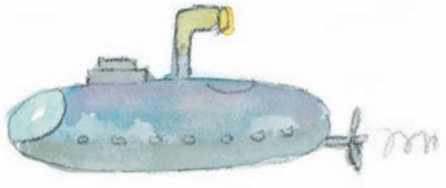

υγεία [η] *ουσιαστικό* **(υγείες)**
☑ Όταν έχουμε την **υγεία** μας, το σώμα μας λειτουργεί πολύ καλά και δεν έχουμε κανένα πρόβλημα.
✓ *«Στην **υγειά** σου, Μαργαρίτα» είπε ο κύριος Γιάννης σηκώνοντας ψηλά το ποτήρι του.*
✓ *«Με τις **υγείες** σου!» είπε ο κύριος Γιάννης στο θείο Αλέκο που φτερνίστηκε.* ◇ Όταν κάτι είναι **υγιεινό**, είναι καλό για την υγεία μας.
♬ υ-γεί-α

υγιεινός, **υγιεινή**, **υγιεινό** *επίθετο* **(υγιεινοί, υγιεινές, υγιεινά)** → υγεία

υγρασία [η] *ουσιαστικό* **(υγρασίες)**
→ υγρός

υγρό [το] *ουσιαστικό* **(υγρά)**
☑ Το νερό, η πορτοκαλάδα, το κρασί και το γάλα είναι **υγρά**. Μπορείς να τα βάλεις σ' ένα ποτήρι και να πάρουν το σχήμα του ποτηριού. **Υγρά** είναι και τα δάκρυά σου που στάζουν, όταν κλαις. ◇ **υγρός**
♬ υ-γρό

υγρός, **υγρή**, **υγρό** *επίθετο* **(υγροί, υγρές, υγρά)**
☑ Όταν κάτι είναι **υγρό**, κυλάει σαν νερό. ✎ *Το γάλα είναι **υγρή** τροφή.*
✓ **Υγρό** λέμε και κάτι που είναι λίγο βρεγμένο. ✎ *Τα σεντόνια ήταν **υγρά** ακόμη κι η κυρία Μαργαρίτα δεν τα μάζεψε.*
✓ Όταν ο καιρός είναι **υγρός**, πρόκειται να βρέξει ή έχει ήδη βρέξει. Έχει **υγρασία**. ◇ **Υγρασία** έχει κι ένας τοίχος που έχει βραχεί και είναι υγρός. **υγρό** ♬ υ-γρός

υδραγωγείο [το] *ουσιαστικό* **(υδραγωγεία)**
☑ Το **υδραγωγείο** μίας πόλης είναι ένα κτίριο με μία μεγάλη **δεξαμενή**. Εκεί μαζεύεται το νερό που μπορούμε να πιούμε κι έρχεται στα σπίτια μας μέσα από σωλήνες.
♬ υ-δρα-γω-γεί-ο
-Στ' αρχαία ελληνικά το νερό λεγόταν ύδωρ. Μ' αυτή τη λέξη φτιάχνουμε μεγαλύτερες λέξεις, όπως το υδραγωγείο

υδραυλικός [ο] *ουσιαστικό* **(υδραυλικοί)**
☑ Ο **υδραυλικός** είναι ο τεχνίτης που φτιάχνει τους σωλήνες και τις βρύσες στο σπίτι μας.
♬ υ-δραυ-λι-κός

υιοθετώ, **υιοθετούμαι** *ρήμα* **(υιοθέτησα, θα υιοθετήσω)**
☑ Όταν ένα ζευγάρι **υιοθετεί** ένα παιδί, φροντίζει και μεγαλώνει ένα παιδί που δεν έχει γεννηθεί από

αυτούς. Οι γονείς ενός **υιοθετημένου** παιδιού το φροντίζουν και το αγαπούν όπως εσένα οι γονείς σου. ♬ υι-ο-θε-τώ

ύλη [η] *ουσιαστικό* **(ύλες)**
☑ *Το γάλα είναι η πρώτη **ύλη** που χρησιμοποιούμε για να φτιάξουμε το τυρί και το γιαούρτι.* Απ' αυτήν φτιάχνεται το τυρί και το γιαούρτι.
○ ουσία ♬ ύ-λη

υλικό [το] *ουσιαστικό* **(υλικά)**
☑ Τα τραπέζια φτιάχνονται από διάφορα **υλικά**: από ξύλο, από πλαστικό, από γυαλί και από άλλα.
✓ *Η κυρία Μαργαρίτα ανακάτεψε τα **υλικά** της συνταγής, τ' αυγά, το γάλα, το βούτυρο και το αλεύρι κι έφτιαξε ένα πολύ νόστιμο κέικ.*
♬ υ-λι-κό

ύμνος [ο] *ουσιαστικό* **(ύμνοι)**
☑ Κάθε χώρα έχει το δικό της εθνικό **ύμνο**. Ο **εθνικός** μας **ύμνος** είναι ένα τραγούδι που λέμε σε κάθε εθνική γιορτή, καθώς και κάθε φορά που ανεβάζουμε τη σημαία της πατρίδας μας. Ο **εκκλησιαστικός ύμνος** είναι ένα τραγούδι που ψάλλουμε στην εκκλησία για να τιμήσουμε έναν άγιο. Ο **ύμνος** μίας ομάδας είναι ένα τραγούδι που τραγουδούν οι φίλαθλοι κι είναι μοναδικό για κάθε ομάδα.
♬ ύ-μνος

υπάκουος, υπάκουη, υπάκουο *επίθετο* **(υπάκουοι, υπάκουες, υπάκουα)**
→ υπακούω

– Πότε λέμε ότι κάποιος είναι υπερτυχερός;

υπακούω *ρήμα* **(υπάκουσα, θα υπακούσω)**
☑ Όταν **υπακούς** στους γονείς σου, ακούς και κάνεις αυτά που λένε. ◇ **Υπάκουο** λέμε κάποιον, όταν ακούει και κάνει αυτά που λένε οι γονείς και οι δάσκαλοί του. Δείχνει δηλαδή **υπακοή**. ♬ υ-πα-κού-ω

υπάλληλος [ο], [η] *ουσιαστικό* **(υπάλληλοι)**
☑ **Υπάλληλος** είναι αυτός που δουλεύει στη δουλειά κάποιου άλλου και πληρώνεται απ' αυτόν.
♬ υ-πάλ-λη-λος

υπάρχω *ρήμα* **(υπήρξα, θα υπάρξω)**
☑ Όταν **υπάρχεις**, βρίσκεσαι στη ζωή, ζεις. ✎ *Η Αθηνά ρώτησε τον Κώστα αν **υπάρχουν** φαντάσματα.*
✓ Όταν κάτι **υπάρχει**, βρίσκεται κάπου. ✎ *Στο δωμάτιο του Κώστα **υπάρχουν** πάντα πολλά παιχνίδια πεταμένα εδώ κι εκεί.* ♬ υ-πάρ-χω

υπέρ *πρόθεση*
☑ Όταν κάποιος είναι **υπέρ** κάποιου άλλου, τον υποστηρίζει και τον βοηθάει. ✎ *Τα Χριστούγεννα έγινε έρανος στην εκκλησία **υπέρ** των φτωχών, μάζεψαν δηλαδή χρήματα για να βοηθήσουν τους φτωχούς.*
✓ Πολλές φορές βάζεις το **υπερ-** μπροστά σε μία λέξη, για να δείξεις ότι κάτι είναι παραπάνω από το κανονικό. ✎ *Η θεία Έλλη είναι **υπέρ**βαρη και κάνει δίαιτα. Έχει βάρος πάνω από το κανονικό.*
♬ υ-πέρ

υπερασπίζω, υπερασπίζομαι *ρήμα* **(υπεράσπισα, θα υπερασπίσω)**

☑ Όταν **υπερασπίζεσαι** κάποιον, τον προστατεύεις και τον βοηθάς να ξεπεράσει τις δυσκολίες του.
✏ *«Μη φοβάσαι Αθηνά, θα σε* ***υπερασπιστώ*** *εγώ, αν κινδυνέψεις από το σκύλο» είπε ο Νίκος.*
◇ **υπεράσπιση** ♬ υ-πε-ρα-σπί-ζω

υπεράσπιση [η] *ουσιαστικό*
→ υπερασπίζω

υπερβολή [η] *ουσιαστικό* **(υπερβολές)**
→ υπερβολικός

υπερβολικός, **υπερβολική**, **υπερβολικό** *επίθετο* **(υπερβολικοί, υπερβολικές, υπερβολικά)**
☑ Όταν κάτι είναι **υπερβολικό**, είναι παραπάνω απ' όσο χρειάζεται κάθε φορά. ✏ *Το* ***υπερβολικό*** *φαγητό είναι κακό για την υγεία μας.*
✓ Όταν κάποιος είναι **υπερβολικός**, ζητάει παραπάνω πράγματα απ' όσα πρέπει. ✏ *«Μην είσαι* ***υπερβολικός****, Κώστα! Δε χτύπησες πια τόσο πολύ».* ◇ *«Μην* ***υπερβάλλεις****. Αυτό που λες είναι* ***υπερβολή****».Μη λες υπερβολές.* ♬ υ-περ-βο-λι-κός

υπερήφανος, **υπερήφανη**, **υπερήφανο** *επίθετο* **(υπερήφανοι, υπερήφανες, υπερήφανα)**
→ περήφανος

υπέροχος, **υπέροχη**, **υπέροχο** *επίθετο* **(υπέροχοι, υπέροχες, υπέροχα)**
☑ **Υπέροχο** λέμε κάποιον που είναι πολύ καλύτερος από τους άλλους και ξεχωρίζει γι' αυτό.
✏ *Το φαγητό της κυρίας Μαργαρίτας ήταν* ***υπέροχο****. Όλοι ήταν ενθουσιασμένοι.*
○ έξοχος, εξαιρετικός ● απαίσιος
♬ υ-πέ-ρο-χος

υπεύθυνος, **υπεύθυνη**, **υπεύθυνο** *επίθετο* **(υπεύθυνοι, υπεύθυνες, υπεύθυνα)**
☑ *Ο πιλότος είναι* ***υπεύθυνος*** *για την ασφάλεια των επιβατών του αεροπλάνου.* Είναι αυτός που φροντίζει έτσι ώστε όλα να λειτουργούν καλά στο αεροπλάνο. Αυτός έχει την **ευθύνη** του αεροπλάνου.
✓ *«Εσύ ήσουν* ***υπεύθυνος*** *που χάθηκε η Ροζαλία!» κατηγόρησε η Αθηνά τον Κώστα, «Εσύ έφταιγες!»*
♬ υ-πεύ-θυ-νος

υπηρεσία [η] *ουσιαστικό* **(υπηρεσίες)**
☑ Η **υπηρεσία** είναι η εργασία που έχει να κάνει ένας υπάλληλος.
✏ *Ο κύριος Γιάννης προσφέρει τις* ***υπηρεσίες*** *του στον ιδιωτικό τομέα. Ο ξάδελφός του είναι στρατιωτικός κι έχει* ***υπηρεσία*** *κάθε μέρα.*
✓ *Ο θείος του Νίκου πηγαίνει στην* ***υπηρεσία*** *του κάθε πρωί στις εφτά.* Στη δουλειά του, στο χώρο όπου δουλεύει. ♬ υ-πη-ρε-σί-α

υπηρέτης [ο], **υπηρέτρια** [η] *ουσιαστικό* **(υπηρέτες, υπηρέτριες)**
→ υπηρετώ

υπηρετώ *ρήμα* **(υπηρέτησα, θα υπηρετήσω)**
☑ Όταν **υπηρετείς** κάποιον,

Αν θέλεις να μάθεις τι έγινε με τη Ροζαλία που χάθηκε, ψάξε μέσα στο λεξικό τις λέξεις *αναστατώνω, ανησυχώ, εξαφανίζομαι, βρίσκω, καταφεύγω, κουλουριάζω, κουνώ, χαίρομαι, χοροπηδώ*

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

εργάζεσαι στο σπίτι του και πληρώνεσαι γι' αυτό.
✎ *Μία πολύ πλούσια οικογένεια έχει συνήθως αρκετούς ανθρώπους που την* ***υπηρετούν****. Έχει* ***υπηρέτες****.*
✓ *Ο θείος του Νίκου* ***υπηρετεί*** *στον ελληνικό στρατό.* Δουλεύει και προσφέρει τις υπηρεσίες του εκεί.
◇ **υπηρέτης** ♫ υ-πη-ρε-τώ

υπνοβάτης [ο], **υπνοβάτισσα** [η] *ουσιαστικό* **(υπνοβάτες, υπνοβάτισσες)**
→ ύπνος

ύπνος [ο] *ουσιαστικό* **(ύπνοι)**
☑ Κάθε βράδυ πέφτουμε για **ύπνο** και κοιμόμαστε για να ξεκουραζόμαστε.
◇ Ο **υπνοβάτης** σηκώνεται κοιμισμένος και περπατάει χωρίς να το καταλαβαίνει. Όταν κάτι σε **υπνωτίζει**, σε κοιμίζει. **υπνοδωμάτιο**, **υπνόσακος**
♫ ύ-πνος

υπνωτίζω, **υπνωτίζομαι** *ρήμα* **(υπνώτισα, θα υπνωτίσω)** → ύπνος

υποβρύχιο [το] *ουσιαστικό* **(υποβρύχια)**
☑ Το **υποβρύχιο** είναι ένα πλοίο ειδικά φτιαγμένο για να μπορεί να πηγαίνει κάτω από την επιφάνεια της θάλασσας σε μεγάλο βάθος.
♫ υ-πο-βρύ-χι-ο

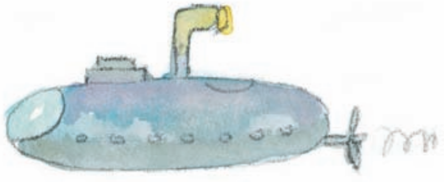

υπόγειος, **υπόγεια**, **υπόγειο** *επίθετο* **(υπόγειοι, υπόγειες, υπόγεια)**
☑ Όταν κάτι είναι **υπόγειο**, είναι κάτω από το έδαφος. ✎ *Ο κύριος Γιάννης βάζει το αυτοκίνητό του σε* ***υπόγειο*** *γκαράζ.* ◇ (σαν ουσιαστικό) Το **υπόγειο** ενός σπιτιού είναι το μέρος του σπιτιού που είναι κάτω από το έδαφος. ♫ υ-πό-γει-ος

υπογραφή [η] *ουσιαστικό* **(υπογραφές)**
→ υπογράφω

υπογράφω *ρήμα* **(υπέγραψα, θα υπογράψω)**
☑ Όταν **υπογράφεις** ένα κείμενο, γράφεις τ' όνομά σου κάτω απ' αυτό για να δείξεις ότι είναι δικό σου ή ότι συμφωνείς μ' αυτά που λέει. Τ' όνομά σου το γράφεις με το χέρι σου και με δικό σου τρόπο. Βάζεις την **υπογραφή** σου.
✎ *Η κυρία Μαργαρίτα* ***υπογράφει*** *όλα τα κείμενα που γράφει για την εφημερίδα.* ◇ **υπογραφή**
♫ υ-πο-γρά-φω

υποδέχομαι *ρήμα* **(υποδέχτηκα, θα υποδεχτώ)**
☑ Όταν **υποδέχεσαι** κάποιον, τον περιμένεις να έρθει και τον περιποιείσαι με τον καλύτερο τρόπο.
◇ Του κάνεις **υποδοχή**.
♫ υ-πο-δέ-χο-μαι

υποδοχή [η] *ουσιαστικό*
→ υποδέχομαι

υπόθεση [η] *ουσιαστικό* **(υποθέσεις)**
→ υποθέτω

υποθέτω *ρήμα* **(υπέθεσα, θα υποθέσω)**

☑ Όταν **υποθέτεις** κάτι, πιστεύεις ότι κάτι μπορεί να είναι σωστό ή ότι μπορεί να γίνει, χωρίς όμως να είσαι σίγουρος και χωρίς να έχεις **αποδείξεις** γι' αυτό.
✎ *Ο θείος Αλέκος **υπέθεσε** ότι θα χιονίσει και φρόντισε να μαζέψει αρκετά ξύλα για το τζάκι.*
◇ **υπόθεση** ♬ υ-πο-θέ-τω

υποκείμενο [το] *ουσιαστικό* **(υποκείμενα)**
☑ Το **υποκείμενο** σε μία πρόταση είναι αυτό που απαντά στην ερώτηση «Ποιος;». ✎ *Στην πρόταση «Ο Νίκος λέει αστεία» το **υποκείμενο** είναι η λέξη **Νίκος**.* ♬ υ-πο-κεί-με-νο

υποκλίνομαι *ρήμα* **(υποκλίθηκα, θα υποκλιθώ)**
☑ Όταν **υποκλίνεσαι**, σκύβεις μπροστά σε κάποιον για να του εκφράσεις το σεβασμό σου.
✎ *Όλοι οι υπηρέτες **υποκλίθηκαν** μπροστά στο βασιλόπουλο και τη Σταχτοπούτα.* ◇ *Οι υπηρέτες του παλατιού τούς υποδέχτηκαν με μία μεγάλη **υπόκλιση**.* ♬ υ-πο-κλί-νο-μαι

υπόκλιση [η] *ουσιαστικό* **(υποκλίσεις)**
→ υποκλίνομαι

υποκριτής [ο], **υποκρίτρια** [η] *ουσιαστικό* **(υποκριτές, υποκρίτριες)**
☑ **Υποκριτή** λέμε κάποιον που συμπεριφέρεται με ψεύτικο τρόπο κι όχι όπως πραγματικά είναι και σκέφτεται. Συμπεριφέρεται με **υποκρισία**. ◇ **υποκρισία**
♬ υ-πο-κρι-τής

υπολογίζω, **υπολογίζομαι** *ρήμα* **(υπολόγισα, θα υπολογίσω)**
☑ Όταν **υπολογίζεις** κάτι, το μετράς, το λογαριάζεις.
✎ *Ο Κώστας υπολογίζει πόσα χρήματα ξοδεύει κάθε βδομάδα.*
✓ *«**Υπολογίζω** ότι θα έχω τελειώσει τα μαθήματά μου σε δύο ώρες» είπε η Αθηνά στην κυρία Μαργαρίτα. Εκτιμώ.*
✓ *«Δε με **υπολογίζεις** καθόλου τελευταία» παραπονέθηκε η Αθηνά στον Κώστα.* Δε με σκέφτεσαι, δε μου δίνεις σημασία. ◇ Ο **υπολογιστής** μάς βοηθάει να κάνουμε διάφορα πράγματα πιο γρήγορα και πιο εύκολα: να γράφουμε, να κάνουμε λογαριασμούς και να σχεδιάζουμε.
○ ηλεκτρονικός υπολογιστής, κομπιούτερ ♬ υ-πο-λο-γί-ζω

υπολογιστής [ο] *ουσιαστικό* **(υπολογιστές)** → υπολογίζω

υπόλοιπο [το] *ουσιαστικό* **(υπόλοιπα)**
☑ *Η Αθηνά μέτρησε το **υπόλοιπο** των χρημάτων που είχε στην τσέπη της,* δηλαδή μέτρησε τα χρήματα που δεν είχε ξοδέψει, που της είχαν μείνει.
◇ **υπόλοιπος** ♬ υ-πό-λοι-πο

υπόλοιπος, **υπόλοιπη**, **υπόλοιπο** *επίθετο* **(υπόλοιποι, υπόλοιπες, υπόλοιπα)**
☑ *«Οι **υπόλοιποι** μαθητές θα διαβάσουν αύριο τις εργασίες τους» είπε η δασκάλα.* Δηλαδή οι μαθητές που έχουν μείνει.
◇ **υπόλοιπο** ♬ υ-πό-λοι-πος

– Η λέξη υπόγειος είναι φτιαγμένη από δύο κομματάκια: το υπο- που σημαίνει κάτω από τη λέξη γη. Ξέρεις άλλες λέξεις που αρχίζουν με υπο-;

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

υπομονή [η] *ουσιαστικό*
☑ Όταν κάνεις **υπομονή**, περιμένεις να γίνει κάτι χωρίς να βιάζεσαι και χωρίς να γκρινιάζεις. ✎ *Ο κύριος Γιάννης περίμενε με **υπομονή** στην ουρά, μέχρι να έρθει η σειρά του να πληρώσει στην τράπεζα.* ◇ *Ήταν πολύ **υπομονετικός**.* ♬ υ-πο-μο-νή

υποπτεύομαι *ρήμα* **(υποπτεύθηκα, θα υποπτευθώ)**
☑ Όταν **υποπτεύεσαι** κάποιον, νομίζεις ότι έχει κάνει κάτι που δεν είναι καλό, δεν είναι νόμιμο.
✎ *Η αστυνομία **υποπτεύεται** κάποιους για τη ληστεία στο μαγαζί του κυρίου Δημήτρη και ψάχνει να τους βρει.* ○ υποψιάζομαι
◇ *Οι **ύποπτοι** για τη ληστεία είναι τρεις άνδρες που μένουν στη γειτονιά.*
♬ υ-πο-πτεύ-ο-μαι

ύποπτος, **ύποπτη, ύποπτο** *επίθετο* **(ύποπτοι, ύποπτες, ύποπτα)**
→ υποπτεύομαι

υπόστεγο [το] *ουσιαστικό* **(υπόστεγα)**
☑ Το **υπόστεγο** είναι ένας μικρός χώρος που έχει στέγη κι είναι ανοιχτός γύρω γύρω. Όταν είμαστε κάτω από ένα **υπόστεγο**, δε βρεχόμαστε και μπορούμε να βλέπουμε τι συμβαίνει γύρω μας.
♬ υ-πό-στε-γο

υπόσχεση [η] *ουσιαστικό* **(υποσχέσεις)**
☑ Όταν δίνεις την **υπόσχεσή** σου, δίνεις το λόγο σου ότι θα κάνεις αυτό που έχεις συμφωνήσει. Το **υπόσχεσαι**. ✎ *Η Αθηνά κράτησε την **υπόσχεση** που έδωσε στη μαμά της και δε μάλωσε ξανά με τη φίλη της Ελένη.* ◇ **υπόσχομαι**
♬ υ-πό-σχε-ση

υπόσχομαι *ρήμα* **(υποσχέθηκα, θα υποσχεθώ)** → υπόσχεση

ύπουλος, **ύπουλη, ύπουλο** *επίθετο* **(ύπουλοι, ύπουλες, ύπουλα)**
☑ Ένας **ύπουλος** άνθρωπος μπορεί να μας κάνει κακό χωρίς εμείς να τον καταλάβουμε, γιατί είναι πολύ πονηρός. ✎ *Ο κακός λύκος ήταν πολύ **ύπουλος**. Ήθελε να ξεγελάσει την Κοκκινοσκουφίτσα με την πονηριά του.* ♬ ύ-που-λος

υπουργός [ο], [η] *ουσιαστικό* **(υπουργοί)**
☑ Οι **υπουργοί** και ο **πρωθυπουργός** είναι η κυβέρνηση μίας χώρας.
◇ **υπουργικός**
♬ υ-πουρ-γός

υποφέρω *ρήμα* **(υπέφερα, θα υποφέρω)**
☑ Όταν **υποφέρεις** από κάτι, πονάς.
✎ *«**Υποφέρω** από πονοκεφάλους» είπε η θεία Έλλη.*
✓ Όταν **υποφέρεις** κάτι, μπορείς και το αντέχεις, το υπομένεις.
✎ *«Μπορώ να **υποφέρω** το κρύο του χειμώνα αλλά δεν μπορώ να **υποφέρω** τη μεγάλη ζέστη το καλοκαίρι» είπε ο θείος Αλέκος.*
♬ υ-πο-φέ-ρω

υποχρεώνω, **υποχρεώνομαι** *ρήμα* **(υποχρεώθηκα, θα υποχρεωθώ)**
☑ Όταν **υποχρεώνεις** κάποιον να κάνει κάτι, τον αναγκάζεις να το κάνει.
✎ *Ο νόμος **υποχρεώνει** τους γονείς*

*να στέλνουν τα παιδιά τους στο σχολείο. Είναι **υποχρέωση** τους να τα στέλνουν στο σχολείο.*
◇ υποχρέωση, υποχρεωτικός
♬ υ-πο-χρε-ώ-νω

υποχωρώ *ρήμα* **(υποχώρησα, θα υποχωρήσω)**
☑ Όταν ο στρατός **υποχωρεί**, προχωράει προς τα πίσω, **οπισθοχωρεί**.
✓ Όταν κάτι **υποχωρεί**, τότε πέφτει και καταστρέφεται. ✎ *Η γέφυρα **υποχώρησε** από τα ορμητικά νερά του ποταμού και ο δρόμος κόπηκε στα δύο.*
✓ Όταν κάτι **υποχωρεί**, μειώνεται, ελαττώνεται. ✎ *Ο πυρετός του Κώστα άρχισε να υποχωρεί, μόλις ο γιατρός του έδωσε ένα φάρμακο.*
◇ υποχώρηση ♬ υ-πο-χω-ρώ

υποψιάζομαι *ρήμα* **(υποψιάστηκα, θα υποψιαστώ)**
☑ Όταν **υποψιάζεσαι** κάποιον, πιστεύεις ότι αυτός έχει κάνει κάτι, ότι είναι ύποπτος. ✎ *Η αστυνομία **υποψιαζόταν** κάποιους για την κλοπή στο μαγαζί του κυρίου Δημήτρη.*
○ υποπτεύομαι
♬ υ-πο-ψι-ά-ζο-μαι

ύστερα *επίρρημα*
☑ Όταν κάτι γίνεται **ύστερα** από κάτι άλλο, γίνεται μετά από αυτό.
✎ *«Κάθε Δευτέρα πρώτα κάνουμε το μάθημα της Γλώσσας κι **ύστερα** κάνουμε γυμναστική» είπε η Αθηνά.*
○ έπειτα, μετά ● πριν ♬ ύ-στε-ρα

υφαίνω *ρήμα* **(ύφανα, θα υφάνω)**
☑ Όταν **υφαίνουμε**, φτιάχνουμε διάφορα υφάσματα.
✓ Η αράχνη **υφαίνει** τον ιστό της.
◇ ύφασμα ♬ υ-φαί-νω

ύφασμα [το] *ουσιαστικό* **(υφάσματα)**
☑ Τα ρούχα μας είναι φτιαγμένα από **ύφασμα**. Υπάρχουν **υφάσματα** από μαλλί, βαμβάκι, μετάξι και άλλα υλικά.
◇ υφαίνω ♬ ύ-φα-σμα

ύψος [το] *ουσιαστικό* **(ύψη)**
☑ Το **ύψος** μας είναι η απόσταση από τις πατούσες των ποδιών μέχρι το κεφάλι μας, όταν είμαστε όρθιοι.
✎ *Το **ύψος** της Αθηνάς είναι μικρότερο από το ύψος του Κώστα.*
♬ ύ-ψος

– Ποια λέξη μπορούμε να φτιάξουμε, αν βάλουμε στη σωστή σειρά τα γράμματα: ρωποχυω;
....

Αν θέλεις να μάθεις τι έγινε με το μαγαζί του κυρίου Δημήτρη, ψάξε μέσα στο λεξικό τις λέξεις *δικαστήριο, δικηγόρος, θηρίο, καημένος, πιάνω, τμήμα, φυλακή*

Φφ

φαγητό [το] *ουσιαστικό* **(φαγητά)**
☑ Όταν πεινάς, τρως **φαγητό**. **Φαγητό** είναι η τροφή που τρως, συνήθως μαγειρεμένη, για να μεγαλώσεις και να έχεις καλή υγεία. Τα μακαρόνια, οι φακές, οι μπριζόλες και τα ψάρια είναι **φαγητά**.
✐ *Η κυρία Μαργαρίτα μαγειρεύει πολύ νόστιμα **φαγητά**.* ○ φαΐ
✓ *Η θεία Κατερίνα θα πάει για **φαγητό** με το θείο Σταμάτη. Θα* πάρουν το γεύμα τους σ' ένα εστιατόριο. ○ γεύμα ◇ **τρώω**, **φαγώσιμος** ♬ φα-γη-τό

φαγούρα [η] *ουσιαστικό* **(φαγούρες)**
☑ Όταν έχεις **φαγούρα**, ξύνεις το δέρμα σου σ' ένα σημείο.
✐ *Ένα κουνούπι τσίμπησε τον Κώστα στο χέρι και τώρα έχει **φαγούρα**.* ♬ φα-γού-ρα

φαγώσιμο [το] *ουσιαστικό* **(φαγώσιμα)** → φαγώσιμος

φαγώσιμος, **φαγώσιμη, φαγώσιμο** *επίθετο* **(φαγώσιμοι, φαγώσιμες, φαγώσιμα)**
☑ **Φαγώσιμο** λέμε καθετί που μπορούμε να φάμε.
✐ *Το αμύγδαλο τρώγεται, είναι **φαγώσιμος** καρπός.*
◇ (σαν ουσιαστικό) *Ο Κώστας και οι φίλοι του πήραν μαζί τους αρκετά **φαγώσιμα** για την εκδρομή.* ○ τρόφιμα, φαγητά
♬ φα-γώ-σι-μος

φαίνομαι *ρήμα* **(φάνηκα, θα φανώ)**
☑ Όταν κάτι **φαίνεται**, οι άλλοι μπορούν να το δουν. ✐ *Από το σπίτι της Αθηνάς **φαίνεται** η πλατεία της γειτονιάς.*
✓ *Ο κύριος Μιχάλης **φαίνεται** κακός αλλά κατά βάθος είναι ευαίσθητος άνθρωπος.*
✓ *«Μου **φαίνεται** πως ήρθε η ώρα να πάω για ύπνο» είπε ο κύριος Γιάννης.* ○ νομίζω ◇ **φαινόμενο**
♬ φαί-νο-μαι

φαινόμενο [το] *ουσιαστικό* **(φαινόμενα)**
☑ **Φαινόμενο** είναι καθετί που το καταλαβαίνεις με τις αισθήσεις σου. ✐ *Το ουράνιο τόξο είναι ένα φυσικό **φαινόμενο**.*
♬ φαι-νό-με-νο

φάκα [η] *ουσιαστικό* **(φάκες)**
☑ Η **φάκα** είναι μία παγίδα για ποντίκια. ○ ποντικοπαγίδα
♬ φά-κα

φάκελος [ο] *ουσιαστικό* **(φάκελοι)**
☑ Μέσα σε **φάκελο** βάζουμε τα γράμματα ή τις κάρτες που στέλνουμε με το ταχυδρομείο. Πάνω στο **φάκελο** γράφουμε τ' όνομα και τη διεύθυνση του

παραλήπτη αλλά και τ' όνομα και τη διεύθυνσή μας. ♬ φά-κε-λος

φακή [η] *ουσιαστικό* **(φακές)**
☑ Η **φακή** είναι ένα όσπριο. Το φυτό της **φακής** δίνει μικρούς στρογγυλούς καφέ καρπούς που τους μαγειρεύουμε και φτιάχνουμε μ' αυτούς σούπα.
♬ φα-κή

φακίδα [η] *ουσιαστικό* **(φακίδες)**
☑ Οι **φακίδες** είναι μικρά ροζ ή καφέ σημαδάκια που έχουμε στα μάγουλα και τη μύτη. ♬ φα-κί-δα

φακός [ο] *ουσιαστικό* **(φακοί)**
☑ Με το **φακό** ρίχνουμε φως, όταν είναι σκοτεινά και θέλουμε να δούμε κάτι.
✓ *Η θεία Κατερίνα φοράει **φακούς επαφής**, επειδή τα γυαλιά την κουράζουν.*
✓ Με το **μεγεθυντικό φακό**, μπορείς να δεις έναν κόκκο σκόνης. Τον μεγαλώνεις για να τον δεις καλύτερα. ♬ φα-κός

*Οι κλέφτες του κυρίου Δημήτρη κρατούσαν **φακό** για να βλέπουν.*

φάλαινα [η] *ουσιαστικό* **(φάλαινες)**
☑ Η **φάλαινα** είναι ένα μεγάλο ζώο που ζει στους ωκεανούς.
♬ φά-λαι-να

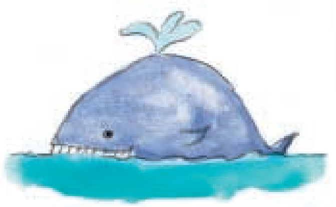

φαλάκρα [η] *ουσιαστικό* **(φαλάκρες)**
☑ Όταν κάποιος έχει **φαλάκρα**, δεν έχει μαλλιά σ' ένα σημείο του κεφαλιού του ή σε όλο το κεφάλι του. ◇ Είναι **φαλακρός.**
♬ φα-λά-κρα

φαλακρός, φαλακρή, φαλακρό *επίθετο* **(φαλακροί, φαλακρές, φαλακρά)**
→ φαλάκρα

φάλτσος, φάλτση/φάλτσα, φάλτσο *επίθετο* **(φάλτσοι, φάλτσες, φάλτσα)**
☑ **Φάλτσο** λέμε κάποιον που δεν τραγουδάει καλά. ♬ φάλ-τσος

φανάρι [το] *ουσιαστικό* **(φανάρια)**
☑ Τα **φανάρια** ρυθμίζουν την κίνηση των αυτοκινήτων και των πεζών στο δρόμο.
✓ *«Τα μπροστινά **φανάρια** του αυτοκινήτου φωτίζουν το δρόμο τη νύχτα» εξήγησε ο κύριος Γιάννης στον Κώστα.* ○ φως
✓ *«Είναι φως **φανάρι** πως δεν έχεις διαβάσει σήμερα» είπε η*

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

δασκάλα στον Κώστα. Είναι ολοφάνερο.
♬ φα-νά-ρι ✎ ‘η πόλη’

φανέλα [η] *ουσιαστικό* **(φανέλες)**
☑ Η **φανέλα** είναι ένα εσώρουχο που φοράμε στο πάνω μέρος του σώματός μας.
✓ **Φανέλα** λέμε και τη μπλούζα που φορούν οι αθλητές.
◇ **φανελάκι** ♬ φα-νέ-λα
✎ ‘τα ρούχα’

φανελάκι [το] *ουσιαστικό* **(φανελάκια)** → φανέλα

φανερός, **φανερή**, **φανερό** *επίθετο* **(φανεροί, φανερές, φανερά)**
☑ Όταν κάποιος είναι **φανερός**, μπορούν να τον δουν όλοι οι άλλοι.
✎ *Το ταμείο του κυρίου Δημήτρη ήταν **φανερός** στόχος. Οι κλέφτες το είδαν απέξω κι έτρεξαν να το αδειάσουν.* ● κρυφός
◇ *Ο κύριος Δημήτρης ήταν **φανερά** λυπημένος από τη ληστεία του μαγαζιού του. Όλοι μπορούσαν να το καταλάβουν. Η ακαταστασία στο μαγαζί του κυρίου Δημήτρη **φανέρωνε** ότι είχαν μπει ληστές.*

Αν θέλεις να μάθεις τι έγινε με το μαγαζί του κυρίου Δημήτρη, ψάξε μέσα στο λεξικό τις λέξεις
δικαστήριο, δικηγόρος, θηρίο, καημένος, πιάνω, τμήμα, φυλακή

– Είμαι το όνομα ενός ρούχου. Αν βγάλεις τα τρία πρώτα γράμματα, σου φωνάζω να έρθεις. Ποια λέξη είμαι; ....

○ δείχνω ♬ φα-νε-ρός

φανερώνω, **φανερώνομαι** *ρήμα* **(φανέρωσα, θα φανερώσω)**
→ φανερός

φαντάζομαι *ρήμα* **(φαντάστηκα, θα φανταστώ)** → φαντασία

φαντασία [η] *ουσιαστικό*
☑ Όταν έχεις **φαντασία**, μπορείς να δημιουργήσεις με το μυαλό σου μία ιστορία χρησιμοποιώντας ψεύτικα ή μυθικά στοιχεία.
✎ *Η Αθηνά έφτιαξε με τη **φαντασία** της μία ιστορία για ένα ταξίδι στον Άρη.*
◇ *Όλα όσα έγραψε τα **φαντάστηκε**. Τα **φαντάσματα** είναι πλάσματα της φαντασίας μας.* **φανταστικός** ♬ φα-ντα-σί-α

φάντασμα [το] *ουσιαστικό* **(φαντάσματα)** → φαντασία

φανταστικός, **φανταστική**, **φανταστικό** *επίθετο* **(φανταστικοί, φανταστικές, φανταστικά)**
☑ Ένα **φανταστικό** πρόσωπο υπάρχει μόνο στη φαντασία κι όχι στην πραγματικότητα.
✎ *Ο Νίκος διηγείται **φανταστικές** ιστορίες που τις βγάζει από το μυαλό του.*

● αληθινός, πραγματικός
✓ Λέμε ότι κάτι είναι **φανταστικό**, όταν είναι πάρα πολύ καλό.
✎ *«Το παγωτό που έφτιαξες είναι **φανταστικό**, μαμά» είπε η Αθηνά.*
◇ φαντασία ♬ φα-ντα-στι-κός

φανταχτερός, **φανταχτερή**, **φανταχτερό** *επίθετο* **(φανταχτεροί, φανταχτερές, φανταχτερά)**
☑ Ένα **φανταχτερός** ρούχο προκαλεί πολύ μεγάλη εντύπωση.
✎ *Οι πεταλούδες έχουν **φανταχτερά** χρώματα στα φτερά τους.*
○ εντυπωσιακός
◇ φαντάζω ♬ φα-ντα-χτε-ρός

φαξ [το] *ουσιαστικό*
☑ Το **φαξ** είναι μία συσκευή που μοιάζει με τηλέφωνο. Με το **φαξ** μπορούμε να στείλουμε ένα κείμενο σε κάποιον άλλο με τη βοήθεια της τηλεφωνικής μας γραμμής. **Φαξ** λέμε και το κείμενο που μας έχουν στείλει με **φαξ**.
♬ φαξ
-Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

φάπα [η] *ουσιαστικό* **(φάπες)**
☑ Όταν ρίχνεις **φάπα** σε κάποιον, τον χτυπάς με το χέρι στο κεφάλι ή στο σβέρκο του.
○ καρπαζιά, σφαλιάρα ♬ φά-πα

φαράγγι [το] *ουσιαστικό* **(φαράγγια)**
☑ Το **φαράγγι** είναι ένα πολύ μεγάλο άνοιγμα, μία βαθιά **χαράδρα** ανάμεσα σε δύο βουνά.
♬ φα-ράγ-γι

φαράσι [το] *ουσιαστικό* **(φαράσια)**
☑ Το **φαράσι** είναι ένα μικρό φτυάρι. Σ' αυτό ρίχνουμε τα σκουπίδια που μαζέψαμε με τη σκούπα μας.
♬ φα-ρά-σι

φάρδος [το] *ουσιαστικό*
→ φαρδύς

φαρδύς, **φαρδιά**, **φαρδύ** *επίθετο* **(φαρδιοί, φαρδιές, φαρδιά)**
☑ Ένα **φαρδύ** ρούχο έχει μεγάλο πλάτος. ✎ *Το παντελόνι που έβαλε ο κύριος Γιάννης ήταν πολύ **φαρδύ**. Χρειαζόταν δύο νούμερα μικρότερο.* ○ πλατύς ● στενός
◇ *Το **φάρδος** του παντελονιού ήταν πολύ μεγάλο.* ○ πλάτος
♬ φαρ-δύς

φάρμα [η] *ουσιαστικό* **(φάρμες)**
☑ Η **φάρμα** είναι ένα μεγάλο αγρόκτημα όπου ζουν πολλά ζώα.
♬ φάρ-μα

φαρμακείο [το] *ουσιαστικό* **(φαρμακεία)** → φάρμακο

φαρμάκι [το] *ουσιαστικό* **(φαρμάκια)**
☑ **Φαρμάκι** λέμε το δηλητήριο.
◇ Όταν σε δαγκώσει ένα

– Ποια λέξη μπορούμε να φτιάξουμε, αν βάλουμε στη σωστή σειρά τα γράμματα; μαφάσταν
....

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

φαρμακερό φίδι, ρίχνει φαρμάκι.
○ δηλητηριώδης ♬ φαρ-μά-κι

φάρμακο [το] *ουσιαστικό* **(φάρμακα)**
☑ Όταν είμαστε άρρωστοι, ο γιατρός μάς δίνει **φάρμακα** για να γίνουμε καλά. ◇ *Η κυρία Μαργαρίτα αγόρασε το φάρμακο για τον Κώστα από το* ***φαρμακείο*** *της γειτονιάς. Ο* ***φαρμακοποιός*** *έγραψε πάνω στο κουτί ότι πρέπει να το παίρνει τρεις φορές την ημέρα.* ♬ φάρ-μα-κο

φαρμακοποιός [ο], [η] *ουσιαστικό* **(φαρμακοποιοί)** ☞φάρμακο

φάρος [ο] *ουσιαστικό* **(φάροι)**
☑ Ο **φάρος** είναι ένας ψηλός πύργος που φωτίζει τη νύχτα. Βοηθάει τα πλοία που ταξιδεύουν να δουν την είσοδο ενός λιμανιού ή την άκρη της στεριάς.
♬ φά-ρος

Αν θέλεις να μάθεις τι έγινε με το μαγαζί του κυρίου Δημήτρη, ψάξε μέσα στο λεξικό τις λέξεις
δικαστήριο, δικηγόρος, θηρίο, καημένος, πιάνω, τμήμα, φυλακή

φάρσα [η] *ουσιαστικό* **(φάρσες)**
☑ Όταν κάνεις **φάρσα** σε κάποιον, του λες μία ιστορία που δεν είναι αληθινή για να γελάσεις μ' αυτό που θα κάνει ή θα πει.
♬ φάρ-σα

φασαρία [η] *ουσιαστικό* **(φασαρίες)**
☑ Όταν κάνεις **φασαρία**, κάνεις πολύ δυνατό θόρυβο και ενοχλείς τους άλλους.
✓ *Ο κύριος Δημήτρης μπήκε σε* ***φασαρίες*** *με τη ληστεία του μαγαζιού του.* Απέκτησε προβλήματα.
○ μπελάς, μπλέξιμο ♬ φα-σα-ρί-α

φασόλι [το] *ουσιαστικό* **(φασόλια)**
☑ Το **φασόλι** είναι όσπριο. Υπάρχουν μεγάλα και μικρά αλλά και άσπρα και κόκκινα **φασόλια**.
◇ Με τα φασόλια φτιάχνουμε **φασολάδα**, δηλαδή σούπα με φασόλια. Το φυτό που μας δίνει τα
φασόλια λέγεται **φασολιά**.
♬ φα-σό-λι

φάτσα [η] *ουσιαστικό* **(φάτσες)**
☑ Η **φάτσα** μας είναι το πρόσωπό μας. ○ μούρη, μούτρο
◇ **φατσούλα** ♬ φά-τσα

φεγγάρι [το] *ουσιαστικό* **(φεγγάρια)**
☑ Το **φεγγάρι** είναι ένα ουράνιο σώμα που κινείται γύρω από τη γη. Μπορούμε να το δούμε τις νύχτες στον ουρανό, όταν δεν

έχει συννεφιά. Όταν το φεγγάρι είναι ολοστρόγγυλο, έχουμε πανσέληνο. ○ σελήνη
♬ φεγ-γά-ρι

φέγγω *ρήμα* **(έφεξα, θα φέξω)**
☑ Όταν **φέγγεις** σε κάποιον, του ρίχνεις φως με φακό ή με κερί για να βλέπει.
✓ Το φεγγάρι **φέγγει** τις νύχτες.
○ φωτίζω ♬ φέγ-γω

φελιζόλ [το] *ουσιαστικό*
☑ Βάζουμε **φελιζόλ** γύρω από αντικείμενα που συσκευάζουμε για να μη σπάσουν, όταν τα μεταφέρουμε μέσα σε κιβώτια.
♬ φε-λι-ζόλ
- Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

φεριμπότ [το] *ουσιαστικό*
☑ Το **φεριμπότ** είναι ένα πλοίο που μπορεί να μεταφέρει επιβάτες αλλά και μικρά ή μεγάλα αυτοκίνητα σε μικρές αποστάσεις.
♬ φε-ρι-μπότ
- Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

φερμουάρ [το] *ουσιαστικό*
☑ Χρησιμοποιούμε το **φερμουάρ** για να κλείνουμε τα ρούχα, τις τσάντες και τις βαλίτσες μας. Είναι από μέταλλο κι έχει δύο ταινίες με δόντια που μπαίνουν το ένα μέσα στο άλλο.
♬ φερ-μου-άρ

φέρνω *ρήμα* **(έφερα, θα φέρω)**
☑ Όταν **φέρνεις** κάτι, το παίρνεις από εκεί που βρίσκεται και το κουβαλάς μέχρι εκεί που κι εσύ πηγαίνεις. ✎ *Η κυρία Μαργαρίτα **φέρνει** κάθε μέρα στο σπίτι φρέσκο ψωμί από το φούρνο της γειτονιάς.*
○ κουβαλώ
✓ *Κάθε μέρα ο μπαμπάς του Ίγκλι τον **φέρνει** στο σχολείο.* Τον οδηγεί εκεί. ◇ **φέρσιμο**
♬ φέρ-νω

φέρομαι *ρήμα* **(φέρθηκα, θα φερθώ)** → φέρσιμο

φέρσιμο [το] *ουσιαστικό* **(φερσίματα)**
☑ Το **φέρσιμό** σου είναι ο τρόπος που συμπεριφέρεσαι.
✎ *«Το **φέρσιμό** σου δεν ήταν σωστό, Κώστα!» τον μάλωσε η κυρία Μαργαρίτα. «Να ζητήσεις συγνώμη από την Αθηνά και να μην την ξαναχτυπήσεις».*
○ συμπεριφορά
◇ *«Μην της **φέρεσαι** έτσι!»*
○ συμπεριφέρομαι ♬ φέρ-σι-μο

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

φέσι [το] *ουσιαστικό* **(φέσια)**
☑ **Φέσι** λέμε το καπέλο με φούντα που φορούν στο κεφάλι τους οι Ανατολίτες ή και οι τσολιάδες.
♬ φέ-σι

φεστιβάλ [το] *ουσιαστικό*
☑ Το **φεστιβάλ** τραγουδιού είναι μία γιορτή για τα καλύτερα τραγούδια. Στο **φεστιβάλ** κινηματογράφου πολλές ταινίες διαγωνίζονται για να βραβευτεί η καλύτερη. ♬ φε-στι-βάλ

φέτα [η] *ουσιαστικό* **(φέτες)**
☑ Όταν κόβουμε το ψωμί σε **φέτες**, το κόβουμε με το μαχαίρι σε λεπτά κομμάτια.
✓ Η **φέτα** είναι ένα είδος άσπρου τυριού που φτιάχνουμε στην Ελλάδα. ♬ φέ-τα **Δες μαχαίρι**

φέτος *επίρρημα*
☑ *Ο Κώστας **φέτος** πηγαίνει στη Γ' τάξη του δημοτικού σχολείου. Πέρυσι πήγαινε στη Β' τάξη και του χρόνου θα πάει στην Δ' τάξη.* Αυτό το χρόνο. ● πέρυσι, του χρόνου
◇ **φετινός** ♬ φέ-τος

φεύγω *ρήμα* **(έφυγα, θα φύγω)**
☑ *Κάθε πρωί **φεύγεις** από το σπίτι σου και πηγαίνεις στο σχολείο για μάθημα.* Πηγαίνεις μακριά από το σπίτι σου, απομακρύνεσαι από αυτό. ● έρχομαι
✓ *Το αεροπλάνο του θείου Τάκη για Αθήνα **φεύγει** στις δέκα το βράδυ.* ○ αναχωρώ ♬ φεύ-γω

φήμη [η] *ουσιαστικό* **(φήμες)**
☑ *Όταν κυκλοφόρησε η **φήμη** ότι η Ροζαλία χάθηκε, όλοι στη γειτονιά έτρεξαν να βοηθήσουν.* Όταν έμαθαν όλοι ότι η Ροζαλία χάθηκε.
✓ Όταν κάποιος έχει καλή **φήμη**, τότε ο κόσμος λέει καλά πράγματα γι' αυτόν.
◇ *Η Καλαμάτα **φημίζεται** για τις ελιές της.* Είναι γνωστή για τις ελιές της. *Οι ελιές της είναι **φημισμένες**.* Τις γνωρίζουν όλοι.
♬ φή-μη

φημίζομαι *ρήμα* → φήμη

φθάνω *ρήμα* **(έφτασα, θα φτάσω)**
→ φτάνω

φθινόπωρο [το] *ουσιαστικό*
☑ Το **φθινόπωρο** είναι μία από τις τέσσερις εποχές του έτους μετά το καλοκαίρι και πριν το χειμώνα. Τότε εμφανίζονται τα **πρωτοβρόχια**.
◇ **φθινοπωρινός** ♬ φθι-νό-πω-ρο
✎ 'οι εποχές-οι μήνες-οι μέρες'

φιγούρα [η] *ουσιαστικό* **(φιγούρες)**
☑ *Οι μαθητές έφτιαξαν **φιγούρες** του Καραγκιόζη με τη βοήθεια της δασκάλας τους.* Έφτιαξαν με χαρτί πρόσωπα που του μοιάζουν.
✓ Όταν κάνεις **φιγούρες** στο χορό, κάνεις κάποια δύσκολα βήματα που τα ξέρεις καλά κι εντυπωσιάζεις τους άλλους.
♬ φι-γού-ρα

φίδι [το] *ουσιαστικό* **(φίδια)**
☑ Το **φίδι** είναι ένα μακρύ ερπετό

χωρίς πόδια. Μερικές φορές το τσίμπημά του είναι δηλητηριώδες.
✓ Λέμε πως κάποιος είναι **φίδι**, όταν είναι ύπουλος και κακός.
♬ φί-δι 🖋 'τα ζώα'

φίλαθλος [ο], [η] *ουσιαστικό* **(φίλαθλοι)**
☑ Οι **φίλαθλοι** είναι αυτοί που αγαπούν μία ομάδα και παρακολουθούν τους αγώνες της.
◇ **άθλημα** ♬ φί-λα-θλος

φιλέτο [το] *ουσιαστικό* **(φιλέτα)**
☑ Το **φιλέτο** είναι ένα κομμάτι κρέας χωρίς κόκαλα και λίπη.
♬ φι-λέ-το

φιλί [το] *ουσιαστικό* **(φιλιά)**
☑ *Η κυρία Μαργαρίτα έδωσε ένα* ***φιλί*** *στην Αθηνά πριν φύγει για το σχολείο.* ◇ *Η μαμά* ***φίλησε*** *την κόρη της.* ♬ φι-λί

φιλία [η] *ουσιαστικό* **(φιλίες)**
→ φίλος

φιλμ [το] *ουσιαστικό*
☑ Βάζουμε **φιλμ** στις φωτογραφικές μηχανές για να βγάλουμε φωτογραφίες.
✓ **Φιλμ** λέμε και το έργο στον κινηματογράφο ή την τηλεόραση.
○ έργο, ταινία ♬ φιλμ
–Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

φιλοδώρημα [το] *ουσιαστικό* **(φιλοδωρήματα)**
☑ *«Όταν τρώμε σε ταβέρνα, ο μπαμπάς μου αφήνει ένα μικρό* ***φιλοδώρημα*** *στο σερβιτόρο» είπε ο Κώστας.* Αφήνει λίγα χρήματα για το σερβιτόρο, επειδή έμεινε ευχαριστημένος. ○ πουρμπουάρ
♬ φι-λο-δώ-ρη-μα

φιλόλογος [ο], [η] *ουσιαστικό* **(φιλόλογοι)**
☑ Ο **φιλόλογος** είναι ο καθηγητής που μας **διδάσκει** γλώσσα και ιστορία στο γυμνάσιο και το λύκειο. ♬ φι-λό-λο-γος

φίλος [ο], **φίλη** [η] *ουσιαστικό* **(φίλοι, φίλες)**
☑ Το **φίλο** ή τη **φίλη** σου τους αγαπάς, κάνεις πολύ παρέα μαζί τους και τους λες τα μυστικά σου.
● εχθρός ◇ **φιλικός** ♬ φί-λος

φιλότιμος, **φιλότιμη, φιλότιμο** *επίθετο* **(φιλότιμοι, φιλότιμες, φιλότιμα)**
☑ Ένας **φιλότιμος** άνθρωπος προσπαθεί να κάνει όσο καλύτερα μπορεί τη δουλειά του και να βοηθήσει τους άλλους.
♬ φι-λό-τι-μος

φίλτρο [το] *ουσιαστικό* **(φίλτρα)**
☑ *Ο Δρυΐδης είναι ο σοφός του χωριού που φτιάχνει το μαγικό* ***φίλτρο****. Μ' αυτό ο Οβελίξ και ο*

– Πότε λέμε ότι κάποιος βγάζει το φίδι από την τρύπα;

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

Αστερίξ γίνονται πολύ δυνατοί. Φτιάχνει ένα μαγικό ποτό από βότανα.
✓ Βάζουμε ένα **φίλτρο** στην καφετιέρα για να μην περνάει η σκόνη του καφέ στο ρόφημα που πίνουμε. ♬ φίλ-τρο

φιλώ και **φιλάω**, **φιλιέμαι** *ρήμα* **(φίλησα, θα φιλήσω)** → φιλί

φιόγκος [ο] *ουσιαστικό* **(φιόγκοι)**
☑ Τα κορδόνια των παπουτσιών μας τα δένουμε **φιόγκο**. **Φιόγκο** δένουμε και την κορδέλα που βάζουμε στα δώρα.
♬ φιό-γκος

φιστίκι [το] *ουσιαστικό* **(φιστίκια)**
☑ Το **φιστίκι** είναι ο καρπός της **φιστικιάς**.
Τον τρώμε ψημένο με ή χωρίς αλάτι σαν ξηρό καρπό.
◇ **φιστικιά**
♬ φι-στί-κι

– Στα αρχαία ελληνικά η λέξη φιλώ σήμαινε αγαπώ. Σήμερα φτιάχνουμε αρκετές λέξεις που αρχίζουν με φιλο-, όπως φιλόλογος. Φτιάξε κι άλλες τέτοιες λέξεις.

φιτίλι [το] *ουσιαστικό* **(φιτίλια)**
☑ Τα κεριά έχουν στο κέντρο τους ένα **φιτίλι** για να μπορούμε να τ' ανάβουμε. ♬ φι-τί-λι

φλας [το] *ουσιαστικό*
☑ Χρησιμοποιούμε **φλας** στις φωτογραφικές μηχανές, όταν βγάζουμε φωτογραφίες σε χώρο με λίγο φως.
✓ **Φλας** έχουν και τ' αυτοκίνητα. Είναι το φως που αναβοσβήνει για να δείξει ότι το αυτοκίνητο στρίβει. ♬ φλας
–Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

φλέβα [η] *ουσιαστικό* **(φλέβες)**
☑ Στο σώμα μας έχουμε πολλές **φλέβες** που μεταφέρουν το αίμα προς την καρδιά μας.
✓ *Η θεία Μαργαρίτα έχει καλλιτεχνική* ***φλέβα****.* Έχει καλλιτεχνικό ταλέντο. ♬ φλέ-βα

φλιτζάνι [το] *ουσιαστικό* **(φλιτζάνια)**
☑ Χρησιμοποιούμε το **φλιτζάνι** για να πίνουμε το τσάι ή τον καφέ μας. ♬ φλι-τζά-νι

φλόγα [η] *ουσιαστικό* **(φλόγες)**
☑ Οι **φλόγες** της φωτιάς βγαίνουν από κάτι που καίγεται.
♬ φλό-γα
Δες φωτιά, πυρκαγιά

φλογέρα [η] *ουσιαστικό* **(φλογέρες)**
☑ Η **φλογέρα** είναι ένα **πνευστό** μουσικό όργανο. Είναι σαν σωλήνας από ξύλο ή πλαστικό με τρύπες που τις ανοιγοκλείνουμε με τα δάχτυλά μας, κι όταν φυσάμε μέσα της, βγαίνει ήχος.
♬ φλο-γέ-ρα

φλούδα [η] *ουσιαστικό* **(φλούδες)**
☑ Για να φάμε ένα πορτοκάλι ή μία μπανάνα, βγάζουμε τη **φλούδα** τους. Η **φλούδα** είναι το εξωτερικό μέρος τον φρούτων.
♬ φλού-δα

φλουρί [το] *ουσιαστικό* **(φλουριά)**
☑ Το **φλουρί** ήταν ένα παλιό νόμισμα. **Φλουρί** λέμε σήμερα το νόμισμα που βάζουμε στη βασιλόπιτα για να δούμε ποιος θα είναι ο τυχερός που θα το βρει στο κομμάτι του. ♬ φλου-ρί

φλύαρος, **φλύαρη**, **φλύαρο** *επίθετο* **(φλύαροι, φλύαρες, φλύαρα)**
☑ Ένας **φλύαρος** άνθρωπος μιλάει συνέχεια, χωρίς να λέει κάτι σημαντικό. ○ πολυλογάς
● λιγομίλητος ◇ **φλυαρώ**
♬ φλύ-α-ρος

φοβάμαι *ρήμα* **(φοβήθηκα, θα φοβηθώ)**
☑ Όταν **φοβάσαι**, αισθάνεσαι άσχημα, επειδή πιστεύεις ότι κάτι άσχημο ή κακό μπορεί να συμβεί.
✎ *Όταν η Αθηνά ήταν πολύ μικρή, **φοβόταν** να κοιμηθεί μόνη της στο δωμάτιο.* ◇ *Όλα τα μικρά παιδιά αισθάνονται **φόβο** το βράδυ, όταν είναι μόνα στο δωμάτιό τους. Ο Κώστας όμως δεν είναι **φοβητσιάρης** και δε φοβάται εύκολα.*
♬ φο-βά-μαι

*Η Αθηνά **φοβήθηκε** πολύ μόλις είδε το ποντίκι.*

φοβερίζω *ρήμα* **(φοβέρισα, θα φοβερίσω)** → φοβερός

φοβερός, **φοβερή**, **φοβερό** *επίθετο* **(φοβεροί, φοβερές, φοβερά)**
☑ Όταν κάποιος είναι **φοβερός**, προκαλεί φόβο. ✎ *Μέσα στη νύχτα ακούστηκαν **φοβερά** μπουμπουνητά και τα παιδιά ξύπνησαν.*
○ τρομακτικός, τρομερός
✓ *Ο Κώστας είναι **φοβερός** μαθητής.* Είναι πολύ καλός.
◇ *Ο κύριος Μιχάλης **φοβερίζει** τα παιδιά της γειτονιάς ότι θα τα τιμωρήσει, αν δει τη μπάλα τους στον κήπο του.* ○ απειλώ
♬ φο-βε-ρός

φοβίζω *ρήμα* **(φόβισα, θα φοβίσω)**
☑ Όταν **φοβίζεις** κάποιον, τον κάνεις να φοβηθεί. ✎ *Ο κύριος Μιχάλης **φοβίζει** τα παιδιά με τις φωνές του.* ○ τρομάζω
♬ φο-βί-ζω

φόβος [ο] *ουσιαστικό* **(φόβοι)**
→ φοβάμαι

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

φοίνικας [ο] *ουσιαστικό* **(φοίνικες)**
☑ Ο **φοίνικας** είναι ένα δέντρο που φυτρώνει σε πολύ ζεστές περιοχές. ✏ *Στην Κρήτη, στο χωριό του θείου Τάκη, υπάρχουν πολλοί **φοίνικες** που στολίζουν την πλατεία.*
♬ φοί-νι-κας

φοιτητής [ο], **φοιτήτρια** [η] *ουσιαστικό* **(φοιτητές, φοιτήτριες)**
☑ **Φοιτητές** και **φοιτήτριες** είναι τα αγόρια και τα κορίτσια που παρακολουθούν μαθήματα στο πανεπιστήμιο. ♬ φοι-τη-τής

φορά [η] *ουσιαστικό* **(φορές)**
☑ Όταν κάνεις κάτι αυτή τη **φορά**, το κάνεις αυτή τη στιγμή κι όχι μία άλλη **φορά**, μία άλλη στιγμή. ✏ *«Την άλλη **φορά** θα έχετε όλοι μαζί σας το τετράδιο της ζωγραφικής» είπε η δασκάλα.*
✓ Όταν κάνεις κάτι πολλές **φορές**, το επαναλαμβάνεις συνέχεια.
✏ *«Εκατό **φορές** σου έχω πει να μην αφήνεις την πόρτα ανοιχτή» είπε η Αθηνά στον Κώστα.*
♬ φο-ρά

φόρα [η] *ουσιαστικό*
☑ Όταν τρέχεις με **φόρα** με το ποδήλατό σου, έχεις μεγάλη ταχύτητα και κινείσαι πολύ γρήγορα προς μία κατεύθυνση.
○ ταχύτητα ♬ φό-ρα

φορείο [το] *ουσιαστικό* **(φορεία)**
☑ Οι νοσοκόμοι κουβαλούν τους αρρώστους με το **φορείο** για να τους πάνε στο νοσοκομείο.
♬ φο-ρεί-ο **Δες νοσοκομείο**

φόρεμα [το] *ουσιαστικό* **(φορέματα)**
☑ Το **φόρεμα** είναι ένα γυναικείο ρούχο που καλύπτει ολόκληρο το σώμα, από τους ώμους μέχρι κάποιο σημείο στα πόδια.
○ φουστάνι
♬ φό-ρε-μα ✏ 'τα ρούχα'

φορητός, **φορητή, φορητό** *επίθετο* **(φορητοί, φορητές, φορητά)**
☑ Όταν κάτι είναι **φορητό**, μπορούμε να το μεταφέρουμε εύκολα από ένα μέρος σ' ένα άλλο. Υπάρχουν **φορητά** τηλέφωνα και ψυγεία και **φορητοί** υπολογιστές. ✏ *Ο κύριος Γιάννης έχει ένα **φορητό** υπολογιστή για να μπορεί να δουλεύει παντού.*
♬ φο-ρη-τός

φόρμα [η] *ουσιαστικό* **(φόρμες)**
☑ Η **φόρμα** σου είναι τα ρούχα που φοράς για να κάνεις γυμναστική.
✓ Όταν είσαι σε καλή **φόρμα**, είσαι γυμνασμένος κι έχεις μεγάλη αντοχή.
✓ *Η κυρία Μαργαρίτα βουτύρωσε τη **φόρμα** για να ρίξει μέσα τη ζύμη του κέικ.* Το σκεύος του κέικ.
♬ φόρ-μα

φορτηγό [το] *ουσιαστικό* **(φορτηγά)**
☑ Το **φορτηγό** είναι ένα μεγάλο αυτοκίνητο. Μ' αυτό μεταφέρουμε βαριά πράγματα. ♬ φορ-τη-γό

φορτίζω, **φορτίζομαι** *ρήμα* **(φόρτισα, θα φορτίσω)**
☑ Όταν **φορτίζεις** μία μπαταρία, τη συνδέεις με μία συσκευή, το **φορτιστή**, με το ρεύμα για να γεμίσει ενέργεια και να την ξαναχρησιμοποιήσεις.
♬ φορ-τί-ζω

φορτώνω, **φορτώνομαι** *ρήμα* **(φόρτωσα, θα φορτώσω)**
☑ *Ο πατέρας του Ίγκλι **φόρτωσε** τα πράγματα όλης της οικογένειας σ' ένα φορτηγό και ξεκίνησε για την Αθήνα.*
✓ *Ο κύριος Μιχάλης **φόρτωσε** στη θεία του όλες τις δουλειές του σπιτιού.* Τη βάζει να κάνει τις δουλειές του σπιτιού.
◇ **φόρτωμα** ♬ φορ-τώ-νω

φορώ και **φοράω**, **φοριέμαι** *ρήμα* **(φόρεσα, θα φορέσω)**
☑ **Φοράς** τα ρούχα σου και τα παπούτσια σου για να μην είσαι γυμνός και να μην κρυώνεις.
✓ *Η Αθηνά **φόρεσε** στην κούκλα ένα ωραίο φόρεμα.* Την έντυσε, της έβαλε το φόρεμα. ◇ **φόρεμα**
♬ φο-ρώ

φουγάρο [το] *ουσιαστικό* **(φουγάρα)**
☑ Το **φουγάρο** είναι ένας ψηλός σωλήνας σ' ένα εργοστάσιο ή ένα πλοίο. Απ' αυτόν βγαίνει καπνός.
♬ φου-γά-ρο

φούντα [η] *ουσιαστικό* **(φούντες)**
☑ Η **φούντα** είναι μία μικρή μπάλα από κλωστές, ενωμένες μεταξύ τους στη μία άκρη.
✎ *Οι τσολιάδες έχουν μία μαύρη **φούντα** πάνω στα τσαρούχια τους.* ◇ Όταν μία φωτιά **φουντώνει**, δυναμώνει, μεγαλώνει. Μία **φουντωτή** ουρά μοιάζει με φούντα κι έχει πολύ όγκο. ♬ φού-ντα

φουντούκι [το] *ουσιαστικό* **(φουντούκια)**
☑ Το **φουντούκι** είναι ο καρπός της **φουντουκιάς**. Όταν τα ψήσουμε, γίνονται ξηροί καρποί.
◇ Το δέντρο που κάνει φουντούκια είναι η **φουντουκιά**.
♬ φου-ντού-κι

φουντώνω *ρήμα* **(φούντωσα, θα φουντώσω)** → φούντα

φούρναρης [ο], **φουρνάρισσα** [η] *ουσιαστικό* **(φουρνάρηδες, φουρνάρισσες)** → φούρνος

φούρνος [ο] *ουσιαστικό* **(φούρνοι)**
☑ Ο **φούρνος** είναι το κατάστημα της γειτονιάς που ψήνει ψωμί κι άλλα φαγητά.
✓ Στο **φούρνο** βάζουμε φαγητά για να τα ψήσουμε. Είναι μία

ηλεκτρική συσκευή στην κουζίνα. Στο **φούρνο** μικροκυμάτων βάζουμε τα φαγητά που θέλουμε να ζεστάνουμε ή να μαγειρέψουμε πολύ γρήγορα.
◇ Ο **φούρναρης** και η **φουρνάρισσα** δουλεύουν στο φούρνο. ♬ φούρ-νος

φουρτούνα [η] *ουσιαστικό* **(φουρτούνες)**
☑ Όταν η θάλασσα έχει **φουρτούνα**, έχει μεγάλα κύματα.
○ θαλασσοταραχή, τρικυμία
◇ Η **φουρτουνιασμένη** θάλασσα έχει πολύ μεγάλα κύματα κι είναι επικίνδυνη για τα πλοία που ταξιδεύουν. ♬ φουρ-τού-να

φούσκα [η] *ουσιαστικό* **(φούσκες)**
☑ Όταν κάνεις **φούσκες** με την τσίχλα σου, γεμίζεις ένα κομμάτι τσίχλας με αέρα κάνοντας ένα μεγάλο μπαλόνι έξω από το στόμα σου. ○ τσιχλόφουσκα
◇ **φουσκώνω** ♬ φού-σκα

φουσκάλα [η] *ουσιαστικό* **(φουσκά-λες)**
☑ Η **φουσκάλα** είναι μία μικρή φούσκα στο δέρμα γεμάτη με υγρό. ✎ *Από το πολύ περπάτημα ο Κώστας έβγαλε μικρές **φουσκάλες** στα πόδια.*
◇ **φουσκώνω**
♬ φου-σκά-λα

– Πότε λέμε ότι κάποιος τα φόρτωσε όλα στον κόκορα;

φουσκώνω *ρήμα* **(φούσκωσα, θα φουσκώσω)**
☑ Όταν **φουσκώνεις** ένα μπαλόνι ή το λάστιχο στο ποδήλατό σου, το γεμίζεις με αέρα.
✓ *Η θεία Έλλη έφαγε πολύ και **φούσκωσε**.* Πρήστηκε.
✓ *Στην παρέλαση της τάξης της Αθηνάς η κυρία Μαργαρίτα **φού-σκωνε** από την περηφάνια της.* Καμάρωνε. ◇ **φούσκα**
♬ φου-σκώ-νω

φούστα [η] *ουσιαστικό* **(φούστες)**
☑ Η **φούστα** είναι ένα ρούχο που φορούν οι γυναίκες. Στηρίζεται στη μέση και φτάνει μέχρι κάποιο σημείο τα πόδια. ♬ φού-στα
✎ ‘τα ρούχα’

φουστάνι [το] *ουσιαστικό* **(φουστάνια)**
☑ Το **φουστάνι** είναι ένα γυναικείο ρούχο που καλύπτει το σώμα από τους ώμους μέχρι κάποιο σημείο στα πόδια.
○ φόρεμα ♬ φου-στά-νι

φράγμα [το] *ουσιαστικό* **(φράγματα)**
→ φράζω

φράζω *ρήμα* **(έφραξα, θα φράξω)**
☑ Όταν **φράζεις** κάτι, το κλείνεις γύρω γύρω για να μην μπορεί

κανείς να μπει μέσα.
✎ *Ο θείος Αλέκος **έφραξε** τον κήπο του σπιτιού του για να μην μπαίνουν μέσα τα σκυλιά.*
✓ Όταν **φράζεις** έναν δρόμο, τον κλείνεις για να μην περνάει κανείς.
✎ *Ένα δέντρο έπεσε κι **έφραξε** το δρόμο που οδηγεί στο σπίτι του θείου Αλέκου.*
◇ *Στο ποτάμι του χωριού κατα-σκευάστηκε ένα **φράγμα** για να μην πλημμυρίζουν τα διπλανά χωριά. Ο θείος Αλέκος έφτιαξε ένα ξύλινο **φράχτη** γύρω από τον κήπο του.*
♫ φρά-ζω

φράντζα [η] *ουσιαστικό* **(φράντζες)**
☑ Η **φράντζα** είναι κοντά μαλλιά κομμένα ώστε να πέφτουν στο μέτωπο. ♫ φρά-ντζα

φραντζόλα [η] *ουσιαστικό* **(φραντζόλες)**
☑ Η **φραντζόλα** είναι ένα στενόμακρο ψωμί που αγοράζουμε στο φούρνο.
♫ φρα-ντζό-λα

φράουλα [η] *ουσιαστικό* **(φράουλες)**
☑ Η **φράουλα** είναι ένα ανοιξιάτικο μικρό κόκκινο και γευστικό φρούτο με μικρούς σπόρους στην επιφάνειά του.
♫ φρά-ου-λα

φράση [η] *ουσιαστικό* **(φράσεις)**
☑ Μία **φράση** είναι μερικές λέξεις στη σειρά που φτιάχνουν ένα κομμάτι της πρότασης. Στην πρόταση ***Ο Κώστας θα πάει στο ζωολογικό κήπο*** η φράση ***στο ζωολογικό κήπο*** δείχνει τον τόπο που πήγε. ♫ φρά-ση

φράχτης [ο] *ουσιαστικό* **(φράχτες)**
→ φράζω

φρενάρω *ρήμα* **(φρέναρα** και **φρενάρισα, θα φρενάρω)** → φρένο

φρένο [το] *ουσιαστικό* **(φρένα)**
☑ Πατάς το **φρένο** στο ποδήλατό σου, όταν θέλεις να μειώσεις την ταχύτητα ή να σταματήσεις.
◇ *Όταν ανάψει κόκκινο φανάρι, ο κύριος Γιάννης **φρενάρει**.* Πατάει φρένο. ♫ φρέ-νο

φρέσκος, **φρέσκια, φρέσκο** *επίθετο* **(φρέσκοι, φρέσκες, φρέσκα)**
☑ Το ψάρι είναι **φρέσκο**, μόλις το ψαρέψουμε από τη θάλασσα, μετά χαλάει γρήγορα. Χάνει τη **φρεσκάδα** του. ● μπαγιάτικος
✓ *Η κυρία Μαργαρίτα αγοράζει πάντα **φρέσκα** λαχανικά, δεν τα θέλει τα κατεψυγμένα.*
◇ **φρεσκάδα** ♫ φρέ-σκος

φρίκη [η] *ουσιαστικό*
☑ Όταν αισθάνεσαι **φρίκη**, νιώθεις μεγάλο τρόμο, γιατί είδες ή άκουσες κάτι πολύ άσχημο.
✎ *Ο πόλεμος προκαλεί **φρίκη** με τις πολλές καταστροφές που φέρνει.*
◇ **φριχτός** ♫ φρί-κη

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

φριχτός, **φριχτή**, **φριχτό** *επίθετο* **(φριχτοί, φριχτές, φριχτά)**
☑ Όταν κάτι είναι **φριχτό**, μας κάνει να αισθανόμαστε τρόμο.
*Η φωτιά στο δάσος άφησε πίσω της ένα **φριχτό** θέαμα. Όλα τα δέντρα είχαν καεί.* ○ φοβερός, φρικιαστικός ♬ φρι-χτός

φρόνιμος, **φρόνιμη**, **φρόνιμο** *επίθετο* **(φρόνιμοι, φρόνιμες, φρόνιμα)**
☑ Ένα **φρόνιμο** παιδί είναι υπάκουο και ακολουθεί τους κανόνες της καλής συμπεριφοράς. ● άτακτος
♬ φρό-νι-μος

φροντίδα [η] *ουσιαστικό* **(φροντίδες)**
☑ Όταν δείχνεις τη **φροντίδα** σου για κάποιον, τότε δείχνεις το ενδιαφέρον και την προσοχή σου γι' αυτόν και ασχολείσαι μαζί του.
● αδιαφορία ◇ **φροντίζω**
♬ φρο-ντί-δα

φροντίζω *ρήμα* **(φρόντισα, θα φροντίζω)**
☑ Όταν **φροντίζεις** κάποιον, ενδιαφέρεσαι γι' αυτόν, ασχολείσαι μαζί του και τον προσέχεις.
*Η Αθηνά **φροντίζει** πολύ την αγαπημένη της γάτα, τη Ροζαλία.*
● αμελώ ◇ **φροντίδα**
♬ φρο-ντί-ζω

φροντιστήριο [το] *ουσιαστικό* **(φροντιστήρια)**
☑ Το **φροντιστήριο** είναι ένα ιδιωτικό σχολείο. Εκεί ένας δάσκαλος βοηθάει τους μαθητές να καταλάβουν καλύτερα τα μαθήματά τους. ◇ **φροντίζω**
♬ φρο-ντι-στή-ρι-ο

φρούριο [το] *ουσιαστικό* **(φρούρια)**
☑ Το **φρούριο** είναι ένα πολύ μεγάλο και ψηλό κτίριο. Από εκεί οι στρατιώτες προστάτευαν τα παλιά χρόνια μία περιοχή από τους εχθρούς. *Ο Οβελίξ πετούσε πέτρες στους Ρωμαίους από το **φρούριο** των Γαλατών.*
○ κάστρο, πύργος ◇ **φρουρός**, **φρουρώ**
♬ φρού-ρι-ο

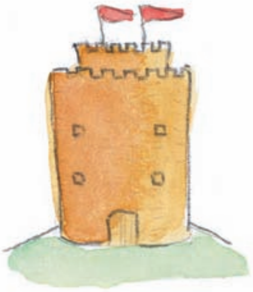

φρουρός [ο] *ουσιαστικό* **(φρουροί)**
☑ Ο **φρουρός** είναι ο στρατιώτης που φυλάει έναν τόπο ή ένα στρατόπεδο. ○ σκοπός, φύλακας
◇ **φρουρώ** ♬ φρου-ρός

φρουρώ, **φρουρούμαι** *ρήμα* **(φρούρησα, θα φρουρήσω)**
☑ Όταν **φρουρείς** κάποιον ή κάτι, είσαι εκεί και τους προστατεύεις.
*Οι Έλληνες στρατιώτες **φρουρούν** τα σύνορα της χώρας μας. Τα σύνορα **φρουρούνται** από τους στρατιώτες.* ◇ **φρουρός**, **φρούριο** ♬ φρου-ρώ

φρουτιέρα [η] *ουσιαστικό* **(φρουτιέρες)** → φρούτο

φρούτο [το] *ουσιαστικό* **(φρούτα)**
☑ Το πεπόνι και το καρπούζι είναι καλοκαιρινά **φρούτα**. Τα **φρούτα** έχουν πολλές βιταμίνες.
◇ *Η κυρία Μαργαρίτα βάζει τα φρούτα στη **φρουτιέρα**.*
♬ φρού-το

φρυγανιά [η] *ουσιαστικό* **(φρυγανιές)**
☑ Η **φρυγανιά** είναι μία λεπτή ψημένη φέτα ψωμί.
◇ *Η κυρία Μαργαρίτα χρησιμοποιεί τη **φρυγανιέρα** για να φτιάξει φρυγανιές.*
♬ φρυ-γα-νιά

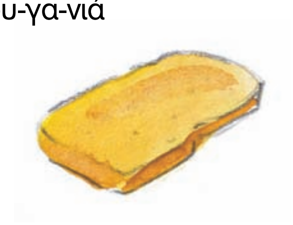

φρυγανιέρα [η] *ουσιαστικό* **(φρυγανιέρες)** → φρυγανιά

φρύδι [το] *ουσιαστικό* **(φρύδια)**
☑ Τα **φρύδια** είναι το τρίχωμα που έχουμε πάνω από το μάτια μας και μας προστατεύει από τον ιδρώτα που τρέχει στο μέτωπό μας. ♬ φρύ-δι ✎ ‘το σώμα μας’

φταίχτης [ο], **φταίχτρα** [η] *ουσιαστικό* **(φταίχτες, φταίχτρες)** → φταίω

φταίω *ρήμα* **(έφταιξα, θα φταίξω)**
☑ Όταν **φταις** για κάτι, έχεις κάνει κάτι κακό ή κάποιο λάθος.
✎ *Ο Κώστας **φταίει** που η πόρτα του σπιτιού έμεινε ανοιχτή, κι έφυγε η Ροζαλία.*
◇ *«Το **φταίξιμο** είναι δικό σου, Κώστα» είπε η Αθηνά. Ο Κώστας είναι ο **φταίχτης**.*
♬ φταί-ω

φτάνω και **φθάνω** *ρήμα* **(έφτασα, θα φτάσω)**
☑ *Ο Κώστας και η Αθηνά **φτάνουν** στο σχολείο τους πριν χτυπήσει το κουδούνι.* Καταλήγουν εκεί που ήθελαν να πάνε.
✓ Όταν **φτάνει** το φαγητό για όλη την οικογένεια, τότε είναι αρκετό για να φάνε όλοι.
✓ Όταν **φτάνεις** κάτι που είναι ψηλά, τότε μπορείς να το πιάσεις.
✓ *«Την Αθηνά δεν μπορείς να τη **φτάσεις** στη ζωγραφική!» είπε η Ελένη στην Αλίκη.* Δεν μπορείς να ζωγραφίσεις το ίδιο καλά ή καλύτερα. ♬ φτά-νω

φτέρνα [η] *ουσιαστικό* **(φτέρνες)**
☑ Η **φτέρνα** είναι το πίσω μέρος της πατούσας του ποδιού σου.
♬ φτέρ-να
✎ ‘το σώμα μας’

φτερνίζομαι και **φταρνίζομαι** *ρήμα* **(φτερνίστηκα, θα φτερνιστώ)**
☑ Όταν **φτερνίζεσαι**, βγάζεις δυνατά αέρα από τη μύτη και το στόμα σου, συνήθως όταν είσαι κρυωμένος και όταν μπαίνει κάτι στη μύτη σου που σε φαγουρίζει.
✎ *Ο Κώστας άρχισε να **φτερνίζεται**, γιατί μπήκε σκόνη στη μύτη του.*
◇ *Το **φτέρνισμά** του ακούστηκε σ’ όλη την αίθουσα.*
♬ φτερ-νί-ζο-μαι

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

φτερό [το] *ουσιαστικό* **(φτερά)**
☑ Το σώμα των πουλιών καλύπτεται με **φτερά** για ν' αντέχουν στο κρύο.
○ πούπουλο
✓ Τα **φτερά** των πουλιών είναι οι φτερούγες τους που τα βοηθούν να πετάνε.
✓ *«Τα παιχνίδια μου έκαναν **φτερά**! Μήπως τα πείραξες εσύ, Κώστα;» ρώτησε η Αθηνά.* Εξαφανίστηκαν. ♬ φτε-ρό
✐ 'τα ζώα'

φτερούγα [η] *ουσιαστικό* **(φτερούγες)**
☑ Τα πουλιά έχουν δύο **φτερούγες** για να μπορούν να πετάνε. ✐ *Ο αετός άνοιξε τις **φτερούγες** του και πέταξε μακριά.*
○ φτερό ◇ *Το μικρό του, το αετόπουλο, **φτερούγισε** μερικές φορές πριν αποφασίσει να πετάξει για πρώτη φορά.* **φτερωτός**
♬ φτε-ρού-γα ✐ 'τα ζώα'

φτερουγίζω *ρήμα* **(φτερούγισα, θα φτερουγίσω)** → φτερούγα

φτηνός, **φτηνή**, **φτηνό** και **φθηνός**, **φθηνή**, **φθηνό** *επίθετο* **(φτηνοί, φτηνές, φτηνά)**
☑ Όταν κάτι είναι **φτηνό**, έχει χαμηλή τιμή, δεν είναι ακριβό.
● ακριβός ◇ **φτήνια**
♬ φτη-νός
-Λέμε και φθηνός.

φτιάχνω, **φτιάχνομαι** *ρήμα* **(έφτιαξα, θα φτιάξω)**
☑ Όταν **φτιάχνεις** κάτι, το κατασκευάζεις, το κάνεις να υπάρχει.
✐ *Η Αθηνά **φτιάχνει** μία όμορφη κατασκευή από χαρτόνι. Είναι ένα κουκλόσπιτο.*
✓ Όταν **φτιάχνεις** το δωμάτιό σου, το τακτοποιείς. Όταν **φτιάχνεις** τα μαλλιά σου, τα χτενίζεις. Όταν **φτιάχνεις** το ρολόι, το διορθώνεις ή το επισκευάζεις. Όταν **φτιάχνεις** ένα φαγητό, το μαγειρεύεις. Όταν ο καιρός **φτιάχνει**, καλυτερεύει.
◇ **φτιάξιμο** ♬ φτιά-χνω

φτυάρι [το] *ουσιαστικό* **(φτυάρια)**
☑ Το **φτυάρι** είναι ένα εργαλείο που το χρησιμοποιούμε για να κουβαλάμε και ν' ανακατεύουμε διάφορα υλικά όπως χώμα και άμμο. ♬ φτυά-ρι
✐ 'τα εργαλεία'

φτύνω *ρήμα* **(έφτυσα, θα φτύσω)**
☑ Όταν **φτύνεις**, βγάζεις με δύναμη έξω από το στόμα σου σάλιο.
✓ Όταν **φτύνεις** κάτι που έχεις στο στόμα σου, το βγάζεις έξω με δύναμη.
✐ *Η Αθηνά **έφτυσε** την τσίχλα που είχε στο στόμα της πριν μπει για μάθημα.* ◇ **φτύσιμο** ♬ φτύ-νω

φτωχός, **φτωχή**, **φτωχό** *επίθετο* **(φτωχοί, φτωχές, φτωχά)**
☑ Ένας **φτωχός** άνθρωπος δεν έχει πολλά χρήματα.
○ άπορος ● πλούσιος
◇ Όταν κάποιος ζει μέσα στη **φτώχια**, είναι φτωχός. **φτωχαίνω**, **φτωχικός** ♬ φτω-χός
✐ 'αντίθετα'

φύκι [το] *ουσιαστικό* **(φύκια)**
☑ Το **φύκι** είναι ένα φυτό που ζει μέσα στη θάλασσα. ♬ φύ-κι

φύλακας [ο], [η] *ουσιαστικό* **(φύλακες)** → φυλώ

φυλακή [η] *ουσιαστικό* **(φυλακές)**
☑ Στη **φυλακή** βάζουμε όσους καταδικάζονται από το δικαστήριο για εγκλήματα. ✎ *Η αστυνομία βρήκε αυτούς που έκλεψαν τον κύριο Δημήτρη και τους έβαλε στη* ***φυλακή****.*
◇ *Τους* ***φυλάκισε*** *τώρα και είναι* ***φυλακισμένοι****.* ♬ φυ-λα-κή

φυλακίζω, **φυλακίζομαι** *ρήμα* **(φυλάκισα, θα φυλακίσω)** → φυλακή

φυλαχτό [το] *ουσιαστικό* **(φυλαχτά)**
☑ Το **φυλαχτό** το φοράμε πάνω μας για να μας φυλάει από κάθε κακό.
✎ *Ο Κώστας και η Αθηνά φορούν πάντα ένα σταυρό για* ***φυλαχτό****.*
◇ **φυλάω** ♬ φυ-λα-χτό

φυλή [η] *ουσιαστικό* **(φυλές)**
☑ Η **φυλή** είναι όλοι οι άνθρωποι που το δέρμα τους έχει το ίδιο χρώμα. Οι άνθρωποι που ανήκουν στην ίδια **φυλή** μπορεί να μοιάζουν και σ' άλλα πράγματα, όπως στα μάτια ή τα χείλια.
✎ *Οι περισσότεροι κάτοικοι της Ευρώπης ανήκουν στη λευκή* ***φυλή****, ενώ οι κάτοικοι της Αφρικής ανήκουν στη μαύρη* ***φυλή****.*
♬ φυ-λή

φύλλο [το] *ουσιαστικό* **(φύλλα)**
☑ Τα δέντρα και τα φυτά έχουν πολλά πράσινα **φύλλα**. ♬ φύλ-λα

φύλο [το] *ουσιαστικό* **(φύλα)**
☑ Στον άνθρωπο και στα ζώα υπάρχουν δύο **φύλα**, το αρσενικό και το θηλυκό. Οι άντρες είναι το αρσενικό και οι γυναίκες το θηλυκό **φύλο**. ♬ φύ-λο

φυλώ και **φυλάω/φυλάγω, φυλάγομαι** *ρήμα* **(φύλαξα, θα φυλάξω)**
☑ Όταν **φυλάς** κάτι, το προσέχεις και το προστατεύεις.
✎ *Οι Έλληνες στρατιώτες* ***φυλούν*** *τα ελληνικά σύνορα.* ○ φρουρώ
◇ *Οι Έλληνες στρατιώτες είναι οι* ***φύλακες*** *των συνόρων της πατρίδας μας.*
○ φρουρός ♬ φυ-λώ

φύση [η] *ουσιαστικό* **(φύσεις)**
☑ Η **φύση** είναι όλα τα ζώα, τα φυτά, οι θάλασσες, τα βουνά, οι λίμνες και ό,τι άλλο υπάρχει γύρω μας και δεν το έχουν φτιάξει οι άνθρωποι. ✎ *Ο θείος Αλέκος ζει στο χωριό κοντά στη* ***φύση****.*
◇ **φυσικός** ♬ φύ-ση

φυσικός, **φυσική**, **φυσικό** *επίθετο*
(φυσικοί, φυσικές, φυσικά)

☑ Λέμε πως κάτι είναι **φυσικό**, όταν προέρχεται από τη φύση χωρίς να το επηρεάζει ο άνθρωπος.
✏ *Η βροχή είναι ένα **φυσικό** φαινόμενο.*
✓ *Είναι **φυσικό** που η Αθηνά ήταν στεναχωρημένη. Έχασε την αγαπημένη της Ροζαλία, δεν ήταν και λίγο.* Είναι λογικό.
♬ φυ-σι-κός

φυσιολογικός, **φυσιολογική**, **φυσιολογικό** *επίθετο* **(φυσιολογικοί, φυσιολογικές, φυσιολογικά)**
☑ Λέμε πως κάτι είναι **φυσιολογικό**, όταν γίνεται σύμφωνα με τους κανόνες της φύσης χωρίς να κάνει κάτι ο άνθρωπος για να το αλλάξει.
✏ *Το πέσιμο των φύλλων είναι ένα **φυσιολογικό** φαινόμενο το φθινόπωρο.*
○ φυσικός
♬ φυ-σι-ο-λο-γι-κός

φυσώ και **φυσάω** *ρήμα* **(φύσηξα, θα φυσήξω)**
☑ Όταν **φυσάς**, βγάζεις αέρα από το στόμα σου προς τα έξω.
✏ ***Φυσάμε** το φαγητό μας, όταν είναι πάρα πολύ ζεστό και δεν μπορούμε να το φάμε.*
✓ Όταν **φυσάει**, τότε έχει αέρα, δηλαδή ο άνεμος κινείται πολύ γρήγορα.
✏ *Το χειμώνα **φυσάει** πολλές φορές παγωμένος αέρας.*
◇ *Τη νύχτα μάς ξύπνησε το δυνατό **φύσημα** του αέρα.*
♬ φυ-σώ

φυτεύω *ρήμα* **(φύτεψα, θα φυτέψω)**
→ φυτό

φυτό [το] *ουσιαστικό* **(φυτά)**
☑ Τα δέντρα, τα λαχανικά και τα λουλούδια είναι **φυτά**. Τα **φυτά** έχουν τις ρίζες τους μέσα στη γη κι ένα κοτσάνι, που το λέμε **βλαστό**, και πράσινα φύλλα έξω απ' τη γη.
◇ *Στο σχολείο του Κώστα οι μαθητές **φύτεψαν** σπόρους φακής και φασολιού για να μελετήσουν τα φυτά, μόλις φυτρώσουν οι σπόροι.* **φυτικός**, **φυτοφάγος**
♬ φυ-τό

φυτρώνω *ρήμα* **(φύτρωσα, θα φυτρώσω)**
☑ Όταν ένας σπόρος **φυτρώνει**, τότε γίνεται ένα μικρό φυτό που βγαίνει στην επιφάνεια της γης κι αρχίζει να μεγαλώνει.
○ βλασταίνω
✓ *«Μη **φυτρώνεις** εκεί που δε σε σπέρνουν!» είπε η κυρία Μαργαρίτα στην Αθηνά που πετάχτηκε και διέκοψε τη μαμά της.* Μην μπλέκεσαι με πράγματα που δε σ' ενδιαφέρουν.
♬ φυ-τρώ-νω

φυτώριο [το] *ουσιαστικό* **(φυτώρια)**
☑ Το **φυτώριο** είναι μία έκταση γης. Εκεί φυτεύουμε σπόρους φυτών και μόλις αυτοί φυτρώσουν, παίρνουμε τα μικρά φυτά και τα φυτεύουμε αλλού για να μεγαλώσουν.
♬ φυ-τώ-ρι-ο

φωλιά [η] *ουσιαστικό* **(φωλιές)**

☑ Η **φωλιά** είναι το σπίτι που φτιάχνουν τα ζώα, τα έντομα και τα πουλιά για να γεννούν τα μικρά τους. ◇ φωλιάζω ♬ φω-λιά

φωλιάζω *ρήμα* **(φώλιασα, θα φωλιάσω)**

☑ Όταν τα ζώα **φωλιάζουν**, φτιάχνουν τη φωλιά τους και μένουν μέσα σ' αυτή.

✓ *Όταν η Αθηνά είναι λυπημένη,* ***φωλιάζει*** *στην αγκαλιά της μαμάς της.* Χώνεται εκεί μέσα.

♬ φω-λιά-ζω

φωνάζω *ρήμα* **(φώναξα, θα φωνάξω)**

☑ Όταν κάποιος **φωνάζει**, μιλάει δυνατά. Μερικές φορές **φωνάζουμε**, επειδή είμαστε θυμωμένοι. ✎ *Ο κύριος Μιχάλης* ***φώναζε****, επειδή ο Ίγκλι έσπασε το τζάμι του.* ○ ουρλιάζω

● ψιθυρίζω, μουρμουρίζω

✓ *«****Φώναξέ*** *μου τη Μαργαρίτα» είπε ο διευθυντής της εφημερίδας στη γραμματέα του.* Κάλεσέ την να έρθει. ◇ φωνακλάς

♬ φω-νά-ζω

φωνακλάς [ο], **φωνακλού** [η] *ουσιαστικό* **(φωνακλάδες, φωνακλούδες)**

☑ **Φωνακλάς** είναι αυτός που συνηθίζει να φωνάζει.

✎ *Ο Κώστας δεν είναι* ***φωνακλάς*** *αλλά μερικές φορές ξεχνιέται και φωνάζει.*

◇ φωνάζω, φωνή ♬ φω-να-κλάς

φωνή [η] *ουσιαστικό* **(φωνές)**

☑ Η **φωνή** είναι ο ήχος που βγάζει ο άνθρωπος όταν μιλάει, τραγουδάει ή φωνάζει.

✎ *Ο Κώστας βράχνιασε, γιατί τραγουδούσε με δυνατή* ***φωνή****.*

✓ *«Ο κύριος Μιχάλης μάς έβαλε τις* ***φωνές****» παραπονέθηκε ο Κώστας στην κυρία Μαργαρίτα.* Μας μάλωσε. ◇ φωνάζω

♬ φω-νή

φωνήεν [το] *ουσιαστικό* **(φωνήεντα)**

☑ Τα **φωνήεντα** της ελληνικής γλώσσας είναι επτά, όταν τα γράφουμε: ***α, ε, η, ι, ο, υ, ω.***

♬ φω-νή-εν

φως [το] *ουσιαστικό* **(φώτα)**

☑ Το **φως** μάς βοηθάει να βλέπουμε γύρω μας. **Φως** έρχεται από τον ήλιο αλλά και από τις λάμπες που έχουμε στο σπίτι μας.

◇ *Ο ήλιος* ***φωτίζει*** *τη γη και βοηθάει τα φυτά να μεγαλώνουν.* Σ' ένα **φωτεινό** σπίτι μπαίνει από παντού το φως του ήλιου. ♬ φως

φωτεινός, **φωτεινή**, **φωτεινό** *επίθετο* **(φωτεινοί, φωτεινές, φωτεινά)**

→ φως

φωτιά [η] *ουσιαστικό* **(φωτιές)**

☑ Η **φωτιά** είναι η ζέστη και οι φλόγες που βγαίνουν από κάτι που καίγεται. ○ φλόγα

✓ *«Δε βάζω και το χέρι μου στη* ***φωτιά*** *αλλά μου φαίνεται πως είδα*

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

τη Ροζαλία έξω από το μαγαζί του κυρίου Δημήτρη» είπε ο Νίκος. Δεν είμαι και σίγουρος.
♬ φω-τιά

φωτίζω, **φωτίζομαι** *ρήμα* **(φώτισα, θα φωτίσω)** → φως

φωτισμός [ο] *ουσιαστικό* **(φωτισμοί)**
☑ Όταν υπάρχει **φωτισμός** σε μία περιοχή, υπάρχει φως και μπορούμε να δούμε τα πράγματα γύρω μας.
✏ *«Η παιδική χαρά έχει καλό* ***φωτισμό*** *μέχρι αργά το βράδυ» είπε ο Κώστας.*
♬ φω-τι-σμός

φωτογραφία [η] *ουσιαστικό* **(φωτογραφίες)**
☑ Η **φωτογραφία** είναι μία εικόνα που βγαίνει από μία **φωτογραφική** μηχανή.
◇ **Φωτογράφος** είναι αυτός που βγάζει φωτογραφίες και πληρώνεται γι' αυτό, επειδή είναι η δουλειά του. Όταν **φωτογραφίζεις** βγάζεις φωτογραφίες με μία **φωτογραφική μηχανή**.
♬ φω-το-γρα-φί-α

Ο κύριος Γιάννης κρατάει στα χέρια μία ***φωτογραφία*** *του.*

φωτογραφίζω, **φωτογραφίζομαι** *ρήμα* **(φωτογράφισα, θα φωτογραφίσω)** → φωτογραφία

φωτογράφος [ο], [η] *ουσιαστικό* **(φωτογράφοι)** → φωτογραφία

φωτοτυπία [η] *ουσιαστικό* **(φωτοτυπίες)**
☑ Όταν βγάζεις μία **φωτοτυπία**, φτιάχνεις εύκολα και γρήγορα ίδια αντίγραφα ενός κειμένου ή μίας εικόνας με τη βοήθεια του **φωτοτυπικού μηχανήματος**.
◇ *Η δασκάλα έβγαλε μερικές φωτοτυπίες στο* ***φωτοτυπικό μηχάνημα*** *του σχολείου.* ***Φωτοτύπησε*** *μερικά ποιήματα από ένα βιβλίο και τα έδωσε στους μαθητές της.* ♬ φω-το-τυ-πί-α

φωτοτυπώ *ρήμα* **(φωτοτύπησα, θα φωτοτυπήσω)** → φωτοτυπία

Αν θέλεις να μάθεις τι έγινε με τη Ροζαλία που χάθηκε, ψάξε μέσα στο λεξικό τις λέξεις *αναστατώνω, ανησυχώ, εξαφανίζομαι, βρίσκω, καταφεύγω, κουλουριάζω, κουνώ, χαίρομαι, χοροπηδώ*

– Πότε λέμε ότι κάτι αρπάζει φωτιά;

Χχ

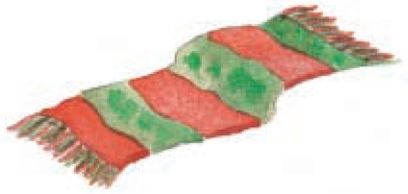

χάδι [το] *ουσιαστικό* **(χάδια)**
→ χαϊδεύω

χαζεύω *ρήμα* **(χάζεψα, θα χαζέψω)**
☑ Όταν **χαζεύεις**, δεν προσέχεις αλλά ασχολείσαι με θέματα ασήμαντα και περνάς την ώρα σου χωρίς να κάνεις κάτι χρήσιμο.
✎ *Ο Νίκος **χάζευε** στο σχολείο και τώρα δεν μπορεί να λύσει τις ασκήσεις του.* ○ χασομερώ
✓ *«Ο κύριος Μιχάλης **χάζεψε** και φωνάζει έτσι;», ρώτησε ο κύριος Δημήτρης.* Φέρεται σαν χαζός.
◇ χάζεμα, χαζός ♬ χα-ζεύ-ω

χαζός, **χαζή, χαζό** *επίθετο* **(χαζοί, χαζές, χαζά)**
☑ **Χαζό** λέμε κάποιον που δεν είναι έξυπνος. ✎ *«Δεν είμαι τόσο **χαζός** ν' αφήσω το κλουβί του Πιτσικόκου ανοιχτό» είπε ο Κώστας. «Μάλλον δεν έκλεισε καλά» συνέχισε.*
○ κουτός, ανόητος ● έξυπνος
♬ χα-ζός

χαϊδεύω, **χαϊδεύομαι** *ρήμα* **(χάιδεψα, θα χαϊδέψω)**
☑ Όταν **χαϊδεύεις** κάποιον, τον ακουμπάς απαλά με το χέρι σου για να του δείξεις την αγάπη σου και το ενδιαφέρον σου. Του δίνεις **χάδια**.
✓ *«Τον Νίκο τον **χάιδεψαν** πολύ οι γονείς του κι έχει γίνει κακομαθημένος» είπε η Αθηνά.* Του έκαναν όλα τα χατίρια.
○ κανακεύω, παραχαϊδεύω
◇ χάιδεμα, χάδι
♬ χαϊ-δεύ-ω

χαιρετισμός [ο] *ουσιαστικό* **(χαιρετισμοί)** → χαιρετώ

χαιρετώ και **χαιρετάω/χαιρετίζω, χαιρετιέμαι** και **χαιρετίζομαι** *ρήμα* **(χαιρέτησα** και **χαιρέτισα, θα χαιρετήσω** και **θα χαιρετίσω)**
☑ **Χαιρετάς** κάποιον με λέξεις ή με χειρονομίες, όταν τον συναντάς. Όταν **χαιρετάς** ένα φίλο σου, λες «γεια σου», ενώ όταν **χαιρετάς** τους μεγαλύτερους, λες «γεια σας ή χαίρετε».
✓ *Ο Νίκος και η Αθηνά συναντήθηκαν στο δρόμο μετά από καιρό και **χαιρετήθηκαν** με χαρά.* Χαιρέτησαν ο ένας τον άλλο.
◇ *Την πρώτη ημέρα που ανοίγουν τα σχολεία οι συμμαθητές ανταλλάσσουν φιλικούς **χαιρετισμούς** μεταξύ τους.*
♬ χαι-ρε-τώ

χαίρομαι *ρήμα* **(χάρηκα, θα χαρώ)**
☑ Όταν **χαίρεσαι**, είσαι πολύ ευχαριστημένος κι αισθάνεσαι πολύ όμορφα. ✎ *Η Αθηνά **χαίρεται**, γιατί*

– Γιατί βάζουμε διαλυτικά στη λέξη χαϊδεύω και όχι στη λέξη χάιδεμα;

Τι έγινε τελικά με τον Πιτσικόκο; Ψάξε στις λέξεις *ελεύθερος, πετώ, πηδώ, προετοιμάζω*

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

βρέθηκε η Ροζαλία.
○ ευχαριστιέμαι ● λυπάμαι, στεναχωριέμαι
✓ *Ο κύριος Γιάννης δεν μπόρεσε να **χαρεί** το κυριακάτικο πρωινό. Έπρεπε να πάει στο γραφείο του για μία δουλειά.* Δεν μπόρεσε να το απολαύσει.
✓ *Η κυρία Μαργαρίτα έβλεπε την κόρη της στην παρέλαση και τη **χαιρόταν**.* Την καμάρωνε.
◇ *Η Αθηνά είναι πολύ **χαρούμενη** που ξαναβρήκε τη γάτα της.*
*Ο Κώστας αισθάνεται κι αυτός μεγάλη **χαρά**.* ♬ χαί-ρο-μαι

χαίτη [η] *ουσιαστικό* **(χαίτες)**
☑ Η **χαίτη** είναι οι μακριές τρίχες που υπάρχουν στο πίσω μέρος του λαιμού του αλόγου. **Χαίτη** έχουν και άλλα ζώα. ✎ *Το λιοντάρι έχει πολύ πλούσια **χαίτη**.*
♬ χαί-τη

χαλάζι [το] *ουσιαστικό* **(χαλάζια)**
☑ Όταν πέφτει **χαλάζι**, τότε πέφτουν στο έδαφος πολλές μπαλίτσες παγωμένου νερού που μοιάζουν με βροχή και είναι σκληρές σαν στραγάλια. ♬ χα-λά-ζι

χαλαρός, **χαλαρή**, **χαλαρό** *επίθετο* **(χαλαροί, χαλαρές, χαλαρά)**
☑ Η ζώνη σου είναι **χαλαρή**, όταν δεν την έχεις σφίξει αρκετά.
✎ *Ο κόμπος στο σκοινί ήταν **χαλαρός** και το μπαλόνι λύθηκε και έφυγε.*
● σφιχτός ◇ *Ο κόμπος **χαλάρωσε** και το σκοινί λύθηκε με αποτέλεσμα ο χαρταετός να μας φύγει.*
● σφίγγω **χαλάρωση**
♬ χα-λα-ρός

– Ποιο άλλο ζώο εκτός από το λιοντάρι έχει χαίτη;

χαλαρώνω *ρήμα* **(χαλάρωσα, θα χαλαρώσω)** → χαλαρός

χαλί [το] *ουσιαστικό* **(χαλιά)**
☑ Το χειμώνα στρώνουμε στο πάτωμα **χαλιά** για να είναι πιο ζεστό το σπίτι μας. ♬ χα-λί

χάλι [το] *ουσιαστικό* **(χάλια)**
☑ *«Αθηνά, το ποδήλατό σου έχει το **χάλι** του, πού το έριξες πάλι και το χάλασες;» ρώτησε ο κύριος Γιάννης.* Βρίσκεται σε άσχημη κατάσταση. Είναι **χάλια**. ♬ χά-λι

χαλίκι [το] *ουσιαστικό* **(χαλίκια)**
☑ Το **χαλίκι** είναι ένα μικρό κομμάτι πέτρας.
✎ *Ο δρόμος είχε πολλά **χαλίκια** και η Αθηνά γλίστρησε με το ποδήλατό της.*
♬ χα-λί-κι

χαλινάρι [το] *ουσιαστικό* **(χαλινάρια)**
☑ Με το **χαλινάρι** δένουμε το κεφάλι του αλόγου για να μπορούμε να το οδηγούμε στο δρόμο. ♬ χα-λι-νά-ρι

χαλκός [ο] *ουσιαστικό*
☑ Ο **χαλκός** είναι ένα μέταλλο με

κοκκινωπό χρώμα. Απ' αυτό φτιάχνουμε σύρματα κι άλλα αντικείμενα.
◇ Στους αγώνες στίβου ο τρίτος νικητής παίρνει **χάλκινο** μετάλλιο.
♬ χαλ-κός

χαλώ και **χαλάω** *ρήμα* **(χάλασα, θα χαλάσω)**
☑ Όταν **χαλάς** κάτι, το καταστρέφεις και είναι πια άχρηστο. ✐ *Ο Κώστας **χάλασε** ένα αυτοκινητάκι που είχε, και ο κύριος Γιάννης το πέταξε.*
✓ *«Τόσο γρήγορα **χάλασες** τα λεφτά σου, Αθηνά; Τι τα έκανες;» ρώτησε η κυρία Μαργαρίτα.* Τα ξόδεψες γρήγορα.
✓ *Η κουζίνα **χάλασε** και η κυρία Μαργαρίτα κάλεσε τον ηλεκτρολόγο.* Έπαθε βλάβη.
✓ *«Το φαγητό έμεινε δύο μέρες έξω από το ψυγείο και **χάλασε**» είπε στη θεία του ο κύριος Μιχάλης.* Μυρίζει κι άλλαξε η γεύση του. Δεν τρώγεται πια.
✓ *«Ο καιρός **χάλασε**. Άρχισε να βρέχει» είπε η κυρία Μαργαρίτα.*
◇ **Χαλάσματα** λέμε τα ερείπια ενός σπιτιού. ♬ χα-λώ

χαμηλός, **χαμηλή**, **χαμηλό** *επίθετο* **(χαμηλοί, χαμηλές, χαμηλά)**
☑ Όταν κάτι είναι **χαμηλό**, βρίσκεται κοντά στο έδαφος. ○ ψηλός
✐ *«Τα παιχνίδια είναι σ' ένα **χαμηλό** ράφι και μπορείς να τα φτάσεις εύκολα» είπε ο Κώστας στο Νίκο.*
✓ *Η θεία Κατερίνα μιλάει με **χαμηλή** φωνή. Αντίθετα ο θείος Σταμάτης φωνάζει συνέχεια.* Με σιγανή φωνή που έχει μικρή ένταση.
✓ *Έξω χιονίζει και κάνει πολύ κρύο. Η θερμοκρασία είναι πολύ **χαμηλή**. Είναι κάτω από το μηδέν.* ○ υψηλός
◇ *Στο σχολείο ο γυμναστής **χαμήλωσε** την μπασκέτα για να παίξουν τα μικρά παιδιά μπάσκετ.*
● ανεβάζω, ψηλώνω **χαμηλά**
♬ χα-μη-λός

χαμηλώνω *ρήμα* **(χαμήλωσα, θα χαμηλώσω)** → χαμηλός

χαμόγελο [το] *ουσιαστικό* **(χαμόγελα)**
→ χαμογελώ

χαμογελώ και **χαμογελάω** *ρήμα* **(χαμογέλασα, θα χαμογελάσω)**
☑ Όταν **χαμογελάς**, τεντώνεις τα χείλια σου και φαίνεται η χαρά στο πρόσωπό σου. ✐ *Η Αθηνά **χαμογελά** πάντα, όταν τη βγάζουν φωτογραφία.*
◇ Το **χαμόγελο** ομορφαίνει το πρόσωπό σου. Είναι ένα ελαφρό γέλιο.
♬ χα-μο-γε-λώ

*Το μωρό **χαμογελάει** συνέχεια.*

χαμομήλι [το] *ουσιαστικό* **(χαμομήλια)**
☑ Το **χαμομήλι** είναι ένα άγριο φυτό που μοιάζει με μικρή μαργαρίτα. Το βράζουμε το χειμώνα και το πίνουμε, όταν είμαστε άρρωστοι.
♬ χα-μο-μή-λι

χάμπουργκερ [το] *ουσιαστικό*
☑ Το **χάμπουργκερ** είναι ένα σάντουιτς μ' ένα μπιφτέκι και τυρί ανάμεσα σε δύο στρογγυλά ψωμάκια. Το αγοράζουμε έτοιμο από μαγαζιά

που φτιάχνουν γρήγορο φαγητό και τα λέμε **φαστφούντ**.
♬ χά-μπουρ-γκερ
🖉 'το πάρτι'
-Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

χαντάκι [το] *ουσιαστικό* **(χαντάκια)**
☑ Το **χαντάκι** είναι ένα στενόμακρο άνοιγμα στο έδαφος. Το σκάβουμε για να περνάει το νερό από εκεί κι έτσι να ποτίζουμε τα χωράφια.
○ αυλάκι ♬ χα-ντά-κι

χάντρα [η] *ουσιαστικό* **(χάντρες)**
☑ Η **χάντρα** είναι μία μικρή μπαλίτσα από χρωματιστό γυαλί ή πλαστικό. Έχει μία τρύπα στη μέση για να περνάει από μέσα της κορδόνι. Με τις **χάντρες** φτιάχνουμε κομπολόγια και κοσμήματα.
♬ χά-ντρα

χάνω, **χάνομαι** *ρήμα* **(έχασα, θα χάσω)**
☑ Όταν **χάνεις** κάτι, δεν ξέρεις πού βρίσκεται. 🖉 *Ο Κώστας **έχασε** το βιβλίο του και δε μπορούσε να διαβάσει.* ● βρίσκω
✓ *Η ομάδα του Κώστα **έχασε** στο ποδόσφαιρο.* Νικήθηκε.
✓ *Ο Νίκος κόντεψε να **χάσει** τη χρονιά του από τις πολλές απουσίες.* Κόντεψε να μην περάσει τη χρονιά του, να μην πάει στην επόμενη τάξη.
✓ *Ο Κώστας τα **έχασε** από τις φωνές του κυρίου Μιχάλη.* Δεν ήξερε τι να κάνει. ◇ **χάσιμο** ♬ χά-νω

χάπι [το] *ουσιαστικό* **(χάπια)**
☑ Όταν κάποιος είναι άρρωστος, παίρνει **χάπια** για να γίνει καλά.
♬ χά-πι

χαρά [η] *ουσιαστικό* **(χαρές)**
→ χαίρομαι

χαράζω, **χαράζομαι** *ρήμα* **(χάραξα, θα χαράξω)**
☑ Όταν **χαράζεις** κάτι, κάνεις γραμμές στην επιφάνειά του με κάτι σκληρό. 🖉 *Ο τεχνίτης **χάραξε** πάνω στη μεταλλική πλάκα τ' όνομα και το επάγγελμα του κυρίου Γιάννη. Το **χάραγμα** της πλάκας τού πήρε μία μέρα.*
✓ (μόνο στην ενεργητική φωνή) Όταν **χαράζει** η ημέρα, φεύγει η νύχτα κι αρχίζει να φωτίζει σιγά σιγά.
◇ *Η κυρία Μαργαρίτα βλέπει από το παράθυρό της το **χάραμα**. Τότε ο ουρανός γεμίζει όμορφα χρώματα.*
♬ χα-ρά-ζω

χάρακας [ο] *ουσιαστικό* **(χάρακες)**
☑ Με το **χάρακα** τραβάμε ίσιες γραμμές και τις μετράμε.
♬ χά-ρα-κας

χαρακτήρας [ο] *ουσιαστικό* **(χαρακτήρες)**
☑ Κάθε άνθρωπος έχει το δικό του **χαρακτήρα**, δηλαδή το δικό του τρόπο συμπεριφοράς και σκέψης.
✎ *Ο Κώστας είναι διαφορετικός* ***χαρακτήρας*** *από την Αθηνά. Είναι πιο ζωηρός αλλά και πιο ευαίσθητος.*
♬ χα-ρα-κτή-ρας

χάραμα [το] *ουσιαστικό* **(χαράματα)**
→ χαράζω

χαραμάδα [η] *ουσιαστικό* **(χαραμάδες)**
☑ Ο αέρας μπαίνει μέσα στο σπίτι από τη **χαραμάδα** που υπάρχει κάτω από την εξώπορτα.
♬ χα-ρα-μά-δα

χάρη [η] *ουσιαστικό* **(χάρες)**
☑ Όταν κάποιος έχει **χάρη**, έχει ομορφιά και κομψότητα.
✎ *Η Αλίκη έχει* ***χάρη*** *στο περπάτημα της.*
✓ Όταν κάνεις μία **χάρη** σε κάποιον, του κάνεις μία δουλειά, μία εξυπηρέτηση χωρίς αντάλλαγμα.
✎ *Ο Κώστας έκανε μία* ***χάρη*** *στο Νίκο. Μάζεψε όλα τα βιβλία του.*
✓ *«Έχε* ***χάρη*** *που είσαι κουρασμένος» είπε η κυρία Μαργαρίτα στον Κώστα. «Αλλιώς δε θα το γλίτωνες το μπάνιο!».*
♬ χά-ρη

χαρίζω, **χαρίζομαι** *ρήμα* **(χάρισα, θα χαρίσω)**
☑ Όταν **χαρίζεις** κάτι σε κάποιον, του δίνεις κάτι ως δώρο.
✎ *Ο Κώστας* ***χάρισε*** *το ένα αυτοκινητάκι του στον Νίκο.*
○ δωρίζω
✓ *«Το δαχτυλίδι αυτό είναι δώρο και δε* ***χαρίζεται****. Αλλιώς, θα σου το έδινα, Αλίκη» είπε η Αθηνά.*
Δε δίνεται σαν δώρο. ♬ χα-ρί-ζω

χαριτωμένος, **χαριτωμένη**, **χαριτωμένο** *επίθετο* **(χαριτωμένοι, χαριτωμένες, χαριτωμένα)**
☑ **Χαριτωμένο** λέμε κάποιον που είναι όμορφος και κομψός, που έχει χάρη. ✎ *Η Αλίκη είναι μία* ***χαριτωμένη*** *κοπέλα. Έχει όμορφο πρόσωπο και καλούς τρόπους.*
◇ χάρη ♬ χα-ρι-τω-μέ-νος

χαρούμενος, **χαρούμενη**, **χαρούμενο** *μετοχή* **(χαρούμενοι, χαρούμενες, χαρούμενα)** → χαίρομαι

χαρταετός [ο] *ουσιαστικό* **(χαρταετοί)**
☑ Ο **χαρταετός** είναι μία ελαφριά κατασκευή από χαρτί ή πλαστικό με ξυλόβεργες και μία μακριά χάρτινη ουρά. Είναι δεμένος μ' ένα μακρύ σκοινί. Όταν έχει ελαφρό αεράκι, ο **χαρταετός** σηκώνεται ψηλά στον ουρανό. **Χαρταετό** πετάμε συνήθως την Καθαρή Δευτέρα. ♬ χαρ-τα-ε-τός

χαρτζιλίκι [το] *ουσιαστικό* **(χαρτζιλίκια)**
☑ Το **χαρτζιλίκι** είναι τα χρήματα που δίνουμε σαν δώρο σε κάποιον πού δε δουλεύει για ν' αγοράσει κάτι φαγώσιμο ή ό,τι άλλο χρειάζεται.
♬ χαρ-τζι-λί-κι

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ **χ** ψ ω

χάρτης [ο] *ουσιαστικό* **(χάρτες)**
☑ Ο **χάρτης** είναι ένα μεγάλο κομμάτι χαρτί. Πάνω του είναι σχεδιασμένος ο τόπος σου, η χώρα σου ή ολόκληρος ο κόσμος.
*Στην τάξη του Κώστα υπάρχει ένας **χάρτης** της Ελλάδας.*
♬ χάρ-της
‘ο χάρτης της Ελλάδας’

χαρτί [το] *ουσιαστικό* **(χαρτιά)**
☑ Από **χαρτί** είναι φτιαγμένα τα βιβλία και τα τετράδιά μας.
Το **χαρτί** γίνεται από ξύλο.
✓ **Χαρτί** λέμε κι ένα κομμάτι ή φύλλο χαρτιού. *Η Αθηνά έψαχνε ένα **χαρτί** για να γράψει το τηλέφωνο της Ελένης.*
✓ *Το βράδυ της Πρωτοχρονιάς όλη η οικογένεια παίζει **χαρτιά** για το καλό του καινούριου χρόνου.* Παίζει ένα τυχερό παιχνίδι με την τράπουλα.
◇ Τις Αποκριές φοράμε **χάρτινα** καπέλα. Φυσάμε τη μύτη μας σε **χαρτομάντιλα**. Το ευρώ εκτός από τα κέρματα έχει και **χαρτονομίσματα**. **Χαρτικά** λέμε τα αντικείμενα που είναι φτιαγμένα από χαρτί. ♬ χαρ-τί

χαρτόνι [το] *ουσιαστικό* **(χαρτόνια)**
☑ Το **χαρτόνι** είναι χοντρό και σκληρό χαρτί. Μ’ αυτό φτιάχνουμε κουτιά. ♬ χαρ-τό-νι

χαρτονόμισμα [το] *ουσιαστικό* **(χαρτονομίσματα)** → χαρτί

χασάπης [ο] *ουσιαστικό* **(χασάπηδες)**
☑ Ο **χασάπης** μάς πουλάει κρέας.
○ κρεοπώλης
◇ *Η κυρία Μαργαρίτα ψωνίζει κρέας από τον ίδιο χασάπη, γιατί έχει το **χασάπικό** του πάντα καθαρό.*
○ κρεοπωλείο ♬ χα-σά-πης

χασάπικο [το] *ουσιαστικό* **(χασάπικα)**
→ χασάπης

χασμουρητό [το] *ουσιαστικό* **(χασμουρητά)** → χασμουριέμαι

χασμουριέμαι *ρήμα* **(χασμουρήθηκα, θα χασμουρηθώ)**
☑ Όταν **χασμουριέσαι**, ανοίγεις το στόμα σου και αναπνέεις βαθιά χωρίς να το θέλεις, επειδή είσαι κουρασμένος και θέλεις να κοιμηθείς.
◇ Σε πιάνει **χασμουρητό**, όταν νυστάζεις. ♬ χα-σμου-ριέ-μαι

χασομερώ και **χασομεράω** *ρήμα* **(χασομέρησα, θα χασομερήσω)**
☑ Όταν **χασομεράς**, χάνεις το χρόνο σου χωρίς να κάνεις κάτι χρήσιμο.
✓ *«Με **χασομέρησε** η θεία του κυρίου Μιχάλη με την κουβέντα της κι άργησα να έρθω σπίτι» είπε η κυρία Μαργαρίτα.* Έγινε αιτία να καθυστερήσω. ♬ χα-σο-με-ρώ

χαστούκι [το] *ουσιαστικό* **(χαστούκια)**
☑ Όταν δίνεις ένα **χαστούκι** σε κάποιον, τον χτυπάς με το χέρι σου στο μάγουλο. ◇ *Ο κύριος Μιχάλης **χαστούκισε** τον Ίγκλι και μετά το μετάνιωσε και του ζήτησε συγγνώμη.*
♬ χα-στού-κι

χαστουκίζω *ρήμα* **(χαστούκισα, θα χαστουκίσω)** → χαστούκι

χατίρι [το] *ουσιαστικό* **(χατίρια)**
☑ Όταν κάνεις το **χατίρι** κάποιου, του κάνεις ή του προσφέρεις ό,τι θέλει για να τον ευχαριστήσεις.
✓ *Ο κύριος Δημήτρης δε χαλάει ποτέ το **χατίρι** των παιδιών.* Τους δίνει πάντα ό,τι του ζητήσουν. ♬ χα-τί-ρι

χάφτω *ρήμα* **(έχαψα, θα χάψω)**
☑ Όταν **χάφτεις** κάτι που τρώγεται, το τρως και το καταπίνεις λαίμαργα.
✐ *Ο Κώστας **έχαψε** όλο το γλυκό με μία μπουκιά. Πεινούσε πολύ.*
✓ *«Δεν τις **χάφτω** εγώ τις δικαιολογίες σας!» είπε ο κύριος Μιχάλης στα παιδιά που του έσπασαν το τζάμι.* Δεν τις πιστεύω. ♬ χά-φτω

χαχανίζω *ρήμα* **(χαχάνισα, θα χαχανίσω)**
☑ Όταν **χαχανίζεις**, γελάς δυνατά.
○ χασκογελώ ◇ *Ο κύριος Μιχάλης θυμώνει όταν ακούει τα **χαχανητά** των παιδιών.* ♬ χα-χα-νί-ζω

χείλι και **χείλος** [το] *ουσιαστικό* **(χείλια, χείλη)**
☑ Τα **χείλια** σου είναι κάτω από τη μύτη σου και πάνω από το πιγούνι σου. Είναι κόκκινα και τ' ανοίγεις για να γελάσεις, να μιλήσεις και να φας.
♬ χεί-λι ✐ 'το σώμα μας'

χειμώνας [ο] *ουσιαστικό* **(χειμώνες)**
☑ Ο **χειμώνας** είναι μία από τις τέσσερις εποχές του έτους. Έρχεται μετά το φθινόπωρο και πριν την άνοιξη. ◇ *Τα **χειμωνιάτικα** ρούχα είναι πιο βαριά και πιο ζεστά από τα καλοκαιρινά.* ♬ χει-μώ-νας
✐ 'οι εποχές-οι μήνες-οι μέρες'

χειροκροτώ, **χειροκροτούμαι/χειροκροτιέμαι** *ρήμα* **(χειροκρότησα, θα χειροκροτήσω)**
☑ Όταν **χειροκροτάς** μετά το τέλος μίας παράστασης, χτυπάς με δύναμη τις παλάμες σου μεταξύ τους για να δείξεις τη χαρά και τον ενθουσιασμό σου. ◇ Το **χειροκρότημα** δίνει πάντα χαρά στους ηθοποιούς.
○ παλαμάκια **χέρι** ♬ χει-ρο-κρο-τώ

χειρονομία [η] *ουσιαστικό* **(χειρονομίες)** → χέρι

χειρότερος, **χειρότερη, χειρότερο** *επίθετο* **(χειρότεροι, χειρότερες, χειρότερα)**
☑ Όταν κάποιος είναι **χειρότερος**, είναι περισσότερο κακός από κάποιον άλλο. ✐ *Ο φετινός χειμώνας είναι **χειρότερος** από τον περσινό. Έχει περισσότερο κρύο από πέρυσι.*
○ καλύτερος ♬ χει-ρό-τε-ρος

χειροτεχνία [η] *ουσιαστικό* **(χειροτεχνίες)**
☑ **Χειροτεχνία** είναι κάθε κατασκευή που κάνεις με τα χέρια σου ή με μερικά απλά εργαλεία, όπως το ψαλίδι και η κόλλα.
✐ *Η δασκάλα έδειξε στα παιδιά μία **χειροτεχνία** του Κώστα. Ήταν ένα κάστρο από χαρτόνι.*
✓ Η **χειροτεχνία** είναι ένα μάθημα

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

που γίνεται στο σχολείο. Σ' αυτό οι μαθητές φτιάχνουν κατασκευές συνήθως από χαρτόνι. ◇ **χέρι**
♬ χει-ρο-τε-χνί-α

χειρούργος [ο], [η] *ουσιαστικό* **(χειρούργοι)**
☑ Ο **χειρούργος** είναι ο γιατρός που κάνει εγχείρηση σε κάποιον άρρωστο.
◇ Το **χειρουργείο** είναι ο ειδικός χώρος που χρειάζεται ο χειρούργος για να κάνει την εγχείρηση. **χέρι**
♬ χει-ρούρ-γος
-Λέμε και χειρουργός.

χειρόφρενο [το] *ουσιαστικό* **(χειρόφρενα)** → χέρι

χελιδόνι [το] *ουσιαστικό* **(χελιδόνια)**
☑ Το **χελιδόνι** είναι ένα πουλί που έρχεται στη χώρα μας την άνοιξη και φεύγει το φθινόπωρο. Έχει ουρά που χωρίζεται στα δύο και είναι μαύρο στο πάνω μέρος του σώματός του και λευκό στην κοιλιά του.
♬ χε-λι-δό-νι

χελώνα [η] *ουσιαστικό* **(χελώνες)**
☑ Η **χελώνα** είναι ένα ερπετό με σκληρό καβούκι και περπατά πολύ αργά. Όταν βρίσκεται σε κίνδυνο, βάζει το κεφάλι και τα πόδια της μέσα στο καβούκι της.
♬ χε-λώ-να

– Πότε λέμε ότι κάποιος κάθεται με σταυρωμένα χέρια;

χέρι [το] *ουσιαστικό* **(χέρια)**
☑ Έχουμε δύο **χέρια**, ένα αριστερό κι ένα δεξί. Μ' αυτά μπορούμε να κάνουμε όλες τις δουλειές που θέλουμε.
✓ *«Αθηνά, δώσε ένα **χέρι** στη μαμά σου για να τελειώσει πιο γρήγορα τις δουλειές της!» είπε ο κύριος Γιάννης.* Βοήθησέ την.
✓ *Η κυρία Μαργαρίτα είναι το δεξί **χέρι** του διευθυντή της εφημερίδας.* Είναι η καλύτερη συνεργάτιδά του.
✓ *Ο Νίκος και η Αθηνά επιτέλους έδωσαν τα **χέρια**.* Συμφιλιώθηκαν.
◇ *Όταν ο Ίγκλι ήρθε στην Ελλάδα, δεν καταλάβαινε ελληνικά και η δασκάλα προσπαθούσε να του εξηγήσει με **χειρονομίες**. Ο κύριος Γιάννης, όταν σταματάει το αυτοκίνητό του, τραβάει το **χειρόφρενο** για να είναι σίγουρος ότι δε θα κινηθεί.* ♬ χέ-ρι
'το σώμα μας'

χερούλι [το] *ουσιαστικό* **(χερούλια)**
☑ Πιάνουμε το **χερούλι** της πόρτας για να την ανοίξουμε ή να την κλείσουμε. ○ πόμολο
✓ *«Το **χερούλι** της κατσαρόλας είναι πλαστικό για να μην καιγόμαστε» είπε η κυρία Μαργαρίτα στην Αθηνά.*
○ λαβή ♬ χε-ρού-λι

χήνα [η] *ουσιαστικό* **(χήνες)**
☑ Η **χήνα** μοιάζει με την πάπια αλλά έχει μακρύτερο λαιμό και είναι πιο μεγάλη. ♬ χή-να

χήρος [ο], **χήρα** [η] *ουσιαστικό* **(χήροι, χήρες)**
☑ **Χήρος** είναι ο άντρας που ζει μόνος του, γιατί η γυναίκα του έχει πεθάνει. **Χήρα** είναι η γυναίκα που έχει πεθάνει ο άντρας της.
*Ο θείος Αλέκος είναι **χήρος** και ζει στο χωριό του.* ♬ χή-ρος

χθες και **χτες** *επίρρημα*
☑ **Χθες** είναι η προηγούμενη ημέρα.
*«**Χθες** ήταν Κυριακή, σήμερα είναι Δευτέρα και πρέπει να πάω στη δουλειά» σκέφτηκε ο κύριος Γιάννης.*
● σήμερα, αύριο ◇ *Η **χθεσινή** ημέρα ήταν πολύ ξεκούραστη για τον κύριο Γιάννη, γιατί ήταν Κυριακή και δεν πήγε στη δουλειά.* ♬ χθες

χιλιόμετρο [το] *ουσιαστικό* **(χιλιόμετρα)**
☑ Το **χιλιόμετρο** είναι 1000 μέτρα. Με το **χιλιόμετρο** μετράμε τις αποστάσεις μεταξύ των πόλεων και των χωριών. *Η Κόρινθος είναι 80 **χιλιόμετρα** μακριά από την Αθήνα.*
♬ χι-λιό-με-τρο

χιμπατζής [ο] *ουσιαστικό* **(χιμπατζήδες)**
☑ Ο **χιμπατζής** είναι ένας πίθηκος που μοιάζει πολύ στον άνθρωπο. Ζει στην Αφρική, είναι έξυπνο ζώο και μαθαίνει εύκολα πολλά πράγματα.
♬ χι-μπα-τζής

χιονάνθρωπος [ο] *ουσιαστικό* **(χιονάνθρωποι)** → χιόνι

χιόνι [το] *ουσιαστικό* **(χιόνια)**
☑ Το **χιόνι** είναι άσπρες νιφάδες παγωμένου νερού που πέφτουν από τον ουρανό, όταν κάνει πολύ κρύο και σκεπάζουν τα πάντα πάνω στη γη.
✓ *«Σαν τα **χιόνια**! Πώς και μας ήρθες;» ρώτησε έκπληκτη η κυρία Μαργαρίτα το θείο Τάκη. Δε μας* έρχεσαι συχνά. ◇ *Το χειμώνα **χιονίζει** συχνά στα βουνά. Όταν όλα είναι γύρω **χιονισμένα**, τα παιδιά και οι μεγάλοι διασκεδάζουν στο χιόνι, φτιάχνοντας **χιονάνθρωπο** και παίζοντας **χιονοπόλεμο**. Πολλοί πηγαίνουν σε **χιονοδρομικά** κέντρα.* **χιονοστιβάδα** ♬ χιό-νι

χιονίζει *ρήμα*
(χιόνισε, θα χιονίσει) → χιόνι

χιονοστιβάδα [η] *ουσιαστικό* **(χιονοστιβάδες)**
☑ Η **χιονοστιβάδα** είναι μία μεγάλη μπάλα χιονιού που ξεκολλάει από την πλαγιά ενός βουνού και κατρακυλά προς τα κάτω. Καθώς κατρακυλά, μεγαλώνει συνέχεια και καταστρέφει ό,τι βρεθεί στο δρόμο της.
♬ χιο-νο-στι-βά-δα

χιούμορ [το] *ουσιαστικό*
☑ Όταν έχεις **χιούμορ**, λες έξυπνα αστεία. ♬ χιού-μορ
–Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

χλιαρός, **χλιαρή**, **χλιαρό** *επίθετο* **(χλιαροί, χλιαρές, χλιαρά)**
☑ Όταν το νερό είναι **χλιαρό**, δεν είναι ούτε πολύ ζεστό ούτε πολύ κρύο.
♬ χλι-α-ρός

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

χλωμιάζω *ρήμα*
(χλώμιασα, θα χλωμιάσω) → χλωμός

χλωμός, **χλωμή, χλωμό** *επίθετο* **(χλωμοί, χλωμές, χλωμά)**
☑ Όταν είσαι **χλωμός**, το πρόσωπό σου είναι κίτρινο. ✐ *Η κυρία Μαργαρίτα ανησύχησε, όταν είδε τον Κώστα **χλωμό**. «Πρέπει να έχεις πυρετό» είπε.* ◇ *«Γιατί **χλώμιασες**, Κώστα;» ρώτησε η κυρία Μαργαρίτα. «Μήπως δεν αισθάνεσαι καλά;»*
♬ χλω-μός

χνάρι [το] *ουσιαστικό* **(χνάρια)**
☑ Τα **χνάρια** είναι τα σημάδια που αφήνεις, όταν περπατάς πάνω στο χώμα. ○ αποτύπωμα, ίχνος
♬ χνά-ρι

χνούδι [το] *ουσιαστικό* **(χνούδια)**
☑ Τα **χνούδια** είναι η σκόνη και οι τρίχες που μαζεύονται στις γωνίες του σπιτιού και κάτω από τα έπιπλά μας. ♬ χνού-δι

χοίρος [ο] *ουσιαστικό* **(χοίροι)**
☑ **Χοίρο** λέμε αλλιώς το γουρούνι.
◇ *Η κυρία Μαργαρίτα έψησε **χοιρινές** μπριζόλες για όλη την οικογένεια.*
♬ χοί-ρος

χολ [το] *ουσιαστικό*
☑ Στο **χολ** υποδεχόμαστε τους καλεσμένους που έρχονται στο σπίτι μας, πριν πάμε να καθίσουμε σε κάποιο δωμάτιο μαζί τους. ♬ χολ
–Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

χόμπι [το] *ουσιαστικό*
☑ Το **χόμπι** είναι κάτι που μας αρέσει να κάνουμε συχνά, γιατί μας ευχαριστεί και μας ξεκουράζει.
✐ *Το **χόμπι** της Αθηνάς είναι η ζωγραφική.* ♬ χό-μπι
–Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

χονταίνω *ρήμα*
(χόντρυνα, θα χοντρύνω)
☑ Όταν **χοντραίνεις**, παίρνεις περισσότερα κιλά απ' όσα πραγματικά χρειάζεσαι, επειδή τρως πάρα πολύ. ○ παχαίνω
● αδυνατίζω, λεπταίνω
◇ **χοντρός** ♬ χο-ντραί-νω

χοντρός, **χοντρή, χοντρό** *επίθετο*
(χοντροί, χοντρές, χοντρά)
☑ Ένας **χοντρός** άνθρωπος έχει πολύ περισσότερα κιλά απ' όσα έπρεπε κανονικά να έχει.
✐ *Ο θείος Αλέκος είναι **χοντρός** αλλά τώρα τελευταία δεν τρώει πολύ. Κάνει δίαιτα.* ○ παχύς
● λεπτός, αδύνατος
✓ *Ο θείος Τάκης έδεσε τη βάρκα του με **χοντρό** σκοινί για να μην την πάρει το κύμα.* ● λεπτός
✓ *Ο κύριος Γιάννης έχει **χοντρή** φωνή, ενώ η κυρία Μαργαρίτα λεπτή.*
● λεπτός ◇ **χοντραίνω**
♬ χο-ντρός
✐ 'αντίθετα'

χορδή [η] *ουσιαστικό* **(χορδές)**
☑ Οι **χορδές** είναι τα λεπτά νήματα που έχουν πάνω τους κάποια μουσικά όργανα.
Όταν αγγίζεις τις **χορδές**, βγάζουν ήχο.
✐ *Η κιθάρα έχει έξι **χορδές**.*
✓ Το νήμα που ενώνει τις δύο άκρες

ενός τόξου είναι η **χορδή** του.
♬ χορ-δή

χορευτής [ο], **χορεύτρια** [η] *ουσιαστικό*
(χορευτές, χορεύτριες) → χορεύω

χορεύω *ρήμα*
(χόρεψα, θα χορέψω)
☑ Όταν **χορεύεις**, κουνάς το σώμα σου σύμφωνα με το ρυθμό της μουσικής που ακούγεται.
◇ *Ο θείος Αλέκος είναι πολύ καλός* ***χορευτής****. Του αρέσει να χορεύει ελληνικούς και ξένους* ***χορούς****.*
Όταν κάνεις **χορό**, μαθαίνεις να χορεύεις.
Χορευτική μουσική είναι η μουσική που κάνει τον κόσμο να χορεύει.
♬ χο-ρεύ-ω

χοροπηδώ και **χοροπηδάω** *ρήμα*
(χοροπήδησα, θα χοροπηδήσω)
☑ Όταν **χοροπηδάς**, κουνιέσαι πηδώντας ζωηρά από δω κι από κει σαν να χορεύεις. ✎ *Η Αθηνά* ***χοροπήδησε*** *από τη χαρά της, μόλις είδε τη Ροζαλία στην αποθήκη.*
♬ χο-ρο-πη-δώ

χορός [ο] *ουσιαστικό* **(χοροί)**
→ χορεύω

χορταίνω *ρήμα*
(χόρτασα, θα χορτάσω)
☑ *Ο Κώστας είχε* ***χορτάσει****. Είπε ότι ήταν* ***χορτασμένος*** *από τα γλυκά που έφαγε στο σχολείο.*
Δεν πεινούσε και δεν ήθελε άλλο φαγητό, γιατί είχε φάει όσο χρειαζόταν. ● πεινώ
✓ *Η Αθηνά δε* ***χορταίνει*** *ποτέ να παίζει με τη Ροζαλία.*
Το ευχαριστιέται πολύ και δε βαριέται ποτέ. ◇ *Ο Κώστας γύρισε* ***χορτάτος*** *από το σχολείο, γιατί είχε φάει γλυκά.*
● πεινασμένος **χορταστικός**
♬ χορ-ταί-νω

χορτάρι [το] *ουσιαστικό* **(χορτάρια)**
→ χόρτο

χορτάτος, **χορτάτη**, **χορτάτο** *επίθετο*
(χορτάτοι, χορτάτες, χορτάτα)
→ χορταίνω

χόρτο [το] *ουσιαστικό* **(χόρτα)**
☑ Το **χόρτο** είναι τα πολλά μικρά πράσινα φυτά που φυτρώνουν μόνα τους μαζεμένα σ’ ένα μέρος. Με χόρτο τρέφονται τα **χορτοφάγα** ζώα, όπως τα πρόβατα και οι αγελάδες.
○ πρασινάδα, χορτάρι, χλόη
✓ **Χόρτα** λέμε και μερικά πράσινα φυτά, όπως τα **ραδίκια** και τα **βλίτα** που τα βράζουμε και τα κάνουμε σαλάτα. ◇ **χορτάρι**, **χορτοφάγος**
♬ χόρ-το

χορωδία [η] *ουσιαστικό* **(χορωδίες)**
☑ Η **χορωδία** είναι μία ομάδα ανθρώπων που τραγουδούν μαζί τραγούδια. ✎ *Η Αθηνά είναι μέλος της* ***χορωδίας*** *του σχολείου της.*
♬ χο-ρω-δί-α

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

χουζουρεύω *ρήμα*
(χουζούρεψα, θα χουζουρέψω)
☑ Όταν **χουζουρεύεις**, μένεις ξαπλωμένος στο κρεβάτι σου μετά το ξύπνημα, χωρίς να θέλεις να κάνεις τίποτα. ◇ *Του Κώστα του αρέσει πολύ το* ***χουζούρι*** *τα πρωινά της Κυριακής.* ♬ χου-ζου-ρεύ-ω

χούφτα [η] *ουσιαστικό* **(χούφτες)**
☑ **Χούφτα** λέμε το μέσα μέρος της παλάμης σου, όταν έχεις λυγισμένα λίγο τα δάχτυλά σου.
✓ Μία **χούφτα** καραμέλες είναι όσες καραμέλες χωράνε σε μία χούφτα.
♬ χού-φτα

χρειάζομαι *ρήμα*
(χρειάστηκα, θα χρειαστώ)
☑ Όταν **χρειάζεσαι** κάτι, σου λείπει και το έχεις ανάγκη. ✎ *Ο Κώστας* ***χρειάζεται*** *μία καινούρια μπάλα, γιατί έχασε αυτή που είχε.*
✓ *«**Χρειάζεται** ν' αγοράσουμε άλλη μπάλα» είπε στον πατέρα του.*
○ πρέπει ♬ χρει-ά-ζο-μαι

χρήμα [το] *ουσιαστικό* **(χρήματα)**
☑ **Χρήματα** λέμε τα λεφτά. Τα **χρήματα** τα έχουμε για να μπορούμε ν' αγοράζουμε ό,τι χρειαζόμαστε.
✎ *«Χρειάζονται αρκετά* ***χρήματα*** *για να αγοράσει κανείς ένα καινούριο σπίτι» είπε ο πατέρας του Ίγκλι.*
◇ Οι τράπεζες έχουν μεγάλα **χρηματοκιβώτια** για να βάζουν εκεί τα χρήματα που έχουν.
♬ χρή-μα

χρησιμεύω *ρήμα* **(χρησίμεψα, θα χρησιμέψω)** → χρήσιμος

χρησιμοποιώ, χρησιμοποιούμαι *ρήμα*
(χρησιμοποίησα, θα χρησιμοποιήσω)
☑ Όταν **χρησιμοποιείς** κάτι, το έχεις και κάνεις τη δουλειά σου μ' αυτό.
✎ *Ο κύριος Γιάννης* ***χρησιμοποιεί*** *αυτοκίνητο για να πάει στη δουλειά του.* ♬ χρη-σι-μο-ποι-ώ

χρήσιμος, χρήσιμη, χρήσιμο *επίθετο*
(χρήσιμοι, χρήσιμες, χρήσιμα)
☑ Όταν κάτι μας είναι **χρήσιμο**, μας βοηθάει σε κάτι που θέλουμε να κάνουμε.
✎ *Ένα κουτί με μπογιές είναι ένα* ***χρήσιμο*** *δώρο για την Αθηνά που θέλει να γίνει ζωγράφος.*
○ ωφέλιμος ● άχρηστος
◇ Οι μπογιές **χρησιμεύουν** στη ζωγραφική. ♬ χρή-σι-μος

χριστιανός [ο], **χριστιανή** [η] *ουσιαστικό* **(χριστιανοί, χριστιανές)**
☑ **Χριστιανός** είναι αυτός που έχει βαφτιστεί σε **χριστιανική** εκκλησία. Οι **Χριστιανοί** πιστεύουν σ' αυτά που έχει πει ο **Χριστός**.
◇ **χριστιανικός, Χριστός**
♬ χρι-στια-νός

Χριστός [ο] *ουσιαστικό*
☑ Για τους Χριστιανούς ο **Χριστός** είναι ο γιος του Θεού που ήρθε στον κόσμο και σταυρώθηκε για τη σωτηρία των ανθρώπων.
○ Ιησούς Χριστός ♬ Χρι-στός

Χριστούγεννα, [τα] *ουσιαστικό*
☑ Τα **Χριστούγεννα** γιορτάζουμε τη γέννηση του Χριστού.

✎ *Τις ημέρες των **Χριστουγέννων** τα σχολεία είναι κλειστά.* ◇ Κάθε χρόνο τα Χριστούγεννα στολίζουμε **χριστουγεννιάτικο** δέντρο στο σπίτι μας.
♫ Χρι-στού-γεν-να

χρονιά [η] *ουσιαστικό* **(χρονιές)**
☑ **Χρονιά** λέμε το έτος. Μία **χρονιά** έχει 12 μήνες. ✎ *Η Αθηνά πήρε τηλέφωνο την Ελένη για να της ευχηθεί καλή **χρονιά**.*
○ χρόνος, έτος
✓ Η σχολική **χρονιά** είναι το διάστημα που γίνονται μαθήματα στα σχολεία, και οι μαθητές τελειώνουν μία ολόκληρη τάξη. ○ σχολικό έτος
♫ χρο-νιά

χρόνος [ο] *ουσιαστικό* **(χρόνοι** και **χρόνια)**
☑ *Ο Κώστας έβλεπε μία ταινία επιστημονικής φαντασίας. Οι ήρωες ταξίδευαν μέσα στο **χρόνο**. Πότε πήγαιναν στο παρελθόν και πότε στο παρόν.*
✓ Ο **χρόνος** είναι το διάστημα που έχουμε για να μπορέσουμε να κάνουμε κάτι. ✎ *Ο κύριος Γιάννης προσπαθεί να δουλεύει λιγότερες ώρες για να έχει περισσότερο **χρόνο** για την οικογένειά του. Η δουλειά τού παίρνει πολύ **χρόνο**.*
✓ **Χρόνο** λέμε και το έτος. Ένας **χρόνος** έχει 12 μήνες.
○ έτος, χρονιά
✓ Όταν κάποιος γιορτάζει, του λέμε «**χρόνια** πολλά» για να του ευχηθούμε.
✓ *Η Αθηνά υποσχέθηκε στην Ελένη ότι του **χρόνου** θα πάνε μαζί στην Κρήτη.* Το επόμενο έτος.
♫ χρό-νος

χρυσάφι [το] *ουσιαστικό* **(χρυσάφια)**
→ χρυσός

χρυσός [ο] *ουσιαστικό*
☑ Ο **χρυσός** είναι ένα μέταλλο με λαμπερό κίτρινο χρώμα και με μεγάλη αξία. Το χρησιμοποιούμε για να φτιάχνουμε κοσμήματα και νομίσματα. ○ χρυσάφι
✓ (σαν επίθετο) Ένα **χρυσό** κόσμημα είναι φτιαγμένο από χρυσό.
○ χρυσαφένιος ◇ Το **χρυσόψαρο** είναι ένα μικρό ψάρι του γλυκού νερού. Το βλέπουμε συχνά στα ενυδρεία ή το έχουμε σε μία **γυάλα** στο σπίτι μας. ♫ χρυ-σός

χρυσά *νομίσματα*

χρυσός, χρυσή, χρυσό *επίθετο* **(χρυσοί, χρυσές, χρυσά)** → χρυσός

χρώμα [το] *ουσιαστικό* **(χρώματα)**
☑ Το άσπρο, το μαύρο, το κόκκινο, το κίτρινο, το πράσινο και το μπλε είναι **χρώματα**.
✓ **Χρώμα** λέμε το υγρό που χρησιμοποιούμε για να ζωγραφίζουμε ή για να βάφουμε τους τοίχους.
○ βαφή, μπογιά
✓ Λέμε ότι χάνεις το **χρώμα** σου, όταν γίνεσαι χλωμός και ότι παίρνεις **χρώμα**, όταν γίνεσαι πιο σκούρος ή πιο κόκκινος.
◇ 'Οταν **χρωματίζεις** κάτι, του βάζεις χρώμα, το βάφεις. Ένα **χρωματιστό** μπλουζάκι έχει πολλά χρώματα και δεν είναι μόνο μαύρο ή άσπρο.
♫ χρώ-μα
✎ 'τα χρώματα'

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

χρωματίζω, **χρωματίζομαι** *ρήμα* **(χρωμάτισα, θα χρωματίσω)** → χρώμα

χρωστώ και **χρωστάω** *ρήμα* **(χρωστούσα, θα χρωστώ)**
☑ Όταν **χρωστάς** χρήματα ή κάτι άλλο, πρέπει να τα δώσεις πίσω, γιατί τα έχεις πάρει για λίγο, τα έχεις δανειστεί. ✎ *Ο θείος Τάκης **χρωστάει** στην τράπεζα τα χρήματα που πήρε για να φτιάξει το σπίτι του.* ○ οφείλω ♬ χρω-στώ

χταπόδι [το] *ουσιαστικό* **(χταπόδια)**
☑ Το **χταπόδι** είναι ένα ζώο της θάλασσας που έχει οκτώ πόδια, τα πλοκάμια. ♬ χτα-πό-δι
✎ 'η θάλασσα'

χτένα [η] *ουσιαστικό* **(χτένες)**
☑ Η **χτένα** είναι από κόκαλο ή πλαστικό κι έχει πολλά δόντια. Με τη **χτένα** ξεμπερδεύουμε τα μαλλιά μας και τα **χτενίζουμε**.
◇ *Η θεία Κατερίνα πάει συχνά στο κομμωτήριο για να **χτενιστεί**. Το **χτένισμά** της είναι πολύ όμορφο. Όταν **χτενίζει** τα μαλλιά της μόνη της, είναι πολύ διαφορετικά.* ♬ χτέ-να

χτενίζω, **χτενίζομαι** *ρήμα* **(χτένισα, θα χτενίσω)** → χτένα

χτες *επίρρημα* → χθες

χτίζω και **κτίζω, χτίζομαι/κτίζομαι** *ρήμα* **(έχτισα, θα χτίσω)**
☑ *Ο θείος Αλέκος **έχτισε** ένα πολύ όμορφο σπίτι στο χωριό του.* Το έφτιαξε με τούβλα, τσιμέντο και άλλα υλικά. ◇ *Για να γίνει το σπίτι του θείου Αλέκου, δούλεψαν πολλοί **χτίστες**.* ♬ χτί-ζω

χτίστης [ο] *ουσιαστικό* **(χτίστες)**
→ χτίζω

χτυπώ και **χτυπάω, χτυπιέμαι** *ρήμα* **(χτύπησα, θα χτυπήσω)**
☑ Όταν **χτυπάς** κάτι, το κάνεις να βγάζει ήχο και ν' ακούγεται. Όταν κάτι **χτυπά**, βγάζει ήχο.
✎ *Ο δάσκαλος **χτύπησε** το κουδούνι και τα παιδιά βγήκαν διάλειμμα. Το κουδούνι **χτύπησε** δυνατά. Το **χτύπημά** του ακούστηκε σε όλο το σχολείο.*
✓ Όταν **χτυπάς** κάποιον με το χέρι σου ή με κάποιο άλλο μέρος του σώματός σου, τον κάνεις να πονάει ή τον τραυματίζεις. Του δίνεις **χτυπήματα**.
✎ *Ο Κώστας **χτύπησε** κατά λάθος την Αθηνά και ζήτησε συγγνώμη.*
✓ Όταν **χτυπάς**, πέφτεις με δύναμη κατά λάθος πάνω σε κάτι και πονάς ή παθαίνεις κάτι.
✎ *Η Αθηνά έπεσε από το ποδήλατο και **χτύπησε**. Η Ελένη έτρεξε να περιποιηθεί το **χτύπημα**.*
◇ **χτύπημα** ♬ χτυ-πώ

κόκκινο
ροζ
πράσινο
μοβ
μπλε
σιέλ
πορτοκαλί
κίτρινο
καφέ
άσπρο
μαύρο

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

χυμός [ο] *ουσιαστικό* **(χυμοί)**
☑ Για να φτιάξεις **χυμό** από φρούτα, τα κόβεις στη μέση ή σε κομμάτια και τα πιέζεις πολύ με τα χέρια σου ή με τη βοήθεια ενός εργαλείου που το λέμε **αποχυμωτή**, **μίξερ** ή **μπλέντερ**.
♬ χυ-μός

χύνω, χύνομαι *ρήμα* **(έχυσα, θα χύσω)**
☑ Όταν **χύνω** κάτι υγρό, το αφήνω να πέσει έξω από εκεί που βρίσκεται.
✎ *Η Αθηνά **έχυσε** το γάλα από το ποτήρι της πάνω στο τραπεζομάντιλο.*
♬ χύ-νω

χύτρα [η] *ουσιαστικό* **(χύτρες)**
☑ Η **χύτρα** είναι μία μεγάλη κατσαρόλα που τη χρησιμοποιούμε για να βράζουμε φαγητό πολύ γρήγορα. ♬ χύ-τρα

χώμα [το] *ουσιαστικό* **(χώματα)**
☑ Στο **χώμα** φυτεύουμε και καλλιεργούμε τα φυτά. Όταν το **χώμα** βρέχεται, γίνεται λάσπη.
✓ Όταν πέφτεις στο **χώμα**, πέφτεις στο έδαφος. ◇ χωμάτινος
♬ χώ-μα

χωνάκι [το] *ουσιαστικό* **(χωνάκια)**
☑ Το **χωνάκι** είναι παγωτό που το έχουμε βάλει μέσα σε μικρό χωνί από μπισκότο. ♬ χω-νά-κι
Δες παγωτό

χωνεύω, χωνεύομαι *ρήμα* **(χώνεψα, θα χωνέψω)**
☑ *Όταν τρώμε πάρα πολύ, ο οργανισμός μας δυσκολεύεται να **χωνέψει** το φαγητό.* Δυσκολεύεται να το μετατρέψει σε κάτι χρήσιμο για το σώμα μας. Η **χώνεψη** γίνεται με δυσκολία.
✓ Λέμε ότι δε **χωνεύουμε** κάποιον, όταν δεν τον συμπαθούμε.
◇ χώνεψη ♬ χω-νεύ-ω

χωνί [το] *ουσιαστικό* **(χωνιά)**
☑ Το **χωνί** έχει σχήμα κώνου και το χρησιμοποιούμε για να γεμίσουμε εύκολα ένα δοχείο με νερό ή λάδι ή κάποιο άλλο υγρό.
◇ χωνάκι ♬ χω-νί

χώνω, χώνομαι *ρήμα* **(έχωσα, θα χώσω)**
☑ Όταν **χώνω** κάτι κάπου, το βάζω βαθιά με δύναμη μέσα σε κάτι άλλο.
✎ *Οι τεχνίτες **έχωσαν** την κολόνα πολύ βαθιά στο χώμα.*
○ μπήγω ● βγάζω
✓ *Η θείος Τάκης **έχωσε** βιαστικά μερικά ρούχα σε μία βαλίτσα αλλά είδε ότι δεν έβρισκε τις κάλτσες του.*
○ βάζω *«Πού τις **έχωσε** πάλι η γυναίκα μου» σκέφτηκε.*
○ καταχωνιάζω, κρύβω
✓ *Η Αθηνά έτρεξε να **χωθεί** κάτω από τα σκεπάσματα, γιατί κρύωνε.*
○ τρυπώνω
✓ Λέμε ότι **χώνεσαι** ή **χώνεις** τη μύτη σου παντού, όταν ανακατεύεσαι με τα πράγματα και τις δουλειές των άλλων.
♬ χώ-νω

χώρα [η] *ουσιαστικό* **(χώρες)**
☑ Η **χώρα** μας είναι η Ελλάδα.
○ κράτος ♬ χώ-ρα

χωράφι [το] *ουσιαστικό* **(χωράφια)**
☑ Το **χωράφι** είναι ένα κομμάτι γης που μπορούμε να το καλλιεργήσουμε.
○ αγρός
♬ χω-ρά-φι

χωριάτης [ο], **χωριάτισσα** [η] *ουσιαστικό* **(χωριάτες, χωριάτισσες)**
→ χωριό

χωρίζω, **χωρίζομαι** *ρήμα*
(χώρισα, θα χωρίσω)
☑ Όταν **χωρίζεις** κάτι, το βάζεις μακριά από κάτι άλλο.
✎ *Η κυρία Μαργαρίτα **χώρισε** τα άσπρα από τα χρωματιστά ρούχα πριν τα βάλει στο πλυντήριο.*
○ ξεχωρίζω
● ανακατεύω, ενώνω
✓ Όταν **χωρίζεις** κάτι, το κόβεις σε κομμάτια.
✎ *Ο δάσκαλος μάς ζήτησε να **χωρίσουμε** τις λέξεις σε συλλαβές.*
○ διαιρώ
✓ Όταν ένα ζευγάρι **χωρίζει**, τότε ο άντρας και η γυναίκα παίρνουν διαζύγιο και ζουν **χωριστά**.
◇ *Ο **χωρισμός** του Ίγκλι από τον παππού και τη γιαγιά, όταν άφησε την πατρίδα του, ήταν πολύ δύσκολος.* **χωριστός** ♬ χω-ρί-ζω

χωριό [το] *ουσιαστικό* **(χωριά)**
☑ Το **χωριό** είναι μία περιοχή στην εξοχή με πολλά σπίτια.
Οι άνθρωποι που κατοικούν σ' αυτά τα σπίτια λέγονται **χωρικοί** ή **χωριάτες**. Τα **χωριά** είναι πολύ μικρότερα από τις πόλεις κι έχουν πολύ λιγότερους κατοίκους.
◇ **χωριάτικος**
♬ χω-ριό

χωριστός, **χωριστή**, **χωριστό** *επίθετο*
(χωριστοί, χωριστές, χωριστά)
☑ Όταν κάτι είναι **χωριστό** από κάτι άλλο, δεν είναι κοντά του ή δεν είναι ενωμένο μ' αυτό.
✎ *Ο Κώστας κι η Αθηνά έχουν **χωριστά** δωμάτια ο καθένας.*
○ ξεχωριστός
● ενωμένος, αχώριστος
◇ *Οι τάξεις του σχολείου επισκέφτηκαν **χωριστά** την έκθεση βιβλίου.* **χωρίζω**
♬ χω-ρι-στός

χωρίστρα [η] *ουσιαστικό* **(χωρίστρες)**
☑ Όταν κάνεις τα μαλλιά σου **χωρίστρα**, τα χτενίζεις χωρίζοντάς τα σε δύο μέρη.
♬ χω-ρί-στρα

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

χώρος [ο] *ουσιαστικό* **(χώροι)**
☑ Ένας καναπές πιάνει πολύ **χώρο**, ενώ μία καρέκλα πιάνει λιγότερο **χώρο**, γιατί είναι πολύ μικρότερη.
✎ *Η τάξη της Αθηνάς είναι μικρή και δεν υπάρχει άλλος **χώρος** για να βάλουν περισσότερα θρανία.*
○ τόπος ♬ χώ-ρος

χωροφύλακας [ο] *ουσιαστικό* **(χωροφύλακες)**
☑ **Χωροφύλακα** έλεγαν παλιότερα τον αστυνομικό. ♬ χω-ρο-φύ-λα-κας

χωρώ και **χωράω** *ρήμα* **(χώρεσα, θα χωρέσω)**
☑ Όταν κάτι **χωράει** κάπου, τότε μπορεί να μπει μέσα σ' αυτό. Δεν περισσεύει, ούτε είναι πολύ μεγάλο.
✎ *«Τα βιβλία **χωράνε** στην τσάντα» είπε ο Κώστας κι ετοιμάστηκε να φύγει.*
✓ Όταν κάτι **χωράει** μία συγκεκριμένη ποσότητα, τότε η ποσότητα αυτή μπορεί να μπει μέσα σ' αυτό. ✎ *Το λεωφορείο **χωράει** πενήντα άτομα, ενώ το αυτοκίνητο χωράει πέντε.* ◇ χώρος ♬ χω-ρώ

Ψψ

ψάθα [η] *ουσιαστικό* **(ψάθες)**
☑ Απλώνεις την **ψάθα** στην παραλία το καλοκαίρι για να καθίσεις ή ν' αφήσεις τα πράγματά σου.
◇ *Ο θείος Αλέκος κυκλοφορεί μ' ένα **ψάθινο** καπέλο το καλοκαίρι για να μην τον καίει ο ήλιος.*
♬ ψά-θα

ψαλίδι [το] *ουσιαστικό* **(ψαλίδια)**
☑ Με το **ψαλίδι** μπορείς να κόβεις χαρτί, ύφασμα ή τα μαλλιά σου.
♬ ψα-λί-δι
✎ 'τα εργαλεία'

ψαράς [ο] *ουσιαστικό* **(ψαράδες)**
☑ **Ψαράς** είναι αυτός που η δουλειά του είναι να πιάνει ψάρια.
✓ **Ψαράς** είναι κι αυτός που πουλάει ψάρια.
◇ *Ο θείος Τάκης όταν έχει ελεύθερο χρόνο πηγαίνει για **ψάρεμα**. Του αρέσει να **ψαρεύει** και να πιάνει πολλά ψάρια.*
♬ ψα-ράς
✎ 'η θάλασσα'

ψαρεύω *ρήμα* **(ψάρεψα, θα ψαρέψω)**
→ ψαράς

ψάρι [το] *ουσιαστικό* **(ψάρια)**
☑ Τα μπαρμπούνια, οι σαρδέλες και ο σολομός είναι **ψάρια**.
Τα **ψάρια** είναι ζώα που ζουν και αναπνέουν μέσα στη θάλασσα, στις λίμνες και τα ποτάμια. Το σώμα τους είναι σκεπασμένο με **λέπια**.
◇ **ψαρόσουπα** ♬ ψά-ρι

ψαχνό [το] *ουσιαστικό*
☑ Το **ψαχνό** είναι ένα κομμάτι κρέας που δεν έχει καθόλου κόκαλο και λίπος. ♬ ψα-χνό

ψάχνω, **ψάχνομαι** *ρήμα* **(έψαξα, θα ψάξω)**
☑ Όταν **ψάχνεις** κάτι, προσπαθείς να το βρεις. ✎ *Η Αθηνά **έψαχνε** να βρει τη Ροζαλία που είχε χαθεί.*
◇ *Το **ψάξιμο** για τη Ροζαλία κράτησε αρκετές ημέρες.* ♬ ψά-χνω

ψαχουλεύω *ρήμα* **(ψαχούλεψα, θα ψαχουλέψω)**
☑ Όταν **ψαχουλεύεις**, ψάχνεις για κάτι ανάμεσα σε διάφορα άλλα πράγματα και τ' ανακατεύεις.
✎ *Η Αθηνά **ψαχούλεψε** την τσάντα της για να βρει ένα μολύβι.*
✓ *Ο κύριος Γιάννης **ψαχούλεψε** στο*

– Όταν πηγαίνω κάπου για πρώτη φορά και δεν αισθάνομαι άνετα, λέμε ότι αισθάνομαι σαν .... έξω από το νερό. Ποια λέξη λείπει;

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

σκοτάδι για να βρει τον διακόπτη και ν' ανάψει το φως. Έψαχνε να βρει κάτι με τα δάχτυλά του.
◇ **ψαχούλεμα** ♬ ψα-χου-λεύ-ω

ψείρα [η] *ουσιαστικό* **(ψείρες)**
☑ Η **ψείρα** είναι ένα πολύ μικρό έντομο που ζει και γεννάει τα αυγά της στα κεφάλια των ανθρώπων, ανάμεσα στις τρίχες των μαλλιών τους. Όταν έχουμε **ψείρες** στο κεφάλι μας, ξυνόμαστε πάρα πολύ.
♬ ψεί-ρα

ψεκάζω, **ψεκάζομαι** *ρήμα* **(ψέκασα, θα ψεκάσω)**
☑ Όταν **ψεκάζουμε** τα φυτά και τα δέντρα, ρίχνουμε πάνω τους πολλές σταγόνες φάρμακο για να τα προστατεύσουμε από διάφορες αρρώστιες. ♬ ψε-κά-ζω

ψέλνω και **ψάλλω** *ρήμα* **(έψαλα, θα ψάλω)**
☑ Στην εκκλησία οι παπάδες και οι **ψάλτες ψέλνουν** ύμνους της Θείας Λειτουργίας.
✓ *Η κυρία Μαργαρίτα τα **έψαλε** στον Κώστα για το σπάσιμο του βάζου.* Τον μάλωσε. ◇ **ψάλτης** ♬ ψέλ-νω

ψέμα [το] *ουσιαστικό* **(ψέματα)**
☑ Όταν έχεις κάνει μία ζημιά και λες ότι δεν την έκανες εσύ αλλά κάποιος άλλος, τότε λες **ψέματα**. Λες κάτι που δεν είναι αληθινό.
● αλήθεια ◇ Ένας **ψεύτης** λέει ψέματα. **ψεύτικος** ♬ ψέ-μα

Αν θέλεις να μάθεις τι έγινε με τη Ροζαλία που χάθηκε, ψάξε μέσα στο λεξικό τις λέξεις *αναστατώνω, ανησυχώ, εξαφανίζομαι, βρίσκω, καταφεύγω, κουλουριάζω, κουνώ, χαίρομαι, χοροπηδώ*

ψεύτης [ο], **ψεύτρα** [η] *ουσιαστικό* **(ψεύτες, ψεύτρες)** → ψέμα

ψεύτικος, **ψεύτικη**, **ψεύτικο** *επίθετο* **(ψεύτικοι, ψεύτικες, ψεύτικα)**
☑ *Τις Αποκριές ο Κώστας έβαλε **ψεύτικο** μουστάκι και **ψεύτικα** γένια για να μην τον γνωρίζουν.*
● αληθινός ◇ **ψέμα**, **ψεύτης**
♬ ψεύ-τι-κος

ψηλός, **ψηλή**, **ψηλό** *επίθετο* **(ψηλοί, ψηλές, ψηλά)**
☑ Ένας **ψηλός** άνθρωπος έχει μεγαλύτερο ύψος από τους περισσότερους ανθρώπους που βρίσκονται στην ίδια ηλικία μ' αυτόν.
✎ *Η Αλίκη είναι **ψηλή** κοπέλα για την ηλικία της. Έχει **ψηλώσει** αρκετά για την ηλικία της.*
● κοντός
✓ Ένα **ψηλό** κλαδί βρίσκεται σε αρκετό ύψος από το έδαφος.
✎ *Το εκκλησάκι που είδε ο Κώστας ήταν στο πιο **ψηλό** σημείο του βουνού.*
● χαμηλός
◇ *Το εκκλησάκι βρίσκεται **ψηλά**. Είναι στην κορυφή του βουνού.* **ψηλώνω**
● κονταίνω ♬ ψη-λός ✎ 'αντίθετα'

ψηλώνω *ρήμα* **(ψήλωσα, θα ψηλώσω)**
→ ψηλός

ψήνω, **ψήνομαι** *ρήμα* **(έψησα, θα ψήσω)**
☑ Όταν **ψήνεις** ένα φαγητό, το μαγειρεύεις χωρίς νερό συνήθως στο φούρνο ή στα κάρβουνα.
✓ Όταν κάποιος **ψήνεται** στον

πυρετό, έχει πολύ πυρετό. ◇ *Το* ***ψήσιμο*** *κράτησε περισσότερο από μία ώρα.* Ένα **ψητό** φαγητό είναι μαγειρεμένο στο φούρνο ή στα κάρβουνα. ● άψητος, βραστός (σαν ουσιαστικό) Το **ψητό** είναι κρέας μαγειρεμένο στο φούρνο ή στα κάρβουνα. **ψήσιμο**, **ψηστιέρα** ♬ ψή-νω

ψησταριά [η] *ουσιαστικό* **(ψησταριές)**
☑ Στην **ψησταριά** ψήνουμε κρέας ή ψάρι στα κάρβουνα πάνω σε μία σχάρα.
✓ **Ψησταριά** λέμε και την ταβέρνα όπου πηγαίνουμε για να φάμε ψητά κρέατα. ♬ ψη-στα-ριά

ψηστιέρα [η] *ουσιαστικό* **(ψηστιέρες)**
☑ Η **ψηστιέρα** είναι μία μικρή ηλεκτρική συσκευή με σχάρα. Στην **ψηστιέρα** ψήνουμε διάφορα φαγητά. ♬ ψη-στιέ-ρα

ψιθυρίζω *ρήμα* **(ψιθύρισα, θα ψιθυρίσω)**
☑ Όταν **ψιθυρίζεις**, λες κάτι με σιγανή φωνή για να μη σε ακούσουν οι άλλοι.
✎ *Ο Κώστας* ***ψιθύρισε*** *κάτι στο Νίκο, γιατί δεν ήθελε να τους ακούσει η Αθηνά.* ● φωνάζω
◇ *Η Αθηνά άκουγε κάποιους* ***ψιθύρους*** *αλλά δεν μπορούσε να καταλάβει τι λέγανε. «Σταματήστε το* ***ψιθύρισμα****» είπε. «Θέλω ν' ακούω κι εγώ».* **ψιθυριστός**
♬ ψι-θυ-ρί-ζω

ψίθυρος [ο] *ουσιαστικό* **(ψίθυροι)**
→ ψιθυρίζω

ψιλικατζίδικο [το] *ουσιαστικό* **(ψιλικατζίδικα)**
☑ Το **ψιλικατζίδικο** είναι ένα κατάστημα που πουλά διάφορα μικρά αντικείμενα, όπως τσιγάρα, τσίχλες και περιοδικά. Τα αντικείμενα αυτά τα λέμε και **ψιλικά**. ◇ **ψιλικά**
♬ ψι-λι-κα-τζί-δι-κο

ψιλός, **ψιλή**, **ψιλό** *επίθετο* **(ψιλοί, ψιλές, ψιλά)**
☑ Όταν κάτι είναι **ψιλό**, είναι πολύ λεπτό. ✎ *«Η βελόνα της ένεσης είναι πολύ* ***ψιλή****» είπε ο οδοντογιατρός στην Αθηνά.* ● χοντρός ♬ ψι-λός

ψίχα [η] *ουσιαστικό* **(ψίχες)**
☑ Η **ψίχα** είναι το μαλακό μέσα μέρος του ψωμιού. ● κόρα ♬ ψί-χα

ψιχάλα [η] *ουσιαστικό* **(ψιχάλες)**
→ ψιχαλίζει

ψιχαλίζει *ρήμα* **(ψιχάλισε, θα ψιχαλίσει)**
☑ Όταν **ψιχαλίζει**, πέφτει αραιή και σιγανή βροχή με μικρές και λεπτές σταγόνες. ◇ **Ψιχάλες** λέμε τις σταγόνες της βροχής που πέφτουν αραιά. ♬ ψι-χα-λί-ζει

ψίχουλο [το] *ουσιαστικό* **(ψίχουλα)**
☑ **Ψίχουλα** λέμε τα πολύ μικρά κομματάκια ψωμιού που πέφτουν όταν το κόβουμε. ♬ ψί-χου-λο

ψοφίμι [το] *ουσιαστικό* **(ψοφίμια)**

– Πότε λέμε ότι κάποιος σου ψήνει το ψάρι στα χείλη;

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

☑ Το **ψοφίμι** είναι ένα νεκρό ζώο.
◇ ψόφιος, ψοφώ ♬ ψο-φί-μι

ψόφιος, **ψόφια, ψόφιο** *επίθετο* **(ψόφιοι, ψόφιες, ψόφια)**
☑ Ένα **ψόφιο** ζώο είναι νεκρό, δε ζει πια.
✓ Λέμε ότι κάποιος είναι **ψόφιος**, όταν είναι πάρα πολύ κουρασμένος.
◇ ψοφίμι, ψοφώ ♬ ψό-φιος

ψοφώ και **ψοφάω** *ρήμα* **(ψόφησα, θα ψοφήσω)**
☑ Όταν ένα ζώο **ψοφάει**, πεθαίνει.
✓ *Τον τελευταίο καιρό ο κύριος Γιάννης **ψοφάει** από την κούραση στη δουλειά.* Κουράζεται πάρα πολύ.
♬ ψο-φώ

ψυγείο [το] *ουσιαστικό* **(ψυγεία)**
☑ Το **ψυγείο** είναι μία ηλεκτρική συσκευή που έχουμε στο σπίτι μας για να διατηρούμε αρκετές μέρες διάφορα τρόφιμα σε χαμηλή θερμοκρασία.
✓ *«Το σπίτι είναι σκέτο **ψυγείο** το χειμώνα» είπε ο κύριος Μιχάλης.* Κάνει πολύ κρύο.
◇ ψυγειοκαταψύκτης
♬ ψυ-γεί-ο **Δες πλυντήριο**

***Ψυγείο** και πλυντήριο.*

– Τι διαφορά έχουν οι λέξεις ψηλός - ψιλός;

ψυχαγωγώ, **ψυχαγωγούμαι** *ρήμα* **(ψυχαγώγησα, θα ψυχαγωγήσω)**
☑ Όταν **ψυχαγωγείς** κάποιον, του προσφέρεις χαρά μέσα από το χορό, τον αθλητισμό και τη μουσική.
○ διασκεδάζω ◇ Του προσφέρεις ψυχαγωγία. ♬ ψυ-χα-γω-γώ

ψυχή [η] *ουσιαστικό* **(ψυχές)**
☑ Η **ψυχή** του ανθρώπου είναι ο εσωτερικός κόσμος του, τα συναισθήματά του. ✎ *Τα παιδιά έχουν αγνή **ψυχή**, γιατί αγαπούν όλο τον κόσμο.*
✓ *Ο θείος Αλέκος έχει **ψυχή**!* Δε φοβάται τίποτα κι έχει θάρρος και παλικαριά. ● δειλία
✓ Λέμε ότι βγάζεις την **ψυχή**, κάποιου, όταν τον ταλαιπωρείς. Όταν θέλεις κάτι πολύ, λέμε ότι το τραβάει η **ψυχή** σου. Λέμε ότι δίνεις την **ψυχή** σου σε κάτι, όταν δίνεις τα πάντα.
◇ ψυχούλα, ψυχίατρος, ψυχολόγος
♬ ψυ-χή

ψύχραιμος, **ψύχραιμη, ψύχραιμο** *επίθετο* **(ψύχραιμοι, ψύχραιμες, ψύχραιμα)**
☑ Ένας **ψύχραιμος** άνθρωπος καταφέρνει να είναι ήρεμος, όταν αντιμετωπίζει δυσκολίες στη ζωή του. Έχει **ψυχραιμία**. ✎ *Ο Κώστας έμεινε **ψύχραιμος**, όταν ανακάλυψε ότι η Ροζαλία χάθηκε κι άρχισε να σκέφτεται πού να πήγε.*
◇ ψυχραιμία, ψυχρός
♬ ψύ-χραι-μος

ψυχραίνω, **ψυχραίνομαι** *ρήμα* **(ψύχρανα, θα ψυχράνω)**
☑ Όταν **ψυχραίνει** ο καιρός, αρχίζει και κάνει κρύο. ○ παγώνω
● ζεσταίνω

✓ Όταν δύο άνθρωποι **ψυχραίνονται** μεταξύ τους, διαφωνούν σε κάτι και δεν είναι πια φίλοι. ◇ **ψυχρός**
♬ ψυ-χραί-νω

ψυχρός, ψυχρή, ψυχρό *επίθετο* **(ψυχροί, ψυχρές, ψυχρά)**
☑ Ένας **ψυχρός** άνεμος έχει χαμηλή θερμοκρασία, είναι κρύος. ✎ *Σήμερα φυσάει ένας **ψυχρός** βόρειος άνεμος και κάνει πάρα πολύ κρύο. «Πώς θα παίξουμε ποδόσφαιρο;» σκέφτηκε ο Κώστας. «Κάνει **ψύχρα**».*
✓ Όταν ένας άνθρωπος είναι **ψυχρός** μαζί μας, δεν είναι πολύ χαμογελαστός ή φιλικός. ○ κρύος
● ζεστός, θερμός ◇ **ψύχρα, ψυχραίνω** ● ζέστη ♬ ψυ-χρός

ψωμί [το] *ουσιαστικό* **(ψωμιά)**
☑ Το **ψωμί** είναι μία ζύμη από αλεύρι, νερό και αλάτι που έχει ψηθεί στο φούρνο. ○ άρτος ◇ **Ψωμιέρα** λέμε τη θήκη όπου φυλάμε το ψωμί.
♬ ψω-μί

Αν θέλεις να μάθεις τι έγινε με τη Ροζαλία που χάθηκε, ψάξε μέσα στο λεξικό τις λέξεις *αναστατώνω, ανησυχώ, εξαφανίζομαι, βρίσκω, καταφεύγω, κουλουριάζω, κουνώ, χαίρομαι, χοροπηδώ*

ψωμιέρα [η] *ουσιαστικό* **(ψωμιέρες)**
→ ψωμί

ψώνια [τα] *ουσιαστικό* **(ψώνια)**
☑ Τα **ψώνια** είναι τα πράγματα που αγοράζει κάποιος.
✎ *Η κυρία Μαργαρίτα και η Αθηνά γύρισαν από τα μαγαζιά με τις τσάντες τους γεμάτα **ψώνια**.*
◇ *Η κυρία Μαργαρίτα και η Αθηνά **ψώνισαν** ρούχα και παπούτσια.*
○ αγοράζω
♬ ψώ-νια

ψωνίζω *ρήμα* **(ψώνισα, θα ψωνίσω)**
→ ψώνια

Τι έκανε ο Κώστας όταν έμαθε ότι η Ροζαλία χάθηκε; Ψάξε στη λέξη *ψύχραιμος*

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

Ωω

ωδείο [το] *ουσιαστικό* **(ωδεία)**
☑ Στο **ωδείο** πηγαίνεις για να μάθεις μουσική και να παίζεις ένα μουσικό όργανο. ♬ ω-δεί-ο

ωκεανός [ο] *ουσιαστικό* **(ωκεανοί)**
☑ Ο **ωκεανός** είναι μία μεγάλη θάλασσα. *Ο Κώστας και η Αθηνά έψαξαν στην υδρόγειο σφαίρα και βρήκαν τον Ατλαντικό και τον Ειρηνικό **ωκεανό**.*
♬ ω-κε-α-νός

ωμός, **ωμή, ωμό** *επίθετο* **(ωμοί, ωμές, ωμά)**
☑ Τα **ωμά** τρόφιμα δεν έχουν ψηθεί ούτε μαγειρευτεί. *Η Αθηνά δεν έδινε ποτέ **ωμό** ψάρι στη Ροζαλία. Φρόντιζε πάντα να είναι ψημένο.*
● μαγειρεμένος, ψητός
♬ ω-μός

ώμος [ο] *ουσιαστικό* **(ώμοι)**
☑ Οι **ώμοι** μας είναι εκεί όπου τα χέρια μας ενώνονται με το υπόλοιπο σώμα μας. ♬ ώ-μος
'το σώμα μας'

ώρα [η] *ουσιαστικό* **(ώρες)**
☑ Με την **ώρα** μετράμε το χρόνο που περνάει. Μία **ώρα** έχει εξήντα λεπτά. Μία ημέρα έχει είκοσι τέσσερις **ώρες**.
*Ο Κώστας κοίταξε το ρολόι του. Ήθελε να μάθει τι **ώρα** είναι.*
✓ *«Έχεις λίγη **ώρα** να ψάξουμε για τη Ροζαλία;» ρώτησε η Αθηνά το Νίκο.* Έχεις χρόνο για ψάξιμο; *«**Ώρες ώρες** νομίζω ότι δε θα τη βρούμε».* Μερικές φορές.
✓ Λέμε ότι κάποιος χάνει ή σκοτώνει την **ώρα** του, όταν ασχολείται με άχρηστα πράγματα. Όταν κάποιος δεν αργεί, λέμε ότι είναι στην **ώρα** του. ♬ ώ-ρα

ωραίος, **ωραία, ωραίο** *επίθετο* **(ωραίοι, ωραίες, ωραία)**
☑ **Ωραίο** λέμε κάποιον ή κάτι που έχει ευχάριστη και καλή εμφάνιση. **Ωραίο** λέμε και κάτι που μας αρέσει.
*«Τι **ωραία** που είναι η ζωγραφιά σου» είπε ο Κώστας στην Αθηνά. «Χαίρομαι να την κοιτάζω».*
○ όμορφος ● άσχημος
◇ Όταν περνάς **ωραία**, περνάς ευχάριστα.
♬ ω-ραί-ος

*Η Αθηνά είδε στο περιοδικό μία **ωραία** ηθοποιό.*

ωριμάζω *ρήμα* **(ωρίμασα, θα ωριμάσω)**
→ ώριμος

ώριμος, **ώριμη, ώριμο** *επίθετο* **(ώριμοι, ώριμες, ώριμα)**
☑ Ένα **ώριμο** φρούτο είναι έτοιμο για να το κόψουμε και να το φάμε.
○ γινωμένος ● άγουρος
◇ Όταν ένα φρούτο έχει **ωριμάσει**, είναι ώριμο. ♫ ώ-ρι-μος

ωφέλιμος, **ωφέλιμη, ωφέλιμο** *επίθετο* **(ωφέλιμοι, ωφέλιμες, ωφέλιμα)**
→ ωφελώ

ωφελώ, **ωφελούμαι** *ρήμα* **(ωφέλησα, θα ωφελήσω)**
☑ Όταν **ωφελείς** κάποιον, κάνεις κάτι που τον βοηθάει. *«Νομίζω ότι τα φρούτα θα **ωφελήσουν** την υγεία μου και τη δίαιτά μου» είπε ο θείος Αλέκος.*
○ βοηθώ
● βλάπτω, ζημιώνω
◇ *«Τα φρούτα θα μου δώσουν πολλές **ωφέλιμες** βιταμίνες».*
○ χρήσιμος ● άχρηστος
♫ ω-φε-λώ

ωχ *επιφώνημα*
☑ Λέμε **ωχ**, όταν πονάμε ή όταν κάτι κακό θα συμβεί. ♫ ωχ

Μαθαίνουμε να γράφουμε τα γράμματα του αλφάβητου.

Το αλφάβητο έχει 24 γράμματα. Μπορούμε να τα γράψουμε με κεφαλαία ή με μικρά. Στον πίνακα που θα δεις πιο κάτω γράψαμε όλα μαζί τα γράμματα και με τους δύο τρόπους.

κεφαλαία
Α Β Γ Δ Ε Ζ Η Θ Ι Κ Λ Μ Ν Ξ Ο Π Ρ Σ Τ Υ Φ Χ Ψ Ω
μικρά
α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

Χρωματίσαμε τα **σύμφωνα** με μαύρο χρώμα και τα **φωνήεντα** με κόκκινο.

Μπορείς να βρεις πόσα είναι τα σύμφωνα και πόσα τα φωνήεντα του αλφάβητου;

Μπορείς να βρεις κι άλλες λέξεις που ν' αρχίζουν από κάθε γράμμα;

Πότε χρησιμοποιούμε κεφαλαία και πότε μικρά;

Τα **κεφαλαία** τα χρησιμοποιούμε στην αρχή μίας πρότασης:

Με λένε Αθηνά.

Με **κεφαλαία** γράφουμε και το πρώτο γράμμα των κύριων ονομάτων:

*Με λένε **Α**θηνά.*

Τέτοια ονόματα είναι τα ονόματα των ανθρώπων και των τόπων, όπως οι πόλεις και οι χώρες:

Ελλάδα, **Θ**εσσαλονίκη, **Κ**ώστας

Τόνο παίρνουν μόνο τα φωνήεντα και μάλιστα τα μικρά γράμματα. Τα μεγάλα γράμματα παίρνουν τόνο μόνο στην αρχή της λέξης και της πρότασης:

Όταν **β**ρέχει, κρατάμε ομπρέλα.

Η **Ά**ρτα είναι στην **Ή**πειρο.

Φωνήεντα: **α, ε, ι, η, ο, υ, ω**

Σύμφωνα: **β, γ, δ, ζ, θ, κ, λ, μ, ν, ξ, π, ρ, σ, τ, φ, χ, ψ**

Μαθαίνουμε να προφέρουμε και τους φθόγγους.

Τα ζώα όταν φωνάζουν, βγάζουν ήχους. Μπορούμε να γράψουμε αυτούς τους ήχους με γράμματα. Η γάτα κάνει νιάου, ο κόκορας κάνει κικιρίκου, ο σκύλος γαβ.

Ήχους βγάζουν και οι άνθρωποι όταν μιλάνε. Τους ήχους αυτούς τους λέμε φθόγγους.

Ένας φθόγγος μπορεί να γράφεται με διαφορετικά γράμματα. Στην πρόταση *Ο σκύλος του κυρίου Μιχάλη κυνηγάει τη Ροζαλία*, ο φθόγγος ι υπάρχει 10 φορές.

Όταν θέλουμε να προφέρουμε τους φθόγγους, μπορούμε να χρησιμοποιούμε και κάποια σύμβολα, τα φωνητικά σύμβολα. Να τα σύμβολα που χρησιμοποιούμε για να γράψουμε τους φθόγγους που ακούμε. Οι φθόγγοι είναι φωνήεντα και σύμφωνα.

Φωνήεντα

ακούω φθόγγους	γράφω γράμματα
α	πατάτα
ε	πέντε, κεντώ, καιρός
ι	πίνω, τρύπα, ήχος, κοιμάμαι, εικόνα, υιοθετώ
ο	κόρη, ώμος
ου	κουνώ, ουρανός

Σύμφωνα

ακούω φθόγγους	γράφω γράμματα
β	βάρος, Σάββατο, χορεύω, αυλή
γ	γάτα
γ’	γελώ, γείτονας, χέρια, διαβάζω, δεκαριά, βιάζομαι
δ	δάσκαλος
ζ	ζώο, σγουρός, σβήνω
θ	θάλασσα
κ	καλός, εκκλησία

ακούω φθόγγους	γράφω γράμματα
κ’	κερί, κιμάς, παιδάκια
λ	λαμπάδα, αλλαγή
λ’	λιακάδα
μ	μαμά
ν	ναι, νωρίς, γενναίος
ν’	νιάτα, κούνια
π	πατέρας
ρ	ρόδι, ώρα
σ	σαλάτα, σώμα, θάλασσα
τ	τυρί, τρώω
φ	φαγητό, ευχαριστώ, αυτός
χ	χορεύω, χαρά
χ’	χέρι, χήρα, χιόνι, ματιά
μπ	μπαμπάς
ντ	ντατνά
γκ	γκαρίζω, γκολ
γκ’	γκι, άγγελος
τσ	τσιρίζω, τσόκαρο
τζ	τζίτζικας
πσ	ψωμί
κσ	έξω

Μερικές φορές το ι προφέρεται πολύ γρήγορα και δεν ακούγεται σαν ολόκληρος φθόγγος, είναι δηλαδή ημίφωνο, όπως στις λέξεις
χαϊδεύω, αηδόνι, κελαηδώ

Δες τις λέξεις:
κλίμα-κλήμα
τοίχος-τείχος
φύλλο-φύλο
ψηλός-ψιλός.

Γράφονται διαφορετικά,
αλλά προφέρονται το ίδιο. Είναι ομόηχες.

Με απόφαση της Ελληνικής Κυβέρνησης τα διδακτικά βιβλία του Δημοτικού, του Γυμνασίου και του Λυκείου τυπώνονται από τον Οργανισμό Εκδόσεως Διδακτικών Βιβλίων και διανέμονται δωρεάν στα Δημόσια Σχολεία. Τα βιβλία μπορεί να διατίθενται προς πώληση, όταν φέρουν βιβλιόσημο προς απόδειξη της γνησιότητάς τους. Κάθε αντίτυπο που διατίθεται προς πώληση και δε φέρει βιβλιόσημο, θεωρείται κλεψίτυπο και ο παραβάτης διώκεται σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 7, του Νόμου 1129 της 15/21 Μαρτίου 1946 (ΦΕΚ 1946, 108, Α΄).

ΒΙΒΛΙΟΣΗΜΟ

Απαγορεύεται η αναπαραγωγή οποιουδήποτε τμήματος αυτού του βιβλίου, που καλύπτεται από δικαιώματα (copyright), ή η χρήση του σε οποιαδήποτε μορφή, χωρίς τη γραπτή άδεια του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου.

<u>ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΟ ΛΕΞΙΚΟ Α, Β, Γ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ</u>

[σελ. 4] [πως συλλαβίζονται]. Να γίνει (πώς συλλαβίζονται)

[σελ.8]. « παραλίγο». Να γίνει (και παραλίγο).

[σελ. 17] [άγιος]. <u>αφιερωμένοι.</u> Να γίνει <u>αφιερωμένη</u>

[σελ. 20] [γαΪδαρος] Να γίνει (γάιδαρος)

[σελ. 23] [αεροσυνοδός] [ο], [η]. Να γίνει [η]

[σελ. 28] [ακροατής]. «παρακολουθούν ένα θέαμα ή μία ομιλία». Να γίνει (παρακολουθούν μία ομιλία). [

[σελ. 42] «άδειο- γεμάτο». Να γίνει γεμάτο-άδειο

[σελ. 49] [απομακρύνω]. « μακριά από την αυλή του». Να γίνει [από την αυλή του]

[Σελ. 52] [αργώ] αργήσεις (με έντονα γράμματα)

[σελ. 63] [αυτοκρατόρισσα/αυτοκρατόρισσες. Να γίνει (αυτοκράτειρα/αυτοκράτειρες)

[σελ. 63] [αφαιρώ] (να προστεθεί αντίθετο: <u>προσθέτω</u>)

[σελ. 68] [βαρύς]. αλλά <u>είναι</u> πολύ βαριά γι' αυτόν]. Να γίνει [<u>ήταν</u>].

[σελ. 106] [διαφέρω] να προστεθεί (<u>διέφερα, θα διαφέρω</u>)

[σελ.129] [εξαντλώ]. τον <u>κουράζω</u> πολύ. Να γίνει [τον κουράζεις].

[σελ. 171] [κακά] (Να προστεθεί: Συνήθως χρησιμοποιούμε τη λέξη αυτή όταν μιλάμε με τους φίλους μας και όχι όταν γράφουμε.)

[σελ. 174] [καλόγερος]. <u>στους</u> κανόνες να γίνει <u>τους</u> κανόνες

[σελ. 185] [καστανός]. « κι η». Να γίνει [και η]

[σελ. 195] [κεντρί]. « με κεντρί τους». Να γίνει (με το κεντρί τους).

[σελ. 202] [κλόουν] συλλαβισμός κλό-ουν

[σελ. 212] το λήμμα κοτσίδα πρέπει να ακολουθεί το λήμμα κότσος (>αλλαγή και στα κεφαλάρια)

[σελ. 221] [τέλος σελίδας] «κράτης » Να γίνει (κράτη).

[σελ. 227] [κώλος] (Να προστεθεί: Συνήθως χρησιμοποιούμε τη λέξη αυτή όταν μιλάμε με τους φίλους μας και όχι όταν γράφουμε.)

[σελ. 255] [μεταμφιέζομαι]. «<u>Στις</u> Απόκριες. Να γίνει. (Τις)

[σελ. 257] [μέτρο] <u>για να.</u> Να γίνει <u>με το οποίο</u>

[σελ. 268] [μπάρμπας]. «το θείο το φωνάζουν».Να γίνει (τον θείο τον φωνάζουν)

[σελ. 270] [μπελάς]. «του τζάμι». Να γίνει (το τζάμι).
[σελ. 277] [μύτη]. « στα μπροστινά σου δάχτυλα.». Να γίνει (στα δάχτυλα)
[σελ. 283] [νοιάζομαι]. «φωνές τους». Να γίνει (φωνές του).
[σελ. 295] [ξεριζώνω]. «με τις ρίζες τους». Να γίνει (του).
[σελ. 297] [ξεφτίζω]. « κυρία Μαργαρίτα». Να γίνει (είπε η κυρία).
[σελ. 310] [οφθαλμίατρος]. Ο συλλαβισμός γίνεται έτσι: (ο-φθαλ-μί-α-τρος).
[σελ. 316]   [παλτό]. «για να ζεσταινόμαστε» Να γίνει [για να προστατευόμαστε]
[σελ. 337] [περνώ]. «το φορά». Να γίνει (τη φορά).
[σελ. 337[[περιστέρι]. « ένα άσπρο πουλί που ζει στις πόλεις». Να γίνει (ένα μικρό πουλί που ζει συχνά στις πόλεις).
[σελ. 343] [πίνακας]. « από μαύρο ξύλο». Να γίνει [από μαύρο ή πράσινο ξύλο]
[σελ. 358] [ποτάμι]. «Την αρχή του ποταμού τη λέμε κοίτη». Να διαγραφεί
[σελ. 394] [σιντί]. [Ξένη λέξη. Δεν ούτε στον ενικό ούτε αλλάζει στον πληθυντικό αριθμό]. Να γίνει [Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.
[σελ. 403] [σούπερ] αυτή, (να φύγει το ,)
[σελ. 412] «από τούβλα». Να γίνει [από κεραμίδια].
[σελ. 413] [σπρέι] συλλαβισμός σπρέ-ι
[σελ. 432] «ντους». Να γίνει ντουζ
[σελ. 454] [τηγανίζω] (να προστεθεί <u>τηγανίζομαι</u>)
[σελ. 455] [τηλεφωνώ] (να προστεθεί <u>τηλεφώνησα, θα τηλεφωνήσω</u>)
[σελ. 523] [ψώνια]. <u>γεμάτα</u> ψώνια». Να γίνει (<u>γεμάτες</u>).
[σελ. 529] παιδάκια [το κι με κόκκινο)